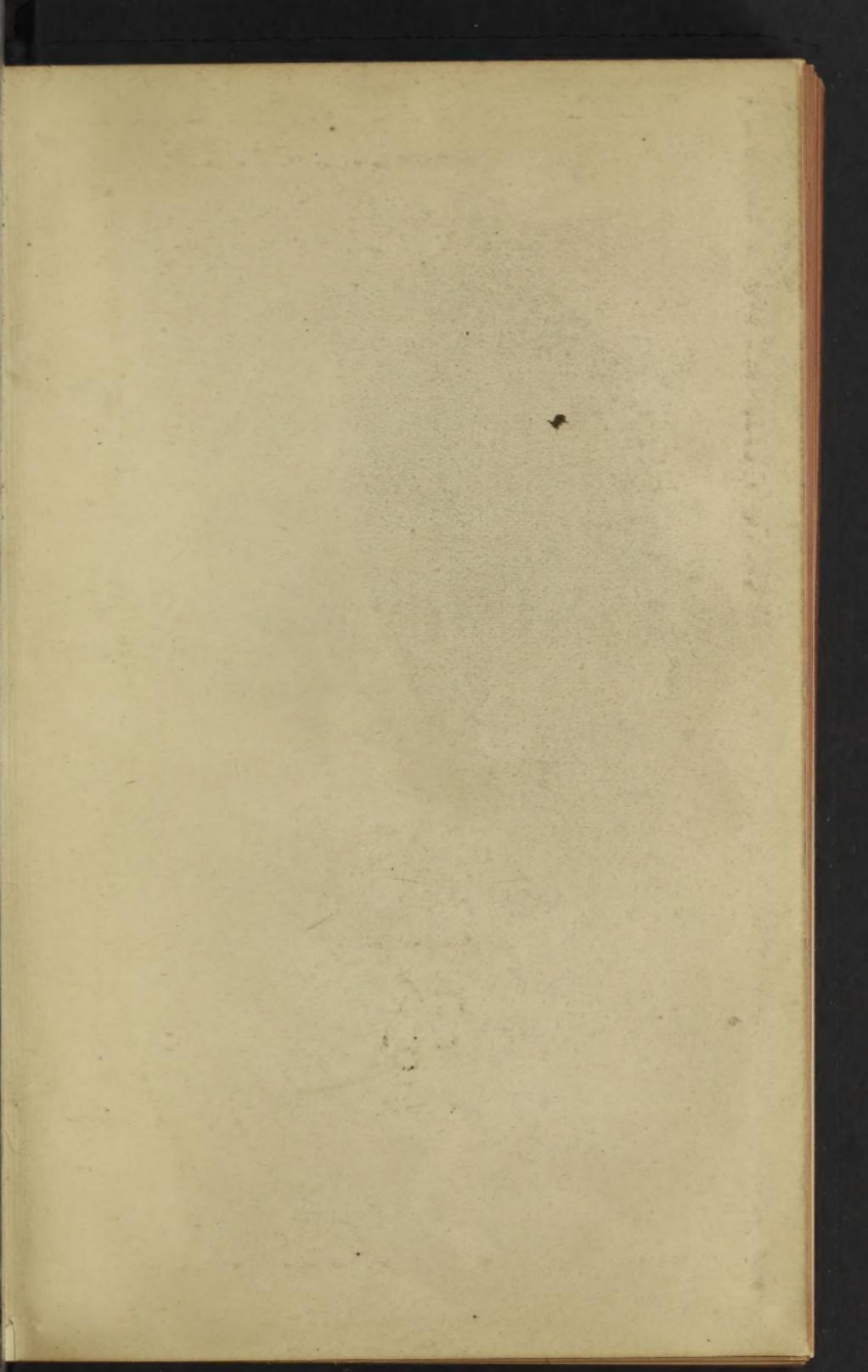
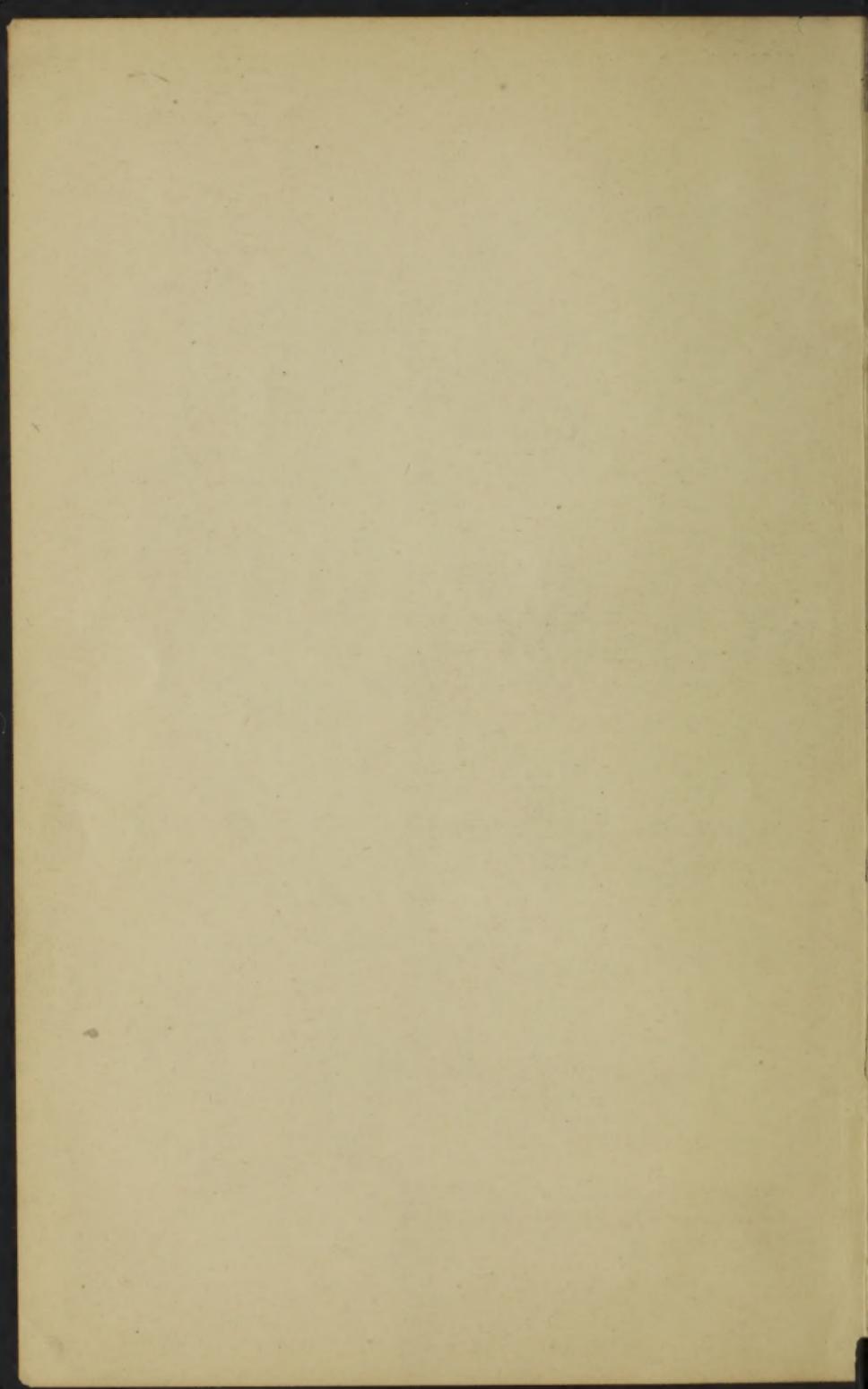

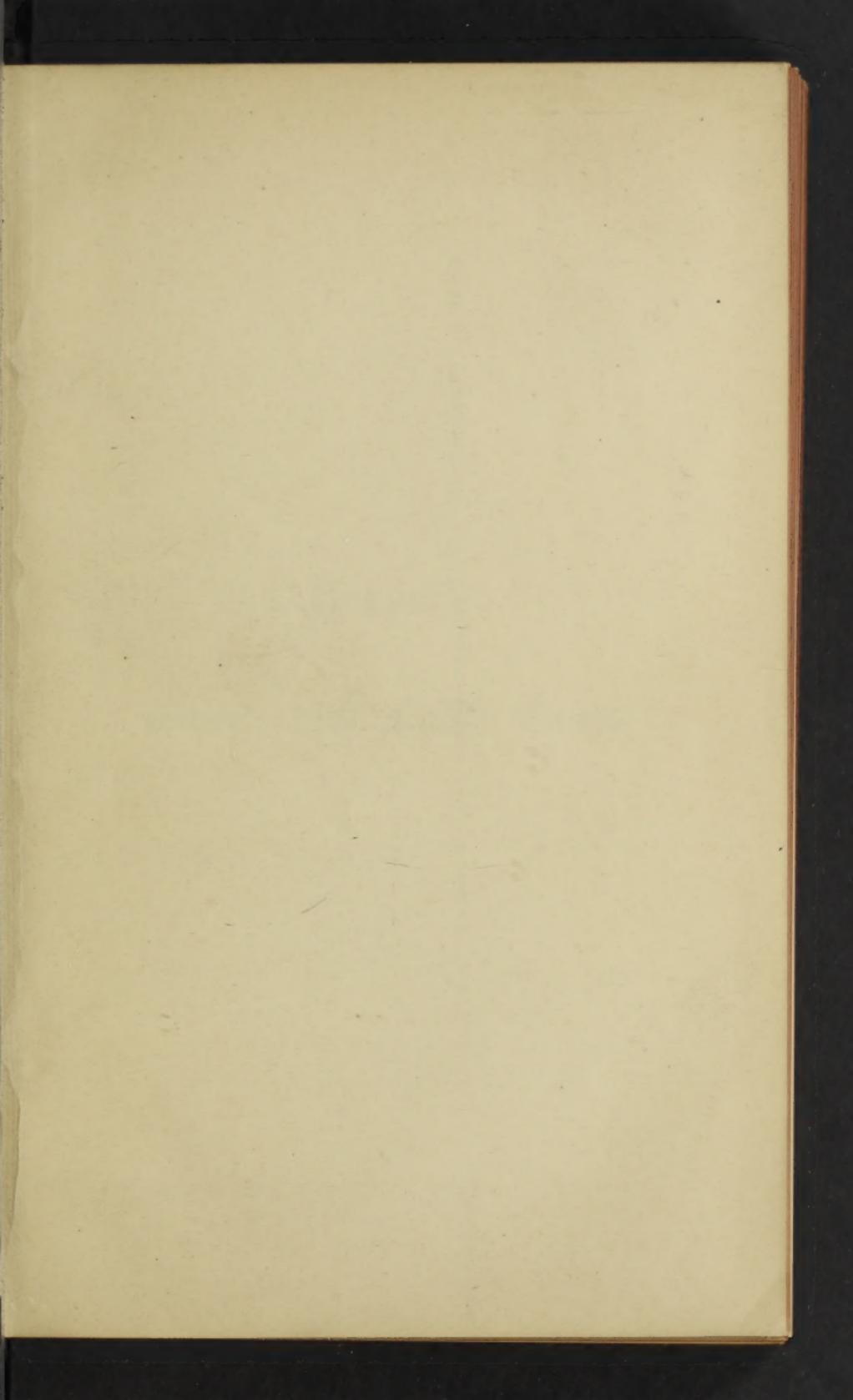
THE UNIVERSITY
OF ILLINOIS
LIBRARY

From the Library
of the
Diocese of Springfield
Protestant Episcopal
Church
Presented 1917

881
H4
1881
v.2

Georgi und Erika
Geburtstag

Harper's
Greek and Latin Texts.

АУТОДОЯН

САМОСВОДЧИКИ

СЕВЕРСКАЯ АВТОДОЯНСКАЯ

СЕВЕРСКАЯ АВТОДОЯНСКАЯ

СЕВЕРСКАЯ

HERODOTUS.

RECENSUIT

JOSEPHUS WILLIAMS BLAKESLEY, S.T.B.

COLL. SS. TRIN. APUD CANTABR. QUONDAM SOCIUS.

VOL. II.

NOVI EBORACI:
APUD HARPEROS FRATRES.

MDCCCLXXXI.

YALE LIBRARY
COLLECTOR OF ANTIQUES

HARPER'S GREEK AND LATIN TEXTS.

18mo, Paper, 36 cents a vol.; Cloth, 55 cents a vol.

CÆSAR.

SALLUST.

VERGIL.

CICERONIS ORATIONES.

HORACE.

LUCRETIUS.

CICERONIS TUSCULANAE DIS-
PUTATIONES.

ÆSCHYLUS.

SOPHOCLES.

CICERONIS EPISTULAE SELECTAE.

CICERO DE SENECTUTE ET
DE AMICITIA ET DE OF-
FICIS.

CICERO DE NATURA DEO-
RUM, DE DIVINATIONE,
DE FATO.

XENOPHON.

HERODOTUS. 2 vols.

THUCYDIDES. 2 vols.

EURIPIDES. 3 vols.

PLATONIS DIALOGI VI.

PUBLISHED BY HARPER & BROTHERS, NEW YORK.

 Any of the above works sent by mail, postage prepaid, to any part of the United States, on receipt of the price.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ.

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ.

ΟΙ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέντες 1
ἵπο Δαρείου τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους μὲν
Περινθίους Ἑλλησποντίων οὐ βουλομένους ὑπηκόους
εἶναι Δαρείου κατεστρέψαντο, περιεφθέντας πρότερον
καὶ ὑπὸ Παιόνων τρηχέως. οἱ γὰρ ὅν ἀπὸ Στρυμόνος
Παίονες, χρήσαντος τοῦ θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Πε-
ρινθίους, καὶ ἦν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσωνται
σφεας οἱ Περινθίοι ὄνομαστὶ βώσαντες τοὺς δὲ ἐπι-
χειρέειν, ἦν δὲ μὴ ἐπιβώσωνται μὴ ἐπιχειρέειν,
ἐποίευν οἱ Παίονες ταῦτα· ἀντικατιζομένων δὲ τῶν
Περινθίων ἐν τῷ προαστηῷ, ἐνθαῦτα μουνομαχίη
τριφασίη ἐκ προκλήσιός σφι ἐγένετο· καὶ γὰρ ἄνδρα
ἄνδρι, καὶ ἵππον ἵππῳ συνέβαλον, καὶ κύνα κυνί-
τικώντων δὲ τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὡς ἐπαιώνιζον
κεχαρηκότες, συνεβάλοντο οἱ Παίονες τὸ χρηστήριον
αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἰπάν κου παρὰ σφίσι αὐτοῖσι·
“νῦν ἀν εἴη ὁ χρησμὸς ἐπιτελεόμενος ἡμῖν· νῦν
ἡμέτερον τὸ ἔργον” οὕτω τοῖσι Περινθίοισι παιωνί-
σασι ἐπιχειρέοντι οἱ Παίονες, καὶ πολλῷ τε ἐκρά-
τησαν καὶ ἔλιπόν σφεων ὀλίγους. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ 2
Παιόνων πρότερον γενόμενα ὅδε ἐγένετο· τότε δὲ
ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίης γυνομένων τῶν
Περινθίων, οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκρά-
τησαν πλήθεϊ. ὡς δὲ ἔχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἦλαυνε
τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηίκης, πᾶσαν
πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτη οἰκημένων ἡμερούμενος
βασιλεῖ· ταῦτα γάρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρη-
ίκην καταστρέφεσθαι.

3 Θρηήκων δὲ ἔθνος μέγιστον ἔστι, μετά γε Ἰνδοὺς, πάντων ἀνθρώπων· εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἄρχοιτο ἡ φρονέοι κατὰ ταῦτα, ἀμαχόν τ' ἀν εἴη καὶ πολλῷ κράτιστοι πάντων ἔθνεων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν· ἀλλὰ γάρ τοῦτο ἄπορόν σφι καὶ ἀμήχανον μή κοτε ἐγγένηται, εἰσὶ δὴ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. οὐνόματα δὲ πολλὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἔκαστοι· νόμοισι δὲ οὗτοι παραπλησίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων καὶ Τραυσῶν καὶ τῶν κατύπερθε Κρητωναίων οἰκεόντων. Τούτων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ποιεῦσι, εἴρηται μοι. Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταῦτα τοῖσι ἄλλοισι Θρηξὶ ἐπιτελέουσι, κατὰ δὲ τὸν γνόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον ποιεῦσι τοιάδε· τὸν μὲν γενόμενον περιζόμενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ ἐπεί τε ἐγένετο ἀναπλῆσαι κακὰ, ἀνηγεόμενοι τὰ ἀνθρωπῆα πάντα πάθεα· τὸν δὲ ἀπογενόμενον παῖζοντές τε καὶ ἡδόμενοι γῇ κρύπτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἔξαπαλλαχθεὶς ἔστι ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ. Οἱ δὲ κατύπερθε Κρητωναίων ποιεῦσι τοιάδε· ἔχει γυναικας ἔκαστος πολλάς· ἐπεὰν ὁν τις αὐτῶν ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν καὶ φίλων σπουδαὶ ἵσχυραὶ περὶ τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός· ἥ δὲ ἀν κριθῆ καὶ τιμηθῆ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπὸ τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σφάζεται ἐς τὸν τάφον ὑπὸ τοῦ οἰκητούτου ἑωτῆς, σφαχθεῖσα δὲ συνθάπτεται τῷ ἀνδρί· αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται· ὄνειδος γάρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται.

6 Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηήκων ἔστι ὁδε ὁ νόμος· πωλεῦσι τὰ τέκνα ἐπ' ἔξαγωγῇ· τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι ἀλλ' ἔωσι οῖσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι, τὰς δὲ γυναικας ἵσχυρῶς φυλάσσουσι· καὶ ὧνέονται τὰς γυναικας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων· καὶ τὸ μὲν ἔστιχθαι εὐγενὲς κέκριται, τὸ δὲ ἀστικτον ἀγεννές· ἀργὸν εἶναι κάλλιστον, γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμότατον· τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ λησ-

τύος κάλλιστον· οὗτοι μέν σφεων οἱ ἐπιφανέστατοι νόμοι εἰσί. Θεοὺς δὲ σέβονται μοίνους τούσδε· 7
 Ἀρεα καὶ Διόνυσον καὶ Ἀρτεμιν· οἱ δὲ βασιλέες αὐτῶν, πάρεξ τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἐρμῆν μάλιστα θεῶν· καὶ ὀμνύουσι μούνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἐρμέω ἑωντούς. Ταφαὶ δὲ 8 τοῖσι εὐδάίμοσι αὐτῶν εἰσὶ αἵδε· τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρὸν, καὶ παντοῖα σφάξαντες ἵρισια εὐώχεονται, προκλαύσαντες πρῶτον· ἐπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες· χῶμα δὲ χέαντες, ἀγάνα τιθεῖσι παντοῖον, ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἄεθλα τίθεται κατὰ λόγον μουνομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηίκων εἰσὶ αὗται.

Τὸ δὲ πρὸς βορέω τῆς χώρης ἔτι ταύτης οὐδεὶς ἔχει 9 φράσαι τὸ ἀτρεκὲς, οἴτινές εἰσι ἀνθρώπων οἱ οἰκέοντες αὐτήν· ἀλλὰ τὰ πέρην ἥδη τοῦ Ἰστρου ἐρῆμος χώρη φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἀπειρος. μοίνους δὲ δύναμαι πυθέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἰστρου ἀνθρώπους, τοῖσι οὖνομα εἶναι Σιγύννας ἐσθῆτι δὲ χρεωμένους Μηδικῇ· τοὺς δὲ ἵππους αὐτῶν εἶναι λασίους ἀπαν τὸ σῶμα ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν, μικροὺς δὲ καὶ σιμοὺς καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν· ζευγνυμένους δὲ ὑπ’ ἄρματα, εἶναι ὀξυτάτους· ἄρματηλατέειν δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους· κατήκειν δὲ τούτων τοὺς οὐρους ἀγχοῦ· Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίη· εἶναι δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὅκως δὲ οὗτοι Μήδων ἀποικοι γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι· γένοιτο δὲ ἀν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. (Σιγύννας δὲ ὧν καλέονται Λίγνες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλίης οἰκέοντες τοὺς καπίλους· Κύπριοι δὲ τὰ δόρατα.) Ως δὲ Θρήικες λέγουσι, μέλισσαι κατ- 10 ἔχουσαι τὰ πέρην τοῦ Ἰστρου εἰσι· καὶ ὑπὸ τουτέων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ προσωτέρω. ἐμοὶ μέν νυν, ταῦτα λέγοντες δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκότα· τὰ γὰρ ζῶα ταῖτα φαίνεται εἶναι δύσριγα· ἀλλά μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον ἀοίκητα δοκέει εἶναι διὰ τὰ ψύχεα. ταῦτα

μέν νυν τῆς χώρης ταύτης πέρι λέγεται· τὰ παραθαλάσσια δ' ὡν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίεε.

11 Δαρεῖος δὲ, ὡς διαβὰς τάχιστα τὸν Ἐλλήσποντον ἀπίκετο ἐς Σάρδις, ἐμιήσθη τῆς ἐξ Ἰστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίης, καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ Μυτιληναίου Κώεω· μεταπεμψάμενος δέ σφεας ἐς Σάρδις, ἐδίδουν αὐτοῖσι αἴρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἰστιαῖος, ἦτε τυραννεύων τῆς Μιλήτου τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσέχρηγξ· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα, βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἴρεται· ὁ δὲ Κώης, οἵα τε οὐ τύραννος δημότης τε ἐών, αἰτέει Μυτιλήνης τυραννεύσαι. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι, οἵτοι μὲν κατὰ τὰ εἴλοντο ἐτράποντο.

12 Δαρεῖον δὲ συνήνεικε, πρῆγμα τοιόνδε ἴδόμενον ἐπιθυμῆσαι ἐντείλασθαι Μεγαβάζῳ, Παίονας ἐλόντα ἀνασπάστους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. ἦν Πίγρης καὶ Μαντύης, ἄνδρες Παίονες· οἱ, ἐπει τε Δαρεῖος διέβη ἐς τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παίονων τυραννεύειν ἀπικνέονται ἐς Σάρδις, ἀμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ εὐειδέα· φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προκατιζόμενον ἐς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν τοιόνδε· σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὡς εἶχον ἄριστα, ἐπ' ὑδωρ ἐπεμπον ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσαν καὶ κλώθουσαν λίνον· ὡς δὲ παρεξῆς ἡ γυνὴ, ἐπιμελὲς τῷ Δαρείῳ ἐγένετο· οὕτε γὰρ Περσικὰ ἦν οὕτε Λύδια τὰ ποιεύμενα ἐκ τῆς γυναικὸς, οὕτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης οὐδαμῶν· ἐπιμελὲς δὲ ὡς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων τινὰς πέμπει κελεύων φυλάξαι ὅ τι χρήσεται τῷ ἵππῳ ἡ γυνή· οἱ μὲν δὴ ὅπισθεν εἴποντο, ἡ δὲ ἐπει τε ἀπίκετο ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ἥρσε τὸν ἵππον· ἄρσασα δὲ καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὑδατος ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν ὄδὸν παρεξῆς φέρουσα τὸ ὑδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βρα

χίονος τὸν ἵππον καὶ στρέφουσα τὸν ἄτρακτον. Θω-13
 μάζων δὲ ὁ Δαρεῖος τά τε ἥκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων
 καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε ἑωυτῷ ἐς ὅψιν·
 ὡς δὲ ἄχθη, παρῆσαν καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς οὐ κη
 πρόσω σκοπιὴν ἔχοντες τούτων· εἰρωτέωντος δὲ τοῦ
 Δαρείου ὄποδαπὴ εἴη; ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι
 Παιόνες καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεήν· ὁ δὲ ἀμεί-
 βετο, τίνες δὲ οἱ Παιόνες ἄνθρωποί εἰσι, καὶ κοῦ γῆς
 οὐκημένοι, καὶ τί κεῖνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδις;
 οἱ δέ οἱ ἔφραζον, ὡς ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες
 σφέας αὐτὸὺς, εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ Στρυμόνι
 ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμὸν οὐ πρόσω τοῦ
 Ἑλλήσποντος· εἶησαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης
 ἄποικοι· οἱ μὲν δὴ αἰτὰ ἔκαστα ἔλεγον· ὁ δὲ εἰρώτα
 εἰ καὶ πᾶσαι εἶησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὗτω ἐργά-
 τιδες; οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὗτω ἔχειν·
 αὐτοῦ γὰρ ὥν τούτου εἴνεκα καὶ ἐποιέετο.

Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγά-14
 βαζὸν, τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγὸν, ἐντελλό-
 μενος ἔξαναστῆσαι ἐξ ἥθεων Παιόνας, καὶ παρ’
 ἑωυτὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτὸὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας
 αὐτῶν. αὐτίκα δὲ ἵππεὺς ἔθεε φέρων τὴν ἀγγελίην
 ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· περαιωθεὶς δὲ διδοῖ τὸ βιβ-
 λίον τῷ Μεγαβάζῳ· ὁ δὲ ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν
 ἥγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν
 Παιονίην. Πυθόμενοι δὲ οἱ Παιόνες τοὺς Πέρ-15
 σας ἐπὶ σφέας οἴναι, ἀλισθέντες ἔξεστρατεύσαντο
 πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες ταύτη ἐπιχειρήσειν τοὺς
 Πέρσας ἐμβάλλοντας. οἱ μὲν δὴ Παιόνες ἥσαν
 ἐτοῦμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόντα ἐρίκειν· οἱ
 δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συναλίσθαι τοὺς Παιόνας καὶ
 τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσσοντας, ἔχοντες
 ἥγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τράποντας· λαθόντες δὲ τοὺς
 Παιόνας ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλιας αὐτῶν, ἐούσας
 ἀνδρῶν ἐρήμους· οἵα δὲ κεινῆσι ἐπιπεσόντες, εὐπετέως
 κατέσχον. οἱ δὲ Παιόνες ὡς ἐπύθοντο ἔχομένας τὰς

πόλιας, αὐτίκα διασκεδασθέντες κατ' ἔωντοὺς ἔκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι· οὗτοι δὴ Παιόνων Σιροπαίονές τε καὶ Παιόπλαι καὶ οἱ μεχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, ἐξ 16 ηθέων ἔξαναστάντες, ηγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος καὶ Δόβηρας καὶ Ἀγριάνας καὶ Ὀδομάντους καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, οὐκ ἔχειρώθησαν ἀρχην υπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ ἔξαιρέειν, ὥδε κατοικημένους. ἵκρια ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἔζευγμένα ἐν μέσῃ ἐστηκε τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἡπείρου στεινὴν ἔχοντα μιῇ γεφύρῃ· τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι ἵκριοισι τὸ μὲν κου ἀρχαῖον ἐστησαν κοινῇ πάντες οἱ πολιῆται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἴστασι τοιῷδε· κομίζοντες ἐξ οὐρεος τῷ οὐνομά ἐστι Ὀρβηλος, κατὰ γυναικα ἐκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι· ἄγεται δὲ ἔκαστος συχνὰς γυναικας. οἰκεῦσι δὲ τοιοῦτον τρόπον, κρατέων ἔκαστος ἐπὶ τῶν ἵκριων καλύβης τε ἐν ἥ διαιτᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἵκριων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην· τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτῳ, μὴ κατακυλισθῆ δειμαίνοντες· τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθῦς· τῶν δὲ πλῆθος ἐστι τοσοῦτον, ὥστε ὅταν τὴν θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατίει σχοινῳ σπυρίδᾳ κεινὴν ἐς τὴν λίμνην, καὶ οὐ πολλον τινα χρονον ἐπισχῶν, ἀνασπὰ πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακάς τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἥγοντο ἐς τὴν Ἀσίην.

17 Μεγάβαζος δὲ ὡς ἔχειρώσατο τοὺς Παιόνας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην ἄνδρας ἐπτὰ Πέρσας, οἱ μετ' αὐτὸν κεῦνον ἥσαν δοκιμάτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ· ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλέϊ. ἐστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντομος κάρτα ἐς τὴν Μακεδονίην· πρῶτα μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ

μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστερον τούτων τάλαντον ἀργυρίον
 Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἐκάστης ἐφοίτα· μετὰ δὲ τὸ
 μέταλλον, Δύσωρον καλεόμενον σύρος ὑπερβάντα
 εἶναι ἐν Μακεδονίῃ. Οἱ ὕπερσαι οἱ πεμφθέντες 18
 οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπίκοντο, αἴτεον ἐλ-
 θόντες ἐς ὅψιν τὴν Ἀμύντεω Δαρείῳ βασιλέϊ γῆν
 τε καὶ ὕδωρ· ὁ δὲ ταῦτα τε ἐδίδουν, καί σφεας ἐπὶ ἔει-
 νια καλέει· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγαλο-
 πρεπὲς, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ
 ἀπὸ δεῖπνου ἐγένοντο, διαπίνοντες εἴπαν οἱ Πέρσαι
 τάδε· “ξεῖνε Μακεδὼν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρ-
 σησι, ἐπεὰν δεῖπνον προτείθωμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς
 παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναικας ἐσάγεσθαι παρ-
 ἔδρους· σύ νυν, ἐπείπερ προθύμως μὲν ἐδέξαι με-
 γάλως δὲ ξεινίζεις, διδοῖς τε βασιλέϊ Δαρείῳ γῆν τε
 καὶ ὕδωρ, ἐπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ·” εἶπε πρὸς ταῦτα
 Ἀμύντης· “ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι οὐκ
 οὗτος, ἀλλὰ κεχωρίσθαι ἄνδρας γυναικῶν· ἐπεὶ τε
 δὲ ὑμεῖς ἔοντες δεσπόται προσχρήζετε τοιτέων, παρ-
 ἐσται ὑμὲν καὶ ταῦτα.” εἴπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης
 μετεπέμπετο τὰς γυναικας· αἱ δὲ ἐπεὶ τε καλεόμεναι
 ἥλθον, ἐπεξῆς ἀντία ἵζοντο τοῖσι Πέρσησι· ἐνθαῦτα
 οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναικας εὐμόρφους, ἔλεγον πρὸς
 Ἀμύντην φάμενοι “τὸ ποιηθὲν τοῦτο οὐδὲν εἶναι
 σοφόν· κρέσπον γὰρ εἶναι ἀρχῆθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς
 γυναικας, η ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας ἀντίας
 ἵζεσθαι ἀλγηδόνας σφι ὄφθαλμῶν·” ἀναγκαζόμενος
 δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν· πειθομενέων δὲ τῶν
 γυναικῶν, αντίκα οἱ Πέρσαι μαστῶν τε ἄπτοντο, οἵα
 πλεύνως οἰνωμένοι, καί κον τις καὶ φιλέειν ἐπειράτο·
 Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὄρέων ἀτρέμας εἶχε καί περ 19
 δυσφορέων, οἵα ὑπερδειμαίνων τοὺς Πέρσας· Ἀλέξ-
 ανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω παρεών τε καὶ ὄρέων ταῦτα, ἄτε
 νέος τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθῆς, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν
 οἶδε τε ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων εἶπε πρὸς Ἀμύντεα
 τάδε· “σὺ μὲν, ὦ πάτερ, εἶκε τῇ ἡλικίῃ ἀπιών τε

ἀναπαύεο, μηδὲ λιπάρεε τῇ πόσει· ἐγὼ δὲ προσμένων
αὐτοῦ τῇδε, πάντα τὰ ἐπιτήδεα παρέξω τοῖσι ξείνοισι.”
πρὸς ταῦτα συνιεὶς ὁ Ἀμύντης ὅτι νεώτερα πρήγματα
πρήξειν μέλλει Ἀλέξανδρος, λέγει· “ὦ παῖ, σχεδὸν
γάρ σεν ἀνακαιομένου συνίημι τοὺς λόγους, ὅτι ἐθέ-
λεις ἐμὲ ἐκπέμψας ποιέειν τι νεώτερον· ἐγὼ ὅν σεν
χρῆντο μηδὲν νεοχιμῶσαι κατ’ ἄνδρας τούτους, ἵνα μὴ
ἔξεργάσῃ ὑμέας· ἀλλὰ ἀνέχειν ὄρέων τὰ ποιεύμενα.
20 ἀμφὶ δὲ ἀπόδω τῇ ἐμῇ πείσομαί τοι.” Ὡς δὲ ὁ
Ἀμύντης χρήσας τούτων οἰχώκεε, λέγει ὁ Ἀλέξαν-
δρος πρὸς τοὺς Πέρσας· “γυναικῶν τούτεων, ὡ
ξεῖνοι, πολλή ἐστι ὑμῖν εὐπτετείη, καὶ εἰ πάσησι
βούλεσθε μίσγεσθαι καὶ ὀκύσησι ὡν αὐτέων· τούτου
μὲν πέρι αὐτοὶ ἀποσημανέετε· νῦν δὲ, σχεδὸν γὰρ
ηδὴ τῆς κοίτης ὥρη προσέρχεται ὑμῖν καὶ καλῶς
ἔχοντας ὑμέας ὄρέω μέθης, γυναικας ταῦτας, εἰ ὑμῖν
φίλον ἐστὶ, ὅφετε λούσασθαι· λουσαμένας δὲ, ὅπίσω
προσδέκεσθε.” εἴπας ταῦτα, συνέπαινοι γὰρ ἦσαν
οἱ Πέρσαι, γυναικας μὲν ἔξελθούσας ἀπέπεμπτε ἐς
τὴν γυναικῆν· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἵστους τῇσι
γυναιξὶ ἀριθμὸν ἄνδρας λειογενείσυς τῇ τῶν γυναικῶν
ἔσθητι σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δοὺς, παρῆγε ἔσω.
παράγων δὲ τούτους ἔλεγε τοῖσι Πέρσησι τάδε· “ὦ
Πέρσαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελέη είστιησθαι· τά τε
γὰρ ἄλλα ὅσα εἴχομεν, καὶ πρὸς, τὰ οἰά τε ἦν
ἔξευρόντας παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρεστι· καὶ δὴ
καὶ τόδε τὸ πάντων μέγιστον τάς τε ἔωντῶν μητέρας
καὶ τὰς ἀδελφεὰς ἐπιδαιφιλενόμεθα ὑμῖν· ὡς παντε-
λέως μάθητε τεμεώμενοι πρὸς ὑμέων τῶν πέρι ἐστε
ἄξιοι, πρὸς δὲ καὶ βασιλέϊ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλητε,
ὡς ἀνὴρ Ἑλλην Μακεδόνων ὑπαρχος εὖ ὑμέας ἐδέξατο
καὶ τραπέζῃ καὶ κοίτῃ.” ταῦτα εἴπας Ἀλέξανδρος,
παρίζει Πέρση ἄνδρι ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναικα
τῷ λόγῳ· οἱ δὲ, ἐπεί τέ σφεων οἱ Πέρσει ψαύειν
τῷ μόρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπηίη

αὐτῶν· εἴπετο γὰρ δή σφι καὶ ὄχηματα, καὶ θεράποντες καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή· πάντα δὴ ταῦτα ἄμα πᾶσι κείνοισι ἡφάνιστο. μετὰ δὲ, χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων μεγάλη ἐκ τῶν Περσέων ἐγίνετο· καὶ σφεας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίην, χρήματά τε δοὺς πολλὰ καὶ τὴν ἐωսτοῦ ἀδελφεὴν, τῇ οὖνομα ἦν Γυγαίη· δοὺς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρη, ἀνδρὶ Πέρσῃ, τῶν διζημένων τοὺς ἀπολομένους τῶν στρατηγῶν. ὁ μέν νυν τῶν Περσέων τούτων θάνατος οὗτως καταλαμφθεὶς ἐσιγήθη.

Ἐλληνας δὲ εἶναι τούτους τοὺς ἀπὸ Περδίκκεων 22 γεγονότας, κατάπερ αὐτοὶ λέγοντι, αὐτός τε οὗτος τυγχάνω ἐπιστάμενος (καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὅπισθε λόγοισι ἀποδέξω ὡς εἰσὶ Ἐλληνες), πρὸς δὲ, καὶ οἱ τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα Ἐλλήνων οὗτοι ἔγνωσαν εἶναι. Ἀλεξάνδρον γὰρ ἀεθλεύειν ἐλομένου καὶ καταβάντος ἐπ’ αὐτὸν τοῦτο, οἱ ἀντιθευσόμενοι Ἐλλήνων ἔξειργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέων εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἐλλήνων· Ἀλέξανδρος δὲ ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἐλλην καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ.

Ταῦτα μέν νυν οὗτως κη ἐγένετο. Μεγάβαζος δὲ 23 ἄγων τοὺς Παιόνας ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἐλλήσποντον· ἐνθεῦτεν δὲ διαπεραιωθεὶς ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἀτε δὲ τειχέοντος ἦδη Ἰστιαίου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε δωρεὴν, μισθὸν φυλακῆς τῆς σχεδίης, ἔόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, [τῷ οὖνομά ἐστι Μύρκινος·] μιθὸν ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιεύμενον ἐκ τοῦ Ἰστιαίου, ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδις ἄγων τοὺς Παιόνας, ἔλεγε Δαρείω τάδε· “ὦ βασιλεῦ, κοῦν τι χρῆμα ἐποίησας ἀνδρὶ Ἐλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δοὺς ἐγκτήσασθαι πόλιν ἐν Θρηήκῃ; ἵνα ἵδη τε ναυπηγήσιμός ἐστι ἄφθονος καὶ πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλλα ἀργύρεα·

ὅμιλός τε πολλὸς μὲν Ἑλλην περιοικέει πολλὸς δὲ βάρβαρος, οἱ προστάτεω ἐπιλαβόμενοι, ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἀν κεῦνος ἔξηγένται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. σύ νυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιεῦντα, ἵνα μὴ οἰκητὸς πολέμῳ συνέχηαι· τρόπῳ δὲ ἡπίῳ μεταπεμψάμενος παῦσον· ἐπεὰν δὲ αὐτὸν περιλάβῃς, ποιέειν ὅκως μηκέτι κεῦνος ἐσ Ἑλληνας ἀπίξεται.”

24 Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος εὐπετέως ἐπειθεὶς Δαρεῖον, ὡς εὐ προορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι. μετὰ δὲ, ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐσ τὴν Μύρκινον ἐλεγε τάδε· “Ιστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει· ἐγὼ φροντίζων εὐρίσκω ἐμοὶ τε καὶ τοῦσι ἐμοῖσι πρήγμασι οὐδένα εἴναι σεῦ ἄνδρα εὐνοέστερον· τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι, ἀλλ’ ἔργοισι οὖδα μαθών. νῦν ὅν, ἐπινοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερθέωμαι.” τούτοισι τοῦσι ἐπεισι πιστεύσας ὁ Ιστιαῖος, καὶ ἄμα μέγα ποιεύμενος βασιλέος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπίκετο ἐσ τὰς Σάρδις· ἀπικομένῳ δέ οἱ ἐλεγεὶ Δαρεῖος τάδε· “Ιστιαῖε, ἐγὼ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἴνεκεν· ἐπεὶ τε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθέων καὶ σύ μοι ἐγένεο ἐξ ὄφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν βραχέῃ ἐπεζήτησα ώς σὲ ἰδέειν τε καὶ ἐσ λόγους μοι ἀπικέσθαι· ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τιμιώτατον ἀνὴρ φίλος συνειδὼς ἔχω μαρτυρέειν ἐσ πρήγματα τὰ ἐμά. νῦν ὅν, εὐ γὰρ ἐποίησας ἀπικόμενος, τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι· Μίλητον μὲν ἔα καὶ τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηίκῃ πόλιν· σὺ δὲ ἐμοὶ ἐπόμενος ἐσ Σοῦσα, ἔχε τάπερ ἀν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσιτος ἐὼν καὶ σύμβουλος.” Ταῦτα Δαρεῖος εἴπας, καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνεα ἀδελφεὸν ἐωντοῦ ὄμοπάτριον ὑπαρχον εἴναι Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐσ Σοῦσα, ἄμα ἀγόμενος Ιστιαῖον Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν εἴναι τῶν παραθαλασσίων ἄνδρῶν· τοῦ τὸν πατέρα Σισάμνην βασιλεὺς Καμβύσης γενόμενον τῶν βασιλῆων, δι-

25

καστέων ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπῆν· σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέρμα, ἴμαντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἵζων ἐδίκαζε· ἐντανύσας δὲ ὁ Καμβύσης ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐντειλάμενός οἱ μεμνήσθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ δικάζει. Οὗτος ὁν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος 26 ἐς τοῦτον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γενόμενος Μεγαβάζῳ τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἶλε καὶ Καλχηδονίους· εἶλε δὲ Ἀντανδρον τὴν ἐν τῇ Τρωάδι γῆ· εἶλε δὲ Λαμπάνιον· λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νέας εἶλε Λήμνον τε καὶ Ἰμβρον, ἀμφοτέρας ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν οἰκεομένας. Οἱ μὲν δὴ Λήμνιοι καὶ 27 ἐμαχέσαντο εὖ καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον ἐκακώθησαν· τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτῶν οἱ Πέρσαι ὑπαρχον ἐπιστᾶσι Λυκάρητον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. (οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ τελευτᾶ.) αἰτία δὲ τούτου ἦδε πάντας ἡνδραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο, τοὺς μὲν λιποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἴτιώμενος, τοὺς δὲ σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν ἀπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον· οὗτος μέν νυν τοσαῦτα ἐξεργάσατο στρατηγῆσας.

Μετὰ δὲ, οὐ πολλὸν χρόνον ἄνεστις κακῶν ἦν, καὶ 28 ἥρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἰωσὶ γύνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γάρ ἡ Νάξος εὐδαιμονίη τῶν νήσων προέφερε, τοῦτο δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτῇ τε ἑωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα, καὶ δὴ καὶ τῆς Ἰωνίης ἦν πρόσχημα· κατύπερθε δὲ τούτων, ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μάλιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν· τούτους γάρ καταρτιστῆρας ἐκ πάντων Ἑλλήνων εἶλοντο οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δέ σφεας ὥδε οἱ 29 Πάριοι. ὡς ἀπίκοντο αὐτῶν ἀνδρες οἱ ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον, ὥρεον γάρ δή σφεας δεινῶς οἰκοφθο-

ρημένους, ἔφασαν αὐτῶν βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώρην· ποιεῦντες δὲ ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅκως τινὰ ἴδοιεν ἐν ἀνεστηκυή τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἔξεργασμένον, ἀπεγραφέατο τὸ οὖνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ· διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώρην καὶ τπανίους εὑρόντες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἀλίην ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν τῶν εὗρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἔξεργασμένους· δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὗτω δή σφεας ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν σφετέρων· τοὺς δὲ ἄλλους Μιλησίους τοὺς πρὶν στασιάζοντας τούτων ἔταξαν πείθεσθαι. Πάριοι μέν 30 νυν οὗτω Μιλησίους κατήρτισαν. Τότε δὲ ἐκ τουτέων τῶν πολίων ὅδε ἥρχετο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν παχέων ὑπὸ τοῦ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον. τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἐὼν Ἀρισταγόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἐὼν καὶ ἀνεψιὸς Ἰστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατεῖχε· ὁ γὰρ Ἰστιαῖος τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ ἐτύγχανε τοῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σούσοισι ὅτε οἱ Νάξιοι ἥλθον, ξεῖνοι πρὶν ἔοντες τῷ Ἰστιαίῳ ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρεω, εἰ κως αὐτοῖσι παράσχοι δύναμίν τινα, καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἐωντῶν· ὁ δὲ ἐπιλεξάμενος ὡς ἦν δι' ἐωντοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν πόλιν ἄρξει τῆς Νάξου, σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἰστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε· “αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ φερέγγυός εἰμι δύναμιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε κατάγειν ἀεκόντων τῶν τὴν πόλιν ἔχόντων Ναξίων· πυνθάνομαι γὰρ ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι εἶναι, καὶ πλοῖα μακρὰ πολλα· μηχανήσομαι δὲ πᾶσαν σπουδὴν ποιεύμενος· ἐπινοέω δὲ τῆδε· Ἀρταφέρνης μοι τυγχάνει ἐὼν φίλος· ὁ δὲ Υστάσπεω μέν ἔστι πάϊς Δαρείου δὲ τοῦ βασιλέος ἀδελφεὸς, τῶν δὲ ἐπιθαλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἄρχει πάντων, ἔχων στρατιήν τε πολλὴν καὶ πολλὰς

νέας· τοῦτον ὃν δοκέω τὸν ἄνδρα ποιήσειν τῶν ἀν
χρηζῶμεν.” ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι προσέθεσαν
τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήστειν ἃ δύναιτο ἄριστα· καὶ
ὑπίσχεσθαι δῶρα ἐκέλευνον καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ,
ώς αὐτοὶ διαλύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν
ἐπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον πάντα ποιήσειν τοὺς Νάξ-
ίους τὰ ἀν αὐτοὶ κελεύωσι, ὡς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους
νησιώτας· τῶν γὰρ νήσων τουτέων τῶν Κυκλαδῶν
οὐδεμίᾳ κω ἥν ὑπὸ Δαρείῳ.

“Απικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδις λέγει 31
πρὸς τὸν Ἀρταφέρνεα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος μεγάθει
μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ καλή τε καὶ ἀγαθὴ καὶ
ἀγχοῦ Ἰωνίης, χρήματα δὲ ἔνι πολλὰ, καὶ ἀνδράποδα.
“σὺ ὃν ἐπὶ ταύτην τὴν χώρην στρατηλάτεε κατάγων
ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἐξ αὐτῆς· καὶ τοὶ ταῦτα
ποιήσαντι τοῦτο μέν ἐστι ἔτοῦμα παρ’ ἐμοὶ χρήματα
μεγάλα πάρεξ τῶν ἀναιστιμωμάτων τῇ στρατιῇ·
(ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἡμέας τοὺς ἀγοντας παρέχειν·)
τοῦτο δὲ νήσους προσκτήσεαι βασιλεῖ αὐτὴν τε Νάξον
καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἡρτημένας, Πάρον τε καὶ Ἀνδρον
καὶ ἄλλας, τὰς Κυκλαδας καλευμένας· ἐνθεῦτεν δὲ
όρμεώμενος, εὐπετέως ἐπιθήσεαι Εύβοίη, νήσῳ μεγά-
λη τε καὶ εὐδαιμόνι, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου καὶ κάρτα
εὐπετεῖ αἱρεθῆναι. ἀποχρώσι δὲ ἐκατὸν νέες ταύτας
πάσας χειρώσασθαι.” ὁ δὲ ἀμείβετο αὐτὸν τοῦσδε·
“σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλέος ἐξηγητὴς γίνεαι πρηγμά-
των ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὖ παραινέεις πάντα πλὴν
τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ· ἀντὶ δὲ ἐκατὸν νεῶν, διηκόσιαι
τοι ἔτοῦμοι ἔσονται ἀμα τῷ ἔαρι. δεῖ δὲ τούτοισι
καὶ αὐτὸν βασιλέα συνέπαινον γίνεσθαι.” Ο μὲν 32
δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἥκουσε περιχαρῆς ἐών,
ἀπῆγε ἐς Μίλητον· ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὡς οἱ πέμψαντι
ἐς Σοῦσα καὶ ὑπερθέντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρεω
λεγόμενα συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δαρεῖος ἐγένετο,
παρεσκευάστατο μὲν διηκοσίας τριήρεας, πολλὸν δὲ
κάρτα ὅμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων·
Γ — 2

στρατηγὸν δὲ τουτέων ἀπέδεξε Μεγαβάτην ἄνδρα Πέρσην τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἐωντοῦ τε καὶ Δαρείου ἀνεψιού τοῦ Παυσανίης ὁ Κλεομβρότεω Λακεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθῆς γε ἐστὶ ὁ λόγος, ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων ἡρμόσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατηγὸν Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ τὸν Ἀρισταγόρεα.

33 Παραλαβών δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τόν τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν καὶ τοὺς Ναξίους, ἐπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου. ἐπεὶ τε δὲ ἐγένετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας ἐς Καύκασα, ὡς ἐνθεῦτεν βορέη ἀνέμῳ ἐς τὴν Νάξον διαβάλοι· καὶ οὐ γὰρ ἔδει τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι, πρῆγμα τοιόνδε συνηνείχθη γενέσθαι· περιϊόντος Μεγαβάτεω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν φυλακὰς, ἐπὶ νεὸς Μυνδίης ἔτυχε οὐδεὶς φυλάσσων· ὁ δὲ δεινόν τι ποιησάμενος, ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους ἔξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης τῆς νεὸς, τῷ οὖνομα ἦν Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι διὰ θαλαμίης διελόντας τῆς νεὸς, κατὰ τοῦτο, ἔξω μὲν κεφαλὴν ποιεῦντας ἔσω δὲ τὸ σῶμα· δεθέντος δὲ τοῦ Σκύλακος, ἔξαγγέλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ ὅτι τὸν ξεῖνόν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης δῆσας λυμαίνοιτο· ὁ δὲ ἐλθὼν παραιτέετο τὸν Πέρσην, τυγχάνων δὲ οὐδενὸς τῶν ἐδέετο αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε πυθόμενος δὲ κάρτα δεινὸν ἐποιήσατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ ἐσπέρχετο τῷ Ἀρισταγόρῃ· ὁ δὲ εἶπε· “σοὶ δὲ καὶ τούτοισι τοῦσι πρήγμασι τί ἐστι; οὐ σὲ ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμέο πείθεσθαι, καὶ πλέειν τῇ ἀν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ πρήσσεις;” ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης· ὁ δὲ θυμωθεὶς τούτοισι, ὡς νὺξ ἐγένετο, ἐπεμπε ἐς Νάξον πλοιώ ἄνδρας φράσοντας τοῖσι Ναξίοισι πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα.

34 Οἱ γὰρ ὥν Νάξιοι οὐδὲν πάντως προσεδέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὄρμήσεσθαι· ἐπεὶ μέν τοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκαντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν

ἐσ τὸ τεῖχος παρεσκευάσαντο δὲ ὡς πολιορκησόμενοι· καὶ σῆτα καὶ ποτὰ τὸ τεῖχος ἐσάξαντο. καὶ οὗτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσομένου σφι πολέμου, οἵ δ' ἐπεὶ τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο· καὶ ἐπολιόρκεον μῆνας τέσσερας· ὡς δὲ τά τε ἔχοντες ἥλθον χρήματα οἵ Πέρσαι ταῦτα καταδεδαπάνητό τφι καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίμωτο πολλὰ, τοῦ πλεῦνός τε ἐδέετο ἡ πολιορκίη, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες ἵπαλλάστοντο ἐς τὴν ἥπειρον, κακῶς πρήστοντες.

Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρισταγόρῃ ἐκπληρώσαι· ἀμα δὲ ἐπίεις μιν ἡ δαπάνη τῆς στρατῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρώδεε τε τοῦ στρατοῦ πρήξαντος κακῶς καὶ Μεγαβάτη διαβεβλημένος· ἐδόκεε τε τὴν βασιλήν τῆς Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι· ἀρρωδέων δὲ τούτων ἔκαστα ἐβούλευετο ἀπόστασιν· συνέπιπτε γάρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπίχθαι ἐκ Σουσέων παρὰ Ἰστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρῃ ἀπὸ βασιλέος· ὁ γὰρ Ἰστιαῖος, βουλόμενος τῷ Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε φυλασσομενέων τῶν ὄδων· ὁ δὲ τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τὴν κεφαλὴν ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφῦναι τὰς τρίχας· ὡς δὲ ἀνέφυσαν τάχιστα, ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον ἐντειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδὲν, ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ἔντρησαντά μιν τὰς τρίχας κατιδέσθαι ἐς τὴν κεφαλήν· τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ἀπόστασιν. ταῦτα δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐποίεε, συμφορὴν ποιεύμενος μεγάλην τὴν ἐωτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι ἀποστάσιος ὥν γινομένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασσαν· μὴ δὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου οὐδαμὰ ἐς αὐτὴν ἥξειν ἔτι ἐλογίζετο. Ἰστιαῖος μέν τον ταῦτα διανοεύμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον·

Αρισταγόρη δὲ συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα. ἐβούλευτο ὡν μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκφῆνας τὴν τε ἑωυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἰστιαίου ἀπιγμένα· οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ τώντο ἔξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι. Ἐκατῶν δὲ ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλέϊ τῶν Περσέων ἀναιρέεσθαι, καταλέγων τά τε ἔθνεα πάντα τῶν ἥρχε Δαρεῖος καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ· ἐπεί τε δὲ οὐκ ἐπειθεὶ, δεύτερα συνεβούλευε ποιέειν ὅκως ναυκράτεες τῆς θαλάσσης ἔστονται· ἄλλως μέν νυν οὐδαμῶς ἔφη λέγων ἐνορᾶν ἐσόμενον τοῦτο· ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν Μιλησίων ἐοῦσαν ἀσθενέα· εἰ δὲ τὰ χρήματα καταιρεθείη τὰ ἐκ τοῦ ἱροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃ τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσειν τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτούς τε ἔξειν χρήμασι χρᾶσθαι καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωται μοι ἐν τῷ πρώτῳ τῶν λόγων. αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκα ηγνώμη· ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι, ἵνα τε αὐτῶν πλώσαντα ἐσ Μυοῦντα ἐσ τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθὸν, ἐὸν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγούς.

37 Ἀποπεμφθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ὀλίατον Ἰβανώλιος Μυλασέα, καὶ Ἰστιαῖον Τύμνεω Τερμερέα, καὶ Κώην Ἐρέανδρεω, τῷ Δαρεῖος Μυτιλήνην ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδεω Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχνοὺς, οὕτω δὴ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ μηχανώμενος. καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεῖς τὴν τυραννίδα ἴσονομίην ἐποίεε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἀνέκοντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπισταίατο· μετὰ δὲ, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τώντο τοῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἔξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δὲ ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλευσασέων ἐπὶ Νάξου, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος ποιέεσθαι τῆσι πόλισι

ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν παραδιδοὺς ὅθεν εἴη ἔκαστος. Κώην μὲν νῦν Μυτιληναῖοι ἐπεί τε τόχιστα 38 παρέλαβον, ἔξαγαγόντες κατέλευσαν. Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτῶν ἀπῆκαν· ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῦνες ἀπίεσαν· τυράννων μὲν νῦν κατάπαυσις ἐγένετο ἀνὰ τὰς πόλιας.

Ἄρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε στρατηγοὺς ἐν ἔκαστῃ τῶν πολίων κελεύσας ἔκαστους καταστῆσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαιμονα τριήρει ἀπόστολος ἐγίνετο· ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινός οἱ μεγάλης ἔξευρεθῆναι.

Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος 39 οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε. Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδεω εἶχε τὴν βασιληίην, οὐ κατὰ ἀνδραγαθίην σχὼν ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδης γὰρ ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἐωντοῦ θυγατέρα, καὶ ἐούστης ταύτης οἱ καταθυμίης, πᾶνδες οὐκ ἐγίνοντο· τούτου δὲ τοιούτου ἔοντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπικαλεσάμενοι αὐτὸν, “εἴ τοι σύ γε σεωντοῦ μὴ προορᾶς, ἀλλ’ ἡμῖν τοῦτό ἔστι οὐ περιοπτέον γένος τὸ Εύρυτον ἔνεος γενέσθαι ἔξιτηλον. σύ νῦν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεί τε τοι οὐ τίκτει, ἔξεο, ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποιέων ταῦτα, Σπαρτιῆτησι ἀδήσεις.” ὁ δὲ ἀμείβετο φὰς τούτων οὐδέτερα ποιήσειν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλεύειν παραινέοντας τὴν ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν ἀναμάρτητον ἐωντῷ, ταύτην ἀπέντα ἄλλην ἐσαγαγέσθαι· οὐδέ σφι πείσεσθαι. Πρὸς ταῦτα οἱ 40 ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες βουλευτάμενοι, προσέφερον Ἀναξανδρίδη τάδε· “ἐπεὶ τοίνυν τοι περιεχόμενόν σε ὄρεομεν τῆς ἔχεις γυναικὸς, σὺ δὲ ταῦτα ποίεε καὶ μὴ ἀντίβαινε τούτοισι, ἵνα μή τι ἀλλοῖον περὶ σεῦ οἱ Σπαρτιῆται βουλεύσωνται· γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσδεόμεθά σεν τῆς ἔξεστος· σὺ δὲ ταύτη τε πάντα ὅσα νῦν παρέχεις πάρεχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτη ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν·” ταῦτα κη λεγόντων, συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης· μετὰ δὲ, γυ-

ναῦκας ἔχων δύο διξάς ιστίας οἴκεε, ποιέων οὐδαμῶς
 41 Σπαρτιητικά. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἡ
 ἐσύστερον ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα
 τοῦτον· καὶ αὕτη τε ἔφεδρον βασιλέα Σπαρτιήτησ-
 ἀπέφαινε, καὶ ἡ προτέρη γυνὴ τὸν πρότερον χρόνον
 ἄτοκος ἐοῦσα τότε κῶς ἐκύησε, συντυχίη ταύτη
 χρησταμένη. ἔχουσαν δὲ αὐτὴν ἀληθεῖ λόγῳ οἱ τῆς
 ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκήσιοι πυθόμενοι ὥχλεον, φά-
 μενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως βουλομένην ὑποβαλέσ-
 θαι· δεινὰ δὲ ποιεύντων αὐτῶν, τοῦ χρόνου συντάμ-
 νοντος, ὑπ' ἀπιστίης οἱ ἔφοροι τίκτουσαν τὴν γυναῖκα
 περιζόμενοι ἐφύλαξαν· ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Δωριέα ἰθέω-
 ἶσχει Λεωνίδην, καὶ μετὰ τοῦτον ἰθέως ἶσχει Κλεόμ-
 βροτον· οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτον
 τε καὶ Λεωνίδην γενέσθαι· ἡ δὲ Κλεομένεα τεκοῦσα
 καὶ τὸ δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνὴ, ἐοῦσα θυγάτηρ
 Πριωνητάδεω τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύ-
 τερον.

42 Οἱ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ φρεν-
 ἥρης ἀκρομανῆς τε, ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλίκων
 πάντων πρῶτος· εὖ τε ἐπίστατο κατ' ἀνδραγαθίην
 αὐτὸς σχήσων τὴν βασιληήν· ὥστε ὅν οὕτω φρο-
 νέων, ἐπειδὴ ὁ τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε καὶ οἱ Λα-
 κεδαιμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ ἐστήσαντο βασιλέα
 τὸν πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δωριεὺς δεινόν τε
 ποιεύμενος καὶ οὐκ ἀξιῶν ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύ-
 εσθαι, αἰτήσας λαὸν Σπαρτιήτας ἄγε ἐς ἀποικίην,
 οὗτε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρῷ χρησάμενος ἐς
 ἥντινα γῆν κτίσων ἵη, οὗτε ποιήσας οὐδὲν τῶν
 νομιζομένων, οἷα δὲ βαρέως φέρων ἀπίει ἐς τὴν
 Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγένοντο δέ οἱ ἄνδρες Θηράῖοι.
 ἀπικόμενος δὲ ἐς Κίνυπα, οἴκισε χῶρον κάλλιστον
 τῶν Λιβύων παρὰ ποταμούν· ἐξελασθεὶς δὲ ἐνθεῦτεν
 τρίτῳ ἔτει ὑπὸ Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχη-
 43 δονίων, ἀπίκετο ἐς Πελοπόννησον. Ἐνθάντα δέ οἱ
 Ἀντιχάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος συνεβούλευσε ἐκ τῶν

Λαίου χρησμῶν Ἡρακλῆν τὴν ἐν Σικελίῃ κτίζειν, φὰς τὴν Ἐρυκος χώρην πᾶσαν εἶναι Ἡρακληϊδέων, αὐτοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐς Δελφοὺς οἴχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἱρέει ἐπ' ἣν στέλλεται χώρην; ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ αἱρήσειν παραλαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον τὸν καὶ ἐς Λιβύην ἥγε, ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην.

Τὸν χρόνον δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας 44 τε αὐτοὺς καὶ Τήλου τὸν ἔωντῶν βασιλέα ἐπὶ Κρότωνα μέλλειν στρατεύεσθαι τοὺς δὲ Κροτωνῆτας περιδεέας γενομένους, δεηθῆναι Δωριέος σφίσι τιμωρῆσαι καὶ τυχεῖν δεήθεντας. συστρατεύεσθαι τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μέν νυν Συβαρῖται λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ Κροτωνῆται δὲ οὐδένα σφίσι φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβέσθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίην τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἡλείου μοῦνον, καὶ τοῦτον τρόπῳ τοιῷδε παρὰ Τήλυος τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀποδράντα ἀπικέσθαι παρὰ σφέας, ἐπεί τε οἱ τὰ ἵρα οὐ προεχώρεε χρηστὰ θυομένω ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δὲ ὥν οὗτοι λέγουσι.

Μαρτύρια δὲ τούτων ἔκάτεροι ἀποδεικνύουσι τάδε. 45 Συβαρῖται μὲν τέμενός τε καὶ νηὸν ἔοντα παρὰ τὸν ἔηρὸν Κράστιν, τὸν ἰδρύσασθαι συνελόντα τὴν πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίη ἐπωνύμῳ Κραστίῃ. τοῦτο δὲ αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη· εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μηδὲν ἐπ' ὧ δὲ ἐστάλη ἐποίεε, εἴλε ἀν τὴν Ἐρυκίην χώρην καὶ ἐλὼν κατέσχε, οὐδὲ ἀν αὐτὸς τε καὶ ή στρατὶ διεφθάρη. οἱ δὲ αὖ Κροτωνῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίη μὲν τῷ Ἡλείῳ ἔξαιρετα ἐν γῇ τῇ Κρωτωνῆτιδι πολλὰ δοθέντα, (τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι,) Δωριέοι δὲ καὶ τοῦσι Δωριέος ἀπογόνοισι οὐδέν· καίτοι εἰ συνεπελάβετό γε τοῦ Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεύς, δοθῆναι ἄν οἱ πολλαπλάσια ἡ Καλλίη. ταῦτα μέν νυν

έκατεροι αὐτῶν μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρεστι ὁκοτέροισί τις πείθεται αὐτῶν, τούτοισι προσχωρέειν.

46 Συνέπλεον δὲ Δωριέῃ καὶ ἄλλοι συγκτίσται Σπαρτι-
ητέων, Θεσσαλὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ
Εύρυλέων· οἱ ἐπεὶ τε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ ἐς τὴν
Σικελίην, ἀπέθανον μάχῃ ἐσσωθέντες ὑπό τε Φοι-
νίκων καὶ Ἐγεσταίων· μοῦνος δέ γε Εύρυλέων τῶν
συγκτιστέων περιεγένετο τούτου τοῦ πάθεος· συλ-
λαβὼν δὲ οὗτος τῆς στρατιῆς τοὺς περιγενομένους
ἔσχε Μινώην τὴν Σελινούσιων ἀποικίην, καὶ συνε-
λευθέρου Σελινούσιους τοῦ μουνάρχου Πειθαγόρεω·
μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατεῖλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχεί-
ρησε Σελινούντος, καὶ ἐμονύάρχησε χρόνον ἐπ' ὄλι-
γον· οἱ γάρ μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάντες ἀπέκτειναν

47 καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βωμόν. Συνέσ-
πετο δὲ Δωριέῃ καὶ σύναπέθανε Φίλιππος ὁ Βουτα-
κίδεω, Κρότωνιάτης ἀνήρ· ὃς ἀρμοστάμενος Τήλυος
τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα ἔφυγε ἐκ Κρότωνος· ψευ-
σθεὶς δὲ τοῦ γάμου οἴχετο πλέων ἐς Κυρήνην· ἐκ
ταύτης δὲ ὄρμεώμενος συνέσπετο οἰκηῆγ τε τριήρεϊ
καὶ οἰκηῆγ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐών τε Ὁλυμπιονίκης καὶ
κάλλιστος Ἐλλήνων τῶν κατ' ἔωστόν. διὰ δὲ τὸ
ἔωστον κάλλος ἐνείκατο παρὰ Ἐγεσταίων τὰ οὐδεὶς
ἄλλος· ἐπὶ γάρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρῷον ἰδρυσάμενοι

48 θυσίησι αὐτὸν ἰλάσκονται. Δωριεὺς μέν νυν τρόπῳ
τοιούτῳ ἐτελεύτησε· εἰ δὲ ἡνέσχετο βασιλευόμενος
ὑπὸ Κλεομένεος καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασιλεύει
ἄν Λακεδαιμονος· οὐ γάρ τινα πολλὸν χρόνον ἦρξε
ὁ Κλεομένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἀπαῖς θυγατέρα μούνην
λιπών τῇ οὖνομα ἦν Γοργώ.

49 Ἀπικνέεται δ' ὁν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου
τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν
ἀρχήν· τῷ δὴ ἐς λόγους ἦσε, ὡς Λακεδαιμόνιοι
λέγουσι, ἔχων χάλκεον πίνακα ἐν τῷ γῆς ἀπάσης
περιόδος ἐνετέμητο, καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ
ποταμοὶ πάντες ἀπικνέομενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισ-

ταγόρης ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τάδε· “Κλεόμενες, σπουδὴν μὲν τὴν ἐμὴν μὴ θωμάσῃς τῆς ἐνθαῦτα ἀπίξιος· τὰ γὰρ κατήκοντά ἔστι τοιαῦτα. Ἰώνων παῖδας δούλους εἶναι ἀντ’ ἐλευθέρων ὄνειδος καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῦσι ήμūν, ἔτι δὲ τῶν λοιπῶν ὑμūν, ὅσῳ προέστατε τῆς Ἑλλάδος. νῦν ὅν, πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων, ῥύσασθε Ἰωνας ἐκ δουλοσύνης, ἄνδρας ὄμαίμονας. εὐπετέως δὲ ὑμūν ταῦτα οἵα τε χωρέειν ἔστι· οὕτε γὰρ οἱ βάρβαροι ἄλκιμοι εἰσι, ὑμεῖς τε τὰ ἐς τὸν πόλεμον ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέρι· ἡ τε μάχη αὐτῶν ἔστι τοιήδε, τόξα καὶ αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρίδας δὲ ἔχοντες ἔρχονται ἐς τὰς μάχας καὶ κυρβασίας ἐπὶ τῆσι κεφαλῆσι· οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναι εἰσι. ἔστι δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῦσι τὴν ἥπειρον ἐκείνην νεμομένουσι, ὅσα οὐδὲ τοῦσι συνάπασι ἄλλουσι· ἀπὸ χρυσοῦ ἀρξαμένουσι, ἄργυρος καὶ χαλκὸς καὶ ἐσθῆς ποικίλη καὶ ὑποζύγια τε καὶ ἀνδράποδα· τὰ θυμῷ βουλόμενοι αὐτοὶ ἀν ἔχοιτε. κατοίκηνται δὲ ἀλλήλων ἔχόμενοι, ὡς ἐγὼ φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε οἵδε Λυδοὶ, οἰκέοντές τε χώρην ἀγαθὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες·” δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐς τῆς γῆς τὴν περίοδον τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην· “Λυδῶν δὲ,” ἔφη λέγων ὁ Ἀρισταγόρης, “οἵδε ἔχονται Φρύγες, οἱ πρὸς τὴν ήῶ, πολυπροβατώτατοι τε ἐόντες ἀπάντων τῶν ἐγὼ οἴδα καὶ πολυκαρπότατοι. Φρυγῶν δὲ ἔχονται Καππαδόκαι, τοὺς ήμεῖς Συρίους καλέομεν· τούτοισι δὲ τρόσουροι Κιλικεῖς, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήνδε ἐν ἥ ἥδε Κύπρος νῆσος κέεται· οἱ πεντακόσια τάλαντα βασιλεῖ τὸν ἐπέτειον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλίκων δὲ τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἵδε, καὶ οὗτοι ἐόντες πολυπρόβατοι. Ἀρμενίων δὲ Ματιηνοί, χώρην τήνδε ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἥδε Κισσίη· ἐν τῇ δὴ παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπην κείμενά ἔστι τὰ Σοῦσα ταῦτα, ἐνθα βασιλεύεις τε μέγας δίαιταν ποιέεται καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά εἰσι. ἐλόντες

δὲ ταύτην τὴν πόλιν, θαρσέοντες ἥδη τῷ Διὶ πλούτου πέρι ἐρίζετε. ἀλλὰ περὶ μὲν χώρης ἄρα οὐ πολλῆς οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὕρων σμικρῶν, χρεόν ἐστι νῦν μάχας ἀναβάλλεσθαι πρός τε Μεσσηνίους ἔοντας ἵστοπαλέας, καὶ Ἀρκάδας τε καὶ Ἀργείους τοῖσι οὐτε χρυσοῦ ἔχόμενόν ἐστι οὐδὲν οὐτε ἀργύρου, τῶν πέρι καὶ τινα ἐνάγει προθυμίη μαχόμενον ἀποθνήσκειν· παρέχον δὲ τῆς Ἀσίης πάσης ἀρχειν εὐπετέως, ἄλλο τι αἰρήσεσθε;” Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε. Κλεομένης δὲ ἀμείβετο τοῦσδε. “ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλλομαι τοι ἐς τρίτην ἡμέρην 50 ἀποκρινέεσθαι.” Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν. ἐπει τε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρη ἐγίνετο τῆς ἀποκρίσιος καὶ ἥλιθον ἐς τὸ συγκείμενον, εἴρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην ὄκοσέων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων ὁδὸς εἴη παρὰ βασιλέα; ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, τὰλλα ἐών σοφὸς καὶ διαβάλλων ἐκεῖνον εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη· χρεὸν γάρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐὸν βούλομενόν γε Σπαρτιήτας ἔξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει δ' ὃν τριῶν μηνῶν φὰς εἶναι τὴν ἄνοδον· ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον τὸν ὁ Ἀρισταγόρης ὥρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε. “ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ δύντος ἥλιου· οὐδένα γὰρ λόγον εὐεπέα λέγεις Λακεδαιμονίοισι, ἔθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης τριῶν μηνῶν ὁδὸν 51 ἀγαγεῖν.” Ο μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἶπας, ἦε ἐς τὰ οἰκία. ὁ δὲ Ἀρισταγόρης λαβὼν ἱκετηρίην ἦε ἐς τοῦ Κλεομένεος, ἐσελθὼν δὲ εἰσὼ ἄτε ἱκετεύων, ἐπακοῦσαι ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα ἀποπέμφαντα τὸ παιδίον· προσεστήκεε γὰρ δὴ τῷ Κλεομένῃ ἡ θυγάτηρ, τῇ οὖνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δέ οἱ καὶ μοῦνον τέκνον ἐτύγχανε ἐὸν ἐτέων ὀκτὼ ἡ ἐννέα ἥλικιν· Κλεομένης δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ παιδίου εἶνεκα. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἀρχετο ἐκ δέκα ταλάντων ὑπισχνεόμενος, ἦν οἱ ἐπιτελέση τῶν ἐδέετο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεο-

μένεος, προέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης ἐς οὐ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑποδέδεκτο, καὶ τὸ παιδίον ηὐδάξατο. “πάτερ, διαφθερέει σε ὁ ἔεινος, ἦν μὴ ἀποστὰς ἦης.” ὅ τε δὴ Κλεομένης, ησθεὶς τοῦ παιδίου τῇ παραινέστει ἦτε ἐς ἔτερον οἴκημα, καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσετο τὸ παράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης· οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπιπλέον ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλέα.

Ἐχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτη ὁδε· σταθμοί τε 52 πανταχῆ εἰσι βασιλῆιοι, καὶ καταλύσιες κάλλισται, διὰ οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἀπασα καὶ ἀσφαλέος. διὰ μέν γε Λυδίης καὶ Φρυγίης σταθμοὶ τείνοντες εἴκοσί εἰσι, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐννενήκοντα καὶ ἥμισυ. ἐκδέκεται δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ “Ἄλυς ποταμός· ἐπ’ ὁ πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη καὶ οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμὸν, καὶ φυλακτήριον μέγα ἐπ’ αὐτῷ. διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην καὶ ταύτη πορευομένῳ μέχρι οὔρων τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν δέοντές εἰσι τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν· ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὔροισι διξάς τε πύλας διεξελᾶσι, καὶ διξά φυλακτήρια παραμεύψεαι. ταῦτα δὲ διεξελάσαντι καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένῳ τρεῖς εἰσι σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα καὶ ἥμισυ. οὐρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποταμὸς, νηυσιπέρητος, τῷ οὔνομα Εὐφρύγτης· ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μέν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, παρασάγγαι δὲ ἑξ καὶ πεντήκοντα καὶ ἥμισυ· καὶ φυλακτήριον ἐν αὐτοῖσι ποταμοὶ δὲ νηυσιπέρητοι τέσσερες διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεῦσαι ἐστι· πρῶτος μὲν Τίγρις· μετὰ δὲ, δεύτερος τε καὶ τρίτος ὡντὸς οὐνομαζόμενος, οὐκ ὡντὸς ἐών ποταμὸς οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων· (οἱ μὲν γὰρ πρότερος αὐτῶν καταλεχθεὶς ἐξ Ἀρμενίων ῥέει, οἱ δὲ ὕστερον, ἐκ Ματιηνῶν·) ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν οὐνομα ἔχει Γύνδης, τὸν Κύρος διέλαβε κοτε

ἐσ διώρυχας ἔξηκοντα καὶ τριηκοσίας. ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντι ἐς τὴν Ματιηνὴν γῆν, σταθμοί εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώρην μεταβαίνοντι, ἔνδεκα σταθμοὶ, παρασάγγατ δὲ δύο καὶ τεσσεράκοντα καὶ ἡμισύ ἔστι ἐπὶ ποταμὸν Χοάσπην, ἔόντα καὶ τοῦτον νησιπέρητον. ἐπ' ὧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ εἰσι ἔνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγαὶ μέν νυν σταθμῶν 53 τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. Εἰ δὲ ὄρθως μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιλῆτη τοῦσι παρασάγγησι, καὶ ὁ παρασάγγης δύναται τριήκοντα στάδια, ὥσπερ οὗτός γε δύναται ταῦτα, ἐκ Σαρδίων στάδιά ἔστι ἐς τὰ βασιλῆια τὰ Μεμνόνια καλεόμενα πεντακόσια καὶ τρισχίλια καὶ μύρια, παρασαγγέων ἔόντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ διεξιοῦσι, ἀναι- 54 σιμοῦνται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννεήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρισταγόρῃ, εἴπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τὴν παρὰ βασιλέα, ὄρθως ἔιρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τούτων ἔτι δίζηται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω τὴν γὰρ ἔξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτην· καὶ δὴ λέγω σταδίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων, (τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστυ καλέεται,) τεσσεράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους· οἱ γὰρ ἔξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τεσσεράκοντα καὶ πεντακόσιοι στάδιοι· καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρησι μηκύνεται ἡ τρίμηνος ὁδός.

55 Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, ἥσε ἐς τὰς Ἀθήνας γένομένας τυράννων ὥδε ἐλευθέρας· ἐπεὶ Ἰππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἰππίεω δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεὸν, ἴδόντα δύψιν ἐνυπνίον τῷ ἐωτοῦ πάθεϊ ἐναργεστάτην, κτείνοντι Ἀριστογέτων καὶ Ἀρμόδιος, γένος ἔόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ' ἔτεα τέσσερα 56 οὐδὲν ἥσσον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ἢ πρὸ τοῦ. Ἡ μέν

ννυ ὅψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἥδε· ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἰππαρχος ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν καὶ εὐειδέα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα·

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθῶν τετληῆτι θυμῷ·
οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανερὸς ἦν ὑπέρτιθέμενος ἀνειροπόλοισι· μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὅψιν, ἔπειμπε τὴν πομπὴν ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ.

Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἥσαν οἱ φονέες οἱ Ἰππάρχου, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετρίης τὴν 57 ἀρχῆν· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὐρίσκω, ἥσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην· οἶκεον δὲ τῆς χώρης ταύτης ἀπολαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοῖραν· ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον ἔξαναστάντων ὑπ' Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἔξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ' Αθηνέων· Αθηναῖοι δέ σφεας ἐπὶ ῥῆτοῖσι ἐδέξαντο σφέων αὐτῶν εἶναι πολεῖτας, πολλῶν τέων καὶ οὐκ ἀξιαπηγήτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ 58 ἀπικόμενοι, τῶν ἥσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώρην ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἑλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα, οὐκ ἔόντα πρὶν Ἑλλησι, ὡς ἐμοὶ δοκέειν· πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ ἄπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου προβαίνοντος, ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ρυθμὸν τῶν γραμμάτων. περιοίκεον δέ σφεας τὰ πολλὰ τῶν χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἰωνες· οἱ παραλαβόντες διδαχὴν παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταρρυθμίσαντές σφέων ὀλίγα ἔχρεωντο· χρεώμενοι δὲ ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε ἐσαγαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικῆια κεκλῆσθαι· καὶ τὰς βύβλους διφθέρας καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ οἱ Ἰωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπάνι βύβλων ἔχρεωντο διφθέρησι αἰγέησί τε καὶ οὐέησι· ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ

πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐστοιάντας διφθέρας γρά-
59 φουσι. Ἰδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμῆια γράμματα ἐν τῷ
ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι
Βοιωτῶν ἐπὶ τρίποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ
ὅμοια ἔοντα τοῖσι Ἰωνικοῦσι· ὃ μὲν δὴ εἰς τῶν τρι-
πόδων ἐπίγραμμα ἔχει·

Ἄμφιτρύων μὲν ἀνέθηκε νέων ἀπὸ Τηλεβοσίων.

ταῦτα ἡλικίην εἴη ἀν κατὰ Λαΐον τὸν Λαβδάκον τοῦ
60 Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἐτερος δὲ τρίποντος [ἐν
ἔξαμέτρῳ τόνῳ] λέγει·

Σκαῖος πυγμαχέων με ἐκηθόλῳ Ἀπόλλων
νικήσας ἀνέθηκε τεῦν περικαλλὲς ἄγαλμα.

Σκαῖος δὲ ἀν εἴη ὁ Ἰπποκόωντος, εἰ δὴ οὗτός γέ ἐστι
οἱ ἀναθεῖς καὶ μὴ ἄλλος τώντο οὔνομα ἔχων τῷ
Ἰπποκόωντος, ἡλικίην κατὰ Οἰδίποου τὸν Λαΐον.
61 Τρίτος δὲ τρίποντος λέγει, καὶ οὗτος ἐν ἔξαμέτρῳ.

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν ἐϋσκόπω Ἀπόλλων
μουναρχέων ἀνέθηκε τεῦν περικαλλὲς ἄγαλμα.

Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος
μουναρχέοντος ἔξανιστέαται Καδμεῖοι ὑπὸ Ἀργείων,
καὶ τρέπονται ἐσ τοὺς Ἐγχέλεας· οἱ δὲ Γεφυραῖοι
ὑπολειφθέντες, ὑστερον ὑπὸ Βοιωτῶν ἀναχωρέοντοι
ἐσ Ἀθήνας· καὶ σφι ἵρᾳ ἐστι ἐν Αθήνησι ἴδρυμένα,
τῶν οὐδὲν μέτα τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλη
τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἵρων καὶ δὴ καὶ Ἀχαιῆς·
Δῆμητρος ἵρον τε καὶ ὄργια.

52 Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἰππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ
Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἥσαν οἱ Ἰππάρχου
φονέες, ἀπήγηται μοι· δεῖ δὲ πρὸς τούτοισι ἔτι ἀνα-
λαβεῖν τὸν κατ' ἀρχὰς ἥια λέξων λόγον, ὡς τυράννων
ἐλευθερώθησαν Ἀθηναῖοι. Ἰππίεω τυραννεύοντος καὶ
ἐμπικραινομένου Ἀθηναίοισι διὰ τὸν Ἰππάρχου θά-
νατον, Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἔοντες Ἀθηναῖοι, καὶ
φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεί τε σφι ὅμα τοῖσι
ἄλλοισι Ἀθηναίων φυγάστι πειρωμένοισι κατὰ τὸ

ἰσχυρὸν οὐ προεχώρεε κάτοδος, ἀλλὰ προσέππαιον μεγάλως πειρώμενοι κατιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λειψύδριον τὸ ὑπέρ Παιονίης τειχίσαντες· ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνίδαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδησι μηχανώμενοι, παρ’ Ἀμφικτυύνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν νῦν ἔοντα τότε δὲ οὐκω, τοῦτον ἔξοικοδομῆσαι· οἵα δὲ χρημάτων εὖ ἥκουντες καὶ ἔοντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκαθεν ἔτι, τόν τε νηὸν ἔξεργάσαντο τοῦ παραδείγματος κάλλιον, τά τε ἄλλα καὶ συγκειμένου σφι πωρίνου λίθου ποιέειν τὸν νηὸν, Παρίου τὰ ἐμπροσθεν αὐτοῦ ἔξεποίησαν. Ως ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐν 63 Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρήμασι, ὅκως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες εἴτε ἴδιῳ στόλῳ εἴτε δημοσίῳ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι αἱεὶ τωντὸ πρόφαντον ἐγένετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος, ἔοντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ ἔξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνέων, ὅμως καὶ ἔτινίους σφι ἔοντας τὰ μάλιστα· τὰ γάρ τοῦ θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν· πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσχών ἐς Φάληρον, τὴν στρατιὴν ἀπέβησε· οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυνθανόμενοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίης ἐπικουρίην· ἐπεποίητο γάρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς· Θεσσαλοὶ δέ σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, χιλίην τε ἵππον καὶ τὸν βασιλέα τὸν σφέτερον Κινέην, ἄνδρα Κοιναῖον· τοὺς ἐπεί τε ἔσχον συμμάχους οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε· κείραντες τῶν Φαληρέων τὸ πεδίον, καὶ ἵππασιμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν χῶρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον· ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον, τοὺς δὲ περιγενομένους αὐτῶν ἐς τὰς νέας κατέρξαν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαιμονος οὕτω

ἀπήλλαξε· καὶ Ἀγχιμολίου εἰσὶ ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλήσιον τοῦ ἐν 64 Κυνοσάργει. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλέα Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδρίδεω, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στείλαντες ἀλλὰ κατ’ ἥπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος πρώτη προσέμιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο· καὶ σφεων ἐπεσον ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρας, οἱ δὲ περιγενόμενοι ἀπαλλάσσοντο ὡς εἶχον ίθὺς ἐπὶ Θεσσαλίης. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἄμα Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐποιούρκεε τοὺς τυράννους 65 ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ [τείχει]. Καὶ οὐδέν τι πάντως ἀν ἔξειλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι· οῦτε γάρ ἐγέρην ἐπενόεον ποιήσασθαι, οἵ τε Πεισιστρατίδαι στοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε ἀν ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην· νῦν δὲ συντυχίη τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ ἡ αὐτὴ αὔτη σύμμαχος· ὑπεκτιθέμενοι γάρ ἔξω τῆς χώρης οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἥλωσαν· τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πάντα αὐτῶν τὰ πρήγματα συνετετάρακτο· παρεστησαν δὲ ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι ἐπ’ οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρησι ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς· μετὰ δὲ, ἔξεχωρησαν ἐς Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ’ ἔτεα ἔξι τε καὶ τριήκοντα, ἔόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέκαθεν Πύλιοι τε καὶ Νηλεῖδαι, ἐκ τῶν αὐτῶν γεγονότες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον, οἱ πρότερον ἐπήλυδες ἔόντες, ἐγένοντο Αθηναίων βασιλέες. ἐπὶ τούτου δὲ καὶ τώτῳ οὖνομα ἀπεμνημόνευσε Ἰπποκράτης τῷ παιδὶ θέσθαι, τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστορος Πεισιστράτου ποιεύμενος τὴν ἐπωνυμίην. οὗτοι μὲν Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπαλλάχθησαν· ὅσα δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἐπαθον ἀξιόχρεα ἀπηγγή-

σιος, πρὶν ἡ Ἰωνίην τε ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χρῆσαι σφέων βοηθέειν, ταῦτα πρῶτα φράσω.

Αθῆναι ἔοισαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχθεῖσαι τυράννων ἐγίνοντο μέζονες· ἐν δὲ αὐτῆσι δύο ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαιωνίδης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι, καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι· θύουσι δὲ οἱ συγγενέες αὐτοῦ Διὸς Καρίω. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυνάμιος· ἔσπούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης, τὸν δῆμον προσεταιρίζεται. μετὰ δὲ, τετραφύλους ἔοντας Ἀθηναίους δεκαφύλους ἐποίησε, τῶν Ἰωνος παιδῶν, Γελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὀπλητος, ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας, ἐπιχωρίων δὲ ἔτέρων ήρώων ἐπωνυμίας ἔξευρων, πάρεξ Αἴαντος· τοῦτον δὲ ἄτε ἀστυγέιτονα καὶ σύμμαχον, ξεῖνον ἔοντα προσέθετο. Ταῦτα δὲ, δοκέειν ἐμοὶ, ἔμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἑωτοῦ μητροπάτορα, Κλεισθένεα τὸν Σικυωνός τύραννον· Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν ῥαψῳδοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυωνὶ ἀγωνίζεσθαι τῶν Ομηρείων ἐπέων εἶνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἀργος τὰ πολλὰ πάντα ὑμνέαται· τοῦτο δὲ, ήρῶν γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ, τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης, ἔοντα Ἀργεῖον, ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρης· ἐλθὼν δὲ ἐς Δελφοὺς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλλῃ τὸν Ἀδρήστον; ή δὲ Πυθίη οἱ χρᾶ φᾶσα, Ἀδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλέα, ἐκεῖνον δὲ λευστῆρα. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτο γε οὐ παρεδίδου, ἀπελθὼν ὀπίσω ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἀδρηστος ἀπαλλάξεται· ὡς δέ οἱ ἔξευρησθαι ἐδόκεε, πέμψας ἐς Θῆβας τὰς Βοιωτίας ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελάνιππον τὸν Ἀστακοῦ· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν· ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυ-

τανητῷ, καί μιν ἵδρυσε ἐνθαῦτα ἐν τῷ ἵσχυροτάτῳ· ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης, (καὶ γάρ τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι,) ὡς ἔχθιστον ἔοντα Ἀδρήστῳ ὃς τὸν τε ἀδελφεόν οἱ Μηκιστέα ἀπεκτόνεε καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα· ἐπεί τε δέ οἱ τὸ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὄρτας Ἀδρήστου ἀπελόμενος ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. οἱ δὲ Σικυώνιοι ἐώθεσαν μεγαλωστὶ κάρτα τιμᾶν τὸν Ἀδρηστον· ἥ γάρ χώρη ἦν αὐτῇ Πολύβου· ὁ δὲ Ἀδρηστος ἦν Πολύβου θυγατριδέος· ἄπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τά τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυώνιοι ἐτίμων τὸν Ἀδρηστον, καὶ δὴ πρὸς, τὰ πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι ἐγέραιρον, τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμέωντες, τὸν δὲ Ἀδρηστον· Κλεισθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἀδρηστόν οἱ πεποίητο. Φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα· ἐνθα καὶ πλεῖστον κατεγέλασε τῶν Σικυωνίων· ἐπὶ γάρ οὐσ τε καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μετατιθεὶς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἑωυτοῦ φυλῆς· ταύτη δὲ τὸ οὖνομα ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαιοι ἐκαλέοντο· ἔτεροι δὲ, Υἱαῖ· ἄλλοι δὲ, Ονεᾶται· ἔτεροι δὲ Χοιρεᾶται. τούτοισι τοῖσι οὐνόμασι τῶν φυλέων ἐχρέωντο οἱ Σικυώνιοι καὶ ἐπὶ Κλεισθένεος ἀρχοντος, καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος ἔτι ἐπ' ἔτεα ἔξηκοντα· μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Υλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρτους δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέος, τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι κεκλήσθαι Αἰγιαλέας.

69) Ταῦτα μέν νυν ὁ Σικυώνιος Κλεισθένης ἐπεποίηκε. ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν τοῦ Σικυωνίου τούτου θυγατριδέος καὶ τὸ οὖνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δοκέειν ἐμοὶ, καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἰωνας, ἵνα μή σφιστι

αἱ αὐτὰὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἰωσὶ, τὸν ὄμώνυμον Κλεισθένεα ἐμιμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον πρότερον ἀπωσμένον τότε πάντα πρὸς τὴν ἔωντοῦ μοῖραν προσεθήκατο, τὰς φυλὰς μετωνόμασε καὶ ἐποίησε πλεῦνας ἐξ ἐλαστόνων· δέκα τε δὴ φυλάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δῆμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς· ἦν τε, τὸν δῆμον προσθέμενος, πολλῷ κατύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων. Ἐν τῷ μέρει 70 δὲ ἐσσούμενος ὁ Ἰσαγόρης, ἀντιτεχνᾶται τάδε· ἐπικαλέεται Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἔωντῷ ζείνον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορκίης· τὸν δὲ Κλεομένεα εἰχε αἰτίη φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρεω τὴν γυναικα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλλε Κλεισθένεα, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων τοὺς ἐναγέας ἐπιλέγων· ταῦτα δὲ πέμπων ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρεω· οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιώται αὐτῶν εἶχον αἰτήν τοῦ φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ μετεῖχε, οὐδὲ οἱ φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δὲ ἐναγέας Ἀθηναίων ὥδε ὠνομάσθησαν· ἦν Κύλων 71 τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης· οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε· προσποιησάμενος δὲ ἐταιρηῆν τῶν ἥλικιωτέων καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἵκετης ὥζετο πρὸς τὸ ἄγαλμα· τούτους ἀνιστέασι μὲν οἱ πρυτάνις τῶν Ναυκράρων, οἵπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύοντος πλὴν θανάτου· φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαιωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἥλικής ἐγένετο.

Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλλε Κλεισθένεα 72 καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέσχε· μετὰ δὲ, οὐδὲν ἥστον παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης οὐ σὺν μεγάλῃ χειρὶ, ἀπικόμενος δὲ ἀγηλατέει ἐπίτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τά οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειρᾶτο, τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω

στασιώτησι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὁ τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν· Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ, τὰ αὐτὰ φρονήσαντες ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο· τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἔξερχονται ἐκ τῆς χώρης ὅσοι ἦσαν αὐτῶν Λακεδαιμόνιοι. ἐπετελέστο δὲ τῷ Κλεομένῃ ἡ φήμη· ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχήσειν, ἥσε ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ ὡς προστερέων· ἡ δὲ ἵρητη ἔξαναστάσα ἐκ τοῦ θρόνου πρὶν ἡ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμεῖψαι, εἶπε· ὁ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει, μηδὲ ἔστιθι ἐς τὸ ἱρόν· οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι παριέναι ἐνθαῦτα·” ὁ δὲ εἶπε· “ὦ γύναι, ἀλλ’ οὐ Δωριεύς εἴμι ἀλλ’ Ἀχαιός.” ὁ μὲν δὴ τῇ κλειδόνι οὐδὲν χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε καὶ τότε πάλιν ἔξεπιπτε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων· τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι καὶ Τιμησίθεον τὸν Δελφὸν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος ἔχοιμ’ ἀν μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μέν 73 νῦν δεδεμένοι ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθένεα καὶ τὰ ἐπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένεος μεταπεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδις συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας· ἡπιστέατο γάρ σφι Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπεπολεμώσθαι ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς τὰς Σάρδις καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ Υστάσπεος, Σαρδίων ὑπαρχος, ἐπειρώτα τίνες ἔοντες ἄνθρωποι καὶ πῇ γῆς οὐκημένοι δεοίατο Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι; πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπεκορύφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλεῖ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὄδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθετο· εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε· οἱ δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλόμενοι διδόναι ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι

μὲν δὴ ἀπελθόι τες ἐς τὴν ἑωυτῶν, αἰτίας μεγάλας εἶχον.

Κλεομένης δὲ ἐπιστάμενος περιὺβρίσθαι ἔπεστι 74 καὶ ἔργοισι ὑπ' Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννήσου στρατὸν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει, τίσασθαι τε ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρην βουλόμενος τύραννον καταστῆσαι· συνεξῆλθε γάρ οἱ οὗτος ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς Ἐλευσῖνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος Οἰνόην αἱρέουσι καὶ Ὑσιάς, δήμους τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς· Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἔτερα ἐσίνοντο ἐπιόντες [χώρους] τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δὲ, καίπερ ἀμφιβολίῃ ἔχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐς ὕστερον ἔμελλον μνήμην ποιύσεσθαι· Πελοποννησίοισι δὲ, ἐօντι ἐν Ἐλευσῖνι, ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων δὲ συνάψειν τὰ 75 στρατόπεδα ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι σφὶ αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, μετεβάλλοντό τε καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ, Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων, καὶ συνεξαγαγών τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαιμονος καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεομένει· (ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ, μὴ ἔξειναι ἔπεσθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασιλῆας ἐξιούσης τῆς στρατιῆς· τέως γὰρ ἀμφότεροι εἴποντο· παραλυομένου δὲ τούτων τοῦ ἐτέρου, καταλείπεσθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἔτερον· πρὸ τοῦ γὰρ δὴ καὶ οὗτοι ἀμφότεροι, ἐπίκλητοί σφι ἐόντες, εἴποντο·) τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσῖνι ὄρέωντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων τούς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὅμολογέοντας καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἰχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. Τέταρ- 76 τον δὴ τούτο ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριέες, δίς τε ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες καὶ δὶς ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθεος τοῦ Ἀθηναίων· πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν· (οὗτος ὁ στόλος, ἐπὶ Κόδρου βασι-

λεύοντος Ἀθηναίων, ὥρθως ἀν καλέοιτο.) δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρατιδέων ἐξέλασιν ὥρμηθέντες ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσίνα Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίους ἐσέβαλε. οὗτο τέταρτον τότε Δωριέες ἐσέβαλον ἐς Ἀθήνας.

77 Διαλυθέντος ὧν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα Ἀθηναῖοι τίννυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατηγίην ποιεῦνται ἐπὶ Χαλκιδέας· Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθέουσι ἐπὶ τὸν Εὔριπον· Ἀθηναίοισι δὲ ἴδοῦσι τοὺς βοηθοὺς ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρέειν· συμβάλλουσι· τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλῷ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς φονεύσαντες, ἐπτακοσίους αὐτῶν ἐζώγρησαν. τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὐβοιαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι· νικήσαντες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν ἵπποβοτέων τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἵπποβόται ἐκαλέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων· ὅσους δὲ καὶ τούτων ἐζώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγρημένουσι εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐν πέδαις δήσαντες· χρόνῳ δὲ ἔλυσάι σφεας διμιέως ἀποτιμησάμενοι· τὸς δὲ πέδαις αὐτῶν, ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν· αἴπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἥσαν περιεοῦσαι, κρεμάμεναι ἐκ τειχέων περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου· ἀντίον δὲ τοῦ μεγάρου τοῦ πρὸς ἐσπέρην τετραμένου καὶ τῶν λύτρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλκεον· τὸ δὲ ἀριστερῆς χερὸς ἐστηκε πρῶτον ἐσιόντι ἐς τὰ προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλι, ἐπιγέγραπται δέ οἱ τάδε·

"Ἐθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμοι,
δεσμῷ ἐν ἀχλούσεντι σιδηρέῳ ἐσβεσαν ύβριν·
τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ' ἐθεσαν·"

78 Ἀθηναῖοι μέν νυν ηὔξηντο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ' ἐν

μοῦνον, ἀλλὰ πανταχῆ, ἡ ἵσηγορίη ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον· εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννεύμενοι μὲν οὐδαμῶν τῶν σφέας περιοικεόντων ἥσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων μακρῷ πρῶτοι ἐγένοντο. δηλοῦ ὅν ταῦτα, ὅτι κατεχόμενοι μὲν ἐθελοκάκεον ὡς δεσπότη ἐργαζόμενοι, ἐλευθερωθέντων δὲ αὐτὸς ἔκαστος ἐωτῷ προθυμέετο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μέν νυν ταῦτα ἐπρησσον.

Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐσθεόπον, βουλό- 79 μενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη ἀπὸ σφέων μὲν αὐτῶν οὐκ ἔφη αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, ἐσ ΠΟΛΥΦΗΜΟΝ δὲ ἐξενείκαντας ἐκέλευε ΤΩΝ ἈΓΧΙΣΤΑ ΔΕΕΣΘΑΙ. ἀπελθόντων ἀν τῶν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον ἀλίην ποιησάμενοι ὡς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτῶν ΤΩΝ ἈΓΧΙΣΤΑ ΔΕΕΣΘΑΙ, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκούσαντες τούτων· “οὐκ ὅν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Ταναγραῖοι τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιέες, καὶ οὗτοί γε ἄμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως συνδιαφέρουσι τὸν πόλεμον; τί δὲ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ τοῦτο ὅ τὸ χρηστήριον.” Τοιαῦτα δὴ ἐπιλεγομένων, εἶπε 80 δὴ κοτε μαθών τις· “ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ μαντῆιον. Ἀσωποῦ λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα· τουτέων ἀδελφεῶν ἔουστέων, δοκέω ἡμῖν Αἴγινητέων δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητήρων γενέσθαι·” καὶ οὐ γάρ τις ταύτης ἀμείνων γνώμη ἐδόκεε φαίνεσθαι, αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἴγινητέων, ἐπικαλεόμενοι κατὰ τὸ χρηστήριόν σφι βοηθέειν, ὡς ἔοντων ἄγχιστέων· οἱ δέ σφι αἰτέοντι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν ἔφασαν. Πειρησαμένων δὲ [τῶν Θηβαίων] 81 κατὰ τὴν συμμαχίην τῶν Αἰακίδεων καὶ τρηχέως περιεφθέντων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὐτις [οἱ Θηβαῖοι] πέμψαντες, τοὺς μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδοσαν τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο· Αἴγινῆται δὲ, εὐδαιμονή τε μεγάλη ἐπαρθέντες, καὶ ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέν-

τες ἔχουσης ἐς Ἀθηναίους, τότε Θηβαίων δεηθέντων πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον· ἐπικειμένων γὰρ αὐτῶν Βοιωτοῖσι, ἐπιπλώσαντες μακρῆσι νησὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἔσυραν Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίης πολλοὺς δήμους· ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσίνοντο.

82 Ἡ δὲ ἔχθρη ἡ προοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγαίων, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε· Ἐπιδαρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἀνεδίδου. περὶ ταύτης ὅν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαύριοι ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι· ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἰδρύσασθαι, καί σφι ἰδρυσαμένοισι ἀμεινον συνοίσεσθαι· ἐπειρώτεον ὅν οἱ Ἐπιδαύριοι κότερα χαλκοῦ ποιέωνται [τὰ ἀγάλματα] ἡ λίθου· ἡ δὲ Πυθίη οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης· ἐδέοντο ὅν οἱ Ἐπιδαύριοι Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἵρωτάτας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι ἥσαν ἀλλοθι γῆς οἰδαμοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἡ Ἀθήνησι· οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ὁ ἀπάξουσι ἔτεος ἑκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Πολιάδι ἵρᾳ καὶ τῷ Ἐρεχθεῖ· καταινέσαντες δ' ἐπὶ τούτοισι οἱ Ἐπιδαύριοι, τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαιέων τουτέων ποιησάμενοι ἰδρύσαντο· καὶ ἡ τε γῆ σφι ἐφερε, καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. Τοῦτον δ' ἔτι τὸν χρόνον καὶ πρὸ τοῦ, Αἰγαίηται Ἐπιδαυρίων ἥκουν τά τε ἄλλα, καὶ δίκας διαβαίνοντες ἐς Ἐπίδαυρον ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγαίηται· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νῆστις τε πηξάμενοι καὶ ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδαυρίων· ἀτε δὲ ἔοντες διάφοροι, δηλέοντο αὐτοὺς ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἔοντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τῆς τε Δαμίης καὶ τῆς Αὐξησίης ὑπαιρέονται αὐτῶν, καί σφεα ἐκομίσαντό τε καὶ ἰδρύσαντο τῆς σφετέρης χύρης ἐς τὴν μεσόγαιαν· τῇ Οἴη μέν ἐστι οὔνομα, στάδια δὲ

83 θεντο. Τοῦτον δ' ἔτι τὸν χρόνον καὶ πρὸ τοῦ, Αἰγαίηται Ἐπιδαυρίων ἥκουν τά τε ἄλλα, καὶ δίκας διαβαίνοντες ἐς Ἐπίδαυρον ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγαίηται· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, νῆστις τε πηξάμενοι καὶ ἀγνωμοσύνη χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδαυρίων· ἀτε δὲ ἔοντες διάφοροι, δηλέοντο αὐτοὺς ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἔοντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τῆς τε Δαμίης καὶ τῆς Αὐξησίης ὑπαιρέονται αὐτῶν, καί σφεα ἐκομίσαντό τε καὶ ἰδρύσαντο τῆς σφετέρης χύρης ἐς τὴν μεσόγαιαν· τῇ Οἴη μέν ἐστι οὔνομα, στάδια δὲ

μάλιστά κη ἀπὸ τῆς πόλιος ὡς εἴκοσι ἀπέχει· ἴδρυ-
σάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίγει τέ σφεα καὶ
χοροῖσι γυναικήσισι κερτόμοισι ἴλασκοντο, χορηγῶν
ἀποδεικίνυμένων ἐκατέρη τῶν δαιμόνων δέκα ἀνδρῶν·
κακῶς δὲ ἡγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς
δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἥσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπι-
δαυρίοισι αἱ τοιαῦται ἱροργίαι· εἰσὶ δέ σφι καὶ ἄρρη-
τοι ἱροργίαι. Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, 84
οἱ Ἐπιδαύριοι τοῦσι Ἀθηναίοισι τὰ συνέθεντο οὐκ
ἐπετέλεον· πέμψαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμῆνιον τοῦσι
Ἐπιδαυρίοισι· οἱ δὲ ἀπέφαινον λόγῳ ὡς οὐκ ἀδι-
κοῦεν· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν
τῇ χώρῃ, ἐπιτελέειν τὰ συνέθεντο· ἐπεὶ δὲ ἐστερῆ-
σθαι αὐτῶν, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν ἔτι, ἀλλὰ
τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινῆτας πρήσσεσθαι ἐκέλευον.
πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι ἐσ Αἰγιναν πέμψαντες ἀπαίτεοι
τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν, σφίσι τε καὶ
Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθηναῖοι μέν νυν 85
λέγουσι μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆι αι τριήρει
μιῇ τῶν ἀστῶν, τούτους οὖν ἀποπεμφθέντες ἀπὸ τοῖ
κουνοῦ καὶ ἀπικόμενοι ἐσ Αἰγιναν, τὰ ἀγάλματα ταῦ-
τα ὡς σφετέρων ἔντα ἐπειρῶντο ἐκ τῶν βά-
θρων ἔξανασπάν, ἵνα σφέα ἀνάκομίσωνται· οὐ δυνα-
μένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτῶν κρατῆσαι, περιβα-
λόντας σχοινία ἔλκειν τὰ ἀγάλματα· καί σφι ἔλκουσι
βροντὴν τε καὶ ὅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι·
τοὺς δὲ τριηρίτας τοὺς ἔλκοντας ὑπὸ τουτέων ἀλλο-
φρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους ἄτε
πολεμίους ἐσ ὃ ἐκ πάντων ἔνα λειφθέντα ἀνάκομισ-
θῆναι αὐτὸν ἐσ Φάληρον. Ἀθηναῖοι μέν νυν οὕτω 86
λέγουσι γενέσθαι. Αἰγινῆται δὲ, οὐ μιῇ νηὶ ἀπι-
κέσθαι Ἀθηναίους· μίαν μὲν γὰρ καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας
μιῆς, καὶ εἴ σφι μὴ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες, ἀπαμίνασ-
θαι ἀν εὐπετέως· ἀλλὰ πολλῆσι νησὶ ἐπιπλέειν σφι
ἐπὶ τὴν χώρην· αὐτοὶ δέ σφι εἴξαι, καὶ οὐ διανα-
μαχῆσαι· (οὐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως,
Π.—4·

οῦτε εἰ ἔσσονες συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναῦμαχῇ κατὰ τοῦτο εἰξαν, οῦτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἶόν τι καὶ ἐποίησαν) Ἀθηναίους μὲν νῦν, ἐπεὶ τέ σφι οὐδεὶς ἐσ μάχην κατίστατο, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν τραπέσθαι πρὸς τὰ ἀγάλματα· οὐ διναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βάθρων αὐτὰ, οὗτοι δὴ περιβαλλομένους σχοινία ἔλκειν, ἐσ οὖν ἐλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφότερα τώντο ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλω δέ τεως ἐσ γούνατα γάρ σφι αὐτὰ πεσέειν, καὶ τὸν ἀπὸ τούτου χρόνον διατελέειν οὗτοι ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιέειν, σφέας δὲ Αἰγαίηται λέγουσι, πυθομένους τοὺς Ἀθηναίους ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύεσθαι, ἐτοίμους Ἀργείους ποιέεσθαι· τούς τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβάναι ἐσ τὴν Αἰγαίην, καὶ παρεῖναι βοηθέοντάς σφι τοὺς Ἀργείους· καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου διαβάντας ἐσ τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηκούσι τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπιπεσέειν ὑποταμομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν· ἅμα τε ἐν τούτῳ τὴν βροντήν τε γενέσθαι 87 καὶ τὸν σεισμὸν αὐτοῦσι. Λέγεται μέν νῦν ὑπὸ Ἀργείων τε καὶ Αἰγαίητέων τάδε· ὅμολογέεσται δὲ καὶ ὑπὸ Ἀθηναίων, ἔνα μοῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτῶν ἐσ τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι· πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτῶν τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων τὸν ἔνα τοῦτον περιγενέσθαι, Ἀθηναῖοι δὲ τοῦ δαιμονίου, περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἔνα, ἀλλ’ ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε· κομισθεὶς γάρ ἐσ τὰς Ἀθήνας ἀπήγγειλε τὸ πάθος· πυθομένας δὲ τὰς γυναικας τῶν ἐπ’ Αἰγαίαν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμένας κεῖνον μοῦνον ἐξ ἀπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας καὶ κεντεύσας τῇσι περόνησι τῶν ἴματίων, εἰρωτᾶν ἐκάστην αὐτέων ὅκη εἴη ὁ ἔωυτῆς ἀνήρ; καὶ τοῦτον μὲν οὗτοι διάφθαρηναι· Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πάθεος δεινότερόν τι δόξαι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον· ἄλλω μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεως ζημιώσωσι τὰς γυναι-

κας, τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα· ἐφόρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἱ τῶν Ἀθηναίων γυναικες ἐσθῆτα Δωρίδα, τὴν Κορινθίη παραπλησιωτάτην· μετέβαλλον ὡν ἐς τὸν λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνησι μὴ χρέωνται· (εἴστι δὲ ἀληθεῖ λόγῳ χρεωμένοισι οὐκ Ἰάς αὐτῇ ἡ ἐσθῆτος τὸ παλαιὸν, ἀλλὰ Κάειρα· ἐπεὶ γε Ἑλληνικὴ ἐσθῆτος πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν 88 οὐ αὐτῇ ἦν τὴν νῦν Δωρίδα καλέομεν·) τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι Αἰγινήτησι καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι παρά σφι ἐκατέροισι· τὰς περόνας ημιολίας ποιέεσθαι τοῦ τότε κατεστεῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἵρὸν τῶν θεῶν τουτέων περόνας μάλιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναικας· Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἵρὸν, μήτε κέραμον, ἀλλ’ ἐκ χυτρίδων ἐπιχωριέων νόμον τὸ λοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μέν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναικες ἐκ τε τόσου κατ’ ἔριν τῶν Ἀθηναίων περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζονας ἡ πρὸ τοῦ.

Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι 89 γενομένης ἀρχὴ κατὰ τὰ εἴρηται ἐγένετο. τότε δὴ Θηβαίων ἐπικαλεομένων, προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθεον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται τε δὴ ἐδήνευν τῆς Ἀττικῆς τὰ παραθαλάσσια, καὶ Ἀθηναίοισι ὄρμεωμένοισι ἐπ’ Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἥλθε μαντῆιον ἐκ Δελφῶν ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινητέων ἀδικίου τριήκοντα ἔτεα, τῷ ἐνὶ καὶ τριηκοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας ἀρχεσθαι τοῦ πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καὶ σφι χωρήσειν τὰ βούλονται· ἦν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύωνται, πολλὰ μέν σφεας ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι πολλὰ δὲ καὶ ποιήσειν· τέλος μέντοι καταστρέψεσθαι. ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἥκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπέδεξαν, τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἵδρυται· τριήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέσχοντο ἀκούσαντες ὅκως χρεῶν εἴη ἐπισχεῖν, πεπονθότας πρὸς Αἰγινητέων

90 ἀνάρσια. Ἐς τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι ἐκ Λακεδαιμονίων πρῆγμα ἐγειρόμενον ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμενοι γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαιωνιδέων ἐς τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ σφέας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλῆν. ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφι ἐόντας ἐξεληλάκεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις οὐδεμίᾳ ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. ἔτι τε πρὸς τούτους ἐνῆγόν σφεας οἱ χρηστοὶ, λέγοντες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων τῶν πρότερον μὲν ἥσταν ἀδαέες, τότε δὲ Κλεομένεος κομίσαντος ἐς Σπάρτην ἐξέμαθον. ἐκτήσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρηστοὺς, τοὺς ἔκτηντο μὲν πρότερον οἱ Πεισιστρατίδαι ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἵρῳ. 91 ταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρηστοὺς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἔώρεον αὐξομένους καὶ οὐδαμῶς ἔτοίμους ἐόντας πείθεσθαί σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν ἐὸν τὸ γένος τὸ Ἀττικὸν ἵσόρροπον τῷ ἑωυτῷ γίνοιτο, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος ἀσθενὲς καὶ πειθαρχέεσθαι ἔτοιμον· μαθόντες δὲ τούτων ἔκαστα, μετεπέμποντο Ἰππίην τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὁ καταφεύγοντι οἱ Πεισιστρατίδαι· ἐπεί τε δέ σφι Ἰππίης καλεόμενος ἥκε, μεταπεμψάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους, ἔλεγόν σφι Σπαρτιῆται τάδε· “ἄνδρες σύμμαχοι, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἥμιν οὐ ποιήσασι ὄρθως· ἐπαρθέντες γὰρ κιβδήλοισι μαντηῖσι, ἄνδρας ξείνους ἐόντας ἥμιν τὰ μάλιστα καὶ ἀναδεκομένους ὑποχειρίας παρέξειν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἐπειτα, ποιήσαντες ταῦτα, δήμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεί τε δι' ἥμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυψε, ἥμέας μὲν καὶ τὸν βασιλέα ἥμέων περι-

ϋβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύσας αὐξάνεται· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ περίοικοι αὐτᾶν Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδέες, τάχα δέ τις καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται ἀμαρτών. ἐπεὶ τε δὲ ἐκεῖνα ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθά σφεας ἄμα ὑμῖν ἀκεόμενοι τίσασθαι· αὐτοῦ γὰρ τούτου εἴνεκεν τόνδε τε τὸν Ἰππίην μετεπεμψάμεθα, καὶ ὑμέας ἀπὸ τῶν πολίων, ἵνα κοινῷ τε λόγῳ καὶ κοινῷ στόλῳ ἐσαγαγόντες αὐτὸν ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποδῶμεν τὰ καὶ ἀπειλόμεθα.”

Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μέν νῦν ἄλλοι ἡσυχίην ἔγον, Κορίνθιος δὲ Σωσικλέης ἔλεξε τάδε.

“⁹ Η δὴ ὁ τε οὐρανὸς ἔσται ἔνερθε τῆς γῆς καὶ ἡ γῆ μετέωρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσσῃ ἔξουσι καὶ οἱ ἵχθυες τὸν πρότερον ἄνθρωποι, ὅτε γε ὑμεῖς, ὡς Λακεδαιμόνιοι, ἵσοκρατίας καταλύοντες τυραννίδας ἐς τὰς πόλις κατάγειν παρασκευάζεσθε· τοῦ οὐτε ἀδικώτερον οὐδέν ἔστι κατ’ ἄνθρώπους οὐτε μιαιφονώτερον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτο γε δοκέει ὑμῖν εἶναι χρηστὸν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλις, αὐτοὶ πρῶτοι τύραννον καταστησάμενοι παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οἵτω καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίζησθε κατιστάναι· νῦν δὲ, αὐτοὶ ἀπειροί ἔοντες τυράννων, καὶ φυλάσσοντες δεινότατα τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι, παραχρᾶσθε ἐς τοὺς συμμάχους. εἰ δὲ αὐτοὶ ἔμπειροι ἔατε κατάπερ ὑμεῖς, εἴχετε ἀν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας συμβάλλεσθαι ἥπερ νῦν.

ΚΟΡΙΝΘΙΟΙΣΙ γὰρ ἦν πόλιος κατάστασις τοιηδε· ἦν ὀλιγαρχίη, καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν· ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἥγοντο ἐξ ἄλλήλων. Ἀμφίονι δὲ, ἔοντι τούτων τῶν ἀνδρῶν, γίνεται θυγάτηρ χωλή· οὖνομα δέ οἱ ἦν Λάβδα· ταύτην, Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἥθελε γῆμαι, ἵσχει Ἡετίων ὁ Ἐχεκράτεος, δῆμον μὲν [ἐκ Πέτρης] ἐὼν, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινείδης· ἐκ δέ οἱ ταίτης

τῆς γυναικὸς οὐδ' ἔξ ἄλλης παῖδες ἐγίνοντο. ἐστάλη
ῶν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου· ἐσιόντα δὲ αὐτὸν Ἰθέως
ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοισίδε τοῖσι ἔπεστι·

'Ηετίων, οὕτις σε τείς πολύτιτον ἔόντα,
Λάβδα κύει, τέξει δ' ὀλοοίτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται
ἀνδράσι μουνάρχοισι, δικαιώσει δὲ Κόρινθον.

ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἡετίωνι ἔξαγγέλλεται κως τοῖς
τοῖς Βακχιάδησι, τοῦσι τὸ μὲν πρότερον γενόμενον
χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, φέρον τε ἐς
τῶντὸ καὶ τὸ τοῦ Ἡετίωνος καὶ λέγον ὥδε·

Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει τέξει δὲ λέοντα
καρπερὸν, ὡμηστήμ' πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει·
ταῦτά νυν εὖ φράξεσθε, Κορίνθιοι, οἱ περὶ καλὴν
Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρύθεντα Κόρινθον.

τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδησι πρότερον γενόμενον
ἡν ἀτέκμαρτον· τότε δὲ, τὸ Ἡετίωνι γενόμενον ὡς
ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν ἐὸν συν-
ῳδὸν τῷ Ἡετίωνος· συνέντες δὲ καὶ τοῦτο, εἶχον ἐν
ἡσυχίῃ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἡετίωνι γενέσθαι
γόνον διαφθεῖραι. ὡς δ' ἔτεκε ἡ γυνὴ τάχιστα,
πέμπουσι σφέων αὐτῶν δέκα ἐς τὸν δῆμον ἐν τῷ
κατοίκητο Ἡετίων, ἀποκτενέοντας τὸ παιδίον· ἀπι-
κόμενοι δὲ οὗτοι ἐς τὴν Πέτρην, καὶ παρελθόντες ἐς
τὴν αὐλὴν τοῦ Ἡετίωνος, αἴτεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ
Λάβδα, εἰδυῖα τε οὐδὲν τῶν εἴνεκα ἐκεῖνοι ἀπικούατο
καὶ δοκέουσά σφεας φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἴν-
εκα αἴτειν, φέρουσα ἐνεχείρισε αὐτῶν ἐνί· τοῖσι δὲ
ἄρα ἐβεβούλευτο κατ' ὅδὸν, τὸν πρῶτον αὐτῶν λα-
βόντα τὸ παιδίον προσουδίσαι· ἐπεί τε ὡν ἔδωκε
φέρουσα ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα τῶν ἀνδρῶν θείη
τύχῃ προσεγέλασε τὸ παιδίον· καὶ τὸν, φρασθέντα
τοῦτο, οἰκτός τις ἵσχει ἀποκτεῖναι· κατοικείρας δὲ
παραδιδοῖ τῷ δευτέρῳ· ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ· οὕτω δὴ δι-
εῖηλθε διὰ πάντων τῶν δέκα παραδιδόμενον, οὐδενὸς
βουλομένου διεργάσασθαι· ἀποδόντες δὲ ὅπισω τῇ
τεκούσῃ τὸ παιδίον καὶ ἔξελθόντες ἔξω, ἐστεῶτες

ἐπὶ τῶν θυρέων ἀλλήλων ἀπτοντο καταιτιώμενοι, καὶ μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόντος ὅτι οὐκ ἐποίησε κατὰ τὰ δεδογμένα· ἐσ ὁ δῆ σφι, χρόνου ἐγγινομένου, ἔδοξε αὐτὶς παρελθόντας πάντας τοῦ φόνου μετίσχειν. ἔδει δὲ ἐκ τοῦ Ἡετιωνος γόνου Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστεῦν· ἡ Λάβδα γὰρ πάντα ταῦτα ἥκουε ἐστεῶσα πρὸς αὐτῆσι τῆσι θύρησι· δείσασα δὲ μή σφι μεταδόξῃ καὶ τὸ δεύτερον λαβόντες τὸ παιδίον ἀποκτεύωσι, φέρουσα κατακρύπτει ἐσ τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶναι, ἐσ κυψέλην· ἐπισταμένη ὡς εἰ ὑποστρέψαντες ἐσ ζήτησιν ἀπικοίατο, πάντα ἐρευνήσειν μέλλοιεν· τὰ δῆ καὶ ἐγίνετο. ἐλθοῦσι δὲ καὶ διζημένοισι αὐτοῦσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο, ἔδοκες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ λέγειν πρὸς τοὺς ἀποπέμψαντας ὡς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκεῖνοι ἐνετείλαντο. οἱ μὲν δῆ ἀπελθόντες ἔλεγον ταῦτα· Ἡετίωνι δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς αὐξάνετο· καί οἱ διαφυγόντι τοῦτον τὸν κίνδυνον ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην Κύψελος οὔνομα ἐτέθη. ἀγδρωθέντι δὲ καὶ μαντευομένῳ Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν Δελφοῖσι, τῷ πύσυνος γενόμενος ἐπεχείρησέ τε καὶ ἔσχε Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς ὅδε ἦν·

"Ολβίος οὗτος ἀνὴρ ὁ ἐμὸν δόμον ἐσκαταβάίνει
Κύψελος" Ηετίδης, βασιλεὺς κλειτοῦ Κορίνθου·
αὐτὸς καὶ παιδεῖς, παιδῶν γε μὲν οὐκέτι παιδεῖς.

Τὸ μὲν δῆ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννεύσας δὲ ὁ Κύψελος, τοιοῦτος δή τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν Κορινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀπεστέρησε, πολλῷ δὲ ἔτι πλείστους τῆς ψυχῆς. ἀρξαντος δὲ τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα καὶ διαπλέξαντος τὸν βίον εὑ, διάδοχός οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς Περίανδρος γίνεται. ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ' ἀρχὰς μὲν ἦν ἡπιώτερος τοῦ πατρός· ἐπεί τέ δὲ ὡμίλησε δι' ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράννῳ, πόλλῳ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μιαίφονώτερος. πέμψας γὰρ παρὰ Θρασύβουλον κήρυκα, ἐπηνθάγετο ὅντινα ἀγ τρόπον

ἀσφαλέστατον καταστησάμενος τῶν πρηγμάτων, κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτροπεύοι; Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Περιάνδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ ἀστεος ἐσβὰς δὲ ἐς ἄρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε διεξῆγε τὸ λήιον, ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κήρυκα κατὰ τὴν ἀπὸ Κορύνθου ἀπιξιν, καὶ ἐκόλουε αἱὲν ὅκως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντα· κολούων δὲ, ἔρριπτε· ἐς δὲ τοῦ ληίου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύτατον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ· διεξελθὼν δὲ τὸ χωρίον καὶ ὑποθέμενος ἐπος οὐδὲν, ἀποπέμπει τὸν κήρυκα. νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος ἐς τὴν Κόρυνθον, ἦν πρόθυμος πυνθάνεσθαι τὴν ἵποθήκην ὁ Περίανδρος· ὁ δὲ οὐδέν οἱ ἔφη Θρασύβουλον ὑποθέσθαι· θωμάζειν τε αὐτοῦ, παρὸ οἶνον μιν ἄνδρα ἀποπέμψει, ὡς παραπλῆγά τε καὶ τῶν ἐωυτοῦ σινάμωρον· ἀπηγεόμενος τάπερ πρὸς Θρασύβουλον ὄπωπεε. Περίανδρος δὲ συνιεὶς τὸ ποιηθὲν, καὶ νόῳ ἵσχων ὡς οἱ ὑπετίθετο Θρασύβουλος τοὺς ὑπειρόχους τῶν ἀστῶν φονεύειν, ἐνθαῦτα δὴ πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολιῆτας. ὅσα γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε κτείνων τε καὶ διώκων, Περίανδρός σφεα ἀπετέλεσε. μιῆ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσε πάσας τὰς Κορινθίων γυναικας, διὰ τὴν ἐωυτοῦ γυναικα Μέλισσαν πέμψαντι γάρ οἱ ἐς Θεσπρωτοὺς ἐπί· Αχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νεκυομαντήιον παρακαταθήκης πέρι ξεινικῆς, οὕτε σημανέειν ἔφη ή Μέλισσα ἐπιφανεῖσα, οὕτε κατερέειν ἐν τῷ κέεται χώρῳ ή παρακαταθήκη· ρίγοῦν τε γὰρ καὶ εἶναι γυμνή· τῶν γάρ οἱ συγκατέθαψε εἰμάτων ὄφελος εἶναι οὐδὲν, οὐ κατακαυθέντων· μαρτύριον δέ οἱ εἶναι ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἵπνὸν Περίανδρος τοὺς ἄρτους ἐπέβαλε. ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσω ἀπηγέλθη τῷ Περιάνδρῳ, (πιστὸν γάρ οἱ ἦν τὸ συμβόλαιον, ὃς νεκρῷ ἐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη,) ἰθέως δὴ μετὰ τὴν ἀγγελίην κήρυγμα ἐποιήσατο, ἐς τὸ Ἡραῖον ἐξιέναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναικας. αἱ μὲν δὴ, ὡς ἐς

όρτην, ἥσταν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρεώμεναι· ὁ δὲ ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους, ἀπέδυσέ σφεας πάσας ὄμοιώς τάς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς ἀμφιπόλους· συμφορήσας δὲ ἐς ὅρυγμα, Μελίσση ἐπευχόμενος κατέκαιε· ταῦτα δέ οἱ ποιήσαντι καὶ τὸ δεύτερον πέμψαντι ἔφρασε τὸ εἰδῶλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν κατέθηκε χῶρον τοῦ ξείνου τὴν παρακαταθήκην. τοιοῦτο μέν ἔστι οὐμῆν ἡ τυραννίς, ὡς Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιούτων ἔργων. ἡμέας δὲ τοὺς Κορινθίους τότε αὐτίκα θῶμα μέγα εἶχε, ὅτε οὐμέας εἰδομεν μεταπεμπομένους Ἰππίην· νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως θωμάζομεν λέγοντας ταῦτα· ἐπιμαρτυρόμεθά τε, ἐπικαλεόμενοι οὐμῆν θεοὺς τοὺς Ἑλληνίους, μὴ κατιστάναι τυραννίδας ἐς τὰς πόλις· οὐκων παύσεσθε ἀλλὰ πειρήσεσθε παρὰ τὸ δίκαιον κατάγοντες Ἰππίην, ἵστε οὐμῆν Κορινθίους γε οὐ συναινέοντας·”

Σωσικλέης μὲν ἀπὸ Κορίνθου πρεσβεύων ἔλεξε 93 τάδε. Ἰππίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας θεοὺς κείνῳ, ἡ μὴν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιποθήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἥκωσι ἡμέραι αἱ κύριαι ἀνιᾶσθαι οὐπ' Ἀθηναίων. Ἰππίης μὲν τούτοισι ἀμεύφατο, οἵα τε τοὺς χρησμοὺς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἔξεπιστάμενος· οἱ δὲ λοιπὸι τῶν συμμάχων τέως μὲν εἶχον ἐν ἡσυχίῃ σφέας αὐτούς· ἐπεὶ τε δὲ Σωσικλέος ἥκουσαν εἴπαντος ἐλευθέρως, ἄπας τις αὐτῶν φωνὴν ῥήξας, αἴρεετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην· Λακεδαιμονίοισι τε ἐπειμαρτυρέοντο, μὴ ποιέειν μηδὲν νεώτερον περὶ πόλεων Ἑλλάδα. οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύσθη.

‘Ιππίη δὲ ἐνθεῦτεν ἀπελαννομένῳ ἐδέδουν μὲν Ἀ· 94 μύντης ὁ Μακεδὼν Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ τούτων μὲν οὐδέτερα αἴρεετο, ἀνεχώρεε δὲ ὅπισω ἐς Σίγειον, τὸ ἐλε Πεισίστρατος αἰχμῆ παρὰ Μυτιληναίων· κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα τὸν ἐωτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, γεγονότα ἐξ Ἀργείης γυναικός· ὃς οὐκ

ἀμαχητὶ εἶχε τά περ ἔλαβε παρὰ Πεισιστράτου· ἐπολέμεον γὰρ ἔκ τε Ἀχιλλῆον πόλιος ὄρμεώμενοι καὶ Σιγείου ἐπὶ χρόνον συχνὸν Μυτιληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν ἀπαιτέοντες τὴν χώρην· Ἀθηναῖοι δὲ οὐτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικύντες τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν τῆς Ἰλιάδος χώρης, οὐ καὶ σφὶ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ὅσοι Ἑλλήνων συνεπρήξαντο Μενέλεῳ τὰς Ἐλένης ἄρπαγάς. Πολεμεόντων δέ σφεων, παντοῖα καὶ ἄλλα ἐγένετο ἐν τῇσι μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποειτής, συμβολῆς γενομένης καὶ νικώντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δέ οἱ ὅπλα ἵσχουσι Ἀθηναῖοι, καὶ σφεα ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλεῃ ποιήσας ἐπιτίθει ἐς Μυτιλήνην, ἔξαγγελλόμενος τὸ ἔωστον πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἑταίρῳ. Μυτιληναῖος δὲ καὶ Ἀθηναῖος κατήλλαξε Περίανδρος ὁ Κυψέλου· τούτῳ γὰρ διατητῇ ἐπετράποντο. κατήλλαξε δὲ ὥδε· νέμεσθαι ἐκατέρους τὴν ἔχουσι. Σίγειον μέν νυν οὕτω ἐγένετο τὸ ὑπὸ Ἀθηναίουσι. Ἰππίης δὲ ἐπεί τε ἀπίκετο ἐκ τῆς Λακεδαιμονίου ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν χρῆμα ἐκίνεε, διαβάλλων τε τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸν Ἀρταφέρνεα, καὶ ποιέων ἄπαντα ὄκως αἱ Ἀθῆναι γενούσατο ὅπ’ ἔωντῷ τε καὶ Δαρείῳ. Ἰππίης τε δὴ ταῦτα ἐπρησσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι ἐς Σάρδις ἀγγέλους οὐκ ἐῶντες τοὺς Πέρσας πείθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι· ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευε σφεας, εἰ βουλούσατο σόοι εἶναι, καταδέκεσθαι ὅπίσω Ἰππίην. οὐκων δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀποφερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένουσι δέ σφι δέδοκτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσησι πολεμίους εἶναι.

97 Νομίζουσι δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένουσι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης, ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελασθεὶς ἐκ τῆς Στίοτης, ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας·

αῦτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάστενε μέγιστα· ἐπελθὼν δὲ ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ Περσικοῦ, ὡς οὐτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἴησαν. ταῦτα τε δὴ ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι τάδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ οἰκός σφεας εἴη ῥύεσθαι δυναμένους μέγα· καὶ οὐδὲν ὁ τι οὐκ ὑπίσχετο, οἷα κάρτα δεόμενος· ἐς ὁ ἀνέπεισέ σφεας. πολλοὺς γὰρ οἴκε εἶναι εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἔνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν Λακεδαιμόνιον μοῦνον οὐκ οἶστος τε ἐγένετο διαβάλλειν, τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀναπεισθέντες, ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθοὺς Ἰωσὶ, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτῶν εἶναι Μελάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ἐόντα τὰ πάντα δόκιμον. αὗται δὲ αἱ νέες ἀρχὴ κακῶν ἐγένοντο Ἐλλησί τε καὶ Βαρβάροισι.

Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας, καὶ ἀπικόμενος ἐς 98 τὴν Μίλητον, ἔξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὐ "Ιωσὶ μὲν οὐδεμίᾳ ἔμελλε ὡφελίη ἔσεσθαι,—οὐδὲ ὅν οὐδὲ τούτου εἴνεκα ἐποίεε, ἀλλ' ὅκως βασιλέα Δαρείον λυπήσειε,—ἐπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παίονας, τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γενομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης χῶρον τε καὶ κώμην ἐπ' ἔωυτῶν· ὃς ἐπεί τε ἀπίκετο ἐς τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε· "ἄνδρες Παίονες, ἐπεμψέ με Ἀρισταγόρης ὁ Μίλητον τύραννος σωτηρίην ὑμῖν ὑποθησόμενον, ἥνπερ βούλησθε πείθεσθαι· νῦν γὰρ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλέος, καὶ ὑμῖν παρέχει σώζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέρην αὐτῶν. μέχρι μὲν θαλάσσης αὐτοῖσι ὑμῖν, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ήδη μελήσει." ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες, κάρτα τε ἀσπαστὸν ἐποιήσαντο καὶ ἀναλαβόντες παῖδας τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίρησκον ἐπὶ θάλασσαν· οἱ δέ τινες αὐτῶν καὶ κατέμειναν

ἀρρωδήσαντες αὐτοῦ. ἐπεὶ τε δὲ οἱ Παίονες ἀπικέατο ἐπὶ θάλασσαν ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν· ἔοντων δὲ ἥδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἐληλύθεε Περσέων ἵππος πολλὴ διώκουστα τοὺς Παίονας. ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι, ὅκως ἀν ὅπιστος ἀπέλθοιεν· οἱ δὲ Παίονες τοὺς λόγους οἰκ ἐνεδέκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χῖοί σφεας ἐς Λέσβον ἥγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισταν· ἐνθεῦτεν δὲ πεζῇ κομιζόμενοι ἀπικέατο ἐς Παιονίην.

99 Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπειδὴ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀπικέατο εἴκοσι τηνὸν ἄμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας, οἱ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν τῶν Μιλησίων, ὁφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες· (οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλκιδέας πόλεμον συνδιήνεικαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι ἀντία Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθεον·) οὗτοι δὲ ἐπεὶ τέ σφι ἀπικέατο καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρήσαν, ἐποιέετο στρατηγίην ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδις. αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν ἑωυτοῦ τε ἀδελφεὸν Χαροπῖνον καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν Ἐρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἰωνες ἐς Ἐφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφεσίης, αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ ποιεύμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας· πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καύστριον, ἐνθεῦτεν ἐπεὶ τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπίκουτο, αἱρέουσι Σάρδις, οὐδενός σφι ἀντιωθέντος· αἱρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος τὰλλα πάντα· τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δύναμιν ἀν-
101 δρῶν οὐκ ὀλίγην. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἐλόντας σφέας τὴν πόλιν, ἔσχε τόδε· ἥσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι αἱ μὲν πλεῦνες καλάμιναι, ὅσαι δ' αὐτέων καὶ πλίνθιναι ἥσαν καλάμου εἰχον τὰς ὄροφας. τούτεων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ' οἰκίης ἐς οἰκίην ιὸν τὸ πῦρ ἐπενέμετο τὸ

ᾶστυ πᾶν καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος, οἱ Λυδοί τε καὶ ὅσοι Περσέων ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλι ἀπολαμφθέντες πάντοθεν, ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρὸς, καὶ οὐκ ἔχοντες ἔξηλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἐς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμόν· ὃς σφι ψῆγμα χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα ἐς τὸν Ἐρμον ποταμὸν ἐκδιδοῖ, ὃ δὲ ἐς θάλασσαν ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν καὶ ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζόμενοί οἱ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι, ἡναγκάζοντο ἀμύνεσθαι· οἱ δὲ Ἰωνες, ὄρεοντες τοὺς μὲν ἀμυνομένους τῶν πολεμίων τοὺς δὲ σὺν πλήθεϊ πολλῷ προσφερομένους, ἔξανεχώρησαν δείσαντες πρὸς τὸ οὖρος, τὸν Τμῶλον καλεόμενον· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλλάσσοντο ἐπὶ τὰς νέας.

Καὶ Σάρδις μὲν ἐνεπρήσθησαν, ἐν δὲ αὐτῆσι καὶ 102 ἥρὸν ἐπιχωρίης θεοῦ Κυβῆβης· τὸ σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀντεπίμπρασαν τὰ ἐν Ἐλλησι ἱρά· τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἀλυος ποταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προπυνθανόμενοι ταῦτα, συνηλίζοντο καὶ ἐβοήθεον τοῖσι Λυδοῖσι. καί κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκέτι ἐόντας τοὺς Ἰωνας εὑρίσκουσι, ἐπόμενοι δὲ κατὰ στίβον, αἱρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ· καὶ ἀνταχθησαν μὲν οἱ Ἰωνες, συμβαλόντες δὲ πολλὸν ἐσώθησαν· καὶ πολλοὺς αὐτῶν οἱ Πέρσαι φονεύουσι ἄλλους τε ὄνομαστοὺς ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδεα στρατηγέοντα Ἐρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιρηκότα καὶ ῥέπο Σιμωνίδεω τοῦ Κηίου πολλὰ αἰνέθέντα. οἱ δὲ αὐτῶν ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλιας.

Τότε μὲν δὴ οὕτω ἡγωνίσαντο· μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι 103 μὲν τὸ παράπον ἀπολιπόντες τοὺς Ἰωνας, ἐπικαλεομένους σφέας πολλὰ δι’ ἀγγέλων Ἀρισταγόρεω, οὐκ ἔφασαν τιμωρήσειν σφίσι. Ἰωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης στερηθέντες, (οὕτω γάρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρείου,) οὐδὲν δὴ ἥσσον τὸν πρὸς

βασιλέα πόλεμον ἐσκευάζοντο. πλώσαντες δὲ ἐς τὸν Ἐλλήσποντον, Βυζάντιόν τε καὶ τὰς ἄλλας πόλις ἀπάσας τὰς ταύτη ὑπ' ἐωυτοῖσι ἐποιήσαντο· ἐκπλώσαντες τε ἔξω τὸν Ἐλλήσποντον, Καρίης τὴν πολλὴν προσεκτήσαντο σφίσι σύμμαχον εἶναι· καὶ γὰρ τὴν Καῦνον πρότερον οὐ βουλομένην συμμαχέειν, ὡς ἐνέπρησαν τὰς Σάρδις τότε σφι καὶ αὕτη προσ-
104 εγένετο. Κύπριοι δὲ ἐθέλονταί σφι πάντες προσ-
εγένοντο, πλὴν Ἀμαθουσίων. ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὅδε ἀπὸ Μήδων· ἦν Ὀνήσιλος Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σιρώμου τοῦ Εὐέλθοντος πάϊς· οὗτος ὡνὴρ πολλάκις μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος· τότε δ', ὡς καὶ τοὺς Ἰωνας ἐπύθετο ἀπεστάναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐνῆγε· ὡς δὲ οὐκ ἐπειθεὶς τὸν Γόργον, ἐνθαῦτα μιν φυλάξας ἔξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος ἄμα τοῖσι ἐωυτοῦ στασιώτησι, ἀπεκλήσει τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ στερηθεὶς τῆς πόλιος ἔφευγε ἐς Μήδους, Ὀνήσιλος δὲ ἥρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε· Ἀμαθουσίους δὲ οὐ βουλομένους οἱ πειθεσθαι ἐπολιόρκεε προσκατήμενος.

105 Ὀνήσιλος μέν νυν ἐπολιόρκεε Ἀμαθουῦτα. βασιλεῖ δὲ Δαρείῳ ὡς ἔξαγγέλθη Σάρδις ἀλούσας ἐμπεπρῆσθαι ὑπό τε Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γενέσθαι τῆς συλλογῆς ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι τὸν Μιλήσιον Ἀρισταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ εἰδότα ὡς οὗτοί γε οὐ καταπροΐξονται ἀποστάντες, εἴρεσθαι οἵτινες εἴεν οἱ Ἀθηναῖοι; μετὰ δὲ, πυθόμενον, αἰτῆσαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα ὅιστὸν ἄνω ἐς τὸν οὐραρὸν ἀπεῖναι, καὶ μιν ἐς τὸν ἡέρα βάλλοντα εἰπεῖν· “ὦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι Ἀθηναίους τίσασθαι” εἴπαντα δὲ ταῦτα προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπόντων, δείπνου

προκειμένου αὐτῷ ἐς τρὶς ἑκάστοτε εἰπεῖν· “δέσποτα,
μέμνεο τῶν Ἀθηναίων.” Προστάξας δὲ ταῦτα, εἰπε 106
καλέσας ἐς ὄψιν Ἰστιαίον τὸν Μιλήσιον, [τὸν ὁ
Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον ἥδη πολλόν.] “πυνθάνομαι,
Ἰστιαῖε, ἐπίτροπον τὸν σὸν τῷ σὺν Μίλητον ἐπέτρεψας
νεώτερα ἐς ἡμὲ πεποιηκέναι πρήγματα· ἄνδρας γάρ
μοι ἐκ τῆς ἑτέρης ἥπειρου ἐπαγαγὼν, καὶ Ἰωνας σὺν
αὐτοῖσι,—τοὺς δώσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίησαν,—
τούτους ἀναγνώσας ἄμα ἐκείνοισι ἐπεσθαι, Σαρδίων με
ἀπεστέρηκε· νῦν ὧν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν
καλῶς; κῶς δὲ ἀνευ τῶν σῶν βουλευμάτων τοιοῦτόν
τι ἐπρήχθη; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτὸν ἐν αἰτίᾳ
σχῆς.” εἰπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος· “βασιλεῦ, κοῦν
ἔφθεγξα ἔπος; ἐμὲ βουλεῦσαι πρῆγμα, ἐκ τοῦ σοί τι
ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἔμελλε λυπηρὸν ἀνασχήσειν; τί δὲ
ἄν ἐπιδιζήμενος ποιέοιμι ταῦτα; τεῦ δὲ ἐνδεής ἐών,
τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσα περ σοὶ, πάντων δὲ πρὸς σέο
βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιεῦμαι; ἀλλ’ εἴ περ τι
τοιοῦτον οἶνον σὺ εἴρηκας πρήσσει ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος,
ἴσθι αὐτὸν ἐπ’ ἔωντον βαλλόμενον πεπρηχέναι· ἀρχὴν
δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, ὅκως τι Μιλήσιοι
καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώτερον πρήστουσι περὶ πρήγ-
ματα τὰ σά· εἰ δὲ ἄρα τι τοιοῦτο ποιεῦσι, καὶ σὺ τὸ
ἔὸν ἀκήκοας, ὁ βασιλεῦ, μάθε οἶνον πρῆγμα ἐργάσαι
ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης ἀνάσπαστον ποιήσας· Ἰωνες γὰρ
οἴκασι, ἐμὲν ἐξ ὄφθαλμῶν σφι γενομένου, ποιῆσαι
τῶν πάλαι ἵμερον εἶχον· ἐμέο δὲ ἀν ἔοντος ἐν Ἰωνίῃ
οὐδεμία πόλις ὑπεκίνησε· νῦν ὧν ὡς τάχος με ἄφεις
πορευθῆναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι κεῖνά τε πάντα κατ-
αρτίσω ἐς τῶντὸ, καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον
τὸν ταῦτα μηχανησάμενον ἐγχειρίθετον παραδῶ· ταῦ-
τα δὲ κατὰ νόον τὸν σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμνυμι
τοὺς βασιληῖους, μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσασθαι τὸν
ἔχων κιθῶνα καταβήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἄν τοι
Σαρδὸν νῆσον τὴν μεγίστην δασμοφόρον ποιήσω.”
Ἰστιαῖος μὲν δὴ λέγων ταῦτα διέβαλλε· Δαρεῖος δὲ 107

ἐπείθετο καὶ μιν ἀπίει, ἐντειλάμενος ἐπεὰν τὰ ὑπέστητό οἱ ἐπιτελέα ποιήσῃ, παραγίνεσθαι οἱ ὅπισθ ἐς τὰ Σοῦσα.

108 Ἐν ᾧ δὲ ἀγγελίῃ τε περὶ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλέα ἀνήιε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας Ἰστιαίῳ ἐς λόγους ἥλθε, καὶ Ἰστιαῖος μεμετιμένος ὑπὸ Δαρείου ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν· ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ ἐγίνετο τάδε· πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὄνησίλῳ Ἀμαθουσίους ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ στρατιὴν πολλὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσην, προσδόκιμον ἐς τὴν Κύπρον εἶναι· πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὄνησίλος, κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην ἐπικαλεύμενός σφεας· Ἰωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὴν βουλευσάμενοι ἥκον πολλῷ στόλῳ· Ἰωνές τε δὴ παρῆσαν ἐς τὴν Κύπρον, καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης ἥσπαν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ· τῆσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες περιέπλων τὴν

109 ἄκρην αὖ καλεῦνται Κλῆδες τῆς Κύπρου. Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατηγούς· “ἄνδρες Ἰωνες, αἴρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμέας οἱ Κύπριοι, ὅκοτέροισι βούλεσθε προσφέρεσθαι, ἢ Πέρσησι ἢ Φοίνιξι· εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεσθε ταχθέντες Περσέων διαπειρᾶσθαι, ὥρη ἀν εἴη ὑμῖν ἐκβάντας ἐκ τῶν νεῶν τόσσεσθαι πεζῇ, ἡμέας δὲ ἐς τὰς νέας ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας Φοίνιξι ἀνταγωνιευμένους· εἰ δὲ Σοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειρᾶσθαι, ποιέειν χρεόν ἔστι ὑμέας, (όκοτερα ἀν δὴ τούτων ἔλησθε,) ὅκως τὸ κατ’ ὑμέας ἔσται ἡ τε Ἰωνίη καὶ ὁ Κύπρος ἐλευθέρη·” εἶπαν [οἱ] Ἰωνες πρὸς ταῦτα. “ἡμέας ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων φυλάξοντας τὴν θάλασσαν, ὅλλ’ οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παραδόντες αὐτοὶ Πέρσησι πεζῇ προσφερώμεθα. ἡμέας μέν νυν ἐπ’ οὐ ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί. ὑμέας δὲ χρεόν ἔστι ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάσχετε δουλεύοντες 110 πρὸς τῶν Μήδων γίνεσθαι ἄνδρας ἀγαθούς.” Ἰωνες

μὲν τούτοισι ἀμείψαντο· μετὰ δὲ, ἡκόντων ἐς τὸ πέδιον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέτασσον οἱ βασιλέες τῶν Κυπρίων τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες, Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον ἀντέτασσον Πέρσησι. Ἀρτυβίω δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν Περσέων ἐθελοντὴς ἀντετάσσετο Ὁνήσιλος. Ἡλαν- 111 νε δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον πρὸς ὄπλιτην ἴστασθαι ὄρθον. πυθόμενος ὅν ταῦτα ὁ Ὁνήσιλος, ἦν γάρ οἱ ὑπασπιστὴς γένος μὲν Καρπάντης τὰ δὲ πολέμια κάρτα δόκιμος καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἴπε πρὸς τοῦτον “πυνθάνομαι τὸν Ἀρτυβίον ἵππον ἴσταμενον ὄρθον, καὶ ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ὅν προσενεχθῆ· σὺ δὲ ὅν βουλευσάμενος αὐτίκα εἴπε ὁκότερον βούλεαι φυλάξας πλῆξαι, εἴτε τὸν ἵππον εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον.” εἴπε πρὸς ταῦτα ὁ ὄπαντος αὐτοῦ· ὃ βασιλεῦ, ἔτοιμος μὲν ἐγώ εἰμι ποιέειν καὶ ἀμφότερα καὶ τὸ ἔτερον αὐτῶν, καὶ πάντως τὸ ἀν ἐπιτάσσης σύ· ὡς μέντοι ἔμοιγε δοκέει εἶναι τοῖσι σοὶσι πρήγμασι προσφερέστερον, φράσω· βασιλέα μὲν καὶ στρατηγὸν χρεὸν εἶναι φῆμι βασιλεῖ τε καὶ στρατηγῷ προσφέρεσθαι· ἦν τε γάρ κατέληγες ἄνδρα στρατηγὸν, μέγα τοι γίνεται· καὶ δεύτερα, ἦν σὲ ἐκεῖνος τὸ μὴ γένοιτο, ὑπὸ ἀξιόχρεω καὶ ἀποθανεῖν ἡμίσεα συμφορή· ἡμέας δὲ τοὺς ὑπῆρέτας ἐτέροιστι τε ὑπηρέτησι προσφέρεσθαι καὶ πρὸς ἵππον· τοῦ σὺ τὰς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῆς· ἐγὼ γὰρ [δῆ] τοι ὑποδέκομαι μή μιν ἄνδρος ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐναντίον.” Ταῦτα εἴπε, καὶ μεταντίκα συνέμισγε τὰ 112 στρατόπεδα πεζῆς καὶ νηστού· νηστὸν μέν νυν Ἰωνεῖς, ἄκροι γενόμενοι ταύτην τὴν ἡμέρην, ὑπερεβάλοντο τοὺς Φοίνικας· καὶ τούτων Σάμιοι ἡρίστευσαν· πεζῆς δὲ, ὡς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς στρατηγοὺς ἀμφοτέρους τάδε ἐγίνετο· ὡς προσεφέρετο πρὸς τὸν Ὁνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμενος, ὁ Ὁνήσιλος Π.—5

κατὰ τὰ συνεθήκατο τῷ ὑπασπιστῷ παίει προσφερό-
μενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον ἐπιβαλόντος δὲ τοῦ
ἴππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα, ἐνθαῦτα
οἱ Κάροι δρεπάνῳ πλήξας ἀπαράστει τοῦ ἵππου τοὺς
πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ οἱ στρατηγὸς τῶν Περσέων
113 ὅμοι τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. Μαχομένων δὲ
καὶ τῶν ἄλλων, Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κουρίου,
προδιδοῦ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἐωτὸν οὐ σμικρήγε-
(οἱ δὲ Κουριέες οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἄποικοι.)
προδόντων δὲ τῶν Κουριέων, αὐτίκα καὶ τὰ Σαλαμι-
νίων πολεμιστήρια ἄρματα τώντο τοῖσι Κουριεῦσι
ἐποίεε· γινομένων δὲ τούτων, κατυπέρτεροι ἦσαν οἱ
Πέρσαι τῶν Κυπρίων. τετραμμένου δὲ τοῦ στρατο-
πέδου, ἄλλοι τε ἔπεισον πολλοὶ καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλος
τε οἱ Χέρσιος, ὅσπερ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἐπρήξε,
καὶ οἱ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος οἱ Φιλοκύπρου,
(Φιλοκύπρου δὲ τούτου, τὸν Σόλων οἱ Ἀθηναῖοι
ἀπικόμενος ἐσ Κύπρον ἐν ἔπεισι αἰνεστε τυράννων
114 μάλιστα.) Ὀνησίλου μέν νυν Ἀμαθοῦσιοι, ὅτι σφέας
ἐποιούρκησε, ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἐκόμισαν ἐσ
Ἀμαθοῦντα, καί μιν ἀνεκρέμασαν ὑπὲρ τῶν πυλέων
κρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς καὶ ἥδη ἐούσης κούλης,
ἐσμὸς μελισσέων ἐσδὺς ἐσ αὐτὴν, κηρίων μιν ἐν-
έπλησε· τούτου δὲ γενομένου τοιούτου, ἐχρέωντο γάρ
περι αὐτῆς οἱ Ἀμαθοῦσιοι, ἐμαντεύθη σφι τὴν μὲν
κεφαλὴν κατελόντας θάψαι, Ὀνησίλῳ δὲ θύειν ὡς
ἥρωι ἀνὰ πᾶν ἔτος. καί σφι ποιεῦσι ταῦτα ἀμεινον
συνοίσεσθαι. Ἀμαθοῦσιοι μέν νυν ἐποίευν ταῦτα
115 καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ. Ἰωνεῖς δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχή-
σαντες, ἐπεί τε ἐμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου
διεφθαρμένα καὶ τὰς πόλιας τῶν Κυπρίων πολιορκευ-
μένας τὰς ἄλλας πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ
τῷ προτέρῳ βασιλεῖ τοὺς Σαλαμινίους παραδόντας,
αὐτίκα μαθόντες οἱ Ἰωνεῖς ταῦτα ἀπέπλωον ἐσ τὴν
Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων ἀντέσχε χρόνον
ἐπὶ πλεῦστον πολιορκευμένη Σόλοι· τὴν πέριξ ὑπο-

ρύσσοντες τὸ τεῖχος πέμπτῳ μηνὶ εἴλον οἱ Πέρσαι.

Κύπριοι μὲν δὴ, ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γενόμενοι, 116
αὖτις ἐκ νέης κατεδεδούλωντο. Δαυρίσης δὲ ἔχων
Δαρείου θυγατέρα, καὶ Ὑμέης τε καὶ Ὀτάνης καὶ
ἄλλοι Πέρσαι στρατηγὸι ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου
θυγατέρας, ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐν Σάρδισι στρατευσα-
μένους Ἰώνων, καὶ ἐσαράξαντές σφεας ἐς τὰς νέας
τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι
τὰς πόλις ἐπόρθεον. Δαυρίσης μὲν τραπόμενος 117
πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλις, ἐλε μὲν Δάρδανοι,
ἐλε δὲ Ἀβυδόν τε καὶ Περκάτην καὶ Λάμψακον καὶ
Παισόν· ταύτας μὲν ἐπ' ἡμέρης ἐκάστης αἴρεε· ἀπὸ
δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντί οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν ἥλθε ἀγ-
γελίη, τοὺς Κᾶρας τώπιτὸν Ἰωσὶ φρονήσαντας ἀπεσ-
τάναι ἀπὸ Περσέων· ἀποστρέψας ὥν ἐκ τοῦ Ἑλλησ-
πόντου ἥλαυνε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. Καί 118
κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγγέλθη πρότερον πρὶν ἡ
τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι· πυθόμενοι δὲ οἱ Κᾶρες,
συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε Στήλας κυλεομένας καὶ
ποταμὸν Μαρσύην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἰδριάδος χώρης
ἐς τὸν Μαιάνδρον ἐκδιδοῖ· συλλεχθέντων δὲ τῶν
Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε πολλαὶ
καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοὶ Πιξωδάρον τοῦ
Μαυσώλου, ἀνδρὸς Κινδύνεος, ὃς τοῦ Κιλίκων βασι-
λέος Συενέσιος εἶχε θυγατέρα· τούτου τοῦ ἀνδρὸς
ἡ γνώμη ἔφερε, διαβάντας τὸν Μαιάνδρον τοὺς Κᾶ-
ρας καὶ κατὰ νώτου ἔχοντας τὸν ποταμὸν οὕτω συμ-
βάλλειν, ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω φεύγειν οἱ Κᾶρες
αἴτοῦ τε μένειν ἀναγκαζόμενοι γενοίατο ἔτι ἀμεί-
νοντες τῆς φύσιος. αὕτη μέν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη,
ἄλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι κατὰ νώτου γίνεσθαι τὸν Μαι-
άνδρον μᾶλλον ἡ σφίσι· δηλαδὴ, ἡν φυγὴ τῶν Περ-
σέων γένηται καὶ ἐστωθέωσι τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ
ἀπονοστήσουσι ἐς τὸν ποταμὸν ἐσπίποντες. Μετὰ 119
δὲ, παρεόντων καὶ διεβάζοντων τὸν Μαιάνδρον τῶν

Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσύῃ ποταμῷ συνέβαλόν τε τοῖσι Πέρσησι οἱ Κᾶρες, καὶ μάχην ἐμαχέσαντο ἵσχυρὴν καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν τέλος δὲ ἐσσώθησαν διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἐπεσού ἄνδρες ἔσι δισχιλίους, Καρῶν δὲ ἔσι μυρίους· ἐνθεῦτεν δὲ οἱ διαφυγόντες αὐτῶν κατειλήθησαν ἐς Λάβρανδα, ἐς Διὸς Στρατίου ἵρὸν, μέγα τε καὶ ἄγιον ἀλσος πλατανίστων. μοῦνοι δὲ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρες εἰσι οἱ Διὸς Στρατίω θυσίας ἀνάγοντι. κατειληθέντες ὧν οὗτοι ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίης, ὁκότερα, ἢ παραδόντες σφέας αὐτοὺς Πέρσησι ἢ ἐκλιπόντες τὸ παράπαν τὴν Ἀσίην, ἅμεινον πρή-
120 ξουσι. Βουλευομένοισι δέ σφι ταῦτα παραγίνονται βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν· ἐνθαῦτα δὲ τὰ μὲν πρότερον οἱ Κᾶρες ἐβουλεύοντο μετῆκαν, οἱ δὲ αὐτις πολεμεῖν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο· καὶ ἐπιοῦσί τε τοῖσι Πέρσησι συμβάλλουσι, καὶ μαχεσάμενοι ἐπὶ πλεῦν ἢ πρότερον ἐσσώθησαν· πεσόντων δὲ τῶν πάντων πολλῶν, Μιλήσιοι μάλιστα
121 ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ, τοῦτο τὸ τρῶμα ἀνέλαβόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες· πιθόμενοι γάρ ὡς στρατεύεσθαι ὄρμέασαι οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλις σφέων, ἐλόχησαν τὴν ἐν Πηδάσῳ ὁδόν· ἐς τὴν ἐμπεσόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς διεφθάρησαν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτῶν, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισιμάκης· σὺν δέ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσος ὁ Γύγεω. τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλειδῆς Ἰβανώλιος, ἀνὴρ Μυλασεύς. οὗτοι μέν νυν τῶν Περσέων οὕτω διεφθάρησαν.

122 Υμένης δὲ, καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς Σάρδις στρατεύσαμένους Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προποντίδα εἶλε Κίον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὡς ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσην καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἥγε τὸν στρατόν· καὶ εἶλε μὲν Αἰολέας πάντας ὅσοι

Ίλιάδα νέμονται, εἰλε δὲ Γέργιθας τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν· αὐτός τε οὐμένης αἱρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα νούσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρωάδι. Οὐ- 123 τος μὲν δὴ οὗτος ἐτελεύτησε· Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὑπαρχος καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς, ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην καὶ τὴν προσεχέα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μέν νυν Κλαζομενὰς αἱρέουσι, Αἰολέων δὲ Κύμην.

Ἄλισκομενέων δὲ τῶν πολίων, ἦν γὰρ δὴ, ὡς διέ 124 δεξεῖ, Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς ταράξας τὴν Ἰωνίην καὶ ἐγκερασάμενος πρήγματα μεγάλα δρησμὸν ἐβούλευε, ὄρέων ταῦτα πρὸς δέ οἱ καὶ ἀδύνατα ἐφάνη βασιλέα Δαρείον ὑπερβαλέσθαι· πρὸς ταῦτα δὴ ὥν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας ἐβούλεύετο, λέγων ὡς ἄμεινόν σφι εἴη κρησφύγετόν τι ὑπάρχον εἶναι, ἦν ἄρα ἐξωθέωνται ἐκ τῆς Μιλήτου· εἴτε δὴ ὥν ἐσ Σαρδὸν ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐσ ἀποικίην, εἴτε ἐσ Μύρκινον τὴν Ἡδωνῶν τὴν Ἰστιαῖος ἐτείχεε παρὰ Δαρείον δωρεὴν λαβών; ταῦτα ἐπειρώτα ὁ Ἀρισταγόρης· Ἐκαταίον μέν νυν τοῦ 125 Ἡγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τουτέων μὲν ἐσ οὐδετέρην στέλλειν ἔφερε ή γνώμη, ἐν Λέρῷ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἀγειν, ἦν ἐκπέση ἐκ τῆς Μιλήτου· ἐπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὁρμεώμενον κατελεύσεσθαι ἐσ τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἐκαταίος συνεβούλευε. Αὐτῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη 126 γνώμη ἦν ἐσ τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθαγόρη, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ· αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πάντα τὸν βουλόμενον ἐπλεε ἐσ τὴν Θρηίκην, καὶ ἔσχε τὴν χώρην ἐπ' ἦν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμεώμενος ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηίκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, πόλιν περικατήμενος, καὶ βουλομένων τῶν Θρηίκων ὑποσπόνδων ἐξιέναι.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΚΤΗ.

ΕΡΑΤΩ.

ΑΡΙΣΤΑΓΟΡΗΣ μέν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας, οὗτοι τελευτᾶ. Ἰστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος μεμετιμένος ὑπὸ Δαρείου παρῆν ἐς Σάρδις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων εἴρετο Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, κατὰ κοῦν τι δοκέοι Ἰωνας ἀπεστάναι; ὁ δὲ οὗτε εἰδέναι ἔφη ἐθώμαζέ τε τὸ γεγονός, ὡς οὐδὲν δῆθεν τῶν παρεόντων πρηγμάτων ἐπιστάμενος· ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτρεκίην τῆς ἀποστάσιος· “οὗτοι τοι, Ἰστιαῖε, ἔχει κατὰ ταῦτα τὰ πρήγματα· τοῦτο τὸ ἵπόδημα ἔρραψας μὲν σὺ, ὑπεδήσατο δὲ 2 Ἀρισταγόρης.” Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε· Ἰστιαῖος δὲ δείσας ὡς συνιέντα Ἀρταφέρνεα, ὑπὸ τὴν πρώτην ἐπελθοῦσαν νύκτα ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασιλέα Δαρείον ἔξηπτατηκώς· ὃς Σαρδὼν ἦσαν τὴν μεγίστην ὑποδεξαμενος κατεργάσασθαι, ὑπέδυνε τῶν Ἰώνων τὴν ἡγεμονίην τοῦ πρὸς Δαρείον πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον ἐδέθη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς πρὸς αὐτῶν νεώτερα πρήστειν πρήγματα ἐς ἐωυτοὺς ἐκ Δαρείου· μαθόντες μέντοι οἱ Χῖοι τὸν πάντα λόγον, ὡς πολέμος εἴη βασιλέϊ, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνθαῦτα δὴ εἰρωτεώμενος ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὁ Ἰστιαῖος, κατ’ ὅ τι προθύμως οὗτοι ἐπέστειλε τῷ Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ κακὸν τοσοῦτον εἴη Ἰωνας ἔξεργασμένος; τὴν μὲν γενομένην αἰτοῦσι αἰτίην οὐ μάλα ἔξεφανε, ὁ δὲ ἔλεγε σφι, ὡς βασιλεὺς Δαρείος

έβοιλείσατο Φοίνικας μὲν ἔξαναστήσας ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἰωνας δὲ ἐν τῇ Φοινίκῃ· καὶ τούτων εὗ-
εκα ἐπιστείλειε· οὐδέν τι πάντως ταῦτα βασιλέος βούλευσαμένου. ἐδειμάτου τοὺς Ἰωνας.

Μετὰ δὲ, ὃ Ἰστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύμενος Ἐρ- 4
μίππου, ἀνδρὸς Ἀταρνεύτεω, τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐοῦσι Περσέων ἐπεμπε βυβλία, ὡς προλελεσχηνευμένων αὐτῷ ἀποστάσιος πέρι. ὃ δὲ Ἐρμιππος πρὸς τοὺς μὲν ἀπεπέμφθη οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐνεχείρισε τὰ βυβλία Ἀρταφέρνεϊ. ὃ δὲ μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέλευε τὸν Ἐρμιππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ Ἰστιαίου δοῦναι φέροντα τοῦσί περ ἔφερε, τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ παρὰ τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἰστιαίων ἔωντῷ δοῦναι. τούτων δὲ γενομένων φανερῶν, ἀπέκτεινε ἐνθαῦτα πολλοὺς Περσέων ὃ Ἀρταφέρνης. περὶ Σάρδις μὲν δὴ ἐγίνετο ταραχή.

Ἰστιαῖον δὲ ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος Χῖοι 5
κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτοῦ Ἰστιαίου δεηθέντος. οἱ δὲ Μιλήσιοι ἀσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ Ἀρισταγόρεω, οὐδαμῶς πρόθυμοι ἥσαν ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὴν χώρην, οἵα τε ἐλευθερίης γενσάμενοι. καὶ δὴ, νυκτὸς γὰρ ἐούσης βίη ἐπειράτο κατιών ὃ Ἰστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον, τιτρώσκεται τὸν μηρὸν ὑπό τεν τῶν Μιλήσιων. ὃ μὲν δὴ ὡς ἀπωστὸς τῆς ἔωντοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον· ἐνθεῦτεν δὲ, οὐ γὰρ ἐπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἔωντῷ δοῦναι νέας, διέβη ἐς Μυτιλήνην καὶ ἐπεισε Λεσβίους δοῦναι οἱ νέας. οἱ δὲ πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεας ἐπλεον ἄμα Ἰστιαίων ἐς Βυζάντιον· ἐνθαῦτα δὲ ιζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλωούσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἡ ὅσοι αὐτῶν Ἰστιαίων ἔφασαν ἐτοῖμοι εἶναι πείθεσθαι.

Ἰστιαῖος μέν νυν καὶ Μυτιληναῖοι ἐποίευν ταῦτα. 6
ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ην στρατὸς προσδόκιμος. συστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶι Περσέων, καὶ ἐν ποιήσαντες στρατόπε-

δον, ἥλαυνον ἐπὶ τὴν Μίλητον, τὰ ἄλλα πολίσματα περὶ ἐλάσσονος ποιησάμενοι· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες μὲν ἥσαν προθυμότατοι· συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι νεωστὶ κατεστραμμένοι, καὶ Κίλικές 7 τε καὶ Αἰγύπτιοι. Οἱ μὲν δὴ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον. Ἰωνες δὲ πυνθανόμενοι ταῦτα, ἔπειπον προβούλους σφέων αὐτῶν ἐς Πανιώνιον· ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον καὶ βουλευομένοισι ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν ἀντίξοον Πέρσησι, ἀλλὰ τὰ τείχεα ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πληροῦν ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν· πληρώσαντες δὲ συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λάδην, προναυμαχήσοντας Μιλήτου. ἡ δὲ Λάδη ἐστὶ νῆσος σμικρὴ 8 ἐπὶ τῇ πόλι τῇ Μιλησίων κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα, πεπληρωμένησι τῆσι νησὶ παρῆσαν οἱ Ἰωνες, σὺν δέ σφι καὶ Αἰολέων ὃι Λέσβον νέμονται· ἐτάσσοντο δὲ ὥδε· τὸ μὲν πρὸς τὴν ἔω εἰχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὄγδωκοντα. εἴχοντο δὲ τουτέων Πριηνέες δυώδεκα νησὶ, καὶ Μνούσιοι τρισὶ νησί· Μνούσιων δὲ Τήιοι εἴχοντο ἑπτακαίδεκα νησί· Τήιων δὲ εἴχοντο Χῖοι ἑκατὸν νησί· πρὸς δὲ τούτοισι Ἐρυθραῖοι τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαέες, Ἐρυθραῖοι μὲν ὀκτὼ νέας παρεχόμενοι Φωκαέες δὲ τρεῖς. Φωκαέων δὲ εἴχοντο Λέσβιοι νησὶ ἐβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ πρὸς ἐσπέρην κέρας Σάμιοι ἔξηκοντα νησί· πασέων δὲ τουτέων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο τρεῖς καὶ πεντήκοντα καὶ 9 τριηκόσιαι τριήρεες· αὗται μὲν Ἰώνων ἥσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν ἥσαν ἔξακόσιαι. ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπίκατο πρὸς τὴν Μιλησίην καὶ ὁ πεζὸς σφι ἄπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περσέων στρατηγοὶ πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν, καταρρώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ἵπερβαλέσθαι, καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μίλητον οἷοί τε ἔωσι ἔξελεῖν μὴ οἰκέοντες ναυκράτορες, πρός τε Δαρείου κινδυνεύσωσι

κακόν τι λαβεῖν· ταῦτα ἐπιλεγόμενοι, συλλέξαντες τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους οἵ ὑπ' Ἀρισταγόρεω μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχέων ἔφευγον ἐς Μήδους—έτυγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον—τούτων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρείντας συγκαλέσαντες ἔλεγόν σφι τάδε· “ἄνδρες” Ιωνεῖς, νῦν τις ὑμέων εὖ ποιήσας φανήτω τὸν βασιλέος οἶκον· τοὺς γὰρ ἐωυτοῦ ἔκαστος ὑμέων πολιήτας πειράσθω ἀποσχίζων ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ. προϊσχόμενοι δὲ ἐπαγγείλασθε τάδε, ως πείσονται τε ἄχαρι οὐδὲν διὰ τὴν ἀπόστασιν, οὐδέ σφι οὔτε τὰ ἵρα οὔτε τὰ ἴδια ἐμπεπρήσεται, οὐδὲ βιαιότερον ἔξουσι οὐδὲν ἢ πρότερον εἶχον· εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι οἱ δὲ πάντως διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε σφι λέγετε ἐπηρεάζοντες τάπερ σφέας κατέξει· ως ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ ἔξανδρα ποδιεῦνται, καὶ ως σφεων τοὺς παῖδας ἐκτομίας ποιήσομεν τὰς δὲ παρθένους ἀνασπάστους ἐς Βάκτρα, καὶ ως τὴν χώρην ἄλλοισι παραδώσομεν.” Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων 11 οἱ τύραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἔκαστος ἐς τοὺς ἐωυτοῦ ἔξαγγελλόμενος. οἱ δὲ Ἰωνεῖς ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο αῦται αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνη τε διεχρέωντο καὶ οὐ προσίεντο τὴν προδοσίην· ἐωυτοῦσί τε ἔκαστοι ἐδόκεον μούνοισι ταῦτα τοὺς Πέρσας ἔξαγγέλλεσθαι. ταῦτα μέν νυν ιθέως ἀπικομένων ἐς τὴν Μίλητον τῶν Περσέων ἐγίνετο.

Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων ἐς τὴν Λάδην, 11 ἐγίνοντο ἀγραί· καὶ δὴ κον σφι καὶ ἄλλοι ἡγορώντο, ἐν δὲ δὴ καὶ [οἱ] Φωκαεὺς [στρατηγὸς] Διονύσιος λέγων τάδε· “ἐπὶ ξυροῦ γὰρ ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες” Ιωνεῖς, ἢ εἴναι ἐλευθέροισι ἢ δούλοισι, καὶ τούτοισι ως δρηπέτησι· νῦν ὧν ὑμέες ἦν μὲν βούλησθε τάλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι, τὸ παραχρῆμα μὲν πόνος ὑμῖν ἔσται, οἵοι τε δὲ ἔσεσθε ὑπερβαλλόμενοι τοὺς ἐναντίους εἴναι ἐλεύθεροι· εἰ δὲ μολακίῃ τε καὶ ἀταξίῃ διαχρήσεσθε, οὐδεμίαν ὑμέων ΙΙ.—6

ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δίκην τῷ βασιλέῖ τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ' ἐμοὶ τε πείθεσθε καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέψατε· καὶ ὑμῖν ἐγὼ, θεῶν τὰ ἵσα νεμόντων, ὑποδέκομαι ἢ οὐ συμμίξειν τοὺς πολεμίους, ἢ συμμίσγοντας πολλὸν ἐλαστώσεσθαι.”

12 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἰωνες ἐπιτρέπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ. ὁ δὲ, ἀνάγων ἑκάστοτε ἐπὶ κέρας τὰς νέας, ὅκως τοῖσι ἐρέτησι χρήσαιτο, διέκπλοον ποιεύμενος τῇσι νησὶ δι' ἀλληλέων, καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὄπλισει, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρης τὰς νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων· παρεῖχε τε τοῖσι Ἰωσὶ πόνον δι' ἡμέρης. μέχρι μὲν νυν ἡμερέων ἐπτὰ ἐπείθοντό τε καὶ ἐποίευν τὸ κελευόμενον· τῇ δὲ ἐπὶ ταύτησι, [οἱ Ἰωνες] οἷα ἀπαθέες ἔοντες πόνων τοιούτων τετρυμένοι τε ταλαιπωρίγσι τε καὶ ἡελίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἐωντοὺς τάδε· “τίνα δαιμόνων παραβάντες τάδε ἀναπίμπλαμεν, οἵτινες παραφρονήσαντες καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου, ἀνδρὶ Φωκαέῃ ἀλαζόνι παρεχομένῳ νέας τρεῖς ἐπιτρέψαντες ὑμέας αὐτοὺς ἔχομεν; ὁ δὲ παραλαβὼν ὑμέας, λυμαίνεται λύμησι ἀνηκέστοισι· καὶ δὴ πολλοὶ μὲν ὑμέων ἐσ νούσους πεπτώκασι, πολλοὶ δὲ ἐπιδοξοὶ τῶντὸ τοῦτο πείσεσθαι εἰσι· πρό τε τούτων τῶν κακῶν ὑμῖν γε κρέσσον καὶ ὄτιῶν ἄλλο παθέειν ἔστι, καὶ τὴν μέλλουσαν δουλητῆν ὑπομεῖναι, ἥτις ἔσται, μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ συνέχεσθαι. φέρετε, τοῦ λοιποῦ μὴ πειθώμεθα αὐτοῦ· ταῦτα ἔλεξαν· καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι οὐδεὶς ἥθελε· ἀλλ', οἷα στρατιὴ, σκηνάς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ ἐσκιητροφέοντο, καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἔθε-
13 λεσκον ἐσ τὰς νέας, οὐδὲ ἀναπειρᾶσθαι. Μαθόντες δὲ ταῦτα γινόμενα ἐκ τῶν Ἰώνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα δὴ παρ' Αἰάκεος τοῦ Συλοσῶντος κείνους τοὺς πρότερον ἐπεμπε λόγους ὁ Αἰάκης, κελευόντων τῶν Περσέων, δεόμενός σφεων ἐκλιπεῖν τὴν Ἰώνων συμμαχίην,—οἱ Σάμιοι ὥν, ὁρέωντες ἀμα μὲν ἐοῦσαν ἀταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώνων, ἐδέκοντο

τοὶς λόγους, ἅμα δὲ κατεφαίνετό σφι εἶναι ἀδύνατα τὰ βασιλέος πρήγματα ὑπερβαλέσθαι, εὐ τε ἐπιστάμενοι ὡς, εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπερβαλούατο τὸν Δαρεῖον, ἄλλο σφι παρέσται πενταπλήσιον, προφάσιος ὅν ἐπιλαβόμενοι, ἐπεὶ τε τάχιστα εἰδον τοὺς Ἰωνας ἀρνευμένους εἶναι χρηστοὺς, ἐν κέρδεῃ ἐποιεῦντο περιποιῆσαι τά τε ἵρα τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' ὅτεν τοὺς λόγους ἐδέκοντο οἱ Σάμιοι, πᾶς μὲν ἦν Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκεος· τύραννος δὲ ἐὼν Σάμου, ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρισταγόρεω ἀπεστέρητο τὴν ἀρχὴν, κατάπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι.

Τότε ὁν ἐπεὶ ἐπέπλωον οἱ Φοίνικες, οἱ Ἰωνες ἀν- 14 ταιῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὡς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγύνοντο καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τὸ ἐνθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράψαι οἵτινες τῶν Ἰώνων ἐγένοντο ἄνδρες κακοὶ ή ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἀλλήλους γὰρ καταιτιῶνται. λέγονται δὲ Σάμιοι ἐνθαῦτα, κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκεα, ἀειράμενοι τὰ ἴστια ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξιος ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἐνδεκα νεῶν τουτέων δὲ οἱ τριήραρχοι παρέμενον καὶ ἐναυμάχεον, ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῦσι· καί σφι τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων ἐδωκε διὰ τοῦτο τὸ πρῆγμα ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρόθεν, ὡς ἄνδρασι ἀγαθοῖσι γενομένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. ἴδομενοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προσεχέας φεύγοντας, τῶντὸ ἐποίευν τοῖσι Σαμίοισι· ὡς δὲ καὶ οἱ πλεῦνες τῶν Ἰώνων ἐποίευν τὰ αὐτὰ ταῦτα. Τῶν δὲ παραμεινάντων ἐν τῇ ναυμαχίῃ περι- 15 ἐφθησαν τρηχύτατα Χῖοι, ὡς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες. παρείχοντο μὲν γὰρ, ὥσπερ καὶ πρότερον εἰρέθη, νέας ἑκατὸν, καὶ ἐπ' ἔκαστης αὐτέων ἄνδρας τεστεράκοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας. ὄρεοντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἐδικαίευν γενέσθαι τοῖσι κακοῦσι αὐτῶν ὄμοιοι· ἀλλὰ μετ' ὀλίγων συμ-

μάχων μεμουνωμένοι, διεκπλώοντες ἐναυμάχεον, ἐς
δ τῶν πολεμίων ἐλόντες νέας συχνὰς ἀπέβαλον τῶν
σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χίοι μὲν δὴ τῇσι λοι-
16 πῆσι τῶν νεῶν ἀποφεύγοντι ἐς τὴν ἑωυτῶν. Ὅσοισι
δὲ τῶν Χίων ἀδύνατοι ἥσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων,
οὐτοὶ δὲ, ὡς ἐδιώκοντο, καταφυγγάνοντι πρὸς τὴν
Μυκάλην. νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτη ἐποκείλαντες
κατέλιπον, οἱ δὲ πεζῇ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἡπείρου.
ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ
Χίοι, νυκτός τε ἀπικέατο ἐς αὐτὴν καὶ ἐόντων τῇσι
γυναιξὶ αἰτόθι θεσμοφορίων ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἐφέ-
σιοι, οὐτε προακηκοότες ὡς εἶχε περὶ τῶν Χίων ἰδόν-
τες τε στρατὸν ἐς τὴν χώρην ἐσβεβληκότα, πάγχυ
σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶπας καὶ ἵέναι ἐπὶ τὰς
γυναικας, ἐξεβοήθεον πανδημεὶ καὶ ἔκτεινον τοὺς
Χίους.

17 Οὗτοι μέν νυν τοιαύτησι περιέπιπτον τύχησι.
Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς ἐπεί τε ἔμαθε τῶν Ἰώνων
τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἐλὼν τρεῖς τῶν
πολεμίων ἀπέπλεε, ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, εὖ εἰδὼς
ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ ὁ δὲ ιθέως
ὡς εἶχε ἔπλωε ἐς Φοινίκην γαύλους δὲ ἐνθαῦτα κατα-
δύσας καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ, ἔπλωε ἐς Σικε-
λίην· ὄρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν ληστὴς κατεστήκεε,
Ἐλλήνων μὲν οὐδενὸς, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρση-
νῶν.

18 Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεί τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς
Ἰωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θα-
λάσσης, καὶ ὑπορίσσοντες τὰ τείχεα καὶ παντοίας
μηχανὰς προσφέροντες, αἱρέοντι κατ’ ἄκρης, ἔκτῳ
ἐτεῇ ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρεω· καὶ
ἡνδραποδίσαντο τὴν πόλιν ὥστε συμπεσέειν τὸ πά-
19 θος τῷ χρήστηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. Χρεω-
μένοισι γάρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίης
τῆς πόλιος τῆς σφετέρης, ἐχρήσθη ἐπίκοινον χρη-
στήριον· τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὴν

δὲ παρενθήκην ἔχρησε ἐς Μιλησίους. τὸ μέν νυν
ἐς τοὺς Ἀργείους ἔχον, ἐπεὰν κατὰ τοῦτο γένωμαι
τοῦ λόγου τότε μνησθήσομαι· τὰ δὲ τοῖσι Μιλησί-
οισι οὐ παρεοῦσι ἔχρησε ἔχει ὥδε·

Καὶ τότε δὴ, Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
πολλοῖσι δεῖπνον τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσει·
σαὶ δ' ἀλοχοὶ πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομήταις·
νηὸν δ' ἡμετέρου Διδύμοις ἀλλοισι μελήσει.

τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὅτε
γε ἄνδρες μὲν οἱ πλεῦνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περ-
σέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀν-
δραπόδων λόγῳ ἐγίνοντο· ἵρὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι,
ὅ της τε καὶ τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμ-
πρατο. τῶν δὲ ἐν τῷ ἵρῳ τούτῳ χρημάτων πολλάκις
μνήμην ἐτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιησάμην. Ἐνθεύτεν 20
οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς Σοῦσα.
βασιλεὺς δέ σφεας Δαρεῖος κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιή-
σας κατοίκισε ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσσῃ,
ἐν Ἀμπη πόλι, παρ' ἣν Τίγρης ποταμὸς παραρρέων
ἐς θάλασσαν ἔξει. τῆς δὲ Μιλησίης χώρης αὐτοὶ
μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πε-
δίον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδοσαν Καρσὶ Πηδασεῦσι
ἐκτῆσθαι.

Παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περσέων οὐκ 21
ἀπέδοσαν τὴν ὄμοιην Συβαρῖται, οἱ Λάον τε καὶ
Σκιδρον οἴκεον τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβάριος
γὰρ ἀλούσης ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάντες
ἡβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς καὶ πένθος μέγα
προεθήκαντο· πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν
ῆμεῖς ἴδμεν ἀλλήλησι ἔξεινώθησαν. οὐδὲν ὄμοιώς
καὶ Ἀθηναῖοι. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν
ὑπεραχθεύτεντες τῇ Μιλήτου ἀλώσει, τῇ τε ἄλλῃ
πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δράμα Μι-
λήτου ἀλωσιν καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυνά τε ἔπεσε τὸ
θέητρον καὶ ἔζημιώσαν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκῆς

κακὰ, χιλίησι δραχμῆσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δράματι.

22 Μίλητος μέν νυν Μιλησίων ἐρήμωτο. Σαμίων δὲ τοῖσι τι ἔχουσι τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθὲν οὐδαμῶς ἥρεσκε. ἐδόκεε δὲ μέτα τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένουσι, πρὶν ἡ σφι ἐς τὴν χώρην ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεα ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας Μήδουσι τε καὶ Αἰάκει δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γάρ οἱ ἀπὸ Σικελίης τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἰωνας ἐς Καλὴν Ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων. ἡ δὲ Καλὴ αὐτῇ Ἀκτὴ καλεομένη ἔστι μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τῆς Σικελίης. τούτων ὥν ἐπικαλεομένων, οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων ἐστάλησαν σὺν δέ σφι Μιλησίων οἱ ἐκπεφευγότες. Ἐν ᾧ τοιόνδε δή τι συνίγεικε γενέσθαι. Σάμιοι γάρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην ἐγίνοντο ἐν Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπιζεφυρίοισι, καὶ Ζαγκλαῖοι αὐτοῖς τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὖνομα ἦν Σκύθης, περιεκατέατο πόλιν τῶν Σικελῶν ἐξελεῖν βουλόμενοι· μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλεως, τότε ἐών διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμμίξας τοῖσι Σαμίοισι ἀναπείθει ὡς χρεὸν εἴη Καλὴν μὲν Ἀκτὴν ἐπί· ἦν ἐπλεον ἔân χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῦν ἐοῦσαν ἐρῆμον ἀνδρῶν· πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο ἔχομένην τὴν πόλιν ἐώντων, ἐβοήθεον αὐτῇ καὶ ἐπεκαλέοντο Ἰπποκράτεα τὸν Γέλης τύραννον· ἦν γάρ δῆ σφι οὗτος σύμμαχος· ἐπεί τε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἰπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἥκε βοηθέων, Σκύθην μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων ἀποβαλόντα τὴν πόλιν ὁ Ἰπποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἰνυκον πόλιν ἀπέπεμψε· τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι καὶ ὅρκοις δίους καὶ δεξάμενος,

προέδωκε. μισθὸς δέ οἱ ἦν εἰρημένος ὅδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ ἀνδραπόδων τὰ ἡμίσεα μεταλαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλι, τὰ δὲ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα Ἰπποκράτεα λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ εἶχε δῆσας, τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτῶν τριηκοσίους ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· οὐ μέντοι οἱ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα. Σκύθης δὲ ὁ τῶν Ζαγκλαί· 24 ων μούναρχος ἐκ τῆς Ἰνύκου ἐκδιδρήσκει ἐς Ἰμέρην. ἐκ δὲ ταύτης παρῆν ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλέα Δαρεῖον· καὶ μιν ἐνόμισε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιότατον εἶναι ὅσοι ἐκ τῆς Ἐλλάδος παρ’ ἑωυτὸν ἀνέβησαν· καὶ γὰρ παραιτησάμενος βασιλέα ἐς Σικελίην ἀπίκετο, καὶ αὐτὶς ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω παρὰ βασιλέα, ἐς δὲ γῆραι μέγα ὅλβιος ἐὼν ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ ἀπαλλαχθέντες Μῆδων, ἀποιητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην περιεβεβλήσατο. Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου 25 γενομένην, Φοίνικες κελευσάντων Περσέων κατῆγον ἐς Σάμον Αἰάκεα τὸν Συλοσῶντος, ώς πολλοῦ τε ἄξιον γενόμενόν σφισι καὶ μεγάλα κατεργασάμενον· καὶ Σαμίοισι μούνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου, διὰ τὴν ἔκλεψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ, οὔτε ή πόλις οὔτε τὰ ἱρὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ὀλούσης, αὐτίκα Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι, τὰς μὲν ἔθελοντὴν τῶν πολίων ὑποκυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκην προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν δὴ οὔτω ἐγίνετο.

Ἴστιαί· 26 δὲ τῷ Μιλησίῳ ἔοντι περὶ Βυζάντιον καὶ συλλαμβάνοντι τὰς Ἰώνων ὄλκάδας ἐκπλωούσας ἐκ τοῦ Πόντου, ἔξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γενόμενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα ἐπιτράπει Βισάλτη, Ἀπολλοφάνεος παιδὶ, Ἀβυδηνῷ· αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους ἐς Χίον ἔπλεε, καὶ Χίων φρουρῆ οὐ προσιεμένη μιν συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρης· τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνοὺς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων οῖα δὴ

κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης ὁ Ἰστιαῖος ἔχων τοὺς
Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολίχνης τῆς Χίων ὄρμεώ-
27 μενος. Φιλέει δέ κως προσημαίνειν εὗτ' ἀν μέλλη
μεγάλα κακὰ ἡ πόλι η ἔθνει ἔσεσθαι· καὶ γὰρ Χίοισι
πρὸ τούτων σημῆια μεγάλα ἐγένετο· τοῦτο μέν σφι
πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν νεηνιέων ἑκατὸν δύο
μοῦνοι τούτων ἀπενόστησαν· τοὺς δὲ ὀκτώ τε καὶ
ἐννεήκοντα αὐτῶν λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπῆνεικε· τοῦ-
το δὲ ἐν τῇ πόλι τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγον
πρὸ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι
ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παιδῶν
εἰς μοῦνος ἀπέφυγε. ταῦτα μέν σφι σημῆια ὁ θεὸς
προέδεξε· μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ὑπολαβοῦσα
ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε· ἐπὶ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπε-
γένετο Ἰστιαῖος Λεσβίους ἄγων· κεκακωμένων δὲ
τῶν Χίων, καταστροφὴν εὐπετέως αὐτῶν ἐποιήσατο.
28 Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον,
ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνοίσ. περικατημένῳ
δέ οἱ Θάσον ἥλθε ἀγγελίη, ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλώ-
ουσι ἐκ τῆς Μιλήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην· πυθό-
μενος δὲ ταῦτα Θάσον μὲν ἀπόρθητον λείπει, αὐτὸς
δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἥπειγετο ἄγων πᾶσαν τὴν στρα-
τιήν· ἐκ Λέσβου δὲ, λιμαινούστης οἱ τῆς στρατιῆς,
πέρην διαβαίνει ἐκ τοῦ Ἀταρνέος ὡς ἀμήσων τὸν
σῖτον, τόν τε ἐνθεῦτεν καὶ τὸν ἐκ Καΐκου πεδίον τὸν
τῶν Μυσῶν· ἐν δὲ τούτοισι τοῖσι χωρίοισι ἐτύγχανε
ἐὼν Ἀρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς
οὐκ ὀλίγης· ὃς οἱ ἀποβάντι συμβαλὼν αὐτὸν τε
Ἰστιαῖον ζωγρήη ἔλαβε καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν
29 πλέω διέφθειρε. Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἰστιαῖος ὥδε· ὡς
ἐμάχοντο οἱ Ἑλληνες τοῖσι Πέρσησι ἐν τῇ Μαλήνη
τῆς Ἀταρνείτιδος χώρῃς, οἱ μὲν συνέστασαν χρόνον
ἐπὶ πολλὸν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον ὄρμηθεῖσα ἐπιπίπτει
τοῖσι Ἑλλησι· τότε δὴ ἔργον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγέ-
νετο· καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἰστιαῖος
ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλέος διὰ τὴν παρ-

ευνσαν ἀμαρτάδα, φιλοψυχίην τοιήνδε τινὰ ἀναιρέ-
εται· ως φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀνδρὸς
Πέρσεω, καὶ ως καταιρεόμενος ὑπ’ αὐτοῦ ἔμελλε
συγκεντηθῆσεσθαι, Περσίδα γλωσσαν μετεῖς κατα-
μηνύει ἑωυτὸν, ως εἴη Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μέν 30
νῦν ως ἐζωγρήθη ἄχθη ἀγόμενος παρὰ βασιλέα Δα-
ρεῖον, ὁ δὲ οὐτὸν ἀντιθέτης κακὸν οὐδὲν, δοκέειν ἐμοὶ,
ἀπῆκε τὸν αὐτῷ τὴν αἰτίην· νῦν δέ μιν αὐτῶν τε
τούτων εἴνεκα, καὶ ἵνα μὴ διαφυγὴν αὐτις μέγας
παρὰ βασιλέῃ γένηται, Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων
ὕπαρχος καὶ ὁ λαβὼν Ἀρπαγος, ως ἀπίκετο ἀγόμε-
νος ἐς Σάρδις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτη ἀνε-
σταίρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες ἀνήνεικαν
παρὰ βασιλέα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυ-
θόμενος ταῦτα καὶ ἐπαιτησάμενος τοὺς ταῦτα ποιή-
σαντας ὅτι μιν οὐ ζώοντα ἀνήγαγον ἐς ὅψιν τὴν
ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἰστιαίου λούσαντάς τε καὶ
περιστείλαντας εὖ ἐνετείλατο θάψαι, ως ἀνδρὸς με-
γάλως ἑωυτῷ τε καὶ Πέρσησι εὐεργέτεω. τὰ μὲν
περὶ Ἰστιαίον οὕτω ἔσχε.

Ο δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων χειμερίσας 31
περὶ Μίλητον, τῷ δευτέρῳ ἔτει ως ἀνέπλωσε αἱρέει
εὐπετέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τὴν ἡπείρῳ κειμένας,
Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅκως δὲ λάβοι τινὰ
τῶν νήσων, ως ἑκάστην αἱρέοντες οἱ βάρβαροι ἐσα-
γήνευον τοὺς ἀνθρώπους. (σαγηνεύουσι δὲ τόνδε τὸν
τρόπον· ἀνὴρ ἀνδρὸς ἀψάμενος τῆς χειρὸς, ἐκ θα-
λάσσης τῆς βορητῆς ἐπὶ τὴν νοτίην διήκουσι, καὶ
ἐπειτα διὰ πάσης τῆς νήσου διέρχονται ἐκθηρεύοντες
τοὺς ἀνθρώπους.) αἱρεον δὲ καὶ τὰς ἐν τῇ ἡπείρῳ
πόλιας τὰς Ἰάδας κατὰ τὰ αὐτά· πλὴν οὐκ ἐσαγή-
νευον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἶά τ’ ἦν. Ἐνθαῦτα 32
Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο τὰς ἀπειλὰς
τὰς ἐπηπείλησαν τοῖσι Ἰωσι στρατοπεδευομένοισι
ἐναντία σφίσι· ως γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολίων,
παῖδας τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέταμνον

καὶ ἐποίευν ἀντὶ ἐναι ἐνόρχιας εὐνούχους, καὶ παρθένους τὰς καλλιστενούσας ἀνασπάστους παρὰ βασιλέα· ταῦτά τε δὴ ἐποίευν καὶ τὰς πόλιας ἐνεπίμπρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἱροῖσι. οὕτω δὲ τὸ τρίτον Ἰωνες κατεδουλώθησαν, πρῶτον μὲν ὑπὸ Λυδῶν, δὶς δὲ ἐπεξῆς τότε ὑπὸ Περσέων.

33 Ἐπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσόμενος ὁ ναυτικὸς στρατὸς τὰ ἐπ' ἀριστερὰ ἐσπλέοντι τοῦ Ἐλλησπόντου αἴρεε πάντα· τὰ γὰρ ἐπὶ δεξιὰ αὐτοῖσι [τοῖσι] Πέρσησι ὑποχείρια ἦν γεγονότα κατ' ἥπειρον. εἰσὶ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἱδὲ τοῦ Ἐλλησπόντου Χερσόνησός τε ἐν τῇ πόλιες συχναὶ ἔνειστι, καὶ Πέρινθος, καὶ τὰ τείχεα τὰ ἐπὶ Θρηήνης, καὶ Σηλινθρίη τε καὶ Βυζάντιον. Βυζάντιοι μέν νυν καὶ οἱ πέρηθεν Χαλκηδόνιοι οὐδὲ ὑπέμειναν ἐπιπλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ' οἴχοντο ἀπολιπόντες τὴν σφετέρην ἔσω ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον· καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην ἀκησαν. οἱ δὲ Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς χώρας τὰς καταλεχθείσας, τράπονται ἐπί τε Προκόνησον καὶ Ἀρτάκην· πυρὶ δὲ καὶ ταύτας νείμαντες ἐπλωον αὐτισ ἐς τὴν Χερσόνησον, ἐξαιρήσοντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πολίων ὅσας πρότερον προσχόντες οὐ κατέσυραν. ἐπὶ δὲ Κύζικον οὐδὲ ἐπλωσαν ἀρχήν· αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων ἐσπλου ἐγεγόνεσαν ὑπὸ βασιλεῖ, Οἰβάρεϊ τῷ Μεγαβάζου ὅμολογήσαντες τῷ ἐν Δασκυλείῳ ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρδίης πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνικες.

34 Ἐτυράννευε δὲ ἀστέων μέχρι τότε Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύτην πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου τρόπῳ τοιῷδε· εἶχον Δόλογκοι Θρῆνες τὴν Χερσόνησον ταύτην. οὗτοι ὥν οἱ Δόλογκοι πιεσθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων, ἐς Δελφοὺς ἐπεμψαν τοὺς βασιλέας περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους· οὐδὲ Πυθίη σφι ἀνεῖλε οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι ἐπὶ τὴν χώρην τοῦτον,

δὸς ἄν σφεας ἀπιόντας ἐκ τοῦ ἥρου πρῶτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ· ίόντες δὲ οἱ Δόλογκοι τὴν ἥρην ὅδὸν διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἥσσαν· καὶ σφεας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκτράπονται ἐπ' Ἀθηνέων. Ἐν δὲ τῇσι 35 Ἀθήνησι τηνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν κράτος Πειστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευε καὶ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου ἐὼν οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγύνης γεγονὼς τὰ δὲ τενάτερα Ἀθηναῖος, Φιλαίου τοῦ Αἴαντος παιδὸς γενομένου πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. οὗτος ὁ Μιλτιάδης κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἔωστοῦ, ὁρέων τοὺς Δολόγκους παριόντας ἐσθῆτα ἔχοντας οὐκ ἔγχωρίην καὶ αἰχμὰς, προσεβώσατο· καὶ σφι προσελθοῦσι ἐπηγγείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πᾶν οἱ τὸ μαντῆιον ἐκφήναντες δὲ ἐδέοντο αὐτοὶ τῷ θεῷ μιν πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δὲ ἀκούσαντα παραυτίκα ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ καὶ βουλόμενον ἐκ ποδῶν εἶναι· αὐτίκα δὲ ἐστάλη ἐς Δελφοὺς ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον, εἰ ποιόν τά περ αὐτοῦ οἱ Δόλογκοι προσεδέοιτο; Κελευούστης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὗτῳ δὴ Μιλτιάδης 36 ὁ Κυψέλου, Ὀλύμπια ἀναιρηκὼς πρότερον τούτων τεθρίππῳ, τότε παραλαβὼν Ἀθηναίων πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου, ἐπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγκοισι καὶ ἔσχε τὴν χώρην· καὶ μιν οἱ ἐπαγαγόμενοι τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἀπετείχισε τὸν ἵσθμὸν τῆς Χερσονήσου ἐκ Καρδίης πόλιος ἐς Πακτύην, ὡνα μὴ ἔχοιέν σφεας οἱ Ἀψίνθιοι ἀηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώρην. εἰσὶ δὲ οὗτοι στάδιοι ἔξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἵσθμου· ἀπὸ δὲ τοῦ ἵσθμοῦ τούτου ἡ Χερσόνησος εἴσω πᾶσά ἐστι στάδιών εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. Ἀποτειχί-37 σας ὡν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπῳ τοιούτῳ ὡσάμενος, τῶν λοιπῶν πρώτοισι ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καὶ μιν

οἱ Λαμψακηνοὶ λοχήσαντες αἱρέονται ζωγρίῃ· ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροίσω τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γεγονός· πυθόμενος ὥν ὁ Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προηγόρευε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μὴ, σφέας πίτυος τρόπον ἀπείλεε ἐκτρίψειν· πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τὸ θέλε τὸ ἔπος εἶναι τὸ σφι ἀπείλησεν ὁ Κροῖσος, “πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν,” μόγις κοτὲ μαθὼν τῶν τις πρεσβυτέρων εἶπε τὸ ἐὸν, ὅτι πίτυς μούνη πάντων δενδρέων ἐκκοπεῖσα βλαστὸν οὐδένα μετίει, ἀλλὰ πανώλεθρος ἐξαπόλλυται· δείσαντες ὥν οἱ Λαμψακηνοὶ

38 Κροῖσον, λύσαντες μετῆκαν Μιλτιάδεα. Οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκφεύγει· μετὰ δὲ, τελευτὴ ἀπαις τὴν ἀρχήν τε καὶ τὰ χρήματα παραδοὺς Στησαγόρη τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίου· καὶ οἱ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θύονται, ὡς νόμος οἰκιστῆς, καὶ ἀγῶνα ἵππικόν τε καὶ γυμνικὸν ἐπιστᾶσι ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι. πολέμου δὲ ἐόντος πρὸς Λαμψακηνοὺς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἀπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκει ἐν τῷ πρυτανηῖῳ πρὸς ἀνδρὸς αὐτομόλου μὲν τῷ λόγῳ πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμοτέρου τῷ ἔργῳ.

39 Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω τρόπῳ τοιῷδε, ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρεω δὲ τοῦ τελευτήσαντος ἀδελφεοῦ, καταλαμψόμενον τὰ πρήγματα ἐπὶ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τριήρεῖς οἱ Πεισιστρατίδαι· οἵ μιν καὶ ἐν Ἀθήνησι ἐποίευν εὖ, ὡς οὐ συνειδότες δῆθεν τοῦ πατρὸς Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον, τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον εἶχε κατ’ οἴκους, τὸν ἀδελφεὸν Στησαγόρεα δηλαδὴ ἐπιτιμέων· οἱ δὲ Χερσονησῖται πυνθανόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν· κοινῷ δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὡς συλλυπηθησόμενοι, ἐδέθησαν ὑπ’ αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἵσχει τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίτης

βόσκων ἐπικούρους, καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ Θρητίκων βασιλέος θυγατέρα Ἡγησιπύλην. Οὗτος δὲ ὁ 40 Κίμωνος Μιλτιάδης νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε ἐς τὴν Χερσόνησον, κατελάμβανε δέ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα· (τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτει τούτων Σκύθας ἔφευγε· Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλέος Δαρείου συνεστράφησαν, καὶ ἥλασαν μέχρι τῆς Χερσονήσου ταύτης· τούτους ἐπιόντας οἴκι ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης ἔφευγε ἀπὸ Χερσονήσου, ἐς ὃ οἱ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν καὶ μιν οἱ Δόλογκοι κατήγαγον ὀπίσω·) Ταῦτα μὲν δὴ 41 τρίτῳ ἔτει πρότερον ἐγεγόνεε τῶν τότε μιν κατεχόντων· τότε δὲ πυνθανόμενος εἶναι τοὺς Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας τριήρεας πέντε χρημάτων τῶν παρεόντων ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὥρμήθη ἐκ Καρδίης πόλιος, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου· παραμείβετό τε τὴν Χερσόνησον καὶ οἱ Φοίνικες οἱ περιπίπτουσι τῇσι νηνσί. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσαρσι τῶν νεῶν καταφεύγει ἐς Ἰμβρον, τὴν δέ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν κατεῖλον διώκοντές οἱ Φοίνικες. τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μητίοχος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρῆικος ἐών θυγατρὸς ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἀμα τῇ νηὶ ἐλον οἱ Φοίνικες, καὶ μιν πυθόμενοι ὡς εἴη Μιλτιάδεω παῖς ἀνήγαγον παρὰ βασιλέα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην καταθήσεσθαι· ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι Ἰωσι πείθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθησι, ὅτε οἱ Σκύθαι προσεδέοντο λύσαντας τὴν σχεδίην ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωτῶν. Δαρεῖος δὲ, οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν Μιλτιάδεω ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μητίοχον ἀγαθὸν δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν ἔδωκε καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ Ἰμβρον ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας.

Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν 42

ἐπὶ πλέον ἐγένετο τούτων ἐς νεῦκος φέρον Ἰωσὶ, ἀλλὰ τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἰωσὶ ἐγένετο τούτου τοῦ ἔτεος. Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὑπαρχος, μεταπεμψάμενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολίων συνθήκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς Ἰωνας ἡνάγκασε ποιέεσθαι, ὡνα δοσίδικοι εἰν καὶ μὴ ἀλλήλους φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτα τε ἡνάγκασε ποιέειν καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ παρασάγγας,—τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα στάδια,—κατὰ δὴ τούτους μετρήσας φόρους ἔταξε ἐκάστοισι, οἱ κατὰ χώρην διατελέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἱεὶ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ, ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρνεος· ἐτάχθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ τὰ αὐτὰ τὰ καὶ πρότερον εἶχον.

43 Καί σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν. ἅμα δὲ τῷ ἔαρι, τῶν ἀλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλέος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεξὸν ἅμα ἀγόμενος πολλὸν δὲ ναυτικὸν, ἡλικίην τε νέος ἐών, καὶ νεωστὶ γεγαμηκὼς βασιλέος Δαρείου θυγατέρα Ἀρταζώστρην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος ἐπει τε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν ἐπιβὰς ἐπὶ νεὸς ἐκομίζετο ἅμα τῇσι ἄλλησι νηυσὶ, στράτιὴν δὲ τὴν πεξὴν ἄλλοι ἡγεμόνες ἥγον ἐπὶ τὸν Ἐλλήσποντον. ὡς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον θῶμα ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι Ἐλλήνων Περσέων τοῖσι ἐπτὰ Ὀτάνεα γνώμην ἀποδέξασθαι ὡς χρεὸν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας· τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πάντας ὁ Μαρδόνιος δημοκρατίας κατίστα ἐς τὰς πόλιας. ταῦτα δὲ ποιήσας ἡπείγετο ἐς τὸν Ἐλλήσποντον. ὡς δὲ συνελέχθη μὲν χρῆμα πολλὸν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ πεξὸς πολλὸς στρατὸς, διαβάντες τῇσι νηυσὶ τὸν Ἐλλήσποντον ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ 44 ἐπί τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. Αῦται μὲν ὧν σφι πρόσχημα ἦσαν τοῦ στόλου ἀτὰρ ἐν νόῳ ἔχοντες

ὅσας ἀν πλείστας δίναιντο καταστρέφεσθαι τῶν Ἐλληνίδων πολίων, τοῦτο μὲν δὴ τῆσι νηνσὶ Θασίους οὐδὲ χεῖρας ἀνταειραμένους καταστρέψαντο, τοῦτο δὲ τῷ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δούλους προσεκτήσαντο· τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι ἦν ἥδη ὑποχείρια γεγονότα. ἐκ μὲν δὴ Θάσου διαβαλόντες πέρην, ὑπὸ τὴν ἥπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου· ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὄρμεώμενοι, τὸν Ἀθων περιέβαλλον· ἐπιπεσὼν δέ σφι περιπλέουσι βορῆς ἄνεμος μέγας τε καὶ ἄπορος, κάρτα τρηχέως περιέσπε πλήθεϊ πολλὰς τῶν νεῶν ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἀθων· λέγεται γὰρ κατὰ τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας ἔναι, ὑπὲρ δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης ἐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἀθωνοὶ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἀρπαζόμενοι, οἱ δὲ πρὸς τὰς πέτρας ἀραστόμενοι, οἱ δὲ αἰτῶν νέειν οὐκ ἐπιστέατο, καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο, οἱ δὲ ῥίγει. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὗτος ἐπρησσε.

Μαρδονίψ δὲ καὶ τῷ πεζῷ στρατοπεδευομένῳ ἐν Μα- 45 κεδονίῃ νυκτὸς Βρύγοι Θρῆικες ἐπεχείρησαν· καὶ σφεων πολλοὺς φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τρωματίζουσι. οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων· οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανέστη ἐκ τῶν χωρέων τουτέων Μαρδόνιος, πρὶν ἦ σφεας ὑποχειρίους ἐποίήσατο. τούτους μέντοι καταστρεψάμενος ἀπῆγε τὴν στρατιὴν ὀπίσω, ἀτε τῷ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύγους καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ Ἀθων. οὗτος μέν νυν ὁ στόλος αἰσχρῶς ἀγωνισάμενος ἀπαλλάχθη ἐς τὴν Ασίην.

Δευτέρῳ δὲ ἔτεϊ τούτων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θα- 46 σίους διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγειτόνων ὡς ἀπόστασιν μηχανοίατο, πέμψας ἄγγελον ἐκέλευνέ σφεας τὸ τεῦχος περιαιρέειν καὶ τὰς νέας ἐς Ἀβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἰστιαίου τε τοῦ

Μιλησίου πολιορκηθέντες καὶ προσόδων ἐουσέων μεγαλέων, ἔχρεοντο τοῖσι χρήμασι ναῦς τε ναυπηγεύμενοι μακρὰς καὶ τεῖχος ἵσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσοδός σφι ἐγίνετο ἐκ τε τῆς ἡπείρου καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων ἐκ μέν γε τῶν ἐν Σκαπτῇ "Υλῃ, τῶν χρυσέων μετάλλων, τὸ ἐπίπαν ὄγδωκοντα τάλαντα προσήγει· ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ ἐλάσσω μὲν τούτων, συχνὰ δὲ οὕτω ὥστε τὸ ἐπίπαν Θασίοισι, ἐοῦσι καρπῶν ἀτελέστι, προσήγει ἀπό τε τῆς ἡπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἔτεος ἐκάστου διηκόσια τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε, τριηκόσια.

47 Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα· καὶ μακρῷ ἦν αὐτῶν θωμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον, οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην· ἥτις νῦν ἐπὶ τοῦ Θάσου τούτου τοῦ Φοίνικος τὸ οὔνομα ἔσχε. τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτα ἔστι τῆς Θάσου μεταξὺ Αἰγαίου τε χώρου καλεομένου καὶ Κουνύρων, ἀντίον δὲ Σαμοθρηγίκης· ὄρος μέγα, ἀνεστραμμένον ἐν τῇ ζητήσει. τούτο μέν νυν ἔστι τοιοῦτο· οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλεῖ κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατεῖλον, καὶ τὰς νέας τὰς πάσας ἐκόμισαν ἐς "Αβδηρα.

48 Μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειράτο ὁ Δαρεῖος τῶν "Ελλήνων ὃ τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν ἔωντῷ ἢ παραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὅν κήρυκας ἄλλους ἄλλη τάξας ἀνὰ τὴν "Ελλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλεῖ γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν "Ελλάδα ἐπεμπεῖ ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἔωντοῦ δασμοφόρους πόλιας τὰς παραθαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἵππαγωγὰ πλοῖα ποιέεισθαι. οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα· καὶ τοῖσι ἥκουσι ἐς τὴν "Ελλάδα κήρυξι πολλοὶ μὲν ἡπειρωτέων ἐδίδοσαν τὰ προϊσχέτο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ οἱ νησιῶται ἐς τοὺς ἀπικοίατο αἰτήσοντες.

οἵ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ καὶ δὴ καὶ Αἰγαίηται· ποιήσασι δέ σφι ταῦ-

τα ίθέως Ἀθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι
ἔχοντας τοὺς Αἰγυνήτας δεδωκέναι ὡς ἄμα τῷ Πέρσῃ
ἐπὶ σφέας στρατεύωνται· καὶ ἀσμενοι προφάσιος
ἐπελάβοντο, φοιτέοντές τε ἐς τὴν Σπάρτην κατηγό-
ρεον τῶν Αἰγυνητέων τὰ πεποιήκοιεν προδόντες τὴν
Ἐλλάδα. Πρὸς ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην Κλεο- 50
μένης ὁ Ἀναξανδρῖδεω, βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων,
διέβη ἐς Αἴγιναν βουλόμενος συλλαμβάνων,
ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίξοοι τῶν Αἰγυνητέων
ἐν δὲ δὴ καὶ Κρῖος ὁ Πολυκρίτου μάλιστα· ὃς οὐκ
ἔφη αὐτὸν οὐδένα ἄξειν χαίροντα Αἰγυνητέων· ἀνευ
γάρ μιν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιέειν ταῦτα ὑπ’
Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἄμα γὰρ ἄν μιν
τῷ ἐτέρῳ βασιλεῖ ἐλθόντα συλλαμβάνειν· ἔλεγε δὲ
ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρήτου. Κλεομένης δὲ
ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγύνης, εἴρετο τὸν Κρῖον ὅ τι
οἱ εἴη τὸ οὖνομα; ὁ δὲ τὸ ἐὸν ἔφρασέ οἱ· ὁ δὲ Κλεο-
μένης πρὸς αὐτὸν ἔφη· “ηδη νῦν καταχάλκου, ὁ
Κριὲ, τὰ κέρεα, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ.”

Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων 51
Δημάρητος ὁ Ἀριστωνος διέβαλλε τὸν Κλεομένεα,
ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὗτος Σπαρτιητέων οἰκίης δὲ τῆς
ὑποδεεστέρης· κατ’ ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεεστέρης,—
ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγόνασι,—κατὰ πρεσβυγενείην
δέ κως τετίμηται μᾶλλον ἡ Εύρυσθένεος. Λακεδαι- 52
μόνιοι γὰρ ὄμολογέοντες οὐδενὶ ποιητῇ λέγουσι αὐ-
τὸν Ἀριστόδημον, τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου
τοῦ "Υλλου, βασιλεύοντα ἀγαγέν σφέας ἐς ταύτην
τὴν χώρην τὴν νῦν ἐκτέαται, ἀλλ’ οὐ τοὺς Ἀριστο-
δήμου παῖδας· μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλὸν, Ἀριστο-
δήμῳ τεκέν τὴν γυναῖκα τῇ οὖνομα εἶναι Ἀργείην.
θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Αὐτεσίωνος τοῦ
Τισαμενοῦ τοῦ Θερσάνδρου τοῦ Πολυνείκεος· ταύ-
την δὲ τεκέν δίδυμα· ἐπιδόντα δὲ τὸν Ἀριστόδημον
τὰ τέκνα νούσῳ τελευτᾶν, Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς
II -7

τότε ἔόντας βουλεῦσαι κατὰ νόμον βασιλέα τῶν παιδῶν τὸν πρεσβύτερον ποιῆσασθαι· οὐκων δῆ σφεας ἔχειν ὄκοτερον ἔλωνται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἵσων ἔόντων, οὐ δυναμένους δὲ γνῶναι, ἦ καὶ πρὸ τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦσαν· τὴν δὲ οὐδὲ αὐτὴν φάναι διαγινώσκειν, εἰδύναι μὲν καὶ τὸ κάρτα λέγειν ταῦτα βουλομένην δὲ εἴ κως ἀμφότεροι γενοίσατο βασιλέες· τοὺς ὧν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν· ἀπορέοντας δὲ πέμπειν ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅ τι χρήσονται τῷ πρήγματι; τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμφότερα τὰ παιδία ἥγήσασθαι βασιλέας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον· τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταῦτα σφε ἀνελεῖν· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, ἀπορέουσι οὐδὲν ἔσπον ὄκως ἔξεύρωσι αὐτῶν τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσσήνιον τῷ οὖνομα εἴναι Πανίην· ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίην τάδε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην ὄκοτερον τῶν παιδίων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ ἦν μὲν κατὰ τὰ αὐτὰ φαίνηται αἱὲ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πᾶν ἔξειν ὅσον τι καὶ δίζηνται καὶ θέλοντι εἰξευρεῖν· ἦν δὲ πλανᾶται καὶ ἐκείνη ἐναλλὰξ ποιεῦσα, δῆλά σφε ἔσεσθαι ως οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν οἰδε· ἐπ' ἄλλην τέ σφεας τραπέσθαι ὄδόν· ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιῆτας, κατὰ τὰς τοῦ Μεσσήνιον ὑποθήκας, φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παιδῶν λαβεῖν κατὰ τὰ αὐτὰ τιμῶσαν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδύναι τῶν εἴνεκεν ἐφυλάσσετο· λαβόντας δὲ τὸ παιδίον τὸ τιμώμενον πρὸς τῆς γειναμένης, ως ἔօν πρότερον τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καὶ οἱ οὖνομα τεθῆναι Εὐρυσθένεα, τῷ δὲ [νεωτέρῳ] Προκλέα· τούτους ἀνδρωθέντας, αὐτούς τε ἀδελφοὺς ἔόντας λέγουσι διαφόρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων γενομένους 53 ὡσαύτως διατελέειν. Ταῦτα μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι μοῦνοι Ἑλλήνων· τάδε δὲ κατὰ τὰ λεγόμενα ὑπὸ Ἑλλήνων ἔγω γράφω...τούτους τοὺς Δωριέων

βασιλέας μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δανάης, τοῦ θεοῦ
ἀπέοντος, καταλεγομένους ὥρθως ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ
ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσὶ Ἑλληνες· (ἥδη γὰρ τηνι-
καῦτα ἐς Ἑλληνας οὗτοι ἐτέλεον·) ἔλεξα δὲ μέχρι
Περσέος, ἀλλ’ οὐκ ἀνέκαθεν ἔτι ἔλαβον, τοῦδε εἴνεκα,
ὅτι οὐκ ἔπεστι ἐπωνυμίη Περσέῃ οὐδεμία πατρὸς
θυντοῦ, ὥσπερ Ἡρακλεῖ· Ἀμφιτρύων· ἥδη ὅν ὥρθω
λόγω χρεωμένῳ μέχρι τοῦ Περσέος ὥρθως εἴρηται
μοι. ἀπὸ δὲ Δανάης τῆς Ἀκρισίου καταλέγοντι τοὺς
ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτῶν, φαινούσατο ἀν ἔοντες οἱ τῶν
Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ιθαγενέες. Ταῦτα μὲν 5.4
ινν κατὰ τὰ Ἑλληνες λέγονται γεγενελόγηται· ὡς
δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσεὺς ἐών
Ἀστούριος ἐγένετο Ἑλλην, ἀλλ’ οὐκ οἱ Περσέος πρό-
γονοι· τοὺς δὲ Ἀκρισίου γε πατέρας ὅμολογέοντας
κατ’ οἰκητότητα Περσέῃ οὐδὲν, τούτους δὲ εἶναι, κατά-
περ Ἑλληνες λέγονται, Αἰγύπτιοι. Καὶ ταῦτα μὲν 5.5
ινν περὶ τούτων εἰρήσθω· ὅτι δὲ ἔοντες Αἰγύπτιοι,
καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι ἔλαβον τὰς Δωριέων βασι-
ληίας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτῶν εἴρηται, ἔασομεν
αὐτὰ, τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο τούτων μνήμην
ποιήσομαι.

Γέρεα δὲ δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται δε- 5.6
δώκασι· ἱωσύνας δύο, Διός τε Λακεδαιμονος καὶ
Διὸς Οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ’ ἥν ἀν
βούλωνται χώρην· τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιη-
τέων διακωλυτήν· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγει ἐνέ-
χεσθαι· στρατευομένων δὲ, πρώτους ιέναι τοὺς βασι-
λέας ὑστάτους δὲ ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας
ἐπὶ στρατιῆς φυλάσσειν αὐτούς· προβάτοισι δὲ χρᾶ-
σθαι ἐν τῇσι ἔξοδίγησι ὁκόσοισι ἀν ὅν ἐθέλωσι· τῶν
δὲ θυομένων ἀπάντων τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα
λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. Τὰ δὲ 5.7
ἄλλα, τὰ εἰρηναῖα, κατὰ τάδε σφι δέδοται· ἥν θυσίην
τις δημοτελῆ ποιέηται, πρώτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἵζειν
τοὺς βασιλέας· καὶ ἀπὸ τούτων πρώτον ἄρχεσθαι

διπλήσια νέμοντας ἐκατέρῳ τὰ πάντα ἡ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόις εστι· καὶ σπονδαρχίας εἶναι τούτων καὶ τῶν τυθέντων προβάτων τὰ δέρματα· νεομηνίας δὲ ἀνὰ πάσας καὶ ἑβδόμας ἵσταμένου τοῦ μηνὸς, δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρῆιον τέλειον ἐκατέρῳ ἐστι· Απόλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλφίτων, καὶ οὗνον τετάρτην Λακωνικήν· καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας ἔχαιρέτους· καὶ προξείνοντος ἀποδεικνύαι τούτοισι προσκεῦσθαι τοὺς ἀν ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν· καὶ Πυθίους αἱρέεσθαι δύο ἐκάτερον· (οἵ δὲ Πύθιοι εἰσι θεοπρόποι ἐστι· Δελφοὺς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλέων τὰ δημόσια.) μηδ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαι σφι ἐστι τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χούνικας ἐκατέρῳ καὶ οὗνον κοτύλην· παρεοῦσι δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι· τώντο δὲ τοῦτο καὶ πρὸς ἴδιωτέων κληθέντας ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι· τὰς δὲ μαντήιας τὰς γινομένας τούτους φυλάσσειν· συνειδέναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους· δικάζειν δὲ μούνους τοὺς βασιλέας τοσάδε μοῦνα· πατρούχου τε παρθένου πέρι ἐστι τὸν ἴκνεται ἔχειν, ἢν μὴ περ ὁ πατὴρ αὐτὴν ἐγγυήσῃ· καὶ ὁδῶν δημοσιέων πέρι· καὶ ἢν τις θετὸν παιῆδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλέων ἐναντίον ποιέεσθαι· καὶ παρίζειν βουλεύουσι τοῖσι γέρουσι, ἐοῦσι δυῶν δέουσι τριήκοντα· ἢν δὲ μηδ ἐλθωσι, τοὺς μάλιστά σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλέων γέρεα, δύο ψήφους τιθεμένους, τρίτην δὲ, τὴν ἑωυτῶν.

58 Ταῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιητέων· ἀποθανοῦσι δὲ τάδε· ἵππεις περιαγγέλλουσι τὸ γεγονός κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικήν· κατὰ δὲ τὴν πόλιν γυναικες περιῦοῦσαι λέβητα κροτέουσι· ἐπεὰν δὲν τοῦτο γένηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἐκάστης ἐλευθέρους δύο καταμιαύεσθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναικα· μηδ ποιήσασι δὲ τοῦτο ζημίαι μεγάλαι ἐπικέαται· νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι κατὰ τῶν βασιλέων τοὺς θανάτους ἐστὶ

ώντος καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ· τῶν γὰρ ὧν βαρβάρων οἱ πλεῦνες τῷ αὐτῷ νόμῳ χρέωνται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλέων· ἐπεὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαιμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τῶν περιόκων ἀναγκαστοὺς ἐσ τὸ κῆδος ἴεναι. τούτων ὧν καὶ τῶν εἰλωτέων καὶ αὐτῶν Σπαρτιητέων ἐπεὰν συλλεχθέωσι ἐσ τῶντὸ πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονται τε τὰ μέτωπα προθύμως καὶ οἰμωγῇ διαχρέωνται ἀπλέτῳ φάμενοι τὸν ὕστατον αἱὲ ἀπογενόμενον τῶν βασιλέων τοῦτον δὴ γενέσθαι ἄριστον. ἐσ δὲ ἀν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλέων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἰδωλον σκευάσαντες ἐν κλίνῃ εὐ ἐστρωμένη ἐκφέρουσι· ἐπεὰν δὲ θάψωσι, ἀγορὴ δέκα ἡμερέων οὐκ ἵσταται σφι οὐδὲ ἀρχαιρεσίη συνίζει, ἀλλὰ πενθέοντι ταύτας τὰς ἡμέρας. Συμφέρονται δὲ ἄλλο 59 τόδε τοῖσι Πέρσῃσι. ἐπεὰν ἀποθανόντος τοῦ βασιλέος ἄλλος ἐνίστηται βασιλεὺς, οὗτος ὁ ἐσιὼν ἐλευθεροὶ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλεῖ ἢ τῷ δημοσίῳ ὕφειλε· ἐν δὲ ἀν Πέρσῃσι ὁ κατιστάμενος βασιλεὺς τὸν προσοφειλόμενον φόρον μετίει πάσῃσι τῇσι πόλισι. Συμφέρονται δὲ καὶ τάδε Αἰγυπτίοισι 60 Λακεδαιμονίοι· οἱ κήρυκες αὐτῶν καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέκονται τὰς πατρωίας τέχνας, καὶ αὐλητής τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κήρυξ κήρυκος· οὐ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιθέμενοι ἄλλοι σφέας παρακλητούσι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελέονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται.

Τότε δὲ τὸν Κλεομένεα, ἐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ καὶ 61 κοινὰ τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενον, ὁ Δημάρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγυπτέων οὕτω κηδόμενος ὡς φθόνῳ καὶ ἄγγι χρεώμενος. Κλεομένης δὲ νοστήσας ἀπ' Αἰγίνης ἐβούλευε τὸν Δημάρητον παῦσαι τῆς βασιλῆτης, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν ἐσ αὐτὸν ποιεύμενος· Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ καὶ γήμαντι γυναικας δύο παῖδες οὐκ ἐγίνοντο· καὶ οὐ

γάρ σύνεγινώσκετο αὐτὸς τούτων εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτην γυναῖκα· ὅδε δὲ γαμέει· ἦν οἱ φίλοι τῶν Σπαρτιητέων ἀνὴρ, τῷ προσεκέετο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων· τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ καλλίστη μακρῷ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη ἐξ αἰσχύστης γενομένη· ἐοῦσαν γάρ μιν τὸ εἶδος φλαύρην ἡ τροφὸς αὐτῆς, οὐαὶ ἀνθρώπων τε ὁλβίων θυγατέρα καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, πρὸς δὲ καὶ ὄρεουσα τοὺς γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα ἔκαστα μαθοῦσα, ἐπιφράζεται τοιάδε· ἐφόρεε αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἐλένης ἱρόν· τὸ δὲ ἔστι ἐν τῇ Θεράπυη καλευμένη ὑπερθε τοῦ Φοιβητίου ἱροῦ. ὅκως δὲ ἐνείκει ἡ τροφὸς, πρὸς τε τῷγαλμα ἵστα καὶ ἐλίσσετο τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον· καὶ δῆ κοτε ἀπιούση ἐκ τοῦ ἱροῦ τῇ τροφῷ γυναικα λέγεται ἐπιφανῆναι, ἐπιφανεῖσται δὲ ἐπείρεσθαι μιν ὁ τι φέρει ἐν τῇ ἀγκάλῃ; καὶ τὴν φράσαι ὡς παιδίον φορέει· τὴν δὲ κελεῦσαί οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναι, ἀπειρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι· τὴν δὲ πάντως ἐωυτῇ κελεύειν ἐπιδεῖξαι· ὄρωσαν δὲ τὴν γυναικα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ἰδέσθαι σῦτω δὴ τὴν τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον· τὴν δὲ καταψῶσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλὴν εἰπαι, ὡς καλλιστεύσει πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μεταπεσέειν τὸ εἶδος· γαμέει δὲ δόῃ μιν ἐς γάμου ὥρην ἀπικομένην "Ἄγητος ὁ Ἀλκείδεω,
62 οὗτος δὴ ὁ τοῦ Ἀρίστωνος φίλος. Τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἔκνιζε ἄρα τῆς γυναικὸς ταύτης ὁ ἔρως· μηχανᾶται δὴ τοιάδε· αὐτὸς τε τῷ ἐταίρῳ τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὕτη ὑποδέκεται δωτίνην δώσειν τῶν ἐωυτοῦ πάντων ἐν τὸ ἀν αὐτὸς ἐκεῖνος ἔληται, καὶ τὸν ἐταίρον ἐωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τὴν ὄμοιόν διδόναι· ὁ δὲ οὐδὲν φοιβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικὶ, ὄρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναικα, καταινέει ταῦτα· ἐπὶ τούτοισι δὲ ὄρκους ἐπήλασαν· μετὰ δὲ, αὐτὸς τε [οἱ Ἀρίστων] ἔδωκε

τοῦτο, ὃ τι δὴ ἦν, τὸ εὐλετο τῶν κειμηλίων τῶν Ἀρίστων [ό "Αγητος], καὶ αὐτὸς τὴν ὄμοιην ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἐταίρου τὴν γυναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι· ὃ δὲ πλὴν τούτου μούνου τὰ ἄλλα ἔφη καταινέσαι· ἀναγκαζόμενος μέν τοι τῷ τε ὅρκῳ καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ ἀπίει ἀπάγεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο 63 γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέρην ἀποπεμψάμενος· ἐν δέ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὐτῇ, τίκτει τοῦτον δὴ τὸν Δημάρητον· καὶ τις οἱ τῶν οἰκετέων ἐν θώκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων ἔξαγγέλλει ὡς οἱ παῖς γέγονε· ὃ δὲ ἐπιστάμενός τε τὸν χρόνον τῷ ἡγάγετο τὴν γυναῖκα καὶ ἐπὶ δακτύλων συμβαλλόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας, "οὐκ ἀν ἐμὸς εἴη." τοῦτο ἥκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι· πρῆγμα μέντοι οὐδὲν ἐποιήσαντο τὸ παραυτίκα. ὃ δὲ παῖς ηὗξετο, καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε· παῖδα γὰρ τὸν Δημάρητον ἐστὰ μάλιστά οἱ ἐνόμισε εἶναι. Δημάρητον δὲ αὐτῷ οὖνομα ἔθετο διὰ τόδε· πρότερον τούτων πανδημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι, ὡς ἄνδρὶ εὐδοκιμέοντι διὰ πάντων δῆ τῶν βασιλέων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενομένων, ἀρὴν ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι· διὰ τοῦτο μέν οἱ τὸ οὖνομα Δημάρητος ἐτέθη. Χρόνου δὲ προϊόντος, 64 Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασιληὴν. ἔδει δὲ, ὡς ἔοικε, ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα καταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιληῆς, διὰ τὰ Κλεομένει διεβλήθη μεγάλως πρότερόν τε ἐς Δημάρητος ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσίνος, καὶ δὴ καὶ τότε ἐπ' Αἴγυνητέων τοὺς μηδύσαντας διαβάντος Κλεομένεος. Ὁρμηθεὶς δὲν ἀποτίννυσθαι ὁ Κλεο- 65 μένης, συντίθεται Λευτυχίδη τῷ Μενάρεος τοῦ "Αγιος, ἔοντι οἰκίης τῆς αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ' ὧ τε, ἦν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλέα σύντι Δημαρήτου, ἔψεται οἱ ἐπ' Αἴγυνητας. ὃ δὲ Λευτυχίδης ἦν ἔχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γεγονὼς διὰ πρήγμα ταιόνδε· ἀρμο-

σαμένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρητος ἐπιβουλεύσας, ἀποστερεῖ Λευτυχίδεα τοῦ γάμου, φθάσας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἀρπάσας καὶ σχὼν γυναικα. κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἔχθρη ἡ ἐσ τὸν Δημάρητον ἐγεγόνεε· τότε δὲ ἐκ τῆς Κλεομένεος προθυμίης ὁ Λευτυχίδης κατόμνυται Δημαρήτου, φὰς αὐτὸν οὐκ ἴκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων οὐκ ἔοντα παῦντα Ἀρίστωνος· μετὰ δὲ τὴν κατωμοσίην ἐδίωκε ἀνασώζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος τὸ εἴπει Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγγειλε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας ἀπώμοσε, φὰς οὐκ ἔωντοῦ εἶναι· τούτου δὴ ἐπιβατεύων τοῦ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέφαινε τὸν Δημάρητον οὐτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, οὐτε ἴκνευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους μάρτυρας παρεχόμενος κείνους οἱ τότε ἔτυχον πάρεδροί τε ἔοντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. Τέλος δὲ, ἔοντων περὶ αὐτῶν νεικέων· ἔδοξε Σπαρτιήτησι ἐπείρεσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι εἰς Ἀρίστωνος εἴη παῖς ὁ Δημάρητος; ἀνώστου δὲ γενομένου ἐκ προνοίης τῆς Κλεομένεος ἐσ τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα προσποιέεται Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον· ὁ δὲ Κόβων Περίαλλαν τὴν πρόμαντιν ἀναπείθει τὰ Κλεομένης ἐβούλετο λέγεσθαι λέγειν. οὗτω δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτώντων τῶν θεοπρόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυνστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν καὶ Περίαλλα η πρόμαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς.

67 Κατὰ μὲν δὴ Δημαρήτου τὴν κατάπαυσιν τῆς βασιληῆς οὕτω ἐγένετο. ἔφευγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρτης ἐσ Μῆδους ἐκ τοιοῦδε ὄνειδεος· μετὰ τῆς βασιληῆς τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἥρχε αἰρεθεὶς ἀρχῆν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι· θεωμένου δὲ τοῦ Δημαρήτου, ὁ Λευτυχίδης γεγονὼς ἥδη αὐτὸς

βασιλεὺς ἀντ' ἐκείνου, πέμψας τὸν θεράποντα, ἐπὶ γέλωτί τε καὶ λάσθη εἰρώτα τὸν Δημάρητον ὁκοῦν τι εἴη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασιλεύειν; ὁ δὲ ἀλγήσας τῷ ἐπειρωτήματι εἶπε φὰς αὐτὸς μὲν ἀμφοτέρων ἥδη πεπειρήσθαι, κεῖνον δὲ οὐ. τὴν μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἄρξειν Δακεδαιμονίοισι ἡ μυρίης κακότητος ἡ μυρίης εὐδαιμονίης. ταῦτα δὲ εἴπας καὶ κατακαλυψάμενος, ἥϊε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἔωντον οὐκίᾳ· αὐτίκα δὲ παρασκευασάμενος ἔθυε τῷ Διὶ βοῦν, θύσας δὲ, τὴν μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ 68 ἐσθεὶς ἐς τὰς χεῖράς οἱ τῶν σπλάγχνων, κατικέτευε λέγων τοιάδε· “ ὡς μητέρε, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἵκετεύω καὶ τοῦ Ἐρκείου Διὸς τοῦδε φράσαι μοι τὴν ἀληθῆτην, τίς μεν ἐστὶ πατὴρ ὁρθῷ λόγῳ; Λευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων, κυέοντάν σε ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς οὗτῳ ἐλθεῖν παρὰ Ἀρίστωνα· οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες φασί σε ἐλθεῖν παρὰ τῶν οἰκετέων τὸν ὄνοφορβὸν, καὶ ἐμὲ εἶναι ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ ὡν σε μετέρχομαι τῶν θεῶν εἰπεῖν τὸ ἀληθές· οὔτε γὰρ, εἴ περ πεποίηκάς τι τῶν λεγομένων, μούνη δὴ πεποίηκας μετὰ πολλέων δέ. ὁ τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ ὡς Ἀρίστωνι σπέρμα παιδοποιὸν οὐκ ἐνῆν· τεκεῖν γὰρ ἄν οἱ καὶ τὰς προτέρας γυναῖκας.” Ὁ μὲν δὴ 69 τοιαῦτα ἔλεγε· οὐδὲ ἀμείβετο τοῖσδε· “ ὡς παῖ, ἐπείτε με λιτῆσι μετέρχεαι εἰπεῖν τὴν ἀληθῆτην, πᾶν εἰς σὲ κατειρήσεται τάληθές. ὡς με ἡγάγετο Ἀρίστων ἐς ἔωντον, νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἥλθε μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστωνι συνευηθὲν δὲ τοὺς στεφάνους οὓς εἶχε ἐμοὶ περιετίθει· καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἥκε δὲ μετὰ ταῦτα Ἀρίστων ὡς δέ με εἶδε ἔχουσαν στεφάνους, εἰρώτα τίς εἴη ὁ μοι δούς; ἐγὼ δὲ ἐφάμην ἐκείνον· ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο· ἐγὼ δὲ κατωμνύμην φαμένη αὐτὸν οὐ καλῶς ποιέειν ἀπαρνεύμενον ὀλίγον γάρ τι πρότερον ἐλθόντα καὶ συνευηθέντα δοῦναί μοι τοὺς στεφάνους. ὄρέων δέ με κατομν-

μένην ὁ Ἀρίστων, ἔμαθε ὡς θεῖον εἶη τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν οἱ στέφανοι ἐφάνησαν ἔοντες ἐκ τοῦ ἥρωίου τοῦ παρὰ τῇσι θύρῃσι τῇσι αὐλείησι ἰδρυμένου· (τὸ καλέοντι Ἀστραβάκον·) τοῦτο δὲ οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναίρεον εἶναι. οὕτω δὴ, ὡς παῖ, ἔχεις πᾶν ὅσον τι καὶ βούλεαι πυθέσθαι· ἡ γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας καὶ τοι πατήρ ἐστι Ἀστράβακος ὁ ἥρως, ἡ Ἀρίστων· ἐν γάρ σε τῇ νυκτὶ ταύτη ἀναιρέομαι. τῇ δέ σεν μάλιστα κατάπτονται οἱ ἔχθροι, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ σὺ ἥγγελθης γέγεννημένος, πολλῶν ἀκούοντων οὐ φήσειέ σε ἑωυτοῦ εἶναι, (τὸν χρόνον γὰρ, τοὺς δέκα μῆνας, οὐδέ κως ἔξηκειν,) αἰδρητῇ τῶν τοιούτων κείνος τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος· τίκτουσι γὰρ γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἑπτάμηνα, καὶ οὐ πᾶσαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι· ἐγὼ δὲ σὲ, ὡς παῖ, ἑπτάμηνον ἔτεκον· ἔγνω δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρίστων οὐ μετὰ πολλὸν χρόνον, ὡς ἀνοίη τὸ ἔπος ἐκβάλοι τοῦτο. λόγους δὲ ἄλλους περὶ γενέσιος τῆς σεωυτοῦ μὴ δέκεο· τὰ γὰρ ἀληθέστατα πάντα ἀκήκοας. ἐκ δὲ ὀνοφορβῶν αὐτῷ τε Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέγοντι τίκτοιεν αἱ 70 γυναῖκες παῖδας.” Ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε· ὁ δὲ πυθόμενός τε τὰ ἔβούλετο καὶ ἐπόδια λαβὼν, ἐπορεύετο ἐς Ἡλιν τῷ λόγῳ, φὰς ὡς ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑποτοπηθέντες Δημάρητον δρησμῷ ἐπιχειρέειν, ἐδίωκον· καὶ κως ἔφθη ἐς Ζάκυνθον διαβὰς ὁ Δημάρητος ἐκ τῆς Ἡλιδος· ἐπιδιαβάντες δὲ εἰς Λακεδαιμόνιοι, αὐτοῦ τε ἄποντο καὶ τοὺς θεράποντας αὐτὸν ἀπαιρέοντο· μετὰ δὲ, οὐ γὰρ ἐξεδίδοσαν αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι, ἐνθεῦτεν διαβαίνει ἐς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλέα Δαρεῖον· ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωστὶ, καὶ γῆν τε καὶ πόλις ἔδωκε. οὕτω ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀσίην Δημάρητος καὶ τοιαύτη χρησάμενος τύχη, ἄλλα τε Λακεδαιμονίοισι συχνὰ ἔργοισί τε καὶ γνώμησι ἀπολαμπρυνθεὶς, ἐν δὲ δὴ καὶ Ὀλυμπιάδα σφι ἀνελόμενος τεθρίππῳ

προσέβαλε, μοῦνος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασιλέων ἐν Σπάρτη ποιήσας.

Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρεος, Δημαρήτου καταπαν- 71 σθέντος, διεδέξατο τὴν βασιλήτην· καὶ οἱ γίνεται πάις Ζευξίδημος, τὸν δὴ Κυνίσκον μετεξέτεροι Σπαρτιητέων ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης· πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾶ, λιπῶν παῖδα Ἀρχίδημον. Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξίδημον γαμέει δευτέρην γυναῖκα Εὐρυδάμην, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεὴν Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γυνέται οὐδὲν, θυγάτηρ δὲ Λαμπιτώ· τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευξίδημον γαμέει, δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω. Οἱ μὲν οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγήρα ἐν 72 Σπάρτη, ἀλλὰ τίσιν τοιήνδε τινὰ Δημαρήτῳ ἔξετισε· ἐστρατίγησε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην, παρεὸν δέ οἱ ὑποχείρια πάντα ποιήσασθαι ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολὺ· ἐπ' αὐτοφώρῳ δὲ ἀλοὺς αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐπικατήμενος χειρίδι πλέῃ ἀργυρίον, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστήριον ὑπαχθείσ· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη· ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ· ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο χρόνῳ ὕστερον.

Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένεϊ εὐώδωθη τὸ ἐς τὸν Δη- 73 μάρητον πρῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδεα ἦσε ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας, δεινόν τινὰ σφι ἔγκοτον διὰ τὸν προπηλακισμὸν ἔχων. οὗτος δὴ οὗτε οἱ Αἰγινῆται, ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἡκόντων ἐπ' αὐτοὺς, ἐδικαίειν ἔτι ἀντιβαίνειν, ἐκεῖνοι τε ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων τοὺς πλείστους ἀξίους καὶ πλούτῳ καὶ γένεῃ, ἥγον καὶ ἄλλους καὶ δὴ καὶ Κριόν τε τὸν Πολυκρίτου καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτεος, οἵπερ εἶχον μέγιστον κράτος· ἀγαγόντες δέ σφεας ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν, παραθήκην παρατίθενται ἐς τοὺς ἔχθιστους Αἰγινήτησι Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα, 74 Κλεομένεα ἐπάιστον γενόμενον κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρητον δεῖμα ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θεσσαλίην· ἐνθεῦτεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκα-

δίην, νεώτερα ἔπρησσε πρήγματα συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τῇ Σπάρτη, ἄλλους τε ὄρκους προσάγων σφι, ἢ μὴν ἔψεσθαι σφεας αὐτῷ τῇ ἀν ἔξηγῆται, καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν πρόθυμος ἦν τῶν Ἀρκάδων τοὺς προεστεῶτας ἀγινέων, ἔξορκον τὸ Στυγὸς ὕδωρ. [ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλι λέγεται εἶναι ὑπ' Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ.] καὶ δὴ καὶ ἔστι τοιόνδε τι. ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον ἐκ πέτρης στάζει ἐς ἄγκος· τὸ δὲ ἄγκος αἴμαστῆς τις περιθέει κύκλος. ἡ δὲ Νώνακρις, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὐτῇ τυγχάνει 75 ἐοῦσα, πόλις ἔστι τῆς Ἀρκαδίης πρὸς Φενεῷ. Μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήστοντα, κατῆγον αὐτὸν δείσαντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρτην τοῖσι καὶ πρότερον ἥρχε. κατελθόντα δὲ αὐτὸν αὐτίκα ὑπέλαβε μανίη νοῦσος ἐόντα καὶ πρότερον ὑπομαργότερον· ὅκως γάρ τεῳ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐνέχραυε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον· ποιεῦντα δὲ αὐτὸν ταῦτα καὶ παραφρονήσαντα ἔδησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ· ὁ δὲ δεθεὶς τὸν φύλακον μουνωθέντα ἴδων τῶν ἄλλων αἴτεε μάχαιραν, οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα τοῦ φυλάκου διδόναι, ἀπείλεε τά μιν αὐτὶς ποιήσειε· ἐς ὃ δείσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος,—ἥν γάρ τῶν τις είλωτέων,—διδοῖ οἱ μάχαιραν· Κλεομένης δὲ παραλαβὼν τὸν σιδηρὸν, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἔωντὸν λωβώμενος· ἐπιτάμνων γάρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας προῦβαινε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηροὺς, ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τε τὰ ἴσχια καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην καταχορδεύων ἀπέθανε τρόπῳ τοιούτῳ· ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι· Ἐλλήνων, ὅτι τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δημάρητον γενόμενα λέγειν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μοῦνοι λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσίνα ἐσβαλὼν ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἥρου αὐτῶν τοῦ Ἀργου Ἀργείων τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων κατέκοπτε, καὶ αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων ἐνέπρησε.

Κλεομένεϊ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι ἔχρη- 76
 ῥθη Ἀργος αἴρησειν. ἐπεὶ τε δὲ Σπαρτιήτας ἄγων
 ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ
 τῆς Στυμφηλίης λίμνης (τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐς
 χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἀργεϊ,
 τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ ὕδωρ ἥδη τοῦτο ὑπ' Ἀργείων
 Ἐρασῖνον καλέεσθαι·) ἀπικόμενος δ' ὃν ὁ Κλεομένης
 ἐπὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον ἐσφαγιάζετο αὐτῷ, καὶ οὐ
 γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλλιέρεε διαβαίνειν μιν, ἄγασθαι μὲν
 ἔφη τοῦ Ἐρασίνου οὐ προδιδόντος τοὺς πολιήτας,
 Ἀργείους μέντοι οὐδὲ ὡς χαιρῆσειν μετὰ δὲ ταῦτα
 ἔξαναχωρήσας, τὴν στρατιὴν κατήγαγε ἐς Θυρέην·
 σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσσῃ ταῦρον, πλοίοισι
 σφεας ἥγαγε ἐς τε τὴν Τίρυνθήν χώρην καὶ Ναυ-
 πλίην. Ἀργεῖοι δ' ἐβοήθεον πυνθανόμενοι ταῦτα 77
 ἐπὶ θάλασσαν· ὡς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυν-
 θος χώρων δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται Σήπεια οὖνομα,
 μεταίχμιον οὐ μέγα ἀπολιπόντες ἔζοντο ἀντίοι τοῖσι
 Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ
 τοῦ φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ
 αἱρεθέωσι· καὶ γὰρ δὴ σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε
 τὸ χρηστήριον τὸ ἐπίκοινα ἔχρησε ἡ Πυθίη τούτοισι
 τε καὶ Μιλησίοισι, λέγον ὅδε.

Αλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
 ἔξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρηται,
 πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει·
 ὡς ποτέ τις ἔρει καὶ ἐπεστομένων ἀνθρώπων,
 δεινὸς ὄφις τριέλικτος ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείσ.

Ταῦτα δὴ πάντα συνελθόντα τοῖσι Ἀργείοισι φόβον
 ταρεῖχε· καὶ δὴ σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι
 τῶν πολεμίων χρᾶσθαι· δόξαν δέ σφι, ἐποίευν τοι-
 ὄνδε· ὅκως ὁ Σπαρτιήτης κήμνξ προσημαίνοι τι
 Λακεδαιμονίοισι, ἐποίευν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τώντὸ τοῦτο.
 Μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργείους 78
 ὄκοιόν τι ὁ σφέτερος κήρυξ σημῆνει, παραγγέλλει
 σφι ὅταν σημῆνῃ ὁ κήρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε

ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα καὶ ἐγίνετο ἐπιτελέα ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιευμένοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος ἐπεκέατο· καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτῶν, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνας ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἀργου

79 καταφυγόντας περιῆζόμενοι ἐφύλασσον. Ἐνθεύτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε· ἔχων αὐτομόλους ἄνδρας καὶ πυνθανόμενος τούτων, ἐξεκάλεε πέμπων κήρυκα ὄνομαστὶ λέγων τῶν Ἀργείων τοὺς ἐν τῷ ἥρῳ ἀπεργμένους· ἐξεκάλεε δὲ, φὰς αὐτῶν ἔχειν τὰ ἄποινα· ἄποινα δέ ἐστι Πελοποννησίοισι δύο μνέαι τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον ἐκτίνειν· κατὰ πεντήκοντα δὴ ὥν τῶν Ἀργείων, ὡς ἐκάστους ἐκκαλεύμενος, ὁ Κλεομένης ἔκτεινε· ταῦτα δέ κως γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένεϊ· ἄτε γὰρ πυκνοῦ ἔοντος τοῦ ἄλσεος, οὐκ ὥρων οἱ ἐντὸς τοὺς ἐκτὸς ὅ τι ἐπρησσον, πρίν γε δὴ αὐτῶν τις ἀναβὰς ἐπὶ δένδρος κατεῖδε τὸ ποιεύμενον· οὐκων δὴ 80 ἔτι καλεόμενοι ἐξήγεσαν. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ τῶν εἰλωτέων περιεέειν ὅλη τὸ ἄλσος· τῶν δὲ πειθομένων, ἐνέπρησε τὸ ἄλσος· καιομένου δὲ ἥδη, ἐπείρετο τῶν τινα αὐτομόλων, τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος; ὁ δὲ ἔφη Ἀργους εἶναι· ὁ δὲ ὡς ἥκουσε, ἀναστενάξας μέγα εἶπε· “ὦ Ἀπολλον χρηστήρε, ἦ μεγάλως με ἡπάτηκας φάμενος Ἀργος αἰρήσειν· συμβάλλομαι δὲ ἐξήκειν μοι τὸ χρηστήριον.” Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομένης τὴν μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην· χιλίους δὲ αὐτὸς λαβὼν τοὺς ἀριστέας ἥγε ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων· βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ὁ ἱρεὺς ἀπηγόρευε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ἔεινω αὐτόθι θύειν· ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱρέα ἐκέλευε τοὺς εἴλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπάγοντας μαστιγῶσαι· καὶ αὐτὸς ἔθυσε, ποιήσας δὲ ταῦτα ἀπῆγε ἐς τὴν Σπάρτην. Νοστήσαντα δέ μιν ὑπῆργον οἱ ἔχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, φάμενοί μιν δωροδοκήσαντα οὐκ ἐλέ-

81

ειν τὸ Ἀργος, παρεὸν εὐπετέως μιν ἐλεῖν· ὁ δέ σφι ἔλεξε, οὕτε εἰ ψευδόμενος οὕτε εἰ ἀληθέα λέγων ἔχω σαφηνέως εἶπαι· ἔλεξε δὲ ὅν φάμενος ἐπεί τε δὴ τὸ τοῦ Ἀργου ἵρὸν εἶλε, δοκέειν οἱ ἔξεληλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ· πρὸς ὅν ταῦτα οὐ δικαιοῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρίν γε δὴ ἵροῖσι χρήσηται, καὶ μάθη εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδοῦ εἴτε οἱ ἐμποδὼν ἔστηκε· καλλιερευμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι· μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκήνην, ὅτι οὐκ αἱρέει τὸ Ἀργος· εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἔξελαμψε, αἱρέειν ἀν κατ' ἄκρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν δὲ στηθέων λάμψαντος, πᾶν οἱ πεποιησθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι· ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ οἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιῆτησι λέγειν, καὶ ἀπέφυγε πολλὸν τοὺς διώκοντας.

Ἀργος δὲ ἀνδρῶν ἔχηρώθη οὕτω, ὥστε οἱ δοῦλοι 83 αὐτῶν ἔσχον πάντα τὰ πρήγματα ἄρχοντές τε καὶ διέποντες, ἐσ δὲ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παιῆδες. ἔπειτα σφεας οὕτοι ἀνακτώμενοι ὀπίσω ἐς ἐωυτοὺς τὸ Ἀργος ἔξεβαλον· ἔξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι μάχη ἔσχον Τίρυνθα. τέως μὲν δή σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους ἥλθε ἀνήρ μάντις Κλέανδρος, γένος ἐών Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίης· οὗτος τοὺς δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότησι· ἐκ τούτου δὲ πόλεμός σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχνὸν, ἐσ δὲ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν.

Ἀργεῖοι μέν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεά φασι μα- 84 νέντα ἀπολέσθαι κακῶς· αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασι ἐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθησι δὲ ὄμιλήσαντά μιν ἀκρητοπότην γενέσθαι καὶ ἐκ τούτου μανῆναι· Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεί τέ σφι Δαρεῖον ἐσβαλεῖν ἐσ τὴν χώρην, μετὰ ταῦτα οεμονέναι μιν τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμαχίην τε ποιεεσθαι καὶ συντίθεσθαι ὡς χρεὸν ἐστη αὐτοὺς μὲν τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν

πειρᾶν ἐs τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τὸν Σπαρτιῆτας κελεύειν ἐξ Ἐφέσου ὄρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπειτα ἐs τῶντὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἥκοντων τῶν Σκυθέων ἐπὶ ταῦτα, ὅμιλέειν σφι μεξόνως, ὅμιλέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ ἵκνευμένου μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτῶν ἐκ τοίτου δὲ μανῆναι μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται· ἐκ τε τόσου, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἔπειτα ζωρότερον βούλωνται πιέειν, “ἐπισκύθισον” λέγουσι. οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι. ἐμοὶ δὲ δοκέει τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτίσαι.

85 Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπειταν ἐs Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ὅμήρων ἔχομένων. Δακεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες, ἔγνωσαν περιψβρίσθαι Αἰγινῆτας ὑπὸ Λευτυχίδεω· καὶ μιν κατέκριναν ἔκδοτον ἄγεσθαι ἐs Αἰγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ἔχομένων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων τὸν Λευτυχίδεα, εἰπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἐὼν ἐν Σπάρτη δόκιμος ἀνήρ· “τί βούλεσθε ποιέειν, ἄνδρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλέα τῶν Σπαρτιητέων ἔκδοτον γενόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ νῦν ὄργῃ χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, ὅκως ἐξ ὑστέρης μή τι νῦν, ἦν ταῦτα πρήσσητε, πανώλεθρον κακὸν ἐs τὴν χώρην ἐσβάλωσι.” ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγινῆται ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς ὅμολογίη δὲ ἔχρήσαντο τοιῆδε, ἐπισπόμενον Λευτυχίδεα ἐs Ἀθήνας, ἀποδοῦναι Αἰγινῆτησι τὸν ἄνδρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐs τὰς Ἀθήνας ἀπαίτεε τὴν παραθήκην, οἱ Ἀθηναῖοι προφάσιας εἶλκον οὐ βούλομενοι ἀποδοῦναι, φάντες δύο σφέας ἐόντας βασιλέας παραθέσθαι, καὶ οὐ δικαιοῦν τῷ ἐτέρῳ ἄνευ τοῦ ἐτέρου ἀποδιδόναι. οὐ, φαμένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων, ἔλεξέ σφι Λευτυχίδης τάδε· “ὦ Ἀθηναῖοι, ποιέετε μὲν ὄκοτερα βούλεσθε αὐτοῖς· καὶ γὰρ

86 ταῦτα ἀποδοῦναι Αἰγινῆτησι τὸν ἄνδρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐs τὰς Ἀθήνας ἀπαίτεε τὴν παραθήκην, οἱ Ἀθηναῖοι προφάσιας εἶλκον οὐ βούλομενοι ἀποδοῦναι, φάντες δύο σφέας ἐόντας βασιλέας παραθέσθαι, καὶ οὐ δικαιοῦν τῷ ἐτέρῳ ἄνευ τοῦ ἐτέρου ἀποδιδόναι. οὐ, φαμένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων, ἔλεξέ σφι Λευτυχίδης τάδε· “ὦ Ἀθηναῖοι, ποιέετε μὲν ὄκοτερα βούλεσθε αὐτοῖς· καὶ γὰρ

ἀποδιδόντες ποιέετε ὅσια, καὶ μη ἀποδιδόντες τὰ ἐναντία τούτων ὁκοῖον μέντοι τι ἐν τῇ Σπάρτη συνηνείχθη γενέσθαι περὶ παραθήκης, βούλομαι ὑμῖν εἶπαι. λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται, γενέσθαι ἐν τῇ Λακεδαιμονίῳ κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν ἀπ' ἐμέο Γλαῦκον Ἐπικύδεος παῖδα τοῦτον τὸν ἄνδρα φαμὲν τά τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ πρῶτα, καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα δικαιοσύνης πέρι πάντων ὅσοι τὴν Λακεδαιμονίᾳ τοῦτον τὸν χρόνον οἴκεον· συνενειχθῆναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἵκεν ευμένῳ τάδε λέγομεν· ἄνδρα Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Σπάρτην βούλεσθαι οἱ ἐλθεῖν ἐς λόγους, προϊσχόμενον τοιάδε· εἰμὶ μὲν Μιλήσιος, ἥκω δὲ τῆς σῆς, Γλαῦκε, βουλόμενος δικαιοσύνης ἀπολαῦσαι· ὡς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ιωνίην, τῆς σῆς δικαιοσύνης ἦν λόγος πολλὸς, ἐμεωτῷ λόγους ἐδίδοντ, καὶ ὅτι ἐπικύδυνός ἐστι αἱεί κοτε ἡ Ιωνίη ἡ δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλέως ἰδρυμένη, καὶ διότι χρῆματα οὐδαμὰ τοὺς αὐτούς ἐστι ὄρâν ἔχοντας· ταῦτά τε ὡν ἐπιλεγομένῳ καὶ βουλευομένῳ ἔδοξέ μοι τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίης ἔξαργυρώσαντα θέσθαι παρὰ σὲ, εὖ ἔξεπισταμένῳ ὡς μοι κείμενα ἐσται παρὰ σοὶ σόα· σὺ δή μοι καὶ τὰ χρῆματα δέξαι καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶζε λαβών· διὸ δὲ ἐχων ταῦτα ἀπαιτέη, τούτῳ ἀποδοῦναι· ὁ μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἥκων ξεῖνος τοσαῦτα ἔλεξε· Γλαῦκος δὲ ἔδέξατο τὴν παραθήκην ἐπὶ τῷ εἰρημένῳ λόγῳ· χρόνου δὲ πολλοῦ διελθόντος, ἥλθον ἐς τὴν Σπάρτην τούτου τοῦ παραθεμένου τὰ χρῆματα οἱ παῖδες· ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους τῷ Γλαύκῳ καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα, ἀπαίτεον τὰ χρῆματα· ὁ δὲ διωθέετο ἀντυποκρινόμενος τοιάδε· οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔτε με περιφέρει οὐδὲν εἰδέναι τούτων τῶν ὑμεῖς λέγετε, βούλομαι τε ἀναμνησθεῖς ποιέειν πᾶν τὸ δίκαιον· καὶ γὰρ εἰ ἔλαβον, ὅρθῶς ἀποδοῦναι· καὶ εἴ γε ἀρχὴν μὴ ἔλαβον, νόμοισι τοῦσι Ἐλλήνων χρύσομαι ἐς ὑμέας· ταῦτα ὡν·

νῦμν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τέταρτον μῆνα ἀπὸ τοῦδε. οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν ποιεύμενοι ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπεστερημένοι τῶν χρημάτων. Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐτὸν τὸ χρηστήριον εἰ δρκῷ τὰ χρήματα ληίστεται; ή Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι.

Γλαῦκ' Ἐπικυδεῖδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω δρκῷ νικῆσαι, καὶ χρήματα ληίστασθαι. ομνυ· ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὔορκον μένει ἄνδρα. ἀλλ' Ὁρκου πάις ἐστὶν ἀνώνυμος· οὐδὲ ἔπι χεῖρες, οὐδὲ πόδες· κραυπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν συμμαρφας δλέσει γενεὴν, καὶ οἶκον ἀπαντα. ἄνδρὸς δὲ εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.

ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν παραιτέετο αὐτῷ ἵσχειν τῶν ῥηθέντων· ή δὲ Πυθίη ἔφη, τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ποιῆσαι ἵσον δύνασθαι. Γλαῦκος μὲν δὴ μεταπεμψάμενος τοὺς Μιλησίους ξείνους, ἀποδιδοῖ σφι τὰ χρήματα. τοῦ δὲ εἰνεκα ὁ λόγος ὅδε, ὡς Ἀθηναῖοι, ὥρμήθη λέγεσθαι ἐς ὑμέας, εἰρήστεται. Γλαῦκουν οὐν οὕτε τι ἀπόγονόν ἐστι οὐδὲν οὕτ' ἵστιν οὐδεμία νομιζομένη εἴναι Γλαικουν· ἐκτέτριπταί τε πρόρριζος ἐκ Σπάρτης. οὕτω ἀγαθὸν μηδὲ διανοέεσθαι περὶ παραθήκης ἄλλο γε, η ἀπαιτεόντων ἀποδιδόναι.” Λευτυχίδης μὲν εἴπας ταῦτα, ὡς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο.

87 Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦναι δίκας τῶν ἐς Ἀθηναίους ὑβρισαν Θηβαίοισι χαριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε· μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι καὶ ἀξιοῦντες ἀδικεέεσθαι, ὡς τιμωρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο· καὶ ἦν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντετηρὶς ἐπὶ Σουνίῳ, λοχήσαντες ὅν τὴν θεωρίδα νῆα εἴλον πλήρεα ἄνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων· λαβόντες δὲ τοὺς ἄνδρας, 88 ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μηδὲ οὐ τὸ πᾶν μηχανή-

σασθαι ἐπ' Αἰγινήτησι· καὶ ἦν γὰρ Νικόδρομος Κροίθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ ἀνὴρ δόκιμος, οὗτος μεμφόμενος μὲν τοῖσι Αἰγινήτησι προτέρην ἐωτοῦ ἐξέλασιν ἐκ τῆς νήσου, μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, φράσας ἐν τῇ τε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει, καὶ ἐκείνους ἐς τὴν ἥκειν δεήσει βοηθέοντας· μετὰ ταῦτα, καταλαμβάνει μὲν κατὰ τὰ συνεθήκατο ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλεομένην πόλιν· Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγί- 89 νονται ἐς δέον· οὐ γὰρ ἔτυχον ἔονται νέες σφι ἀξιόμαχοι τῇσι Αἰγινητέων συμβαλέειν· ἐν φῶ ὅν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσαι σφι νέας, ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορύθιοι, ἥσαν γάρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐσ τὰ μάλιστα, Ἀθηναίοισι διδοῦσι δεομένοισι εἴκοσι νέας, διδοῦσι δὲ πενταδράχμους ἀποδόμενοι· δωτίνην γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἐξῆν δοῦναι· ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τὰς σφετέρας, πληρώσαντες ἐβδομήκοντα νέας τὰς ἀπάσας, ἐπλεον ἐπὶ τὴν Αἴγιναν· καὶ ὑστέρισαν ἡμέρη μιῇ τῆς συγκειμένης. Νικόδρομος δὲ, ὡς οἱ Ἀθη- 90 ναῖοι ἐσ τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο, ἐσ πλοῖον ἐσβὰς ἐκδιδρήσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης· σὺν δέ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν Αἰγινητέων ἔσποντο· τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι ἔδοσαν· ἐνθεῦτεν δὲ οὗτοι ὄρμεώμενοι ἐφερόν τε καὶ ἥγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας· ταῦτα μὲν δὴ ὑστερον ἐγίνετο. Αἰγινητέων δὲ οἱ παχέες, 91 ἐπαναστάντος τοῦ δήμου σφι ἄμα Νικοδρόμῳ, ἐπεκράτησαν· καὶ ἐπειτά σφεας χειρωσάμενοι, ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος σφι ἐγένετο τὸ ἐκθίσασθαι οὐκ οἶοι τε ἐγίνοντο ἐπιμηχανώμενοι· ἀλλ' ἐφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἢ σφι ἔλεων γενέσθαι τὴν θεόν· ἐπτακοσίους γὰρ δὴ τοῦ δήμου ζωγρήσαντες, ἐξῆγον ως ἀπολέοντες· εἰς δέ τις τούτων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ καταφεύγει πρὸς πρόθυρα Δήμητρος θεσμοφόρου· ἐπιλαμβανόμενος

δὲ τῶν ἐπισπαστήρων εἴχετο· οἱ δὲ, ἐπεί τέ μιν ἀποσπάσαι οὐκ οἷοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἥγον οὕτω· χεῖρες δὲ κεῖναι 92 ἐμπεφυκῦναι ἥσαν τοῖσι ἐπισπαστήρσι. Ταῦτα μέν νυν σφέας αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναῖοισι δὲ ἥκουσι ἐναυμάχησαν τηνσὶ ἐβδομήκοντα· ἐστωθέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεκαλέοντο τούτους αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον, Ἀργείους· καὶ δή σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθέουσι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγιναῖαι νέες ἀνάγκη λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώρην καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων νεῶν ἄνδρες τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῆ. καὶ σφι ὑπὸ Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτίσαι, πεντακόσια ἐκατέρους. Σικυώνιοι μέν νυν συγγνόντες ἀδικῆσαι, ὡμολόγησαν, ἐκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες, ἀζήμιοι εἶναι· Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγινώσκοντο ἥσάν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὴ ὧν σφι ταῦτα δεομένοισι ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐβοήθεε, ἐθελονταὶ δὲ ἐς χιλίους· ἥγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς ἀνὴρ φῶ οὔνομα Εὐρυβάτης, πεντάεθλον ἐπασκήσας. τούτων οἱ πλεῦνες οὐκ ἀπενόστησαν ὅπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν ὑπὸ Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ· αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης, μουνομαχίην ἐπασκέων, τρεῖς μὲν ἄνδρας τρόπῳ τοιούτῳ κτείνει, ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνεος τοῦ Δεκελέος ἀποθνήσκει. 93 Αἰγινῆται δὲ ἐοῦσι ἀτάκτοισι Ἀθηναίοισι συμβαλόντες τῇσι τηνσὶ ἐνίκησαν· καὶ σφεων νέας τέσσερας αὐτοῖσι ἄνδρασι εὗλον.

94 Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας. ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἔωντον ἐποίεε, ὥστε ἀναμιμήσκοντός τε αἱὲ τοῦ θεράποντος μεμνῆσθαι μιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδέων προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους, ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος, ταύτης ἔχόμενος τῆς προφάσιος, καταστρέφεσθαι τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ

γῆν τε καὶ ὕδωρ. Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ παραλύει τῆς στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας ἀπέστειλε ἐπί τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε ἔοντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφέρνεα τὸν Ἀρταφέρνεος παῖδα ἀδελφίδεον ἐωτοῦ· ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἔξανδρα ποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν, ἄγειν ἐωτῷ ἐς ὅψιν τὰ ἀνδράποδα. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες, πορευόμενοι παρὰ βασιλέος ἀπίκοντο τῆς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλῆιον πεδίον, ἀμα ἀγόμενοι πεζὸν στρατὸν πολλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδευομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιταχθεὶς ἐκάστοισι παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἵππαγοι νέες, τὰς τῷ προτέρῳ ἔτει προεῖπε τοῖσι ἐωτοῦ δασμοφόροισι Δαρεῖος ἐτοιμάζειν. ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἐπλεον ἔξακοσίησι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεύτεν δὲ οὐ παρὰ τὴν ἥπειρον εἶχον τὰς νέας ἵθυ τοῦ τε Ἐλλησπόντου καὶ τῆς Θρηίκης· ἀλλ' ἐκ Σάμου ὄρμεώμενοι, παρά τε Ἰκαρίον καὶ διὰ νῆσων τὸν πλόον ἐποιεῦντο, ώς μὲν ἐμοὶ δοκέει, δείσαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ Ἀθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτει ποιεύμενοι ταύτη τὴν κομιδὴν μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δὲ καὶ ἡ Νάξος σφέας ἥνταγκαζε, πρότερον οὐκ ἀλοῦσα. Ἐπεὶ δὲ, ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι προσέμιξαν τῇ Νάξῳ, (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπεῖχον στρατεύεσθαι οἱ Πέρσαι, μεμημένοι τῶν πρότερον,) οἱ Νάξιοι πρὸς τὰ οὔρεα οἴχοντο φεύγοντες, οὐδὲ ὑπέμειναν· οἱ δὲ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτῶν, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἵρα καὶ τὴν πόλιν· ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο.

Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίευν, οἱ Δήλιοι, ἐκλιπόντες καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τῆνον· τῆς δὲ στρατιῆς καταπλεούσης, ὁ Δᾶτις

προπλάστας ὄνκ ॥ τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον προσ-
ορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέρην ἐν τῇ Ἀργείῃ· αὐτὸς δὲ
πυθόμενος ἵνα ἥσαν οἱ Δήλιοι, πέμπων κήρυκα ἥγο-
ρευέ σφι τάδε· “ἄνδρες ἵροι, τί φεύγοντες οἴχεσθε
οὐκ ἐπιτηδέα καταγνόντες κατ’ ἐμεῦ; ἔγὼ γάρ καὶ
αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτό γε φρονέω, καί μοι ἐκ βασιλέος
ῶδε ἐπέσταλται, ἐν ᾧ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο ταύ-
την μηδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώρην μήτε
τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὅν καὶ ἅπιτε ἐπὶ τὰ
ὑμέτερα αὐτῶν καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε.” ταῦτα μὲν
ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι· μετὰ δὲ, λιβανωτοῦ
τριηκόσια τάλαντα κατανήσας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυ-
98 μίησε. Δάτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας ἐπλεε ὅμα
τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα, ὅμα ἀγόμενος
καὶ Ἰωνας καὶ Αἰολέας. μετὰ δὲ τοῦτον ἐνθεῦτεν
ἐξαναχθέντα, Δῆλος ἐκινήθη, ὡς ἐλεγον οἱ Δήλιοι,
καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα [μέχρι ἐμεῦ σεισθεῖσα]. καὶ
τοῦτο μέν κου τέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων
ἐσεσθαι κακῶν ἐφηνε ὁ θεός· ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ
Ὑστάσπεος καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου καὶ Ἀρταξέρ-
ξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τουτέων ἐπεξῆς γενεέων,
ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἦ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας
γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν ἀπὸ τῶν
Περσέων αὐτῇ γενόμενα, τὰ δὲ ἀπ’ αὐτῶν τῶν κορυ-
φαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμεόντων. οὕτω οὐδὲν
ἥν ἀεικὲς κινηθῆναι Δῆλον τὸ πρὸν ἐοῦσαν ἀκίνητον·
καὶ ἐν χρησμῷ ἥν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὅδε·

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν.

δύναται δὲ κατὰ Ἑλλάδα γλώσσαν ταῦτα τὰ οὐνό-
ματα, Δαρεῖος ἐρξίης, Ξέρξης ἀρήιος, Ἀρταξέρξης
μέγας ἀρήιος· τούτους μὲν δὴ τοὺς βασιλέας ὅδε ἀν
δρθῶς κατὰ γλώσσαν τὴν σφετέρην Ἑλληνες κα-
λέοιεν.

99 Οἱ δὲ βάρβαροι ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς Δῆλου προσ-
ίσχον πρὸς τὰς νήσους· ἐνθεῦτεν δὲ στρατιήν τε
παρελάμβανον καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παιδίας

έλαμβανον· ως δὲ περιπλέοντες τὰς νήσους προσέσχον καὶ ἐς Κάρυστον, (οὐ γὰρ δή σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὄμήρους ἐδίδοσαν οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλις ἀστυγείτονας στρατεύεσθαι, λέγοντες Ἐρέτριάν τε καὶ Ἀθήνας,) ἐνθαῦτα τούτους ἐπολιόρκεόν τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς δὲ καὶ οἱ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην. Ἐρετριέες 100 δὲ πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν ἐπὶ σφέας ἐπιπλέονταν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι· Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὴν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους κληρουχέοντας τῶν ἵπποβοτέων Χαλκιδέων τὴν χώρην, τούτους σφι διδοῦσι τιμωρούς· τῶν δὲ Ἐρετριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγίες βούλευμα· οἱ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διφασίας ἴδεας· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἐβούλευόντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ ἄκρα τῆς Εὐβοίης, ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἵδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι, προδοσίην ἐσκευάζοντο· μαθὼν δὲ τούτων ἐκάτερα ως εἶχε Αἰσχύνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἥκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα προσδέετο τε ἀπαλλάσσεσθαι σφέας ἐς τὴν σφετέρην ἵνα μὴ προσαπόλωνται· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχύνη συμβουλεύσαντι πείθονται· καὶ οὗτοι μὲν διαβάντες ἐς Ωρωπὸν ἔσωζον σφέας αὐτούς. Οἱ δὲ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας 101 τῆς Ἐρετρικῆς χώρης κατὰ Ταμύνας καὶ Χοιρέας καὶ Αἰγίλια· κατασχόντες δὲ ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ως προσοισόμενοι τοῖσι ἔχθροῖσι· οἱ δὲ Ἐρετριέες ἐπεξελθεῖν μὲν καὶ μάχεσθαι οὐκ ἐποιεῦντο βουλήν· εἴ κως δὲ διαφυλάξαιεν τὰ τείχεα, τούτου σφι ἔμελε πέρι, ἐπεί τε ἐνίκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν· προσβολῆς δὲ γινομένης καρτερῆς πρὸς τὸ τείχος, ἐπιπτον ἐπὶ ἐξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἐβδόμῃ Εὔφορβός τε ὁ Ἀλκιμάχον καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου,

ἀνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προδιδοῦσι τοῖσι Πέρσῃσι· οἱ δὲ ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν τὰ ἵρα συλήσαντες ἐνέπρησαν ἀποτιννύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἵρων, τοῦτο δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἡνδραποδίσαντο κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς.

102 Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρέτριαν καὶ ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας, ἐπλεον ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατέργοντές τε πολλὸν, καὶ δοκέοντες ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησαν· καὶ ἦν γὰρ ὁ Μαραθὼν ἐπιτηδεώτατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιππεύσαι καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίης, ἐς τοῦ

103 τό σφι κατηγέετο Ἰππίης ὁ Πεισιστράτεω. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα· ἦγον δέ σφεας στρατηγὸν δέκα, τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης· τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγεῖν ἐξ Ἀθηνέων Πεισιστρατον τὸν Ἰπποκράτεος· καὶ αὐτῷ φεύγοντι ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι τεθρίππῳ συνέβη, καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενόν μιν τώντο δέξενείκασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ· μετὰ δὲ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τῇσι αὐτῆσι ἵπποισι νικῶν παραδιδοῖ Πεισιστράτῳ ἀνακηρυχθῆναι, καὶ τὴν νίκην παρεὶς τούτῳ κατῆλθε ἐπὶ τὰ ἔωντοῦ ὑπόσπονδος· καί μιν ἀνελόμενον τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παιδῶν, οὐκέτι περιεόντος αὐτοῦ Πεισιστράτου· κτείνουσι δὲ οὗτοί μιν κατὰ τὸ πρυτανῆσιν, νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. τέθαπται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἀστεος, πέρην τῆς διὰ Κοίλης καλεομένης ὁδοῦ· καταντίον δὲ αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάφαται αὗται αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι. ἐποιήσαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι τῇδη τώντο τοῦτο, Εὐαγόρεω Λάκωνος· πλέω δὲ τουτέων, οὐδαμαί. ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παιδῶν τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἦν τηνικαῦτα παρὰ τῷ πάτρῳ Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονῆσῳ· δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμων ἐν Ἀθήνησι, τοῦνομα

ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδεω.
[Μιλτιάδης]. Οὗτος δὴ ὁν τότε ὁ Μιλτιάδης, 104
ἥκων ἐκ τῆς Χερσονήσου καὶ ἐκπεφευγὼς διπλόον
θάνατον, ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἄμα μὲν γὰρ οἱ
Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἰμβρου περὶ¹
πολλοῦ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ
βασιλέα, ἄμα δὲ ἐκφυγόντα τε τούτους καὶ ἀπικό-
μενον ἐς τὴν ἔωστον, δοκέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ,
ἥδη τὸ ἐνθεῦτεν μιν οἱ ἔχθροὶ ὑποδεξάμενοι καὶ ὑπὸ²
δικαστήριον αὐτὸν ἀγαγόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς
ἐν Χερσονήσῳ ἀποφυγῶν δὲ καὶ τούτους στρατηγὸς
οὗτος Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

Καὶ πρῶτα μὲν, ἔντες ἔτι ἐν τῷ ἄστεϊ, οἱ στρα- 105
τηγοὶ ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην,
Ἀθηναίον μὲν ἄνδρα ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ
τοῦτο μελετῶντα· τῷ δὴ, ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιπ-
πίδης καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελλε, περὶ τὸ Παρθένιον
οὐρος τὸ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πὰν περιπίπτει· βώσαντα
δὲ τὸ οὔνομα τοῦ Φειδιππίδεω τὸν Πᾶνα, Ἀθηναί-
οισι κελεῦσαι ἀπαγγεῖλαι διότι ἔωστον οὐδεμίαν
ἐπιμέλειαν ποιεῦνται ἔόντος εὖνον Ἀθηναίοισι, καὶ
πολλαχῆ γενομένου ἥδη σφίσι χρησίμου, τὰ δ' ἔτι
καὶ ἐσομένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι καταστάν-
των σφίσι εὖ ἥδη τῶν πρηγμάτων πιστεύσαντες
εἶναι ἀληθέα, ιδρύσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλι Πανὸς
ἱρὸν καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίησι
ἐπετείησι καὶ λαμπάδι ἰλάσκονται. Τότε δὲ πεμ- 106
φθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε
πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα φανῆναι, δευτεραῖος ἐκ τοῦ
Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ³
τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε· “ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι
ὑμέων δέονταί σφισι βοηθῆσαι καὶ μὴ περιϋδεῖν
πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἑλλησι δουλεσύνῃ
περιπεσοῦσον πρὸς ἄνδρῶν βαρβάρων· καὶ γὰρ οὐν
Ἐρέτριά τε ἥνδρα πόδισται, καὶ πόλι λογίμη ἡ Ἑλ-
λὰς γέγονε ἀσθενεστέρη.” ὁ μὲν δή σφι τὰ ἐντε-
ι. — 9

ταλμένα ἀπήγγελλε· τοῖσι δὲ ἔαδε μὲν βοηθέειν
Ἄθηναίοισι, ἀδύνατα δέ σφι ἦν τὸ παραντίκα ποιέ-
ειν ταῦτα οὐ βούλομένοισι λύειν τὸν νόμον· ἦν γὰρ
ισταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη· εἰνάτη δὲ οὐκ ἔξελεύ-
σεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ πλήρεος ἔοντος τοῦ κύκλου.

107 Οὗτοι μὲν νῦν τὴν πανσέληνον ἔμενον· τοῖσι δὲ
βαρβάροισι κατηγέετο Ἰππίης ὁ Πεισιστράτου ἐς
τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς ὄψιν ἵδων
ἐν τῷ ὑπνῷ τοιήνδε· ἐδόκεε ὁ Ἰππίης τῇ μητρὶ τῇ
έωυτοῦ συνευνηθῆναι· συνεβάλετο ὥν ἐκ τοῦ ὄνει-
ρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ ἀνασωσάμενος
τὴν ἀρχὴν, τελευτήσειν ἐν τῇ ἔωυτοῦ γηραιός. ἐκ
μὲν δὴ τῆς ὄψιος συνεβάλετο ταῦτα· τότε δὲ κατη-
γέομενος, τοῦτο μὲν τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἐρετρίης
ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ
Αἰγίλειαν· τοῦτο δὲ καταγομένας ἐς τὸν Μαραθῶνα
τὰς νέας ὥρμιζε οὕτως, ἐκβάντας τε ἐς γῆν τοὺς
βαρβάρους διέτασσε· καὶ οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε
πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς ἐώθεε· οἵα δέ οἱ
πρεσβυτέρῳ ἔοντι τῶν ὁδόντων οἱ πλεῦνες ἐσείοντο·
τούτων ὥν ἔνα τῶν ὁδόντων ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βῆ-
ξας· ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτοῦ, ἐποιέετο
πολλὴν σπουδὴν ἐξευρεῖν· ὡς δὲ οὐκ ἔφαίνετο οἱ ὁ
δῶν, ἀναστενάξας εἶπε πρὸς τοὺς παραστάτας· “ἢ
γῆ ἦδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδέ μιν δυνησόμεθα ὑπο-
χειρίην ποιήσασθαι· ὄκοσον δέ τι μοι μέρος μετῆν ὁ

108 ὁδῶν μετέχει.” Ἰππίης μὲν δὴ ταύτῃ τὴν ὄψιν συν-
εβάλετο ἔξεληλυθέναι· Ἄθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι
ἐν τεμένει Ἡρακλέος, ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες
πανδημεῖ· καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσάν σφεας αὐτοὺς
τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνους ὑπὲρ
αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναιρέατο· ἔδοσαν
δὲ ὥδε· πιεζεύμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες ἐδί-
δοσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένεῖ τε τῷ Ἀναξ-
ανδρίδεω καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτούς· οἱ δὲ
οὐ δεκόμενοι ἔλεγόν σφι τάδε· “ἡμεῖς μὲν ἐκαστέρω

τε οἰκέομεν καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γένοιτ' ἀν ἐπικουρίη ψυχρή· φθαίητε γὰρ ἀν πολλάκις ἔξανδραποδισθέντες ἡ τινα πυθέσθαι ἡμέων· συμβουλεύομεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑμέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισι τε ἀνδράσι καὶ τιμωρέειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι.” ταῦτα συνεβούλευνον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ εὐνοίην υῦτω τῶν Πλαταιέων, ὡς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἔχειν πόνους συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι· Λακεδαιμόνιοι μέν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευνον· οἱ δὲ οὐκ ἡπίστησαν, ἀλλ’ Ἀθηναίων ἵρα ποιεύντων τοῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἵκεται ἵζομενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐδίδοσαν σφέας αὐτούς· Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα ἐστρατεύοντο ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας, Ἀθηναῖοι δέ σφι ἐβοήθεον· μελλόντων δὲ συνάπτειν μάχην, Κορίνθιοι οὐ περιεῖδον· παρατυχόντες δὲ καὶ καταλλάξαντες ἐπιτρεψάντων ἀμφοτέρων, οὔρισαν τὴν χώρην ἐπὶ τοῦσδε· ἐᾶν Θηβαίους Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους ἐσ Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο· Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοὶ, ἐπιθέμενοι δὲ ἑστώθησαν τῇ μάχῃ· ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κορίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὔρους, τούτους ὑπερβάντες τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποιήσαντο οὔρον Θηβαίοισι πρὸς Πλαταιέας εἶναι καὶ Υσιάς. ἔδοσαν μὲν δὴ οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ· ἥκον δὲ τότε ἐσ Μαραθῶνα βοηθέοντες.

Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ 109 γνῶμαι, τῶν μὲν οὐκ ἐώντων συμβάλλειν· ὄλίγοις γὰρ εἶναι στρατιῆ τῇ Μῆδων συμβαλέειν· τῶν δὲ καὶ Μιλτιάδεω κελευόντων· ὡς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο καὶ ἐνίκα ἡ χείρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἥν γὰρ ἐνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχέειν· τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὅμόψηφον τὸν πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι, ἥν δὲ τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης ἔλεγε τάδε· “ἐν σοὶ νῦν,

Καλλίμαχε, ἔστι ἡ καταδουλώσαι Ἀθῆνας, ἡ ἐλευθέρας ποιήσαντα μνημόσυνα λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷα οὐδὲ Ἀρμόδιος τε καὶ Ἀριστογείτων λείπουσι· νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οὐ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι ἐς κίνδυνον ἥκουσι μέγιστον· καὶ ἦν μέν γε ὑποκύψωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσονται παραδεδομένοι· Ἰππίῃ ἦν δὲ περιγένηται αὖτη ἡ πόλις, οἷῃ τέ ἔστι πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πολίων γενέσθαι. κῶς ὅν δὴ ταῦτα οἵα τέ ἔστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τι τούτων ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κύρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι φράσων· ἡμέων τῶν στρατηγῶν ἔοντων δέκα δίχα γένονται αἱ γνῶμαι· τῶν μὲν κελευόντων συμβαλέειν, τῶν δὲ οὐ [συμβαλέειν]. ἦν μέν νυν μὴ συμβάλωμεν, ἐλπομάι τανα στάσιν μεγάλην ἐμπεσούσαν διασείσειν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα, ὥστε μηδίσαι· ἦν δὲ συμβάλωμεν πρίν τι καὶ σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξετέροισι ἐγγενέσθαι, θεῶν τὰ Ἰσανεμόντων, οἷοί τε εἰμὲν περιγενέσθαι τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὅν πάντα ἐς σὲ νῦν τείνει, καὶ ἐκ σέο ἀρτηται. ἦν γὰρ σὺ γνώμη τῇ ἐμῇ προσθῆ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἦν δὲ τὴν τῶν ἀποσπευδόντων τὴν συμβολὴν ἐλγ, ὑπάρξει 110 τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν τὰ ἐναντία.” Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης προσκτάται τὸν Καλλίμαχον· προσγενομένης δὲ τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν· μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ τῶν ἡ γνώμη ἔφερε συμβάλλειν, ὡς ἐκάστου αὐτῶν ἐγίνετο πρυτανῆς τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδη παρεδίδοσαν ὁ δὲ δεκόμενος οὐτε κω συμβολὴν ἐποιέετο, πρίν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανῆς ἐγένετο.

111 Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὅδε Ἀθηναῖοι ως συμβαλέοντες· τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρεος ἥγεετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος· ὁ γὰρ νόμος τότε εἶχε ούτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν· ἥγεομένου δὲ τοίτου ἔξεδέκοντο ως ἀριθμέοντο αἱ φυλαὶ ἔχόμεναι ἀλλ.,-

λέων· τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιέες. ἀπὸ ταύτης γάρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων καὶ πανηγύριας τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένας, κατεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναῖος ἄμα τε Ἀθηναίοισι (λέγων) γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ τασσομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο τοιόνδε τι· τὸ στρατόπεδον ἔξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ἐπὶ τάξις ὀλίγας, καὶ ταύτη ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον· τὸ δὲ κέρας ἐκάτερον ἔρρωτο πλήθεϊ. Ὡς δέ σφι διετέτακτο καὶ 112 τὰ σφάγια ἐγίνετο καλὰ, ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρβάρους· ἥσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάστους τὸ μεταίχμιον αὐτῶν ἦ ὀκτώ· οἱ δὲ Πέρσαι ὄρέωντες δρόμῳ ἐπιόντας παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι· μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὄρέωντες αὐτοὺς ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, οὕτε ἵππους ὑπαρχούσης σφι οὕτε τοξευμάτων. ταῦτα μέν νυν οἱ βάρβαροι κατείκαζον· Ἀθηναῖοι δὲ ἐπεί τε ἀθρόοι προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου· πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἔχρήσαντο, πρῶτοι δὲ ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὄρέωντες καὶ τοὺς ἄνδρας ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἑλλησι καὶ τὸ οὖνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ 113 Μαραθῶνι χρόνος ἐγίνετο πολλός· καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο· κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ρήξαντες ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν· τὸ δὲ κέρας ἐκάτερον ἐνίκων Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες, νικῶντες δὲ, τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων, τοῖσι δὲ τὸ μέσον ρήξασι αἰτῶν συναγαγόντες τὰ κέρεα ἀμφότερα ἐμάχοντο· καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι· φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι εἴποντο κόπτοντες, ἐσ ὁ ἐπὶ τὴν θάλασσαν

ἀπικόμενοι πῦρ τε αἴτεον καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν.

114 Καὶ τοῦτο μὲν ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθὸς, ἀπὸ δὲ ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στησάλεως ὁ Θρασύλεως τοῦτο δὲ Κυναίγειρος ὁ Εὐφορίωνος ἐνθαῦτα, ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων ηῆς, τὴν χεῖρα ἀποκοπεὶς πελέκει πίπτει τοῦτο δὲ ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοί τε

115 καὶ ὄνομαστοί. Ἐπτὰ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ τοιούτῳ Ἀθηναῖοι· τῆστι δὲ λοιπῆσι οἱ βάρβαροι ἔξανακρονυσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου ἐν τῇ ἔλιπον τὰ ἔξ Ερετρῆς ἄνδραποδα, περιέπλων Σούνιον βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ· αἰτίη δὲ ἐσχε ἐν Ἀθηναίοισι ἔξ Αλκμασωνιδέων μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι· τούτους γὰρ συνθεμένους τοῖσι Πέρσησι ἀναδέξαι ἀσπίδα, ἐοῦσι ηδη ἐν τῇστι νηστί.

116 Οὗτοι μὲν δὴ περιέπλων Σούνιον· Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ποδῶν εἶχον τάχιστα ἐβοήθεον ἐς τὸ ἄστυ· καὶ ἐφθησάν τε ἀπικόμενοι πρὸν ἡ τοὺς βαρβάρους ἤκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπιγμένοι ἔξ Ήρακληῖον τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακληῖῳ τῷ ἐν Κυνοσάργει· οἱ δὲ βάρβαροι τῇστι νησὶ ὑπεραιωρηθέντες Φαλήρου, (τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων,) ὑπὲρ τούτου ἀνακωχεύσαντες τὰς νῆας ἀπέπλων ὄπίσω ἐς τὴν Ἀσίνην.

117 Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἔξακιστηλίους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας, Ἀθηναίων δὲ ἑκατὸν ἐννεήκοντα καὶ διοῖς πεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. συνήνεικε δὲ αὐτόθι θῶμα γενέσθαι τοιόνδε· Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κουφαγόρεω ἐν τῇ συστάσει μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γινόμενον ἀγαθὸν τῶν ὄμμάτων στερηθῆναι, οὕτε πληγέντα οὐδὲν τοῦ σώματος οὕτε βληθέντα· καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ζόης διατελέειν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἔόντα τυφλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν περὶ τοῦ

πάθεος ἥκουσα τοιόνδε τινὰ λόγον· ἄνδρα οἱ δοκέειν ὀπλίτην ἀντιστῆναι μέγαν τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πᾶσαν σκιάζειν, τὸ δὲ φάσμα τοῦτο ἔωντὸν μὲν παρεξελθεῖν, τὸν δὲ ἔωντον παραστάτην ἀποκτεῖναι· ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπιθόμην λέγειν.

Δάτις δὲ πορευόμενος ἄμα τῷ στρατῷ ἐς τὴν 118 Ἀσίην ἐπεί τε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἰδεὶ ὄψιν ἐν τῷ ὑπνῷ· καὶ ἥτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν· εὐρὼν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπινθάνετο ὁκύθεν σεσυλημένον εἴη; πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱροῦ, ἐπλεε τῇ ἔωντον νηὶ ἐς Δῆλον, καὶ ἀπίκατο γάρ τηνικαῦτα οἱ Δήλιοι ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον, κατατίθεται τε ἐς τὸ ἱρὸν τὸ ἄγαλμα καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα ἐς Δήλιον τὸ Θηβαίων· τὸ δὲ ἔστι ἐπὶ θαλάσσῃ Χαλκίδος καταντίον. Δάτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Δήλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλά μιν δι' ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ θεοπροπίου ἐκομίσαντο ἐπὶ Δήλιον. Τοὺς δὲ τῶν 119 Ἐρετριέων ἀνδραποδισμένους Δάτις τε καὶ Ἀρταφέρης ὡς προσέσχον ἐς τὴν Ἀσίην πλέοντες, ἀνήγαγον ἐς Σοῦσα· βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεῖχε σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης προτέρων τῶν Ἐρετριέων· ἐπεί τε δὲ εἶδε σφεας ἀπαχθέντας παρ' ἔωντὸν καὶ ὑποχειρίους ἔωντῷ ἐόντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδὲν, ἀλλά σφεας τῆς Κισσίης χώρης κατοίκισε ἐν σταθμῷ ἔωντον τῷ οὔνομά ἐστι Ἀρδέρικκα, ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι, τεσσεράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος τὸ παρέχεται τριφασίας ἴδεας· καὶ γάρ ἀσφαλτον καὶ ἄλας καὶ ἔλαιον ἀρύσσονται ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῷδε· ἀντλέεται μὲν κηλωνῆι· ἀντὶ δὲ γανλοῦ, ἥμισυ ἀσκοῦ οἱ προσδέδεται· ὑποτύψας δὲ τούτῳ ἀντλέει καὶ ἐπειτα ἐγχέει ἐς δεξαμενήν· ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεό-

μενον τρέπεται τριφασίας ὁδούς· καὶ ἡ μὲν ἀσφαλ-
τος καὶ οἱ ἄλες πήγυννται παραυτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον
συνάγουσι ἐν ἀγγείοις, τὸ οἱ Πέρσαι καλέουσι ῥαδι-
νάκην· ἔστι δὲ μέλαν καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν·
ἐνθαῦτα τοὺς Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος·
οἱ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώρην ταύτην, φυλάσ-
σοντες τὴν ἀρχαίην γλώσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ
Ἐρετριέας ἔσχε οὕτω.

120 Λακεδαιμονίων δὲ ἥκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχί-
λιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολ-
λὴν καταλαβεῖν οὕτω ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης
ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ· ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς
συμβολῆς, ἴμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους·
ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα ἐθεήσαντο· μετὰ δὲ,
αἰνέοντες Ἀθηναίους καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἀπαλλάσ-
σοντο ὀπίσω.

121 Θῶμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, Ἀλκ-
μαιωνίδας ἄν κοτε ἀναδέξαι Πέρσησι ἐκ συνθήματος
ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβάροισί τε εἶναι Ἀθη-
ναίους καὶ ὑπὸ Ἰππίη· οἵτινες μᾶλλον, ἢ ὅμοίως
Καλλίη τῷ Φαινίππου, Ἰππονίκου δὲ πατρὶ, φαίνον-
ται μιστούραννοι ἔοντες. Καλλίης τε γὰρ μοῦνος
Ἀθηναίων ἀπάντων ἐτόλμα, ὅκως Πεισίστρατος ἐκ-
πέσοι ἐκ τῶν Ἀθηνέων, τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσ-
σόμενα ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὠνέεσθαι, καὶ τὰ ἄλλα

122 τὰ ἔχθιστα ἐς αὐτὸν πάντα ἐμηχανᾶτο. Καλλίεω
δὲ τούτου ἄξιον πολλαχοῦ μνήμην ἔστι πάντα τινὰ
ἔχειν· τοῦτο μὲν γὰρ τὰ προλελεγμένα, ὡς ἀνὴρ
ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ τὰ ἐν
Ολυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας τεθρίππῳ δὲ δεύ-
τερος γενούμενος, Πύθια δὲ πρότερον ἀνελόμενος,
ἔφανερώθη ἐς τοὺς Ἑλλήνας πάντας μεγίστησι δα-
πάνησι· τοῦτο δὲ κατὰ τὰς ἑωυτοῦ θυγατέρας, ἐπύσας
τρεῖς, οἵος τις ἀνὴρ ἐγένετο· ἐπειδὴ γὰρ ἐγένοντο
γάμου ὥραιαι, ἔδωκέ σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστά-
την, ἐκείνησί τε ἔχαρισατο· ἐκ γὰρ πάντων τῶν

Αθηναίων τὸν ἔκαστη ἔθέλοι ἄνδρα ἔωντῇ ἐκλέξα-
σθαι ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρί. Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι 123
όμοιώς, ἡ οὐδὲν ἥσσον τούτου, ἥσαν μισοτύραννοι.
Θῶμα ὅν μοι, καὶ οὐ προσίεμαι τὴν διαβολὴν, τού-
τους γε ἀναδέξαι ἀσπίδα οἵτινες ἔφευγόν τε τὸν
πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς
τούτων ἔξελιπον οἱ Πεισιστρατίδαι τὴν τυραννίδα.
καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἥσαν οἱ ἐλευθερώσαντες
πολλῷ μᾶλλον ἡπερ Ἀρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων,
ὡς ἐγὼ κρίνω οἱ μὲν γάρ ἔξηγρίωσαν τοὺς ὑπολοί-
πους Πεισιστρατιδέων Ἰππαρχον ἀποκτείναντες, οὐ-
δέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυραννεύοντας.
Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοί
γε ἀληθέως ἥσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες προ-
σημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας,
ὅς μοι πρότερον δεδήλωται. Ἀλλὰ γάρ ίσως τι 124
ἐπιμεμφόμενοι Ἀθηναίων τῷ δῆμῳ προεδίδοσαν τὴν
πατρίδα. οὐ μὲν ὅν ἥσαν σφεων ἄλλοι δοκιμώτεροι
εἴ γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οὐδὲ οἱ μᾶλλον ἐτειμέατο.
οὕτω οὐδὲ λόγος αἰρέει, ἀναδεχθῆναι ἔκ γε ἀν τούτων
ἀσπίδα ἐπὶ τοιούτῳ λόγῳ. ἀνεδέχθη μὲν γάρ ἀσπίς.
καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν. ἐγένετο γάρ· ὃς
μέντοι ἦν ὁ ἀναδέξας οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τού-
των.

Οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἥσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν 125
λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνησι· ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος, καὶ
αὐτὶς Μεγακλέος, ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦ-
το μὲν γάρ Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρ-
δίων Λυδοῦσι παρὰ Κροῖσον ἀπικνεομένοισι ἐπὶ τὸ
χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι συμπρήκτωρ τε ἐγίνετο
καὶ συνελάμβανε προθύμως· καί μιν Κροῖσος πυθό-
μενος τῶν Λυδῶν τῶν ἐσ τὰ χρηστήρια φοιτεόντων
ἔωντὸν εὖ ποιέειν, μετάπεμπεται ἐσ Σάρδις· ἀπικό-
μενον δὲ δωρεέεται χρυσῷ τὸν ἀν δύνηται τῷ ἔωντοῦ
σώματι ἔξενείκασθαι ἐσάπαξ· ὁ δὲ Ἀλκμαίων πρὸς
τὴν δωρεὴν ἐοῦσαν τοιαύτην τοιάδε ἐπιτηδεύσας

προσέφερε· ἐνδὺς κιθῶνα μέγαν καὶ κόλπον πολὺν
 καταλιπόμενος τοῦ κιθῶνος, κοθόρνους τοὺς εὑρισκε
 εὑρυτάτους ἔοντας ὑποδησάμενος, ἥιε ἐς τὸν θησαυ-
 ρὸν ἐς τὸν οἱ κατηγέοντο, ἐσπεσὼν δὲ ἐς σωρὸν
 ψήγματος, πρῶτα μὲν παρέσαξε παρὰ τὰς κνήμας
 τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἔχωρεον οἱ κόθορνοι· μετὰ δὲ, τὸν
 κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς τὰς τρί-
 χας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος, καὶ ἄλλο
 λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἔξῃε ἐκ τοῦ θησαυροῦ ἔλκων
 μὲν μόγις τοὺς κοθόρνους, παντὶ δέ τεῳ οἰκὼς μᾶλ-
 λον ἦ ἀνθρώπῳ· τοῦ τό τε στόμα ἐβέβυστο καὶ
 πάντα ἔξόγκωτο. ἴδοντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως
 ἐσῆλθε· καὶ οἱ πάντα τε ἐκεῦνα διδοῦ, καὶ πρὸς,
 ἔτερα δωρέεται οὐκ ἐλάσσω ἐκείνων. οὕτω μὲν
 ἐπλούτησε ἡ οἰκίη αὐτῇ μεγάλως· καὶ ὁ Ἀλκμαίων
 οὗτος οὕτω τεθριπποφήσας, Ὁλυμπιάδα ἀναι-
 126 ρέεται. Μετὰ δὲ, γενεῇ δευτέρῃ ὕστερον, Κλει-
 σθένης μιν ὁ Σικυώνος τύραννος ἔξήειρε, ὥστε πολ-
 λῷ ὄνομαστοτέρην γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἑλλησι ἦ πρό-
 τερον ἦν. Κλεισθένεϊ γάρ τῷ Ἀριστωνύμου τοῦ
 Μύρωνος τοῦ Ἀνδρέω γίνεται θυγάτηρ τῇ οὐνομα
 ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἥθέλησε, Ἑλλήνων πάντων
 ἔξευρων τὸν ἄριστον, τούτῳ γυναικα προσθεῖναι.
 Ὁλυμπίων ὧν ἔοντων καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίπ-
 πῳ ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅστις Ἑλλή-
 νων ἔωυτὸν ἀξιοῦ Κλεισθένεος γαμβρὸν γενέσθαι,
 ἥκειν ἐς ἔξηκοστὴν ἡμέρην ἦ καὶ πρότερον ἐς Σικυ-
 ὄνα, ὡς κυρώσοντος Κλεισθένεος τὸν γάμον ἐν ἐν-
 αυτῷ, ἀπὸ τῆς ἔξηκοστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης. ἐν-
 θαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἥσαν καὶ
 πάτρῃ ἔξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνηστῆρες· τοῖσι Κλει-
 σθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστρην ποιησάμενος ἐπ'
 127 αὐτῷ τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίης ἥλθε Σμιν-
 δυρίδης ὁ Ἰπποκράτεος Συβαρίτης ὃς ἐπὶ πλεῦστοι
 δὴ χλιδῆς εἴς ἀνὴρ ἀπίκετο· ἦ δὲ Σύβαρις ἥκμις
 τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα· καὶ Σιρίτης Δάμασος,

Αμύριος τοῦ σοφοῦ λεγομένου πᾶς· οὗτοι μὲν ἀπὸ
 Ἰταλίης ἥλθον. ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμ-
 φίμνηστος Ἐπιστρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ
 τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἥλθε, Τιτόρμου
 τοῦ ὑπερφύντος τε Ἑλληνας ἵσχυς καὶ φυγόντος ἀν-
 θρώπους ἐς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰτωλίδος χώρης, τού-
 του τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης· ἀπὸ δὲ Πελο-
 ποννήσου, Φείδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου πᾶς
 Λεωκήδης, Φείδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος
 Πελοποννησίοισι καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλή-
 νων ἀπάντων, ὃς ἔξαναστήσας τοὺς Ἡλείων ἀγωνο-
 θέτας αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε· τοίτου
 τε δὴ πᾶς, καὶ Ἀμίαντος Αυκούργου, Ἀρκὰς ἐκ
 Τραπεζοῦντος· καὶ Ἀξὴν ἐκ Παίον πόλιος Λαφάνης,
 Εὐφορίωνος τοῦ δεξαμένου τε (ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ
 λέγεται) τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι καὶ ἀπὸ τούτου
 ξεινοδοκέοντος πάντας ἀνθρώπους· καὶ Ἡλεῖος Ὀνο-
 μαστὸς Ἀγαίου· οὗτοι μὲν δὴ ἔξ αὐτῆς Πελοποννή-
 σου ἥλθον. ἐκ δὲ Ἀθηνέων ἀπίκοντο Μεγακλέης
 τε ὁ Ἀλκμαίωνος τούτου τοῦ παρὰ Κροῖσον ἀπικο-
 μένου, καὶ ἄλλος Ἰπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ
 καὶ εἰδεῖ προφέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης,
 ἀνθεύσης τούτου τὸν χρόνον, Λυσανίης· οὗτος δὲ
 ἀπ' Εὐβοίης μοῦνος· ἐκ δὲ Θεσπαλίης ἥλθε τῶν
 Σκοπαδέων Διακτορίδης Κρανώντος· ἐκ δὲ Μολοσ-
 σῶν Ἀλκων· τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες.
 Ἀπικομένων δὲ τούτων ἐς τὴν προειρημένην ἡμέ- 128
 ρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτῶν
 ἀνεπύθετο καὶ γένος ἑκάστου· μετὰ δὲ, κατέχων ἐνι-
 αυτὸν διεπειράτο αὐτῶν τῆς τε ἀνδραγαθίης καὶ τῆς
 ὄργῆς, καὶ παιδεύσιός τε καὶ τρόπου· καὶ ἐνὶ ἑκάστῳ
 ἡών ἐς συνουσίην καὶ συνάπασι, καὶ ἐς γυμνάσιά τε
 ἔξαγινέων ὅσοι ἥσαν αὐτῶν νεώτεροι, καὶ, τό γε μέ-
 γιστον, ἐν τῇ συνεστίῃ διεπειράτο· ὅσον γὰρ κατεῖχε
 χρόνον αὐτοὺς, τοῦτον πάντα ἐποίεε καὶ ἄμα ἔξεινίζε
 μεγαλοπρεπέως. καὶ δὴ κου μάλιστα τῶν μνηστή-

ρων ἡρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηνέων ἀπιγμένοι, καὶ τούτων μᾶλλον Ἰπποκλείδης ὁ Τισάνδρου καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι τὰ ἀνέκαθε τοῖσι ἐν Κο-
 1299 ρίνθῳ Κυψελίδησι ἦν προσήκων. Ὡς δὲ ἡ κυρίη ἐγένετο τῶν ἡμερέων τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου καὶ ἐκφάσιος αὐτοῦ Κλεισθένεος, τὸν κρύον ἐκ πάντων, θύσας βοῦς ἐκατὸν ὁ Κλεισθένης εὐώχεε αὐτούς τε τοὺς μηνηστῆρας καὶ τοὺς Σικουνίους πάντας· ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο, οἱ μηνηστῆρες ἔριν εἶχον ἀμφὶ τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον προϊούστης δὲ τῆς πόσιος, κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἰπποκλείδης, ἐκέλευε οἱ τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαι ἐμμέλειαν πειθομένου δὲ τοῦ αὐλητέω, ὄρχήστατο· καί κως ἐωυτῷ μὲν ἀρεστῷς ὄρχέετο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὄρέων ὅλον τὸ πρῆγμα ὑπόπτευε· μετὰ δὲ, ἐπισχὼν ὁ Ἰπποκλείδης χρόνον, ἐκέλευε τινα τράπεζαν ἐστενεῖκαι· ἐστελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὄρχήστατο Λακωνικὰ σχημάτια· μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά· τὸ τρίτον δὲ, τὴν κεφαλὴν ἐρείσας ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῖσι σκέλεσι ἔχειρονόμησε· Κλεισθένης δὲ, τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὄρχεομένου ἀποστυγέων γαμβρὸν ἄν οἱ ἔτι γενέσθαι Ἰπποκλείδεα, διὰ τὴν τε ὄρχησιν καὶ τὴν ἀναιδεύην, κατεῖχε ἐωυτὸν οὐ βουλόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος εἶπε· “ὦ πᾶς Τισάνδρου, ἀπορχήσαο γε μὴν τὸν γάμον·” ὁ δὲ Ἰπποκλείδης ὑπο-
 130 λαβὼν εἶπε· “οὐ φροντὶς Ἰπποκλείδη·” ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐνομάζεται. Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, ἔλεξε ἐς μέσον τάδε· “ἄνδρες παιδὸς τῆς ἐμῆς μηνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας ἐπαινέω, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἶόν τε εἴη, χαριζοίμην ἄν, μήτ' ἔνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων μήτε τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων· ἀλλ' οὐ γὰρ οἴα τέ ἐστι μῆτς πέρι παρθένους βουλεύοντα πᾶσι κατὰ νόον ποιέειν, τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελανονομένοισι τοῦδε τοῦ γάμου τάλαν-

τον ἀργυρίου ἑκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσιος εἶνεκα τῆς ἐξ ἐμεῦ γῆμαι, καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀποδημίης· τῷ δὲ Ἀλκμαίνος Μεγακλέῃ ἐγγυῶ παιδα τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθηναίων·” φαμένον δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος, ἐκεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθένεϊ.

’Αμφὶ μὲν κρίσιος τῶν μνηστήρων τοσαῦτα 131 ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐβώσθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα· τούτων δὲ συνοικησάντων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὔνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλέῃ, καὶ Ἰπποκράτης. ἐκ δὲ Ἰπποκράτεος, Μεγακλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένεος Ἀγαρίστης ἔχουσα τὸ οὔνομα· ἡ συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος καὶ ἔγκυος ἔουσα εἰδὲ ὄψιν ἐν τῷ ὑπνῳ· ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ’ ὀλίγας ἡμέρας τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ.

Μετὰ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρῶμα γενόμενον, Μιλ- 132 τιάδης καὶ πρότερον εὐδοκιμέων παρὰ Ἀθηναίοισι τότε μᾶλλον αὐξέτο· αἰτήσας δὲ νέας ἐβδομήκοντα καὶ στρατιὴν τε καὶ χρήματα τοὺς Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφι ἐπ’ ἣν ἐπιστρατεύεται χώρην, ἀλλὰ φὰς αὐτοὺς καταπλουτιεῖν ἣν οἱ ἐπωνται· ἐπὶ γὰρ χώρην τοιαύτην δὴ τινα ἀξεῖν ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἀφθονον ὄσονται· λέγων τοιαῦτα, αἴτεε τὰς νέας· Ἀθηναῖοι δὲ τούτοισι ἐπαρέθέντες παρέδοσαν. Πα- 133 ραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιὴν ἐπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τριήρει ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. (τοῦτο μὲν δὴ πρόσχημα λόγου ἦν· ἀτάρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε τοῖσι Παρίοισι διὰ Λυσαγόρεα τὸν Τισίεω, ἐόντα γένος Πάριον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσην.) ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἐπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ ἐπολιόρκεε Παρίους, κατειλημένους ἐντὸς τείχεος· καὶ ἵσπεμπων κήρυκα

αἵτεε ἔκατὸν τάλαντα, φὰς, ἦν μή οἱ δῶσι, οὐκ ἀπανταστήσειν τὴν στρατιὴν πρὶν ἡ ἔξέλη σφέας· οἱ δὲ Πάριοι ὅκως μέν τι δώσουσι Μιλτιάδη ἀργυρίου οὐδὲ διενοεῦντο· οἱ δὲ ὅκως διαφυλάξουσι τὴν πόλιν τοῦτο ἐμηχανῶντο, ἀλλὰ τε ἐπιφραζόμενοι καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἔκαστοτε ἐπίμαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο 134 ἄμα νυκτὶ ἔξήρετο διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἐλληνες λέγουσι· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέσθαι ὥδε λέγουσι· Μιλτιάδη ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, ἐοῦσαν μὲν Παρίην γένος, οὐνομα δέ οἱ εἶναι Τιμοῦν· εἶναι δὲ ὑποζάκορον τῶν χθονίων θεῶν· ταύτην δὲ ἐλθοῦσαν ἐς ὅψιν Μιλτιάδεω συμβουλεῦσαι οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιέεται Πάρον ἐλεῖν, τὰ ἀν αὐτῇ ὑποθῆται ταῦτα ποιέειν· μετὰ δὲ, τὴν μὲν ὑποθέσθαι, τὸν δὲ ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν πρὸ τῆς πόλιος ἔοντα τὸ ἔρκος θεσμοφόρου Δήμητρος ὑπερθορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι· ὑπερθορόντα δὲ ἵέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον ὃ τι δὴ ποιήσοντα ἔντος, εἴτε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων εἴτε ὃ τι δῆποτε πρήξοντα· πρὸς τῆσι θύρησί τε γενέσθαι, καὶ πρόκατε φρίκης αὐτὸν ὑπελθούσης, ὅπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἵεσθαι· καταθρώσκοντα δὲ τὴν αἵμαστὴν τὸν μηρὸν σπασθῆναι· οἱ δὲ αὐτὸν τὸ γόνυ προσπταῖσαι 135 λέγουσι. Μιλτιάδης μέν νυν φλαύρως ἔχων ἀπέπλεε ὅπίσω, οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων οὔτε Πάρον προσκτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας τε ἔξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας καὶ δηϊώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμὸς Μιλτιάδη κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν ἀντὶ τούτων τιμωρήσασθαι, θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφοὺς, ὡς σφεας ἡσυχίη τῆς πολιορκίης ἔσχε· ἐπειπον δὲ ἐπιειρησομένους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον τῶν θεῶν ὡς ἔξηγησαμένην τοῦσι ἔχθροῖσι τῆς πατρίδος ἄλωσιν, καὶ τὰ ἐς ἔρστενα γόνον ἄρρητα ἵρα ἐκφήνασαν Μιλτιάδη· ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, φάσα,

οὐ Τιμοῦν εἶναι τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλὰ δεῖ γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν μὴ εὖ, φανῆναι οἱ τῶν κακῶν κατηγεμόνα· Παρίσιι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστή- 136 σαντα ἔσχον ἐν στόμασι οἱ τε ἄλλοι καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος· ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἶνεκεν· Μιλτιάδης δὲ αὐτὸς μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο· ἦν γὰρ ἀδύνατος ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ· προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνῃ ὑπεραπολογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης πολλὰ ἐπιμεμημένοι καὶ τὴν Δήμνου αἱρεσιν, ὡς ἐλὼν Δήμνον τε καὶ τισάμενος τοὺς Πελασγοὺς παρέδωκε Ἀθηναίοισι. προσγενομένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα ταλάντοισι, Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα σφακελίσαντός τε τοῦ μηροῦ καὶ σαπέντος τελευτᾶ, τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἔξετισε ὁ πάϊς αὐτοῦ Κίμων.

Λήμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὥδε ἔσχε· Πε- 137 λασγοὶ, ἐπεί τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἔξεβλήθησαν, εἴτε ὡν δὴ δικαίως εἴτε ἀδίκως· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι πλὴν τὰ λεγόμενα· ὅτι Ἐκαταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπεί τε γὰρ ἵδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώρην, τὴν σφισι αὐτοῖσι ὑπὸ τὸν Υμητσὸν ἐοῦσαν ἔδοσαν οἰκῆσαι μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολίν κοτε ἐληλαμένου· ταύτην ὡς ἵδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἔξεργασμένην εὖ, τὴν πρότερον εἶναι κακήν τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίην, λαβεῖν φθόνον τε καὶ ὕμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἔξελαύνειν αὐτοὺς οὐδεμίαν ἀλλην πρόφασιν προϊσχομένους τοὺς Ἀθηναίους. ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἔξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ τῷ Υμητσῷ, ἐνθεῦτεν ὄρμεωμένους ἀδικέειν τάδε· φοιτᾶν γὰρ αἱὲ τὰς σφετέρας θυγατέρας τε καὶ τοὺς παῖδας ἐπ'

ῦδωρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον· (οὐ γὰρ εἶναι τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι κω οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλησι οἰκέτας·) ὅκως δὲ ἔλθοιεν αὗται, τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ ὑβριός τε καὶ ὀλιγωρίης βιāσθαι σφεας· καὶ ταῦτα μέντοι σφίσι οὐκ ἀποχρᾶν ποιέειν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρήσειν φανῆναι ἐπ' αὐτοφώρῳ· ἔωντοὺς δὲ γενέσθαι τοσούτῳ ἐκείνων ἄνδρας ἀμείνονας, ὅσῳ παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγοὺς (ἐπεί σφεας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας) οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλά σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἔξιέναι· τοὺς δὲ οὕτω δὴ ἐκχωρήσαντας, ἀλλα τε σχεῖν χωρία καὶ δὴ καὶ Λῆμνον. ἐκεῖνα μὲν δὴ 138 Ἐκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι Λῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι, εὖ τε ἔξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὄρτας, πεντήκοντέρους στησάμενοι ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγούσας ὄρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναικας· ἐνθεῦτεν δὲ ἀρπάσαντες τουτέων πολλὰς οἰχοντο ἀποπλέοντες· καὶ σφεας ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες παλλακὰς εἶχον· ὡς δὲ τέκνων αὗται αἱ γυναικες ὑπεπλήσθησαν, γλωσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας· οἱ δὲ οὕτε συμμίγγεσθαι τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ηθελον, εἴ τε τύπτοιτο τις αὐτῶν ὑπὸ ἐκείνων τινὸς, ἐβοήθεεν τε πάντες καὶ ἐτιμώρεον ἀλλήλουισι· καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παῖδων οἱ παῖδες ἐδικαίευν, καὶ πολλὸν ἐπεκράτεον· μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ ἔωντοῖσι λόγους ἐδίδοσαν· καὶ σφισι βουλευομένοισι δεινόν τι ἐσέδυνε, εἰ δὴ διαγινώσκοιεν σφίσι τε βοηθέειν οἱ παῖδες πρὸς τῶν κουριδίεων γυναικῶν τοὺς παῖδας, καὶ τούτων αὐτίκα ἄρχειν πειρώσατο, τί δὴ ἀνδρωθέντες δῆθεν ποιήσουσι; ἐνθαῦτα ἔδοξέ σφι κτείνειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν· ποιεῦσι δὴ ταῦτα, προσαπολλύοντες δέ σφεων καὶ τὰς μητέρας. ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου καὶ τοῦ

προτέρου τούτων τὸ ἐργάσαντο αἱ γυναικες τοὺς ἄμα
Θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισται
ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα τὰ σχέτλια ἔργα πάντα Λήμνια
καλέεσθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι 139
τοὺς σφετέρους παιδάς τε καὶ γυναικας, οὐτε γῆ
καρπὸν ἔφερε οὐτε γυναικές τε καὶ ποῦμναι ὅμοιως
ἔτικτον καὶ πρὸ τοῦ πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαι-
δίῃ, ἐς Δελφοὺς ἐπέμπον λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν
παρεόντων κακῶν· ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθη-
ναίοισι δίκας διδόναι ταύτας τὰς ἀν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι
δικάσωσι· ἥλθόν τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ,
καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι διδόναι παντὸς
τοῦ ἀδικήματος· Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανηῖῳ κλί-
νην στρώσαντες ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν
ἐπιπλέην ἀγαθῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς
Πελασγοὺς τὴν χώρην σφίσι παραδιδόναι οὐτω ἔχου-
σαν· οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες εἶπαν· “ἐπεὰν
βορέη ἀνέμῳ αὐτημερὸν νῆῦς ἔξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέ-
ρης ἐς τὴν ἡμετέρην, τότε παραδώσομεν.” τοῦτο
εἶπαν, ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον γενέσθαι·
ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται πολλὸν τῆς Λήμ-
νου. τότε μὲν τοσαῦτα· ἔτεσι δὲ κάρτα πολλοῖσι 140
ὑστερον τούτων, ὡς ἡ Χερσόνησος ἡ ἐν Ἑλλησπόν-
τῳ ἐγένετο ὑπ’ Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος,
ἐτησιέων ἀνέμων κατεστηκότων νῆι κατανύσσας ἔξ
Ἐλαιοῦντος τοῦ ἐν Χερσονήσῳ ἐς Λήμνον, προηγό-
ρευε ἔξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀνα-
μιμνήσκων σφέας τὸ χρηστήριον τὸ οὐδαμὰ ἥλπισαν
σφίσι οἱ Πελασγοὶ ἐπιτελέεσθαι. Ἡφαιστιέες μέν
νυν ἐπείθοντο. Μυριναῖοι δὲ οὐ συγγινωσκόμενοι
εἶναι τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν ἐποιορκέοντο, ἐς ὃ
καὶ αὐτοὶ παρέστησαν οὐτω δὴ τὴν Λήμνον ἔσχον
Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ.

ΠΟΛΥΜΝΙΑ.

1 ἘΠΕΙ δὲ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλέα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδις ἐσβολὴν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίεε καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλις, ἔτοιμάζειν στρατιὴν, πολλῷ πλέω ἐπιτάσσων ἢ πρότερον παρεῖχον, καὶ νέας τε καὶ ἵππους καὶ σῖτον καὶ πλοῖα. τούτων δὲ περιαγγελλομένων, ἢ Ἀσίη ἐδονέετο ἐπὶ τρία ἔτεα, καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων, καὶ παρασκευαζομένων. τετάρτῳ δὲ ἔτει Αἰγύπτιοι, ὑπὸ Καμβύσεω δουλωθέντες, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. 2 Στελλομένου δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παιδῶν αὐτοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης· ὡς δεῖ μιν ἀποδέξαντα βασιλέα κατὰ τὸν Περσέων νόμον, οὕτω στρατεύεσθαι· ἥσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γεγονότες τρεῖς παιδες, ἐκ τῆς προτέρης γυναικὸς Γωβρύεω θυγατρὸς, καὶ βασιλεύσαντι ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἔτεροι τέσσερες· τῶν μὲν δὴ προτέρων ἐπρέσβευε Ἀρταβαζάνης, τῶν δὲ ἐπιγενομένων Ξέρξης· ἐόντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον· ὁ μὲν Ἀρταβαζάνης, κατότι πρεσβύτατός τε εἴη παντὸς τοῦ γόνου καὶ

ὅτι νομιζόμενα εἴη πρὸς πάντων ἀνθρώπων τὸν πρεσβύτατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν. Ξέρξης δὲ, ὡς Ἀτόστης τε παῖς εἴη τῆς Κύρου θυγατρὸς καὶ ὅτι Κύρος εἴη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσησι τὴν ἐλευθερίην. Δαρείου 3 δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω γνώμην, ἐπύγχανε κατὰ τῶντὸ τούτοισι καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτη βασιληῆς καὶ φυγὴν ἐπιβαλὼν ἐωτῷ ἐκ Λακεδαιμονος· οὗτος ὧντὴ πυθόμενος τῶν Δαρείου παίδων τὴν διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξη συνεβούλευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς αὐτὸς μὲν γένοιτο Δαρείω ἥδη βασιλεύοντι καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος· Ἀρταβαζάνης δὲ ἔτι ἴδιατη ἔόντι Δαρείῳ· οὐκων οὔτ' οἰκὸς εἴη οὔτε δίκαιον ἄλλον τινὰ τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἐωτοῦ· ἐπεὶ γε καὶ ἐν Σπάρτη, ἔφη ὁ Δημάρητος ὑποτιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ἦν οἱ μὲν προγεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων βασιλεῦσαι· ὁ δὲ βασιλεύοντι ὄψιγονος ἐπιγένηται, τοῦ ἐπιγενομένου τὴν ἔκδεξιν τῆς βασιληῆς γίνεσθαι. χρησαμένου δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγοι δίκαια, βασιλέα μιν ἀπέδεξε. δοκέει δέ μοι καὶ ἀνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεῦσαι ἀν Ξέρξης· ἡ γὰρ Ἀτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος.

Ἄποδέξας δὲ βασιλέα Πέρσησι Δαρεῖος Ξέρξεα, 4 ὅρμητο στρατεύεσθαι· ἀλλὰ γὰρ μετὰ ταῦτα τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν τῷ ὑστέρῳ ἔτει παρασκευαζόμενον συνήνεικε αὐτὸν Δαρεῖον βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἔτεα ἔξ τε καὶ τριήκοντα, ἀποθανεῖν, οὐδέ οἱ ἔξεγένετο οὔτε τοὺς ἀπεστεῶτας Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι· ἀποθανόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληὴ ἀνεχώρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα.

Ο τούννυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς 5 πρόθυμος ἦν κατ' ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἰγυπτον ἐποιέετο στρατιῆς ἀγερσιν· παρεὼν δὲ καὶ δυνά-

μενος παρ' αὐτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ο Γωβρύεω, ὃς ἦν Ξέρξη μὲν ἀνεψιὸς Δαρείου δὲ ἀδελφεῆς πάις, τοιούτου λόγου εἶχετο, λέγων· “δέσποτα, οὐκ οἰκός ἐστι Αθηναίους ἐργασαμένους πολλὰ ἥδη κακὰ Πέρσας, μὴ οὐ δοῦναι δίκας τῶν ἐποίησαν ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τάπερ ἐν χερσὶ ἔχεις· ἡμερώσας δὲ Αἰγυπτον τὴν ἐξυβρίσασαν στρατηλάτεε ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἵνα λόγος τέ σε ἔχῃ πρὸς ἀνθρώπων ἀγαθὸς καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι.” οὗτος μέν οἱ λόγος ἦν τιμωρός· τοῦ δὲ λόγου παρενθύκην ποιεέσκετο τήνδε, ως ἡ Εὐρώπη περικαλλῆς χώρη, καὶ δένδρεα παντοῖα φέρει τὰ ἡμερα, ἀρετήν τε ἄκρη, βασιλέει τε 6 μούνῳ θινητῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι. Ταῦτα ἔλεγε οὐα νεωτέρων ἔργων ἐπιθυμητῆς ἐὼν καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλλάδος ὑπαρχος εἶναι, χρόνῳ δὲ κατεργάσατο τε καὶ ἀνέπεισε Ξέρξεα ὥστε ποιέειν ταῦτα· συνέλαβε γὰρ καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα γενόμενα ἐς τὸ πείθεσθαι Ξέρξεα· τοῦτο μὲν ἀπὸ τῆς Θεσσαλίης παρὰ τῶν Ἀλευαδέων ἀπιγμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλέα, πᾶσαν προθυμίην παρεχόμενοι, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ Ἀλευάδαι οὗτοι ἦσαν Θεσσαλίης βασιλέες. τοῦτο δὲ Πεισιστρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτῶν λόγων ἔχόμενοι τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι καὶ δή τι πρὸς τούτουσι ἔτι πλέον προσορέγοντό οἱ, ἔχοντες Ὀνομάκριτον, ἄνδρα Ἀθηναῖον, χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβεβήκεσαν γὰρ τὴν ἔχθρην προκαταλυσάμενοι ἐξηλάσθη γὰρ ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πεισιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηνέων, ἐπ' αὐτοφώρῳ ἀλοὺς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἐρμιονέος ἐμπολέων ἐς τὰ Μουσαίου χρησμὸν, ὡς αἱ ἐπὶ Λήμνου ἐπικείμεναι νῆσοι ἀφανίζοιατο κατὰ τῆς θαλάσσης· διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ Ἰππαρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. τότε δὲ συναναβὰς, ὅκως ἀπίκοιτο ἐς ὅψιν τὴν βασιλέος, λεγόντων τῶν Πεισιστρατιδέων περὶ

αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους, κατέλεγε τῶν χρησμῶν· εἰ μέν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδέν· ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστατα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τόν τε Ἑλλήσποντον, ως ζευχθῆναι χρεὸν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τὴν τε ἐλασιν ἔξηγεόμενος. οὗτος τε δὴ χρησμῳδέων προσεφέρετο, καὶ οἱ τε Πειστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας ἀποδεικνύμενοι.

“Ως δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν 7 Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτει μετὰ τὸν θάνατον τὸν Δαρείου, πρῶτα στρατηγὸν ποιέεται ἐπὶ τὸν ἀπεστεῶτας. τούτους μέν νυν καταστρεψάμενος, καὶ Αἰγυπτον πᾶσαν πολλὸν δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δαρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαιμένεϊ, ἀδελφεῷ μὲν ἐωτοῦ Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μέν νυν ἐπιτροπεύοντα Αἰγύπτου χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε 8 Ἰνάρως ὁ Ψαμιτίχου, ἀνὴρ Λίβυς. Ξέρξης δὲ μετὰ 8 Αἰγύπτου ἄλωσιν, ως ἔμελλε ἐσ χεῖρας ἄξεσθαι τὸ στράτευμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, σύλλογον ἐπίκλητον Πέρσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο, ὡν γνώμας τε πύθηται σφέων καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι εἴπη τὰ θέλει· ως δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης τάδε· “ἄνδρες Πέρσαι, οὗτος αὐτὸς κατηγήσομαι νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθεὶς, παραδεξάμενός τε αὐτῷ χρήσομαι· ως γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρεσβυτέρων, οὐδαμά κω ἡτρεμήσαμεν, ἐπεὶ τε παρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τὴνδε παρὰ Μῆδων Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεα· ἀλλὰ θεός τε οὗτος ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέπονσι συμφέρεται ἐπὶ τὸ ἄμεινον. τὰ μέν νυν Κῦρος τε καὶ Καμβύσης πατήρ τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργάσαντο καὶ προσεκτήσαντο ἔθνεα, ἐπισταμένοισι εὖ οὐκ ἄν τις λέγοι· ἐγὼ δὲ ἐπεὶ τε παρέλαβον τὸν θρόνον, τοῦτο ἐφρόντιζον, ὅκως μὴ λείψομαι τῶν πρότερον γενομένων ἐν τιμῇ τῆδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκτήσομαι δύναμιν Πέρσησι. φροντίζων δὲ εὑρίσκω ἄμα μὲν κῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χώρην τε τῆς νῦν ἐκτήμεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φλαυροτέρην, παμφο-

ρωτέρην τε, ἅμα δὲ τιμωρίην τε καὶ τίσιν γνομένην· διὸ ὑμέας νῦν ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πρήστειν ὑπερθέωμαι ὑμῖν. μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλāν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθηναίους τιμωρήσομαι ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρσας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. ἀράτε μέν νυν καὶ Δαρεῖον ιθύοντα στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους· ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ οὐκ ἐξεγένετο οἱ τιμωρήσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπέρ τε ἔκείνουν καὶ τῶν ἄλλων Περσέων οὐ πρότερον παύσομαι πρὶν ἂν ἐλω τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθήνας· οἵ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν ὑπῆρξαν ἄδικα ποιεῦντες. πρῶτα μὲν ἐς Σάρδις ἐλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ, (τῷ Μελητίῳ, δούλῳ δὲ ἡμετέρῳ,), ἀπικόμενοι ἐνέπρησαν τὰ τε ἄλσεα καὶ τὰ ἱρά· δεύτερα δὲ ἡμέας οἵσα ἐρξαν ἐς τὴν σφετέρην ἀποβάντας, ὅτε Δάτις τε καὶ Ἀρταφέρνης ἐστρατήγεον, τὰ ἐπίστασθέ κου πάντες τούτων μέντοι εἶνεκα ἀνάρτηματ ἐπ' αὐτοὺς στρατεύεσθαι· ἀγαθὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι τοσάδε ἀνευρίσκω λογιζόμενος, εἰ τούτους τε καὶ τοὺς τούτουσι πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα, οἱ Πέλοπος τὸν Φρυγὸς νέμονται χώρην· γῆν τὴν Περσίδα ἀποδέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὄμουρέονταν· οὐ γάρ δὴ χώρην γε οὐδεμίαν κατόφεται ὁ ἥλιος ὄμουρον ἐοῦσαν τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλά σφεας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν χώρην θῆσω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης· πυνθάνομαι γάρ ὅδε ἔχειν· οὔτε τινὰ πόλιν ἀνδρῶν οὐδεμίαν, οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι τὸ ὑμῖν οἰόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τούτων τῶν κατέλεξα ὑπεξιραιρημένων· οὕτω οἵ τε ἡμῖν αἴτιοι ἔξουσι δούλιον ζυγὸν, οἵ τε ἀναίτιοι. ὑμεῖς δ' ἀν μοι τάδε ποιέοντες χαρίζοισθε· ἐπεὰν ὑμῖν σημεῖνω τὸν χρόνον ἐς τὸν ἥκειν δεῖ, προθύμως πάντα τινὰ ὑμέων χρῆστε παρεῖναι· ὃς ἀν δὲ ἔχων ἥκη παρεστκευασμένον στρατὸν κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ τιμιώτατα νομίζεται εἶναι ἐν ἡμετέρου. ποιητέα μέν νυν ταῦτα

ἔστι οὕτω· ἵνα δὲ μὴ ἴδιοβουλεύειν ὑμῖν δοκέω, τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων ὑμέων τὸν βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι.” ταῦτα εἶπας ἐπαύετο.

Μετ’ αὐτὸν δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε· “ὦ δέσποτα, οὐδέ μόνον εἰς τῶν γενομένων Περσέων ἄριστος ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσομένων· ὃς τά τε ἄλλα λέγων ἐπίκεο ἄριστα καὶ ἀληθέστατα, καὶ Ἰωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους οὐκ ἔάσεις καταγελάσαι ἡμῖν, ἔόντας ἀναξίους· καὶ γὰρ δεινὸν ἄν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς καὶ Αἰθίοπάς τε καὶ Ἀσσυρίους ἄλλα τε ἔθνεα πολλὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας οὐδὲν ἄλλὰ δύναμιν προστκάσθαι βουλόμενοι, καταστρεψάμενοι δούλους ἔχομεν, Ἐλληνας δὲ ὑπάρξαντας ἀδικίης, οὐ τιμωρησόμεθα· τί δείσαντες; κοίην πλήθεος συστροφὴν, κοίην δὲ χρημάτων δύναμιν; τῶν ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην, ἐπιστάμεθα δὲ τὴν δύναμιν ἔονταν ἀσθενέα· ἔχομεν δὲ αὐτῶν παιδας καταστρεψάμενοι τούτους, οἱ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοικημένοι, Ἰωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Δωριέες καλέονται. ἐπειρήθην δὲ καὶ αὐτὸς ἥδη ἐπελαύνων ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους, ὑπὸ πατρὸς τοῦ σοῦ κελευσθείσ· καί μοι μέχρι Μακεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς αὐτὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἀντιώθη ἐς μάχην. καίτοι γε ἐώθασι Ἐλληνες, ὡς πυνθάνομαι, ἀβουλότατα πολέμους ἵστασθαι, ὑπό τε ἀγνωμοσύνης καὶ σκαιότητος· ἐπεὰν γὰρ ἀλλήλοισι πόλεμον προείπωσι, ἔξευρόντες τὸ κάλλιστον χωρίον καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο κατιόντες μάχονται· ὥστε σὺν κακῷ μεγάλῳ οἱ νικῶντες ἀπαλλάσσονται· περὶ δὲ τῶν ἐστωμένων οὐδὲ λέγω ἀρχὴν, ἔξωλεες γὰρ δὴ γίνονται· τοὺς χρῆν, ἔόντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαχρεωμένους καὶ ἀγγέλοισι καταλαμβάνειν τὰς διαφορὰς, καὶ παντὶ μᾶλλον ἡ μάχησι· εἰ δὲ πάντως ἔδεε πολεμέειν πρὸς ἀλλήλους, ἔξευρίσκειν χρῆν τῇ ἐκάτεροι εἰσι δυσχειρωτότατοι, καὶ ταύτη πειρᾶν.

τρόπῳ τοίνυν οὐ χρηστῷ Ἐλληνες διαχρεώμενοι, ἐμέο
ἐλάσαντος μέχρι Μακεδονίης γῆς, οὐκ ἥλθον ἐς τού-
τον λόγον ὥστε μάχεσθαι, σοὶ δὲ δὴ μέλλει τις, ὡ
βασιλεῦ, ἀντιώσεσθαι πόλεμον προσφέρων, ἄγοντι
καὶ πλῆθος τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης καὶ νέας τὰς ἀπάσας;
ώς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο θράσεος ἀνήκει τὰ
Ἐλλήνων πρήγματα. εἰ δὲ ἄρα ἐγώ γε ψευσθείην
γνώμη, καὶ ἐκεῦνοι ἐπαρθέντες ἀβουλίῃ ἔλθοιεν ἥμιν
ἐς μάχην, μάθοιεν ἀν ὡς εἰμεν ἀνθρώπων ἄριστοι τὰ
πολεμῆσσι. ἔστω δὲ ὡν μηδὲν ἀπέιρητον· αὐτόματον
γὰρ οὐδὲν, ἀλλ’ ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φιλέει
γίνεσθαι.” Μαρδόνιος μὲν τοσαῦτα ἐπιλεήνας τὴν
Ξέρξεω γνώμην, ἐπέπαιτο.

10 Σιωπώντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων καὶ οὐ τολ-
μώντων γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ προκειμένῃ,
Ἀρτάβανος ὁ Υστάσπεος πάτρως ἐὼν Ξέρξη, τῷ
δὴ καὶ πίσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε· “ὦ βασιλεῦ, μὴ
λεχθεισέων μὲν γνωμέων ἀντιέων ἀλλήλησι, οὐκ ἔστι
τὴν ἀμείνων αἰρεόμενον ἐλέσθαι ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ
χρῆσθαι· λεχθεισέων δὲ, ἔστι· ὥσπερ τὸν χρυσὸν
τὸν ἀκήρατον αὐτὸν μὲν ἐπ’ ἔωτοῦ οὐ διαγινώσκο-
μεν, ἐπεὰν δὲ παρατρύψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ διαγινώ-
σκομεν τὸν ἀμείνων. ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ τῷ σῷ ἀδελ-
φεῷ δὲ ἐμῷ, Δαρείῳ, ἥγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ
Σκύθας, ἄνδρας οὐδαμόθι γῆς ἄστυ νέμοντας· ὁ δὲ
ἐλπίζων Σκύθας τοὺς νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοὶ
τε οὐκ ἐπείθετο στρατευτάμενός τε πολλούς τε καὶ
ἀγαθοὺς τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε· σὺ δὲ, ὡ
βασιλεῦ, μέλλεις ἐπ’ ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν
ἀμείνονας ἢ Σκύθας· οἱ κατὰ θάλασσάν τε ἄριστοι
καὶ κατὰ γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι
δεινὸν, ἐμέ σοι δίκαιον ἔστι φράζειν· ζεύξας φῆς τὸν
Ἐλλήσποντον ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν
Ἐλλάδα· καὶ δὴ καὶ συνήνεικε ἦτοι κατὰ γῆν ἢ καὶ
κατὰ θάλασσαν ἐσσωθῆναι, ἢ καὶ κατ’ ἀμφότερα·
οἱ γὰρ ἄνδρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι· πάρεστι δὲ

καὶ σταθμώσασθαι, εἰ στρατιήν γε τοσαύτην σὺν Δάτι καὶ Ἀρταφέρνεϊ ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην μοῦνοι Ἀθηναῖοι διέφθειραν. οὐκ ὅν ἀμφοτέρη σφι ἔχώρησε· ἀλλ’ ἦν τῆσι νησὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ πλέωσι ἐς τὸν Ἐλλήσποντον καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν γέφυραν, τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεται δεινόν. ἐγὼ δὲ οὐδὲμιῇ σοφίῃ οἰκητῇ αὐτὸς ταῦτα συμβάλλομαι, ἀλλ’ οἶόν κοτε ἡμέας ὀλίγου ἀδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατὴρ σὸς ζεύξας Βόσπορον τὸν Θρηίκιον, γεφυρώσας δὲ ποταμὸν Ἰστρον διέβη ἐπὶ Σκύθας, τότε παντοῖοι ἐγένοντο Σκύθαι δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι τὸν πόρον, τοῖσι ἐπιτέτραπτο ἡ φυλακὴ τῶν γεφυρέων τοῦ Ἰστρου· καὶ τότε γε Ἰστιαῖος ὁ Μιλήτου τύραννος εἰ ἐπέσπετο τῶν ἄλλων τυράννων τῇ γνώμῃ, μηδὲ ἡντιώθη, διέργαστο ἀν τὰ Περσέων πρήγματα· καίτοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι δεινὸν, ἐπ’ ἀνδρί γε ἐνὶ πάντα τὰ βασιλέος πρήγματα γεγενῆσθαι. σὺν ὅν μὴ βούλευ ἐς κίνδυνον μηδένα τοιούτον ἀπικέσθαι, μηδεμιῆς ἀνάγκης ἔουσης· ἀλλ’ ἐμοὶ πείθευ· νῦν μὲν τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὐτίς τε, ὅταν τοι δοκέῃ, προσκεψάμενος ἐπὶ σεωυτοῦ, προαγόρευε τά τοι δοκέει εἶναι ἕριστα· τὸ γάρ εὖ βούλευεσθαι κέρδος μέγιστον εὑρίσκω ἔον· εἰ γάρ καὶ ἐναντιωθῆναι τι θέλει, βεβούλευται μὲν οὐδὲν ἥστον εὖ, ἐσσωται δὲ ὑπὸ τῆς τύχης τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βούλευσάμενος αἰσχρῶς, εἰ οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, εῦρημα εῦρηκε· ἥστον δὲ οὐδέν οἱ κακῶς βεβούλευται. ὄρᾶς τὰ ὑπερέχοντα ἥως ὡς κεραυνοῦ ὁ θεὸς οὐδὲ ἐῷ φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδέν μιν κνίζει; ὄρᾶς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰὲν καὶ δένδρεα τὰ τοιαῦτα ἀποσκήπτει τὰ βέλεα; φιλέει γάρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν. οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου διαφθείρεται κατὰ τοιόνδε· ἐπεάν σφι ὁ θεὸς φθονήσας φόβον ἐμβάλῃ, ἦ βροντὴν, δι’ ὅν ἐφθάρησαν ἀναξίως ἐωυτῶν· οὐ γάρ ἐῷ φρονέειν μέγα ὁ θεὸς

ἄλλον ἢ ἑωυτόν. ἐπειχθῆναι μέν νυν πᾶν πρῆγμα τίκτει σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίαι μεγάλαι φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ ἐπιστχεῖν ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ παραντίκα δοκέοντα εἶναι, ἀλλ' ἀνὰ χρόνον ἔξεύροι τις ἄν. σοὶ μὲν δὴ ταῦτα, ὡς βασιλεῦ, συμβουλεύω· σὺ δὲ, ὡς παῖ Γωβρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέγων λόγους ματαίους περὶ Ἑλλήνων, οὐκ ἔόντων ἀξίων φλαύρως ἀκούειν· Ἐλληνας γάρ διαβάλλων, ἐπαίρεις αὐτὸν βασιλέα στρατεύεσθαι· αὐτοῦ δὲ τούτου εἴνεκα δοκέεις μοι πᾶσαν προθυμίην ἔκτείνειν. μή νυν οὕτω γένηται· διαβολὴ γάρ ἔστι δεινότατον· ἐν τῇ δύο μέν εἰσι οἱ ἀδικέοντες, εἴς δὲ ὁ ἀδικεόμενος· ὁ μὲν γάρ διαβάλλων ἀδικέει οὐ παρεόντος κατηγορέων· ὁ δὲ ἀδικέει, ἀναπειθόμενος πρὸν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθη· ὁ δὲ δὴ ἀπεὼν τοῦ λόγου τάδε ἐν αὐτοῖς ἀδικέεται, διαβληθεὶς τε ὑπὸ τοῦ ἐτέρου καὶ νομισθεὶς πρὸς τοῦ ἐτέρου κακὸς εἶναι. ἀλλ' εἰ δὴ δεῖ γε πάντως ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους στρατεύεσθαι, φέρε, βασιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν ἥθεσι τοῖσι Περσέων μενέτω· ἥμέων δὲ ἀμφοτέρων παραβαλλομένων τὰ τέκνα, στρατηλάτεε αὐτὸς σὺ ἐπιλεξάμενός τε ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκόσην τινὰ βούλεαι· καὶ ἦν μὲν τῇ σὺ λέγεις ἀναβαίνῃ βασιλεῖ τὰ πρήγματα, κτεινέσθων οἱ ἔμοι παῖδες πρὸς δὲ αὐτοῖς τι καὶ ἐγώ· ἦν δὲ τῇ ἐγώ προλέγω, οἱ σοὶ ταῦτα πασχόντων σὺν δέ σφι καὶ σὺ, ἦν ἀπονοστήσῃς· εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὑποδύνειν οὐκ ἐθελήσεις, σὺ δὲ πάντως στράτευμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀκούσεσθαι τινά φημι τῶν αὐτοῦ τῇδε ὑπολειπομένων, Μαρδόνιον μέγα τι κακὸν ἔξεργασμένον Πέρσας ὑπὸ κυνῶν τε καὶ ὄρνιθων διαφορεύμενον, ἢ κου ἐν γῇ τῇ Ἀθηναίων ἢ σέ γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων, εἰ μὴ ἄρα καὶ πρότερον κατ' ὄδὸν, γνόντα ἐπ' οἷς ἄνδρας ἀναγινώσκεις στρατεύεσθαι βασιλέα·”

11 Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα ἔλεξε· Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς ἀμείβεται τοῖσδε· “Ἀρτάβανε, πατρὸς εἰς τοῦ ἐμοῦ

ἀδελφεός τοῦτο σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον μισθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων· καὶ τοι ταύτην τὴν ἀτιμίην προστίθημι ἔοντι κακῷ τε καὶ ἀθίμῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοὶ γε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα αὐτοῦ τε μένειν ἄμα τῆσι γυναιξὶν· ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο ὅσαπερ εἶπα ἐπιτελέα ποιήσω· μὴ γὰρ εἴην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀριαράμνεω, τοῦ Τείσπεος, τοῦ Κίρου, τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Τείσπεος, τοῦ Ἀχαιμένεος γεγονὼς, μὴ τιμωρησάμενος Ἀθηναίους· εὐ ἐπιστάμενος, ὅτι εἰ ἡμεῖς ἡσυχίην ἄξομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι ἀλλὰ καὶ μάλα στρατεύσονται ἐπὶ τὴν ἡμετέρην, εἰ χρὴ σταθμώσασθαι τοῖσι ὑπαργμένοισι ἐξ ἐκείνων· οἱ Σάρδις τε ἐνέπρησαν καὶ ἥλασαν ἐς τὴν Ἀσίην. οὐκων ἔξαναχωρέειν οὐδετέροισι δυνατῶς ἔχει, ἀλλὰ ποιέειν ἢ παθέειν προκέεται ἀγώνια τὸ τάδε πάντα ὑπὸ Ἑλλησι, ἢ ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρσησι γένηται· τὸ γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἔχθρης ἔστι· καλὸν ὅν προπεπονθότας ημεας τιμωρέειν ἥδη γίνεται, ὥντα καὶ τὸ δεινὸν τὸ πείσομαι τοῦτο μάθω, ἐλάσας ἐπ' ἄνδρας τούτους, τούς γε καὶ Πέλοψ ὁ Φρὺξ, ἐών πατέρων τῶν ἐμῶν δοῦλος, κατεστρέψατο οὗτω, ὡς καὶ ἐς τόδε αὐτοί τε ὕνθρωποι καὶ ἡ γῆ αὐτῶν ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεψαμένου καλέονται.”

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἐλέγετο· μετὰ δὲ, εὐφρόνη 12 τε ἐγίνετο καὶ Ξέρξεα ἔκνιζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη· νυκτὶ δὲ βουλὴν διδοὺς, πάγχυ εὑρισκέ οἱ οὐ πρῆγμα εἶναι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· δεδογμένων δέ οἱ αὐτὶς τούτων, κατύπνωσε· καὶ δὴ κον ἐν τῇ νυκτὶ εἰδε ὄψιν τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα εἰπεῖν· “μετὰ δὴ βουλεύεαι, ὁ Πέρσα, στράτευμα μὴ ἄγειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, προείπας ἀλίζειν Πέρσας στρατόν; οἵτε ὁν μεταβούλευόμενος ποιέεις εὖ, οἵτε ὁ συγγνωσόμενός τοι πάρα· ἀλλ', ὥσπερ τῆς ἡμέρης ἐβούλεύσαο ποιέειν, ταύτην ἵθι τῶν ὁδῶν.” Γὸν μὲν, ταῦτα εἴπαντα, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποπτάσθαι· 13

ημέρης δὲ ἐπιλαμψάσης, ὄνειρου μὲν τοῦτον λόγον οὐδένα ἐποιέετο, ὁ δὲ Περσέων συναλίσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ σφι τάδε. “ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι ἔχετε ὅτι ἀγχίστροφα βουλεύομαι· φρενῶν τε γὰρ ἐς τὰ ἐμεωυτοῦ πρῶτα οὐ κω ἀνήκω, καὶ οἱ παρηγορεύμενοι κεῦνα ποιέειν οὐδένα χρόνον μεν ἀπέχονται· ἀκούσαντι μέντοι μοι τῆς Ἀρταβάνου γνώμης, παραντίκα μὲν ἡ νεότης ἐπέζεσε, ὥστε ἀεικέστερα ἀπορρίψαι ἐπεα ἐς ἄνδρα πρεσβύτερον ἡ χρεόν· νῦν μέντοι συγγνοὺς, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ· ως ὁν μεταδεδογμένον μοι μὴ στρα-
 14 τεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἥσυχοι ἐστε.” Πέρσαι μὲν ως ἥκουσαν ταῦτα, κεχαρηκότες προσεκύνεον· νυκτὸς δὲ γενομένης, αὖτις τώντο ὄνειρον τῷ Ξέρξῃ κατυπιωμένῳ ἔλεγε ἐπιστάν· “ὦ παῖ Δαρείου, καὶ δὴ φαίνεαι ἐν Πέρσησί τε ἀπειπάμενος τὴν στρατηλασίην, καὶ τὰ ἐμὰ ἐπεα ἐν οὐδενὶ ποιεύμενος λόγῳ, ως παρ' οὐδενὸς ἀκούσας· εὖ νυν τόδι ἵσθι, ἥνπερ μὴ αὐτίκα στρατηλατέης, τάδε τοι ἐξ αὐτῶν ἀνασχήσειν· ως καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, 15 οὗτω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κατὰ τάχος ἐσεαι.” Ξέρξης μὲν, περιδεῆς γενόμενος τῇ ὄψει, ἀνά τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμπει ἄγγελον ἐπὶ Ἀρτάβαιον καλέοντα· ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Ξέρξης τάδε· “Ἀρτάβανε, ἐγὼ τὸ παραντίκα μὲν οὐκ ἐσωφρόνεον, εἴπας ἐς σὲ μάται τὸ πεα χρηστῆς εἴνεκα συμβουλίης· μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων, ἔγνων δὲ ταῦτα μοι ποιητέα ἔόντα τὰ σὺ ὑπεθήκαο. οὐκων δυνατός τοι εἰμὶ ταῦτα ποιέειν βουλόμενος· τετραμένῳ γὰρ δὴ καὶ μετεγνωκότι ἐπιφοιτῶν ὄνειρον φαντάζεται μοι, οὐδαμῶς συνέπαινον ἐὸν ποιέειν με ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαν οἴχεται· εἰ ὁν θεός ἐστι ὁ ἐπιπέμπων, καί οἱ πάντως ἐν ἥδονῇ ἐστι γενέσθαι στρατηλασίην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτήσεται καὶ σοὶ τώντο τοῦτο ὄνειρον ὅμοίως καὶ ἐμοὶ ἐντελλόμενον· εὐρίσκω δὲ ὁδε ἀν γινόμενα ταῦτα, εἰ λάβοις

τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδὺς μετὰ τοῦτο ἵζοιο
ἐς τὸν ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ
κατυπνώσειας.” Ξέρξης μὲν ταῦτα οἱ ἔλεγε. Ἀρτά-16
βανος δὲ οὐ τῷ πρώτῳ οἱ κελεύσματι πειθόμενος οἴα
οὐκ ἀξιεύμενος ἐς τὸν βασιλῆιον θρόνον ἵζεσθαι,
τέλος ὡς ἡνάγκαζετο, εἴπας τάδε ἐποίεε τὸ κελευόμε-
νον. “ἴστον ἐκεῖνο, ὃ βασιλεῦ, παρ’ ἐμοὶ κέκριται,
φρονέειν τε εὖ καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πεί-
θεσθαι· τὰ σὲ καὶ ἀμφότερα περιήκοντα, ἀνθρώπων
κακῶν ὅμιλαι σφάλλουσι· κατά περ τὴν πάντων
χρησιμωτάτην ἀνθρώποισι θάλασσαν πνεύματά φασι
ἀνέμων ἐμπίπτοντα, οὐ περιορᾶν φύσει τῇ ἑωυτῆς
χρῆσθαι. ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς οὐ
τοσοῦτο ἔδακε λύπη, ὅσον, γνωμέων δύο προκει-
μενέων Πέρσησι,—τῆς μὲν ὕβριν αὐξανούσης τῆς δὲ
καταπαυόσης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἴη διδάσκειν
τὴν ψυχὴν πλέον τι δίζησθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρεόν-
τος,—τοιουτέων προκειμενέων γνωμέων, ὅτι τὴν σφα-
λερωτέρην σεωυτῷ τε καὶ Πέρσησι ἀναίρεο· οὐν ὅν,
ἐπειδὴ τέτραψαι ἐπὶ τὴν ἀμείνω, φήσ τοι μετιέντι
τὸν ἐπ’ Ἑλληνας στόλον ἐπιφοιτᾶν ὄνειρον θεοῦ
τινος πομπῆ, οὐκ ἔωντά σε καταλύειν τὸν στόλον·
ἀλλ’ οὐδὲ ταῦτα ἔστι, ὃ πᾶν, θεῖα· ἐνύπνια γὰρ τὰ
ἐς ἀνθρώπους πεπλανημένα τοιαῦτά ἔστι οἴα σε ἐγὼ
διδάξω, ἔτεσι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος ἐών· πε-
πλανῆσθαι αὗται μάλιστα ἐώθασι οἱ ὄψιες τῶν ὄνει-
ράτων, τά τις ἡμέρης φροντίζει· ἡμεῖς δὲ τὰς πρὸ
τοῦ ἡμέρας ταῦτην τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα
εἴχομεν μετὰ χεῖρας· εἰ δὲ ἄρα μὴ ἔστι τοῦτο τοιοῦτο
οἷον ἐγὼ διαιρέω, ἀλλά τι τοῦ θεοῦ μετέχον, σὺ πᾶν
αἵτος συλλαβὼν εἴρηκας· φανήτω γὰρ δὴ καὶ ἐμοὶ
ώς καὶ σοὶ διακελεύμενον. φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλόν
μοι ὄφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα ἢ οὐ καὶ τὴν
ἐμήν· οὐδέ τι μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ
ἢ οὐ καὶ ἐν τῇ ἐμῇ· εἴπερ γε καὶ ἄλλως ἐθέλει
φανῆναι οὐ γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε εὐηθείης ἀνήκει

τοῦτο, ὃ τι δή κοτέ ἐστι τὸ ἐπιφαινόμενόν του ἐν τῷ ὑπνῷ, ὡστε δόξει ἐμὲ ὄρῶν σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον· εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιώσει ἐπιφανῆναι, οὔτε ἦν τὴν ἐμὴν ἐσθῆτα ἔχω οὔτε ἦν τὴν σὴν, σὲ δὲ ἐπιφοιτήσει, τούτο τῇδη μαθητέον ἐστί· εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτήσειέ γε συνεχέως, φαίνην ἀν καὶ αὐτὸς θεῖον εἶναι· εἰ δέ τοι οὕτω δεδόκηται γίνεσθαι, καὶ οὐκ οἰά τε αὐτὸ παρατρέψαι, ἀλλ’ ἦδη δεῖ ἐμὲ ἐν κοίτῃ τῇ σῇ κατυπνώσαι, φέρε, τούτων ἔξ ἐμεῦ ἐπιτελευμένων, φανήτω καὶ ἐμοὶ· μέχρι δὲ τούτου, τῇ παρεούσῃ γνώμῃ χρήσομαι.” Τοσαῦτα εἶπας Ἀρτάβανος ἐλπίζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λέγοντα οὐδὲν, ἐποίεε τὸ κελευόμενον· ἐνδὺς δὲ τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα καὶ ιζόμενος ἐς τὸν βασιλῆϊον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοῦτον ἐποιέετο, ἥλθε οἱ κατυπνωμένῳ τῷτο δὲ καὶ παρὰ Ξέρξεα ἐφοίτα· ὑπερστὰν δὲ τοῦ Ἀρταβάνου, εἶπε τάδε· “ἄρα σὺ δὴ κεῦνος εἰς ὁ ἀποσπεύδων Ξέρξεα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς δὴ κηδόμενος αὐτοῦ; ἀλλ’ οὔτε ἐς τὸ μετέπειτα, οὔτε ἐς τὸ παρατίκα νῦν καταπροΐξεαι ἀποτρέπων τὸ χρεὸν γενέσθαι· Ξέρξεα δὲ τὰ δεῖ ἀνηκουστέοντα παθέειν, αὐτῷ ἐκείνῳ 18 δεδήλωται.” Ταῦτά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος τὸ δινειρον ἀπειλέειν, καὶ θερμοῖσι σιδηρίοισι ἐκκαίειν αὐτοῦ μέλλειν τοὺς ὄφθαλμούς· καὶ δος, ἀμβώσας μέγα, ἀναθρώσκει, καὶ παριζόμενος Ξέρξῃ, ὡς τὴν δύψιν οἱ τοῦ ἐνυπνίου διεξῆλθε ἀπηγεόμενος, δεύτερά οἱ λέγει τάδε· “ἐγὼ μὲν, ὡς βασιλεῦ, οἷα ἄνθρωπος ἵδων ἦδη πολλά τε καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡστόνων, οὐκ ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἥλικίῃ εἴκειν, ἐπιστάμενος ὡς κακὸν εἴη τὸ πολλῶν ἐπιθυμέειν, μεμνημένος μὲν τὸν ἐπὶ Μασταγέτας Κύρου στόλον ὡς ἐπρηξε, μεμνημένος δὲ καὶ τὸν ἐπ’ Αἰθίοπας τὸν Καμβύσεω, συστρατεύμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας· ἐπιστάμενος ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀτρεμίζοντά σε μακαριστὸν εἶναι πρὸς παντων ἀνθρώπων.

ἐπεὶ δὲ δαιμονίη τις γίνεται ὄρμὴ, καὶ ἹΕλληνας, ὡς
ζοικε, φθορή τις καταλαμβάνει θεήλατος, ἐγὼ μὲν
καὶ αὐτὸς τράπομαι καὶ τὴν γνώμην μετατίθεμαι·
σὺ δὲ σήμηνον μὲν Πέρσησι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμπό-
μενα, χρῆσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρώτοισι προ-
ειρημένοισι ἐσ τὴν παρασκευήν· ποίεε δὲ οὔτω, ὅκως,
τοῦ θεοῦ παραδιδόντος, τῶν σῶν ἐνδεήσει μηδέν.”
τούτων λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπαρθέντες τῇ ὄψει, ὡς
ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα
Πέρσησι, καὶ Ἀρτάβανος, ὃς πρότερον ἀποσπεύδων
μοῦνος ἐφαίνετο, τότε ἐπισπεύδων φανερὸς ἦν.

‘Ορμημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν, μετὰ ταῦτα 19
τρίτη ὄψις ἐν τῷ ὑπνῷ ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι ἔκριναν
ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δουλεύσειν τέ
οἱ πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν ἥδε· ἐδόκεε ὁ
Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ· ἀπὸ δὲ τῆς
ἐλαίης τοὺς κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν· μετὰ δὲ,
ἀφανισθῆναι περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον.
κρινάντων δὲ ταύτῃ τῶν μάγων, Περσέων τε τῶν
συλλεχθέντων αὐτίκα πᾶς ἀνὴρ ἐσ τὴν ἀρχὴν τὴν
ἐωυτοῦ ἀπελάσας, εἶχε προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι
εἰρημένοισι, θέλων αὐτὸς ἔκαστος τὰ προκείμενα
δῦρα λαβεῖν· καὶ Ξέρξης τοῦ στρατοῦ οὔτω ἐπά-
γερσιν ποιέεται, χῶρον πάντα ἐρευνῶν τῆς ἥπερον.
‘Απὸ γὰρ Αἰγύπτου ἀλώσιος, ἐπὶ μὲν τέσσερα ἔτεα 20
πλήρεα παραρτέετο στρατιήν τε καὶ τὰ πρόσφορα
τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτει ἀνομένῳ ἐστρατηλάτεε
χειρὶ μεγάλῃ πληγθεος. στόλων γὰρ, τῶν ἡμεῖς ἴδ-
μεν, πολλῷ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο· ὥστε μήτε
τὸν Δαρείον τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μηδὲν φαί-
νεσθαι, μήτε τὸν Σκυθικὸν, ὃτε Σκύθαι Κιμμερίους
διώκοντες ἐσ τὴν Μηδικὴν χώρην ἐμβαλόντες σχεδὸν
πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίης καταστρεψάμενοι ἐνέμοντο·
τῶν εἴνεκεν ὕστερὸν Δαρείος ἐτιμωρέετο· μήτε κατὰ
τὰ λεγόμενα τὸν Ἀτρειδέων ἐσ Ἰλιον, μήτε τὸν Μυ-
σῶν τε καὶ Τευκρῶν τὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμε-

νον· οἱ διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον, τούς τε Θρῆκας κατεστρέψαντο πάντας καὶ ἐπὶ τὸν Ἰόνιον πόντον κατέβησαν, μέχρι τε Πηγειοῦ ποτα-
21 μοῦ τοῦ πρὸς μεσαμβρίης ἥλασταν. Αὗται αἱ πᾶ-
σαι, καὶ οὐδὲ εἰ ἔτεραι πρὸς ταύτησι γενόμεναι στρα-
τηλασίαι, μῆτρις τῆσδε οὐκ ἄξιαι. τί γὰρ οὐκ ἡγαγε
ἐκ τῆς Ἀσίης ἔθνος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῦν
δὲ πινόμενόν μιν ὅδωρ οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγά-
λων ποταμῶν; οἱ μὲν γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ
ἐς πεζὸν ἐτετάχαστο· τοῖσι δὲ ἵππος προσετέτακτο,
τοῖσι δὲ ἵππαγωγὰ πλοῦτα ἄμα στρατευομένοισι·
τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν, τοῖσι
δὲ σῖτά τε καὶ νέας.

22 Καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προσπταισάντων τῶν πρώτων περιπλεόντων περὶ τὸν Ἀθων, προετοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων κου μάλιστα ἐς τὸν Ἀθων· ἐν γὰρ Ἐλαιοῦντι τῆς Χερσονήσου ὥρμεον τριήρεες. ἐνθεῦτεν δὲ ὄρμεώμενοι, ὥρυσσον ὑπὸ μαστίγων παντοδαποὶ τῆς στρατιῆς διάδοχοι δὲ ἐφοίτων. ὥρυσ-
σον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἀθων κατοικημένοι. Βουβά-
ρης δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρταίου,
ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου. ὁ γὰρ Ἀθως
ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ οὐνομαστὸν, ἐς θάλασσαν
κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων· τῇ δὲ τελευτῇ
ἐς τὴν ἡπειρὸν τὸ ὄρος, χερσονησοειδές τέ ἐστι καὶ
ἰσθμὸς ὡς δώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο καὶ κο-
λωνοὶ οὐ μεγάλοι ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων ἐπὶ¹
θάλασσαν τὴν ἀντίον Τορώνης· ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ
τούτῳ, ἐς τὸν τελευτὴν δὲ Ἀθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς
οἰκηται· αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης ἔσω δὲ τοῦ Ἀθω οἰκημέ-
ναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀντὶ ἡπειρωτίδων
ώρμητο ποιέειν, εἰσὶ αὖτε Δίον, Ολόφυξος, Λακράθων,
Θύσσος, Κλεωναί· πόλις μὲν αὗται, αἱ τὸν Ἀθων νέ-
23 μονται. Ὁρυσσον δὲ ὁδε· δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ
βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν σχοινοτενὲς
ποιησάμενοι· ἐπεὶ δὲ ἐγένετο βαθεῖα ἡ διώρυξ, οἱ

μὲν, κατώτατα ἔστεωτες, ὕρυσσον· ἔτεροι δὲ παρεδίδοσαν τὸν αἰεὶ ἔξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε ἔστεωσι ἐπὶ βάθρων· οἱ δὲ αὖ ἐκδεκόμενοι, ἔτέροισι, ἔως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἔξεφόρεόν τε καὶ ἔξεβαλλον. τοῖσι μέν νῦν ἄλλοισι, πλὴν Φοινίκων, καταρρηγνύμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὄρυγματος πόνον διπλήσιον παρεῖχον· ἄτε γὰρ τοῦ τε ἄνω στόματος καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἔμελλέ σφι τοιοῦτο ἀποβήσεσθαι· οἱ δὲ Φοινικες σοφίην ἔν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ· ἀπολαχόντες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλλε, ὕρυσσον τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἡ ὅσον ἔδει αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι· προβαίνοντο δὲ τοῦ ἔργου, συνῆγον αἰεί· κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἔξισοῦτο τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. ἐνθαῦτα δὲ λειμών ἔστι, ἵνα σφι ἀγορή τε ἐγίνετο καὶ πρητήριον· σῖτος δέ σφισι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀληλεσμένος. Ὡς μὲν 24 ἐμὲ συμβαλλεόμενον εὑρίσκειν, μεγαλοφροσύνης εἰνεκα αὐτὸς Ξέρξης ὕρυσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυσθαι καὶ μημόσυνα λιπέσθαι· παρεὸν γὰρ μηδένα πόνον λαβόντας τὸν ίσθμὸν τὰς νέας διειρύσαι, ὕρυσσειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσσῃ, εὖρος ὡς δύο τριήρεας πλέειν ὅμον ἐλαστρευμένας. τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι, τοῖσι περ καὶ τὸ ὕρυγμα, προσετέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρώσαι.

Ταῦτα μέν νῦν οὕτω ἐποίεε· παρασκευάζετο δὲ καὶ 25 ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου, ἐπιτάξας Φοίνιξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμήνει ἡ στρατιὴ, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· ἀναπυθόμενος δὲ τοὺς χώρους, καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεώτατον εἴη, ἄλλον ἄλλῃ ἀγινέοντας ὄλκάσι τε καὶ πορθμητοῖσι ἐκ τῆς Ἀσίης πανταχόθεν. τὸν δὲ ὅν πλεῖστον ἐς Λευκὴν Ἀκτὴν καλεομένην τῆς

Θρηήκης ἀγίνεον, οἱ δὲ ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ ἐς Ἡιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ ἐς Μακεδονίην διατεταγμένοι.

26 Ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξῃ ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλλων ὁρμητεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ ἐνθαῦτα γὰρ ἐρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ' ἥπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι στρατόν. ὃς μέν νυν τῶν ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐδὲ γὰρ ἀρχὴν ἐς κρίσιν τούτου πέρι ἐλθόντας οἴδα· οἱ δὲ ἐπει τε διαβάντες τὸν Ἀλυν ποταμὸν ὡμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι' αὐτῆς πορευόμενοι παρεγένοντο ἐς Κελαινάς. ἵνα πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἑτέρου οὐκ ἔλασσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὖνομα τυγχάνει ἐὸν Καταρρήκτης, ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων, ἐς τὸν Μαιάνδρον ἐκδιδοῦ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλι ἀνακρέμαται, τὸν ὑπὸ Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνακρεμασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ὑποκατήμενος Πύθιος ὁ Ἀτυος, ἀνὴρ Λιδὸς, ἐξείνισε τὴν βασιλέος στρατιὴν πᾶσαν ξενίοισι μεγίστοισι καὶ αὐτὸν Ξέρξεα, χρήματά τε ἐπαγγέλλετο βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν· ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου, εἴρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε ἐὼν ἀνδρῶν Πύθιος καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα; οἱ δὲ εἶπαν· “ὦ βασιλεῦ, οὐτός ἐστι ὃς τοι τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῳ τῇ χρυσέῃ καὶ τῇ ἀμπέλῳ. ὃς καὶ νῦν ἐστι πρώτος ἀνθρώπων πλούτῳ, τῶν ἡμεῖς ἔδιμεν, μετὰ σέ.” Θωμάσας δὲ τῶν ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἴρετο Πύθιον ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα; ὃ δὲ εἶπε· “ὦ βασιλεῦ, οὐτε σε ἀποκρύψω οὐτε σκῆψομαι τὸ μὴ εἰδέναι τὴν ἐμεωυτοῦ οὐσίην, ἀλλ' ἐπιστάμενός

τοι ἀτρεκέως καταλέξω· ἐπεί τε γὰρ τάχιστά σε
ἐπυθόμην ἐπὶ θάλασσαν καταβαίνοντα τὴν Ἑλλη-
νίδα, βουλόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρή-
ματα, ἔξέμαθον, καὶ εὑρὸν λογιζόμενος, ἀργυρίου
μὲν δύο χιλιάδας ἐούσας μοι ταλάντων, χρυσίου δὲ
τετρακοσίας μυριάδας στατήρων Δαρεικῶν, ἐπιδεού-
σας ἐπτὰ χιλιαδέων. καὶ τούτοισι σε ἐγὼ δωρέομαι·
αὐτῷ δὲ ἐμοὶ ἀπὸ ἀνδραπόδων τε καὶ γεωπεδίων ἀρ-
κέων ἐστὶ βίος.” Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε· Ξέρξης δὲ 25
ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε· “ξεῖνε Λυδὲ, ἐγὼ
ἐπεί τε ἔξῆλθον τὴν Περσίδα χώρην, οὐδενὶ ἀνδρὶ¹
συνέμιξα ἐς τοδε, ὅστις ἡθέλησε ξείνια προθεῖναι
στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις ἐς ὄψιν τὴν ἐμὴν κατα-
στὰς αὐτεπάγγελτος ἐς τὸν πόλεμον ἐμοὶ ἡθέλησε
συμβαλέσθαι χρήματα, ἔξω σεῦ· σὺ δὲ καὶ ἔξείνισας
μεγάλως στρατὸν τὸν ἐμὸν, καὶ χρήματα μεγάλα
ἐπαγγέλλεαι. σοὶ ὧν ἐγὼ ἀντὶ αὐτῶν γέρεα τοιάδε
δίδωμι· ξεῖνόν τέ σε ποιεῦμαι ἐμὸν καὶ τὰς τετρακο-
σίας μυριάδας τοι τῶν στατήρων ἀποπλήσω παρ'
ἐμεωυτοῦ, δοὺς τὰς ἐπτὰ χιλιάδας· ἵνα μή τοι ἐπι-
δεέεις ἔωσι αἱ τετρακόσιαι μυριάδες ἐπτὰ χιλιαδέων,
ἀλλ' ἢ τοι ἀπαρτιλογίη ὑπ' ἐμέο πεπληρωμένη· κέ-
κτησό τε αὐτὸς τά περ αὐτὸς ἐκτήσαο, ἐπίστασό τε
εἶναι αἱεὶ τοιοῦτος· οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιεῦντι οὔτε
ἐς τὸ παρεὸν οὔτε ἐς χρόνον μεταμελήσει.”

Ταῦτα δὲ εἶπας καὶ ἐπιτελέα ποιήσας, ἐπορεύετο 30
αἱεὶ τὸ πρόσω. Ἀνανα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πό-
λιν παραμειβόμενος, καὶ λίμνην ἐκ τῆς ἄλεις γίνον-
ται, ἀπίκετο ἐς Κολοσσὰς, πόλιν μεγάλην Φρυγίης,
ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα γῆς ἐσβάλλων ἀφαν-
ίζεται, ἐπειτα διὰ σταδίων ὡς πέντε μάλιστά κη ἀνα-
φαινόμενος ἐκδιδοῦ καὶ οὗτος ἐς τὸν Μαιάνδρον. ἐκ
δὲ Κολοσσέων ὄρμεώμενος ὁ στρατὸς ἐπὶ τοὺς οὔρους
τῶν Φρυγῶν καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπίκετο ἐς Κύδραρα
πόλιν· ἔνθα στήλη καταπεπηγγῦια, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ²
Κροίσου, καταμηνύει διὰ γραμμάτων τοὺς οὔρους.

31 Ως δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχι-
ζομένης τῆς ὁδοῦ, καὶ τῆς μὲν ἐς ἀριστερὴν ἐπὶ Κα-
ρίης φερούσης, τῆς δὲ ἐς δεξιὴν ἐς Σάρδις, τῇ καὶ
πορευομένῳ διαβῆναι τὸν Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα
ἀνάγκη γίνεται, καὶ ἵέναι παρὰ Καλλάτηβον πόλιν,
ἐν τῇ ἄνδρες δημιοεργοὶ μέλι ἐκ μυρίκης τε καὶ πυ-
ροῦ ποιεῦσι, ταύτην ἵὸν ὁ Ξέρξης τὴν ὁδὸν, εὑρε
πλατάνιστον, τὴν κάλλεος εἴνεκα δωρησάμενος κόσ-
μῳ χρυσέῳ καὶ μελεδωνῷ ἀθανάτῳ ἄνδρὶ ἐπιτρέψας,
32 δευτέρη ήμέρῃ ἀπίκετο ἐς τῶν Λυδῶν τὸ ἄστυ. Ἀπι-
κόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπτε κήρυκας
ἐς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ καὶ
προερέοντας δεῖπνα βασιλέϊ παρασκευάζειν· πλὴν
οὐτε ἐς Ἀθήνας οὔτε ἐς Λακεδαιμονα ἀπέπεμπτε ἐπὶ
γῆς αἴτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ· τῶνδε δὲ εἴνεκα τὸ
δευτέρον ἀπέπεμπτε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι πρό-
τερον οὐκ ἐδοσαν Δαρέῳ πέμψαντι, τούτους πάγχυ
ἐδόκεε τότε δείσαντας δώσειν βουλόμενος ὥν αὐτὸ-
τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβῶς, ἐπεμπτε· μετὰ δὲ ταῦτα
παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐς Ἀβύδον.

33 Οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐζεύγνυσαν ἐκ
τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσο-
νήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστοῦ τε πόλιος με-
ταξὺ καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ τραχέα ἐς θάλασσαν κατή-
κουσα Ἀβύδῳ καταντίον· ἐνθα μετὰ ταῦτα χρόνῳ
ὕστερον οὐ πολλῷ, ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος
στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρτανίκτην ἄνδρα Πέρσην
λαβόντες Σηστοῦ ὑπαρχον, ζῶντα πρὸς σανίδα προσ-
διεπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεστίλεω τὸ ἱρὸν
ἐς Ἐλαιοῦντα ἀγινεόμενος γυναῖκας, ἀθέμιτα ἔρδεσκε.

34 Εἰς ταύτην ὥν τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὄρμεώμενοι
ἐγεφύρουν τοῖσι προσεκέετο, τὴν μὲν λευκολίνου
Φοίνικες, τὴν δὲ ἐτέρην τὴν βυβλίνην Αἰγύπτιοι
ἔστι δὲ ἐπτὰ στάδιοι ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον.

35 Καὶ δὴ ἐζευγμένον τοῦ πόρου, ἐπιγενόμενος χειμῶν
μέγας συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε· ὡς δ'

ἐπίθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιεύμενος, τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πληγὰς, καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων ζεῦγος. ἥδη δὲ ἥκουσα ὡς καὶ στιγέας ἄμα τούτοισι ἀπέπεμψε στίξοντας τὸν Ἑλλήσποντον· ἐνετέλλετο δὴ ὃν ῥαπίξοντας λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα· “ὦ πικρὸν ὕδωρ, δεσπότης τοι δίκην ἐπιτιθεὶ τήνδε, ὅτι μιν ἥδικησας οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἄδικον παθόν· καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης διαβήσεται σε, ἥν τε σύ γε βούλη ἥν τε μῆ· σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θίει, ὡς ἔοντι δολερῷ τε καὶ ἀλμυρῷ ποταμῷ.” τήν τε δὴ θάλασσαν ἐνετέλλετο τούτοισι ζημιοῦν, καὶ τῶν ἐπεστεώτων τῇ ζεύξι τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον τοῖσι 36 προσεκέετο αὐτῇ ἡ ἄχαρις τιμή· τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐζεύγνυσαν· ἐζεύγνυσαν δὲ ὥδε· πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, ὑπὸ δὲ τὴν ἐτέρην τεσσερεσκαΐδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρπίας τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακωχεύῃ τὸν τόνον τῶν ὅπλων· συνθέντες δὲ, ἀγκύρας κατῆκαν περιμήκεας—τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἐτέρης, τῶν ἀνέμων εἴνεκεν τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων, τῆς δὲ ἐτέρης [τῆς] πρὸς ἐσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου—εὔρου τε καὶ νότου εἴνεκα· διέκπλοον δὲ ὑπόφαυσιν κατέλιπον τῶν πεντηκοντέρων καὶ τριχοῦν, ἵνα καὶ ἐς τὸν Πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ Πόντου ἔξω· ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς στρεβλοῦντες ὅντει ἔνδινοισι τὰ ὅπλα, οὐκέτι χωρὶς ἐκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμενοι ἐς ἐκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυθιλίνων· παχύτης μὲν ἡ αὐτὴ καὶ καλλονὴ, κατὰ λόγον δὲ ἥν ἐμβριθέστερα τὰ λίνεα· τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἶλκε. ἐπειδὴ δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμοὺς ἔύλων καταπρίσαντες καὶ ποιήσαντες ἵσους τῆς σχεδίης τῷ εὔρει, κόσμῳ ἐπετίθεσαν

κατύπερθε τῶν ὅπλων τοῦ τόνου· θέντες δὲ ἐπεξῆς,
ἐνθαῦτα αὖτις ἐπεζεύγνυνον· ποιήσαντες δὲ ταῦτα,
ῦλην ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην,
γῆν ἐπεφόρησαν· κατανάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν,
φραγμὸν παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέσθαι
τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα καὶ οἱ
ἴπποι.

37 Ὡς δὲ τά τε τῶν γεφυρέων κατεσκεύαστο καὶ τὰ
περὶ τὸν Ἀθων, οἵ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς
διώρυχος, (οἱ τῆς ῥηχίης εἰνεκεν ἐποιήθησαν ἵνα μὴ
πίμπληται τὰ στόματα τοῦ ὄρύγματος,) καὶ αὐτὴ ἡ
διώρυξ παντελέως πεποιημένη ἄγγελτο· ἐνθαῦτα χει-
μερίσας, ἀμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς
ἐκ τῶν Σαρδίων ὡρμάτο ἐλῶν ἐς Ἀβυδον. ὡρμη-
μένω δέ οἱ ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
ἔδρην ἀφανῆς ἦν, οὐτ' ἐπινεφέλων ἐόντων, αἰθρίη;
τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρης τε νῦξ ἐγένετο· ἵδοντι
δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο·
καὶ εἴρετο τοὺς μάγους τὸ θέλοι προφαίνειν τὸ
φάσμα; οἱ δὲ ἔφραζον ὡς Ἐλλησι προδεικνύει ὁ
θεὸς ἐκλειψιν τῶν πολίων· λέγοντες ἥλιον εἶναι
Ἐλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ σφέων· πυθόμε-
νος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης περιχαρῆς ἐὼν ἐποιέετο τὴν
38 ἔλασιν. Ὡς δ' ἔξηλαυνε τὴν στρατιὴν, Πύθιος ὁ
Λυδὸς καταρρωδήσας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα
ἐπαρθείς τε τοῦτο δωρήμασι, ἐλθὼν παρὰ Ξέρξεα
ἔλεγε τάδε· “ὦ δέσποτα, χρήσας ἂν τι τεῦ βουλοί-
μην τυχεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει ἐὸν ὑπουρ-
γῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα γενόμενον.” Ξέρξης δὲ πᾶν
μᾶλλον δοκέων μιν χρησίσειν ἢ τὸ ἐδεήθη, ἔφη τε
ὑπουργήσειν καὶ διαγορεύειν ἐκέλευε ὅτεν δέοιτο· ὁ
δὲ ἐπεί τε ταῦτα ἥκουσε, ἔλεγε θαρσήσας τάδε· “ὦ
δέσποτα, τυγχάνουσί μοι παῖδες ἐόντες πέντε, καὶ
σφεας καταλαμβάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι
ἐπὶ τὴν Ἐλλάδα· σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε
ἥλικίης ἥκοντα οἰκτείρας, τῶν μοι παιδῶν ἔιρα παρά-

λυσον τῆς στρατηγῆς τὸν πρεσβύτατον, ὡνταντοῦ ἡμεῖς καὶ τῶν χρημάτων ἦ μελεδωνός· τοὺς δὲ τέσσερας ἄγεν ἀμα σεωντῷ· καὶ πρήξας τὰ νοέεις νοστήσειας ὀπίσω.” Κάρτα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, 39 καὶ ἀμείβετο τοῦσδε· “ῳ κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας, ἐμεῦ στρατευομένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἄγοντος παιδας ἐμοὺς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκητοὺς καὶ φίλους, μνήσασθαι περὶ σέο παιδός· ἐὼν ἐμὸς δούλος, τὸν χρῆν πανοικίη αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; εὖ νῦν τόδ’ ἔξεπίστασο, ὡς ἐν τοῖσι ὧσὶ τῶν ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός· ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας τέρψιος ἐμπιπλέει τὸ σῶμα, ὑπεναντίᾳ δὲ τούτοισι ἀκούσας ἀνοιδέει· ὅτε μέν νυν χρηστὰ ποιήσας ἔτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, εὐεργεσίγοι βασιλέα οὐ καυχήσεαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεὶ τε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπεν, τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς ἀξίης· σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσερας τῶν παιδῶν ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἐνὸς, τοῦ περιέχαι μάλιστα, τῇ ψυχῇ ζημιώσεαι.” ὡς δὲ ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προστέτακτο ταῦτα πρήστειν, τῶν Πυθίου παιδῶν ἔξευρόντας τὸν πρεσβύτατον μέσον διαταρεῖν· διαταμόντας δὲ τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ τὸ δὲ ἐπ’ ἀριστερά· καὶ ταῦτη διεξιέναι τὸν στρατόν.

Ποιησάντων δὲ τούτων τοῦτο, μετὰ ταῦτα διεξῆγε 40 ὁ στρατός· ἡγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποξύγια· μετὰ δὲ τούτους στρατὸς παντοίων ἐθνέων ἀναμίξ, οὐ διακεκριμένοι· τῇ δὲ ὑπερημίσεες ἥστα, ἐνθαῦτα διελέιπτο· καὶ οὐ συνέμισγον οὗτοι βασιλεῖ· προηγεῦντο μὲν δὴ ἵπποται χίλιοι ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι· μετὰ δὲ, αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέφαντες· μετὰ δὲ, ἵροὶ Νισαῖοι καλεύμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κᾶλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε· ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς τῷ οὐνομά

έστι Νίσαιον· τοὺς ὡν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. ὅπισθε δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων ἄρμα Διὸς ἵρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπποι μὲν εἰλκον λευκοὶ ὀκτώ· ὅπισθε δὲ τῶν ἵππων εἴπετο πεζῆ ἡνίοχος, ἔχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τούτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει· τούτου δὲ ὅπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ' ἄρματος ἵππων Νισαίων· παραβέβηκε δέ οἱ ἡνίοχος, τῷ οὖνομα ἦν Πατιράμ-
41 φῆς, Ὁτάνεω παῖς ἀνδρὸς Πέρσεω. Ἐξῆλασε μὲν οὗτος ἐκ Σαρδίων Ξέρξης· μετεκβαίνεσκε δὲ, ὅκως μιν λόγος αἰρέοι, ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς ἄρμάμαξαν. αὐτοῦ δὲ ὅπισθεν αἰχμοφόροι, Περσέων οἱ ἄριστοι τε καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες· μετὰ δὲ, ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη· μετὰ δὲ τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτος πεζὸς ἦν· καὶ τούτων χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι ἀντὶ τῶν σαυρωτήρων ῥοιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ πέριξ συνεκλήγιον τοὺς ἄλλους· οἱ δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τούτων ἔόντες ἀργυρέας ῥοιὰς εἶχον. (εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιὰς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἄγχιστα ἐπόμενοι Ξέρξη.) τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη· μετὰ δὲ τὴν ἵππον διέλειπε καὶ δύο σταδίους, καὶ ἐπειτα ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἦϊε ἀναμίξ.

42 Ἐποιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίης ὁ στρατὸς ἐπὶ τε ποταμὸν Κάϊκον καὶ γῆν τὴν Μυσίην· ἀπὸ δὲ Καΐκου ὄρμεώμενος, Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος ἐς Καρύνην πόλιν· ἀπὸ δὲ ταύτης διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀτραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἀντανδρον τὴν Πελασγίδα παραμειβόμενος· τὴν Ἰδην δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χέρα, ἦϊε ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μέν οἱ ὑπὸ τῇ Ἰδῃ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ πρηστῆρες ἐπεισπίπτουσι, καί τινα αὐτοῦ ταύτη συχνὸν ὅμιλον 43 διέφθειραν. Ἀπικομένοι δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τὸν

Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν ἐπεί τε ἐκ Σαρδίων ὄρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ῥέεθρον, οὐδὲ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἵμερον ἔχων θεήσασθαι· θεησάμενος δὲ καὶ πυθόμενος κείνων ἔκαστα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας, χοὰς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἔχεαντο· ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε ἄμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ροίτειον πόλιν καὶ Οφρύνειον καὶ Δάρδανον, ἥπερ δὴ Ἀβύδῳ ὅμοιος ἐστι, ἐν δεξιῇ δὲ Γέργυιθας Τευκρούς.

Ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ, ἡθέλησε Ξέρξης 44
ἰδέσθαι πάντα τὸν στρατόν· καὶ προεπέποίητο γὰρ
ἐπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθον
λευκοῦ· ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοὶ, ἐντειλαμένου πρό-
τερον βασιλέος· ἐνθαῦτα ὡς ἤζετο, κατορῶν ἐπὶ τῆς
γῆς ὃντος ἐθηεῖτο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· θηεύμε-
νος δὲ ἴμερθη τῶν νεῶν ἀμίλλαν γινομένην ἰδέσθαι·
ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἥσθη
τε τῇ ἀμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ· Ός δὲ ὥρα πάντα 45
μὲν τὸν Ἐλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμέ-
νον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία
ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἐωυτὸν ἐμακά-
ρισε· μετὰ δὲ τοῦτο ἐδάκρυσε. Μαθῶν δέ μιν Ἀρ- 46
τάβανος ὁ πάτρως, ὃς τὸ πρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο
ἐλευθέρως οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ
τὴν Ἐλλάδα, οὗτος ὥνηρ φρασθεὶς Ξέρξεα δακρύ-
σαντα εἴρετο τάδε· “ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων
κεχωρισμένα ἐργάσαο νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον;
μακαρίσας γὰρ σεωντὸν δακρύεις.” ὁ δὲ εἶπε· “ἐσ-
ῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς βραχὺς
εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τούτων γε ἔοντων
τοσούτων οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται” ὁ δὲ
ἀμείβετο λέγων· “ἐτέρα τούτου παρὰ τὴν ζόην πε-
II.—12

πόνθαμεν οἰκτρότερα· ἐν γὰρ οὕτω βραχέῃ βίῳ οὐδεὶς οὕτω ἄνθρωπος ἐὼν εὐδαιμων πέφυκε, οὔτε τούτων οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλάκις καὶ οὐκὶ ἄπαξ τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζειν· αἱ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι καὶ αἱ νοῦσοι συνταράσσουσαι καὶ βραχὺν ἔόντα μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιεῦσι τὸν βίον· οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ αἰρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεὸς γλυκὺν γεύσας τὸν αἰώνα, φθονε-

47 ρὸς ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται ἐών.” Ξέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων· “Ἄρταβανε, βιοτῆς μέν νυν ἀνθρωπηῆς πέρι, ἐούσης τοιαύτης οὕηνπερ σὺ διαιρέαι εἶναι, πανσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνεώμεθα χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσὶ· φράσον δέ μοι τόδε· εἴ τοι ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναργῆς οὕτω ἐφάνη, εἰχες ἀν τὴν ἀρχαίνην γνώμην οὐκ ἐών με στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέστης ἀν; φέρε μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ·” ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων· “ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ ἐπιφανεῖσα τοῦ ὄνείρου ὡς βονλόμεθα ἀμφότεροι τελευτήσειε· ἐγὼ δὲ ἔτι καὶ ἐς τόδε δείματός εἰμι ὑπόπλεος, οὐδὲ ἐντὸς ἐμεωποῦ, ἄλλα τε πολλὰ ἐπιλεγόμενος καὶ δὴ καὶ ὄρέων τοι δύο τὰ μέγιστα 48 πάντων ἔόντα πολεμιώτατα.” Ξέρξης δὲ πρὸς ταῦτα ἀμείβετο τοῖσδε· “δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦτα λέγεις εἶναι δύο μοι πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ πεζὸς μεμπτὸς κατὰ τὸ πλῆθος ἔστι, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα φαίνεται πολλαπλῆσιον ἔσεσθαι τοῦ ἡμέτερου; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεσθαι τοῦ ἐκείνων; ἢ καὶ συναμφότερα ταῦτα; εἰ γάρ τοι ταῦτη ἐνδεέστερα φαίνεται εἶναι τὰ ἡμέτερα πρήγματα, στρατοῦ ἀν ἄλλου τις τὴν ταχίστην ἄγερσιν ποι- 49 οῖτο.” Ο δὲ ἀμείβετο λέγων· “ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦτον ὄστις γε σύνεσιν ἔχει μέμφοιτ’ ἀν, οὔτε τῶν νεῶν τὸ πλῆθος· ἢν τε πλεῦνας συλλέξῃς, τὰ δύο τοι τὰ λέγω πολλῷ ἔτι πολεμιώτερα γίνεται· τὰ δὲ δύο ταῦτα ἔστι γῆ τε καὶ θάλασσα· οὔτε γὰρ

τῆς θαλάσσης ἔστι λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμόθι, ὡς ἔγω εἰκάζω, ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος δεξάμενός σεν τοῦτο τὸ ναυτικὸν, φερέγγυος ἔσται διασῶσαι τὰς νέας· καὶ τοι οὐκὶ ἔνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν τὴν ἡπειρον, παρ’ ἣν δὴ κομίει· οὐκ ὡν δὴ ἔόντων τοι λιμένων ὑποδεξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι καὶ οὐκὶ ἀνθρωποι τῶν συμφορέων· καὶ δὴ τῶν δύο τοι τοῦ ἑτέρου εἰρημένου, τὸ ἑτερον ἔρχομαι ἐρέων· γῆ δὴ πολεμίη τῇδε τοι κατίσταται· εἰ ἐθέλοι τοι μηδὲν ἀντίξοον καταστῆναι, τοσοῦτῷ τοι γίνεται πολεμιωτέρη ὅσῳ ἀν προβαίνης ἔκαστέρω, τὸ πρόσω αἱὲν κλεπτόμενος. εὐπρηξίης γὰρ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐδεμία πληθώρη· καὶ δὴ τοι, ὡς οὐδενὸς ἐναντιεύμενου, λέγω τὴν χώρην πλεῦνα ἐν πλεῦνι χρόνῳ γινομένην λιμὸν τέξεσθαι. ἀνὴρ δὲ οὗτω ἀν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν ἀρρωδέοι, πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη.” Ἀμείβεται Ξέρξης τοῦσδε· “Ἀρτάβανε, οἱ· 50 κότως μὲν σύ γε τούτων ἔκαστα διαιρέαι· ἀτὰρ μήτε πάντα φοβέο, μήτε πᾶν ὄμοίως ἐπιλέγεο· εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ἐπὶ τῷ αἱὲν ἐπεσφερομένῳ πρήγματι τὸ πᾶν ὄμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιήσειας ἀν οὐδαμὰ οὐδέν· κρέσσον δὲ πάντα θαρσέοντα ἥμισυ τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον, ἢ πᾶν χρῆμα προδειμαίνοντα μηδαμὰ μηδὲν παθεῖν· εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς πᾶν τὸ λεγόμενον, μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξεις, σφάλλεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι ὄμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία τούτοισι λέξας. τοῦτο μέν νυν ἐπίσης ἔχει· εἰδέναι δὲ ἀνθρωπον ἔόντα κῶς χρὴ τὸ βέβαιον; δοκέω μὲν οὐδαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομένοισι ποιέειν, ὡς τὸ ἐπίπαν φιλέει γίνεσθαι τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ ἐπιλεγομένοισί τε πάντα καὶ ὀκνεῦσι, οὐ μάλα ἐθέλει. ὄρᾶς τὰ Περσέων πρήγματα ἐσ δ δυνάμιος προκεχώρηκε· εἰ τοίνυν ἐκένοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γενόμενοι βασιλέες γνώμησι ἔχρέοντο ὄμοίησι καὶ σὺ, ἢ μὴ χρεόμενοι

γνώμησι τοιαύτησι ἄλλους συμβούλους εἶχον τοιούτους, οὐκ ἄν κοτε εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο προελθόντα· νῦν δὲ κινδύνους ἀναρριπτέοντες ἐς τοῦτο σφεα πρηγάγοντο· μεγάλα γὰρ πρήγματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἔθέλει καταιρέεσθαι· ήμεις τοίνυν, ὅμοιεύμενοι κείνοισι, ωρην τε τοῦ ἔτεος καλλίστην πορευόμεθα, καὶ κατεστρεψάμενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην νοστήσομεν ὅπιστο, οὔτε λιμῷ ἐντυχόντες οὐδαμόθι οὔτε ἄλλο ἄχαρι παθόντες οὐδέν· τοῦτο μὲν γὰρ αὐτοὶ πολλὴν φορβὴν φερόμενοι πορευόμεθα· τοῦτο δὲ, τῶν ἄν κου ἐπιβέωμεν γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῖτον ἔξομεν· ἐπ’ ἀροτῆρας δὲ καὶ οὐ νομάδας στρα-
51 τευόμεθα ἄνδρας.” Λέγει Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα·
“ ὡς βασιλεῦ, ἐπεί τε ἀρρωδέειν οὐδὲν ἔᾶς πρῆγμα, σὺ δέ μεν συμβουλίην ἔνδεξαι· ἀναγκαῖς γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρηγμάτων πλεῦνα λόγον ἔκτεῖναι. Κῦρος ὁ Καμβύσεω Ιωνίην πᾶσαν, πλὴν Ἀθηναίων, κατεστρέψατο δασμοφόρον εἶναι Πέρσησι· τούτους ὡν τοὺς ἄνδρας συμβουλεύω τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πατέρας· καὶ γὰρ ἄνευ τούτων οὗτοί τε εἰμὲν τῶν ἔχθρῶν κατυπέρτεροι γίνεσθαι· ή γάρ σφεας, ήν ἐπωνται, δεῖ ἀδικωτάτους γίνεσθαι καταδουλουμένους τὴν μητρόπολιν, ή δικαιοτάτους συι-ελευθεροῦντας. ἀδικώτατοι μέν νυν γινόμενοι, οὐδὲν κέρδος μέγα ήμιν προσβάλλουσι· δικαιότατοι δὲ γινόμενοι, οἷοί τε δηλήσασθαι μεγάλως τὴν σὴν στρατὴν γίνονται. ἐς θυμὸν ὧν βαλεῦ καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος ὡς ἐν εἴρηται, τὸ μὴ ἄμα ἀρχῆ πᾶν τέλος κατα-
52 φαίνεσθαι.” Ἀρμείβεται πρὸς ταῦτα Ξέρξης· “ Ἀρ-
τάβανε, τῶν ἀπεφήναο γνωμέων σφάλλεαι κατὸ ταύτην δὴ μάλιστα, ὃς Ιωνας φοβέαι μὴ μεταβά-
λωσι· τῶν ἔχομεν γνῶμα μέγιστον, τῶν σύ τε μάρ-
τυς γίνεαι καὶ οἱ συστρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι
ἐπὶ Σκύθας, ὅτι ἐπὶ τούτοισι ή πᾶσα Περσικὴ στρα-
τὴ ἐγένετο, διαφθεῖραι καὶ περιποιῆσαι· οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ πιστότητα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν·

πάρεξ δὲ τούτου, ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα τε καὶ γυναῖκας καὶ χρήματα, οὐδὲ ἐπιλέγεσθαι χρὴ νεώτερόν τι ποιήσειν· οὕτω μηδὲ τοῦτο φοβέο, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων ἀγαθὸν, σῶζε οἰκόν τε τὸν ἐμὸν καὶ τυραννίδα τὴν ἐμῆν· σοὶ γὰρ ἐγὼ μούνῳ ἐκ πάντων σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτράπω·”

Ταῦτα εἴπας καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦνον· 53 σα, δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους· ἐπεὶ δέ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι τάδε· “ὦ Πέρσαι, τῶνδε ἐγὼ ὑμέων χρῆζων συνέλεξα, ἄνδρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ πρόσθεν ἐργασμένα Πέρσησι, ἔόντα μεγάλα τε καὶ πολλοῦ ἄξια· ἀλλ’ εἴς τε ἔκαστος καὶ οἱ σύμπαντες προθυμήντην ἔχωμεν· ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύδεται. τῶνδε δὲ εἴνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου ἐντεταμένως· ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπ’ ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθούς· τῶν ἦν κρατήσωμεν, οὐ μὴ τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῆ κοτε ἀνθρώπων· νῦν δὲ διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τοὶ Περσίδα γῆν λελόγχασι·”

Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην παρασκευάζοντο ἐς τὴν 54 διάβασιν· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἀνέμεινον τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἰδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμιήματά τε παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες καὶ μυρσίνησι στορνύντες τὴν ὁδόν· ὡς δὲ ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσέης φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὔχετο πρὸς τὸν ἥλιον, μηδεμίαν οἱ συντυχίην τοιαύτην γενέσθαι ἢ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται· εὐξάμενος δὲ, ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ χρύσεον κρητῆρα καὶ Περσικὸν ξίφος τὸν ἀκινάκην καλέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι, οὕτε εἰ τῷ ἥλιῳ ὀνατιθεὶς κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος, οὕτε εἰ μετεμέλησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι καὶ ἀντὶ τούτων τὴν θάλασσαν ἐδωρέετο. ‘Ως δὲ ταῦτα οἱ ἐπεποίητο, διέβαινον κατὰ 55

μὲν τὴν ἔτερην τῶν γεφυρέων τὴν πρὸς τοῦ Πόντου ὁ πεζὸς τε καὶ ἡ ἵππος ἄπασα, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον τὰ ὑποξύγια καὶ ἡ θεραπήη· ἡγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι ἐστεφανωμένοι πάντες, μετὰ δὲ τούτους ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην οὗτοι· τῇ δὲ ὑστεραίη, πρῶτοι μὲν οἱ ἵπποι τε καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἵρον· ἐπὶ δὲ, αὐτός τε Ξέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἵπποι τοιχίοι· ἐπὶ δὲ τούτοισι ὁ ἄλλος στρατός· καὶ αἱ νῆες ἀμα ἀνήγοντο ἐς τὴν ἀπεναντίον. ἥδη δὴ ἥκουσα καὶ ὑστατον διαβῆναι βασιλέα πάντων.

56 Ξέρξης δὲ ἐπεί τε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθηεῖτο τὸν στρατὸν ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα· διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἐν ἐπτὰ ἡμέρησι καὶ ἐν ἐπτὰ εὐφρόνησι, ἐλιυόστας οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξεω ἥδη διαβεβηκότος τὸν Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον· “ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ καὶ οὔνομα ἀντὶ Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἀνευ τούτων ἐξῆν τοι ποιέειν ταῦτα.”

57 Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὡρμημένοισι τέρας σφι ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο καί περ εὐσύμβλητον ἐόν· ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγόν. (εὐσύμβλητον ὅν τῇδε τοῦτο ἐγένετο, ὅτι ἔμελλε μὲν ἐλᾶν στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἄγαυρότατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ περὶ ἐωυτοῦ τρέχων ἥξειν ἐς τὸν αὐτὸν χῶρον.) ἐγένετο δὲ καὶ ἔτερον αὐτῷ τέρας ἐόντι ἐν Σάρδισι· ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διξά ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν ἔρτενος, τὰ δὲ θηλέης· κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρτενος.

58 Τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, τὸ πρόσω ἐπορεύετο· σὺν δέ οἱ ὁ τεξός στρατός· ὁ δὲ ναυτικὸς ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον πλέων, παρὰ γῆν ἐκο-

μίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσσων τοῦ πεζοῦ· ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἐσπέρην ἔπλεε ἐπὶ Σαρπηδονίης ἄκρης ποιεύμενος τὴν ἄπιξιν, ἐς τὴν αὐτῷ προείρητο ἀπικομένῳ περιμένειν· ὁ δὲ κατ’ ἥπειρον στρατὸς πρὸς ἥω τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο τὴν ὄδον διὰ τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν "Ελλης τάφον τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίην πόλιν, διὰ μέσης δὲ πορευόμενος πόλιος τῇ οὖνομα τυγχάνει ἐὸν "Αγορή· ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων τὸν κόλπον τὸν Μέλανα καλεόμενον, καὶ Μέλανα ποταμὸν, οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον ἀλλ’ ἐπιλιπόντα, τοῦτον τὸν ποταμὸν διαβὰς (ἐπ’ οὐ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει) ἥιε πρὸς ἐσπέρην, Αἰνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορίδα λίμνην παρεξιών, ἐς δὲ ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. "Ο δὲ Δορίσκος ἔστι τῆς 59 Θρηήνης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα· (διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας "Εβρος) ἐν τῷ τεῖχός τε ἐδέδημητο βασιλῆιον—τοῦτο τὸ δὴ Δορίσκος κέκληται—καὶ Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ κατεστήκεε ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. ἔδοξε ἀν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἶναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατὸν· καὶ ἐποίεε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον οἱ ναύαρχοι, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν· ἐν τῷ Σάλη τε Σαμοθρηϊκῇ πεπόλισται πόλις καὶ Ζώνη, τελευταία δὲ αὐτοῦ Σέρρειον, ἄκρη ὄνομαστή· ὁ δὲ χῶρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν κατασχέντες, τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελκύσαντες· ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποιέετο. "Οσον 60 μέν νυν ἔκαστοι παρεῖχον πλῆθος ἐς ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἰπαὶ τὸ ἀτρεκές· οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων· σίμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ τὸ πλῆθος ἐφάνη ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἔξηρίθμησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον· συναγαγέντες ἐς

ένα χώρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συνάξαντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔξωθεν κύκλον περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αἰμαστὴν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον ὑψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὄμφαλὸν, ταύτην δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον· μέχρις οὐ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμησαν· ἀριθμήσαντες δὲ κατὰ ἔθνεα διέτασσον.

61 Οἱ δὲ στρατευόμενοι οἵδε ἦσαν· Πέρσαι μὲν ὁδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι εἶχον τιάρας καλεομένους, πίλους ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα κιθῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὅψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα ἀναξυρίδας, ἀντὶ δὲ ἀσπιδῶν γέρρα· ὑπὸ δὲ, φαρέτρεῶνες ἐκρέμαντο· αἰχμὰς δὲ βραχέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα, οὕστοντὸς δὲ καλαμίνους· πρὸς δὲ, ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρεύμενα ἐκ τῆς ζώνης· καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὁτάνεα, τὸν Ἀμήστριος πατέρα, τῆς Ξέρξεω γυναικός. (ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μέντοι σφέων αὐτῶν καὶ τῶν περιοίκων Ἀρταῖοι· ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα τὸν Βῆλον, καὶ ἐσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην, γίνεται αὐτῷ πάις τῷ οὐνομα ἔθετο Πέρσην· τοῦτον δὲ αὐτοῦ καταλείπει, ἐτίγχανε γὰρ ἄπαις ἐὼν ὁ Κηφεὺς ἐρσενος γόνου, ἐπὶ τούτου δὲ τὴν ἐπωνυμίην ἔσχον.)

62 Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο· Μῆδικὴ γὰρ αὐτῇ ἡ σκευὴ ἐστι, καὶ οὐ Περσική· οἱ δὲ Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην, ἄνδρα Ἀχαιμενίδην. (ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἀρίοι· ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηνέων ἐς τοὺς Ἀρίους τούτους, μετέβαλον καὶ οὗτοι τὸ οὐνομα· αὐτοὶ δὲ περὶ σφέων ὁδε λέγουσι Μῆδοι.) Κίσσιοι δὲ στρατευόμενοι τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Πέρσαι ἐσκευάδατο· ἀντὶ δὲ τῶν πίλων, μιτρηφόροι ἦσαν. Κισσίων δὲ ἡριχε Ἀνάφης

ό Ὄτάνεω, Ὑρκάνιοι δὲ κατάπερ Πέρσαι ἐσεσάχατο, ἥγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον τὸν Βαβυλώνος ὑστερον τούτων ἐπιτροπεύσαντα. Ἀσσύριοι 63 δὲ στρατευόμενοι περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι εἶχον χάλκεά τε κράνεα καὶ πεπλεγμένα τρόπον τινὰ βάρβαρον οὐκ εὐαπήγητον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγχειρίδια παραπλήσια τῇσι Αἰγυπτίγσι εἶχον· πρὸς δὲ, ῥόπαλα ἔνδιλων τετυλωμένα σιδηρῷ καὶ λινέους θώρηκας· οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν· τούτων δὲ μεταξὺ, Χαλδαῖοι· ἥρχε δέ σφεων Ὄτασπης ὁ Ἀρταχαίον.

Βάκτριοι δὲ περὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι ἀγχότατα 64 τῶν Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ καλάμινα ἐπιχώρια καὶ αἰχμὰς βραχέας. Σάκαι δὲ [οἱ Σκύθαι] περὶ μὲν τῇσι κεφαλῆσι κυρβασίας ἐs ὁξὺ ἀπιγμένας ὄρθας εἶχον πεπηγνίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐνδεδίκεσαν· τόξα δὲ ἐπιχώρια, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ καὶ ἀξίνας σαγάρις εἶχον· (τούτους δὲ ἔοντας Σκύθας Ἀμυργίους Σάκας ἐκάλεον· οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέοντι Σάκας·) Βακτρίων δὲ καὶ Σακέων ἥρχε Ὑστάσπης, ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύρου. Ἰνδοὶ δὲ εἴματα μὲν ἐνδε- 65 δυκότες ἀπὸ ἔνδιλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον καὶ ὄϊστονς καλαμίνους· ἐπὶ δὲ, σιδηρον ἥν. ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἥσαν οὕτω Ἰνδοί· προστετέχατο δὲ συστρατευόμενοι Φαρναζάθρη τῷ Ἀρταβάτεω. Ἀριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἥσαν Μηδικοῖσι, 66 τὰ δὲ ἄλλα κατά περ Βάκτριοι· Ἀρίων δὲ ἥρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ καὶ Χορασμιοι καὶ Σογδοί τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι, τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριοι, ἐστρατεύοντο· τούτων δὲ ἥρχον οἴδε· Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεω· Σογδῶν δὲ Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου· Γανδαρίων δὲ καὶ Δαδικέων Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνων. Κάσπιοι δὲ σισύρνας τε ἐνδεδυκότες, καὶ 67

τόξα ἐπιχώρια καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεας,
 ἐστρατεύοντο· οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἥγεμόνα
 πιρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελφεόν.
 Σαράγγαί δὲ εῖματα μὲν βεβαμμένα ἐνέπρεπον ἔχον-
 τες· πέδιλα δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ
 καὶ αἰχμὰς Μηδικάς· Σαραγγέων δὲ ἥρχε Φερενδά-
 της ὁ Μεγαβάζου. Πάκτυες δὲ σισυρνοφόροι τε
 ἥσαν καὶ τόξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκ-
 τυες δὲ ἄρχοντα παρείχοντο Ἀρτύντην τὸν Ἰθα-
 68 μάτρεω. Οὔτιοι δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι
 ἐσκευασμένοι ἥσαν κατάπερ Πάκτυες. τούτων δὲ
 ἥρχον οἶδε· Οὔτιών μὲν καὶ Μύκων Ἀρσαμένης ὁ
 Δαρείον· Παρικανίων δὲ Σιρομίτρης ὁ Οἰοβάζου.
 69 Ἀράβιοι δὲ ζειρὰς ὑπεζωσμένοι ἥσαν· τόξα δὲ πα-
 λίντονα εἶχον πρὸς δεξιὰ, μακρά. Αἰθίοπες δὲ πα-
 δαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναρμένοι, τόξα δὲ εἶχον ἐκ
 φοίνικος σπάθης πεποιημένα μακρὰ, τετραπήγεων
 οὐκ ἐλάσσω· ἐπὶ δὲ, καλαμίνους οἰστοὺς μακρούς·
 (ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπῆν λίθος ὁξὺς πεποιημένος, τῷ
 καὶ τὰς σφρηγγίδας γλύφουσι·) πρὸς δὲ, αἰχμὰς εἶχον·
 ἐπὶ δὲ, κέρας δορκάδος ἐπῆν ὁξὺν πεποιημένον, τρό-
 πον λόγχης· εἶχον δὲ καὶ ρόπαλα τυλωτά· τοῦ δὲ
 σώματος τὸ μὲν ἥμισυ ἐξηλείφοντο γύψῳ ἵοντες ἐς
 μάχην, τὸ δὲ ἔτερον ἥμισυ μίλτῳ. Ἀραβίων δὲ καὶ
 Αἰθιόπων τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκημένων ἥρχε Ἀρ-
 σάμης, ὁ Δαρείον καὶ Ἀρτυστάνης τῆς Κύρου θυγα-
 τρός· τὴν μάλιστα στέρξας τῶν γυναικῶν Δαρεῖος.
 εἰκὼν χρυσέην σφυρήλατον ἐποιήσατο. τῶν μὲν δὴ
 ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθιόπων καὶ Ἀραβίων ἥρχε Ἀρσά-
 70 μης. Οἱ δὲ ἀπὸ ἥλιου ἀνατολέων Αἰθίοπες, (διξοὶ
 γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο,) προσετετάχατο τοῖσι Ἰνδοῖσι,
 διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἔτεροισι, φω-
 νὴν δὲ καὶ τρίχωμα μοῦνον· οἱ μὲν γὰρ ἀπ' ἥλιου
 Αἰθίοπες ιθύτριχές εἰσι· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης οὐλό-
 τατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ
 οἱ ἐκ τῆς Ασίης Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλέω κατάπερ

Ίνδοὶ ἐσεσάχατο, προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶχον ἐπὶ τῆσι κεφαλῆσι σύν τε τοῖσι ὡσὶ ἐκδεδαρμένα καὶ τῇ λοφιῇ· καὶ ἀντὶ μὲν λόφου ἡ λοφιὴ κατέχρα· τὰ δὲ ὥτα τῶν ἵππων ὅρθα πεπηγότα εἶχον· προβλήματα δὲ ἀντ' ἀσπίδων ἐποιεῦντο γεράνων δοράς. Λίβυες 71 δὲ σκευὴν μὲν σκυτίνην ἥσαν ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ἐπικαύτοισι χρεώμενοι· ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασσάγην τὸν Ὀαρίζον. Παφλαγόνες δὲ ἐστρα-72 τεύοντο ἐπὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ σμικρὰς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· πρὸς δὲ, ἀκόντια καὶ ἔγχειρίδια· περὶ δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα ἐπιχώρια ἐσ μέσην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγυες δὲ καὶ Ματιηνοὶ καὶ Μαριανδυνοί τε καὶ Σύροι τὴν αὐτὴν ἔχοντες Παφλαγόσι ἐστρατεύοντο· οἱ δὲ Σύροι οὗτοι ὑπὸ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται· Παφλαγόνων μέν νυν καὶ Ματιηνῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου ἥρχε· Μαριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων καὶ Σύρων Γωβρύης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστώιης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτῳ τῆς Παφλαγονικῆς 73 σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες· οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακεδόνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Βρίγες χρόνον ὅσον Εὐρωπῆιοι ἔοντες σύνοικοι ἥσαν Μακεδόσι· μεταβάντες δὲ ἐσ τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ οὐνομα μετέβαλον ἐσ Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατάπερ Φρύγες ἐσεσάχατο, ἔοντες Φρυγῶν ἄποικοι· τούτων συναμφοτέρων ἥρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἔχων θυγατέρα. Λυδοὶ δὲ ἀγχοτάτῳ τῶν Ἐλληνικῶν εἰ- 74 χον ὅπλα· (οἱ δὲ Λυδοὶ Μηδίονες ἐκαλεῦντο τὸ πάλαι· ἐπὶ δὲ Λυδοῦ τοῦ Ἀτυος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες τὸ οὐνομα·) Μυσοὶ δὲ ἐπὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι εἶχον κράνεα ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ σμικράς· ἀκοντίοισι δὲ ἔχρεωντο ἐπικαύτοισι· (οὗτοι δέ εἰσι Λυδῶν ἄποικοι· ἀπ' Οὐλύμπου δὲ οὐρεος καλέονται Οὐλυμπιηνοί·) Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἥρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνεος, ὃς ἐσ Μαραθῶνα ἐσέβαλε σὺν Δάτῃ. Θρήικες δὲ, ἐπὶ μὲν τῆσι κεφαλῆσι ἀλω- 75

πεκέας ἔχοντες ἐστρατεύοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα κιθῶνας ἐπὶ δὲ, ζειρὰς περιβεβλημένοι ποικίλας, περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας πέδιλα νεβρῶν· πρὸς δὲ, ἀκόντιά τε καὶ πέλτας καὶ ἐγχειρίδια σμικρά. (οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκλήθησαν Βιθυνούς τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ἐπὶ Στρυμόνι· ἔξαναστῆναι δέ φασι ἐξ ἥθεων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυ-
 76 σῶν.) Θρηίκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἥρχε Βασσάκης ὁ Ἀρταβάνου.ἀσπίδας δὲ ὡμοβοῖνας εἶχον σμικρὰς, καὶ προβόλους δύο λυκοεργέας ἔκαστος εἰχε· ἐπὶ δὲ τῇσι κεφαλῆσι κράνεα χάλκεα· πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι, ὡτά τε καὶ κέρεα προσήν βοὸς χάλκεα· ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι· τὰς δὲ κνήμας ὁράκεστι φουνκέοισι κατειλίχατο. (ἐν τούτοισι ἀνδράσι Ἀρεός
 77 ἐστι χρηστήριον.) Καβηλέες δὲ, οἱ Μητονεῖς, Λασόνιοι δὲ καλεύμενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευήν· τὴν ἐγὼ, ἐπεὰν κατὰ τὴν Κιλίκων τάξιν διεξιὼν γένωμαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμάς τε βραχέας εἶχον, καὶ εὖματα ἐνεπεπορπέατο. εἶχον δὲ αὐτῶν τόξα μετεξέτεροι Λύκια· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῆσι ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυνέας. τούτων
 78 πάντων ἥρχε Βάδρης ὁ Υστάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῆσι κυνέας ἔυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμάς σμικράς· λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι. Τιβαρηνοὶ δὲ καὶ Μάκρωνες καὶ Μοσύνοικοι κατάπερ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο· τούτους δὲ συνέτασσον ἄρχοντες οἵδε· Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρηνοὺς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε πᾶς καὶ Πάρμυνος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου, Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσυνοίκους Ἀρταύκτης ὁ Χεράσμιος, ὃς Σηστὸν τὴν ἐν
 79 Ἐλλησπόντῳ ἐπετρόπευε. Μᾶρες δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῆσι κράνεα ἐπιχώρια πλεκτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματίνας σμικρὰς καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῆσι κράνεα ἔυλινα, ἀσπίδας δὲ ὡμοβοῖνας σμικρὰς αἰχμήσι τε βραχέας· πρὸς δὲ, καὶ

μαχαίρας εἰχον. Μαρῶν δὲ καὶ Κόλχων ἥρχε Φαρανδάτης ὁ Τεάσπιος. Ἀλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες κατάπερ Κόλχοι ὄπλισμένοι ἐστρατεύοντο· τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἥρχε. Τὰ δὲ νησιωτικὰ 80 ἔθνεα τὰ ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἐπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀγχοτάτῳ τῶν Μηδικῶν εἰχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. τούτων δὲ τῶν νησιωτέων ἥρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου, ὃς ἐν Μυκάλῃ στρατηγέων δευτέρῳ ἔτει τούτων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ.

Ταῦτα ἦν τὰ κατ' ἥπειρον στρατευόμενά τε ἔθνεα, 81 καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πεζόν. τούτου ὥν τοῦ στρατοῦ ἥρχον οὗτοι οἵπερ εἰρέαται· καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἔξαριθμήσαντες οὗτοι ἥσαν, καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας εἰς μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἔθνεων ἥσαν ἄλλοι σημάντορες· ἥσαν μὲν δὴ οὗτοι, οἵπερ εἰρέαται, ἄρχοντες. Ἐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ Μαρδόνιος τε ὁ Γωβρύεω, 82 καὶ Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτάνεω—Δαρείου ἀμφότεροι οὗτοι ἀδελφῶν παῖδες, Ξέρξης δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοὶ—καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόστης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀρίζου, καὶ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου. Οὗτοι ἥσαν 83 στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ πεζοῦ, χωρὶς τῶν μυρίων· τῶν δὲ μυρίων τούτων Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Υδάρνης ὁ Υδάρνεος· ἐκαλέοντο δὲ Ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι ἐπὶ τοῦδε· εἴ τις αὐτῶν ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν ἢ θανάτῳ βιηθεὶς ἢ νούσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀραιρήτο· καὶ ἐγίνοντο οὐδαμὰ οὔτε πλεῦνες μυρίων οὔτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλεῖστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ ἄριστοι ἥσαν· σκευὴν μὲν τοιαύτην εἰχον ἥπερ εἴρηται· χωρὶς δὲ, χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον εἶχοντες ἐνέπρεπον, ἀρμαμάξας τε ἄμα ἥγοντο ἐν δὲ παλ-

λακὰς, καὶ θεραπήνην πολλήν τε καὶ εὐ ἐσκευασμένην· σῖτα δέ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κάμηλοί τε καὶ ὑποξύγια ἥγον.

84 Ἰππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρείχετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα· Πέρσαι μὲν, τὴν αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτῶν· πλὴν ἐπὶ τῆσι κεφαλῆσι εἶχον μετεξέτεροι αὐτῶν καὶ χάλκεα 85 καὶ σιδήρεα ἔξεληλαμένα ποιήματα. Εἰσὶ δέ τινες νομάδες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοί, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῆ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς τε Περσικῆς καὶ τῆς Πακτυκῆς· οἱ παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειρίδιων· χρέωνται δὲ σειρῆσι πεπλεγμένησι ἐξ ιμάντων· ταύτησι πίσυνοι ἔρχονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τούτων τῶν ἀνδρῶν ἥδε· ἐπεὰν συμμίσγωσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλονται τὰς σειρὰς ἐπ’ ἄκρω βρόχους ἔχούσας· ὅτεν δ’ ἀν τύχῃ, ἦν τε ἵππον ἦν τε ἀνθρώπου, ἐπ’ ἑωυτὸν ἔλκει· οἱ δὲ ἐν ἔρκεσι ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται· τούτων μὲν αὐτῇ ἡ μάχη· καὶ 86 ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι δὲ τίνπερ ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευὴν· καὶ Κίσσιοι ωσαύτως. Ἰνδοὶ δὲ σκευὴν μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἥλαινον δὲ κέλητας καὶ ἄρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἄρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὅνοι ἄγριοι. Βάκτριοι δὲ ἐσκευάδατο ωσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὄμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατάπερ ἐν τῷ πεζῷ· ἥλαινον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἄρματα. ὡς δ’ αἴτως Κάσπειοι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὄμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν ἦν καὶ ἐν τῷ πεζῷ· ἥλαινον δὲ πάντες καμῆλους, 87 ταχυτῆτα οὐ λειπομένας ἵππων. Ταῦτα τὰ ἔθνεα μοῦνα ἵππευεν· ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πάρεξ τῶν καμῆλων καὶ τῶν ἄρμάτων. οἱ μέν τυν ἄλλοι ἵππεες ἐτετάχατο κατὰ τέλεα, Ἀράβιοι δὲ ἐσχατοὶ ἐπετετάχατο· ἀτε γὰρ τῶν ἵππων

οὗτι ἀνεχομένων τὰς καμήλους ὕστεροι ἐτετάχατο,
ἴνα μὴ φοβέοιτο τὸ ἵππικόν. Ἱππαρχοὶ δὲ ἥσαν 88
Ἀρμαμίθρης τε καὶ Τίθαιος, Δάτιος παῖδες· ὁ δὲ
τρίτος σφι συνίππαρχος Φαρνούχης καταλέλειπτο ἐν
Σάρδισι νοσέων· ὡς γάρ ὄρμέωντο ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ^{τούς} συμφορὴν ἐνέπεσε ἀνεθέλητον· ἐλαύνοντι γάρ οἱ,
ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων· καὶ ὁ
ἵππος οὐ προϊδὼν, ἐφοβήθη τε καὶ στὰς ὄρθὸς ἀπ-
εσεύσατο τὸν Φαρνούχεα· πεσὼν δὲ, αἷμά τε ἥμεε,
καὶ ἐς φθίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος· τὸν δὲ ἵππον αὐ-
τίκα κατ’ ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὡς ἐκέλευε· ἐς
τὸν χῶρον ἐν τῷπερ κατέβαλε τὸν δεσπότεα ἀπαγα-
γόντες, ἐν τοῖσι γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρ-
νούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἥγεμονίης.

Τῶν δὲ τριήρεων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ 89
διηκόσιαι καὶ χίλιαι· παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἵδε· Φοί-
νικες μὲν σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ τριη-
κοσίας, ὥδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῆσι
κυνέας εἰχον ἀγχοτάτῳ πεποιημένας τρόπον τὸν Ἑλ-
ληνικὸν· ἐνδεδυκότες δὲ θώρηκας λινέους, ἀσπίδας
δὲ ἵτυς οὐκ ἔχούσας εἰχον, καὶ ἀκόντια· οὕτοι δὲ
οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴκεον, ὡς αὐτοὶ λέγουσι,
ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ ἐνθεῦτεν δὲ ὑπερβάντες,
τῆς Συρίης οἰκέουσι τὰ παρὰ θάλασσαν· τῆς δὲ Συ-
ρίης τοῦτο τὸ χωρίον, καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν,
Παλαιστίνη καλέεται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρεί-
χοντο διηκοσίας· οὕτοι δὲ εἰχον περὶ μὲν τῇσι κεφα-
λῆσι κράνεα χηλευτὰ, ἀσπίδας δὲ κοίλας τὰς ἵτυς
μεγάλας ἔχούσας, καὶ δόρατά τε ναύμαχα, καὶ τύ-
κους μεγάλους· τὸ δὲ πλῆθος αὐτῶν θωρηκοφόροι
ἥσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἰχον. οὕτοι μὲν οὕτω
ἐσταλάδατο. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πεντή- 90
κοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὥδε· τὰς μὲν κε-
φαλὰς εἰλίχατο μίτρησι οἱ βασιλέες αὐτῶν· οἱ δὲ
ἄλλοι εἰχον κιθῶνας· τὰ δὲ ἄλλα κατάπερ Ἑλληνες.
τούτων δὲ τοσάδε ἔθνεά ἐστι· οἱ μὲν ἀπὸ Σαλαμῖνος

καὶ Ἀθηνέων· οἱ δὲ ἀπὸ Ἀρκαδίης· οἱ δὲ ἀπὸ Κύθρου· οἱ δὲ ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δὲ ἀπὸ Αἰθιοπίης, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας· οὗτοι δὲ αὐτὸι μὲν τῇσι κεφαλῆσι

91 κράνεα ἐπιχώρια, λαισῆιά τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων ὡμοβοέης πεποιημένα, καὶ κιθῶνας εἰρινέους ἐνδεδυκότες· δύο δὲ ἀκόντια ἔκαστος καὶ ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτῳ τῇσι Αἰγυπτίησι μαχαίρησι πεποιημένα.

οὗτοι μὲν τὸ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκαλέοντο· ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος, ἀνδρὸς Φοίνικος, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρείχοντο

92 νέας Ἐλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκενασμένοι· οἱ δὲ Πάμφυλοι οὗτοι εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκεδασθέντων ἄμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἔόντες καὶ κινημιδοφόροι· εἶχον δὲ τόξα κρανεῖνα, καὶ οὕστοὺς καλαμίνους ἀπτέρους καὶ ἀκόντια· ἐπὶ δὲ, αἰγὸς δέρματα περὶ τοὺς ὕμους αἰωρεύμενα· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῆσι πίλους πτεροῦσι περιεστεφανωμένους· ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ Τερμίλαι ἐκαλέοντο, ἐκ Κρήτης γεγονότες· ἐπὶ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίονος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην.

93 Δωριέες δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἐλληνικὰ ὅπλα καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου. Κᾶρες δὲ ἐβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Ἐλληνες ἐσταλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι πρώτοισι τῷι λόγῳν εἴρηται. Ἰωνες δὲ ἑκατὸν νέας παρείχοντο.

94 ἐσκενασμένοι ὡς Ἐλληνες. Ἰωνες δὲ, ὅσον μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὴν νὺν καλεομένην Ἀχαιῶν, καὶ πρὶν ἡ Δάναον τε καὶ Ξοῦθον ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, ὡς Ἐλληνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες· ἐπὶ δὲ Ἰωνος τοῦ Ξού-

95 θου Ἰωνες. Νησιώται δὲ ἐπτακαΐδεκα παρείχοντο νέας, ὡπλισμένοι ὡς Ἐλληνες· καὶ τοῦτο Πελασγι-

κὸν ἔθνος, ὕστερον δὲ Ἰωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ δυωδεκαπόλιες Ἰωνες οἱ ἀπ' Ἀθηνέων. Αἰολέες δὲ ἔξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἑλλῆνες καὶ τὸ πάλαι καλεόμενοι Πελασγοὶ, ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· (Ἀβυδηνοῦσι γὰρ προσετέτακτο ἐκ βασιλέος, κατὰ χώρην μένουσι, φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων) οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἐκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἥσαν ὡς Ἑλλῆνες. οὗτοι δὲ Ἰώνων καὶ Δωριέων ἄποικοι.

Ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι καὶ 96 Μῆδοι καὶ Σάκαι. τούτων δὲ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων Σιδώνιοι. τούτοισι πᾶσι, καὶ τοῖσι ἐς τὸν πεζὸν τεταγμένοισι αὐτῶν, ἐπῆσαν ἐκάστοισι ἐπιχώριοι ἥγεμόνες· τῶν ἐγὼ, οὐ γὰρ ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι ἐς ἴστορίης λόγον, οὐ παραμέμνημαι· οὔτε γὰρ ἔθνεος ἐκάστου ἐπάξιοι ἥσαν οἱ ἥγεμόνες, ἐν τε ἔθνει ἐκάστῳ ὅσαιπερ πόλιες, τοσοῦτοι καὶ ἥγεμόνες ἥσαν· εἴποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοὶ, ἀλλ' ὕσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι· ἐπεὶ στρατηγοί τε οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος καὶ ἄρχοντες τῶν ἔθνεων ἐκάστων, ὅσοι αὐτῶν ἥσαν Πέρσαι, εἰρέαται μοι. Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον 97 οἵδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου· τῆς μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρικῆς στρατιῆς Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τῆς δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόντεροι δὲ, καὶ πέντηκόντεροι, καὶ κέρκουροι, καὶ ἵππαγωγὰ πλοῖα μακρὰ συνελθόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν ἐφάνη τρισχίλια. Τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετά γε τοὺς στρατηγοὺς οἵδε 98 ἥσαν οἱ ὄνομαστότατοι· Σιδώνιος Τετράμηντος Ἀνύσου, καὶ Τύριος Μάπην Σιρώμου, καὶ Ἀράδιος

Μέρβαλος Ἀγβάλου, καὶ Κίλιξ Συέννεσις Ὀρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόργος τε ὁ Χέρσιος, καὶ Τιμῶναξ ὁ Τιμαγόρεω· καὶ Καρῶν Ἰστιαῖνός τε ὁ Τύμνεω καὶ Πίγρης ο 99 Σελδώμον καὶ Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω. Τῶν μέν νν ἄλλων οὐ παραμέμνημαι ταξιαρχέων, ώς οὐκ ἀναγκαζόμενος. Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θῶμα ποιεῦμαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης, γυναικός· ἥτις, ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς, αὐτή τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα καὶ παιδὸς ὑπάρχοντος νεηνίεω, ὑπὸ λήματός τε καὶ ἀνδρητῆς ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς ἔούσης οἱ ἀναγκαίης. οὔνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γένος δὲ ἔξ Αλικαρνησσοῦ τὰ πρὸς πατρὸς, τὰ μητρόθεν δὲ Κρῆσσα. ἥγεμόνευε δὲ Αλικαρνησσέων τε καὶ Κώων καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυμνίων, πέντε νέας παρεχομένη· καὶ συναπάσης τῆς στρατῆς, μετά γε τὰς Σιδωνίων, νέας εὐδοξοτάτας παρείχετο, πάντων τε τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βασιλεῖ ἀπεδέξατο· τῶν δὲ κατέλεξα πολίων ἥγεμονεύειν αὐτὴν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν ἐὸν Δωρικόν· Αλικαρνησσῆς μὲν Τροιζηνίους, τοὺς δὲ ἄλλους Επιδαυρίους. ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴρηται.

100 Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡρίθμησέ τε καὶ διετάχθη ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτός σφεας διεξελάσας θεήσασθαι· μετὰ δὲ ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ ἔθνος ἐν ἔκαστον, ἐπυνθάνετο· καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί· ἔως ἔξ ἐσχάτων ἐς ἐσχάτα ἀπίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ώς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἤζετο ὑπὸ σκηνῆ χρυσέγ· καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς πρώρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἔκαστας ὄμοιώς καὶ τὸν πεζὸν καὶ ἀπογραφόμενος· τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀνεκώχευον, τὰς πρώρας ἐς

γῆν τρέψαντες πάντες μετωπηδὸν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλεμον· ὁ δὲ ἐντὸς τῶν πρωρέων πλέων ἐθηεῖτο καὶ τοῦ αἰγαλοῦ.

‘Ως δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς 101 νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος, συστρατεύμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· καλέσας δὲ αὐτὸν εἴρετο τάδε· “Δημάρητε, νῦν μοί σε ηδύ τι ἐστὶ ἐπειρεσθαι τὰ θέλω· σὺ εἰς Ἑλλην τε, καὶ ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικνεομένων, πόλιος οὗτος ἐλαχίστης οὗτος ἀσθενεστάτης· νῦν δὲ μοι τόδε φράσον, εἰς Ἑλληνες ὑπομενέοντι χείρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι· οὐ γάρ, ὡς ἐγὼ δοκέω, οὐδὲ εἰ πάντες Ἑλληνες καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς ἐσπέρης οἰκεόντες ἄνθρωποι συλλεχθείσαν, οὐκ ἀξιόμαχοί εἰσι ἐμὲ ἐπιόντα ὑπομενεῖναι, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι· ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὅκοιόν τι λέγεις περὶ αὐτῶν, πυθέσθαι.” ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτας ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· “βασιλεῦν, κότερα ἀληθῆγη χρήσομαι πρὸς σὲ ἢ ἡδονὴν;” ὁ δέ μιν ἀληθῆγη χρῆστασθαι ἐκέλειε, φὰς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἦν· ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε 102 Δημάρητος, ἔλεγε τάδε· “βασιλεῦν, ἐπειδὴ ἀληθῆγη διαχρίσασθαι πάντως με κελεύεις, ταῦτα λέγοντα τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὑστερον ὑπὸ σεῦ ἀλώσεται, τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεί κοτε σύντροφος σίνεστι, ἀρετὴ δὲ ἐπακτός ἐστι, ἀπό τε σοφίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἴσχυροῦ· τῇ διαχρεωμένη ἡ Ἑλλὰς, τήν τε πενίην ἀπαμύνεται καὶ τὴν δεσποσύνην. αἰνέω μέν νυν πάντας Ἑλληνας τοὺς περὶ κείνους τοὺς Δωρικοὺς χωρούς οἰκημένους· ἔρχομαι δὲ λέξων οὐ περὶ πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ Λακεδαιμονίων μούνων· πρῶτα μὲν, ὅτι οὐκ ἔστι ὄκως κοτὲ σοὺς δέξονται λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλλάδι· αὐτὶς δέ, ὡς ἀντιώσονται τοι ἐς μάχην, καὶ ἦν οἵ ἄλλοι Ἑλληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι· ἀριθμοῦ δὲ πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἐόντες ταῦτα ποιέειν οἵοι

τέ εἰσι· ἦν τε γὰρ τύχωσι ἐξεστρατευμένοι χίλιοι,
οὗτοι μαχήσονταί τοι, ἦν τε ἐλάσσονες τούτων, ἦν
103 τε καὶ πλεῦνες.” Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας
ἔφη· “Δημάρητε, οἶνον ἐφθέγξαο ἔπος, ἄνδρας χιλί-
οις στρατιῇ τοσῷδε μαχήσασθαι· ἄγε, εἰπέ μοι, σὺ
φῆς τούτων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι;
σὺ δὲ ἐθελήσεις αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα
μάχεσθαι; καίτοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν ἔστι
τοιοῦτον οἶνον σὺ διαιρέεις, σέ γε τὸν κείνων βασιλέα
πρέπει πρὸς τὸ διπλήσιον ἀντιτάσσεσθαι κατὰ νό-
μους τοὺς ὑμετέρους. εἰ γὰρ κείνων ἔκαστος δέκα
ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀντάξιος ἔστι, σὲ δέ
γε δίζημαι εἴκοσι εἴναι ἀντάξιον· καὶ οὕτω μὲν ὄρθοῖτ'
ἄν δέ λόγος ὁ παρὰ σεῦ εἰρημένος. εἰ δὲ, τοιοῦτοι
τε ἔόντες καὶ μεγάθεα τοσοῦτοι οὖσι σύ τε καὶ
οἱ παρ' ἐμὲ φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐσ λόγους, αὐχεῖτε
τοσοῦτον, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ λόγος οὗτος
εἰρημένος εἴη. ἐπεὶ φέρε ἵδω παντὶ τῷ οἰκότι· κῶς
ἄν δυναίτο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ πεντακι-
μύριοι, ἔόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὄμοίως καὶ μὴ ὑπ'
ἐνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῷδε ἀντιστῆναι; ἐπεὶ
τοι πλεῦνες περὶ ἔνα ἔκαστον γινόμεθα ἢ χίλιοι,
ἔόντων ἐκείνων πέντε χιλιαδέων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἐνὸς
ἀρχόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον, γενοίατ' ἄν
δειμαίνοντες τοῦτον καὶ παρὰ τὴν ἐωτῶν φύσιν
ἀμείνονες, καὶ ἵστιν ἀναγκαζόμενοι μάστιγι ἐσ πλεῦ-
νας ἐλάσσονες ἔόντες· ἀνειμένοι δὲ ἐσ τὸ ἐλεύθερον,
οὐκ ἄν ποιέοιν τούτων οὐδέτερα· δοκέω δὲ ἔγωγε
καὶ ἀνισωθέντας πλήθεϊ χαλεπῶς ἄν “Ἑλληνας
Πέρσησι μούνοισι μάχεσθαι· ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τοῦτό
ἔστι τὸ σὺ λέγεις· ἔστι γε μέντοι οἱ πολλὸν, ἀλλὰ
σπάνιον· εἰσὶ γὰρ Πέρσέων τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων οἱ
ἐθελήσουσι Ἑλλήνων ἀνδράσι τρισὶ ὄμοι μάχεσθαι·
104 τῶν σὺ ἐὼν ἄπειρος, πολλὰ φλυηρέεις.” Πρὸς ταῦτα
Δημάρητος λέγει· “ὦ βασιλεῦ, ἀρχῆθεν ἡ πιστάμην
ὅτι ἀληθῆν χρεώμενος οὐ φίλα τοι ἐρέω· σὺ δὲ ἐπεὶ

ἡνάγκασας λέγειν τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ κατήκοντα Σπαρτιήτησι· καίτοι ὡς ἔγω τυγχάνω τὰ νῦν τάδε ἐστοργὸς ἐκείνους αὐτὸς μάλιστα ἐξεπίστει, οἵ με τιμήν τε καὶ γέρεα ἀπελόμενοι πατρῶια ἄπολίν τε καὶ φυγάδα πεποιήκασι, πατήρ δὲ σὸς ὑποδεξάμενος βίον τέ μοι καὶ οἴκον δέδωκε· οὐκων οἰκός ἔστι ἄνδρα τὸν σώφρονα εὐνοίην φαινομένην διωθέεσθαι, ἀλλὰ στέργειν μάλιστα. ἔγω δὲ οὕτε δέκα ἄνδρασι ὑπίσχομαι οἵος τε εἶναι μάχεσθαι, οὕτε δυοῖσι· ἐκών τε εἶναι οὐδὲ ἀν μουνομαχέοιμι· εἰ δὲ ἀναγκαίη εἴη ἡ μέγας τις ὁ ἐποτρύνων ἀγών, μαχούμην ἀν πάντων ἥδιστα ἐνὶ τούτων τῶν ἀνδρῶν, οἵ Ἑλλήνων ἔκαστος φησι τριῶν ἄξιος εἶναι· ὡς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κατὰ μὲν ἔνα μαχεόμενοι οὐδαμῶν εἰσι κακίονες ἀνδρῶν, ἀλλέες δὲ ἀριστοὶ ἀνδρῶν ἀπάντων· ἐλεύθεροι γὰρ ἔοντες οὐ πάντα ἐλεύθεροι εἰσι· ἐπεστι γάρ σφι δεσπότης νόμος, τὸν ὑποδειμαίνουσι πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἡ οἱ σοὶ σέ· ποιεῦσι γῶν τὰ ἀν ἐκείνος ἀνώγγη· ἀνώγει δὲ τῶντὸ αἰεὶ, οὐκ ἐῶν φεύγειν οὐδὲν πλῆθος ἀνθρώπων ἐκ μάχης, ἀλλὰ μένοντας ἐν τῇ τάξει ἐπικρατέειν ἡ ἀπόλλυσθαι. σοὶ δὲ εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων φλυηρέειν, τἄλλα σιγᾶν ἐθέλω τὸ λοιπὸν, νῦν δὲ ἀναγκασθεὶς ἐλεξα· γένοιτο μέντοι κατὰ νόον τοι, βασιλεῦ·”

‘Ο μὲν δὴ ταῦτα ἀμείφατο· Ξέρξης δὲ ἐσ γέλωτά 105 τε ἔτρεψε, καὶ οὐκ ἐποιήσατο ὄργὴν οὐδεμίαν, ἀλλ’ ἡπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο. τούτῳ δὲ ἐσ λόγους ἐλθὼν Ξέρξης, καὶ ὑπαρχον ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστήσας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστεω, τὸν δὲ ὑπὸ Δαρείου σταθέντα καταπαύσας, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν διὰ τῆς Θρηίκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Κατέλιπε 106 δὲ ἄνδρα τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ μούνῳ Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε, ὡς ἀριστεύοντι πάντων ὅσους κατέστησε αὐτὸς ἡ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος· ὡς δὲ καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Ξέρξεω τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι. κατέστασαν γὰρ ἔτι πρό-

τερον ταύτης τῆς ἐλάσιος ὑπαρχοι ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τοῦ Ἐλλησπόντου πανταχῆ· οὗτοι ὥν πάντες, οἵ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ Ἐλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἐλλήνων ὑστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξηρέθησαν· τὸν δὲ ἐν Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοί κω ἐδυνάσθησαν ἐξελεῖν, πολλῶν πειρησαμένων· διὰ τοῦτο δέ οἱ τὰ δῶρα πέμπεται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος

107 αἰεὶ ἐν Πέρσησι. Τῶν δὲ ἐξαιρεθέντων ὑπὸ Ἐλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθὸν, εἰ μὴ Βόγην μοῦνον, τὸν ἐξ Ἡιόνος· τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς περιεόντας αὐτῷ ἐν Πέρσησι παῖδας ἐτίμα μάλιστα· ἐπεὶ καὶ ἄξιος αἰνου μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὃς ἐπειδὴ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὸν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοστῆσαι ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ ἐθέλησε, μὴ δειλίῃ δόξει περιεῖναι βασιλεῖ, ἀλλὰ διεκαρτέρεε ἐς τὸ ἔσχατον· ως δὲ οὐδὲν ἔτι φορβῆς ἐνῆν ἐν τῷ τείχει, συννήσας πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἐπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ· μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν χρυσὸν ἄπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα, ποιήσας δὲ ταῦτα, ἐωντὸν ἐπέβαλε ἐς τὸ πῦρ· οὕτω μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Περσέων.

108 Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἐλλάδα· τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδῶν συστρατεύεσθαι ἡνάγκαζε· ἐδεδούλωτο γάρ, ως καὶ πρότερον μοι δεδήλωται, ἡ μέχρι Θεσσαλίης πᾶσα, καὶ ἡν ὑπὸ βασιλέα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεψθείσην καὶ ὑστερον Μαρδονίου. παραμείβετο δὲ πορεύμενος ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηίκια τείχεα, τῶν ἐσχάτη πεπόλισται πρὸς ἐσπέρην πόλις τῇ οὖνομά ἐστι Μεσαμβρίη· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρύμη· διὰ δέ σφεων τοῦ μέσου Λίσσος ποταμὸς διαρρέει· ὃς τότε οὐκ ἀντέσχε τὸ ὑδωρ παρέχων τῷ Ξέρξεω στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε· ἡ

δὲ χώρη αὗτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλλαικὴ νῦν δὲ Βριαντική· ἔστι μέντοι τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων καὶ αὕτη Κικόνων. Διαβὰς δὲ τοῦ Λίσσου ποταμοῦ 109 τὸ ῥέεθρον ἀποξηρασμένον, πόλις Ἐλληνίδας τάσδε παραμείβετο· Μαρώνειαν, Δίκαιαν, Ἀβδηρα· ταύτας τε δὴ παρεξῆιε, καὶ κατὰ ταύτας δὲ, λίμνας ὄνομαστὰς τάσδε· Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ Στρύμης κειμένην Ἰσμαρίδα· κατὰ δὲ Δίκαιαν, Βιστονίδα, ἐς τὴν ποταμοὺς δύο ἐσιεῖσι τὸ ὕδωρ, Τραῦνός τε καὶ Κόμψατος· κατὰ δὲ Ἀβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίαν ἐοῦσαν οὐνομαστὴν παραμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἵων τὰς ἡπειρώτιδας πόλις παρῆιε· τῶν ἐν μιῇ λίμνῃ ἐοῦσα τυγχάνει ὡσεὶ τριήκοντα σταδίων μάλιστά κη τὴν περιόδον, ἵχθυνόδης τε καὶ κάρτα ἀλμυρή· ταύτην τὰ ὑποζύγια μοῦνα ἀρδόμενα ἀνεξήργηνε· τῇ δὲ πόλι ταύτη οὐνομά ἔστι Πίστυρος· ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλις, τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἐλληνίδας, ἐξ εὐωνύμου χειρὸς ἀπέργων παρεξῆιε. Ἐθνεα δὲ Θρηίκων, δι' ὧν τῆς χώρης ὄδὸν ἐποιέετο, 110 τοσάδε· Παῖτοι, Κίκονες, Βίστονες, Σαπαιοί, Δερσαῖοι, Ἡδωνοί, Σάτραι· τούτων οἱ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῇσι νηυσὶ εἰποντο· οἱ δὲ αὐτῶν τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε ὑπὸ ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων οἱ ἄλλοι πάντες πεζῇ ἀναγκαζόμενοι εἴποντο. Σάτραι δὲ οὐδενός κω ἀνθρώπων ὑπῆκοοι 111 ἐγένοντο, ὅστον ἡμεῖς ἴδμεν· ἀλλὰ διατελεῦσι τὸ μέχρι ἐμεῦ αἱεὶ ἐόντες ἐλεύθεροι μοῦνοι Θρηίκων· οἰκέοντι τε γάρ οὐρεα ὑψηλὰ ἴδησί τε παντοίησι καὶ χιόνι συνηρεφέα, καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι. οὗτοι οἱ τοῦ Διονύσου τὸ μαντήιον εἰσὶ ἐκτήμένοι· τὸ δὲ μαντήιον τοῦτο ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων· Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱροῦ, πρόμαντις δὲ ἡ χρέουσα, κατάπερ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον.

Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημένην, 112

δεύτερα τούτων παραμείβετο τείχεα τὰ Πιέρων· τῶν καὶ ἐνὶ Φάγρης ἔστι οὔνομα, καὶ ἐτέρῳ Πέργαμος· ταύτη μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὄδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χερὸς τὸ Πάγγαιον οὖρος ἀπέργων, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλόν· ἐν τῷ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ἔνι μέταλλα, τὰ νέμονται Πίερες τε καὶ Ὀδόμαντοι,

113 καὶ μάλιστα Σάτραι. Ὅπεροικέοντας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς βορέω ἀνέμου Παίονας Δόβηράς τε καὶ Παιόπλας παρεξιὰν, ἥις πρὸς ἐσπέρην· ἐς ὅτικέτο ἐπὶ ποταμὸν τε Στρυμόνα καὶ πόλιν Ἡιόνα, τῆς ἔτι ζωὸς ἐὼν ἥρχε Βόγης, τοῦ περ ὀλίγῳ πρότερον τούτων λόγον ἐποιεύμην· ἡ δὲ γῆ αὐτῇ ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος καλέεται Φυλλίς· κατατείνουσα, τὰ μὲν πρὸς ἐσπέρην, ἐπὶ ποταμὸν Ἀγγίτην ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην, τείνουσα ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ Μάγοι ἐκαλλιρέοντο

114 σφάζοντες ἵππους λευκούς. Φαρμακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοισι, ἐν Ἐννέᾳ Ὁδοῖσι τῆσι Ἡδωνῶν ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εὑρόντες ἐζευγμένον. Ἐννέα δὲ Ὁδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον τοῦτον καλέεσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδας τε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζώοντας κατώρυστον. (Περιτικὸν δὲ τὸ ζώοντας κατορύσσειν· ἐπεὶ καὶ Ἀμηστριν τὴν Ξέρξεω γυναικα πυνθάνομαι γηράσασαν δὶς ἐπτὰ Περσέων παῖδας ἔοντων ἐπιφανέων ἀνδρῶν ὑπὲρ ἐωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχαρίζεσθαι κατορύσσουσαν.)

115 Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατὸς, ἐνθαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἔστι αἰγαλὸς, ἐν τῷ οἰκημένην Ἀργιλον πόλιν Ἐλλάδα παρεξήγε. αὐτῇ δὲ καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης καλέεται Βισαλτίη· ἐνθεῦτεν δὲ, κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσειδῶν ἐξ ἀριστερῆς χερὸς ἔχων, ἥις διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἐλλάδα παραμειβόμενος, καὶ ἀπίκετο ἐς Ἀκανθον ἄμα ἀγόμενος τούτων ἔκαστον τῶν ἐθνέων,

καὶ τῶν περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος οἰκεόντων ὅμοίως καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα, τοὺς μὲν παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους ἐν νησὶ στρατευομένους, τοὺς δὲ ὑπὲρ θαλάσσης πεζῇ ἐπομένους· τὴν δὲ ὄδὸν ταύτην, τὴν βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγχέουσι Θρῆκες οὔτ' ἐπισπείρουσι, σέβονται τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμεῦ. Ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἀκανθον 116 ἀπίκετο, ξεινήν τε ὁ Πέρσης τοῦσι Ἀκανθίοισι προεῖπε καὶ ἐδωρήσατό σφεας ἐσθῆτι Μηδικῇ, ἐπαίνεε τε ὄρέων αὐτοὺς προθύμους ἔοντας ἐς τὸν πόλεμον καὶ τὸ ὅρυγμα ἀκούων.

Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἔοντος Ξέρξεω, συνήνεικε ὑπὸ 117 νούσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἔοντα παρὰ Ξέρξη καὶ γένος Ἀχαιμενιδῆν, μεγάθεί τε μέγιστον ἔοντα Περσέων—ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιλῆιν ἀπέλεπε τέσσερας δακτύλους—φωνέοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων· ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον μεγάλην, ἔξενεικαὶ τε αὐτὸν καλλιστα καὶ θάψαι· ἐτυμβοχόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιὴ τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θίουσι Ἀκάνθιοι ἐκ θεοπροπίου ως ἥρωϊ, ἐπονομάζοντες τὸ οὔνομα. βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρταχαίεω, ἐποιέετο συμφορήν.

Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἐλλήνων τὴν στρατιὴν καὶ 118 δειπνίζοντες Ξέρξεα ἐς πᾶν κακοῦ ἀπικέατο, οὔτω ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίων ἐγίνοντο· ὅκου γε Θασίοισι ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ πολίων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιὴν καὶ δειπνίσασι Ἀντίπατρος ὁ Ὁργέος ἀραιρημένος, τῶν ἀστῶν ἀνὴρ δόκιμος ὅμοια τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. Ὡς δὲ παραπλησίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλησι πόλισι 119 οἱ ἐπεστεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον· τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε τι ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου πρειρημένον καὶ περὶ πολλοῦ ποιεύμενον· τοῦτο μὲν, ως ἐπύθοντο τάχιστα τῶν κηρύκων τῶν περιαγγελ-

λόντων, δασάμενοι σῦτον ἐν τῇσι πόλισι οἱ ἀστοὶ ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίευν πάντες ἐπὶ μῆνας συχνούς· τοῦτο δὲ, κτήνεα σιτεύεσκον ἐξευρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὅρνιθας χερσαίους καὶ λιμναίους ἔν τε οἰκήμασι καὶ λάκκουσι, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δὲ, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήριά τε καὶ κρητῆρας ἐποιεῦντο, καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τιθέαται πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλέϊ καὶ τοῖσι ὁμοσίτοισι μετ' ἐκείνου ἐπεποίητο, τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ τὰ ἐς φορβὴν μοῦνα τασσόμενα. ὅκως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιὴ, σκηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἔτοιμη ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιεέσκετο Ξέρξης· ἡ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ ἔσκε ὑπαίθριος· ὡς δὲ δεέπινον γίνοιτο ὥρη, οἱ μὲν δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον· οἱ δὲ, ὅκως πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, τῇ ὑστεραίῃ τὴν τε σκηνὴν ἀνασπάσαντες καὶ τὰ ἔπιπλα πάντα λαβόντες, οὕτω ἀπελαύνεσκον,

120 λείποντες οὐδὲν, ἀλλὰ φερόμενοι. Ἐνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω ἐπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτησι, πανδημεὶ αὐτοὺς καὶ γυναικας ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἵρα, ἵζεσθαι ἵκέτας τῶν θεῶν, παραιτεομένους καὶ τὸ λόιπόν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ ἡμίσεα· τῶν τε παροιχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δις ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμισε σῦτον αἰρέεσθαι· παρέχειν γὰρ ἀν Ἀβδηρίτησι, εἰ καὶ ἄριστον προείρητο ὁμοία τῷ δεέπινῳ παρασκευάζειν, ἡ μὴ ὑπομένειν Ξέρξεα ἐπιόντα, ἡ καταμείναντας κάκιστα πάντων ἀνθρώπων διατριβῆναι. οἱ μὲν δὴ πιεζόμενοι ὁμοίως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπετέλεον.

121 Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου, ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ' ἑωυτοῦ πορεύεσθαι τὰς νέας· (Θέρμῃ δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένῃ, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ᔁχει·) ταύτη γὰρ ἐπινθάνετο συντομώτατον εἶναι. μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάν-

θου ὥδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο· τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἵεναι ὅμον τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιος τε καὶ Μασίστης· ἔτέρη δὲ τεταγμένη ἦτε τοῦ στρατοῦ τριτημορὶς τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταύχμης τε καὶ Γέργις· ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων, μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἦτε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγοὺς δὲ παρείχετο Σμερδομένεύ τε καὶ Μεγάβυζον.

Ο μέν νυν ναυτικὸς στρατὸς ὡς ἀπεύθη ὑπὸ Ξέρ- 122
ξεω, καὶ διεξέπλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ "Αθῷ γενομένην διέχουσαν δὲ ἐς κόλπον ἐν τῷ "Ασσα τε πόλις καὶ Πίλωρος καὶ Σύγγος καὶ Σάρτη οἴκηνται· ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τουτέων τῶν πολίων στρατιὴν παρέλαβε, ἐπλεε ἀπιέμενος ἐς τὸν Θερμαῖον κόλπον, κάμπτων δὲ "Αμπέλον τὴν Τορωναίην ἄκρην, παραμείβετο Ἐλληνίδας τάσδε πόλις ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε· Τορώνην, Γαληψὸν, Σερμύλην, Μηκύβερναν, "Ολυνθον· ἡ μέν νυν χώρη αὐτῇ Σιθωνίῃ καλέεται. Ο δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρ- 123
ξεω, συντάμινων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης ἐπὶ Κανάστραιον ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης Πόλιος, καὶ Αἴγης, καὶ Θεράμβω, καὶ Σκιώνης, καὶ Μένδης, καὶ Σάνης· αὗται γάρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλλήνην πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμεναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώρην ἐπλεε ἐς τὸ προειρημένον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσεχέων πολίων τῇ Παλλήνῃ, ὅμουρεοντεών δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ, τῆσι οὐνόματά ἔστι τάδε· Λίπαξος, Κώμβρεια, Λίσαι, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἴνεια· ἡ δὲ τουτέων χώρη Κροσσαίη ἔτι καὶ ἐς τόδε καλέεται. ἀπὸ δὲ Αἴνείης, ἐς τὴν ἐτελεύτων καταλέγων τὰς πόλις, ἀπὸ ταύτης ἥδη ἐς αὐτόν τε

τὸν Θερμαῖον κόλπον ἐγίνετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ ὁ πλόος καὶ γῆν τὴν Μυγδονίην· πλέων δὲ ἀπίκετο ἐς τε τὴν προειρημένην Θέρμην καὶ Σινδόν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην, ἐπὶ τὸν Ἀξιὸν ποταμόν· ὃς οὐρίζει χώρην τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαιίδα, τῆς ἔχουσι τὸ παρὰ θάλασσαν στεινὸν χωρίον πόλις Ἰχναὶ τε καὶ Πέλλα.

124 Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτοῦ περὶ Ἀξιὸν ποταμὸν καὶ πόλιν Θέρμην καὶ τὰς μεταξὺ πόλις τουτέων, περιμένων βασιλέα, ἐστρατοπεδεύετο. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι· ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρητωνικῆς ἐπὶ ποταμὸν Ἐχείδωρον, ὃς ἐκ Κρητωναίων ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρης, καὶ ἔξει παρὰ τὸ ἔλος τὸ ἐπ'

125 Ἀξίω ποταμῷ. Πορευομένῳ δὲ ταύτῃ, λέοντές οἱ ἐπεθῆκαντο τῆσι σιτοφόροισι καμήλοισι· καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἥθεα, ἄλλον μὲν οὐδενὸς ἄπτυντο οὔτε ὑποζυγίου οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεράϊζον μούνας. Θωμάζω δὲ τὸ αἴτιον ὃ τι κοτὲ ἦν, τῶν ἄλλων τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας τῆσι καμήλοισι ἐπιτίθεσθαι· τὸ μήτε πρότερον

126 ὄπώπεσαν θηρίον, μήτ' ἐπεπειρέατο αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι τῶν τὰ κέρεα ὑπερμεγάθεά ἔστι, τὰ ἐς Ἐλληνας φοιτέοντα. οὐρος δὲ τοῦσι λέοντι ἔστι ὃ τε δι' Ἀβδήρων ρέων ποταμὸς Νέστος, καὶ ὁ δι' Ἀκαρνανίης ρέων Ἀχελώος· οὔτε γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἥω τοῦ Νέστου οὐδαμόθι πάσης τῆς ἔμπροσθεν Εὐρώπης ἴδοι τις ἀν λέοντα, οὔτε πρὸς ἐσπέρης τοῦ Ἀχελώου ἐν τῇ ἐπιλοίπῳ ἥπειρῳ· ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺ τούτων τῶν ποταμῶν γίνονται.

127 Ὡς δὲ ἐς τὴν Θέρμην ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἰδρυσε αὐτοῦ τὴν στράτιήν· ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ

στρατοπεδευόμενος τὴν παρὰ θάλασσαν χώρην τοσ-
ήνδε· ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγ-
δονίης, μέχρι Λυδίεω τε ποταμοῦ καὶ Ἀλιάκμονος,
οἱ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαιίδα τε καὶ Μακεδονίδα
ἐς τῶντὸ ῥέεθρον τὸ ὄδωρ συμμίσγοντες· ἐστρατοπε-
δεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι οἱ βάρ-
βαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τούτων ποταμῶν, ἐκ
Κρητωναίης ῥέων Ἐχείδωρος μοῦνος οὐκ ἀντέχρησε
τῇ στρατιῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε. Ξέρξης δὲ 128
ὅρεών ἐκ τῆς Θέρμης οὔρεα τὰ Θεσσαλικὰ, τόν τε
"Ολυμπὸν καὶ τὴν "Οσσαν, μεγάθεϊ τε ὑπερμήκεα
ἔοντα, διὰ μέσου τε αὐτῶν αὐλῶνα στεινὸν πινθανό-
μενος εἶναι δὶ οὐ ῥέει ὁ Πηνειός, ἀκούων τε εἶναι
ταύτη ὄδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώ-
σας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν
ἄνω ὄδὸν ἔμελλε ἐλāν διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε
οἰκημένων, ἐς Περραιβοὺς παρὰ Γόννον πόλιν· ταύτῃ
γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπινθάνετο εἶναι· ὡς δὲ ἐπεθύ-
μησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα· ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς
τὴν περ ἐσέβαινε αἰὲὶ ὅκως τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι,
ἀνέδεξε σημῆιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, κατα-
λιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν· ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο καὶ
ἐθεήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θώματι
μεγάλῳ ἐνέσχετο· καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς
όδοῦ, εἴρετο εἴ τὸν ποταμὸν ἐστι παρατρέψαντα ἐτέρη
ἐς θάλασσαν ἔξαγαγεῖν; (Τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος 129
ἐστὶ τὸ παλαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε συγκεκλη-
σμένην πάντοθεν ὑπερμήκεσι οὔρεσι· τὰ μὲν γὰρ
αὐτῆς πρὸς τὴν ἡῶ ἔχοντα τό τε Πήλιον οὔρος καὶ ἡ
"Οσσα ἀποκλήγει συμμίσγοντα τὰς ὑπωρείας ἄλλη-
λοισι, τὰ δὲ πρὸς βορέω ἀνέμου ὁ Οὔλυμπος, τὰ δὲ
πρὸς ἐσπέρην Πίνδος· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε
καὶ ἄνεμον νότον ἡ "Οθρυς· τὸ μέσον δὲ τούτων τῶν
λεχθέντων οὔρεων ἡ Θεσσαλίη ἐστὶ, ἐοῦσα κοίλη·
ῶστε ὅν ποταμῶν ἐς αὐτὴν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐσβαλ-
λόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πη-

νειοῦ, καὶ Ἀπιδανοῦ, καὶ Ὄνοχάνον, καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμίσον, οἱ μέν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικληγόντων τὴν Θεσσαλίην οὐνομαζόμενοι, δι' ἐνὸς αὐλῶνος, καὶ τούτου στεινοῦ, ἔκροον ἔχοντες ἐς θάλασσαν, προσυμμίγοντες τὸ ὕδωρ πάντες ἐς τῶντό· ἐπεὰν δὲ συμμιχθέωσι τάχιστα, ἐνθεῦτεν ἥδη ὁ Πηγεῖος τῷ οὐνόματι κατακρατέων, ἀνωνύμους τοὺς ἄλλους εἶναι ποιέει. τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἐόντος κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκρόου τούτου, τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ πρὸς τοῖς ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιβηΐδα λίμνην, οὐτε οὐνομάζεσθαι κατάπερ νῦν ῥέειν τε οὐδὲν ἥσσον ἢ νῦν· ῥέοντας δὲ ποιέειν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος· αὐτοὶ μέν νυν Θεσσαλοί φασι Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα δι' οὐν ῥέειν ὁ Πηγεῖος, οἰκότα λέγοντες· ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν, καὶ τὰ διεστεῶτα ὑπὸ σεισμοῦ τοῦ θεοῦ τούτου ἔργα εἶναι, καὶ ἀν ἐκεῖνο ιδών φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι· ἔστι γὰρ σεισμοῦ ἔργον, ὡς ἐμοὶ 130 ἐφαίνετο εἶναι, ἡ διάστασις τῶν οὐρέων·) Οἱ δὲ κατηγεόμενοι, εἰρομένου Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηγεῖῳ, ἔξεπιστάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον· “βασιλεῦ, ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἔξηλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ’ ἥδε αὐτῇ οὐρεσι γὰρ περιεστεφάνωται πᾶσα Θεσσαλίη·” Ξέρξεα δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα· “σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί· ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο γνωστιμαχέοντες, καὶ τἄλλα καὶ ὅτι χώρην ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ ταχιάλωτον·” τὸν γὰρ ποταμὸν πρῆγμα ἀν ἦν μοῦνον ἐπεῖναι σφεων ἐπὶ τὴν χώρην, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ παρατρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥεέθρων· ὥστε Θεσσαλίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑπόβρυχα γενέσθαι· ταῦτα δὲ ἔχοντα ἐλεγε ἐς τοὺς Ἀλεύεω παῖδας, (ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων, ἔοντες Θεσσαλοὶ, ἔδοσαν ἑωυτοὶς βασιλέϊ, δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφεας τοῖ

ἔθνεος ἐπαγγέλλεσθαι φιλίην· εἴπας δὲ ταῦτα, καὶ θεησάμενος, ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην.

Ο μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς· 131
 τὸ γὰρ δὴ οὐρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τῆς στρατιῆς
 τριτημορίς, ὡντα ταύτη διεξῆ ἄπασα ἡ στρατιὴ ἐς
 Περραιβούς. οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς
 τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ γῆς αἴτησιν ἀπικέατο· οἱ μὲν κεινοὶ,
 οἱ δὲ φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ. τῶν δὲ δόντων 132
 ταῦτα ἐγένοντο οἵδε· Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες,
 Περραιβοὶ, Λοκροὶ, Μάγνητες, Μηλιέες, Ἀχαιοὶ οἱ
 Φθιώται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ πλὴν
 Θεσπιέων τε καὶ Πλαταίεων. ἐπὶ τούτοισι οἱ Ἑλ-
 ληνες ἔταμον ὄρκιον οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειρά-
 μενοι· τὸ δὲ ὄρκιον ὥδε εἶχε· “ὅσοι τῷ Πέρσῃ
 ἔδοσάν σφεας αὐτοὺς Ἑλληνες ἔόντες, μὴ ἀναγκασ-
 θέντες, καταστάντων σφι εὖ τῶν πρηγμάτων, τούτους
 δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ.” τὸ μὲν δὴ ὄρκιον
 ὥδε εἶχε τοῖσι Ἑλλησι. 133 Ές δὲ Ἀθῆνας καὶ Σπάρτην
 οὐκ ἀπέπεμψε ὁ Πέρσης ἐπὶ γῆς αἴτησιν κήρυκας
 τῶνδε εἴνεκα· πρότερον Δαρείου πέμψαντος ἐπ’ αὐτὸ-
 τοῦτο, οἱ μὲν αὐτῶν τοὺς αἴτεοντας ἐς τὸ βάραθρον
 οἱ δὲ ἐς φρέαρ ἐσβαλόντες, ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ
 ἐκ τούτων φέρειν παρὰ βασιλέα· τούτων μὲν εἴνεκα
 οὐκ ἔπειρψε Ξέρξης τοὺς αἴτήσοντας. ὃ τι δὲ τοῖσι
 Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας συνήνεικε
 ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι, πλὴν ὅτι σφέων
 ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηιώθη· ἀλλὰ τοῦτο οὐ διὰ
 ταύτην τὴν αἴτην δοκέω γενέσθαι. Τοῖσι δὲ ὥν Λα- 134
 κεδαιμονίοισι μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγα-
 μένιονος κήρυκος· (ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου
 ἱρόν· εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυβιάδαι
 καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκηίαι αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι
 γέρας δέδονται) μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιήτησι
 καλλιερῆσαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο· τοῦτο δὲ ἐπὶ^η
 χρόνον συχνὸν ἦν σφι· ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορῆ
 χρεωμένων Λακεδαιμογίων, ἀλίης τε πολλάκις συλ-

λεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις
 βούλοιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθιή-
 σκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βούλισδ Νικόλεω,
 ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσει τε γεγονότες εὖ καὶ χρή-
 μασι ἀνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐθελονταὶ ὑπέδυσαν
 πουνὴν τῖσαι Ξέρξη τῶν Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν
 Σπάρτη ἀπολομένων· οὕτω Σπαρτιῆται τούτους ὡς
 135 ἀποθανευμένους ἐς Μῆδους ἀπέπεμψαν. Αὕτη τε ἡ
 τόλμα τούτων τῶν ἀνδρῶν θώματος ἀξίη, καὶ τάδε
 πρὸς τούτοισι τὰ ἔπεα πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα,
 ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα· ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν
 γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν παραθαλασσίων
 ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὃς σφεας, ξείνια προ-
 θέμενος, εἰστία· ξεινίζων δὲ, εἴρετο λέγων τάδε·
 “ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλεῖ φίλοι
 γενέσθαι; ὅρατε γὰρ ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄνδρας
 ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀπο-
 βλέποντες· οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς
 βασιλεῖ, δεδόξωσθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι
 ἀγαθοὶ, ἔκαστος ἀν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος, δόντος
 βασιλέος.” πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε· ““Ὑδαρνες,
 οὐκ ἔξ ίσου γίνεται ἡ συμβουλίη ἡ ἐς ἡμέας τεί-
 νουσα· τοῦ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλεύεις, τοῦ
 δὲ ἀπειρος ἔών· τὸ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίστεαι,
 ἐλευθερίης δὲ οὐκω ἐπειρήθης, οὕτ’ εἰ ἔστι γλυκὺ οὕτ’
 εἰ μή· εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἀν δόρασι συμ-
 βουλεύοις ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ
 136 πελέκεσι.” Ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο· ἐνθεῦτεν
 δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα καὶ βασιλεῖ ἐς ὅψιν
 ἥλθον, πρῶτα μὲν τῶν δορυφόρων κελευόντων καὶ
 ἀνάγκην σφι προσφερόντων προσκυνέειν βασιλέα
 προσπίπτοντας, οὐκ ἔφασαν, ὥθεόμενοι πρὸς αὐτῶν
 ἐπὶ κεφαλὴν, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμά· οὕτε γάρ σφι
 ἐν νόμῳ εἶναι ἄνθρωπον προσκυνέειν, οὕτε κατὰ
 ταῦτα ἥκειν· ὡς δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δεύτερά σφι
 λέγουσι τάδε καὶ λόγου τοιοῦδε ἔχόμενα, “ὦ βασιλεῦ

Μήδων, ἔπειμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων, πουνὴν ἐκείνων τίσοντας” λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης οὐκ ἔφη ὅμοιος ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συγχέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναντας κήρυκας· αὐτὸς δὲ τὰ κείνοισι ἐπιπλήσσει ταῦτα οὐ ποιήσειν, οὐδὲ ἀνταποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίης. Οὗτω 137 ἡ Ταλθυβίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύσατο τὸ παραυτίκα, καίπερ ἀπονοστησάντων ἐς Σπάρτην Σπερθίεώ τε καὶ Βούλιος· χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ ἐπηγέρθη, κατὰ τὸν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἄγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασιλέα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερθίεω, ὃς εἶλε ἀλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος, ὄλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν· δῆλον ὡν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μῆνιος· οἱ γὰρ, πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὴν Ἀσίην, προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω Θρηίκων βασιλέος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθεω ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, ἥλωσαν κατὲ Βισάνθην, τὴν ἐν Ἐλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικὴν ἀπέθανον ἵπο Ἀθηναίων· μετὰ δὲ αὐτῶν καὶ Ἀριστέας ὁ Ἀδειμάντου, Κορίνθιος ἀνήρ· ταῦτα μέν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος στόλου· ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον.

“Η δὲ στρατηλασίη ἡ βασιλέος οὐνομα μὲν εἶχε 138 ὡς ἐπ’ Ἀθήνας ἐλαύνει, κατίετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἐλλάδα· πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἐλληνες, οὐκ ἐν ὅμοιῷ πάντες ἐποιεῦντο· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν δόντες γῆν τε καὶ ὑδωρ τῷ Πέρσῃ εἶχον

θάρσος ὡς οὐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρ-
βάρου· οἱ δὲ οὐ δόντες ἐν δείματι μεγάλῳ κατέσ-
τασαν, ἄτε οὕτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ὀριθμὸν
ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα, οὕτε βουλομένων
τῶν πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μηδιξόντων δὲ

139 προθύμως. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίη ἐξέργομαι γνώμην
ἀποδέξασθαι ἐπίφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων ἀν-
θρώπων ὅμως δὲ, τῇ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἀληθὲς
οὐκ ἐπισχήσω· εἰ 'Αθηναῖοι καταρρωδήσαντες τὸν
ἐπιόντα κίνδυνον ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἦ καὶ μὴ
ἐκλιπόντες ἀλλὰ μείναντες ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς
Ξέρξη, κατὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ ἀν ἐπειρῶντες
ἀντιεύμενοι βασιλέϊ· εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θάλασσαν
μηδεὶς ἡντιούτο Ξέρξη, κατά γε ἀν τὴν ἥπειρον
τοιάδε ἐγίνετο· εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κιθῶνες ἦσαν
ἐληλαμένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοισι, προ-
δοθέντες ἀν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν συμμάχων, οὐκ
ἐκόντων ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, κατὰ πόλις ἀλισκο-
μένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου,
ἐμουνώθησαν· μουνωθέντες δὲ ἀν, καὶ ἀποδεξάμενοι
ἔργα μεγάλα, ἀπέθανον γενναίως· ἦ ταῦτα ἀν ἐπα-
θοι· ἦ πρὸ τοῦ, ὁρέωντες ἀν καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλ-
ληνας μηδίζοντας, ὅμολογή ἀν ἐχρήσαντο πρὸς
Ξέρξεα· καὶ οὕτω ἀν ἐπ' ἀμφότερα ἦ Ἑλλὰς ἐγίνετο
ὑπὸ Πέρσησι· τὴν γὰρ ὥφελίην τὴν τῶν τειχέων
τῶν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ δύναμαι πυθέσ-
θαι ἡτις ἀν ἦν, βασιλέος ἐπικρατέοντος τῆς θαλά-
σσης· νῦν δὲ Ἀθηναίους ἀν τις λέγων σωτῆρας γενέσ-
θαι τῆς Ἑλλάδος, οὐκ ἀν ἀμαρτάνοι τὸ ἀληθέ·
οὗτοι γὰρ ἐπὶ ὄκοτερα τῶν πρηγμάτων ἐτράποντο,
ταῦτα ὥψειν ἔμελλε· ἐλόμενοι δὲ τὴν Ἑλλάδα περι-
εῖναι ἐλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπόν,
ὅσον μὴ ἐμήδισε, αὐτοὶ οὗτοι ἦσαν οἱ ἐπεγείραντες,
καὶ βασιλέα μετά γε θεοὺς ἀνωσάμενοι οὐδέ σφεας
χρηστήρια φοβερὰ ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν, καὶ ἐς δεῦμα
βαλόντα, ἐπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα· ἀλλὰ κατα-

μείναντες ἀνέσχοντο τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώρην δέξα-
σθαι.

Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεο- 140
πρόπους, χρηστηριάζεσθαι ἥσαν ἔτοιμοι· καὶ σφι
ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ
μέγαρον ἐσελθόντες ἵζοντο, χρᾶ ἡ Πυθίη τῇ οὐνομα-
τῇν Ἀριστονίκη τάδε·

“Ω μέλεοι, τί κάθησθε; λιπῶν φεῦγε ἔσχατα γαῖης
δῶματα καὶ πόλιος τροχοειδέος ἄκρα κάρηνα.
οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
οὔτε πόδες νέατοι, οὔτ' ὡν χέρες, οὔτε τι μέσσης
λείπεται, ἀλλ' ἄξηλα πέλει· κατὰ γάρ μιν ἐρείπει
πῦρ τε καὶ ὀξὺς Ἀρης Συριηγενὲς ἄρμα διώκων.
πολλὰ δὲ καλλίπολει πυργώματα, κού τὸ σὸν οἴον·
πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
οἵ που νῦν ἰδρῶτι ῥεούμενοι ἐστήκασι,
δείματι παλλόμενοι· κατὰ δ' ἀκροτάτοις δρόφοισι
αἷμα μέλαν κέχυται, προϊδὸν κακότητος ἀνάγκας.
ἄλλ' ἵτον ἔξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ἐπικιδνατε θυμόν.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, 141
συμφορῆ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο· προβάλλουσι δὲ
σφέας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου, Τίμων
ὁ Ἀνδροβούλον, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὅμοια
τῷ μάλιστα, συνεβούλευε σφι ἵκετηρίην λαβοῦσι,
δεύτερα αὐτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς
ἱκέτας· πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ
λέγουσι· “ῶναξ, χρῆσον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς
πατρίδος, αἰδεσθεὶς τὰς ἵκετηρίας τάσδε τὰς τοι
ῆκομεν φέροντες· ἢ οὐ τοι ἄπιμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου,
ἀλλ' αὐτοῦ τῆδε μενέομεν, ἔστ' ἀν καὶ τελευτήσω-
μεν·” ταῦτα δὲ λέγουσι ἡ πρόμαντις χρᾶ δεύτερα
τάδε·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δι' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῆ.
σοὶ δὲ τόδ' αὐτις ἔπος ἐρέω, Ἀδάμαντι πελάσσας·
τῶν ἄλλων γὰρ ἀλισκομένων, δσα Κέκροπος οὐρος
ἐντὸς ἔχει κευθμῶν τε Κιθαιρῶνος ζιθέοιο,
τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εύρύοπα Ζεὺς

μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὄνήσει.
μηδὲ σύ γ' ἵπποσύνην τε μένειν καὶ πεξὸν ἴόντα
πολλὸν ἀπ' ἡπέρου στρατὸν ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν
νῶτον ἐπιστρέψας· ἔτι τοι κοτὲ κάντιος ἔσση.
ὦ θείη Σαλαμίς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

142 Ταῦτα σφι ἡπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν καὶ
ἔδοκε εἶναι, συγγραφάμενοι ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς
'Αθήνας· ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπῆγγελ-
λον ἐς τὸν δῆμον, γνῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐγίνοντο
διέημένων τὸ μαντῆϊον, καὶ αὐτὸς συνεστηκύια μάλισ-
τα· τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι, δοκέειν σφι
τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι· ἢ γὰρ
ἀκρόπολις τὸ πάλαι τῶν Ἀθηνέων ῥῆχῳ ἐπέφρακτο·
οἱ μὲν δὴ κατὰ τὸν φραγμὸν συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ
ξύλινον τεῖχος εἶναι· οἱ δὲ αὖ ἔλεγον τὰς νέας ση-
μαίνειν τὸν θεὸν, καὶ ταύτας παραρτέσθαι ἐκέλευον
τὰ ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ὅν δὴ τὰς νέας λέγοντας
εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος ἔσφαλλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα
ῥηθέντα υπὸ τῆς Πυθίης·

ὦ θείη Σαλαμίς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
ἢ που σκιδναμένης Δημήτερος ἢ συνιούσης.

κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γνῶμαι τῶν
φαμένων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι· οἱ γὰρ
χρησμολόγοι ταύτη ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σα-
λαμῖνα δεῖ σφέας ἐστωθῆναι, ναυμαχίην παρασκευα-

143 σαμένους. Ἡν δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώ-
τους νεωστὶ παριών, τῷ οὖνομα μὲν ἔην Θεμισ-
τοκλέης, παῖς δὲ Νεοκλέος ἐκαλέετο· οὗτος ὅντὸς
οὐκ ἔφη πᾶν ὄρθως τοὺς χρησμολόγους συμβάλ-
λεσθαι, λέγων τοιάδε· εἰ ἐς Ἀθηναίους εἴχε τὸ πάθος
εἰρημένον ἔόντως, οὐκ ἀν οὕτω μιν δοκέειν ἡπίως
χρησθῆναι, ἀλλὰ ὅδε· ὡς σχετλίη Σαλαμίς· ἀντὶ τοῦ
ὦ θείη Σαλαμίς· εἴπερ γε ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ'
αὐτῇ τελευτήσειν· ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ
θεῷ εἰρῆσθαι τὸ χρηστήριον, συλλαμβάνοντι κατα-

τὸ ὄρθὸν, ἀλλ’ οὐκ ἐσ ’Αθηναίους, παρασκευάζεσθαι ὡν αὐτοὺς ὡν ναυμαχήσοντας συνεβούλευε, ὡν τούτου ἐόντος τοῦ ἔνδινον τείχεος. ταύτη Θεμιστοκλέος ἀποφαινομένου, ’Αθηναῖοι ταῦτα σφι ἔγνωσαν αἴρετά τερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων· οὐκ ἔων ναυμαχήναι ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χείρας ἀνταείρεσθαι ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώρην τὴν ’Αττικὴν ἀλλην τινὰ οἰκίζειν. Ἐτέρη τε Θεμιστοκλέῃ 144 γνώμη ἔμπροσθε ταύτης ἐσ καιρὸν ἡρίστευσε. ὅτε ’Αθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων ἐν τῷ κουῷ, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσῆλθε τῶν ἀπὸ Λαυρείου, ἔμελλον λάξεσθαι ὄρχηδὸν ἔκαστος δέκα δραχμάς· τότε Θεμιστοκλέης ἀνέγνωσε ’Αθηναίους, τῆς διαιρέσιος ταύτης παυσαμένους νέας τούτων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας, ἐσ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Αἰγαίητας λέγων· οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συντὰς ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι ’Αθηναίους· αἱ δὲ ἐσ τὸ μὲν ἐποιήθησαν οὐκ ἔχρήσθησαν· ἐσ δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο· αὗταί τε δὴ αἱ νέες τοῖσι ’Αθηναίοισι προποιηθεῖσαι ὑπῆρχον, ἐτέρας τε ἔδει προσναυπηγέεσθαι· ἔδοξέ τε σφι, μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νησὶ πανδημεὶ, τῷ θεῷ πειθομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι. τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι ’Αθηναίοισι ἐγεγόνεε.

Συλλεγομένων δὲ ἐσ τῶντὸ τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα 145 Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἔδόκεε βουλευομένοισι αὐτοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλάσσεσθαι τάς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ’ ἀλλήλους ἐόντας πολέμους· ἥσαν δὲ πρός τινας καὶ ἄλλους ἐγκεχρημένοι, ὁ δὲ ὡν μέγιστος ’Αθηναίοισι τε καὶ Αἰγαίητησι· μετὰ δὲ, πυνθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐσ τὴν Ἀσίην τῶν βασιλέος πρηγμάτων, ἐσ

"Αργος τε ἄγγέλους ὁμαιχμίην συνθησομένους πρὶς τὸν Πέρσην· καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἐς τε Κέρκυραν, κελεύσοντας βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους· φρονήσαντες εἴς καὶ ἐν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικὸν καὶ εἰ συγκύψαντες τώστο πρήστοιεν πάντες, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὅμοίως πᾶσι Ἑλλησι. τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω.

146 Ως δὲ ταῦτα σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἔχθρας, πρῶτα μὲν κατασκόπους πέμποντι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς· οἱ δὲ ἀπικόμενοί τε ἐς Σάρδις καὶ καταμαθόντες τὴν βασιλέος στρατιὴν, ὡς ἐπάιστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ ἀπήγοντο ὡς ἀπολεύμενοι· καὶ τοῖσι μὲν κατακέκριτο θάνατος. Ξέρξης δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώμην, πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἵν καταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζῶντας, ἄγειν παρ' ἔωστόν· ὡς δὲ ἔτι περιεόντας αὐτοὺς κατέλαβον καὶ ἥγον ἐς ὅψιν τὴν βασιλέος, τὸ ἐνθεῦτεν, πυθόμενος ἐπ' οἷσι ἥλθον, ἐκέλευε σφεας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵππον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα θηέμενοι ἔωσι πλήρεες, ἀποπέμπειν ἐς τὴν ἄν αὐτοὶ ἐθέλωσι χώρην ἀσινέας.

147 Ἐπιλέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε ταῦτα ἐνετέλλετο, ὡς εἰ μὲν ἀπώλοντο οἱ κατάσκοποι, οὕτε ἄν τὰ ἔωστοῦ τρήγματα προεπύθοντο οἱ Ἑλληνες ἔοντα λόγου μέζω, οὕτ' ἄν τι τοὺς πολεμίους μέγα ἐστινέατο ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες· νοστησάντων δὲ τούτων ἐς τὴν Ἑλλάδα, δοκέειν (ἔφη) ἀκούσαντας τοὺς Ἑλληνας τὰ ἔωστοῦ πρήγματα, πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου παραδώσειν σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεήσειν ἐπ' αὐτοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν. οἵκει δὲ αὐτοῦ αὕτη ἡ γνώμη τῇ γε ἄλλῃ· ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρξης, εἰδε πλοῖα

ἐκ τοῦ Πόντου σιταγγαγὰ διεκπλώοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἐς τε Αἴγιναν καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα· οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτοῦ, ὡς ἐπύθοντο πολέμια εἶναι τὰ πλοῖα, ἐτοῦμοι ἥσαν αἱρέειν αὐτὰ, ἐσβλέποντες ἐς τὸν βασιλέα ὁκότε παραγγελέει· ὁ δὲ Ξέρξης εἴρετο αὐτοὺς, ὅκη πλέοιεν; οἱ δὲ εἶπαν· “ἐς τοὺς σους πολεμίους, ὃ δέσποτα, σῖτον ἄγοντες·” ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἔφη· “οὐκ ὅν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν ἔνθαπερ καὶ οὗτοι τοῖσι τε ἄλλοισι ἐξηρτυμένοι καὶ σίτῳ; τί δῆτα ἀδικέουσι οὗτοι ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες;” οἱ μέν νυν κατάσκοποι οὕτω θεησάμενοί τε καὶ ἀποπεμφθέντες ἐνόστησαν ἐς τὴν Εὐρώπην.

Οἱ δὲ συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, μετὰ 148 τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκόπων, δεύτερα ἐπεμπονοῦσι "Αργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ' ἔωστοὺς γενέσθαι ὁδε· πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ' ἀρχὰς τὰ ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πυθόμενοι δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφεας οἱ Ἑλληνες πειρήσονται παραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσην, πέμψαι θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπειρησομένους ὡς σφι μέλλει ἄριστον ποιεῦσι γενέσθαι; νεωστὶ γὰρ σφέων τεθνάναι ἔξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τοῦ Ἀναξανδρίδεω· τῶνδε δὴ εἴνεκα πέμπειν· τὴν δὲ Πυθίην ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε·

Ἐχθρὲ περικτιόνεσσι, φίλῳ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
εἴσω τὸν προβόλαιον ἔχων πεφυλαγμένος ἥσο,
καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσει.

ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον· μετὰ δὲ, ὡς ἐλθεῖν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ "Αργος, ἐπελθεῖν ἐπὶ τὸ βουλευτήριον καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα· τοὺς δὲ πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι, ὡς ἐτοῦμοί εἰστι Ἀργεῖοι ποιέειν ταῦτα, τριήκοντα ἔτεα εἰρήνην σπεισάμενοι Λακεδαιμονίοισι καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς συμμαχίης· καίτοι κατά γε τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν ἡγεμονίην ἔωστῶν, ἀλλ' ὅμως

149 σφι ἀποχρᾶν κατὰ τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι. Ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καίπερ ἀπαγορεύοντός σφι τοῦ χρηστηρίου μὴ ποιέεσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἑλληνας συμμαχίην· σπουδὴν δὲ ἔχειν σπουδὰς γενέσθαι τριηκονταέτιδας καίπερ τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι, ἵνα δὴ σφι οἱ παῖδες ἀνδρωθέωσι ἐν τούτοισι τοῖσι ἔτεσι· μὴ δὲ σπουδέων ἔουσέων, ἐπιλέγεσθαι, ἦν ἄρα σφέας καταλάβη πρὸς τῷ γεγονότι κακῷ ἄλλο πταισμα πρὸς τὸν Πέρσην, μὴ τὸ λοιπὸν ἔωσι Λακεδαιμονίων ὑπῆκοοι· τῶν δὲ ἀγγέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ῥηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοῦσδε· περὶ μὲν σπουδέων ἀνοίσειν ἐσ τὸν πλεῦνας· περὶ δὲ ἡγεμονίης αὐτοῖσι ἐντετάλθαι ὑποκρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν, σφὶ μὲν εἶναι δύο βασιλέας, Ἀργείοισι δὲ ἔνα· οὐκων δυνατὸν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης οὐδέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίης· μετὰ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμόψηφον τὸν Ἀργεῖον εἶναι κωλύειν οὐδέν. οὗτο δὴ οἱ Ἀργεῖοι φασι οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτιητέων τὴν πλεονεξίην, ἀλλ' ἐλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἀρχεσθαι ἢ τι ὑπεῖξαι Λακεδαιμονίοισι· προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοισι πρὸ δύντος ἥλιου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρης· εἰ δὲ μὴ, περιέψεσθαι ὡς πολεμίους.

150 Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τούτων πέρι λέγουσι. ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἐπειμψε κήρυκα ἐσ Ἀργος πρότερον ἢ περ ὄρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· ἐλθόντα δὲ τοῦτον λέγεται εἰπεῖν· “ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασιλεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει· ἥμεῖς νομίζομεν Πέρσην εἶναι, ἀπ' οὐ ἥμεῖς γεγόναμεν, παῖδα Περσέος τοῦ Δανάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφέος θυγατρὸς Ἀνδρομέδης· οὗτο ἀν ὃν εἴημεν ὑμέτεροι ἀπόγονοι· οὔτε ὃν ἥμέας οἰκὸς ἐπὶ τοὺς ἥμετέρους προγόνους ἐκστρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι τιμωρέοντας ὑμῖν ἀντιξόους γενέσθαι, ἀλλὰ παρ' ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι· ἦν γὰρ ἐμοὶ γένηται κατὰ νόον,

οὐδαμοὺς μέζονας ὑμέων ἄξω.” ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργείους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, καὶ παραχρῆμα μὲν οἰδὲν ἐπαγγελλομένους μεταιτέεν· ἐπεὶ δέ σφεας παραλαμβάνειν τοὺς Ἑλληνας, οὗτω δὴ, ἐπισταμένους ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι, μεταιτέειν, ἵνα ἐπὶ προφάσιος ἡσυχίην ἄγωσι. Συμπεσεῖν δὲ τούτοισι καὶ τόνδε τὸν λόγον 151 λέγουσί τινες Ἑλλήνων, πολλοῦσι ἔτεσι ὑστερογενόμενον τούτων τυχεῖν ἐν Σούσοισι τοῖσι Μεμνονίοισι ἔόντας ἐτέρου πρήγματος εἰνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἰππονίκου καὶ τὸν μετὰ τούτου ἀναβάντας Ἀργείους δὲ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾶν Ἀρταξέρξεα τὸν Ξέρξεω εἴ σφι ἔτι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα φιλίην συνεκεράσαντο, ἢ νομιζοίατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι; βασιλέα δὲ Ἀρταξέρξεα μάλιστα ἐμμένειν φάναι, καὶ οὐδεμίαν νομίζειν πόλιν Ἀργεος φιλιωτέρην. Εἰ μέν νυν Ξέρξης τε ἀπέ- 152 πεμψε τοῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἀργος, καὶ Ἀργείων ἀγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρταξέρξεα περὶ φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἀποφαίνομαι ἀλλην γε ἢ τήνπερ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι. [Ἐπίσταμαι δὲ τοσοῦτο, ὅτι, εἰ πάντες ἀνθρωποι τὰ σικῆια κακὰ ἐς μέσον συνενείκαιεν ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοισι, ἐγκύψαντες ἀν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ ἀσπασίως ἔκαστοι αὐτῶν ἀποφερούσατο ὄπίσω τὰ ἐσενείκαντο.] οὗτω δὴ οὐκ Ἀργείοισι αἰσχιστα πεποίηται· ἐγὼ δὲ ὄφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαί γε μὴν οὐ παντάπασι ὄφείλω· καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἔχετω ἐς πάντα τὸν λόγον· ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ώς ἄρα Ἀργεῖοι ἡσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδὴ σφι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἐστήκεε, πᾶν δὴ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης. τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται.

153 Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίξοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. τοῦ δὲ Γέλωνος τούτου πρόγονος, οἰκήτωρ ἐών Γέλης, ἦν ἐκ νήσου Τήλου τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης ὃς κτιζομένης Γέλης ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ρόδου καὶ Ἀντιφήμου, οὐκ ἐλείφθη ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι ἰροφάνται τῶν χθονίων θεῶν διετέλεον ἔοντες, Τηλίνεω ἐνός τεν τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε· ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλης οἰκημένην ἔφυγον ἄνδρες Γελώνι, ἐσσωθέντες στάσι-τούτους ὥν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς Γέλην, ἔχων οὐδεμίαν ἀνδρῶν δύναμιν ἀλλ' ἵρα τούτων τῶν θεῶν· ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε ἡ αὐτὸς ἐκτήσατο, τοῦτο οὐκ ἔχω εἰπεῖν· τοίτοισι δ' ὧν πίσυνος ἐών, κατήγαγε ἐπ' ὧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἰροφάνται τῶν θεῶν ἔσονται. θῶμά μοι ὅν καὶ τοῦτο γέγονε πρὸς τὰ πυνθάνομαι κατεργάσασθαι Τηλίνην ἔργον τοσοῦτον· τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἀπαντος ἀνδρὸς νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς καὶ ῥώμης ἀνδρηῆς· ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων τὰ ὑπεναντία τούτων, πεφυκέναι θηλυδρίης τε καὶ μαλακώτερος ἀνήρ· οὕτω μέν νυν ἐκτήσατο 154 τοῦτο τὸ γέρας· Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παντάρεος τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλης ἐπτὰ ἔτεα ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελώνου, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μουναρχίην Ἰπποκράτης, Κλεάνδρου ἐών ἀδελφεός· ἔχοντος δὲ Ἰπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων, ἐών Τηλίνεω τοῦ ἰροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων καὶ Αἰνησιδήμου τοῦ Παταϊκοῦ ὃς ἦν δορυφόρος Ἰπποκράτεος μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπεδέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντος γὰρ Ἰπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους, καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίους, καὶ πρὸς Συρηκουσίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συχνοὺς, ἀνήρ ἐφαίνετο ἐν

τούτοισι τοῖσι πολέμοισι ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος· τῶν δὲ εἴπον πολίων, τουτέων πλὴν Συρηκουσέων οὐδεμία πέφευγε δουλοσύνην πρὸς Ἰπποκράτεος· Συρηκουσίους δὲ Κορύθιοι τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο μάχῃ ἐσωθέντας ἐπὶ ποταμῷ Ἐλώρῳ. ἐρρύσαντο δὲ οὗτοι ἐπὶ τοῦσδε καταλλάξαντες, ἐπ' ὧτε Ἰπποκράτει Καμάριναν Συρηκουσίους παραδοῦνται· Συρηκουσίων δὲ ἦν Καμάρινα τὸ ἀρχαῖον. Ὡς δὲ 155 καὶ Ἰπποκράτεα τυραννεύσαντα ἵστα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀποθανεῖν πρὸς πόλιν Ὑβλη, στρατευσάμενον ἐπὶ τοὺς Σικελοὺς, οὗτω δὴ ὁ Γέλων τῷ λόγῳ τιμωρέων τοῖσι Ἰπποκράτεος παισὶ Εὔκλειδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ, οὐ βουλομένων τῶν πολιητέων κατηκόντων ἔτι εἶναι, τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελών, ἥρχε αὐτὸς ἀποστερήσας τοὺς Ἰπποκράτεος παῖδας· μετὰ δὲ τοῦτο τὸ εὑρῆμα, τοὺς γαμόρους καλεομένους τῶν Συρηκουσίων ἐκπεσόντας ὑπό τε τοῦ δῆμου καὶ τῶν σφετέρων δούλων (καλεομένων δὲ Κυλλυρίων) ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐσ τὰς Συρηκούσας, ἔσχε καὶ ταύτας· ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκουσίων ἐπιόντι Γέλωνι παραδιδοῖ τὴν πόλιν καὶ ἑωυτόν. Ὡς δὲ 156 ἐπεί τε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλης μὲν ἐπικρατέων λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ἐπιτρέψας αὐτὴν Ἰέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ· ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἥσαν ἅπαντά οἱ Συρήκουσαι. αἱ δὲ παρατίκα ἀνά τ' ἔδραμον καὶ ἀνέβλαστον· τοῦτο μὲν γὰρ Καμαριναίους ἅπαντας ἐσ τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν πολιήτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κατέσκαψε· τοῦτο δὲ Γελών ὑπερημίσεας τῶν ἀστῶν τῶντὸ τοῖσι Καμαριναίοισι ἐποίησε· Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορκέόμενοι ἐσ ὄμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν αὐτῶν παχέας, ἀειραμένους τε πόλεμον αὐτῷ καὶ προσδοκέοντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο, ἄγων ἐσ τὰς Συρηκούσας πολιήτας ἐποίησε· τὸν δὲ δημον τῶν Μεγαρέων, οὐκ ἔοντα μεταίτιον τοῦ πολέ-

μον τούτου οὐδὲ προσδεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας ἀπέδοτο ἐπ' ἔξαγωγῇ ἐκ Σικελίης. τῶντὸ δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε, διακρίνας ἐποίεε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομίσας δῆμον εἶναι συνοίκημα ἀχαριτώτατον. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεε μέγας ὁ Γέλων.

157 Τότε δὲ, ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ ἐς λόγους ἔλεγον τάδε· “ἐπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ τούτων σύμμαχοι, παραλαμψόμενοι σε πρὸς τὸν βάρβαρον τὸν γὰρ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάντως κου πυνθάνεαι· ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἥφον στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίης, στρατηλατήσειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρόσχημι μὲν ποιεύμενος ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπ' ἔωστῷ ποιήσασθαι. σὺ δὲ δυνάμος τε ἡκεις μεγάλης, καὶ μοῦρά τοι τῆς Ἑλλάδος οὐκ ἐλαχίστη μέτα, ἀρχοντί γε Σικελίης· βοηθεῖ τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα, καὶ μελευθέρου. ἀλήσ μὲν γὰρ γινομένη πᾶσα ἡ Ἑλλὰς χείρ μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι γινόμεθα τοῖσι ἐπιοῦσι· ἦν δὲ ἡμέων οἱ μὲν καταπροδιδῶτι οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρέειν, τὸ δὲ ὑγιαῖνον τῆς Ἑλλάδος ἦν ὄλιγον, τοῦτο δὲ ἥδη δεινὸν γίνεται μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. μὴ γὰρ ἐλπίσῃς, ἦν ἡμέας καταστρέψηται ὁ Πέρσης μάχη κρατήσας, ὡς οὐκὶ ἥξει πάρα σέ γε ἀλλὰ πρὸ τούτου φύλαξαι· βοηθέων γὰρ ἡμῖν σεωτῷ τιμωρέεις· τῷ δὲ εὖ βοηθεύοντι πρήγματι τελευτὴ ὡς τὸ ἐπίπαν χρηστὴ ἐθέλει ἐπιγίνεσθαι.”

158 Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο λέγων τοιάδε· “ἄνδρες Ἑλληνες, λόγον ἔχοντες πλεονέκτην ἐτολμήσατε ἐμὲ σύμμαχον ἐπὶ τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἐλθεῖν· αὐτοὶ δὲ, ἐμεῦ πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρατοῦ συνεπάψασθαι ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους νεῖκος συνῆπτο, ἐπισκήπ-

τοντός τε τὸν Δωριέος τοῦ Ἀναξανδρίδεω πρὸς Ἐγεσταίων φόνον ἐκπρήξασθαι, ὑποτείνοντός τε τὰ ἐμπόρια συνελευθεροῦν, ἀπ' ὃν ὑμῖν μεγάλαι ὡφελίαι τε καὶ ἐπαυρέστις γεγόναστι, οὕτε ἐμεῦ εἴνεκα ἥλθετε βοηθήσοντες οὕτε τὸν Δωριέος φόνον ἐκπρηξόμενοι, τότε κατ' ὑμέας τάδε ἄπαντα ὑπὸ βαρβάροισι νέμεται· ἀλλὰ εὐ γὰρ ήμῦν καὶ ἐπὶ τὸ ἄμεινον κατέστη· νῦν δὲ ἐπειδὴ περιελήλυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπίκται ἐς ὑμέας, οὕτω δὴ Γέλωνος μνῆστις γέγονε. ἀτιμίης δὲ πρὸς ὑμέων κυρήστας οὐκ ὄμοιώσομαι ὑμῖν ἀλλ' ἔτοιμός εἰμι βοηθέειν, παρεχόμενος διηκοσίας τε τριήρεας καὶ δισμυρίους ὄπλίτας, καὶ δισχιλίην ἵππουν, καὶ δισχιλίους τοξότας, καὶ δισχιλίους σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους ἵπποδρόμους ψυλούς· σίτον τε ἀπάσῃ τῇ Ἑλλήνων στρατιῇ ἔστ’ ἀν διαπολεμήσωμεν ὑποδέκομαι παρέξειν· ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε τάδε ὑπίσχομαι· ἐπ’ ὧ στρατηγός τε καὶ ἡγεμὸν τῶν Ἑλλήνων ἔσομαι πρὸς τὸν βάρβαρον· ἐπ’ ἀλλῷ δὲ λόγῳ οὕτ’ ἀν αὐτὸς ἔλθοιμι οὐτ’ ἀν ἄλλους πέμψαιμι.” Ταῦτα ἀκούσας 159 οὕτε ἡνέσχετο ὁ Σύαγρος εἰπέ τε τάδε· “ἢ κέ μέγ’ αἰμώξειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγαμέμνων, πυθόμενος Σπαρτιῆτας τὴν ἡγεμονίην ἀπαραιρῆσθαι ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συρηκουσίων· ἀλλὰ τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέτι μνησθῆς, ὅκως τὴν ἡγεμονίην τοι παραδύσομεν· ἀλλ’, εἰ μὲν βούλεαι βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, ἵσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων· εἰ δ’ ἄρα μὴ δικαιοῖς ἀρχεσθαι, σὺ δὲ μὴ βοηθέειν.” Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὥρα ἀπεστραμμένους τοὺς λόγους τοῦ Συάγρου, τὸν τελευταῖόν σφι τόνδε ἐξέφαινε λόγον· “ὦ ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνείδεα κατιόντα ἀνθρώπῳ φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυμόν· σὺ μέντοι ἀποδεξάμενος ὑβρίσματα ἐν τῷ λόγῳ, οὐ με ἐπεισας ἀσχήμονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέσθαι· ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω περιέχεσθε τῆς ἡγεμονίης, οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων περιέχεσθαι, στρατιῆς τε ἔοντα πολλαπλασίης ἡγεμόνα καὶ νηῶν πολὺ πλεύγων· ἀλλ’ ἐπεί τε ὑμῖν ὁ λόγος

οὗτω προσάντης κατίσταται, ἡμεῖς τι ὑπεῖξομεν τοῦ ἀρχαίου λόγου· εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγέοισθε, τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τοῦ κατὰ θάλασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγώ θέλω· καὶ ἡ τούτοισι ὑμέας χρέων ἔστι ἀρέσκεσθαι, ἡ ἀπίεναι

161 συμμάχων τοιῶνδε ἐρήμους.” Γέλων μὲν δὴ ταῦτα προτείνετο· φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγελος τὸν Λακεδαιμονίων, ἀμείβετό μιν τοῦσδε· “ὦ βασιλεῦ Συρηκουσίων, οὐκ ἡγεμόνος δεομένη ἡ Ἑλλὰς ἀπέ πεμψεν ἡμέας πρὸς σὲ, ἀλλὰ στρατιῆς· σὺ δὲ ὅκως μὲν στρατιὴν πέμψεις μὴ ἡγεύμενος τῆς Ἑλλάδος οὐ προφαίνεις, ὡς δὲ στρατηγῆσεις αὐτῆς γλίχεαι· ὅσον μέν νυν παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ ἐδέου ἡγέεσθαι, ἐξήρκει ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἄγειν, ἐπισταμένοισι ὡς ὁ Λάκων ἴκανός τοι ἔμελλε ἔσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀπολογεύμενος· ἐπεὶ τε δὲ ἀπάστης ἀπελαυνόμενος δέεαι τῆς ναυτικῆς ἄρχειν, οὗτω ἔχει τοι· οὐδὲ ἦν ὁ Λάκων ἐπίγη τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσομεν· ἡμετέρη γάρ ἔστι αὐτῇ γε, μὴ αὐτῶν βουλομένων Λακεδαιμονίων· τούτοισι μὲν ὧν ἡγέεσθαι βουλομένοισι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἀλλω δὲ παρήσομεν οὐδὲν ναυαρχέειν· μάτην γάρ ἀν ὧδε πάραλον Ἑλλήνων στρατὸν πλεῖστον εἴημεν ἐκτημένοι, εἰ Συρηκουσίοισι ἔόντες Ἀθηναῖοι συγχωρήσομεν τῆς ἡγεμονίης, ἄρχαιοτατον μὲν ἔθνος παρεχόμενοι μοῦνοι δὲ ἔόντες οὐ μετανάσται· Ἑλλήνων· τῶν καὶ Ὁμηρος ὁ ἐποποιὸς ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἰλιον ἀπικέσθαι, τάξαι τε καὶ διακοσμῆσαι στρατόν· οὗτω οὐκ ὄνειδος οὐδὲν ἡμῖν ἔστι λέγειν 162 ταῦτα.” Ἀμείβετο Γέλων τοῦσδε· “ξεῦνε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οἴκατε τοὺς μὲν ἄρχοντας ἔχειν τοὺς δὲ ἀρξομένους οὐκ ἔχειν· ἐπεὶ τοίνυν οὐδὲν ὑπιέντες ἔχειν τὸ πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἀν φθάνοιτε τὴν ταχίστην ὄπίσω ἀπαλλασσόμενοι καὶ ἀγγέλλοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ αὐτῇ ἐξαραιρηται.” οὗτος δὲ ὁ νόος τοῦδε τοῦ ρήματος, τὸ ἐθέλει λέγειν· δῆλα γάρ

ώς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμώτατον, τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων στρατιῆς τὴν ἐωτοῦ στρατιήν· στερισκομένην ὥν τὴν Ἑλλάδα τῆς ἐωτοῦ συμμαχίης εἴκαζε, ὡς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαραιρημένον εἴη.

Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι τοσαῦτα τῷ 163 Γέλωνι χρηματισάμενοι ἀπέπλεον· Γέλων δὲ πρὸς ταῦτα, δείσας μὲν περὶ τοῖσι "Ἑλλησι μὴ οὐ δυνέωνται τὸν βάρβαρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν ποιησάμενος ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν ἡμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἴχετο· ἐπεὶ τε γὰρ τάχιστα ἐπύθετο τὸν Πέρσην διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθεω, ἄνδρα Κῷον, ἐς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ καὶ φιλίους λόγους, καραδοκήσοντα τὴν μάχην ὥπερσέεται· καὶ ἦν μὲν ὁ βάρβαρος οὐκά, τά τε χρήματα αὐτῷ διδόναι καὶ γῆν τε καὶ ὅδωρ τῶν ἄρχει ὁ Γέλων· ἦν δὲ οἱ "Ἑλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν.

Οἱ δὲ Κάδμος οὗτος, πρότερον τούτων παρα-164 δεξάμενος παρὰ πατρὸς τὴν τυραννίδα Κῷων εὐ βεβηκυῖαν, ἑκών τε εἶναι καὶ δεινοῦ ἐπιόντος οὐδενὸς, ἀλλὰ ἀπὸ δικαιοσύνης, ἐς μέσον Κῷοισι καταβεῖς τὴν ἄρχην, οὕχετο ἐς Σικελίην· ἐνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τὸ οὖνομα.

Τοῦτον δὴ ὥν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιούτῳ τρόπῳ ἀπικόμενον, διὰ δικαιοσύνην τὴν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνήδεε ἐοῦσαν, ἐπεμπε· ὃς ἐπὶ τοῦσι ἄλλοισι δικαίοισι τοῦσι ἐξ ἐωτοῦ ἐργασμένοισι, καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτων ἐλείπετο· κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων τῶν οἱ Γέλων ἐπετράπετο, παρεὸν κατασχέσθαι, οὐκ ἐθέλησε, ἀλλ' ἐπεὶ οἱ "Ἑλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελάνων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπίκετο ἐς τὴν Σικελίην ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων.

165 Λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, ὡς ὅμως καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων ἐβοήθησε ἀν τοῖσι Ἑλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μουνάρχου ἐξελασθεὶς ἐξ Ἰμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππον, τύραννος ἐὼν Ἰμέρης, ἐπῆγε ὑπ' αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον Φοινίκων καὶ Λιβύων καὶ Ιβήρων καὶ Λιγύων καὶ Ἐλισύκων καὶ Σαρδονίων καὶ Κυρνίων τριήκοντα μυριάδας, καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Ἀμίλκαν τὸν Ἀινωνος Καρχηδονίων ἔόντα βασιλέα· κατὰ ξεινίην τε τὴν ἑωτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώστας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀναξίλεω τοῦ Κρητίνεω προθυμίην, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἑωτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρους Ἀμίλκα ἐπῆγε μιν ἐπὶ τὴν Σικελίην, τιμωρέων τῷ πενθερῷ· Τηρίλλου γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλεως τῇ οὔνομα ἦν Κυδίππη· οὕτω δὴ οὐκ οἶόν τε γενόμενον βοηθέειν τὸν Γέλωνα τοῖσι Ἑλλησι, ἀποπέμπειν ἐς Δελφοὺς

166 τὰ χρήματα. Πρὸς δὲ καὶ τάδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἐν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἑλληνας τὸν Πέρσην· τὸν δὲ Ἀμίλκαν Καρχηδόνιον ἔόντα πρὸς πατρὸς μητρόθεν δὲ Συρηκούσιον, βασιλεύσαντά τε κατ' ἀνδραγαθίην Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε ἐγένετο καὶ ὡς ἐσπούτο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι· οὕτε γὰρ ζῶντα οὔτε ἀποθανόντα φανῆναι οὐδάμον γῆς·

167 τὸ πᾶν γὰρ ἐπεξελθεῖν διέζημενον Γέλωνα. "Εστι δὲ ὑπ' αὐτῶν Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος εἰκότι χρεωμένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἑλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο ἐξ ἥδης ἀρξάμενοι μέχρι δεύτης ὀψίης· (ἐπὶ τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἐλκύσαι τὴν σύστασιν) ὁ δὲ Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐθύετο καὶ ἐκαλλιρέετο, ἐπὶ πυρῆς μεγάλης σώματα ὅλα καταγίζων, ἵδων δὲ τροπὴν τῶν ἑωτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυχε ἐπισπένδων τοῖσι ἱροῖσι, ὥστε ἑωτὸν ἐς τὸ πῦρ· οὕτω δὴ κατα-

κανθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκα τρόπῳ εἴτε τοιούτῳ ὡς Φοίνικες λέγουσι, εἴτε ἐτέρῳ ὡς Συρηκούσιοι, Καρχηδόνιοι τοῦτο μὲν οἱ θύουσι, τοῦτο δὲ μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλισι τῶν ἀποικίδων, ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνι. τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης τοσαῦτα.

Κερκυραῖοι δὲ τάδε ὑποκρινάμενοι τοῖσι ἀγγέλοισι τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβανον οἱ αὐτοὶ οἴπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκατο, λέγοντες τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον· οἱ δὲ παραντίκα μὲν ὑπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, φράζοντες ὡς οὐ σφι περιοπτέη ἐστὶ ή Ἐλλὰς ἀπολλυμένη· ἦν γὰρ σφαλῆ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλεύσουσι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων ἄλλὰ τιμωρητέον εἴη ἐς τὸ δυνατώτατον. ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσωπα· ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, ἄλλα νοεῦντες ἐπλήρωσαν νέας ἔξηκοντα, μόγις δὲ ἀναχθέντες προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ· καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχευνον τὰς νέας, καραδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον ἦ πεσέεται· ἀελπτέοντες μὲν τοὺς Ἐλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσην κατακρατήσαντα πολλὸν ἄρξειν πάσης τῆς Ἐλλάδος· ἐποίειν ἀν ἐπίτηδες, ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσην λέγειν τοιάδε· “ ὁ βασιλεὺς, ἡμεῖς, παραλαμβανόντων τῶν Ἐλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχοντες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλαχίστας παρασχόντες ἀν, ἄλλὰ πλείστας μετά γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐθελήσαμέν τοι ἐναντιοῦσθαι, οὐδὲ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι” τοιαῦτα λέγοντες ἥλπιζον πλέον τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι· τάπερ ἀν καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ τὸν Ἐλληνάς σφι σκῆψις ἐπεποίητο, τῇπερ δὴ καὶ ἔχρησαντο· αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἐλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθεον, ἔφασαν πληρῶσαι μὲν ἔξηκοντα τριήρεας ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἶσι τε γενέσθαι· οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λει-

φθῆναι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἑλληνας.

169 Κρῆτες δὲ, ἐπεί τέ σφεας παρελάμβανον οἱ ἐπὶ τούτοισι ταχθέντας Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιάνδε πέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπειρώτων, εἴ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι; ή δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο. “ὦ νήπιοι, ἐπιμέμφεσθε ὅσα ὑμῖν ἐκ τῶν Μενέλεω τιμωρημάτων Μίνως ἐπεμψε μηνίων δακρύματα, ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπρήξαντο αὐτῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον γενόμενον, ὑμεῖς δὲ κείνοισι τὴν ἐκ Σπάρτης ἀρπαχθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρβάρου γυναικα.” ταῦτα οἱ Κρῆτες ὡς ἀπενειχθέντα ἥκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίης.

170 Λέγεται γὰρ Μίνων κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην τὴν νῦν Σικελίην καλευμένην, ἀποθανεῖν βιαιώ θανάτῳ ἀνὰ δὲ χρόνον Κρῆτας, θεοῦ σφε ἐποτρύναντος, πάντας πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιορκέειν ἐπ' ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον. τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέμοντο. τέλος δὲ, οὐ δυναμένους οὔτε ἐλεῖν, οὔτε παραμένειν λιμῷ συνεστεῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι· ὡς δὲ κατὰ Ἰηπυγίην γενέσθαι πλώοντας, ὑπολαβόντα σφέας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν ἐς τὴν γῆν· συναραχθέντων δὲ τῶν πλοίων, οὐδεμίαν γάρ σφι ἔτι κομιδὴν ἐς Κρήτην φαίνεσθαι, ἐνθαῦτα Ὑρίην πόλιν κτίσαντας καταμεναί τε καὶ μεταβαλόντας ἀντὶ μὲν Κρητῶν γενέσθαι Ἰηπυγας Μεσσαπίους, ἀντὶ δὲ εἶναι νηπιώτας, ἡπειρώτας· ἀπὸ δὲ Ὑρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκίσαι· τὰς δὴ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ἐξανιστάντες προσέπταισαν μεγάλως· ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος δι' ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτῶν τε Ταραντίνων καὶ Ῥηγίνων, οἱ ὑπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστρῶν καὶ ἀπικόμενοι τιμωροὶ Ταραντίνοισι, ἀπέθαγον τρισχίλιοι οὕτω· αὐτῶν δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπέην ἀριθμίες.

ό δὲ Μίκυθος, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλεω, ἐπίτροπος Ρηγίου καταλέλειπτο· οὗτος ὅσπερ ἐκπεσὼν ἐκ Ρηγίου καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκάδων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν Ολυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀνδριάντας. Ἀλλὰ τὰ 171 μὲν κατὰ Ρηγίους τε καὶ Ταραντίνους τοῦ λόγου μοι παρενθηκη γέγονε· ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραίσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους καὶ οὐαλιστα Ἑλληνας· τρίτη δὲ γενεὴ μετὰ Μίνωα τελευτήσαντα γενέσθαι τὰ Τρωϊκά· ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτατούς φαίνεσθαι ἔοντας Κρῆτας τιμωροὺς Μενελεῷ ἀντὶ τούτων δέ σφι ἀπονοστήσασι ἐκ Τροίης λιμόν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι, καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι· ἐς τε, τὸ δεύτερον ἐρημωθείσης Κρήτης, μετὰ τῶν ὑπολοίπων τρίτους αὐτὴν νῦν νέμεσθαι Κρῆτας. ἡ μὲν δὴ Πινθίη ὑπομνήσασα ταῦτα, ἐσχε βουλομένους τιμωρέειν τοῖσι Ἑλλησι.

Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τὸ πρῶτον ἐμῆδισαν, 172 ὡς διέδεξαν ὅτι οὕ σφι ἥνδανε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμηχανέωντο· ἐπεί τε γὰρ ἐπυθέατο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν τὸν Πέρσην ἐς τὴν Εύρωπην, πέμπουσι ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους· ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἥσταν ἀλισμένοι πρόβοντοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολίων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεούσεων περὶ τὴν Ἑλλάδα· ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγελοι ἐλεγον· “ἄνδρες Ἑλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Ολυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίη τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου· ἥμεν μέν νυν ἐτῶμοι εἰμεν συμφυλάσσειν· πέμψειν δὲ χρὴ καὶ ἴμεας στρατιὴν πολλήν· ὡς, εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστασθε ἡμέας ὅμολογήσειν τῷ Πέρσῃ· οὐ γάρ τοι προκατημένους τοσοῦτο πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, μούνους πρὸ ἴμέων δεῖ ἀπολέσθαι. βοηθεειν δὲ οὐ βουλόμενοι, ἀναγκαίην ἥμιν οὐδεμίαν οἷοί τέ ἐστε προσφέρειν· οὐδαμὰ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων ἔφυ· ἥμεν δὲ πειρησόμεθα αὐτοῖς

173 τινα σωτηρίην μηχανεώμενοι." ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν πεζὸν στρατὸν, φυλάξοντα τὴν ἐσβολὴν. ὡς δὲ συνελέχθη ὁ στρατὸς, ἔπλεε δὶς Εὐρίπουν ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἐς Ἀλον, ἀποβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπών· καὶ ἀπίκετο ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολὴν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει παρὰ Πηγειὸν ποταμὸν, μεταξὶ δὲ Οὐλύμπου τε οὐρεος ἐόντα καὶ τῆς Ὀστῆς. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὅπλιται συλλεγέντες· καὶ σφι προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος· ἐστρατήγες δὲ Λακεδαιμονίων μὲν Εὐάνετος ὁ Καρῆνος ἐκ τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος, γένεος μέντοι ἐὼν οὐ τοῦ βασιλῆου, Ἀθηναίων δὲ Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας ήμέρας ἐνθαῦτα· ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω, ἀνδρὸς Μακεδόνος, συνεβούλευον σφι ἀπαλλάσσεσθαι, μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ καταπατηθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ ἐπιόντος· σημαίνοντες τὸ πλήθος τε τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας· ὡς δὲ οὗτοί σφι ταῦτα συνεβούλευον, (χρηστὰ γὰρ ἐδόκεον συμβουλεύειν, καὶ σφι εὔνοος ἐφαίνετο ἐὼν ὁ Μακεδὼν,) ἐπειθόντο· δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδίη ἦν τὸ πεῖθον, ὡς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην ἐοῦσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίην διὰ Περαιώπων κατὰ Γόννον πόλιν· τῇπερ δὴ καὶ ἐσέβαλε ἡ στρατὴ ἡ Ξέρξεω· καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τὰς νέας,

174 ὅπίσω ἐπορεύοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν. Αὗτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην στρατηγίη, βασιλέος τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίης καὶ ἐόντος ἥδη ἐν Ἀβίδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων, οὕτω δὴ ἐμῆδισαν προθύμως οὐδὲ ἔτι ἐνδοιαστῶς· ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλεῖς ἄνδρες ἐόντες χρησιμώτατοι.

175 Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεὶ τε ἀπίκατο ἐς τὸν Ἰσθμὸν,

ἔβουλεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ἐξ Ἀλεξάνδρου, ἢ τε στήσονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἷοισι χώροισι· ἢ νικῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλησι ἐσβολὴν φυλάξαι· στεινοτέρη γὰρ ἐφαίνετο ἐοῦσα τῆς ἐς Θεσσαλίην, καὶ μία, ἀγχοτέρη τε τῆς ἑωυτῶν· τὴν δὲ ἀτραπὸν δι’ ἣν ἥλωσαν οἱ ἀλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλησι, οὐδὲ ἥδεσαν ἐοῦσαν πρότερον ἥπερ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων· ταύτην ὥν ἔβουλεύσαντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολὴν, μὴ παριέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον· τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν γῆς τῆς Ἰστιαιώτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον· ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ, ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατὰ ἐκατέρους ἐόντα. Οἱ 176 τε χῶροι οὕτως ἔχουσι· τοῦτο μὲν, τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηϊκού ἐξ εὐρέος συνάγεται ἐς στεινὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ἐόντα νῆσον τε Σκιάθον καὶ ἥπερου Μαγνησίης· ἐκ δὲ τοῦ στεινοῦ τῆς Εὐβοίης ἥδη τὸ Ἀρτεμίσιον δέκεται αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέμιδος ἱρον. ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχῖνος ἔσοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔστι, τῇ στεινοτάτῃ, ἥμίπλεθρον· οὐ μέντοι κατὰ τοῦτο γ’ ἔστι τὸ στεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ’ ἔμπροσθε τε Θερμοπυλέων καὶ ὅπισθε· κατά τε Ἀλπηνοὺς ὅπισθε ἐόντας ἐοῦσα ἀμαξιτὸς μούνη, καὶ ἔμπροσθε κατὰ Φοίνικα ποταμὸν, ἀγχοῦ Ἀνθηλῆς πόλιος, ἀμαξιτὸς ἄλλη μούνη· τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἐσπέρης, ὅρος ἄβατον τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλὸν, ἀνατείνον ἐς τὴν Οἰτην· τὸ δὲ πρὸς τὴν ἥω τῆς ὁδοῦ, θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεα· ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρά, τὰ Χύτρους καλέονται οἱ ἐπιχώριοι, καὶ βωμὸς ἴδρυται Ἡρακλέος ἐπ’ αὐτοῖσι· ἐδέδημητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολὰς, καὶ τό γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν· ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τεῖχος δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἥλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα, τὴνπερ νῦν ἐκτέαται. ἄτε δὴ πειρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαι

σφεας, τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ
ῦδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἔσοδον, ὡς ἀν
χαραδρωθείη ὁ χῶρος· πᾶν μηχανεώμενοι ὅκως μή
σφι ἐσβάλοιεν οἱ Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώρην· τὸ μέν
νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ
τὸ πλέον αὐτοῦ ἥδη ὑπὸ χρόνου ἔκειτο· τοῦσι δὲ,
αὐτὶς ὄρθωσασι, ἔδοξε ταύτη ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς
Ἐλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι ἀγχοτάτῳ
τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὖνομα· ἐκ ταύτης δὲ ἐπιστιεῖ-
σθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἑλληνες.

177 Οἱ μέν νυν χῶροι οὗτοι τοῦσι Ἐλλησι εἶναι ἐφαί-
νοντο ἐπιτήδεοι· ἀπαντα γὰρ προσκεψάμενοι, καὶ
ἐπιλογισθέντες ὅτι οὔτε πλήθει ἔξουσι χρᾶσθαι οἱ
βάρβαροι οὔτε ἵππῳ, ταύτη σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν
ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἐλλάδα· ὡς δὲ ἐπένθοντο τὸν Πέρ-
σην ἔοντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ,
ἐστρατεύοντο αὐτῶν οἱ μὲν ἐς Θερμοπύλας πεζῇ,
ἄλλοι δὲ κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον.

178 Οἱ μὲν δὴ Ἑλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθεον δια-
ταχθέντες. Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρηστη-
ριάζοντο τῷ θεῷ, ὑπὲρ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἐλλάδος
καταρρωδηκότες· καὶ σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὐχε-
σθαι· μεγάλους γὰρ τούτους ἔστεσθαι τῇ Ἐλλάδι
συμμάχους. Δελφοὶ δὲ δεξάμενοι τὸ μαντῆϊον,
πρῶτα μὲν, Ἐλλήνων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευ-
θέροισι ἔξήγγειλαν τὰ χρησθέντα αὐτοῖσι· καὶ σφι
δεινῶς καταρρωδέοντι τὸν βάρβαρον ἔξαγγείλαντες,
χάριν ἀθάνατον κατέθεντο· μετὰ δὲ ταῦτα, οἱ Δελφοὶ
τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαν ἐν Θυίῃ, τῇ περ
τῆς Κηφισοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέμενός ἐστι, ἐπ'
ἥς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει· καὶ θυ-
σίγσι σφεας μετήσαν. Δελφοὶ μὲν δὴ κατὰ τὸ
χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἰλάσκονται.

179 Ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς, ὄρμεώμενος ἐκ
Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἄριστα πλεού-
σησι δέκα ίθὺ Σκιάθου· ἐνθα ἥσαν προφυλάσσουσα·

νέες τρεῖς Ἐλληνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγαναίη καὶ Ἀττική· προϊδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων, ἐς φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, 180 τῆς ἥρχε Πρηξῖνος, αὐτίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι· καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα ἀγαγόντες ἐπὶ τῆς πρώρης τῆς νηὸς ἐσφαξαν, διαδέξιον ποιεύμενοι τὸν εἶλον τῶν Ἐλλήνων πρῶτον καὶ κάλλιστον· τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ οὔνομα ἦν Λέων· τάχα δ' ἂν τι καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροιτο. Ἡ δὲ Αἰγαναίη, τῆς ἐτριηράρχεε¹⁸¹ Ἀσωνίδης, καὶ τινά σφι θόρυβον παρέσχε, Πυθέω τοῦ Ἰσχενόου ἐπιβατεύοντος ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὃς ἐπειδὴ ἡ ναῦς ἡλίσκετο, ἐς τοῦτο ἀντεῖχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεκρεουργήθη ἄπας· ὡς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε ἀλλ' ἦν ἐμπνοος, οἱ Πέρσαι, οἵπερ ἐπεβάτενον ἐπὶ τῶν νεῶν, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου περιποιῆσαί μιν περὶ πλείστου ἐποιήσαντο, σμύρνησί τε ἵώμενοι τὰ ἔλκεα καὶ σινδόνος βυσσινῆς τελαμῶσι κατειλίσσοντες· καί μιν, ὡς ὅπισσω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἔωντῶν στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσαν ἐκπαγλεόμενοι πάση τῇ στρατιῇ, περιέποντες εὑ· τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηὶ ταύτῃ περιεῖπον ὡς ἀνδράποδα. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν¹⁸² νεῶν οὕτω ἔχειρώθησαν· ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐτριηράρχεε Φόρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα ἐξοκέλλει ἐς τὰς ἐσβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ τοῦ μὲν σκάφεος ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι τῶν δὲ ἀνδρῶν οὕ· ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπώκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποθορόντες, κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομίσθησαν ἐς Ἀθήνας. ταῦτα οἱ Ἐλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδευόμενοι πυνθάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιάθου· πυθόμενοι δὲ καὶ καταρρωδήσαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετωρμίζοντο ἐς Χαλκίδα, φυλάξοντες μὲν τὸν Εὔριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους περὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εύβοίης. Τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρ-¹⁸³ βάρων τρεῖς ἐπέλασαν περὶ τὸ ἔρμα τὸ μεταξὺ ἐὸν

Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι ἐπειδὴ στήλην λίθου ἐπέθηκαν κομίσαντες ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὅρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὡς σφι τὸ ἐμποδὼν ἐγεγόνεε καθαρὸν, ἐπέπλεον πάσησι τῆσι νησὶ, ἔνδεκα ἡμέρας παρέντες μετὰ τὴν βασιλέος ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης τὸ δὲ ἔρμα σφι κατηγήσατο, ἐδὲ ἐν πόρῳ μάλιστα, Πάμμων Σκύριος πανημερὸν δὲ πλώωντες οἱ βάρβαροι ἐξανύουσι τῆς Μαγνησίης χώρης ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἔοντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς.

184 Μέχρι μέν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων, ἀπαθής τε κακῶν ἦν ὁ στρατὸς, καὶ πλῆθος ἦν τηνικαῦτα ἔτι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκω, τόσον· τῶν μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης ἐουσέων ἐπτὰ καὶ διηκοσιέων καὶ χιλιέων, τὸν μὲν ἀρχαῖον ἐκάστων τῶν ἐθνέων ἔοντα ὄμιλον τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας, καὶ πρὸς, χιλιάδα τε καὶ τετρακοσίους, ὡς ἀνὰ διηκοσίους ἄνδρας λογιζομένοισι ἐν ἐκάστῃ νηὶ· ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ τουτέων τῶν νεῶν, χωρὶς ἐκάστων τῶν ἐπιχωρίων, ἐπιβατέων Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων τριήκοντα ἄνδρες· οὗτος ἄλλος ὄμιλος γίνεται τρισμύριοι καὶ ἐξακισχίλοι, καὶ πρὸς, διηκόσιοι τε καὶ δέκα· προσθήσω δὲ ἔτι τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέων, ποιήσας, ὅ τι πλέον ἦν αὐτέων ἢ ἔλασσον, ἀν' ὄγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι· συνελέχθη δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἰρέθη, τρισχίλια· ἥδη ὡν ἄνδρες ἀν εἴεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες καὶ εἴκοσι. τοῦτο μέν νυν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν, σύμπαν ἐὸν πεντήκοντα μυριάδες καὶ μία, χιλιάδες τε ἐπεισι ἐπὶ ταύγησι ἐπτὰ, καὶ πρὸς, ἐκατοντάδες ἔξ, καὶ δεκάς. τοῦ δὲ πεζοῦ ἐβδομύκοντα καὶ ἐκατὸν μυριάδες ἐγίνοντο· τῶν δὲ ἵππέων ὀκτὼ μυριάδες· προσθήσω δὲ ἔτι τούτοισι τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους, καὶ τοὺς τὰ ἄρματα Λίβυας, πλῆθος

ποιήσας δισμυρίους ἄνδρας. καὶ δὴ τό τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεζοῦ πλῆθος συντιθέμενον γίνεται διηκόσιαι τε μυριάδες καὶ τριήκοντα καὶ μία, καὶ πρὸς, χιλιάδες ἑπτὰ καὶ ἑκατοντάδες ἔξ καὶ δεκάς. τοῦτο μὲν τὸ ἔξ αὐτῆς τῆς Ἀσίης στράτευμα ἔξ-αναχθὲν εἴρηται, ἀνεύ τε τῆς θεραπήνης τῆς ἐπομένης καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων, καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τού-τοισι. τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀγόμενον στρά- 185 τευμα ἔτι προσλογιστέα τούτῳ παντὶ τῷ ἔξηριθμη- μένῳ δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν· νέας μέν νυν οἱ ἀπὸ Θρηίκης "Ελληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐπι- κειμένων τῇ Θρηίκῃ, παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν· ἐκ μέν νυν τουτέων τῶν νεῶν ἄνδρες τετρακισχίλιοι καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ, τὸν Θρηίκες παρεί- χοντο, καὶ Παιόνες, καὶ Ἐορδοὶ, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλκιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακε- δόνες, καὶ Περραιβοὶ, καὶ Ἐνιζῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηίκης τὴν παρα- λίην νέμονται, τούτων τῶν ἐθνέων τριήκοντα μυριά- δις δοκέω γενέσθαι· αὗται ὅν αἱ μυριάδες κείνησι προστεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίης γίνονται αἱ πᾶσαι ἄνδρῶν αἱ μάχιμοι μυριάδες διηκόσιαι καὶ ἔξηκοντα καὶ τέσσερες, ἐπεισι δὲ ταύτησι ἑκατοντάδες ἑκκαί- δεκα καὶ δεκάς. Τοῦ μαχίμου δὲ τούτου ἐόντος 185 ἀριθμὸν τοσούτου, τὴν θεραπήνην τὴν ἐπομένην τού- τοισι, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀκάτοισι ἐόντας, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοισι τοῖσι ἄμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτους τῶν μαχίμων ἄνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλεῦνας· καὶ δὴ σφεας ποιέω ἵσους ἐκείνοισι εἶναι, καὶ οὔτε πλεῦνας, οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν· ἔξισοιμενοι δὲ οὕτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἵσας μυριάδας ἐκείνησι· οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας δύο, καὶ δεκάδας δύο ἄνδρῶν ἥγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι Σηπιάδος καὶ Θερμοπυλέων. Οὕτος μὲν δὴ τοῦ συνάπαντος 187

τοῦ Ξέρξεω στρατεύματος ἀριθμός· γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνούχων, οὐδεὶς ἀν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν· οὐδὲ αὖτις ιποζυγίων τε καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων· καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἐπομένων, οὐδὲ ἀν τούτων ὑπὸ πλήθεος οὐδεὶς ἀν εἴποι ἀριθμόν. ὥστε οὐδέν μοι θῶμα παρίσταται προδοῦναι τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν ἔστι τῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως τὰ σιτία ἀντέχρησε, θῶμά μοι, μυριάσι τοσαύτησι· εὐρίσκω γὰρ συμβαλλόμενος, εἰ χούνικα πυρῶν ἔκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε καὶ μηδὲν πλέον, ἔνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελεομένας ἐπ' ἡμέρῃ ἔκάστη, καὶ πρὸς τριηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους καὶ τεσσεράκοντα· γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι καὶ ὑποζυγίοισι καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. ἀνδρῶν δὲ ἐουσέων τοσούτων μυριαδέων, κάλλεός τε εἶνεκα καὶ μεγάθεος οὐδεὶς αὐτῶν ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος.

188 Ο δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς ἐπεί τε ὄρμηθεὶς ἐπλεεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρης ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὄρμεον πρὸς γῆν, ἄλλαι δὲ ἐπ' ἐκείνησι ἐπ' ἀγκυρέων· ἀτε γὰρ τοῖς αἰγιαλοῦ ἐόντος οὐ μεγάλου, πρόκροσσαι ὄρμέοντο ἐς πόντον, καὶ ἐπὶ ὀκτὼ νέας· ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω ἄμα δὲ ὄρθρῳ, ἐξ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης τῆς θαλάσσης ζεσάσης, ἐπέπεσέ σφι χειμῶν τε μέγας καὶ πολλὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίην καλέουσι οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μέν νυν αὐτῶν αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον καὶ τοῖσι οὕτω εἴχε ὄρμου, οἱ δὲ ἐφθησαν τὸν χειμῶνα ἀνασπάσαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοί τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτῶν· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἰπνοὺς καλεομένους τοὺς ἐν Πηλίῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον, αἱ δὲ ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ

δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξεβράσσοντο· ἦν τε τοῦ χειμῶνος
χρῆμα ἀφόρητον. Λέγεται δὲ λόγος, ως Ἀθηναῖοι 189
τὸν Βορῆν ἐκ θεοπροπίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος
σφι ἄλλου χρηστηρίου τὸν γαμβρὸν ἐπίκουρον κα-
λέσασθαι· Βορῆς δὲ, κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον,
ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν Ὄρείθυιαν τὴν Ἐρεχθέος·
κατὰ δὴ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι, ως φάτις ὥρ-
μηται, συμβαλλόμενοί σφι τὸν Βορῆν γαμβρὸν
εἶναι, ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι, ως
ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, (ἢ καὶ πρὸ τούτου,)
ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τὸν τε Βορῆν καὶ τὴν
Ὄρείθυιαν, τιμωρῆσαι σφι καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρ-
βάρων τὰς νέας, ως καὶ πρότερον περὶ Ἀθων. εἰ
μέν νυν διὰ ταῦτα τοῦσι βαρβάροισι ὄρμέοντι ὁ
Βορῆς ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οἱ δὲ ὡν Ἀθηναῖοι
σφι λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορῆν πρότερον, καὶ
τότε ἐκεῖνα κατεργάσασθαι· καὶ ἵρὸν ἀπελθόντες
Βορέω ἰδρύσαντο παρὰ ποταμὸν Ἰλισσόν.

Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἱ ἐλαχίστας λέγουσι 190
διαφθαρῆναι, τετρακοσιέων οὐκ ἐλάσσονας ἄνδρας τε
ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον· ὥστε
Ἀμεινοκλέϊ τῷ Κρητίνεω ἄνδρὶ Μάγνητι, γηράχεοντι
περὶ Σηπιάδα, μεγάλως ἡ ναυηγή ἐγένετο χρηστή·
ὅς πολλὰ μὲν χρύσεα ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκ-
βρασσόμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς
τε τῶν Περσέων εὑρε, ἄλλα τε χρύσεα ἄφατα χρή-
ματα περιεβάλλετο. (ἄλλ' ὁ μὲν τὰλλα οὐκ εὐτυ-
χέων, εὐρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο· ἦν γάρ τις
καὶ τοῦτον ἄχαρις συμφορὴ λυπεῦστα παιδοφόνος.)
Σιταγωγῶν δὲ ὄλκάδων καὶ τῶν ἄλλων πλοίων 191
διαφθειρομένων οὐκ ἐπῆν ἀριθμός· ὥστε δείσαντες
οἱ στρατηγοὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ μή σφι κεκακω-
μένοισι ἐπιθέωνται οἱ Θεσσαλοὶ, ἔρκος ὑψηλὸν ἐκ
τῶν ναυηγίων περιεβάλοντο· ἡμέρας γὰρ δὴ ἔχει-
μαζε τρεῖς· τέλος δὲ, ἔντομά τε ποιεῦντες καὶ καταεί-
δοντες γόνησι τῷ ἀνέμιῳ οἱ Μάγοι, πρός τε τούτοισι,

καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νηρηῖσι θύοντες, ἔπαινσαν τετάρτη γῆμέρη· ἡ ἄλλως κως αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε· τῇ δὲ Θέτι ἔθυον, πυθόμενοι παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου ἀρπασθείη ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε ἀπασα η ἀκτὴ η Σηπιὰς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἄλλων Νηρηῖδων· ὁ μὲν δὴ τετάρτη γῆμέρη 192 ἐπέπαιντο. Τοῖσι δὲ Ἑλλησι οἱ γῆμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρη γῆμέρη ἀπ' ἥσ ὁ χειμὼν ὁ πρῶτος ἐγένετο, ἐσήμαινον πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν ναυηγίην· οἱ δὲ ὡς ἐπύθοντο, Ποσειδέωνι Σωτῆρι εὐξάμενοι, καὶ σπονδὰς προχέαντες, τὴν ταχίστην ὀπίσω ἡπείγοντο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας τινάς σφι ἀντιξόους ἔσεσθαι νέας. οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον ἐλθόντες, περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἐναυλόχεον, Ποσειδέωνος Σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τούτου ἔτι καὶ ἐς τόδε νομίζοντες.

193 Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἔπαινσατο τε ὁ ἄνεμος καὶ τὸ κῦμα ἔστρωτο, κατασπάσαντες τὰς νῆσας ἔπλεον παρὰ τὴν ἥπειρον· κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνησίης, οἴθειαν ἔπλεον ἐς τὸν κόλπον τὸν ἐπὶ Παγασέων φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἔνθα λέγεται τὸν Ἡρακλέα καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, εὗτ' ἐπὶ τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αἴαν τὴν Κολχίδα· ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ὕδρευσάμενοι ἐς τὸ πέλαγος ἀφίσειν· ἐπὶ τούτου δὲ τῷ χώρῳ οὔνομα γέγονε Ἀφέται. ἐν τούτῳ ὧν ὄρμον οἱ Ξέρξεω ἐποιεῦντο.

194 Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νηῶν τουτέων ἔτυχόν τε ὑσταται πολλὸν ἔξαναχθεῖσαι, καὶ κως κατεῖδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆσας, ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλέοντες ἐσέπεσον ἐς τοὺς πολεμίους· τῶν ἐστρατήγες ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὑπαρχος Σανδώκης ὁ Θαμασίον· τὸν δὴ πρότερον τούτων βασιλεὺς Δαρεῖος, ἐπ' αἰτίῃ τοιῆδε λαβὼν ἀνεσταύρωσε, ἔόντα τῶν βασιληίων

δικαστέων· ὁ Σανδώκης ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε· ἀνακρεμασθέντος ὅν αὐτοῦ, λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος εὑρέ οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἀμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἰκον τὸν βασιλῆιον· εἰρὼν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς ταχύτερα αὐτὸς ἦ σοφώτερα ἐργασμένος εἴη, ἔλυσε. βασιλέα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω διαφυγὼν μὴ ἀπολέσθαι, περιῆν τότε δὲ ἐς τοὺς Ἑλληνας καταπλάσας, ἔμελλε οὐ τὸ δεύτερον διαφυγὴν ἔσεσθαι· ὡς γάρ σφεας εἶδον προσπλέοντας οἱ Ἑλληνες, μαθόντες αὐτῶν τὴν γινομένην ἀμαρτάδα, ἐπαναχθέντες, εὐπετέως σφέας εἶλον. Ἐν 195 τουτέων μιῇ Ἀριδωλις πλέων ἦλω, τύραννος Ἀλαβάνδων τῶν ἐν Καρίῃ· ἐν ἑτέρῃ δὲ, ὁ Πάφιος στρατηγὸς Πενθύλος ὁ Δημονόσου, ὃς ἦγε μὲν δυώδεκα νῆσος ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν δέ σφεων τὰς ἔνδεκα τῷ χειμῶνι τῷ γενομένῳ κατὰ Σηπιάδα, μιῇ τῇ περιγενομένῃ καταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦλω. τούτους οἱ Ἑλληνες, ἔξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων Ἰσθμόν.

Ο μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς, 196 πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα νεῶν τῶν εἰπον Σανδώκεα στρατηγέειν, ἀπίκετο ἐς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς, πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίης καὶ Ἀχαιῶν, ἐσβεβληκὼς ἦν καὶ δὴ τριταῖος ἐς Μηλιέας· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἄμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἔωντοῦ, ἀποπειρώμενος καὶ τῆς Θεσσαλίης ἵππου, πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἑλλησι· ἔνθα δὴ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλίποντο πολλόν. τῶν μέν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὀνόχωνος μούνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, πινόμενος τῶν δὲ ἐν Ἀχαιῇ ποταμῶν ῥεόντων, οὐδὲ ὅστις ὁ μέγιστος αὐτῶν ἐστὶ Ἡπιδανὸς, οὐδὲ οὐτος ἀντέσχε, εἰ μὴ φλαύρως.

Ἐς Ἀλον δὲ τῆς Ἀχαιῆς ἀπικομένῳ Ξέρξῃ, οἱ 197 κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἔξηγέεσθαι, ἔλεγόν οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἵρὸν τοῦ

Λαφυστίου Διός· ως Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμηχανήσατο Φρίξῳ μόρον, σὺν Ἰνοῖ βουλεύσας· μετέπειτα δὲ, ως ἐκ θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἀέθλους τοιούσδε· ὃς ἀν ἦ τοῦ γένεος τούτου πρεσβύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἐργεσθαι τοῦ πρυτανῆτον, αὐτὸι φυλακὰς ἔχουσι· (ληῆτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτανῆτον οἱ Ἀχαιοί·) ἦν δὲ ἐσέλθη, οὐκ ἔστι ὅκως ἔξεισι πρὸν ἦ θύσεσθαι μέλλη· ως τε ἔτι πρὸς τούτοισι, πολλοὶ ἥδη τῶν μελλόντων τούτων θύσεσθαι, δείσαντες, οἰχοντο ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώρην· χρόνου δὲ προϊόντος ὅπίσω κατελθόντες, ἦν ἀλίσκωνται ἐσέλθόντες ἐς τὸ πρυτανῆτον, ως θύεται τε, ἔξηγέοντα, στέμμασι πᾶς πυκασθεὶς καὶ ως σὺν πομπῇ ἔξαχθείς· ταῦτα δὲ πάσχουσι οἱ Κυτισσώρου τοῦ Φρίξου παιδὸς ἀπόγονοι, διότε καθαρμὸν τῆς χώρης ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, καὶ μελλόντων μηνθύειν, ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυτίσσωρος ἔξ Αἴης τῆς Κολχίδος ἐρρύσατο· ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ἐπιγενομένοισι ἔξ ἔωντοῦ μῆνεν τοῦ θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ως κατὰ τὸ ἄλσος ἔγενετο, αὐτός τε ἔργετο αὐτοῦ καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε· τῶν τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν οἰκίην ὅμοιώς καὶ τὸ τέμενος ἐσέβετο.

198 Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ καὶ τὰ ἐν Ἀχαιῇ· ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἦσε ἐς τὴν Μηλίδα παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἀμπωτὶ τε καὶ ρηχίῃ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται· περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον ἔστι χῶρος πεδινὸς, τῇ μὲν εὐρὺς, τῇ δὲ καὶ κάρτα στεινός· περὶ δὲ τὸν χῶρον οὐρεαὶ ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικλητεῖ πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν, Τρηχίναι πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μὲν νῦν πόλις ἔστι ἐν τῷ κόλπῳ ἴοντι ἀπὸ Ἀχαιῆς, Ἀντικύρη· παρ' ἦν ποταμὸς Σπερχῆιος ῥέων ἔξ Ἐνιήνων ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ· ἀπὸ δὲ τούτου, διὰ εὔκοσί κου σταδίων, ἄλλος ποταμὸς, τῷ οὐνομα κεῖται Δύρας, τὸν βοηθέοντα τῷ

Ἡρακλεῖ καιομένῳ λόγῳ ἐστὶ ἀναφανῆναι· ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἴκοσι σταδίων, ἄλλος ποταμός ἐστι, ὃς καλέεται Μέλας. Τρηχὶς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ 199 Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε στάδια ἀπέχει· ταύτη δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι πάσης τῆς χώρης ταύτης ἐκ τῶν οὐρέων ἐς θάλασσαν, κατ' ἄ τρηχὶς πεπόλισται· δισχίλια τε γὰρ καὶ δισμύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστι· τοῦ δὲ οὐρεος τὸ περικλητέον τὴν γῆν τὴν Τρηχινήν, ἐστι διασφάξ πρὸς μεσαμβρίην Τρηχῖνος· διὰ δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς ποταμὸς ῥέει παρὰ τὴν ὑπωρέην τοῦ οὐρεος. Ἐστι δὲ ἄλλος Φοίνιξ 200 ποταμὸς οὐ μέγας, πρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν οὐρέων τούτων ῥέων, ἐς τὸν Ἀσωπὸν ἐκδιδοῦ· κατὰ δὲ τὸν Φοίνικα ποταμὸν στεινότατόν ἐστι· ἀμαξιτὸς γὰρ μία μονή δέδμηται· ἀπὸ δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδια ἐστι ἐς Θέρμοπύλας· ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικος ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τέ ἐστι, τῇ οὔνομα Ἀνθήλη κείται, πιρὸν δὲ παραρρέων ὁ Ἀσωπὸς ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῦ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρὺς, ἐν τῷ Δήμητρός τε ἰρὸν Ἀμφικτυονίδος ἔδρυται, καὶ ἔδραι εἰσὶ Ἀμφικτυόσι, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτυόνος ἰρόν.

Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς 201 Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινή· οἱ δὲ δὴ Ἐλληνες, ἐν τῇ διόδῳ· (καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων Θερμοπύλαι, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων Πύλαι.) ἐστρατοπεδεύοντο μέν νυν ἐκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι· ἐπεκράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορῆν ἄνεμον ἔχόντων πάντων μέχρι Τρηχῖνος, οἱ δὲ τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην φερόντων, τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἡπείρου.

Ἡσαν δὲ οὖδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν 202 Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὄπλιται, καὶ Τεγεητέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες ἐκατέρων· ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίης εἴκοσι καὶ ἐκατὸν, καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίης χίλιοι.

τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων ἀπὸ δὲ Κορύνθου τετρακόσιοι· καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος διηκόσιοι· καὶ Μυκηναίων ὄγδωκοντα. οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρῆσαν· ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν, Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι καὶ Θηβαίων

203 τετρακόσιοι. Πρὸς τούτωισι ἐπίκλητοι ἐγένοντο Λοκροί τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῆ, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γάρ σφεας ἐπεκαλέσαντο οἱ Ἑλληνες, λέγοντες δὶς ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἥκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων προσδόκιμοι πᾶσαν εἶεν ἡμέρην· ἡ θάλασσά τέ σφι εἴη ἐν φυλακῇ, ὥπ’ Ἀθηναίων τε φρουρεομένη καὶ Αἰγανητέων καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντων, καί σφι εἴη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ’ ἄνθρωπον· εἶναι δὲ θνητὸν οὐδένα, οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ οὐ συνεμίχθη· τοῦτο δὲ μεγίστοισι αὐτῶν μέγιστα· ὀφεύλειν ὅν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἔοντα θνητὸν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσέειν ἄν· οἱ δὲ ταῦτα πυνθανόμενοι ἐβοήθεον ἐς τὴν Τρηχίνα.

204 Τούτοισι ἥσαν μέν νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιας ἐκάστων· ὁ δὲ θωμαζόμενος μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος Λακεδαιμόνιος ἦν Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδεω, τοῦ Ἀναξάνδρου, τοῦ Εὐρυκράτεος, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμένεος, τοῦ Τηλέκλου, τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Δορύσσου, τοῦ Λεωβότεω, τοῦ Ἐχεστράτου, τοῦ Ἡγιος, τοῦ Εὐρυσθένεος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὑλλου, τοῦ Ἡρακλέος, κτησάμενος

205 τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτη ἐξ ἀπροσδοκήτου. Διέκων γάρ οἱ ἔοντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλατο τῆς φροντίδος περὶ τῆς βασιληίης· ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσενος γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἔοντος ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ βασιληίη· καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε

Κλεομβρότου, (οὗτος γάρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδεω παῖς), καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα· ὃς τότε γῆς ἐσ Θερμοπύλας, ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστέωτας τριηκοσίους καὶ τοῦσι ἐτύγχανον παῖδες ἔοντες· παραλαβὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐσ τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἰπον, τῶν ἐστρατήγες Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχον· τοῦδε δὲ εἴνεκα τούτους σπουδὴν ἐποιήσατο Λεωνίδης μούνους· Ἐλλήνων πα-
ραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν· παρεκάλεε ὡν ἐσ τὸν πόλεμον, θέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψουσι, εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἐλλήνων συμμαχίην· οἱ δὲ ἀλλοφρονέοντες ἐπεμπον.

Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρώτους ἀπέ- 206 πεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους ὄρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στρατεύονται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἦν αὐτοὺς πυνθάνονται ὑπερβαλλομένους· μετὰ δὲ, Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδὼν, ἐμελλον ὄρτασαντες καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθέειν πανδημεῖ. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνενώντο καὶ αὐτοὶ ἔτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἦν γάρ κατὰ τώντὸν Ολυμπιὰς τούτοισι τοῦσι πρήγμασι συμπεσοῦσα· οὐκων δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθήσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλησι πόλεμον, ἐπεμπον τοὺς προδρόμους. Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενε- 207 νῶντο ποιήσειν· οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλησι Ἐλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς· τοῦσι μέν τινι ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκεε, ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν περισπερχεόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν ἐψηφίζετο πέμπειν τε ἀγγέλους ἐσ τὰς πόλιας κελεύοντάς σφι ἐπιβοηθέειν, ὡς ἔοντων αὐτῶν ὀλίγων στρατὸν τῶν Μήδων ἀλέξασθαι.

Ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἐπεμπε Ξέρξης κα- 208

τάσκοπον ἵππεα, ἵδεσθαι ὄκοσοι τέ εἰσι καὶ ὅ τι ποιέοιεν; ἀκηροές δὲ ἔτι ἐών ἐν Θεσσαλίῃ, ὡς ἀλισμένη εἴη ταύτη στρατιὴ ὀλίγη, καὶ τοὺς ἡγεμόνας ὡς εἶησαν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Λεωνίδης ἐων γένος Ἡρακλείδης· ὡς δὲ προσέλασε ὁ ἵππεὺς πρὸς τὸ στρατόπεδον, ἐθηεῖτο τε καὶ κατώρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορθώσαντες εἴχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οὐδὲ τε ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος τὰ ὅπλα ἔκειτο· ἐτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι· τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους· ταῦτα δὴ θεώμενος ἐθώμαζε, καὶ τὸ πλήθος ἐμάνθανε, μαθὼν δὲ πάντα ἀτρεκέως ἀπήλαυνε ὅπίσω κατ’ ἡσυχίην· οὐτε γάρ τις ἐδίωκε ἀλογίης τε ἐνεκρηστε πολλῆς· ἀπελθὼν δὲ ἐλεγε πρὸς Ξέρξεα τάπερ 209 ὅπώπεε πάντα. Ἀκούων δὲ Ξέρξης οὐκ εἴχε συμβαλέσθαι τὸ ἐὸν, ὅτι παρασκευάζουντο ὡς ἀπολεύμενοί τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ’ αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιέειν, μετεπέμψατο Δημάρχη τὸν τὸν Ἀρίστωνος ἔόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ· ἀπικόμενον δέ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἔκαστα τούτων, ἐθέλων μαθέειν τὸ ποιεύμενον πρὸς τῶν Λακεδαιμονίων· ὁ δὲ εἴπε· “ἢκουσας μέν μεν καὶ πρότερον, εὗτε ὄρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων· ἀκούσας δὲ, γέλωτά με ἔθευ λέγοντα τάπερ ὥρων ἐκβησόμενα πρήγματα ταῦτα· ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθῆ· την ἀσκέειν ἀντία σεῦ, ὡς βασιλεῦ, ἀγῶν μέγιστός ἐστι· ἀκουσον δὲ καὶ νῦν· οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπίκαται μαχεσόμενοι ἥμιν περὶ τῆς ἐσόδου, καὶ ταύτα παρασκευάζονται· νόμος γάρ σφι οὕτω ἔχων ἐστί· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται· ἐπίσταο δὲ, εἰ τούτους τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψεαι, ἐστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνες ἀνθρώπων τὸ σὲ, βασιλεῦ, ὑπομενέει χεῖρας ἀνταεισόμενον· νῦν γὰρ πρὸς βασιλῆτην τε καὶ καλλίστην

πόλιν τῶν ἐν "Ελλησι προσφέρει, καὶ ἄνδρας ἀρίστους." κάρτα τε δὴ ἀπιστα Ξέρξη ἐφαύνετο τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα ὅντινα τρόπον τοσοῦτοι ἔόντες τῇ ἑωτοῦ στρατιῇ μαχέσονται; ὁ δὲ εἶπε. " ὁ βασιλεῦ, ἐμοὶ χράσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστη, ἦν μὴ ταῦτα τοι ταύτη ἐκβῆ τῇ ἐγὼ λέγω."

Ταῦτα λέγων οὐκ ἐπειθε τὸν Ξέρξεα. τέσσερας 210 μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφεας ἀποδρήσεσθαι πέμπτη δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλά οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδείγ τε καὶ ἀβουλίῃ διαχρεώμενοι μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μῆδους τε καὶ Κισσίους θυμωθεὶς, ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὅψιν τὴν ἑωτοῦ· ὡς δὲ ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς "Ελληνας οἱ Μῆδοι, ἐπιπτον πολλοί· ἄλλοι δὲ ἐπεσῆσαν, καὶ οὐκ ἀπελαύνοντο καίπερ μεγάλως προσπταίοντες δῆλον δὲ ἐποίευν παντί τεῳ καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγίνετο δὲ ή συμβολὴ δι' ἡμέρης. Ἐπεί 211 τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξῆσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπῆσαν τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεὺς, τῶν ἥρχε Υδάρνης, ὡς δὴ οὗτοέ γε εὐπετέως κατεργασθέμενοι· ὡς δὲ καὶ εὗτοι συνέμισγον τοῖσι "Ελλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς ἀλλὰ τὰ αὐτὰ, ἀτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἥπερ οἱ "Ελληνες, καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστόμενοι, καὶ ὅκως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἀλλεές φεύγεσκον δῆθεν· οἱ δὲ βάρβαροι ὁρέωντες φεύγοντας βοῆ τε καὶ πατάγῳ ἐπῆσαν, οἱ δὲ ἀν καταλαμβανόμενοι ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δὲ κατέβαλλον πλήθει ἀναριθμήτους τῶν Πέρσέων. ἐπιπτον δὲ καὶ τοτῶν τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνέατο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσέδου

πειρεώμενοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπήλαυνον ὄπίσω. ἐν ταύτησι τῇσι προσόδοισι τῆς μάχης λέγεται βασιλέα θηεύμενον τρὶς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῇ στρατιῇ.

212 Τότε μὲν οὕτω ἡγωνίσαντο· τῇ δὲ ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον· ἀτε γὰρ ὀλίγων ἔόντων, ἐλπίσαντές σφεας κατατερωματίσθαι τε καὶ οὐκ οὕους τε ἔσεσθαι ἔτι χείρας ἀνταείρασθαι, συνέβαλλον· οἱ δὲ Ἐλληνες κατὰ τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἥσαν, καὶ ἐν μέρει ἔκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ οὔρος ἐτάχθησαν φυλάξοντες τὴν ἀτραπόν· ὡς δὲ οὐδὲν εὑρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνώρων, ἀπήλαυνον.

213 Ἀπορέοντος δὲ βασιλέος ὅ τι χρήσεται τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εἰρυδήμου ἀνὴρ Μηλιεὺς ἥλθε οἱ ἐς λόγους, ὡς μέγα τι παρὰ βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι· ἔφρασέ τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ οὔρεος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτη ὑπομείναντας Ἐλλήνων· ὑστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καί οἱ φυγόντι ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων (τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλειγομένων) ἀργύριον ἐπεκηρύχθη· χρόνῳ δὲ ὑστερον, κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω ἀνδρὸς Τρηχινίου· ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεα δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὅπισθε λόγοισι σημανέω· ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἥσσον. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὑστερον τούτων ἀπέθανε.

214 Ἐστι δὲ ἔτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὁνήτης τε ὁ Φαναγόρεω ἀνὴρ Καρύστιος καὶ Κορυδαλλὸς Ἀντικυρεὺς εἰσὶ οἱ εἴπαντες πρὸς βασιλέα τούτους τοὺς λόγους, καὶ περιηγησάμενοι τὸ οὔρος τοῦσι Πέρσησι, οὐδαμῶς ἐμοί γε πιστός· τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρὴ σταθμώσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἐλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκήρυξαν οὐκ ἐπὶ Ὁνήτη τε καὶ Κορυδαλλῷ ἀργύ-

ριον, ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλτη τῷ Τρηχινίῳ, πάντως κου τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι τοῦτο δὲ, φεύγοντα τὸν Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰτίην οἴδαμεν· εἰδείη μὲν γὰρ ἄν, καὶ ἐών μὴ Μηλιεὺς, ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὄνήτης εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὡμιληκὼς εἴη· ἀλλ' Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ περιηγησάμενος τὸ οὖρος κατὰ τὴν ἀτραπὸν, τοῦτον αἴτιον γράφω.

Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ οἱ ἥρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης 215
κατεργάσεσθαι, αὐτίκα περιχαρής γενόμενος ἐπεμπε
‘Υδάρνεα, καὶ τῶν ἐστρατήγες ‘Υδάρνης ὥρμέατο
δὲ περὶ λύχνων ἀφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ
ἀτραπὸν ταύτην ἐξεύρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες,
ἐξευρόντες δὲ Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας
τότε, ὅτε οἱ Φωκέες φράξαντες τείχει τὴν ἐσβολὴν
ἥσταν ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου· ἐκ τε τόσου δὴ κατε-
δέδεκτο ἐοῦσα οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι. Ἐχει δὲ 216
ῶδε ἡ ἀτραπὸς αὐτη· ἀρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ
ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ρέοντος οὔνομα δὲ
τῷ οὔρεϊ τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τώντο κεῖται Ἀνόπαια.
τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὐτη κατὰ ράχιν τοῦ οὔρεος·
λήγει δὴ κατά τε Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην ἐοῦσαν
τῶν Λοκριδῶν πρὸς τῶν Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμ-
πυγόν τε καλεόμενον λίθον καὶ κατὰ Κερκώπων
ἔδρας· τῇ καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι. Κατὰ ταύτην 217
δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσαν οἱ Πέρσαι τὸν
Ἀσωπὸν διαβάντες ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν
δεξιῇ μὲν ἔχοντες οὔρεα τὰ Οίταιων ἐν ἀριστερῇ δὲ
τὰ Τρηχινίων· ἡώς τε δὴ διέφανε, καὶ ἐγένοντο ἐπ'
ἀκρωτηρίῳ τοῦ οὔρεος. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ οὔρεος
ἔφύλασσον, ὡς καὶ πρότερον μοι δεδήλωται, Φωκέων
χίλιοι ὄπλιται, ρύμενοι τε τὴν σφετέρην χώρην καὶ
φρουρέοντες τὴν ἀτραπὸν· ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ
ἔφυλασσετο ὑπὸ τῶν εἴρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ οὔρεος
ἀτραπὸν ἐθελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδη
ἔφύλασσον. Ἐμαθον δέ σφεας οἱ Φωκέες ὥδε ἀνα- 218
βεβηκότας· ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι·

τὸ οὐρος πᾶν ἐὸν δρυῶν ἐπίπλεον· ἦν μὲν δὴ τηνεμίη,
ψόφου δὲ γινομένου πολλοῦ ὡς οἰκὸς ἦν φύλων
ὑπόκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνά τε ἔδραμον οἱ
Φωκέες καὶ ἔδυντο τὰ ὄπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι
παρῆσταν· ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὄπλα, ἐν
θώματι ἐγένοντο· ἐλπόμενοι γὰρ οὐδέν σφι φανή-
σεσθαι ἀντίξοον ἐνεκύρησαν στρατῷ· ἐνθαῦτα Ὑδάρ-
νης καταρρωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι,
εἴρετο τὸν Ἐπιάλτεα ποδαπὸς εἴη ὁ στρατός; πυθό-
μενος δὲ ἀτρεκέως, διέτασσε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς
μάχην· οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι
πολλοῖσι τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ
οὔρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὡς ἐπὶ σφέας
ῳρμήθησαν ἀρχὴν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεό-
μενοι· οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον, οἱ δὲ ἀμφὶ¹
Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα
λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὐρος κατὰ
τάχος.

219 Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλησι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον
μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσιδὼν ἐς τὰ ἵρα ἔφρασε
τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἄμα ἡοῖ σφι θάνατον· ἐπὶ δὲ
καὶ αὐτόμολοι ἥϊσαν οἱ ἔξαγγείλαντες τῶν Περσέων
τὴν περίοδον· οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτοι
δὲ οἱ ἡμεροσκόποι καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων,
ἥδη διαφαινούσης ἡμέρης. ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ
Ἑλληνες, καὶ σφεων ἐσχίζοντο αἱ γνῶμαι· οἱ μὲν
γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον·
μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο
καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλις ἔκαστοι ἐτράποντο,
οἱ δὲ αὐτῶν ἄμα Λεωνίδης μένειν αὐτοῦ παρασκευά-
220 δατο. Λέγεται δὲ ὡς αὐτός σφεας ἀπέπεμψε Λεω-
νίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδύμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρ-
τιητέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν
τὴν τάξιν ἐς τὴν ἥλθον φυλάξοντες ἀρχὴν. ταύτη
καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλεῖστος εἰμι, Λεωνίδην, ἐπει-
τε ἥσθετο τοὺς συμμάχους ἔοντας ἀπροθύμους καὶ

οὐκ ἐθέλοντας συνδιακυνδυνεύειν, κελεῦσαι σφεας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν. μένοντι δὲ αὐτοῦ κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οἰκτήλειφετο· ἐκέχρητο γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτησι, χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἡ Λακεδαιμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἡ τὸν βασιλέα σφεων ἀπολέεσθαι. ταῦτα δέ σφι ἐν ἐπεσι ἔξαμέτροισι ἔχοντα χρᾶ, λέγοντα ὥδε·

Τμῆν δ', ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
ἢ μέγα ἄστον ἥρικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσεῖδησι
πέρθεται· ἢ τὸ μὲν οὐχὶ, ἀφ' Ἡρακλέους δὲ γενέθλης
πενθήσει βασιλῆ φθίμενον Λακεδαιμονος οὔρος.
οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
ἀντιβίτην· Σηνὸς γὰρ ἔχει μένος οὐδέ ἐ φημὶ¹
σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἔτερον διὰ πάντα δάσηται.

ταῦτα τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μοῦνον Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμη διενεχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρτύ- 221
ριον δέ μοι καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε· οὐ γὰρ μοῦνον τοὺς ἄλλους ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς εἴπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίην τὸν Ἀκαρνῆνα λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τούτον εἴπαντα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μελλοντά σφι ἐκβαίνειν φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληται σφι· ὃ δὲ ἀποπεμπόμενος αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελίπετο, τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον ἔοντα οἱ μουνογενέα ἀπέπεμψε.

Οἱ μέν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἴχοντό 222
τε ἀπιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδη· Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μοῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι· τούτων δὲ Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βουλόμενοι· κατεῖχε γάρ σφεας Λεωνίδης ἐν ὅμηρων λόγῳ ποιευμένος. Θεσπιέες δὲ ἐκόντες μάλιστα, οἱ οὐκ ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ'

αὐτοῦ ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον· ἐστρατήγεε δὲ αὐτῶν Δημόφιλος Διαδρόμεω.

223 Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, ἐπισχὼν χρόνον, ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθώρην πρόσοδον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλτεω οὗτῳ· ἀπὸ γὰρ τοῦ οὔρεος ἡ κατάβασις συντομωτέρη τέ ἐστι, καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλὸν, ἥπερ ἡ περίοδός τε καὶ ἀνάβασις. οἱ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξεα προσῆσαν, καὶ οἱ αμφὶ Λεωνίδην Ἐλληνες, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιεύμενοι, ἥδη πολλῷ μᾶλλον ἡ κατ' ἀρχὰς ἐπεξῆγισαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐχένος· τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο, οἱ δὲ ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στεινόπορα ἐμάχοντο. τότε δὴ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν, ἐπιπτον πλήθεϊ πολλοὶ τῶν βαρβάρων· ὅπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας, ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα αἰὲν ἐς τὸ πρόσω προτρύνοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτῶν ἐς τὴν θύλασσαν, καὶ διεφθείροντο· πολλῷ δὲ ἐτὶ πλεῦνες κατεπατέοντο ζωὶς ὑπὸ ἀλλήλων· ἥν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολυμένου. ἄτε γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἐσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιϊόντων τὸ οὐρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρ-
224 βάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτέοντες. Δόρατα μέν νυν τοῖσι πλεόνεσιν αὐτῶν τηνικαῦτα ἥδη ἐτύγχανε κατεηγότα, οἱ δὲ τοῖσι ἔιφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας· καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἔτεροι μετ' αὐτοῦ ὄνομαστοί Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα· ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων· καὶ δὴ καὶ Πέρσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ὄνομαστοὶ, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγονότες Δαρείω· ὁ δὲ Ἀρτάνης Δαρείου μὲν τοῦ

βασιλέος ἦν ἀδελφεὸς, Ὅστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς· ὃς καὶ ἐκδιδοὺς τὴν θυγατέρα Δαρείω, τὸν οἶκον πάντα τὸν ἔωντον ἐπέδωκε, ὡς μούνου οἱ ἐούσης ταύτης τέκνου. Ξέρξεω τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι μαχεόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Δεωνίδεω· Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὥθισμὸς 225 ἐγένετο πολλός· ἐσ δ τοῦτον τε ἀρετῆ οἱ Ἑλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. τοῦτο δὲ συνεστήκεε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο· ὡς δὲ τούτους ἥκειν ἐπύθοντο οἱ Ἑλληνες, ἐνθεῦτεν ἥδη ἐτεροιοῦτο τὸ νεῖκος· ἐσ τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὅπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος ἐλθόντες ἵζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι, πλὴν Θηβαίων· ὃ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἔστηκε ἐπὶ Δεωνίδῃ· ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτῶν ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι, καὶ χερὶ καὶ στόμασι, κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν ἐξ ἐναντίης ἐπισπόμενοι καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες, οἱ δὲ περιελθόντες πάντοθε περισταδόν.

Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενο- 226 μένων, ὅμως λέγεται ἀνὴρ ἄριοτος γενέσθαι Σπαρτί- της Διηνέκης· τὸν τόδε φασὶ εἶπαι τὸ ἔπος πρὶν ἦ συμμίξαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρὸς τεντῶν Τρηχινίων ὡς ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ τοξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν ὄιστων ἀποκρύπτουσι· τοσοῦτό τι πλῆθος αὐτῶν εἶναι· τὸν δὲ οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοισι, εἰπεῖν, ἐν ἀλογίῃ ποιεύμενον τὸ τῶν Μήδων πλῆθος, ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον ὑπὸ σκῆνῆ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἥ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἥλιῳ. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιούτοτροπα ἐπεά φασι Διηνέκεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι 227 λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφεοὶ, Ἀλφεός τε

καὶ Μάρων, Ὄρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμεε μάλιστα τῷ οὔνομα ἦν Διθύραμβος Ἀρματίδεω.

228 Θαφθεῖσι δέ σφι αὐτοῦ ταύτη τῇπερ ἔπεστον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἰχεσθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο
ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται· τοῖσι δὲ Σπαρτιήτησι ἰδύη·

Ωἱ ξεῖνοι, ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, δτι τῇδε
κείμεθα τοῖς κείνων βῆμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο· τῷ δὲ μάντι, τόδε·

Μνῆμα τόδε κλεισθόν Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι
Σπερχειδὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι,
μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς,
οὐκ ἔτλη Σπάρτης ηγεμόνας προλιπεῖν.

ἐπιγράμμασι μέν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ
μάντιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτυόνες εἰσὶ σφέας οἱ
ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω,
Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεος ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

229 Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὔρυτόν
τε καὶ Ἀριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι
κοινῷ λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀποσωθῆναι ὅμοι ἐς
Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἥσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι
ὁφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἐσχατον· ἢ, εἴγε μὴ ἐβούλοντο
νοστῆσαι, ἀποθανέειν ἀμα τοῖσι ἄλλοισι παρεόν
σφι τούτων τὰ ἔτερα ποιέειν, οὐκ ἐθελῆσαι ὅμοφρονέειν· ἀλλὰ γνώμῃ διενειχθέντας, Εὔρυτον μὲν
πυθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίοδον, αἰτήσαντά τε
τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν
εἶλωτα ἐς τοὺς μαχομένους· ὅκως δὲ αὐτὸν ἦγαγε,
τὸν μὲν ἀγαγόντα οἰχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐσπε-

σόντα ἐς τὸν ὅμιλον διαφθαρῆναι· Ἀριστόδημον δὲ λειποψυχέοντα λειφθῆναι. εἰ μέν νυν μοῦνον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστῆσαι ἐς Σπάρτην ἦ καὶ ὅμον σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ, οὐκ ἄν σφι Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδεμίαν προσθέσθαι· νυνὶ δὲ, τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἔχομένου προφάσιος οὐκ ἐθελήσαντος δὲ ἀποθηῆσκεν, ἀναγκαῖως σφι ἔχειν μηνίσαι μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μέν νυν οὕτω σωθῆναι 230 λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην, καὶ διὰ πρόφασιν τοιῆδε· οἱ δὲ ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξεὸν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐθελῆσαι ἀλλ’ ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ περιγενέσθαι· τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην ἀποθανεῖν. Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαι- 231 μονα ὁ Ἀριστόδημος ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην, πάσχων δὲ τοιάδε ἡτίμωτο· οὕτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔνανε Σπαρτιητέων οὕτε διελέγετο, ὄνειδός τε εἶχε ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος· ἀλλ’ οἱ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπεινεχθεῖσάν οἱ αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφ- 232 θέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων τούτων περιγενέσθαι, τῷ οὖνομα εἶναι Παντίτην· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἡτίμωτο, ἀπάγξασθαι.

Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, 233 τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο ὑπ’ ἀναγκαῖς ἔχόμενοι πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνὸν, ἀποσχισθέντες τούτων, χειράς τε προέτεινον καὶ ἥσσαν ἀστον τῶν βαρβάρων, λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βασιλέϊ, ὑπὸ δὲ ἀναγκαῖς ἔχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος

τοῦ γεγονότος βασιλεῖ· ὥστε ταῦτα λέγοντες, περιεγίνοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τούτων μάρτυρας· οὐ μέντοι τά γε πάντα εὐτύχησαν· ὡς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μέν τινας καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεινας αὐτῶν, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλῆια, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω· τοῦ τὸν παῖδα Εύρυμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες, στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων καὶ σχόντα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

234 Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἑλληνες οὕτω ἡγωνίσαντο· Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρητον, εἰρώτα ἀρξάμενος ἐνθένδε· “Δημάρητε, ἀνὴρ εἰς ἀγαθός· τεκμαίρομαι δὲ τῇ ἀληθῆῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἀπαντά ἀπέβη οὕτω· νῦν δέμοι εἶπε, κόσοι τινές εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τούτων ὄκοσοι τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε καὶ ἀπαντεῖς;” ὁ δὲ εἶπε· “ὦ βασιλεῦ, πλῆθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλὸν καὶ πόλις πολλαὶ, τὸ δὲ θέλεις ἐκμαθέειν εἰδῆστεις· ἔστι ἐν τῇ Λακεδαιμονὶ Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων μάλιστά κῃ· οὗτοι πάντες εἰσὶ ὄμοιοι τοῖσι ἐνθάδε μαχεσαμένοισι· οἱ γε μὲν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι τούτουσι μὲν οὐκ ὄμοιοι, ἀγαθοὶ δέ·” εἶπε πρὸς ταῦτα Ξέρξης· “Δημάρητε, τέω τρόπῳ ἀπονητότατα τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐπικρατήσομεν; ἦθι ἔξηγέο· σὺ γὰρ ἔχεις αὐτῶν τὰς διεξόδους τῶν

235 βουλευμάτων, οἵα βασιλεὺς γενόμενος.” “Ο δὲ ὀμείβετο· “ὦ βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλεύει μοι προθύμως, δίκαιον μέ σοι ἔστι φράζειν τὸ ἄριστον. εἰ τῆς ναυτικῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀποστείλειας ἐπὶ τὴν Λάκαιναν χώρην· ἔστι δὲ ἐπ’ αὐτῇ νῆσος ἐπικειμένη τῇ οὖνομά ἔστι Κύθηρα, τὴν Χίλων, ἀνὴρ παρ’ ἡμῖν σοφώτατος γενόμενος, κέρδος μέζον, ἔφη, εἶναι Σπαρτιήτησι κατὰ τῆς θαλάσσης καταδεδυκέναι μᾶλλον ἢ ὑπερέχειν, αἰεί τι προιδοκῶν ἀπ’ αὐτῆς τοιοῦτο ἔσεσθαι οἶνν τι ἐγὼ ἔξηγέυ-

μαι· οὗτι τὸν σὸν στόλον προειδὼς, ἀλλὰ πάντα ὄμοιώς φοβεόμενος ἀνδρῶν στόλον· ἐκ ταύτης ὥν τῆς νῆσου ὄρμεώμενοι, φοβεόντων τοὺς Λακεδαιμονίους· παροίκου δὲ πολέμου σφι ἔόντος οἰκητίου, οὐδὲν δεινοὶ ἔσονταί τοι, μὴ τῆς ἄλλης Ἐλλάδος ἄλισκομένης ὑπὸ τοῦ πεζοῦ βοηθέωσι ταύτῃ· καταδουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἐλλάδος, ἀσθενὲς ἥδη τὸ Λακωνικὸν μοῦνον λείπεται. ἦν δὲ ταῦτα μὴ ποιῆς, τάδε τοι προσδόκα ἔσεσθαι· ἔστι τῆς Πελοποννήσου ἵσθμὸς στεινός· ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοποννησίων συνομοσάντων ἐπὶ σοὶ, μάχας ἵσχυροτέρας ἄλλας τῶν γενομένων προσδέκεο ἔσεσθαι τοι· ἐκεῖνο δὲ ποιήσαντι ἀμαχητὶ ὁ τε ἵσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλις προσχωρήσουσι.” Λέγει μετὰ τοῦτον 236
 Ἀχαιμένης, ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρξεω καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς, παρατυχών τε τῷ λόγῳ, καὶ δείσας μὴ ἀναγνωσθῆναι Ξέρξης ποιέειν ταῦτα· “ὦ βασιλεῦ, ὁρέω σε ἀνδρὸς ἐνδεκόμενον λόγους ὃς φθονέει τοι εὖ πρήσσοντι, ἦ καὶ προδιδοῖ πρήγματα τὰ σά· καὶ γὰρ δὴ καὶ τρόποισι τοιούτοισι χρεώμενοι οἱ Ἐλληνες χαίρουσι· τοῦ τε εύτυχέειν φθονέοντι καὶ τὸ κρέσσον στυγέοντι. εἰ δὲ ἐπὶ τῇσι παρεούσῃσι τύχῃσι, τῶν νέες νεναυηγήκασι τετρακόσιαι, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέδου τριηκοσίας ἀποπέμψεις περιπλώειν Πελοπόννησον, ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι· ἀλλὰς δὲ ἐὼν ὁ ναυτικὸς στρατὸς δυσμεναχείριστός τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται· καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ ἀρήξει καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὅμοῦ πορευόμενος· εἴ δὲ διασπάσεις, οὕτε σὺ ἔσεαι κείνοισι χρήσιμος οὕτε κείνοι σοί. τὰ σεωυτοῦ δὲ τιθέμενος εὖ, γνώμην ἔχε τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπιλέγεσθαι πρήγματα, τῇ τε στήσονται τὸν πόλεμον, τά τε ποιήσουσι, ὅσοι τε πλῆθος εἰσι· ἵκανοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε αὐτοὶ ἐωυτῶν πέρι φροντίζειν εἰσὶ, ἡμέis δὲ ἡμέων ὥσαύτως. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἦν ἵωσι ἀντία Πέρσησι ἐs μάχην, οὐδὲ ἐν

237 τὸ παρεὸν τρῶμα ἀνιεῦνται.” Ἀμείβεται Ξέρξης τοῦσδε. “Ἀχαίμενες, εὖ τέ μοι δοκέεις λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρητος δὲ λέγει μὲν τὰ ἄριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοὶ, γνώμῃ μέντοι ἐσπούται ὑπὸ σεῦ· οὐ γὰρ δὴ κεῖνό γε ἐνδέξομαι, ὅκως οὐκ εὐνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λεγομένοισι πρότερον ἐκ τούτου σταθμώμενος, καὶ τῷ ἔοντι, ὅτι πολιήτης μὲν πολιήτη εὖ πρήσποντι φθονεῖ, καὶ ἔστι δυσμενῆς τῇ σιγῇ· οὐδ' ἀν, συμβουλευομένου τοῦ ἀστοῦ, πολιήτῃ ἀνὴρ τὰ ἄριστά οἱ δοκέοντα εἶναι ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκοι· σπάνιοι δὲ εἰσὶ οἱ τοιοῦτοι· ξεῖνος δὲ ξείνῳ εὖ πρήσποντί ἔστι εὐμενέστατον πάντων, συμβουλευομένου τε ἀν συμβουλεύσει τὰ ἄριστα· οὕτω δὲ κακολογίης πέρι τῆς ἐς Δημάρητον, ἔόντος ἐμοὶ ξείνου, ἔχεσθαι τινα τοῦ λοιποῦ κελεύω.”

238 Ταῦτα εἴπας Ξέρξης διεξῆγε διὰ τῶν νεκρῶν· καὶ Λεωνίδεω, ἀκηκοὼς ὅτι βασιλεύς τε ἦν καὶ στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν κεφαλὴν ἀνασταυρώσαι. δῆλα μοι πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα γέγονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζώοντι Λεωνίδῃ· οὐ γὰρ ἀν κοτε ἐς τὸν νεκρὸν ταῦτα παρενόμησε· ἐπεὶ τιμᾶν μάλιστα νομίζουσι τῶν ἐγὼ οὐδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πόλεμα. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίειν τοῖσι ἐπετέτακτο ποιέειν.

239 “Ανειμι δὲ ἐκεῖσε τοῦ λόγου, τῇ μοι τὸ πρότερον ἐξέλιπε. ἐπύθοντο Λακεδαιμονίοις ὅτι βασιλεὺς στέλλοιτο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρῶτοι· καὶ οὕτω δὴ ἐς τὸ χρηστήριον τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν, ἔνθα δή σφι ἐχρήσθη τὰ ὀλίγῳ πρότερον εἴπον· ἐπύθοντο δὲ τρόπῳ θωμασίῳ· Δημάρητος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος φυγὴν ἐς Μήδους, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω καὶ τὸ οἰκὸς ἐμοὶ συμμάχεται, οὐκ ἦν εὔνοος Λακεδαιμονίοισι πάρεστι δὲ εἰκάζειν, εἴτε εὐνοίη ταῦτα ἐποίησε εἴτε καὶ καταχαίρων· ἐπει τε γὰρ Ξέρξῃ ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐὼν ἐν Σούσοισι ὁ Δημάρητος καὶ

πυθόμενος ταῦτα, ἡθέλησε Λακεδαιμονίοισι ἔξαγ-
γεῖλαι. ἄλλως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημῆναι· ἐπικίνδυνον
γὰρ ἦν μὴ λαμφθείη· ὁ δὲ μηχανᾶται τοιάδε· δελτίον
ἀπτυχον λαβὼν τὸν κηρὸν αὐτοῦ ἔξεκνησε, καὶ
ἔπειτα ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔγραψε τὴν βασιλέος
γνώμην· ποιήσας δὲ ταῦτα ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν
ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον
μηδὲν πρῆγμα παρέχοι οἱ πρὸς τῶν ὄδοφυλάκων· ἐπεὶ
δὲ καὶ ἀπίκετο ἐς τὴν Λακεδαιμονίαν, οὐκ εἶχον συμ-
βαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρίν γε δῆ σφι, ὡς ἐγὼ
πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ Λεωνίδεω δὲ
γυνὴ, Γοργὼ, ὑπέθετο, ἐπιφρασθεῖσα αὐτῇ, τὸν κηρὸν
κνᾶν κελεύουσα, καὶ εὐρῆσειν σφέας γράμματα ἐν
τῷ ξύλῳ· πειθόμενοι δὲ εὑρον καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα
δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλησι ἐπέστειλαν. ταῦτα μὲν
δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΟΓΔΟΗ.

ΟΥΡΑΝΙΑ.

1 ΟΙ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες ἥσαν οἶδε· Ἀθηναῖοι μὲν, νέας παρεχόμενοι ἐπτὰ καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν· ὑπὸ δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίης Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἔοντες, συνεπλήρουν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας· Κορίνθιοι δὲ τεσσεράκοντα νέας παρείχοντο· Μεγαρέες δὲ εἴκοσι· καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρουν εἴκοσι, Ἀθηναίων σφι παρεχόντων τὰς νέας· Αἰγινῆται δὲ ὀκτωκαίδεκα· Σικυώνιοι δὲ δυώδεκα· Λακεδαιμόνιοι δὲ δέκα· Ἐπιδαύριοι δὲ ὀκτώ· Ἐρετρίεες δὲ ἐπτά· Τροιζήνιοι δὲ πέντε· Στυρέες δὲ δύο· καὶ Κεῖοι δύο τε νέας καὶ πέντηκοντέρους δύο· Λοκροὶ δέ σφι οἱ Ὀπούντιοι ἐπεβώθεον, πεντεκοντέρους ἔχοντες ἐπτά.

2 Ἡσαν μὲν ὧν οὗτοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον· εἴρηται δέ μοι καὶ ὡς τὸ πλῆθος ἔκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο· ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλέχθεισέων νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἦν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, μία καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διηκόσιαι· τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κράτος ἔχοντα παρείχοντο Σπαρτιῆται, Εὐρυβιάδεα τὸν Εύρυκλεῖδεων· οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, ἷττο μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύη, Ἀθηναίοισι ἔψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ 3 μέλλον ἔσεσθαι στράτευμα· Ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρὶν ἦ καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ἐπὶ συμμαχίην, ὡς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὸν εἴη

ἐπιτρέπειν· ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων, εἴκον οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα πεποιημένοι περιεῖναι τὴν Ἑλλάδα καὶ γνόντες εἰ στασιάσοντι περὶ τῆς ἡγεμονίης ὡς ἀπολέεται ή Ἑλλὰς, ὥρθα νοεῦντες. [στάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσούτῳ κάκιον ἔστι, ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης.] ἐπιστάμενοι ὥν αὐτὸ τοῦτο, οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ’ εἴκον μέχρι ὅσου κάρτα ἐδέοντο αὐτῶν, ὡς διέδεξαν· ὡς γὰρ δὴ ὡσάμενοι τὸν Πέρσεα περὶ τῆς ἐκείνου ἥδη τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν τὴν Παυσανίεω ὕβριν προϊσχόμενοι, ἀπείλοντο τὴν ἡγεμονίην τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο.

Τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων 4 ἀπικόμενοι, ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἀφέτας καὶ στρατιῆς ἄπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἡ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρωδήσαντες, δρησμὸν ἐβούλευον ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα· γνόντες δέ σφεας οἱ Εὐβοίες ταῦτα βουλευομένους, ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω προσμεῖναι χρόνον ὀλίγον, ἔστ’ ἀν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται· ὡς δὲ οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῷ τριήκοντα ταλάντοισι, ἐπ’ ὧ τε καταμείναντες πρὸ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην. Ὁ δὲ 5 Θεμιστοκλέης τοὺς Ἑλληνας ἐπισχεῖν ὥδε ποιέει· Εὐρυβιάδη τούτων τῶν χρημάτων μεταδιδοῦ πέντε τάλαντα, ὡς παρ’ ἔωντον δῆθεν διδούς· ὡς δέ οἱ οὗτος ἀνεπέπειστο, (Ἀδείμαντος γὰρ ὁ Ὁκύτου, Κορίνθιος στρατηγὸς, τῶν λοιπῶν ἡσπαιρε μοῦνος, φάμενος ἀποπλώσεσθαι τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ οὐ παραμενέειν,) πρὸς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπομόσας· “οὐ σύ γε ἡμέας ἀπολεύψεις, ἐπεὶ τοι ἐγὼ μέέω δῶρα δώσω ἡ βασιλεὺς ἄν τοι ὁ Μήδων πέμψει ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους·” ταῦτα τε ἄμα ἡγόρευε, καὶ πέμπει ἐπὶ τὴν νέα τὴν Ἀδειμάν-

του τάλαντα ἀργυρίου τρία. οὗτοί τε δὴ πληγέντες δύροισι ἀναπεπισμένοι ἦσαν, καὶ τοῖσι Εὐβοίεσι ἐκεχάριστο· αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλέης ἐκέρδηνε, ἐλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων· ἀλλ' ἡπιστέατο οἱ μεταλαβόντες τούτων τῶν χρημάτων ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐλθεῖν ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ τὰ χρήματα.

6 Οὔτω δὴ κατέμεινάν τε ἐν τῇ Εὐβοίῃ, καὶ ἐναυμάχησαν. ἐγένετο δὲ ὥδε· ἐπεί τε δὴ ἐσ τὰς Ἀφέτας περὶ δείλην πρωτῆν γινομένην ἀπίκατο οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἴδοντες, πρόθυμοι ἦσαν ἐπιχειρέειν, εἴ κως ἐλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἀντίης προσπλώειν οὕκω σφι ἐδόκεε τῶνδε εἴνεκα, μή κως ἴδοντες οἱ Ἑλληνες προσπλώοντας ἐσ φυγὴν ὄρμήσειαν, φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλάβοι· καὶ ἐμελλον δῆθεν ἐκφεύξεσθαι, ἔδει δὲ μηδὲ πυρφόρον, τῷ ἐκείνων λόγῳ, ἐκφυγόντα τι περιγενέσθαι. πρὸς ταῦτα ὥν τάδε ἐμηχανέοντο· τῶν νεῶν ἀπασέων ἀποκρίναντες διηκοσίας περιέπεμπον ἔξωθεν Σκιάθου, ὡς ἀν μὴ ὀφθέωσι ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλώονται Εὐβοιαν κατά τε Καφηρέα καὶ περὶ Γεραιστὸν, ἐσ τὸν Εὔριπον· ἵνα δὴ περιλάβοιεν, οἱ μὲν ταύτη ἀπικόμενοι καὶ φράξαντες αὐτῶν τὴν ὄπίσω φέρουσαν ὁδὸν, σφεῖς δὲ ἐπισπόμενοι ἔξ ἐναντίης· ταῦτα βουλευσάμενοι ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας, αὐτοὶ οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἑλλησι ἐπιθήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σύνθημά σφι ἐμελλε φανήσεσθαι παρὰ τῶν περιπλωόντων ὡς ἡκόντων. ταύτας μὲν δὴ περιέπεμπον· τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀφέτησι ἐποιεῦντο ἀριθμόν.

8 Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ὧ οὗτοι ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν, ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δύτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἄριστος· ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίᾳ τῇ κατὰ τὸ Πήλιον γενομένῃ πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖτι

Πέρσησι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο· οὗτος ὁ Σκυλλίης ἐν τῷ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς Ἑλληνας, ἀλλ’ οὐ γάρ οἱ παρέσχε ώς τότε· ὅτεω μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν ἥδη ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἑλληνας, οὐκ ἔχω εἶπαι ἀτρεκέως· θωμάζω δὲ εἰ τὰ λεγόμενά ἔστι ἀληθέα· λέγεται γάρ ώς ἐξ Ἀφετέων δὺς ἐς τὴν θάλασσαν, οὐ πρότερον ἀνέσχε πρὶν ἥ ἀπίκετο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, σταδίους μάλιστά κη τούτους ἐς ὄγδωκοντα διὰ τῆς θαλάσσης διεξελθών. λέγεται μέν νυν καὶ ἄλλα ψευδέσπι εἴκελα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τοίτου· τὰ δὲ μετεξέτερα ἀληθέα· περὶ μέντοι τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω, πλούω μιν ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον· ώς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τὴν τε ναυηγίην ώς γένοιτο, καὶ τὰς περιπεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὐβοιαν. Τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἑλ-9 ληνες, λόγον σφίσι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν· πολλῶν δὲ λεχθέντων, ἐνίκα, τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ μείναντάς τε καὶ αὐλισθέντας, μετέπειτα νύκτα μέσην παρέντας, πορεύεσθαι, καὶ ἀπαντάν τῇσι περιπλωούσησι τῶν νεῶν· μετὰ δὲ τοῦτο, ώς οὐδείς σφι ἐπέπλωε, δείλην ὄφίην γνομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες, αὐτοὶ ἐπανέπλωον ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν αὐτῶν ποιῆσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόουν. Ὁρέοντες δέ σφεας οἱ 10 τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ξέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐπιπλώοντας νησὶ ὀλύγησι, πάγχυ σφι μανίην ἐπενείκαντες, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐλπίσαντες σφεας εὐπετέως αἱρήσειν· οὐκότα κάρτα ἐλπίσαντες τὰς μέν γε τῶν Ἑλλήνων ὄρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἑωυτῶν πλήθεϊ τε πολλαπλασίας καὶ ἅμεινον πλωούσας· καταφρονήσαντες ταῦτα, ἐκυκλοῦντο αὐτοὺς ἐς μέσον· ὅσοι μέν νυν τῶν Ἰώνων ἥσαν εὔνοοι τοῖσι Ἑλλησι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο συμφορήν τε ἐποιεῦντο μεγάλην, ὄρέοντες περιεχομένους αὐτοὺς καὶ ἐπιστάμενοι ώς οὐδεὶς αὐτῶν

ἀπονοστήσει· οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα· ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον, ἅμιλλαν ἐποιεῦντο ὅκως αὐτὸς ἔκαστος πρῶτος νέα Ἀττικὴν ἐλὼν παρὰ βασιλέος δῶρα λάμψεται· Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν 11 πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα. Τοῖσι δὲ Ἑλλησι ὡς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν, ἀντίπρωροι τοῖσι βαρβάροισι γενόμενοι ἐσ τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήγαγον· δεύτερα δὲ σημήναντος, ἔργου εἴχοντο, ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες καὶ κατὰ στόμα. ἐνθαῦτα τριήκοντα νέας αἱρέουσι τῶν βαρβάρων καὶ τὸν Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος ἀδελφεὸν, Φιλάονα τὸν Χέρσιος, λόγιμον ἔοντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων ἐλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος Λυκομήδης Αἰσχρέον, καὶ τὸ ἀριστῆσον ἔλαβε οὗτος. τοὺς δ' ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτη ἐτεραλκέως ἀγωνίζομένους νὺξ ἐπελθοῦσα διέλυσε· οἱ μὲν δὴ Ἑλληνες ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλωον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐσ τὰς Ἀφέτας πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Δήμιος, μοῦνος τῶν σὺν βασιλεῖ Ἑλλήνων ἔοντων, αὐτομολέει ἐσ τοὺς Ἑλληνας· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον ἔδοσαν αὐτῷ χῶρον ἐν Σαλαμῖνι.

12 Ὡς δὲ εὐφρόνη ἐγεγόνεε, ἦν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρος, ἐγίνετο δὲ ὕδωρ τε ἅπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς καὶ σκληρὰὶ βρονταὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυῆγα ἔξεφορέοντο ἐσ τὰς Ἀφέτας, καὶ περὶ τε τὰς πρώρας τῶν νεῶν εἰλέοντο καὶ ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ ἀκούοντες ταῦτα ἐσ φόβον κατιστέατο, ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι, ἐσ οὖα κακὰ ἥκον· πρὶν γὰρ ἦ καὶ ἀναπνεῦσαι σφεας ἐκ τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γενομένου κατὰ Πηλίον, ὑπέλαβε ναυμαχίῃ καρτερή· ἐκ δὲ τῆς ναυμαχίης, ὅμβρος τε λάβρος καὶ ρέύματα ἵσχυρὰ ἐσ θάλασσαν ὡρμημένα, βρονταὶ τε σκληραί· καὶ

τούτοισι μὲν τοιαύτῃ νὺξ ἐγίνετο. Τοῖσι δὲ ταχ- 13
θεῖσι αὐτῶν περιπλώειν Εὐβοιαν ἡ αἰτή περ ἐοῦσα
νὺξ πολλὸν ἦν ἔτι ἀγριωτέρη, τοσούτῳ ὅσῳ ἐν
πελάγει φερομένοισι ἐπέπιπτε. καὶ τὸ τέλος σφι
ἐγένετο ἄχαρι· ὡς γὰρ δὴ πλώουσι αὐτοῖσι χειμῶν
τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο, ἐοῦσι κατὰ τὰ Κοῦλα τῆς
Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι καὶ οὐκ εἰδότες τῇ
ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιέετο τε
πᾶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὅκως ἀν ἐξισωθείη τῷ Ἑλληνικῷ
τὸ Περσικὸν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη.

Οὗτοι μέν νυν περὶ τὰ Κοῦλα τῆς Εὐβοίης δι- 14
εφθείροντο· οἱ δὲ ἐν Ἀφέτησι βάρβαροι, ὡς σφι
ἀσμένοισι ἡμέρῃ ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας,
καὶ σφι ἀπεχρέετο κακῶς πρήστουσι ἡσυχίην ἄγειν
ἐν τῷ παρέοντι· τοῖσι δὲ Ἑλλησι ἐπεβώθεον νέες
τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικαί. αὗταί τε δή σφεας
ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι, καὶ ἅμα ἀγγελίη ἐλθοῦσα
ὡς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλώοντες τὴν Εὐβοιαν
πάντες εἶησαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γενομένου
χειμῶνος· φυλάξαντες δὲ τὴν αὐτὴν ὥρην, πλώοντες
ἐπέπεσον ηγουσὶ Κιλίσσησι· ταύτας δὲ διαφθείραν-
τες, ὡς εὐφρόνη ἐγένετο, ἀπέπλωον ὀπίσω ἐπὶ τὸ
Ἀρτεμίσιον.

Τρίτη δὲ ἡμέρῃ, δεινόν τι ποιησάμενοι οἱ στρατη- 15
γοὶ τῶν βαρβάρων νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμαίνεσθαι,
καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω δειμαίνοντες, οὐκ ἀνέμειναν ἔτι
τοὺς Ἑλληνας μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ παρακελευσάμενοι
κατὰ μέσον ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας· συνέπιπτε δὲ
ῶστε ταῖς αὐτᾶς ἡμέραις τὰς τε ναυμαχίας γίνεσθαι
ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλησι·
ἥν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν περὶ τοῦ
Εὐρίπου, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδεα τὴν ἐσβολὴν
φυλάσσειν· οἱ μὲν δὴ παρεκελεύοντο, ὅκως μὴ
παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους· οἱ
δὲ, ὅκως τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα διαφθείραντες,
τοῦ πόρου κρατήσουσι. Ως δὲ ταξάμενοι οἱ Ξέρξεω 16

ἐπέπλων, οἱ Ἑλληνες ἀτρέμας εἶχον πρὸς τῷ
Ἀρτεμισίῳ οἱ δὲ βάρβαροι μηνοειδὲς ποιήσαντες
τῷ νεῶν, ἐκυκλέοντο ὡς περιλάβοιεν αὐτούς· ἐν-
θεῦτεν οἱ Ἑλληνες ἐπανέπλων τε καὶ συνέμισγον.
ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ παραπλήσιοι ἀλλήλοισι
ἐγίνοντο· ὁ γὰρ Ξέρξεω στρατὸς ὑπὸ μεγάθεός τε
καὶ πλήθεος αὐτὸς ὑπ' ἐωστοῦ ἐπιπτε, ταρασσο-
μενέων τε τῶν νεῶν καὶ περιπιπτουσέων περὶ
ἀλλήλας· ὅμως μέντοι ὀντεῖχε καὶ οὐκ εἶκε· δεινὸν
γὰρ χρῆμα ἐποιεῦντο ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν
τραπέσθαι. πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες
διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες· πολλῷ δ' ἐπὶ
πλεῦνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὗτοι
δὲ ἀγωνιζόμενοι διέστησαν χωρὶς ἐκάτεροι.

17 Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρ-
ξεω στρατιωτέων ἡρίστευσαν· οἱ ἄλλα τε μεγάλα
ἔργα ἀπεδέξαντο, καὶ νέας αὐτοῖσι ἄνδρασι εἴλον
Ἐλληνίδας πέντε· τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην
τὴν ἡμέρην ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων
Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδεω, ὃς διπάνην οἰκήην παρε-
χόμενος ἐστρατεύετο ἄνδρασι τε διηκοσίοισι καὶ
οἰκητῇ νηῇ.

18 Ὡς δὲ διέστησαν, ἀσμενοι ἐκάτεροι ἐς ὅρμον
ἡπείγοντο· οἱ δὲ Ἑλληνες, ὡς διακριθέντες ἐκ τῆς
ναυμαχίης ἀπηλλάχθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν
ναυηγίων ἐπεκράτεον· τρηχέως δὲ περιεφθέντες, καὶ
οὐκ ἥκιστα Ἀθηναῖοι τῶν αἱ ἡμίσεαι τῶν νεῶν
τετρωμέναι ἦσαν, δρησμὸν δὴ ἐβούλευον ἐσω ἐς τὴν

19 Ἐλλάδα. Νόῳ δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλέης, ὡς, εἰ
ἀπορραγείη ἀπὸ τοῦ βαρβάρου τό τε Ἰωνικὸν φῦλον
καὶ τὸ Καρικὸν, οἷοί τε εἴησαν τῶν λοιπῶν κατύπερθε
γενέσθαι, ἐλαυνόντων τῶν Εὐβοέων πρόβατα ἐπὶ
τὴν θάλασσαν, ταύτῃ συλλέξας τοὺς στρατηγοὺς,
ἔλεγέ σφι ὡς δοκέοι ἔχειν τινὰ παλάμην τῇ ἐλπίζοι
τῶν βασιλέος συμμάχων ἀποστήσειν τοὺς ἀρίστους·
ταῦτα μέν νυν ἐς τοσοῦτο παρεγύμνου· ἐπὶ δὲ τοῦσι

κατήκουσι πρήγμασι τάδε ποιητέα σφι εἶναι ἔλεγε· τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοϊκῶν καταθύειν ὅσα τις ἔθέλοι· (κρέστον γάρ εἶναι τὴν στρατιὴν ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους·) παραίνεε τε προειπεῖν τοῖσι ἑωυτῶν ἔκάστους πῦρ ἀνακαίειν· κομιδῆς δὲ πέρι τὴν ὥρην αὐτῷ μελήσειν, ὥστε ἀσινέας ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ταῦτα ἥρεσέ σφι ποιέειν· καὶ αἰτίκα πῦρ ἀνακαυσάμενοι ἐτράποντο πρὸς τὰ πρόβατα. Οἱ γάρ Εὐβοίες παραχρησάμενοι τὸν Βάκιδος 20 χρησμὸν ὡς οὐδὲν λέγοντα, οὔτε τι ἔξεκομίσαντο οὐδὲν οὔτε προεσάξαντο ὡς παρεσομένου σφι πολέμου, περιπετέα τε ἐποιήσαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα· Βάκιδι γάρ ὁδε ἔχει περὶ τούτων ὁ χρησμός·

Φράξεο βαρβαρόφωνον ὅταν ἔνγὸν εἰς ἄλλα βάλλῃ βύβλινον, Εὐβοῖης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἴγας.

τούτοισι δὲ οὐδὲν τοῖσι ἔπειτι χρησταμένοισι ἐν τοῖσι τότε παρεοῦσι τε καὶ προσδοκίμοισι κακοῦσι, παρῆν σφι συμφορῇ χρῆσθαι πρὸς τὰ μέγιστα.

Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπρηστον, παρῆν δὲ ὁ ἐκ Τρη- 21 χῖνος κατάσκοπος. ἦν μὲν γάρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος, Πολύας, γένος Ἀντικυρεὺς, τῷ προσετέτακτο, (καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες ἑτοῖμον,) εἰ παλήσειε ὁ ναυτικὸς στρατὸς, σημαίνειν τοῖσι ἐν Θερμόπυλῃσι ἐοῦσι· ὡς δὲ αὐτῶς ἦν Ἀβρώνυχος ὁ Λυσικλέος, Ἀθηναῖος, καὶ παρὰ Λεωνίδῃ ἑτοῖμος τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐοῦσι ἀγγέλλειν τριηκοντέρῳ, ἦν τι καταλαμβάνῃ νεώτερον τὸν πεζόν. οὗτος ὁν ὁ Ἀβρώνυχος ἀπικόμενός σφι ἐσήμαινε τὰ γεγονότα περὶ Λεωνίδεα καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ· οἵ δὲ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, οὐκέτι ἐς ἀναβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν· ἐκομίζοντο δὲ ὡς ἔκαστοι ἐτάχθησαν, Κορίνθιοι πρῶτοι ὕστατοι δὲ Ἀθηναῖοι. 22 Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἄριστα πλωούσας ἐπιλεξάμενος Θεριστοκλέης ἐπορεύετο περὶ τὰ πότιμα ὕδατα, ἐντάμνων ἐν τοῖσι λίθοισι γράμματα, τὰ Ἰωνες ἐπελθόντες τῇ

νῦστεραι γῆ μέρη ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἐπελέξαντο· τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε· “ ἄνδρες Ἰωνεῖς, οὐ ποιέετε δίκαια ἐπὶ τοὺς πατέρας στρατευόμενοι, καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλούμενοι· ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς ἡμέων γίνεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ἐστι τοῦτο μὴ δυνατὸν ποιῆσαι, ὑμέες δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῶν ἔξεσθε καὶ αὐτοὶ, καὶ τῶν Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιέειν· εἰ δὲ μηδέτερον τούτων οἷόν τε γίνεσθαι, ἀλλ’ ὑπ’ ἀναγκαῖς μέζονος κατέζευχθε ἡ ὥστε ἀπίστασθαι, ὑμέες γε ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐθελοκακέετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ’ ἡμέων γεγόνατε καὶ ὅτι ἀρχῆθεν ἡ ἔχθρη πρὸς τὸν βάρβαρον ἀπ’ ὑμέων ἡμῖν γέγονε.” Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα ἔγραψε, δοκέειν ἐμοὶ, ἐπ’ ἀμφότερα νοέων· ἵνα ἡ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλέα Ἰωνας ποιῆσῃ μεταβαλέειν καὶ γενέσθαι πρὸς ἑωυτῶν, ἡ, ἐπεὶ τε ἀνενειχθῆ καὶ διαβληθῆ πρὸς Ξέρξεα, ἀπίστους ποιῆσῃ τοὺς Ἰωνας καὶ τῶν ναυμαχιέων αὐτοὺς ἀπόσχῃ.

23 Θεμιστοκλέης μὲν ταῦτα ἐνέγραψε· τοῖσι δὲ βαρύροισι αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοίῳ ἡλθε ἀνὴρ Ἰστιαιεὺς, ἀγγέλλων τὸν δρησμὸν τὸν ἀπ’ Ἀρτεμίσιον τῶν Ἑλλήνων. οἱ δὲ ὑπ’ ἀπιστίης τὸν μὲν ἀγγέλλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ, ηῆς δὲ ταχείας ἀπεστειλαν προκατοψομένας ἀπαγγειλάντων δὲ τούτων τὰ ἦν, οὕτω δὴ ἄμα ἡλίῳ σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατὶ ἐπλωε ἀλήσ ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον· ἐπισχόντες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέχρι μέσου ἡμέρης, τὸ ἀπὸ τούτου ἐπλωον ἐς Ἰστιαιήν· ἀπικόμενοι δὲ τὴν πόλιν ἔσχον τῶν Ἰστιαιέων, καὶ τῆς Ἑλλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἰστιαιήτιδος, τὰς παραθαλασσίας κώμας πάσας ἐπέδραμον.

24 Ἐνθαῦτα δὲ τούτων ἐόντων, Ξέρξης ἐτοιμασάμενος τὰ περὶ τοὺς νεκροὺς, ἐπεμπε ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα· προετοιμάσατο δὲ τάδε· ὅσοι τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ ἦσαν νεκροὶ ἐν Θερμοπύλῃσι·

ἥσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες· ὑπολιπόμενος τούτων ως χιλίους, τοὺς λοιποὺς, τάφροὺς ὄρυξάμενος, ἔθαψε, φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν καὶ γῆν ἐπαμησάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ· ως δὲ διέβη ἐς τὴν Ἰστιαίην ὁ κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος παντὸς τοῦ στρατοπέδου ἔλεγε τάδε· “ἄνδρες σύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῷ βουλομένῳ ὑμέων παραδίδωσι, ἐκλιπόντα τὴν τάξιν καὶ ἐλθόντα θεήσασθαι ὅκως μάχεται πρὸς τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων, οἱ ἥλπισαν τὴν βασιλέος δύναμιν ὑπερβαλλέεσθαι.” Ταῦτα ἐπαγγειλαμένου, μετὰ ταῦτα 25 οὐδὲν ἐγένετο πλοίων σπανιώτερον· οὕτω πολλοὶ ἥθελον θεήσεσθαι· διαπεραιωθέντες δὲ ἐθηεῦντο διεξίοντες τοὺς νεκρούς· πάντες δὲ ἡπιστέατο τοὺς κειμένους εἶναι πάντας Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπιέας, ὅρεοντες καὶ τοὺς εἴλωτας· οὐ μὲν οὐδὲ ἐλάνθανε τοὺς διαβεβηκότας Ξέρξης ταῦτα πρήξας περὶ τοὺς νεκροὺς τεὺς ἐωστοῦ· καὶ γὰρ δὴ γελοῖον ἦν· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κείμενοι, οἱ δὲ, πάντες ἐκέατα ἀλλέες συγκεκομισμένοι ἐς τῶντὸ χωρίον, τέσσερες χιλιάδες. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην πρὸς θέην ἐτράπαντο· τῇ δὲ ὑστεραίῃ οἱ μὲν ἀπέπλωον ἐς Ἰστιαίην ἐπὶ τὰς νῆας, οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξεα ἐς ὄδον ὁρμέατο.

“Ηκον δέ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ’ Ἀρκαδίης 26 ὀλίγοι τινὲς, βίου τε δεάμενοι καὶ ἐνεργοὶ βουλόμενοι εἶναι· ἄγοντες δὲ ταύτους ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, ἐπινθάνοντο οἱ Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ ποιέοιν· εἰς δέ τις πρὸ πάντων ἦν ὁ εἰρωτέων αὐτοὺς ταῦτα· οἱ δέ σφι ἔλεγον, ως Ὀλύμπια ἄγοιεν καὶ θεωρέοιεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἵππικόν· ὁ δὲ ἐπείρετο ὃ τι τὰ ἄεθλον εἴη σφι κείμενον περὶ ὅτεν ἀγωνίζονται; οἱ δὲ εἴπον τῆς ἐλαίης τὰν διδόμενον στέφανον. ἐνθαῦτα εἴπας γνώμην γενναιοτάτην Τριτανταίχμης ὁ Ἀρταβάνου, δειλίην ὥφλε πρὸς βασιλέος πυνθανόμενος γὰρ τὸ ἄεθλον ἐὸν στέφανον,

ἀλλ' οὐ χρήματα, οὔτε ἡνέσχετο σιγῶν εἰπέ τε ἐς πάντας τάδε· “παπαὶ, Μαρδόνιε, κοίοις ἐπ' ἄνδρας ἥγαγες μαχησομένους ἡμέας, οἱ οὐ περὶ χρημάτων τὸν ἄγωνα ποιεῦνται, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς.” τούτῳ μὲν δὴ ταῦτα εἴρητο.

27 Ἐν δὲ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ, ἐπεί τε τὸ ἐν Θερμοπύλησι τρῶμα ἐγεγόνεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα ἐς Φωκέας, ἅτε σφι ἐνέχοντες αἰὲὶ χόλον ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστάτου τρώματος καὶ τὸ κάρτα ἐσβαλόντες γὰρ πανστρατιῇ αὐτοί τε οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτῶν ἐς τοὺς Φωκέας, οὐ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον ταύτης τῆς βασιλέος στρατηλασίης, ἐσσώθησαν ὑπὸ τῶν Φωκέων καὶ περιέφθησαν τρηχέως. ἐπεί τε γὰρ κατειλήθησαν ἐς τὸν Παρνησσὸν οἱ Φωκέες ἔχοντες μάντιν Τελλίην τὸν Ἡλεῖον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης οὗτος σοφίζεται αὐτοῖσι τοιόνδε· γυψάσας ἄνδρας ἔξακοσίους τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, αὐτούς τε τούτους καὶ τὰ ὅπλα αὐτῶν, νυκτὸς ἐπεθήκατο τοῖσι Θεσσαλοῖσι· προείπας αὐτοῖσι, τὸν ἀν μὴ λευκανθίζοντα ἴδωνται τούτον κτείνειν. τούτους ὅν αἱ τε φυλακαὶ τῶν Θεσσαλῶν πρῶται ἴδουσαι ἐφοβήθησαν δόξασαι ἄλλο τι εἶναι τέρας, καὶ μετὰ τὰς φυλακὰς αὐτὴν ἡ στρατιὴ, οὕτω ὅστε τετρακισχιλίων κρατήσαι νεκρῶν καὶ ἀσπιδῶν Φωκέας· τῶν τὰς μὲν ἡμισέας ἐς Ἀβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ ἐς Δελφούς· ἡ δὲ δεκάτη ἐγένετο τῶν χρημάτων ἐκ ταύτης τῆς μάχης οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἱ περὶ τὸν τρίποδα συνεστεῶτες, ἐμπροσθε τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖσι·

28 καὶ ἔτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἀβγησι ἀνακέαται. Ταῦτα μέν νυν τὸν πεζὸν ἐργάσαντο τῶν Θεσσαλῶν οἱ Φωκέες, πολιορκέοντας ἐωστούς· ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς τὴν χώρην τὴν ἵππον αὐτῶν ἐλιμήναντο ἀηκέστως· ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἡ ἐστι κατὰ Υάμπολιν, ἐν ταύτῃ τάφορον μεγάλην ὄρυξαντες, ἀμφορέας κεινοὺς ἐς αὐτὴν κατέθηκαν· χοῦν δὲ ἐπιφορήσαντες καὶ ὄμοιώσαντες τῷ ἄλλῳ χώρῳ, ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς

ἐσβάλλοντας· οἱ δὲ, ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκέας, φερόμενοι ἐσέπεισον ἐς τοὺς ἀμφορέας· ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι τὰ σκέλεα διεφθάρησαν. Τούτων δή σφι 29 ἀμφοτέρων ἔχοντες ἔγκοτον οἱ Θεσσαλοὶ, πέμψαντες κήρυκα ἡγόρευον τάδε· “ὦ Φωκέες, ηδη τι μᾶλλον γνωστιμαχέετε μὴ ἔναι ὅμοιοι ἡμῖν· πρόσθεν τε γὰρ ἐν τοῖσι “Ελλησι, ὅσον χρόνον ἐκεῖνα ἡμῖν ἥνδανε, πλέον αἱεί κοτε ὑμέων ἐφερόμεθα· νῦν τε παρὰ τῷ βαρβάρῳ τοσοῦτον δυνάμεθα, ὥστε ἐπ’ ἡμῖν ἐστι τῆς γῆς τε ἐστερῆσθαι καὶ πρὸς ἥνδρα ποδίσθαι ὑμέας· ἡμέες μέντοι τὸ πᾶν ἔχοντες οὐ μιησικακέομεν· ἀλλ’ ἡμῖν γενέσθω ἀντ’ αὐτῶν πεντήκοντα τάλαντα ἀργυρίου, καὶ ὑμῖν ὑποδεκόμεθα τὰ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώρην ἀποτρέψειν.”

Ταῦτα σφι ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί· (οἱ γὰρ 30 Φωκέες μοῦνοι τῶν ταύτη ἀνθρώπων οὐκ ἐμῆδιζον, κατ’ ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὐρίσκω, κατὰ δὲ τὸ ἔχθος τὸ Θεσσαλῶν· εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων ηὗξον, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐμῆδιζον ἂν οἱ Φωκέες·) ταῦτα ἐπαγγελλομένων Θεσσαλῶν, οὕτε δώσειν ἔφασαν χρήματα παρέχειν τέ σφι Θεσσαλοῦσι ὅμοιως μηδίζειν, εἰ ἄλλως βουλούσθω· ἀλλ’ οὐκ ἐσεσθαι ἔκοντες ἔναι προδόται τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δὲ ἀνηνείχθησαν οὗτοι οἱ 31 λόγοι, οὕτω δὴ οἱ Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι, ἐγένοντο ἡγεμόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ· ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχινίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον· τῆς γὰρ Δωρίδος χώρης ποδεών στεινὸς ταύτη κατατείνει, ὡς τριήκοντα σταδίων μάλιστά κη εὖρος, κείμενος μεταξὺ τῆς τε Μηλίδος καὶ τῆς Φωκίδος χώρης, ἥπερ ἦν τὸ παλαιὸν Δρυοπίς· ἥ δὲ χώρη αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. ταίτην ὅν τὴν Δωρίδα γῆν οὐκ ἐσίναντο ἐσβαλόντες οἱ βάρβαροι· ἐμῆδιζόν τε γὰρ, καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Δωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα 32 ἐσέβαλον, αὐτοὺς μὲν τοὺς Φωκέας οὐκ αἰρέωντι· οἱ

μὲν γὰρ τῶν Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν· ἔστι δὲ καὶ ἐπιτηδέη δέξασθαι ὅμιλον τοῦ Παρνησσοῦ ἡ κορυφὴ κατὰ Νέωνα πόλιν κειμένη ἐπ' ἔωστῆς· Τιθορέα οὖνομα αὐτῆς· ἐς τὴν δὴ ἀνηνείκαντο, καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν· οἱ δὲ πλεῦνες αὐτῶν ἐς τὸν Ὀζόλας Λοκροὺς ἔξεκομίσαντο, ἐς Ἀμφισταν πόλιν, τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκεομένην· οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώρην πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα· Θεσπαλοὶ γὰρ οὕτω ἥγον τὸν στρατόν· ὄκοσα δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον, καὶ

33 ἐς τὰς πόλις ἐνιέντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱρά· Πορευόμενοι γὰρ ταύτη παρὰ τὸν Κηφισσὸν ποταμὸν, ἐδητούν πάντα, καὶ κατὰ μὲν ἔκαυσαν Δρύμον πόλιν, κατὰ δὲ Χαράδρην, καὶ Ἐρωχὸν, καὶ Τεθρώνιον, καὶ Ἀμφίκαιαν, καὶ Νέωνα, καὶ Πεδιέας, καὶ Τριτέας, καὶ Ἐλάτειαν, καὶ Υάμπολιν, καὶ Παραποταμίους, καὶ Ἀβας· ἐνθα ἦν ἱρὸν Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησαυροῦσί τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμένον· ἦν δὲ καὶ τότε καὶ νῦν ἐστὶ, χρηστήριον αὐτόθι· καὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν· καὶ τινας διώκοντες ἐίλον τῶν Φωκέων πρὸς τοῖσι οὔρεσι· καὶ γυναικάς τινας διέφθειραν μισγόμενοι ὑπὸ πλήθεος.

34 Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι οἱ βάρβαροι, ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας· ἐνθεῦτεν δὴ ἥδη διακρινομένη ἡ στρατιὴ αὐτῶν ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλεῦστον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ, ἅμα αὐτῷ Ξέρξη πορευόμενον ἐπ' Ἀθήνας, ἐσέβαλε ἐς Βοιωτοὺς ἐς γῆν Ὀρχομενίων. Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμῆδίζε· τὰς δὲ πόλις αὐτῶν ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι ἐσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες· ἐσωζον δὲ, τῇδε βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Ξέρξη ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέοιεν. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρ-
35 βάρων ταύτη ἐτράποντο. Ἀλλοι δὲ αὐτῶν, ἥγε-
μόνας ἔχοντες, ὄρμέατο ἐπὶ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι
ἐν δεξιῇ τὸν Παρνησσὸν ἀπέργοντες· ὅσα δὲ καὶ

οῦτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος, πάντα ἐσιναμώρεον· καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν, καὶ Δαυλίων, καὶ Αἰολιδέων. ἐπορεύοντο δὲ ταύτη ἀποσχισθέντες τῆς ἄλλης στρατιῆς τῶνδε εἴνεκα, ὅκως συλήσαντες τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλέϊ Ξέρξη ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δὲ ἡπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἀμεινον ἦ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλῶν αἰὲν λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. Οἱ Δελφοὶ δὲ πυνθανόμενοι 36 ταῦτα, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκατο· ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες, ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφέσι κατὰ γῆς κατορύξωσι εἴτε ἐκκομίσωσι ἐς ἄλλην χώρην; ὁ δὲ θεός σφεας οὐκ ἔα κινέειν, φὰς αὐτὸς ἴκανὸς εἶναι τῶν ἑωυτοῦ προκατῆσθαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, σφέων αὐτῶν πέρι ἐφρόντιζον. τέκνα μέν νυν καὶ γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαιῶν διέπεμψαν· αὐτῶν δὲ οἱ μὲν πλεῖστοι ἀνέβησαν ἐς τοῦ Παριηστοῦ τὰς κορυφὰς, καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἀνηνείκαντο· οἱ δὲ ἐς Ἀμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπεξῆλθον· πάντες δὲ ὅν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν, πλὴν ἐξήκοντα ἀνδρῶν καὶ τοῦ προφήτεω. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἦσαν οἱ 37 βάρβαροι ἐπιόντες καὶ ἀπώρεον τὸ ἱρὸν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης, τῷ οὐνοματῇ ἦν Ἀκήρατος, ὥρᾳ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηνειγμένα ἱρὰ, τῶν οὐκ ὅσιον ἦν ἀπτεσθαι ἀνθρώπων οὐδενί· ὁ μὲν δὴ ἦτε Δελφῶν τοῖσι παρεούσι σημανέων τὸ τέρας· οἱ δὲ βάρβαροι ἐπειδὴ ἐγίνοντο ἐπειγόμενοι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Προνηῆς Ἀθηναίης, πιγίνεταί σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν γενομένου ἔρεος· θῶμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάρτα ἐστὶ, ὅπλα ἀρήια αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα ἐπιγενόμενα καὶ διὰ πάντων φασμάτων ἄξια θωμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἦσαν ἐπιέντες οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς

Προνηῆς Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀπορραγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ πατάγῳ ἐς αὐτοὺς, καὶ κατέλαβον συχνούς σφεων, ἐκ δὲ τοῦ ἵρου τῆς Προνηῆς βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο.

38 Συμμιγέντων δὲ τούτων πάντων, φόβος τοῖσι βαρβάροισι ἐνεπεπτώκεε· μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φεύγοντάς σφεας, ἐπικαταβάντες ἀπέκτειναν πλῆθος τι αὐτῶν· οἱ δὲ περιεόντες ἵθὺ Βοιωτῶν ἐφευγον. ἐλεγον δὲ οἱ ἀπονοστήσαντες οὗτοι τῶν βαρβάρων, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ὡς πρὸς τούτοισι καὶ ἄλλα ὕρων θεῖα· δύο γὰρ ὄπλίτας μέζονας ἦ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν ἔχοντας ἐπεσθαί σφι, κτείνοντας καὶ διώκοντας.

39 Τούτους δὲ τοὺς δύο Δελφοὶ λέγουσι εἶναι ἐπιχωρίους ἥρωας, Φύλακόν τε καὶ Αὐτόνοον, τῶν τὰ τεμένεα ἔστι περὶ τὸ ἱρὸν, Φυλάκου μὲν παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατύπερθε τοῦ ἵρου τῆς Προνηῆς, Αὐτονόου δὲ πέλας τῆς Κασταλίης, ὑπὸ τῇ Υαμπείῃ κορυφῇ. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἥσαν σόοι, ἐν τῷ τεμένει τῆς Προνηῆς Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς τὸ ἐνέσκηψαν διὰ τῶν βαρβάρων φερόμενοι. τούτων μέν νυν τῶν ἀνδρῶν αὐτη ἀπὸ τοῦ ἵρου ἀπαλλαγὴ γίνεται.

40 'Ο δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, Ἀθηναίων δεηθέντων, ἐς Σαλαμῖνα κατίσχει τὰς νῆας. τῶνδε δὲ εὑνέκα προσεδειγθησαν αὐτῶν σχεῦν πρὸς Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδας τε καὶ γυναικας ὑπεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς, πρὸς δὲ καὶ βουλεύσωνται τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι, ὡς ἐψευσμένοι γνώμης δοκέοντες γὰρ εὑρήσειν Πελοποννησίους πανδημεὶ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον, τῶν μὲν εὑρον οὐδὲν ἔὸν, οἱ δὲ ἐπινθάνοντο τὸν Ἰσθμὸν αὐτοὺς τειχέοντας, καὶ τὴν Πελοπόννησον περὶ πλείστου ποιευμένους περιεῖναι τε καὶ ταύτην

ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τὰ δὲ ἄλλα ἀπιέναι· ταῦτα πυνθανόμενοι, οὕτω δὴ προσεδεήθησάν σφεων σχεῖν πρὸς τὴν Σαλαμῖνα. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς 41 τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑωυτῶν· μετὰ δὲ τὴν ἀπίξιν κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῇ τις δύναται σώζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας· ἐνθαῦτα οἱ μὲν πλεῖστοι ἐς Τροιζῆνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ ἐς Αἴγυναν, οἱ δὲ ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπενσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι, τῷ χρηστηρίῳ τε βουλόμενοι ὑπηρετέειν καὶ δὴ καὶ τοῦδε εἴνεκα οὐκ ἥκιστα· λέγουσι οἱ Ἀθηναῖοι, ὅφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδιαιτέεσθαι ἐν τῷ ἵρῳ· λέγουσί τε ταῦτα καὶ δὴ καὶ ως ἔοντι ἐπιμήνια ἐπιτελέουσι προτιθέντες· τὰ δὲ ἐπιμήνια μελιτόεσσά ἔστι· αὗτη δὲ η μελιτόεσσα, ἐν τῷ πρόσθεν αἱὲι χρόνῳ ἀναισημούμενη, τότε ἥν ἀψαυστος· σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης, μᾶλλον τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν, ως καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπυής τὴν ἀκρόπολιν· ως δέ σφι πάντα ὑπεξέκειτο, ἐπλωον ἐς τὸ στρατόπεδον.

Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον 42 τὰς νέας, συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανόμενος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζῆνος· ἐς γὰρ Πάγωνα τὸν Τροιζηνίων λιμένα προείρητο συλλέγεσθαι· συνελέχθησάν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες ἥ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχεον, καὶ ἀπὸ πολίων πλεύνων. ναύαρχος μέν νυν ἐπῆν ὡντὸς ὅσπερ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδεω, ἀνὴρ Σπαρτιῆτης οὐ μέντοι γένεος γε τοῦ βασιλῆον ἐών· νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἄριστα πλωούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. Ἐστρατεύοντο δὲ οἵδε· ἐκ μὲν Πελοποννήσου, 43 Δακεδαιμόνιοι ἕκκαιδεκα νῆας παρεχόμενοι· Κορίνθιοι δὲ τὸ αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Σικυώνιοι δὲ πεντεκαίδεκα παρείχοντο νῆας· Ἐπιδαύριοι δὲ δέκα· Τροιζήνιοι δὲ πέντε· Ἐρμιονέες δὲ τρεῖς· ἔοντες οὕτοι, πλὴν Ἐρμιονέων, Δωρικόν τε

καὶ Μακεδνὸν ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πένδου καὶ τῆς Δρυοπίδος ὑστατα ὁρμηθέντες· οἱ δὲ Ἐρμιονέες εἰσὶ Δρύοπες, ὑπὸ Ἡρακλέος τε καὶ Μηλιέων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης χώρης ἐξαναστάντες. οὗτοι 44 μέν νυν Πελοποννησίων ἐστρατεύοντο. Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἡπείρου· Ἀθηναῖοι μὲν, πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους παρεχόμενοι νῆσος ὄγδωκοντα καὶ ἑκατὸν, μοῦνοι· ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνεναυμάχησαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι, διὰ τοιόνδε πρῆγμα· ἀπαλλασσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς τὴν περαίην τῆς Βοιωτίης χώρης πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτράποντο τῶν οἰκετέων. οὗτοι μέν νυν τούτους σώζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἔχόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἥσαν Πελασγοὶ οὐνομαζόμενοι Κραναοί· ἐπὶ δὲ Κέκροπος βασιλέος ἐπεκλήθησαν Κεκροπίδαι· ἐκδεξαμένου δὲ Ἐρεχθέος τὴν ἀρχὴν, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν· 45 Ιωνος δὲ τοῦ Ξεύθου στρατάρχεω γενομένου Ἀθηναίοισι, ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἰωνες. Μεγαρέες δὲ τῶντὸ πλήρωμα παρείχοντο τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Ἀμπρακιῶται δὲ ἐπτὰ νέας ἔχοντες ἐπεβώθησαν· Λευκαδίοι δὲ τρεῖς· ἔθνος ἔοντες οὗτοι Δωρικὸν ἀπὸ 46 Κορίνθου. Νησιωτέων δὲ, Αἰγινῆται τριήκοντα παρείχοντο. ἥσαν μέν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες· ἀλλὰ τῆσι μὲν τὴν ἔωστῶν ἐφύλασσον, τριήκοντα δὲ τῆσι ἄριστα πλωούσησι ἐν Σαλαμῖνι ἐναυμάχησαν. Αἰγινῆται δέ εἰσι Δωριέες ἀπὸ Ἐπιδαύρων τῆς δὲ νήσῳ πρότερον οὖνομα ἦν Οἰνώνη· μετὰ δὲ Αἰγινῆτας, Χαλκιδέες τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· εἴκοσι παρεχόμενοι καὶ Ἐρετριέες τὰς ἐπτά· οὗτοι δὲ Ἰωνές εἰσι· μετὰ δὲ, Κέδοι τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἐὸν Ιωνικὸν ἀπὸ Αθηνέων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας, ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιητέων κατάπερ ὄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολέων ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἐλληνας, Δημο-

κρίτου σπεύσαντος, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου καὶ τότε τριηραρχέοντος. Νόξιοι δέ εἰσι Ἰωνες, ἀπ' Ἀθηνέων γεγονότες. Στυρέεις δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νῆσος τὰς καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, Κύθνιοι δὲ μίαν καὶ πεντηκόντερον· ἔοντες συναμφότεροι οὗτοι Δρύοπες· καὶ Σερίφιοι τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο· οὗτοι γὰρ οὐκ ἔδοσαν μοῦνοι νησιωτέων τῷ Βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Οὗτοι μὲν ἄπαντες ἐντὸς 47 οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ ἐστρατεύοντο· Θεσπρωτοὶ γάρ εἰσι ὁμουρέοντες Ἀμπρακιώτησι καὶ Λευκαδίοισι οἱ ἐξ ἐσχατέων χωρέων ἐστρατεύοντο. τῶν δὲ ἕκτὸς τούτων οἰκημένων, Κροτωνῆται μοῦνοι ἦσαν οἱ ἐβώθησαν τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ, νηὶ μιῇ, τῆς ἥρχε ἀνήρ τρὶς πυθιονίκης, Φαῦλλος. Κροτωνῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί. Οἱ 48 μὲν νυν ἄλλοι τριήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο, Μήλιοι δὲ, καὶ Σίφνιοι, καὶ Σερίφιοι, πεντηκοντέρους· Μήλιοι μὲν, γένος ἔοντες ἀπὸ Λάκεδαιμονος, δύο παρείχοντο· Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι, Ἰωνες ἔοντες ἀπ' Ἀθηνέων, μίαν ἔκατεροι. ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο διπᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, τριηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ.

Ως δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ 49 ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολίων, ἐβουλεύοντο, προθέντος Εὐρυβιάδεω γνώμην ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον, ὃκου δοκέοι ἐπιτηδεώτατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι τῶν αὐτοὶ χωρέων ἐγκρατέεις εἰσί· ή γὰρ Ἀττικὴ ἀφεῦτο ἥδη, τῶν δὲ λοιπέων πέρι προετίθεε· αἱ γνῶμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλεῖσται συνεξέπιπτον, πρὸς τὸν Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου· ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τόνδε, ως, ἦν νικηθέωσι τῇ ναυμαχίῃ ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἔοντες, πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρίη οὐδεμίᾳ ἐπιφανήσεται· πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ, ἐς τοὺς ἑωυτῶν ἔξοισονται.

Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλε- 50
II.—19

γομένων, ἐλήλυθε ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἀγγέλλων ἥκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ διὰ Βοιωτῶν τραπόμενος στρατὸς ἀμα Ἐέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν αὐτῶν ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἥκει τε ἐς τὰς Ἀθίγνας καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐδηῦσεν ἐνέπρησε δὲ Θέσπιάν τε καὶ Πλάταιαν πυθόμενος Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμήδιζον.

51 Ἀπὸ δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ἐλλησπόντου, ἐνθεν πορεύεσθαι ἥρξαντο οἱ βάρβαροι, ἔνα αὐτοῦ διατρίψαντες μῆνα, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἑτέροισι μήνεσι ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι. καὶ αἰρέονται ἐρῆμον τὸ ἄστυ, καὶ τινας ὀλίγους εὐρίσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἔοντας, ταμίας τε τοῦ ἱροῦ καὶ πένητας ἀνθρώπους· οἱ φραξάμενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρησί τε καὶ ξύλοισι, ἥμινοντο τοὺς ἐπίοντας, ἀμα μὲν ὑπ' ἀσθενής βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα, πρὸς δὲ καὶ αὐτοὶ δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντῆιον τὸ ή Πυθίη. σφι ἔχρησε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἐσεσθαι, αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ κρησφύγετον κατὰ

52 τὸ μαντῆιον, καὶ οὐ τὰς νῆας. Οἱ δὲ Πέρσαι ιζόμενοι ἐπὶ τὸν καταντίον τῆς ἀκροπόλιος ὅχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέονται Ἀρῆιον πάγον, ἐπολιόρκεον τρόπον τοιόνδε· ὅκως στυπεῖον περὶ τοὺς ὅστοὺς περιθέντες ἄψειαν, ἐτόξευον ἐς τὸ φράγμα· ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι ὅμως ἥμινοντο, καίπερ ἐς τὸ ἐσχατὸν κακοῦ ἀπιγμένοι, καὶ τοῦ φράγματος προδεδωκότος· οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατίδεων προσφερόντων περὶ ὅμολογίης ἐνεδέκοντο· ἀμυνόμενοι δὲ ἄλλα τε ἀντεμηχανέοντο καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας, ὀλοιτρόχους ἀπίεσαν· ὥστε Ἐέρξεα ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἀπορίησι 53 ἐνέχεσθαι, οὐ δυνάμενόν σφεας ἐλεῖν. Χρόνῳ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δὴ τις ἐσοδος τοῖσι βαρβάροισι· ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν

τὴν ἐν τῇ ἡπείρῳ γενέσθαι ὑπὸ Πέρσησι ἐμπροσθε
ῶν πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὅπισθε δὲ τῶν πυλέων καὶ
τῆς ἀνόδου, τῇ δὴ οὕτε τις ἐφύλασσε οὕτ' ἀν ἥλπιστε
μή κοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίη ἀνθρώπων, ταύτη
ἀνέβησάν τινες κατὰ τὸ ἵρὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς
Ἀγλαύρου, καίτοιπερ ἀποκρήμνου ἐόντος τοῦ χώρου·
ώς δὲ εἶδον αὐτὸὺς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ
τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἐρρίπτεον ἔωστοὺς κατὰ τοῦ
τείχεος κάτω, καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον
κατέφευγον· τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκότες πρῶ-
τον μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀνοί-
ξαντες τοὺς ἵκέτας ἐφόνευον· ἐπεὶ δέ σφι πάντες
κατέστρωντο, τὸ ἵρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν πᾶσαν
τὴν ἀκρόπολιν.

Σχῶν δὲ παντελέως τὰς Ἀθήνας Ξέρξης, ἀπέπεμ- 54
ψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα Ἀρταβάνῳ ἄγγελέοντα
τὴν παρεοῦσάν σφι εὐπρηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος
τοῦ κήρυκος δευτέρη ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων
τοὺς φυγάδας, ἔωντῷ δὲ ἐπομένους, ἐκέλευε τρόπῳ
τῷ σφετέρῳ θῦσαι τὰ ἵρα ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρό-
πολιν· εἴτε δὴ ὡν ὅψιν τινὰ ἴδων ἐνυπνίου ἐνετέλλετο
ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθύμιον οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντα τὸ
ἵρον· οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐν-
τεταλμένα. Τοῦ δὲ εἴνεκεν τούτων ἐπεμνήσθην, 55
φράσω· ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλι ταύτῃ Ἐρεχθίος τοῦ
γηγενέος λεγομένου εἶναι τηὸς, ἐν τῷ ἐλαίη τε καὶ
θάλασσα ἔνι· τὰ λόγος παρὰ Ἀθηναίων Ποσειδέωνά
τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρης μαρτύρια
θέοται· ταίτην ὥν τὴν ἐλαίην ἄμα τῷ ἄλλῳ ἵρῳ
κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ
δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρῆσιος, Ἀθηναίων οἱ θύειν
ὑπὸ βασιλέος κελευόμενοι ὡς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἵρὸν,
ῶρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχυαῖον
ἀναδεδραμηκότα. οὗτοι μέν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἐλληνες, ως σφι ἐξαγγέλθη 56
ώς ἔσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν, ἐς τοσοῦ-

τον θόρυβον ἀπίκοντο ὥστε ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ ἐσ τε τὰς νῆας ἐσέπιπτον, καὶ ίστια ἀείροντο ὡς ἀποθευσόμενοι τοῦσί τε ὑπολειπομένοισι αὐτῶν ἐκυρώθη πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχέειν νύξ τε ἐγίνετο, καὶ οἱ διαλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐσέβαινον ἐσ 57 τὰς νῆας. Ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα ἀπικόμενον ἐπὶ τὴν νῆα εἵρετο Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὁ τι σφι εἴη βεβουλευμένον; πυθόμενος δὲ πρὸς αὐτοῦ ὡς εἴη δεδογμένον ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμὸν καὶ πρὸ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχέειν, εἶπε· “οὐτοι ἄρα οὐδὲν ἀπαίρωσι τὰς νῆας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ οὐδεμιῆς ἔτι πατρίδος ναυμαχήσεις· κατὰ γὰρ πόλις ἔκαστοι τρέψονται· καὶ οὐτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται οὐτε τις ἀνθρώπων ἄλλος, ὥστε οὐ μὴ διασκεδασθῆναι τὴν στρατιήν· ἀπολέεται τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλίησι. ἀλλ’ εἴ τις ἔστι μηχαῖρὴ, θῆται καὶ πειρῶ διαχέαι τὰ βεβουλευμένα, οὐ κως δύνη ἀναγνῶσαι Εὐρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι, ὥστε 58 αὐτοῦ μενέειν.” Κάρτα δὴ τῷ Θεμιστοκλέι ἥρεσε ἡ ὑποθήκη· καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος, οὐτε ἐπὶ τὴν νῆα τὴν Εὐρυβιάδεω ἀπικόμενος δὲ ἔφη θέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμμίξαι· ὁ δὲ αὐτὸν ἐσ τὴν νῆα ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν εἴ τι θέλει· ἐνθαῦτα ὁ Θεμιστοκλέης παριζόμενός οἱ καταλέγει κεινά τε πάντα τὰ ἥκουστε Μνησιφίλου, ἔωτοῦ ποιεύμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθείσ· ἐσ δὲ ἀνέγνωσε χρητίζων ἐκ τε τῆς νηὸς ἐκβῆναι συλλέξαι τε τοὺς στρατηγοὺς 59 ἐσ τὸ συνέδριον. Ὡς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν η τὸν Εὐρυβιάδεα προθεῖναι τὸν λόγον τῶν εἰνεκα συνήγαγε τοὺς στρατηγοὺς, πολὺς οὖν ὁ Θεμιστοκλέης ἐν τοῖσι λόγοισι, οὖν κάρτα δεόμενος λέγοντος δὲ αὐτοῦ, ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ Ὀκύτονος εἶπε· “ὦ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξαντάμενοι ῥαπίζονται·” ὁ δὲ ἀπολυόμενος ἔφη· “οἱ 60 δέ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανεῦνται.” Τότε

μὲν ἡπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο· πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδεα ἔλεγε ἐκείνων μὲν οὐκέτι οὐδὲν τῶν πρότερον λεχθέντων, ὡς ἐπεὰν ἀπαίρωσι ἀπὸ Σαλαμῆνος, διαδρήσονται· παρεόντων γὰρ τῶν συμμάχων οὐκ ἔφερε οἱ κόσμον οὐδένα κατηγορέειν· ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἴχετο, λέγων τάδε· “ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἦν ἐμοὶ πείθη ναυμαχίην αὐτοῦ μένων ποιέεσθαι, μηδὲ, πειθόμενος τούτων τοῖσι λέγουσι, ἀναζεύξης πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τὰς νῆας· ἀντίθετες γὰρ ἐκάτερον ἀκούσας· πρὸς μὲν τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων ἐν πελάγει ἀναπεπταμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς δὲ ἡκιστα ἡμῖν σύμφορόν ἐστι νῆας ἔχουσι βαρυτέρας καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονας· τοῦτο δὲ, ἀπολέεις Σαλαμῆνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγιναν, ἦνπερ καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχήσωμεν· ἅμα γὰρ τῷ ναυτικῷ αὐτῶν ἔψεται καὶ δὲ πεζὸς στρατός· καὶ οὕτω σφέας αὐτὸς ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἀπάση τῇ Ἑλλάδι. ἦν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω ποιήσης, τοσάδε ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ εὐρήσεις· πρῶτα μὲν, ἐν στεινῷ συμβάλλοντες νησὶ ὀλίγησι πρὸς πολλὰς, ἦν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ πολέμου ἐκβαίνη πολλὸν κρατήσομεν· τὸ γὰρ ἐν στεινῷ ναυμαχέειν πρὸς ἡμέων ἐστί· ἐν εὐρυχωρίῃ δὲ πρὸς ἐκείνων. αὗτις δὲ, Σαλαμὶς περιγίνεται, ἐς τὴν ἡμῖν ὑπέκκειται τέκνα τε καὶ γυναῖκες· καὶ μὴν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι τοῦ καὶ περιέχεσθε μάλιστα· ὅμοίως αὐτοῦ τε μένων, προναυμαχήσεις Πελοποννήσου, καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ· οὐδέ σφεας, εἴπερ εὖ φρονέεις, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. ἦν δέ γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπίζω γένηται, καὶ νικήσωμεν τῇσι νησὶ, οὔτε νῦν ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται οἱ βάρβαροι, οὔτε προβήσονται ἐκαστέρω τῆς Ἀττικῆς, ἀπίασί τε οὐδὲν κόσμῳ, Μεγάροισί τε κερδανέομεν περιεοῦσι, καὶ Αἴγινη, καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι τῶν ἔχθρῶν κατύπερθε γενέσθαι· οἰκότα μέν νυν βουλευομένοισι ἀνθρώποισι ὡς τὸ ἐπίπαν ἐθέλει γίνεσθαι· μηδὲ οἰκότα βουλευομένοισι, οὐκ

61 ἐθέλει οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρέειν πρὸς τὰς ἀνθρωπῆς γνώμας. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέους, αὐτὶς ὁ Κορίνθιος Ἀδείμαντος ἐπεφέρετο, σιγᾶν τε κελείων τῷ μή ἐστι πατρὶς καὶ Εὐρυβιάδεα οὐκ ἐών ἐπιψηφίζειν ἀπόλι ἀνδρί· πόλιν γὰρ τὸν Θεμιστοκλέα παρεχόμενον, οὕτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι· ταῦτα δέ οἱ προέφερε, ὅτι ἡλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ Ἀθῆναι. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλέης κεῖνόν τε καὶ τοὺς Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε· ἔωντοισί τε ἐδήλου λόγῳ ὡς εἴη καὶ πόλις καὶ γῆ μέζων ἥπερ κείνοισι, ἐστ' ἀν διηκόσιαι νῆσοι σφι ἔωστ πεπληρωμέναι· οὐδαμοὺς γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς ἐπι-
62 ὄντας ἀποκρούσεσθαι. Σημαίνων δὲ ταῦτα, τῷ λόγῳ διέβανε ἐς Εὐρυβιάδεα λέγων μᾶλλον ἐπεστραμμένα· “σὺ εὶ μενέεις αὐτοῦ, καὶ μένων ἔσεαι ἀνὴρ ἀγαθός·— εὶ δὲ μὴ, ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα· τὸ πᾶν γὰρ ἡμῶν τοῦ πολέμου φέρουσι αἱ νῆσοι. ἀλλ' ἔμοὶ πείθεο· εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν, ὡς ἔχομεν, ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας, κομιεύμεθα ἐς Σίριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἥπερ ἡμετέρη τέ ἐστι ἐκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ λόγια λέγει ὑπὸ ἡμέων αὐτὴν δέειν κτισθῆναι· ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιῶνδε μουνωθέντες μεμνήσεσθε τῶν 63 ἔμῶν λόγων.” Ταῦτα δὲ Θεμιστοκλέος λέγοντος, ἀνεδιδάσκετο Εὐρυβιάδης· δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους ἀνεδιδάσκετο, μή σφεας ἀπολίπωσι, ἦν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀνάγγη τὰς νῆσος· ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναῖων, οὐκέτι ἐγμόνοτο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί· ταύτην δὲ αἰρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μένοντας διαναυμαχέειν.

64 Οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα ἐπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεὶ τε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες· ἡμέρη τε ἐγένετο, καὶ ἄμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἐν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ· ἔδοξε δέ σφι εὐξασθαι τοῖσι θεοῖσι, καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους· ὡς δέ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίευν ταῦτα· εὐξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι

θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο· ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας τῆς ἀπέστελλον ἐς Αἴγιναν. Ἔφη 65 δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυγάς τε καὶ παρὰ Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον τὸν χρόνον· ἐπει τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρη ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἐοῦσα ἐρῆμος Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἐὼν ἄμα Δημαρήτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἵδεν δὲ κονιορτὸν χωρέοντα ἀπὸ Ἐλευσίνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστά κη τρισμυρίων· ἀποθωμάζειν τέ σφεας τὸν κονιορτὸν, ὅτεών κοτε εἴη ἀνθρώπων, καὶ πρόκατε φωνῆς ἀκούειν, καὶ οἱ φαίνεσθαι τὴν φωνὴν εἶναι τὸν μυστικὸν ἵακχον· εἶναι δὲ ἀδάμημονα τῶν ἵρων τῶν ἐν Ἐλευσίνι τὸν Δημάρητον, εἴρεσθαι τε αὐτὸν ὃ τι τὸ φθεγγόμενον εἴη τοῦτο; αὐτὸς δὲ εἰπεῖν· “Δημάρητε, οὐκ ἔστι ὄκως οὐ μέγα τι σίνος ἔσται τῇ βασιλέος στρατιῇ· τάδε γάρ ἀρίδηλα, ἐρήμου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγγόμενον ἀπὸ Ἐλευσίνος ἵὸν ἐς τυμωρίην Ἀθηναίοισι τε καὶ τοῖσι συμμάχοισι· καὶ ἦν μέν γε κατασκῆψῃ ἐς τὴν Πελοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλεῖ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν τῇ ἡπείρῳ ἔσται· ἦν δὲ ἐπὶ τὰς τῆς τράπηται τὰς ἐν Σαλαμῖνι, τὸν ναυτικὸν στρατὸν κινδυνεύσει βασιλεὺς ἀποβαλέειν· τὴν δὲ ὄρτὴν ταύτην ἄγοντι Ἀθηναῖοι ἀνὰ πάντα ἔτεα τῇ Μητρὶ καὶ τῇ Κούρῃ, καὶ αὐτῶν τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ἐλλήνων μυεῖται· καὶ τὴν φωνὴν, τῆς ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὄρτῃ ἵακχάζουσι·” πρὸς ταῦτα εἰπεῖν Δημάρητον· “σίγα τε, καὶ μηδενὶ ἄλλῳ τὸν λόγον τοῦτον εἴπης· ἦν γάρ τοι ἐς βασιλέα ἀνενειχθῆ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀποβαλέεις τὴν κεφαλήν· καὶ σε οὔτε ἔγω δυνήσομαι βύσασθαι οὐτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὐδὲ εἰς· ἀλλ' ἔχ' ἥσυχος· περὶ δὲ στρατιῆς τῆσδε θεοῖσι μελήσει·” τὸν μὲν δὴ ταῦτα παραιέειν· ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι νέφος, καὶ μεταρσιωθὲν φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνος ἐπὶ τὸ στρατό-

πεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων· οὗτο δὲ αὐτοὺς μαθεῖν, ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. ταῦτα μὲν Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπτόμενος.

66 Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἐπειδὴ ἐκ Τρηχῶν θεησάμενοι τὸ τρῶμα τὸ Λακωνικὸν διέβησαν ἐς τὴν Ἰστιαίην, ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς ἐπλωον δι' Εὐρίπου, καὶ ἐν ἑτέρησι τρισὶ ἡμέρησι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ. ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖν, οὐκ ἐλάσσονες ἔοντες ἀριθμὸν ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας, κατά τε ἡπειρον καὶ τῆσι νησὶ ἀπικόμενοι, ἥ ἐπί τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας. ἀντιθήσω γὰρ τοῖσι τε ὑπὸ τοῦ χειμῶνος αὐτῶν ἀπολομένοισι, καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι, καὶ τῆσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι, τούσδε τοὺς τότε οὕκω ἐπομένους βασιλέϊ, Μηλιέας τε καὶ Δωριέας, καὶ Λοκροὺς, καὶ Βοιωτοὺς πανστρατιῇ ἐπομένους πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους, καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας, πλὴν τῶν πέντε πολίων τῶν ἐπεμνήσθην πρότερον τὰ οὐνόματα· ὅσῳ γὰρ δὴ προέβαινε ἐσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσούτῳ πλέω ἔθνεα οἱ εἴπετο.

67 Ἐπεὶ ὧν ἀπίκατο ἐς τὰς Ἀθήνας πάντες οὗτοι, πλὴν Παρίων. Πάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθνῳ, ἐκαραδόκεον τὸν πόλεμον κῆ ἀποβῆσται· οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ἐπὶ τὰς νῆας, ἐθέλων σφι συμμίξαι τε καὶ πυθέσθαι τῶν ἐπιπλωόντων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προϊζετο, παρῆσαν μετάπεμπτοι οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νηῶν, καὶ ἤζοντο ὡς σφι βασιλεὺς ἐκάστῳ τιμὴν ἐδεδώκεε· πρῶτος μὲν ὁ Σιδώνιος βασιλεύς· μετὰ δὲ ὁ Τύριος· ἐπὶ δὲ, ὥλλοι· ὡς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἤζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον εἰρώτα, ἀποπειρώμενος ἐκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο;

Ἐπεὶ δὲ περιūὼν εἰρώτα ὁ Μαρδόνιος, ἀρξάμενος 68 ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τώντὸ γνώμην ἔξεφέροντο κελείοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι, Ἀρτεμισίη δὲ τάδε ἔφη· “εἰπεῖν μοι πρὸς βασιλέα, Μαρδόνιε, ὡς ἔγὼ τάδε λέγω· οὔτε κακίστην γενομένην ἐν τῇσι ναυμαχίησι τῇσι πρὸς Εὐβοίη, οὔτε ἐλάχιστα ἀποδεξαμένην, δέσποτα, τήνδε ἐοῦσαν γνώμην με δίκαιον ἔστιν ἀποδείκνυσθαι, τὰ τυγχάνω φρονέοντα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά. καὶ τοι τάδε λέγω· φείδε τῶν νηῶν, μηδὲ ναυμαχίην ποιέο· οἱ γάρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέστονες τοσοῦτό εἰσι κατὰ θάλασσαν, ὅσον ἄνδρες γυναικῶν. τί δὲ πάντως δέει σε ναυμαχίησι ἀνακυνδυνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας τῶνπερ εἴνεκα ὠρμήθης στρατεύεσθαι, ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμποδὼν δέ τοι ἵσταται οὐδείς· οἱ δὲ ἔτι ἀντέστησαν, ἀπήλλαξαν οὕτω ὡς κείνους ἐπρεπε. τῇ δὲ ἔγὼ δοκέω ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν ἀντιπολέμων πρήγματα, τοῦτο φράσω· ἦν μὲν μὴ ἐπειχθῆς ναυμαχίην ποιεύμενος, ἀλλὰ τὰς νῆας αὐτοῦ ἔχης πρὸς γῆ μένων, ἦ καὶ προβαίνων ἐς τὴν Πελοπόννησον, εὐπετέως τοι, δέσποτα, χωρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας· οὐ γὰρ οἵοι τε πολλὸν χρόνον εἰσί τοι ἀντέχειν οἱ Ἑλληνες, ἀλλά σφεας διασκεδᾶς· κατὰ πόλις δὲ ἔκαστοι φεύξονται· οὔτε γὰρ σῖτος πάρα σφίσι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἔγὼ πινθάνομαι, οὔτε αὐτοὺς οἰκὸς, ἦν στὶ ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλαύνης τὸν πεζὸν στρατὸν, ἀτρεμιεῖν τοὺς ἐκεῖθεν αὐτῶν ἥκοντας· οὐδέ σφι μελήσει πρὸ τῶν Ἀθηναίων ναυμαχέειν. ἦν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῆς ναυμαχῆσαι, δειμαίνω μὴ ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθεὶς τὸν πεζὸν προσδηλήσηται. πρὸς δὲ, ὡς βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βαλεῦ, ὡς τοῖσι μὲν χρηστοῦσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φιλέοντι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι χρηστοί· σοὶ δὲ ἐόντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων κακοὶ δοῦλοι εἰσι, οἱ ἐν συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι, ἐόντες Αἰγύπτιοι τε

καὶ Κύπριοι καὶ Κίλικες καὶ Πάμφυλοι, τῶν ὅφελός
69 ἔστι οὐδέν.” Ταῦτα λεγούστης πρὸς Μαρδόνιον,
ὅσοι μὲν ἡσαν εὔνοοι τῇ Ἀρτεμισίῃ συμφορὴν
ἐποιεῦντο τοὺς λόγους, ὡς κακόν τι πεισομένης πρὸς
βασιλέος, ὅτι οὐκ ἔᾳ ναυμαχίην ποιέεσθαι· οἱ δὲ
ἀγαιόμενοί τε καὶ φθονέοντες αὐτῇ, ἃτε ἐν πρώτοισι
τετιμημένης διὰ πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο
τῇ κρίσι, ὡς ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ ἀνηνείχ-
θησαν αἱ γνῶμαι ἐς Ξέρξεα, κάρτα τε ἡσθη τῇ
γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης, καὶ νομίζων ἔτι πρότερον
σπουδαίην εἶναι, τότε πολλῷ μᾶλλον αἰνεε· ὅμως δὲ
τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε τάδε, καταδόξας
πρὸς μὲν Εὐβοίη σφέας ἐθελοκακέειν ὡς οὐ παρεόν-
τος αὐτοῦ· τότε δὲ αὐτὸς παρεσκεύαστο θεήσασθαι
ναυμαχέοντας.

70 Ἐπειδὴ δὲ παρήγγελλον ἀναπλώειν, ἀνῆγον τὰς
νῆας ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχ-
θέντες κατ’ ἡσυχίην. τότε μέν νυν οὐκ ἔξεχρηστε
σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχίην ποιήσασθαι· νὺξ γὰρ ἐπε-
γένετο· οἱ δὲ παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην.
τοὺς δὲ Ἑλληνας εἶχε δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ
ἡκιστα δὲ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου· ἀρρώδεον δὲ,
ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι ἵπερ γῆς τῆς
Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν· νικηθέντες τε, ἐν
νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται ἀπέντες τὴν
ἐωστῶν ἀφύλακτον.

71 Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρεοῦσαν
νίκτα ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον· καίτοι τὰ
δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅκως κατ’ ἡπειρον μὴ
ἐσβάλοιεν οἱ βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα
Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδεα ἐν Θερμοπύλῃσι
τετελευτηκέναι, συνδραμόντες ἐκ τῶν πολίων ἐς τὸν
Ισθμὸν ἵζοντο· καί σφι ἐπῆν στρατηγὸς Κλεόμβρο-
τος ὁ Ἀναξανδρίδεω, Λεωνίδεω δὲ ἀδελφεός· ἵζόμενοι
δὲ ἐν τῷ Ισθμῷ καὶ συγχώσαντες τὴν Σκιρωνίδα
ἡδὸν, μετὰ τοῦτο, ὡς σφι ἔδοξε βουλευομένοισι,

οίκοδόμεον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τεῖχος· ἀτε δὲ ἐουσέων μυριαδέων πολλέων καὶ παντὸς ἀνδρὸς ἐργαζομένου, ἦντο τὸ ἔργον· καὶ γὰρ λίθοι, καὶ πλίνθοι, καὶ ξύλα, καὶ φορμοὶ φάρμου πλήρεες ἐσεφορέοντο· καὶ ἐλίνυνον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθόσαντες ἐργαζόμενοι, οὐτε νυκτὸς οῦτε ἡμέρης. Οἱ δὲ βωθήσαντες ἐς τὸν 72 Ἰσθμὸν πανδημεὶ, οἵδε ἦσαν Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Ἀρκάδες πάντες, καὶ Ἡλεῖοι, καὶ Κορίνθιοι, καὶ Σικυώνιοι, καὶ Ἐπιδαύριοι, καὶ Φλιάστοι, καὶ Τροιζήνιοι, καὶ Ἐρμιονέες. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ βοηθόσαντες καὶ ὑπεραρρωδέοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὁλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροιχώκεε ἥδη. Οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτά· 73 τούτων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα ἔοντα, κατὰ χώρην ἰδρυται νῦν τὴν καὶ τὸ πάλαι οἰκεον, Ἀρκάδες τε καὶ Κυνούριοι· ἐν δὲ ἔθνος, τὸ Ἀχαιϊκὸν, ἐκ μὲν Πελοποννήσου οὐκ ἔξεχώρησε, ἐκ μέντοι τῆς ἐωντῶνοίκεε δὲ τὴν ἄλλοτρήν. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα τῶν ἑπτὰ [τέσσερα] ἐπήλυδά ἔστι· Δωριέες τε, καὶ Αἴτωλοι, καὶ Δρύοπες, καὶ Λήμνιοι. Δωριέων μὲν πολλαὶ τε καὶ δόκιμοι πόλις· Αἴτωλῶν δὲ Ἡλις μούνη· Δρυόπων δὲ Ἐρμιόνη τε καὶ Ἀσύνη ἡ πρὸς Καρδαμύλη τῇ Λακωνικῇ· Λημνίων δὲ Παρωρεῆται πάντες. οἱ δὲ Κυνούριοι αὐτόχθονες ἔοντες δοκέουσι μοῦνοι εἶναι Ἰωνεῖς· ἐκδεδωρίευνται δὲ ἵπο τε Ἀργείων ἀρχόμενοι καὶ τοῦ χρόνου, ἔοντες Ὀρνεῆται καὶ περίοικοι. τούτων ὥν τῶν ἑπτὰ ἔθνέων αἱ λοιπαὶ πόλις, πάρεξ τῶν κατέλεξα, ἐκ τοῦ μέσου ἐκατέατο· εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι ἐμῆδιζον.

Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ τοιούτῳ πόνῳ συνέστασαι, 74 ἀτε περὶ τοῦ παντὸς ἥδη δρόμον θέοντες, καὶ τῇσι νησὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι ὄμῶς ταῦτα πυνθανόμενοι ἀρρώδεον, οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῦσι δειμαίνοντες ὡς περὶ τῇ Πελο-

ποννήσω. Ἔως μὲν δὴ αὐτῶν ἀνὴρ ἀνδρὶ παραστὰς σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶμα ποιεύμενοι τὴν Εὐρυβιάδεω ἀβουλίην, τέλος δὲ ἐξερράγη ἐς τὸ μέσον σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτῶν, οἱ μὲν ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὸν εἴη ἀποπλώειν, καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ πρὸ χώρης δοριαλάτου μένοντας μάχεσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ Λίγυνῆται, καὶ Μεγαρέες, αὐτοῦ μένοντας 75 ἀμύνασθαι. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ὡς ἐσσούντο τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου ἐξελθὼν δὲ πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μῆδων ἄνδρα πλούτῳ, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεόν· τῷ οὐνομα μὲν ἦν Σίκινος· οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων· τὸν δὲ ὕστερον τούτων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλέης Θεσπιέα τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέκοντο οἱ Θεσπιέες πολιήτας, καὶ χρήμασι ὅλβιον· ὃς τότε πλούτῳ ἀπικόμενος, ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν βαρβάρων τάδε· “Ἐπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλέος, καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γίνεσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα,) φράσοντα ὅτι οἱ Ἑλληνες δρησμὸν βουλεύονται καταρρωδηκότες· καὶ νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργον ἀπάντων ἐξεργάσασθαι, ἦν μὴ περιῆδητε διαδράντας αὐτούς· οὕτε γὰρ ἀλλήλουσι ὁμοφρονέουσι, οὕτε ἔτι ἀντιστήσονται ὑμῖν, πρὸς ἔωντούς τε σφέας ὄψεσθε ναυμαχέοντας τοὺς τὰ ὑμέτερα 76 φρονέοντας καὶ τοὺς μή.” Ὁ μὲν ταῦτα σφι σημήνας, ἐκποδὼν ἀπαλλάσσετο· τοῖσι δὲ ὡς πιστὰ ἐγίνετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μὲν ἐς τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν, μεταξὺ Σαλαμῖνος τε κειμένην καὶ τῆς ἡπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβιβάσατο· τοῦτο δὲ ἐπειδὴ ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ' ἐσπέρης κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλαμῖνα· ἀνῆγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν

Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατεῦχόν τε μέχρι Μουνυχίης πάντα τὸν πορθμὸν τῆσι νησί· τῶνδε δὲ εἴνεκεν ἀνήγον τὰς νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἐλλησι μηδὲ φυγέειν ἔξῆ, ἀλλ' ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι, δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων· ἐς δὲ τὴν νησίδα τὴν Ψυττάλειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων, τῶνδε εἴνεκεν, ὡς ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἔξοιστομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων, (ἐν γὰρ δὴ πόρῳ τῆς ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος,) ἵνα τοὺς μὲν περιποιῶσι, τοὺς δὲ διαφθείρωσι· ἐποίευν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ πυνθανοίατο οἱ ἐναντίοι· οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῆς νυκτὸς, οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες, παραρτέοντο.

Χρησμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὡς οὐκ εἰσὶ 77 ἀληθέεις, οὐ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιάδε πρήγματα ἐσβλέψας·

'Αλλ' ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσάρον ιερὸν ἀκτὴν νησὶ γεφυρώσωσι, καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν, ἐλπίδι μαινομένη λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας, δῆτα Δίκη σβέσσει κρατερὸν Κόρον, "Τβριος νιὸν, δεινὸν μαιμώοντα, δοκεῦντ' ἀνὰ πάντα τίθεσθαι. χαλκὸς γάρ χαλκῷ συμμίξεται, αἴματι δ' Ἀρης πόντον φουνίξει. τότ' ἐλεύθερον Ἐλλάδος ἡμαρτεύοπα Κρονίδης ἐπάγει, καὶ πότνια Νίκη.

ἐς τοιαῦτα μὲν καὶ οὕτω ἐναργέως λέγοντι Βάκιδι, ἀντιλογίης χρησμῶν πέρι οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω οὔτε παρ' ἄλλων ἐνδέκομαι.

Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγίνετο ὡθισμὸς 78 λόγων πολλός· ὥδεσταν δὲ οὐκω, ὅτι σφέας περιεκυκλέοντο τῆσι νησὶ οἱ βάρβαροι· ἀλλ', ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὥρων αὐτοὺς τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώρην εἶναι. Συνεστηκότων δὲ τῶν στρατηγῶν, ἔξ 79 Αἰγάνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος μὲν, ἔξωστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δῆμου· τὸν ἐγὼ νενόμικα, πυνθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ὅριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιότατον·

οὗτος ὥνηρ στὰς ἐπὶ τὸ συνέδριον, ἐξεκαλέετο Θεμι-
στοκλῆα ἔοντα μὲν ἑωτῷ οὐ φίλον ἔχθρὸν δὲ τὰ
μάλιστα· ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῶν παρεόντων κακῶν
λήθην ἐκείνων ποιεύμενος ἐξεκαλέετο, θέλων αἰτῷ
συμμίξαι· προακήκοε δὲ ὅτι σπεύδοιεν οἱ ἀπὸ Πελο-
ποννήσου ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμόν· ως δὲ
ἐξῆλθε οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε 'Αριστείδης τάδε·
“ἡμέας στασιάζειν χρέον ἔστι ἐν τε τῷ ἄλλῳ καιρῷ
καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, περὶ τοῦ ὄκοτερος ἡμέων πλέω
ἀγυθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται· λέγω δέ τοι, ὅτι ἵσον
ἔστι πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦ
ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι· ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι
λέγω γενόμενος, ὅτι νῦν, οὐδὲ ἦν θέλωσι, Κορίνθιοί
τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἷοί τε ἔσονται ἐκπλῶσαι·
περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ· ἀλλ'
80 ἐσελθών σφι ταῦτα σήμηνον.” Ο δὲ ἀμείβετο
τοῦσδε· “κάρτα τε χρηστὰ διακελεύεαι καὶ εὖ
ηγγειλας· τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς
αὐτόπτης γενόμενος ἦκεις· ἵσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ
ποιεύμενα ὑπὸ Μήδων· ἔδει γὰρ, ὅτε οὐκ ἔκόντες
ἔθελον ἐς μάχην κατίστασθαι οἱ Ἑλληνες, ἀέκοντας
παραστήσασθαι· σὺ δὲ, ἐπείπερ ἦκεις χρηστὰ ἀπαγ-
γέλλων, αὐτὸς σφι ἤγγειλον· ἦν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ
λέγω, δόξω πλάσας λέγειν καὶ οὐ πείσω, ως οὐ
ποιεύντων τῶν βαρβάρων ταῦτα· ἀλλά σφι σήμηνον
αὐτὸς παρελθὼν ως ἔχει. ἐπεὰν δὲ σημήνης, ἦν
μὲν πείθωνται, ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα· ἦν δὲ αὐτοῖσι
μὴ πιστὰ γένηται, ὅμοιον ἡμῖν ἔσται· οὐ γὰρ ἔτι
διαδρήσονται εἴπερ περιεχόμεθα πανταχόθεν, ως σὺ
81 λέγεις.” Ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης,
φάμενος ἐξ Αἰγύνης τε ἦκειν, καὶ μόγις ἐκπλῶσαι
λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας· περιέχεσθαι γὰρ πᾶν τὸ
στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν
Ξέρξεω· παραρτέεσθαι τε συνεβούλευε ως ἀλεξησο-
μένους. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα εἴπας, μετεστήκεε· τῶν
δὲ αὐτις ἐγίνετο λόγων ἀμφισβασίη· οἱ γὰρ πλεῦνες

τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἔξαγγελθέντα.

Απιστεόντων δὲ τούτων, ἵκε τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων 82 αὐτομολέουσα τῆς ἥρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ἥπερ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθῆτην πᾶσαν· διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελούσι. σὺν δὲ ὧν ταύτη τῇ νῇ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμῖνα, καὶ τῇ πρότερον ἐπ' Ἀρτεμίσιον τῇ Δημνίῃ, ἔξεπληροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἐλλησι ἐς τὰς ὄγδώκοντα καὶ τριηκοσίας νῆας· δύο γὰρ δὴ νηῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμόν.

Τοῖσι δὲ Ἐλλησι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν 83 τῶν Τηνίων ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχῆσοντες· ἥώς τε διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμενοι, προηγόρευε εὖ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης· τὰ δὲ ἔπεια ἥν, πάντα κρέσσω τοῖσι ἥσσοσι ἀντιτιθέμενα. ὅσα δὲ ἐν ἀνθρώπου φύσι καὶ καταστάσι ἐγγίνεται παραινέσας δὴ, τούτων τὰ κρέσσω αἰρέεσθαι. καὶ καταπλέξας τὴν ῥῆσιν, ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νῆας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἥκε η ἀπ' Αἰγίνης τριήρης ἥ κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε· ἐνθαῦτα ἀνῆγον τὰς νῆας ἀπάσας οἱ Ἐλληνες. Ἀναγομένοισι δέ σφι 84 αὐτίκα ἐπεκέατο οἱ βάρβαροι· οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἐλληνες ἐπὶ πρύμνην ἀνεκρούοντο καὶ ὕκελλον τὰς νῆας, Ἀμεινής δὲ Παλλήνεις, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἔξαναχθεὶς νῇ ἐμβάλλει· συμπλακείσης δὲ τῆς νῆὸς καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινή βοηθέοντες συνέμισγον· Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι τῆς ναυμαχίης γενέσθαι τὴν ἀρχὴν, Αἰγινῆται δὲ τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἴγιναν, ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν· λέγεται δὲ καὶ τάδε, ὡς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη· φανεῖσαν δὲ διακελεύσασθαι ὥστε καὶ ἅπαν ἀκοῦσαι τὸ τῶν Ἐλλήνων στρατόπεδον, διειδίσασαν πρότερον τάδε· “ὦ δαιμόνιοι, μέχρι κόσου ἔτι πρύμνην ἀνακρούεσθε;”

85 Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες· οὗτοι γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσῖνός τε καὶ ἑσπέρης κέρας· κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους, Ἰωνες· οὗτοι δὲ εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἥω τε καὶ τὸν Πειραιέα· ἐθελοκάκεον μέντοι αὐτῶν κατὰ τὰς Θεμιστοκλέους ἐντολὰς ὀλίγοι· οἱ δὲ πλεῦνες οὗ· ἔχω μέν νυν συχνῶν οὐνόματα τριηράρχων καταλέξαι τῶν νῆσας Ἐλληνίδας ἐλόντων· χρήσομαι δὲ αὐτοῦσι οὐδὲν, πλὴν Θεομήστορός τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἰστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦ δὲ εἰνεκα μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐτυράννευσε, καταστησάντων τῶν Περσέων· Φύλακος δὲ εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη, καὶ χώρη οἱ ἐδωρήθη πολλή· οἱ δὲ εὐεργέται τοῦ

86 βασιλέος ὄροστάγγαι καλέονται Περσιστί. Περὶ μέν νυν τούτους οὕτω εἶχε· τὸ δὲ πλῆθος τῶν νηῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκεραΐζετο, αἱ μὲν ὑπὸ Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι αἱ δὲ ὑπὸ Αἰγινητέων· ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἐλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ ποιεόντων οὐδὲν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι οἰόνπερ ἀπέβη· καίτοι ἡσάν γε [καὶ ἐγένοντο] ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἐωντῶν, [ἢ πρὸς Εὐβοίη], πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην· ἐδόκεε τε ἔκαστος ἐωντὸν θεήσεσθαι βασιλέα.

87 Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους, οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν ἀτρεκέως, ὡς ἔκαστοι τῶν βαρβάρων ἡ τῶν Ἐλλήνων ἡγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλεῖ· ἐπειδὴ γὰρ ἐς θόρυβον πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλέος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ νηῦς ἡ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νηὸς Ἀττικῆς· καὶ ἡ, οὐκ ἔχουσα διαφυγέειν· ἔμπροσθε γὰρ αὐτῆς ἡσαν ἄλλαι νῆσες φίλαια ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα· ἐδοξέειο τούτῳ ποιῆσαι, τὸ

καὶ συνήνεικε ποιησάση· διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς, φέρουσα ἐνέβαλε τὴν φιλίη, ἀνδρῶν τε Καλυνδέων καὶ αὐτοῦ ἐπιπλέοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου· εἰ μὲν καὶ τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἔτι περὶ Ἑλλήσποντον ἐόντων, οὐ μέντοι ἔγωγε ἔχω εἰπεῖν, εἴτε ἐκ προνοίης αὐτὰ ἐποίησε, εἴτε συνεκύρησε ἡ τῶν Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηῦς· ὡς δὲ ἐνέβαλε τε καὶ κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη, διπλὰ ἐωντὴν ἀγαθὰ ἐργάσατο· ὃ τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νηὸς τριήραρχος ὡς εἰδέ μιν ἐμβάλλουσαν νηὶ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νῆα τὴν Ἀρτεμισίης ἡ Ἑλληνίδα εἶναι, ἡ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, ἀποστρέψας πρὸς ἄλλας ἐτράπετο. Τοῦτο μὲν 88 τοιοῦτο αὐτῇ συνήνεικε γενέσθαι, διαφυγέειν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τοῦτο δὲ, συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασιαμένην, ἀπὸ τούτων αὐτὴν μάλιστα εὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ λέγεται γὰρ βασιλέα θηεύμενον μαθεῖν τὴν νῆα ἐμβαλοῦσαν· καὶ δὴ τίνα εἶπαι τῶν παρεόντων· “δέσποτα, ὅρᾶς Ἀρτεμισίην, ὡς εὖ ἀγωνίζεται καὶ νῆα τῶν πολεμίων κατέδυσε;” καὶ τὸν ἐπείρεσθαι, εἰ ἀληθέως ἐστὶ Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον; καὶ τοὺς φάναι σαφέως τὸ ἐπίστημον τῆς νηὸς ἐπισταμένους· τὴν δὲ διαφθαρεῖσαν ἡπιστέατο εἶναι πολεμίην· τά τε γὰρ ἄλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συνήνεικε ἐς εὐτυχίην γενόμενα, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νηὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι· Ξέρξην δὲ εἶπαι λέγεται πρὸς τὰ φραζόμενα· “οἱ μὲν ἄνδρες γεγόνασί μοι γυναῖκες· αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες·” ταῦτα μὲν Ξέρξην φασὶ εἶπαι.

Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς 89 Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεὸς, ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοί τε καὶ ὄνομαστοὶ Περσέων καὶ Μῆδων, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· ὀλίγοι δέ τινες καὶ Ἑλλήνων· ἄτε γὰρ νέειν ἐπιστάμενοι, τοῖσι αἱ νῆες διεφθείροντο, καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύ-

μενοι, ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένεον· τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπιστάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλεῦσται διεφθείροντο· οἱ γὰρ ὅπισθε τεταγμένοι, ἐς τὸ πρόσθε τῆσι νησὶ παριέναι πειρώμενοι, ὡς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλέϊ, τῆσι σφετέρησι νησὶ φευγούσησι περιέπιπτον.

90 Ἐγένετο δὲ καὶ τόδε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ· τῶν τινες Φοινίκων τῶν αἱ νῆσοι διεφθαρέατο, ἐλθόντες παρὰ βασιλέα διέβαλλον τοὺς Ἰωνας, ὡς δι’ ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νῆσοι, ὡς προδόντων· συνήνεικε ὥν οὕτω, ὥστε Ἰώνων τε τοὺς στρατηγοὺς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς διαβάλλοντας λαβεῖν τοιόνδε μισθόν· ἔτι τούτων ταῦτα λεγόντων, ἐνέβαλε νηὶ Ἀττικὴ Σαμοθρηγίκη νησὸς· ἥ τε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο, καὶ ἐπιφερομένη Αἰγυναίη νησὸς κατέδυσε τῶν Σαμοθρητῶν τὴν νῆα· ἅτε δὴ ἐόντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρηγίκες, τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νηὸς βάλλοντες ἀπήραξαν, καὶ ἐπέβησάν τε καὶ ἔσχον αὐτήν· ταῦτα γενόμενα τοὺς Ἰωνας ἐρρύσατο· ὡς γὰρ εἶδε σφεας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτράπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας, οἷα ὑπερλυπτεόμενός τε καὶ πάντας αἰτιώμενος· καὶ σφεων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γενόμενοι τοὺς ἀμείνονας διαβάλλωσι. (οκως γάρ τινα ἵδοι Ξέρξης τῶν ἐωυτοῦ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῷ οὐρεῖ τῷ ἀντίον Σαλαμῖνος τὸ καλέεται Αἰγάλεως, ἀνεπυνθάνετο τὸν ποιήσαντα· καὶ οἱ γραμματισταὶ ἀνέγραφον πατρόθεν τὸν τριήραρχον καὶ τὴν πόλιν.) πρὸς δὲ ἔτι καὶ προσελάβετο φίλος ἐών Αἰριαράμνης, ἀνὴρ Πέρσης παρεὼν, τούτου τοῦ Φοινικῆτον πάθεος·

91 Οἱ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοινίκας ἐτράποντο. τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον, Αἰγινῆται, ὑποστάντες ἐν τῷ

πορθμῷ, ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια· οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ θορύβῳ ἐκεράϊζον τὰς τε ἀντισταμένας καὶ τὰς φευγούσας τῶν νηῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλωοίσας· ὅκως δέ τινες τοὺς Ἀθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινῆτας. Ἐνθαῦτα συνεκύρεον νῆσος ἡ τε Θεμιστοκλέος διώ- 92 κουσα νῆα καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κριοῦ, ἀνδρὸς Αἰγινῆτεω, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίη ἥπερ εἴλε τὴν προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σκιάθῳ, τὴν Αἰγιναίην, ἐπ’ ἥσ τοις ἐπλεε Πυθέην ὁ Ἰσχένον, τὸν οἱ Πέρσαι κατακοπέντα ἀρετῆς εἴνεκα εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαγλεόμενοι· τὸν δὴ περιάγουσα αμα τοῖσι Πέρσησι ἥλω νηῦς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέην οὕτω σωθῆναι ἐς Αἰγιναν· ως δὲ ἐσειδε τὴν νῆα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολύκριτος, ἔγνω τὸ σημῆιον ἴδων τῆς στρατηγίδος, καὶ βώσας τὸν Θεμιστοκλέα ἐπεκερτόμησε, ἐς τῶν Αἰγινητέων τὸν μηδισμὸν ὄνειδίζων· ταῦτα μέν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολύκριτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα· οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες περιεγένοντο, φεύγοντες ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατού.

Ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἥκουσαν Ἐλλήνων 93 ἄριστα Αἰγινῆται· ἐπὶ δὲ, Ἀθηναῖοι· ἀνδρῶν δὲ Πολύκριτός τε ὁ Αἰγινῆτης, καὶ Ἀθηναῖοι Εὐμένης τε ὁ Ἀναγυράσιος καὶ Ἀμεινῆς Παλληνεύς· ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἐπεδίωξε. εἰ μέν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλέοι ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἀν ἐπαύσατο πρότερον ἡ εἴλε μιν ἡ καὶ αὐτὸς ἥλω· τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι παρακεκέλευστο· πρὸς δὲ, καὶ ἄεθλον ἔκειτο μύριαι δραχμαὶ, ὃς ἀν μιν ζωὴν ἔληδεινὸν γάρ τι ἐποιεῦντο, γυναῖκα ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ, ως πρότερον εἴρηται, διέφυγε· ἥσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν αἱ νῆες περιεγεγόνεσαν ἐν τῷ Φαλήρῳ. Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορίν- 94 θιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι, αὐτίκα κατ’ ἀρχὰς ως συνέμισγον αἱ νῆες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ίστια ἀειράμενον σίχεσθαι φεύ-

γοντα· ιδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὴν στρατηγίδα φεύγουσαν, ὡσαύτως οἴχεσθαι· ὡς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι τῆς Σαλαμινής κατὰ τὸ ἵρὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, περιπίπτειν σφι κέλητα θείη πομπῆ· τὸν οὗτε πέμψαντα φανῆναι οὐδένα, οὔτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατῆς εἰδόσι προσφέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι· τῇδε δὲ συμβάλλονται εἶναι θείον τὸ πρῆγμα· ὡς γάρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νηῶν τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος, λέγειν τάδε· “Ἄδειμαντε, σὺ μὲν ἀποστρέψας τὰς νάυς, ἐσ φυγὴν ὕρμησαι καταπροδοὺς τοὺς Ἑλληνας· οἱ δὲ καὶ δὴ νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἡρώντο ἐπικρατήσαι τῶν ἔχθρῶν·” ταῦτα λεγόντων ἀπιστέειν γάρ τὸν Ἀδειμαντον, αἵτις τάδε λέγειν, ὡς αὐτοὶ οἱοί τε εἰεν ἀγόμενοι ὅμηροι ἀποθνήσκειν, ἦν μὴ νικῶντες φαίνωνται οἱ Ἑλληνες· οὕτω δὴ ἀποστρέψαντα τὴν νῆα αὐτὸν τε καὶ τοὺς ἄλλους, ἐπ’ ἐξεργασμένοισι ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. τούτους μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων· οὐ μέντοι αὐτοί γε Κορίνθιοι ὄμολογέοντι, ἀλλ’ ἐν πρώτοισι σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι· μαρτυρεῖ δέ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς.

95 Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχον, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τοῦ καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τούτων ἐπεμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμῖνα γενομένῳ τάδε ἐποίεε· παραλαβὼν πολλοὶς τῶν ὄπλιτέων οἱ παρατετάχατο παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμινής χώρης, γένος ἔοντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων, οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησίδι ταύτη κατεφόνευσαν πάντας.

96 Ὡς δὲ ἡ ναυμαχίη διελέλυτο, κατειρύσαντες ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἑλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτη ἐτύγχανε ἔτι ἔοντα, ἐτοίμοι ἥσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην, ἐλπίζοντες τῆσι περιεούσησι νησὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλέα· τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ἀνεμος ζέφυρος, ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν ἥιόνα τὴν καλεομένην Κωλιάδα· ὥστε ἀποπλῆσαι τὸν χρησμὸν

τόν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βάκιδι καὶ Μουσαίω, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυῆγια τὰ ταύτη ἔξενειχθέντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐν χρησμῷ Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ, ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, τὸ ἐλελήθεε πάντας τοὺς Ἑλληνας·

Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρετμοῦσι φρύξουσι.

τοῦτο δὲ ἔμελλε ἀπελάσαντος βασιλέος ἔσεσθαι.

Ξέρξης δὲ ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας μὴ 97 τις τῶν Ἰώνων ὑποθῆται τοῖσι Ἑλλησι, ἢ αὐτοὶ νοήσωσι, πλέειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον λύσοντες τὰς γεφύρας, καὶ ἀπολαμφθεὶς ἐν τῇ Εύρωπῃ ἀπολέσθαι κινδυνεύσει, δρησμὸν ἐβούλευε· θέλων δὲ μὴ ἐπιδηλος εἶναι μήτε τοῖσι Ἑλλησι μήτε τοῖσι ἑωτοῦ, ἐς τὴν Σαλαμῖνα χῶμα ἐπειράτο διαχοῦν· γαυλούς τε Φοινικῆίους συνέδεε, ὥντα τε σχεδίης ἔωσι καὶ τείχεος· ἀρτέετό τε ἐς πόλεμον, ὡς ναυμαχίην ἄλλην ποιησόμενος. ὁρέοντες δέ μιν πάντες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσσοντα, εὖ ἐπιστέατο ὡς ἐκ παντὸς νόου παρεσκεύασται μένων πολεμήσειν· Μαρδόνιον δὲ οὐδὲν τούτων ἐλάνθανε, ὡς μάλιστα ἔμπειρον ἔοντα τῆς ἐκείνου διανοίης.

Ταῦτά τε ἄμα Ξέρξης ἐποίεε, καὶ ἐπεμπε ἐς 98 Πέρσας ἀγγελεόντα τὴν παρεοῦσάν σφι σύμφορήν. τούτων δὲ τῶν ἀγγέλων ἔστι οὐδὲν ὃ τι θάσσον παραγίνεται θνητὸν ἔον· οὕτω τοῖσι Πέρσησι ἔξεύρηται τοῦτο. λέγουσι γάρ, ὡς ὅσων ἀν ἥ ἡμερέων ἥ πᾶσα ὁδὸς, τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεστᾶσι, κατὰ ἡμερησίην ὁδὸν ἐκάστην ἵππος τε καὶ ἀνὴρ τεταγμένος· τοὺς οὐτε νιφετὸς, οὐκ ὅμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νὺξ ἐέργει μὴ οὐ κατανύσαι τὸν προκείμενον ἔωστῷ δρόμον τὴν ταχίστην. ὃ μὲν δὴ πρῶτος δραμῷ παραδιδοῦ τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὃ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἥδη κατὰ ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενα, κατάπερ Ἑλλησι ἥ λαμπαδηφορίη, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ἐπιτελέουσι. τοῦτο

τὸ δράμημα τῶν ἵππων καλέουσι Πέρσαι ἀγγαρῆιον.
 99 Ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐσ Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὡς
 ἔχοι Ἀθῆνας Ξέρξης, ἔτερψε οὕτω δή τι Περσέων
 τοὺς ὑπολειφθέντας, ὡς τάς τε ὁδοὺς μυρσίνη πάσας
 ἐστόρεσαν καὶ ἐθυμίων θυμιήματα, καὶ αὐτοὶ ἥσαν
 ἐν θυσίησί τε καὶ εὐπαθίησι· ἡ δὲ δευτέρη σφι
 ἀγγελίη ἐπεξελθοῦσα συνέχεε οὕτω, ὥστε τοὺς
 κιθῶνας κατερρήξαντο πάντες, βοῆ τε καὶ οἰμωγῇ
 ἔχρεωντο ἀπλέτῳ, Μαρδόνιον ἐν αἰτίῃ τιθέντες. οὐκ
 οὕτω δὲ περὶ τῶν νηῶν ἀχθόμενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι
 ἐποίευν, ὡς περὶ αὐτῷ Ξέρξη δειμαίνοντες. καὶ περὶ
 Πέρσας μὲν ἦν ταῦτα τὸν πάντα μεταξὺ χρόνον
 γενόμενον, μέχρι οὐ Ξέρξης αὐτός σφεας ἀπικόμενος
 ἐπαυσε.

100 Μαρδόνιος δὲ ὄρέων μὲν Ξέρξην συμφορὴν
 μεγάλην ἐκ τῆς ναυμαχίης ποιεύμενον, ὑποπτεύων
 δὲ αὐτὸν δρησμὸν βουλεύειν ἐκ τῶν Ἀθηνέων, φρον-
 τίσας πρὸς ἐωυτὸν ὡς δώσει δίκην ἀναγνώσας βασι-
 λέα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ οἱ κρέστον
 εἴη ἀνακινδυνεῦσαι ἢ κατεργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα, ἢ
 αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον ὑπὲρ μεγάλων
 αἰωρηθέντα· πλέον μέντοι ἔφερε οἱ ἡ γνώμη κατερ-
 γάσθαι τὴν Ἑλλάδα· λογισάμενος ὅν ταῦτα, προσ-
 ἔφερε τὸν λόγον τόνδε· “δέσποτα, μήτε λυπέο,
 μήτε συμφορὴν μηδεμίαν μεγάλην ποιεῦ τοῦδε
 τοῦ γεγονότος εἴνεκεν πρήγματος· οὐ γάρ ξύλων
 ἀγῶν ὁ τὸ πᾶν φέρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ᾽ ἀνδρῶν
 τε καὶ ἵππων· σοὶ δὲ οὕτε τις τούτων τῶν τὸ πᾶν
 σφι ἥδη δοκεόντων κατεργάσθαι ἀποβὰς ἀπὸ τῶν
 νεῶν πειρήσεται ἀντιωθῆναι, οὕτ’ ἐκ τῆς ἡπείρου
 τῆσδε· οὗ τε ἡμῖν ἡντιώθησαν, ἔδοσαν δίκας. εἰ μέν
 νυν δοκέει, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς Πελοποννήσου·
 εἰ δὲ καὶ δοκέει ἐπισχεῖν, παρέχει ποιέειν ταῦτα· μη
 δὲ δυσθύμει· οὐ γάρ ἐστι Ἑλλησι οὐδεμία ἔκδυσις
 μὴ οὐ δόντας λόγον τῶν ἐποίησαν νῦν τε καὶ πρότερον
 εἴναι σοὶς δούλους. μάλιστα μέν νυν ταῦτα ποίεε εἰ

δ' ἄρα τοι βεβούλευται αὐτὸν ἀπελαύνοντα ἀπάγειν τὴν στρατὶν, ἄλλην ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλὴν· σὺ Πέρσας, βασιλεῦ, μὴ ποιήσῃς καταγελάστους γενέσθαι Ἑλλησι· οὐδὲν γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι δεδήληται τῶν πρηγμάτων, οὐδὲ ἐρεῖς ὅκου ἐγενόμεθα ἄνδρες κακοί· εἰ δὲ Φοίνικες τε καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Κύπριοι τε καὶ Κίλικες κακοὶ ἐγένοντο, οὐδὲν πρὸς Πέρσας τοῦτο προσήκει τὸ πάθος. ἥδη ὅν, ἐπειδὴ οὐ Πέρσαι τοι αἴτιοί εἰσι, ἐμοὶ πείθεο· εἴ τοι δέδοκται μὴ παραμένειν, σὺ μὲν ἐσ ηθεα τὰ σεωτοῦ ἀπέλαυνε τῆς στρατὶς ἀπάγων τὸ πολλόν· ἐμὲ δέ σοι χρὴ τὴν Ἑλλάδα παρασχεῖν δεδουλωμένην, τριήκοντα μυριάδας τοῦ στρατοῦ ἀπολεξάμενον.” Ταῦτα ἀκούσας 191 Ξέρξης ὡς ἐκ κακῶν ἔχάρη τε καὶ ἥσθη· πρὸς Μαρδόνιόν τε, βουλευσάμενος ἔφη ἀποκρινεῖσθαι ὁκότερον ποιήσει τούτων· ὡς δὲ ἐβούλευτο ἄμα Περσέων τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμισίην ἐσ συμβουλίην μεταπέμψασθαι, ὅτι πρότερον ἐφαίνετο μούνη νοέουσα τὰ ποιητέα ἥν· ὡς δὲ ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστησάμενος τοὺς ἄλλους, τούς τε συμβούλους Περσέων καὶ τοὺς δορυφόρους, ἔλεξε 192 Ξέρξης τάδε· “κελεύει μὲ Μαρδόνιος, μένοντα αὐτοῦ, πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου· λέγων ὡς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς οὐδενὸς μέταιτοι πάθεός εἰσι, ἄλλὰ βουλομένοισί σφι γένοιτο ἀν ἀπόδεξις. ἐμὲ ὅν ἡ ταῦτα κελεύει ποιέειν, ἡ αὐτὸς ἐθέλει τριήκοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος τοῦ στρατοῦ παρασχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην· αὐτὸν δέ με κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τῷ λοιπῷ στρατῷ ἐσ ηθεα τὰ ἐμά· σὺ ὅν ἐμοὶ, καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίης εὑσυνεβούλευσας τῆς γενομένης οὐκ ἐώσα ποιέεσθαι, νῦν τε συμβούλευσον ὁκότερα ποιέων ἐπιτύχω εὑβουλευσάμενος.” Ο μὲν ταῦτα συνεβούλευτο· ἡ 102 δὲ λέγει τάδε· “βασιλεῦ, χαλεπὸν μέν ἐστι συμβουλευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄριστα· ἐπασαν· ἐπὶ μέντοι τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι, δοκέει μοι αὐτὸν μέν σε

ἀπελαύνειν ὅπίσω, Μαρδονίον δὲ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέκεται ταῦτα ποιήσειν, αὐτοῦ καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει· τοῦτο μὲν γὰρ, ἦν καταστρέψηται τά φησι ἐθέλειν καὶ οἱ προχωρήσῃ τὰ νοέων λέγει, σὸν τὸ ἔργον, ὃ δέσποτα, γίνεται· οἱ γὰρ σοὶ δοῦλοι κατεργάσαντο· τοῦτο δὲ, ἦν τὰ ἐναντία τῆς Μαρδονίου γνώμης γένηται, οὐδεμία συμφορὴ μεγάλη ἔσται σέο τε περιεόντος καὶ ἐκείνων τῶν πρηγμάτων περὶ οἴκου τὸν σόν· ἦν γὰρ σύ τε περιῆς καὶ οἴκος ὁ σὸς, πολλοὺς πολλάκις ἀγῶνας δραμέονται περὶ σφέων αὐτῶν οἱ Ἑλληνες· Μαρδονίου δὲ, ἦν τι πάθη, λόγος οὐδεὶς γίνεται· οὐδέ τι νικῶντες οἱ Ἑλληνες νικῶσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσαντες· σὺ δὲ, τῶν εἴνεκα τὸν στόλον ἐποιήσω, πυρώσας τὰς Ἀθήνας ἀπελᾶς.”

103 “Ησθη τε δὴ τῇ συμβουλίῃ Ξέρξης· λέγουσα γὰρ ἐπετύχανε τάπερ αὐτὸς ἐνόεε· οὐδὲ γὰρ, εἰ πάντες καὶ πᾶσαι συνεβούλευον αὐτῷ μένειν, ἔμενε ἀν, δοκεῖν ἐμοὶ· οὕτω καταρρωδήκε· ἐπαινέσας δὲ τὴν Ἀρτεμισίην, ταῦτην μὲν ἀποστέλλει ἄγονσαν αὐτοῦ τοὺς παῖδας ἐς Ἐφεσον· νόθοι γάρ τινες παῖδες εἰ

104 συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον· Ἐρμότιμον, γένος μὲν ἐόντα Πηδασέα, φερόμενον δὲ οὐ τὰ δεύτερα τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλέϊ. οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἀλικαρνησσοῦ· ἐν δὲ τοῖσι Πηδάσοισι τούτοισι τοιόνδε φέρεται πρῆγμα γίνεσθαι· ἐπεὰν τοῖσι ἀμφικτίοσι πᾶσι, τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι τῆς πόλιος, μέλλη τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι χαλεπὸν, τότε ή ἵρείη αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης φύει 105 πώγωνα μέγαν· τοῦτο δέ σφι δις ἥδη ἐγένετο. Ἐκ τούτων δὴ τῶν Πηδασέων ὁ Ἐρμότιμος ἦν· τῷ μεγίστη τίσις ἥδη ἀδικηθέντι ἐγένετο πάντων τῶν ἥμεις ἴδμεν· ἀλόντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων καὶ πωλεόμενον ὠνέεται Πανιώνιος, ἀνὴρ Χίος, ὃς τὴν ζόην κατεστήσατο ἀπ’ ἔργων ἀνοσιωτάτων· ὅκως γὰρ κτήσαιτο παῖδας εἰδέος ἐπαμμένους, ἐκτάμνων, ἀγιτέων ἐπώλεες ἐς Σάρδις τε καὶ Ἐφεσον χρημάτων μεγάλων·

παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώτεροί εἰσι οἱ εὐνοῦχοι, πίστιος εἴνεκα τῆς πάσης, τῶν ἐνορχίων· ἄλλους τε δὴ ὁ Παγιώνιος ἐξέταμε πολλοὺς, ἀτε ποιεύμενος ἐκ τούτου τὴν ζόην, καὶ δὴ καὶ τοῦτον· καὶ οὐ γὰρ τὰ πάντα ἐδυστύχεε ὁ Ἐρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλέα μετ' ἄλλων δώρων· χρόνου δὲ προϊόντος, πάντων τῶν εὐνούχων ἐτιμήθη μάλιστα παρὰ Ξέρξη. Ὡς δὲ τὸ στράτευμα τὸ Περσικὸν 106 ὅρμα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας ἐὼν ἐν Σάρδισι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατὰ δὴ τι πρῆγμα ὁ Ἐρμότιμος ἐσ γῆν τὴν Μυσίην, τὴν Χίοι μὲν νέμονται, Ἀταρνεὺς δὲ καλέεται, εὑρίσκει τὸν Πανιώνιον ἐνθαῦτα· ἐπιγνοὺς δὲ ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φιλίους λόγους, πρῶτα μέν οἱ καταλέγων ὅσα αὐτὸς δι' ἔκεινον ἔχοι ἀγαθὰ, δεύτερα δέ οἱ ὑπισχνεύμενος ἀντὶ τούτων ὅσα μιν ἀγαθὰ ποιήσει, ἦν κομισάμενος τοὺς οἰκέτας οἰκέη ἐκείνη· ὥστε ὑποδεξάμενον ἀσμένον τοὺς λόγους τὸν Πανιώνιον, κομίσαι τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα· ώς δὲ ἄρα πανοική μιν περιέλαβε, ἔλεγε ὁ Ἐρμότιμος τάδε· “ὦ πάντων ἀνδρῶν ἦδη μάλιστα ἀπ' ἔργων ἀνοσιωτάτων τὸν βίον κτησάμενε, τί σὲ ἐγὼ κακὸν ἦ αὐτὸς ἦ τῶν ἐμῶν τις ἔργαστο ἦ σὲ, ἦ τῶν σῶν τινα, ὅτι με ἀντ' ἀνδρὸς ἐποίησας τὸ μηδὲν εἶναι; ἐδόκεσέ τε θεοὶ λήσειν οἴα ἐμηχανῶ τότε· οἴ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νόμῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐσ χέρας τὰς ἐμὰς, ὥστε σε μοὴ μέμψασθαι τὴν ἀπ' ἐμέο τοι ἐσομένην δίκην.” ώς δέ οἱ ταῦτα ὠνείδισε, ἀχθέντων τῶν παιδῶν ἐσ ὄψιν, ἡναγκάζετο ὁ Πανιώνιος τῶν ἑωυτοῦ παιδῶν, τεσσέρων ἐόντων, τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν ἀναγκαζόμενος δὲ ἐποίεε ταῦτα· αὐτοῦ τε, ώς ταῦτα ἔργαστο, οἱ παιᾶντος ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον· Πανιώνιον μέν νυν οὕτω περιῆλθε ἦ τε τίσις καὶ ὁ Ἐρμότιμος.

Ξέρξης δὲ ώς τοὺς παιδας Ἀργεμισίη ἐπέτρεψε 107 ἀπάγειν ἐσ Ἔφεσον, καλέσας Μαρδόνιον ἐκέλευε μιν τῆς στρατιῆς διαλέγειν τοὺς βούλεται, καὶ ποιέειν

τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὁμοῖα. ταύτην
μὲν τὴν ἡμέρη ἐς τοσοῦτο ἐγίνετο· τῆς δὲ νυκτός,
κελεύσαντος βασιλέος τὰς νῆας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ
Φαλήρου ἀπῆγον ὁπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὡς
τάχεος εἶχε ἔκαστος, διαφυλαξούσας τὰς σχεδίας πυ-
ρευθῆναι βασιλέϊ. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἥσαν Ζωστῆρος
πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπ-
ταὶ τῆς ἡπείρου, ταύτας ἔδοξάν τε νῆας εἶναι, καὶ
ἔφευγον ἐπὶ πολλόν· χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νῆες
εἶναι ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθέντες ἐκομίζοντο.

108 Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ὁρέοντες οἱ Ἑλληνες κατὰ
χώρην μένοντα τὸν στρατὸν τὸν πεζὸν, ἥλπιζον καὶ
τὰς νῆας εἶναι περὶ Φάληρον· ἐδόκεόν τε ναυμαχήσειν
σφέας, παραρτέοντό τε ὡς ἀλεξησόμενοι· ἐπεὶ δὲ
ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰχωκυίας, αὐτίκα μετὰ ταῦτα
ἐδόκεε ἐπιδιώκειν· τὸν μὲν νυν ναυτικὸν τὸν Ξέρξεω
στρατὸν οὐκ ἐπεῖδον διώξαντες μέχρι Ἀνδρου, ἐς δὲ
τὴν Ἀνδρον ἀπικόμενοι ἐβούλευντο. Θεμιστοκλέης
μέν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ νήσων τραπομένους
καὶ ἐπιδιώξαντας τὰς νῆας πλώειν ιθέως ἐπὶ τὸν
Ἑλλήσποντον, λύσοντας τὰς γεφύρας· Εἰρυβιάδης
δὲ τὴν ἐναντίην ταύτη γνώμην ἐτίθετο, λέγων, ὡς εἰ
λύσουσι τὰς σχεδίας, τοῦτ' ἀν μέγιστον πάντων
σφεῖς κακὸν τὴν Ἑλλάδα ἐργάσαιντο· εἰ γὰρ ἀναγ-
κασθείη ἀπολαμφθεὶς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ,
πειρῶτο ἀν ἡσυχίην μὴ ἀγειν· ὡς ἀγοντι μέν οἱ
ἡσυχίην, οὔτε τι προχωρέειν οἷόν τε ἔσται τῶν
πρηγμάτων, οὔτε τις κομιδὴ τὸ ὁπίσω φανήσεται,
λιμῷ τέ οἱ ἡ στρατιὴ διαφθαρέεται· ἐπιχειρέοντι
δὲ αὐτῷ καὶ ἔργου ἔχομένῳ, πάντα τὰ κατὰ τὴν
Εὐρώπην οἴλα τε ἔσται προσχωρῆσαι κατὰ πόλιάς τε
καὶ κατὰ ἔθνεα, ἥτοι ἀλισκομένων γε ἡ πρὸ τούτου
ὅμολογεόντων· τροφήν τε ἔξειν σφέας τὸν ἐπέτειον
αἱὲ τῶν Ἑλλήνων καρπόν· ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικη-
θέντα τῇ ναυμαχίῃ οὐ μενέειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν
Πέρσεα· ἐατέον ἀν εἶναι φεύγειν ἐς ὃ ἔλθῃ φεύγωι

ἐσ τὴν ἔωστον τὸ ἐνθεῦτεν δὲ περὶ τῆς ἐκείνου ποιέεσθαι ἥδη τὸν ἀγῶνα ἐκέλευε. ταύτης δὲ εἰχοντο τῆς γνώμης καὶ Πελοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ στρατηγοί. Ὡς δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει τούς γε πολλοὺς 109 πλώειν ἐσ τὸν Ἐλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλέης, μεταβαλὼν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους—οὗτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφευγότων περιημέκτεον, ὅρμεατό τε ἐσ τὸν Ἐλλήσποντον πλώειν καὶ ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλλόμενοι, εἰ ὄλλοι μὴ βουλοίατο—ἔλεγέ σφι τάδε· “καὶ αὐτὸς ἥδη πολλοῖσι παρεγενόμην, καὶ πολλῷ πλέω ἀκήκοα τοιάδε γενέσθαι· ἄνδρας ἐσ ἀναγκαίην ἀπειληθέντας, τενικημένους ἀναμάχεσθαι τε καὶ ἀναλαμβάνειν τὴν προτέρην κακότητα· ἡμεῖς δὲ, (εῦρημα γὰρ εἰρήκαμεν ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ τὴν Ἐλλάδα, νέφος τοσοῦτο ἀνθρώπων ἀνωσάμενοι,) μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγοντας· τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ἥρωες, οἱ ἐφθόνησαν ἄνδρα ἔνα τῆς τε Ἀσίης καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῦσαι, ἔόντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον· ὃς τά τε ἵρα καὶ τὰ ἵδια ἐν ὅμοιῷ ἐποιέετο, ἐμπιπράσ τε καὶ καταβάλλων τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα· ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπεμαστίγωσε πέδας τε κατήκε. ἀλλ’ εὐ γὰρ ἔχει ἐσ τὸ παρεὸν ἡμῖν, νῦν μὲν ἐν τῇ Ἐλλάδι καταμείναντας ἡμέων τε αὐτῶν ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν οἰκετέων· καὶ τις οἰκίην τε ἀναπλασάσθω καὶ σπόρου ἀνακῶς ἔχέτω, παντελέως ἀπελάστας τὸν βάρβαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔαρι καταπλέωμεν ἐπὶ Ἐλλησπόντου καὶ Ἰωνίης.” ταῦτα ἔλεγε ἀποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ἐσ τὸν Πέρσεα· ὥν, ἦν ἄρα τί μιν καταλαμβάνῃ πρὸς Ἀθηναίων πάθος, ἔχῃ ἀποστροφήν· τάπερ ὅν καὶ ἐγένετο.

Θεμιστοκλέης μὲν ταῦτα λέγων διέβαλλε· Ἀθη-110 ναῖοι δὲ ἐπείθοντο· ἐπειδὴ γὰρ, καὶ πρότερον δεδογμένος εἴναι σοφὸς, ἐφάνη ἐών ἀληθέως σοφός τε καὶ εὖβουλος, πάντως ἐτοῦμοι ἥσαν λέγοντι πείθεσθαι. ὡς δὲ οὗτοί οἱ ἀνεγνωσμένοι ἥσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλέης ἄνδρας ἀπέπεμπε ἔχοντας

πλοῦν, τοῖσι ἐπίστευσε σιγᾶν ἐς πᾶσαν βάσανον ἀπικνεομένοισι τὰ αὐτὸς ἐνετείλατο βασιλεῖ φράσαι· τῶν καὶ Σίκιννος ὁ οἰκέτης αὐτὶς ἐγένετο· οἱ ἐπει τε ἀπίκοντο πρὸς τὴν Ἀττικὴν, οἱ μὲν κατέμενον ἐπὶ τῷ πλοίῳ, Σίκιννος δὲ ἀναβὰς παρὰ Ξέρξεα ἔλεγε τάδε· “ἔπειμφέ με Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος, στρατηγὸς μὲν Ἀθηναίων ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων ἄριστος καὶ σοφώτατος, φράσοντά τοι, ὅτι Θεμιστοκλέης ὁ Ἀθηναῖος, σοὶ βουλόμενος ὑπουργέειν, ἔσχε τοὺς Ἐλληνας τὰς νῆjas βουλομένους διώκει καὶ τὰς ἐν Ἐλλησπόντῳ γεφύρας λύειν· καὶ νῦν κατ' ήσυχίην πολλὴν κομίζεο.” οἱ μὲν ταῦτα σημήναντες ἀπέπλων ὅπίσω.

111 Οἱ δὲ Ἐλληνες, ἐπει τε σφι ἀπέδοξε μήτ' ἐπιδιώκειν ἔτι προσωτέρω τῶν βαρβάρων τὰς νῆjas, μήτε ἐπιπλώειν ἐς τὸν Ἐλλήσποντον λύσοντάς τὸν πόρον, τὴν Ἀνδρον περικατέατο ἔξελέειν ἐθέλοντες· πρῶτοι γὰρ Ἀνδριοι νησιωτέων αἰτηθέντες πρὸς Θεμιστοκλέος χρήματα οὐκ ἔδοσαν· ἀλλὰ προϊσχομένου Θεμιστοκλέος λόγον τόνδε, ὡς ἥκοιεν Ἀθηναῖοι περὶ ἔωντοὺς ἔχοντες δύο θεοὺς μεγάλους, Πειθώ τε καὶ Ἀναγκαίην, οὗτω τέ σφι κάρτα δοτέα εἶναι χρήματα, ὑπεκρίναντο πρὸς ταῦτα λέγοντες, ὡς κατὰ λόγον ἥσαν ἄρα αἱ Ἀθῆναι μεγάλαι τε καὶ εὐδαιμονες, καὶ θεῶν χρηστῶν ἥκοιεν εὖ· ἐπεὶ Ἀνδρίους γε εἶναι γεωπείνας ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκοντας, καὶ θεοὺς δύο ἀχρήστους οὐκ ἔκλείπειν σφέων τὴν νήσον, ἀλλ' αἱὲ φιλοχωρέειν, Πενίην τε καὶ Ἀμηχανίην· καὶ τοι τῶν τῶν θεῶν ἐπηβόλους ἔοντας Ἀνδρίους οὐ δώσει χρήματα· οὐδέκοτε γὰρ τῆς ἔωντῶν ἀδυναμίης τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἶναι κρέσσω· οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ὑποκρινάμενοι καὶ οὐ δόντες τὰ χρήματα, ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλέης δὲ, οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐσπέμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητηρίους λόγους, αἴτεε χρήματα διὰ τῶν αὐτῶν ἀγγέλων. χρεώμενος λόγοισι τοῖσι καὶ πρὸς Ἀνδρίους ἔχρη-

σατο, λέγων ὡς εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτεόμενον, ἐπάξει τὴν στρατιὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ πολιορκέων ἔξαιρήσει· λέγων ὅν ταῦτα, συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Παρίων· οἱ πυνθανόμενοι τὴν τε Ἀνδρον ὡς πολιορκέωτο διότι ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλέα ὡς εἴη ἐν αὖῃ μεγίστη τῶν στρατηγῶν, δείσαντες ταῦτα, ἐπεμπον χρήματα. εἰ δὲ δή τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν τησιωτέων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δέ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τούτους μούνους· καίτοι Καρυστίοισι γε οὐδὲν τούτου εἴνεκα τοῦ κακοῦ ὑπερβολὴ ἐγένετο· Πάριοι δὲ Θεμιστοκλέα χρήμασι ἵλασάμενοι διέφυγον τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλέης μέν ννν, ἐξ Ἀνδρού ὄρμεώμενος, χρήματα παρὰ τησιωτέων ἐκτέετο λάθρη τῶν ἄλλων στρατηγῶν.

Οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξεα ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας 113 μετὰ τὴν ναυμαχίην, ἔξέλαυνον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν· ἔδοξε γάρ καὶ Μαρδονίῳ, ἀμα μὲν προπέμψαι βασιλέα ἄμα δὲ ἀνωρίην εἶναι τοῦ ἔτεος πολεμέειν· χειμερίσαι τε ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἄμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου. ὡς δὲ ἀπίκατο ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἔξελέγετο πρώτους [μὲν Πέρσας] πάντας τοὺς Ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ· (οὗτος γάρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος) μετὰ δὲ, τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους, καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλίην· καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας, καὶ Βακτρίους τε καὶ Ἰνδοὺς, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὴν ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα ὅλα εἴλετο· ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἔξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι εἴδεα τε ὑπῆρχε διαλέγων καὶ εἰ τέοισί τι χρηστὸν συνείδεε πεποιημένον. ἐν δὲ, πλεῖστον ἔθνος Πέρσας αἰρέετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφόρους· ἐπὶ δὲ, Μήδους· (οὗτοι δὲ πλῆθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες ἦσαν τῶν Περσέων ρώμη δὲ ἔσπονες·) ὥστε σύμπαντας τριήκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἵππεῦσι.

Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν τῷ Μαρδόνιος τε τὴν 114

στρατιὴν διέκρινε καὶ Ἐέρξης ἦν περὶ Θεσσαλίην, χρηστήριον ἐληλύθεε ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίουσι, Εέρξεα αἰτέειν δίκας τοῦ Λεωνίδεω φόνου, καὶ τὸ διδόμενον ἐξ ἐκεῖνου δέκεσθαι· πέμπουσι δὴ κήρυκα τὴν ταχίστην Σπαρτῆται· ὃς ἐπειδὴ κατέλαβε ἐοῦσταν ἔτι πᾶσαν τὴν στρατιὴν ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν ἐς ὅψιν τὴν Εέρξεω ἔλεγε τάδε· “ὦ βασιλεῦ Μῆδων, Λακεδαιμόνιοί τέ σε καὶ Ἡρακλεῖδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου δίκας, ὅτι σφέων τὸν βασιλέα ἀπέκτεινας ῥύσμενον τὴν Ἑλλάδα·” ὃ δὲ γελάσας τε καὶ κατασχὼν πολλὸν χρόνον, ὡς οἱ ἐτύγχανε παρεστεὼς Μαρδόνιος, δεικνὺς ἐς τοῦτον εἶπε· “τοιγάρι σφι Μαρδόνιος ὅδε δίκας δώσει τοιαύτας οἵας ἐκείνοισι πρέπει·” ὃ μὲν δὴ δεξάμενος τὸ ῥῆθεν ἀπαλλάσσετο.

115 Εέρξης δὲ Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν, αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον· καὶ ἀπικνέεται ἐς τὸν πόρον τῆς διαβάσιος ἐν πέντε καὶ τεσσεράκοντα ἡμέρησι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς οὐδὲν μέρος, ὡς εἰπεῖν. ὅκου δὲ πορευόμενοι γινοίατο, καὶ κατ’ οὖστινας ἀνθρώπους, τὸν τούτων καρπὸν ἀρπάζοντες ἐσιτέοντο· εἰ δὲ καρπὸν μηδένα εὑροιεν, οἱ δὲ τὴν ποίην τὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναφυομένην καὶ τῶν δευδρέων τὸν φλοιὸν περιλέποντες, καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήσθιον, ὅμοιώς τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀγριών· καὶ ἔλειπον οὐδέν· ταῦτα δὲ ἐποίειν ὑπὸ λιμοῦ· ἐπιλαβὼν δὲ λοιμός τε τὸν στρατὸν καὶ δυσεντερίη, κατ’ ὅδὸν διέφθειρε· τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτῶν κατέλιπε, ἐπιτάσσων τῆσι πόλισι, ἵνα ἐκάστοτε γίνοιτο ἐλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν· ἐν Θεσσαλιῃ τέ τινας, καὶ ἐν Σίρι τῆς Παιονίης, καὶ ἐν Μακεδονίῃ· ἔνθα καὶ τὸ ἱρὸν ἄρμα καταλιπὼν τοῦ Διὸς, ὅτε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἤλαυνε, ἀπιὼν οὐκ ἀπέλαβε· ἀλλὰ δόντες οἱ Παιόνες τοῖσι Θρῆξι, ἀπαιτέοντος Εέρξεω, ἔφασαν νεμομένας ἀρπαχθῆναι ὑπὸ τῶν ἄνω Θρήκων τῶν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος εἰκημένων. Ἔνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασι-

λεὺς γῆς τε τῆς Κρητωνικῆς, Θρῆξ, ἔργον ὑπερφυὲς ἐργάσατο· ὃς οὐτε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρξῃ ἐκὼν ἔναι δουλεύσειν, ἀλλ’ οἰχετο ἄνω ἐς τὸ οὐρος τὴν Ροδόπην τοῖσι τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγένετο θεήσασθαι τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἄμα τῷ Πέρσῃ· ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρησαν ἀσινέες πάντες, ἐξ ἔντες, ἐξάρυξε αὐτῶν ὁ πατὴρ τοὺς ὄφθαλμοὺς διὰ τὴν αἰτίην ταύτην· καὶ οὗτοι μὲν τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον. Οἱ δὲ Πέρσαι ὡς ἐκ τῆς Θρῆκης πορευό-
117 μενοι ἀπίκοντο ἐπὶ τὸν πόρον, ἐπειγόμενοι τὸν Ἑλ-
λήσποντον τῇσι νησὶ διέβησαν ἐς Ἀβυδον· τὰς
γὰρ σχεδίας οὐκ εὖρον ἔτι ἐντεταμένας, ἀλλ’ ὑπὸ¹¹⁸
χειμῶνος διαλελυμένας. ἐνθαῦτα δὲ κατεχόμενοι,
σίτια τε πλέω ἢ κατ’ ὄδὸν ἐλάγχανον, οὐδένα τε
κόσμον ἐμπιπλάμενοι καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες,
ἀπέθνησκον τοῦ στρατοῦ τοῦ περιεόντος πολλοί· οἱ
δὲ λοιποὶ ἄμα Ξέρξῃ ἀπικνέονται ἐς Σάρδις.

Ἐστι δὲ καὶ ἄλλος ὅδε λόγος λεγόμενος, ὡς
ἐπειδὴ Ξέρξης ἀπελαύνων ἐξ Ἀθηνέων ἀπίκετο ἐπ’
’Ηίονα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὄδοιπο-
ρίησι διεχρέετο, ἀλλὰ τὴν μὲν στρατιὴν Ὑδάρνει
ἐπιτρέπει ἀπάγειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δ’
ἐπὶ νηὸς Φοινίσσης ἐπιβάσ, ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην.
πλώοντα δέ μιν ἀνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν
καὶ κυματίην· καὶ δὴ, μᾶλλον γάρ τι χειμαίνεσθαι,
γεμούσης τῆς νηὸς, ὥστε ἐπὶ τοῦ καταστρώματος
ἐπεόντων συχνῶν Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κομιζο-
μένων, ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα τὸν βασιλέα,
εἴρεσθαι βώσαντα τὸν κυβερνήτεα, εἴ τις ἐστί σφι
σωτηρίη, καὶ τὸν εἴπαι· “δέσποτα, οὐκ ἔστιν οὐδε-
μία, ἢν μὴ τούτων ἀπαλλαγὴ τις γένηται τῶν πολλῶν
ἐπιβατέων·” καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα
εἴπαι· “ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις διαδεξάτω ὑμέων
βασιλέος κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ οὐκε ἔναι ἐμοὶ ἡ
σωτηρίη·” τὸν μὲν ταῦτα λέγειν· τοὺς δὲ προσκυνέ-

οντας ἐκπηδέειν ἐς τὴν θάλασσαν· καὶ τὴν νῆσον ἐπικουφισθεῖσαν, οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίνην· ὡς δὲ ἐκβῆναι τάχιστα ἐς γῆν τὸν Ξέρξεα, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχὴν, δωρίσασθαι χρυσέη στεφάνη τὸν κυβερνήτεα· ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν 119 αὐτοῦ. Οὗτος δὲ ἄλλος λέγεται λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω νόστου, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστὸς, οὐτε ἄλλως οὕτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος· εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω εἰρέθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ἐν μυρίστι γνώμησι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξουν, μὴ οὐκ ἀν ποιῆσαι βασιλέα τοιόνδε· τοὺς μὲν ἐκ τοῦ καταστρώματος καταβιβάσαι ἐς κοίλην νῆσον, ἐόντας Πέρσας καὶ Περσέων τοὺς πρώτους, τῶν δὲ ἐρετέων, ἐόντων Φοινίκων, ὅκως οὐκ ἀν ἵσον πλῆθος τοῖσι Πέρσῃσι ἔξεβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν, ὡς καὶ πρότερον εἴρηται, ὁδῷ χρεώμενος, ἅμα τῷ 120 ἄλλῳ στρατῷ ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίνην. Μέγα δὲ καὶ τόδε μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐν τῇ ὁπίσω κομιδῇ ἀπικόμενος ἐς Ἀβδηρα, καὶ ξεινίην τέ σφι συνθέμενος, καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς ἀκινάκη τε χρυσέω καὶ τιήρη χρυσοπάστω· καὶ ὡς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβδηρᾶται, λέγοντες ἐμοί γε οὐδαμῶς πιστὰ, πρῶτον ἐλύσατο τὴν ζώνην φεύγων ἐξ Ἀθηνέων ὁπίσω, ὡς ἐν ἀδείῃ ἐών· τὰ δὲ Ἀβδηρα ἴδρυται πρὸς τοῦ Ἐλλησπόντου μᾶλλον ἢ τοῦ Στρυμόνος καὶ τῆς Ἡιόνος· ὅθεν δή μιν φασὶ ἐπιβῆναι ἐπὶ τὴν νῆσον.

121 Οἱ δὲ Ἐλληνες, ἐπεί τε οὐκ οἷοί τε ἐγένοντο ἔξελέειν τὴν Ἀνδρον, τραπόμενοι ἐς Κάρυστον καὶ δηγώσαντες αὐτῶν τὴν χώρην, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμῖνα. πρῶτα μέν νυν τοῖσι θεοῖσι ἔξειλον ἀκροθίνια ὅλλα τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας· τὴν μὲν ἐς Ἰσθμὸν ἀναβεῖναι, ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν· τὴν δὲ ἐπὶ Σούνιον· τὴν δὲ τῷ Αἴαντι αὐτοῦ ἐς Σαλαμῖνα· μετὰ δὲ τοῦτο διεδάσαντο τὴν ληῆν, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἀπέπεμψαν ἐς Δελφούς· ἐκ τῶν

ἔγενετο ἀνδριὰς ἔχων ἐν τῇ χερὶ ἀκρωτήριον νηὸς, ἐών μέγαθος διωκαΐδεκα πήχεων· ἐστήκεε δὲ οὗτος τῇ περ ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. Πέμ—122
 ψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἐλληνες ἐς Δελφους, ἐπειρώτεον τὸν θεὸν κουνῆ, εἰ λελάβηκε πλήρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκροθίνια; ὁ δὲ παρ' Ἐλλήνων μὲν τῶν ἄλλων ἔφησε ἔχειν, παρ' Αἰγινητέων δὲ οὐ· ἀλλὰ ἀπαίτεε αὐτοὺς τὰ ἀριστήια τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης· Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι, ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσέους, οἱ ἐπὶ ίστοῦ χαλκέου ἐστᾶσι τρεῖς ἐπὶ τῆς γωνίης, ἀγχοτάτῳ τοῦ Κροίσεω κρητῆρος. Μετὰ 123
 δὲ τὴν διαιρεσιν τῆς ληῆς ἔπλωον οἱ Ἐλληνες ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἀριστήια δώσοντες τῷ ἀξιωτάτῳ γενομένῳ Ἐλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον· ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διένεμον τὰς ψήφους ἐπὶ τοῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες ἐκ πάντων· ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτῶν ἐωυτῷ ἐτίθετο τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἔκαστος δοκέων ἀριστος γενέσθαι· δεύτερα δὲ, οἱ πολλοὶ συνεξέπιπτον Θεμιστοκλέα κρίνοντες. οἱ μὲν δὴ ἐμουνοῦντο· Θεμιστοκλέης δὲ δευτερείουσι ὑπερεβάλλετο πολλόν. Οὐ 124
 βουλομένων δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἐλλήνων φθόνῳ, ἀλλ' ἀποπλωόντων ἔκάστων ἐς τὴν ἐωυτῶν ἀκρίτων, ὅμως Θεμιστοκλέης ἐβώσθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν Ἐλλήνων σοφώτατος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἐλλάδα. ὅτι δὲ νικῶν οὐκ ἐτιμήθη πρὸς τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαιμονα ἀπίκετο, θέλων τιμηθῆναι· καὶ μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν· ἀριστήια μέν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδη, ἐλαίης στέφανον· σοφίης δὲ καὶ δεξιότητος, Θεμιστοκλέϊ, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης· ἐδωρήσαντο δέ μιν ὅχω τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύσαντι· αἰνέσαντες δὲ πολλὰ, προέπεμψαν ἀπίόντα τριηκόσιοι Σπαρτιητέων λογάδες, οὗτοι οἵπερ ίππεις καλέονται, μέχρι οὗρων τῶν Τεγεητικῶν· μοῦνον δὴ τοῦτον πάντων

ἀνθρώπων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Σπαρτιῆται προέπεμψαν.

125 Ὡς δὲ ἐκ τῆς Λακεδαιμονος ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἔχθρῶν μὲν τῶν Θεμιστοκλέος ἐών, ἄλλως δὲ οὐ τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, φθόνῳ καταμαργέων ἐνείκεε τὸν Θεμιστοκλέα, τὴν ἐς Λακεδαιμονα ἀπιξεν προφέρων, ὡς διὰ τὰς Ἀθήνας ἔχοι τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ ὡς διὸ ἔωστόν ὅ δὲ, ἐπεί τε οὐκ ἐπαύετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε· “οὕτω ἔχει τοι οὕτ’ ἀι ἐγὼ, ἐών Βελβινίτης, ἐτιμήθην οὕτω πρὸς Σπαρτιτέων οὕτ’ ἀν σὺ, ἀνθρωπε, ἐών Ἀθηναῖος.” ταῦτα μέν νυν ἐς τοσοῦτο ἐγένετο.

126 Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, ἀνὴρ ἐν Πέρσησι λόγιμος καὶ πρόσθε ἐών, ἐκ δὲ τῶν Πλαταιϊκῶν καὶ μᾶλλον ἔτι γενόμενος, ἔχων ἔξι μυριάδας στρατοῦ τὸν Μαρδόνιος ἐξελέξατο, προέπεμπε βασιλέα μέχρι τοῦ πόρου· ὡς δὲ ὁ μὲν ἦν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ δὲ ὅπισθι πορευόμενος κατὰ τὴν Παλλήνην ἐγίνετο, ἀτε Μαρδονίου τε χαιμερίζοντος περὶ Θεσσαλίην τε καὶ Μακεδονίην, καὶ οὐδέν κω κατεπείγοντος ἦκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον, οὐκ ἐδικαίον, ἐντυχαὶ ἀπεστεῶσι Ποτιδαιῆτης, μηδ οὐκ ἐξανδραποδίσασθαι σφεας· οἱ γὰρ Ποτιδαιῆται, ὡς βασιλεὺς παρεξεληλάκεε καὶ ὁ ναυτικὸς τοῖσι Πέρσησι οἰχώκεε φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὡς δὲ καὶ ὄλλοι οἱ τὴν Παλλήνην ἔχοντες. ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρτάβαζος ἐπολιόρκεε τὴν Ποτιδαίην.

127 Ὑποπτεύσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλέος, καὶ ταύτην ἐπολιόρκεε· εἰχον δὲ αὐτὴν Βεττιαῖοι οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐξαστάντες ὑπὸ Μακεδόνων· ἐπεὶ δέ σφεας εἴλε πολιορκέων, κατέσφαξε ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην· τὴν δὲ πόλιν παραδιδοῖ Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν, καὶ τῷ Χαλκιδικῷ γένει· καὶ οὕτω Ὁλυνθον Χαλκιδέες 128 ἔσχον. Ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτάβαζος τῇ Ποτιδαίῃ ἐντεταμένως προσεῖχε· προσέχοντι δέ οἱ προ-

θύμως συντίθεται προδοσίην Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός· ὅντινα μὲν τρόπον ἀρχὴν, ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν· οὐ γὰρ ὅν λέγεται· τέλος μέντοι τοιαδε ἐγίνετο· ὅκως βυθλίον γράψει ἡ Τιμόξεινος, ἐθέλων παρὰ Ἀρτάβαζον πέμψαι, ἡ Ἀρτάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, τοξεύματος παρὰ τὰς γλυνφίδας περιειλίξαντες καὶ πτερώσαντες τὸ βυθλίον, ἐτόξευον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπάῦστος δὲ ἐγίνετο ὁ Τιμόξεινος προδιδοὺς τὴν Ποτίδαιαν· τοξεύων γὰρ ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἀμαρτὼν τοῦ χωρίου τούτου, βάλλει ἀνδρὸς Ποτίδαιήτεω τὸν ὄμονον· τὸν δὲ βληθέντα περιέδραμε ὄμιλος, οἵα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ· οἱ αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες, ὡς ἔμαθον τὸ βυθλίον, ἔφερον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς· παρῆν δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχήτησι δὲ στρατηγοῦσι ἐπιλεξαμένοισι τὸ βυθλίον καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον τῆς προδοσίης, ἔδοξε μὴ καταπλέξαι Τιμόξεινον προδοσίην, τῆς Σκιωναίων πόλιος εἴνεκα, μὴ νομιζούσατο εἶναι Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδόταν· ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπάῦστος ἐγεγόνεε. Ἀρταβάζῳ δὲ ἐπειδὴ πολιορκέοντι ἐγεγόνεσαν τρεῖς μῆτρες, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν· ἴδοντες δὲ οἱ βάρβαροι τέναγος γενόμενον, παρῆσταν ἐς τὴν Παλλήνην· ὡς δὲ τὰς δύο μὲν μοίρας διοδοιπορήκεσσαν, ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι ἦσαν, τὰς διελθόντας χρῆν ἔσω εἶναι ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημμυρὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅση οὐδαμά κω, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γινομένη. οἱ μὲν δὴ νέειν αὐτῶν οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο· τοὺς δὲ ἐπιστάμενούς οἱ Ποτίδαιῆται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσσαν. αἴτιον δὲ λέγουσι οἱ Ποτίδαιῆται τῆς τε ρήχης καὶ τῆς πλημμυρίδος καὶ τοῦ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τόδε, ὅτι τοῦ Ποσειδέωνος ἐς τὸν νηὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ προαστείῳ ἡσέβησαν οὗτοι τῶν Περσέων τοίπερ καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς

θαλάσσης· αἴτιον δὲ τοῦτο λέγοντες, εὗ λέγειν ἔμοιγε δοκέουσι. τοὺς δὲ περιγενομένους ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην παρὰ Μαρδόνιον. οὗτοι μὲν οἱ προπέμψαντες βασιλέα οὕτω ἔπρηξαν.

130 Ο δὲ ναυτικὸς ὁ Ξέρξεω περιγενόμενος, ὡς προσέμιξε τῇ Ἀσίῃ φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βασιλέα τε καὶ τὴν στρατιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπόρθμευσε ἐς Ἀβυδον, ἔχειμέριζε ἐν Κύμη· ἔαρος δὲ ἐπιλάμψαντος, πρώτος συνελέγετο ἐς Σάμον· αἱ δὲ τῶν νηῶν καὶ ἔχειμέρισαν αὐτοῦ. Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῦνες ἐπεβάτευον· στρατηγὸι δέ σφι ἐπῆλθον, Μαρδόνιτης τε ὁ Βαγαίον καὶ Ἀρταύντης ὁ Ἀρταχάιον· συνῆρχε δὲ τούτοισι καὶ ἀδελφιδέος, αὐτοῦ Ἀρταύντεω προσελομένου, Ἰθαμίτρης. ἄτε δὲ μεγάλως πληγέντες, οὐ προήισαν ἀνωτέρω τὸ πρὸς ἐσπέρης, οὐδὲ ἐπηνάγκαζε οἰδείς· ἀλλ' ἐν τῇ Σάμῳ κατήμενοι, ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποστῆ, νῆσος ἔχοντες σὺν τῇσι Ἰάσι τριηκοσίας. οὐ μὴν οὐδὲ προσεδέκοντο τοὺς Ἑλληνας ἐλεύσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην, ἀλλ' ἀποχρήσειν σφι τὴν ἑωυτῶν φυλάσσειν· σταθμεύμενοι ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἀσμενοι ἀπαλλάσσοντο· κατὰ μέν τυν τὴν θάλασσαν ἐστωμένοι ἥσαν τῷ θυμῷ, πεζῇ δὲ ἐδόκεον πολλὸν κρατήσειν τὸν Μαρδόνιον· ἔόντες δὲ ἐν Σάμῳ, ἅμα μὲν ἐβούλευοντο εἴ τι δυναίτο κακὸν τοὺς πολεμίους ποιέειν, ἅμα δὲ καὶ ὡτακούστεον ὅκη πεσέεται τὰ Μαρδονίου πρύγματα.

131 Τοὺς δὲ Ἑλληνας τό τε ἔαρ γινόμενον ἥγειρε καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐών. ὁ μὲν δὴ πεζὸς οὐκω συνελέγετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπίκετο ἐς Αἴγιναν, νῆσος ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν· στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Ἰπποκρατίδεω, τοῦ Λευτυχίδεω, τοῦ Ἀναξίλεω, τοῦ Ἀρχιδόμου, τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου, τοῦ Χαρίλλου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πολυδέκτεος, τοῦ Πρυτάνιος, τοῦ Εὐρυφῶντος, τοῦ Προ-

κλέος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Υλλου, τοῦ Ἡρακλέος· ἐών τῆς ἑτέρης οἰκίης τῶν βασιλέων. οὗτοι πάντες, πλὴν τῶν δυῶν τῶν μετὰ Λευτυχίδεα πρώτων καταλεχθέντων, οἱ ἄλλοι, βασιλέες ἐγένοντο Σπάρτης· Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγες Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος. ^{Ως δὲ 132} παρεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι αἱ νῆσες, ἀπίκοντο Ιάνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἐλλήνων· σὶ καὶ ἐς τὴν Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τούτων ἀπικύμενοι, ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθεροῦν τὴν Ιωνίην· τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιλῆιδεων ἦν· οἱ στασιώται σφι γενόμενοι, ἐπεβούλευον θάνατον Στράττι τῷ Χίου τυράννῳ, ἐόντες ἀρχὴν ἐπτά· ἐπιβούλευόντες δὲ ὡς φανεροὶ ἐγένοντο, ἐξειείκαντος τὴν ἐπιχείρησιν ἐνὸς τῶν μετεχόντων, οὕτω δὴ οἱ λοιποὶ, ἐξ ἐόντες, ὑπεξέσχον ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην τε ἀπίκοντο καὶ δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἐλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι ἐς τὴν Ιωνίην· οἱ προήγαγον αὐτοὺς μόγις μέχρι Δήλου· τὸ γὰρ προσωτέρω πᾶν δεινὸν ἦν τοῖσι Ἐλλησι, οὕτε τῶν χώρων ἐυνοι ἐμπείροισι, στρατῆς τε πάντα πλέα ἐδόκεε εἶναι· τὴν δὲ Σάμον ἐπιστέατο δόξῃ καὶ Ἡρακλέας στήλας ἵστον ἀπέχειν· συνέπιπτε δὲ τοιῦτο, ώστε τοὺς μὲν βαρβάρους τὸ πρὸς ἐσπέρης ἀνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλῶσαι, καταρρωδηκότας· τοὺς δὲ Ἐλληνας, χρηϊζόντων Χίων, τὸ πρὸς ἥω κατωτέρω Δήλου· οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσε σφεων.

Οἱ μὲν δὴ Ἐλληνες ἐπλωον ἐς τὴν Δήλον· Μαρ- 133 δόνιος δὲ περὶ τὴν Θεσσαλίην ἔχειμαζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὄρμεώμενος, ἐπεμπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εύρωπέα γένος, τῷ οὔνομα ἦν Μῦς, ἐντειλάμενος πανταχῆ μιν χρησόμενον ἐλθεῖν τῶν οἴλα τε ἦν σφι ἀποπειρήσασθαι. ὅ τι μὲν βουλόμενος ἐκμαθέειν πρὸς τῶν χρηστήριών ταῦτα ἐνετέλλετο, οὐκ ἔχω φράσαι· οὐ γὰρ ὅν λέγεται δοκέω δ' ἐγωγε περὶ τῶν παρεόντων πρηγμάτων, καὶ οὐκ ἄλλων πέρι

134 πέμψαι. Οὗτος ὁ Μῦς ἔστι τε Λεβάδειαν φαίνεται ἀπικόμενος, καὶ μισθῷ πείσας τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρα καταβῆναι παρὰ Τροφώνιον, καὶ ἐστὶ "Αβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρηστήριον· καὶ δὴ καὶ ἐστὶ Θήβας πρῶτα ὡς ἀπίκετο, τοῦτο μὲν τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο· (ἔστι δὲ, κατάπερ ἐν Ὀλυμπίῃ, ἵροισι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι.) τοῦτο δὲ ξενόν τινα καὶ οὐ Θηβαίον χρήμασι πείσας κατεκοίμισε ἐστὶ Ἀμφιάρεω. Θηβαίων δὲ οὐδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι, διὰ τόδε· ἐκέλευτέ σφεας ὁ Ἀμφιάρεως διὰ χρηστηρίων ποιεύμενος ὄκοτερα βούλονται ἐλέσθαι τούτων, ἔωστῷ ἢ ἀτε μάντι χρέεσθαι, ἢ ἀτε συμμάχῳ τοῦ ἑτέρου ἀπεχομένους· οἱ δὲ σύμμαχον μιν εἴλοντα εἶναι· διὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων οὐδενὶ αὐτόθι ἐγκατακοιμηθῆναι. Τόδε δὲ θῶμά μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται ὑπὸ Θηβαίων· ἐλθεῖν ἄρα τὸν Εύρωπέα Μῦν, περιστρωφάμενον πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ ἐστὶ τοῦ Πτώου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος· τοῦτο δὲ τὸ ἱρὸν καλέεται μὲν Πτῶον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαΐδος λίμνης πρὸς οὔρει, ἀγχοτάτῳ Ἀκραιφνίης πόλιος· ἐστὶ τὸ ἱρὸν ἐπεί τε παρελθεῖν τὸν καλεόμενον τοῦτον Μῦν, ἐπεσθαὶ οἱ τῶν ἀστῶν αἱρετοὺς ἄνδρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, ὡς ἀπογραψομένους τὰ θεσπιέειν ἔμελλε· καὶ πρόκατε τὸν πρόμαντιν βαρβάρῳ γλώσσῃ χρᾶν· καὶ τοὺς μὲν ἐπομένους τῶν Θηβαίων ἐν θώματι ἔχεσθαι ἀκούοντας βαρβάρου γλώσσης ἀντὶ Ἑλλάδος, οὐδὲ ἔχειν ὅτι χρήσονται τῷ παρεόντι πρήγματι· τὸν δὲ Εύρωπέα Μῦν ἐξαρπάσαντα παρ' αὐτῶν τὴν ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ προφήτεω γράφειν ἐστὶ αὐτήν· φάναι δὲ Καρίη μιν γλώσσῃ χρᾶν· συγγραψάμενον δὲ οἰχεσθαι ἀπίοντα ἐστὶ Θεσσαλίην.

136 Μαρδόνιος δὲ ἐπιλεξάμενος ὅτι δὴ ἦν λέγοντα τὰ χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἐπεμψε ἄγγελον ἐστὶ Αθῆνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδόνα· ἀμα μὲν ὅτι οἱ προσκηδέες οἱ Πέρσαι ἦσαν· (Ἀλέξ-

άνδρου γὰρ ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βουβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τῆς οἱ ἔγεγόνεε Ἀμύντης ὁ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὔνομα τοῦ μητροπάτορος· τῷ δὴ ἐκ βασιλέος τῆς Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη νέμεσθαι·) ἀμα δὲ ὁ Μαρδόνιος, πυθόμενος ὅτι πρόξενός τε εἴη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπειπε· τοὺς γὰρ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε μάλιστα προσκτήσεσθαι, λεών τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἶναι καὶ ἄλκιμον, τά τε κατὰ τὴν θάλασσαν συντυχόντα σφι παθήματα κατεργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἐπίστατο· τούτων δὲ προσγενομένων, κατήλπιζε εὐπετέως τῆς θαλάσσης κρατήσειν, τάπερ ἀν καὶ ἦν· πεζῷ τε ἐδόκεε πολλὸν εἶναι κρέσσων· οὕτω τε ἐλογίζετο κατύπερθέ οἱ τὰ πρήγματα ἐσεσθαι [τῶν Ἑλληνικῶν.] τάχα δ' ἀν καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτα οἱ προλέγοι, συμβούλευοντα σύμμαχον τὸ Ἀθηναῖον οἱ ποιήσασθαι· τοῖσι δὴ πειθόμενος ἐπειπε·

Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τούτου ἔβδομος γενέτωρ 137 Περδίκκης ἐστὶ, ὁ κτησάμενος τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρόπῳ τοιῷδε· ἐξ Ἀργεος ἔφυγον ἐς Ἰλλυριοὺς τῶν Τημενοῦ ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφοὶ, Γανάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης· ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίην, ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν· ἐνθαῦτα δὲ ἐθήτενον ἐπὶ μισθῷ παρὰ τῷ βασιλέϊ, ὁ μὲν ἵππους νέμων, ὁ δὲ βοῦς, ὁ δὲ νεώτατος αὐτῶν Περδίκκης τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων· ἥσαν δὲ τὸ πάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνθρώπων ἀσθενέες χρήμασι, οὐ μοῦνον ὁ δῆμος· ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλέος αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἐπεσσε· ὅκως δὲ ὀπτῷ ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τοῦ θητὸς Περδίκκεω, διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ· ἐπεὶ δὲ αἱὲ τώντο τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς· τὸν δὲ ἀκούσαντα ἐσῆλθε αὐτίκα, ὡς εἴη τέρας καὶ φέροι ἐς μέγα τι· καλέσας δὲ τοὺς θῆτας, προηγόρευε σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ· οἱ δὲ τὸν μισθὸν

ἔφασαν δίκαιοι εἶναι ἀπολαβόντες, οὕτω ἔξιέναι· ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς τοῦ μισθοῦ πέρι ἀκούσας, ἦν γὰρ κατὰ τὴν καπνοδόκην ἐς τὸν οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε θεοβλαβῆς γενόμενος· “μισθὸν δὲ ὑμῖν ἔγω ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀποδίδωμι” δείξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὴ Γανάνης τε καὶ ὁ Ἀέροπος, οἱ πρεσβύτεροι, ἔστασαν ἐκπεπληγμένοι, ὡς ἥκουσαν ταῦτα· ὁ δὲ παῖς, ἐτύγχανε γὰρ ἔχων μάχαιραν, εἶπας τάδε· “δεκόμεθα, ὡς βασιλεῦ, τὰ διδοῦς.” περιγράφει τὴν μαχαίρην ἐς τὸ ἔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον· περιγράψας δὲ, ἐς τὸν κόλπον τρὶς ἀρυσάμενος τοῦ ἥλιου, ἀπαλ-
 138 λάσσετο αὐτός τε καὶ οἱ μετ’ ἑκίνουν. Οἱ μὲν δὴ ἀπῆσαν· τῷ δὲ βασιλεῖ σημαίνει τις τῶν παρέδρων οἶόν τι χρῆμα ποιήσει ὁ παῖς, καὶ ὡς σὺν νόῳ κείνων ὁ νεώτατος λάβοι τὰ διδόμενα· ὁ δὲ ταῦτα ἀκούσας, καὶ ὀξυνθεὶς, πέμπει ἐπ’ αὐτοὺς ἵππεας ἀπολέοντας. ποταμὸς δέ ἔστι ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύοντι οἱ τούτων τῶν ἀνδρῶν ἀπ’ Ἀργεος ἀπόγονοι σωτήρια· οὗτος, ἐπεὶ τε διέβησαν οἱ Τημενίδαι, μέγας οὕτω ἔρρυν ὥστε τοὺς ἵππεας μὴ οἶον τε γενέσθαι διαβῆναι. οἱ δὲ, ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης, οἴκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδίεω· ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἐν ἔκαστον ἔχον ἔξηκοντα φύλλα, ὁδμῆ τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων. ἐν τούτοισι καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποισι ἥλω, ὡς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων· ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων οὐρος κέεται, Βέρμιον οὖνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ ὄρμεώμενοι, ὡς ταύτην ἔσχον, κατεστρέ-
 139 φοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην. Ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περδίκκεω Ἀλέξανδρος ὥδε ἐγεγόνεε. Ἀμύντεω παῖς ἦν Ἀλέξανδρος· Ἀμύντης δὲ Ἀλκέτεω· Ἀλκέτεω δὲ πατὴρ ἦν Ἀέροπος· τοῦ δὲ Φίλιππος· Φιλίππου δὲ Ἀργαῖος· τοῦ δὲ Περδίκκης ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχὴν. ἐγεγόνεε μὲν δὴ ὥδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω.
 140 Ως δὲ ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ

Μαρδονίου, ἔλεγε τάδε· “ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος τάδε λέγει· ἐμοὶ ἀγγελίῃ ἥκει παρὰ βασιλέος λέγουσα οὕτω· Ἀθηναίοισι τὰς ἀμαρτάδας τὰς ἐς ἐμὲ ἐξ ἐκείνων γενομένας πάσας μετίημι· νῦν τε ὁδε, Μαρδόνιε, ποίεε· τοῦτο μὲν τὴν γῆν σφι ἀπόδος· τοῦτο δὲ, ἀλλην πρὸς ταύτη ἐλέσθων αὐτοὶ ἥντινα ἀν ἐθέλωσι ἔοντες αὐτόνομοι· ίρά τε πάντα σφι, ἵν δὴ βούλωνται γε ἐμοὶ ὁμολογέειν, ἀνόρθωσον, ὅσα ἔγω ἐνέπρησα. τούτων δὲ ἀπιγμένων, ἀναγκαίως ἔχει μοι ποιέειν ταῦτα, ἵν μὴ τὸ ὑμέτερον ἀντίον γένηται· λέγω δὲ ὑμῖν τάδε· νῦν τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλέϊ ἀνταειρόμενοι; οὕτε γὰρ ἀν ὑπερβάλοισθε οὕτε οἷοί τε ἔστε ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον· εἴδετε μὲν γὰρ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἔργα· πυνθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν παρ' ἐμοὶ ἐοῦσαν δύναμιν· ὥστε καὶ ἡν ἡμέας ὑπερβάλησθε, καὶ νικήσητε, (τούπερ ὑμῖν οὐδεμίᾳ ἐλπὶς εἴπερ εὖ φρονέετε,) ἀλλη παρέσται πολλαπλησίη. μὴ ὧν βούλεσθε παρισεύμενοι βασιλεῖ, στέρεσθαι μὲν τῆς χώρης, θέειν δὲ αἱὲ περὶ ὑμέων αὐτῶν· ἀλλὰ καταλύσασθε· παρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι, βασιλέος ταύτη ὡρμημένου. ἔστε ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμαιχμίην συνθέμενοι ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. Μαρδόνιος μὲν ταῦτα, ὡς Ἀθηναῖοι, ἐνετείλατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑμέας· ἔγω δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας ἐούσης ἐξ ἐμεῦ οὐδὲν λέξω· (οὐ γὰρ ἀν νῦν πρῶτον ἐκμάθοιτε·) προσχρήζω δὲ ὑμέων, πειθεσθαι Μαρδονίω· ἐνορέω γιρ ὑμῖν οὐκ οἷοισί τε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμέειν Ξέρξῃ· (εἰ γὰρ ἐνώρων τοῦτο ἐν ὑμῖν, οὐκ ἄν κοτε ἐς ἡμέας ἥλθον ἔχων λόγους τούσδε·) καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἡ βασιλέος ἐστὶ, καὶ χεὶρ ὑπερμήκης. ἡν ὧν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε, μεγάλα προτεινόντων ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι, δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων, ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημένων τῶν συμμάχων πάντων αἱέτε τε φθειρομένων μούνων, ἔξαίρετόν τι μεταίχμιον τὴν γῆν κεκτημένων. ἀλλὰ

πείθεσθε· πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ἀμαρτάδας ἀπιεὶς ἔθέλει φίλος γενέσθαι.”

141 Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα ἔλεξε· Λακεδαιμόνιοι δὲ πυθόμενοι ἥκειν Ἀλέξανδρον ἐς Ἀθήνας ἐς ὄμολογίην ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθηναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων, ὡς σφεας χρεόν ἔστι ἄμα τοῖσι ἄλλοισι Δωριεῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελοποννήσου ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε ἔδεισαν μὴ ὄμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐτίκα τέ σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους· καὶ δὴ συνέπιπτε ὥστε ὅμοῦ σφέων γίνεσθαι τὴν κατάστασιν· ἐπανέμειναν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι διατρίβοντες, εὖ ἐπιστάμενοι ὅτι ἐμελλον Λακεδαιμόνιοι πεύσεσθαι ἥκοντα παρὰ τοῦ βαρβάρου ἄγγελον ἐπ' ὄμολογίῃ, πυθόμενοι τε πέμψειν κατὰ τάχος ἀγγέλους· ἐπίτηδες ὥν ἐποίειν, ἐνδεικνύμενοι τοῖσι Λακε-

142 δαιμονίοισι τὴν ἑωτῶν γνώμην. ‘Ως δὲ ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, διαδεξάμενοι ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι· “ἡμέας δὲ ἐπέμψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομένους ὑμέων, μήτε νεώτερον ποιέειν μηδὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα, μήτε λόγους ἐνδέκεσθαι παρὰ τοῦ βαρβάρου· οὕτε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς οὕτε κόσμον φέρον οὕτε γε ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ δὴ καὶ διὰ πάντων ἥκιστα, πολλῶν εἴνεκα· ἐγείρατε γὰρ τόνδε τὸν πόλεμον ὑμεῖς, οὐδὲν ἡμέων βουλομένων, καὶ περὶ τῆς ὑμετέρης ἀρχῆς ὁ ἀγὼν ἐγένετο· νῦν δὲ φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε τούτων ἀπάντων αἰτίους γένεσθαι δουλοσύνης τοῖσι Ἑλλησι Ἀθηναίους, οὐδαμῶς ἀνασχετόν· οἵτινες αἰεὶ καὶ τὸ πάλαι φαίνεσθε πολλοὺς ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων· πιεζευμένοισι μέντοι ὑμῖν συναχθόμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν ἐστερήθητε διξῶν ἥδη καὶ ὅτι οἰκοφθόρησθε χρόνον ἥδη πολλόν· ἀντὶ τούτων δὲ ὑμῖν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγγέλλονται γυναικάς τε καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἄχρηστα οἰκετέων ἔχόμενα πάντα ἐπιθρέψειν, ἔστ’ ἀν ὁ πόλεμος ὅδε συνεστήκη.

μὴ δὲ ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδῶν ἀναγνώσῃ, λεγόντας τὸν Μαρδονίου λόγον· τούτῳ μὲν γὰρ ταῦτα ποιητέα ἔστι· τύραννος γὰρ ἐών τυράννῳ συγκατεργάζεται· ὑμῶν δέ γε οὐ ποιητέα, εἴπερ εὖ τυγχάνετε φρονέοντες, ἐπισταμένοισι ὡς βαρβάροισί ἔστι οὗτε πιστὸν οὕτε ἀληθὲς οὐδέν.” ταῦτα ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι.

’Αθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον ὑπεκρίναντο 143 τάδε· “καὶ αὐτοὶ τοῦτο γε ἐπιστάμεθα, ὅτι πολλαπλησίη ἔστι τῷ Μήδῳ δύναμις ἥπερ ἡμῖν· ὅστε οὐδὲν δέει τοῦτο γε ὀνειδίζειν· ἀλλ’ ὅμως ἐλευθερίης γλιχόμενοι ἀμυνεύμεθα οὕτω ὅκως ἀν καὶ δυνάμεθα· ὅμολογῆσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε σὺ ἡμέας πειρῶ ἀναπείθειν, οὕτε ἡμέας πεισόμεθα. νῦν δέ ἀπάγγελλε Μαρδονίῳ, ὡς Ἀθηναῖοι λέγουσι, ἔστ’ ἀν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἵη τῇπερ καὶ νῦν ἔρχεται, μήκοτε ὅμολογῆσειν ἡμέας Ξέρξῃ· ἀλλὰ θεοῖσι τε συμμάχοισι πίστινοί μιν ἐπέξιμεν ἀμυνόμενοι καὶ τοῦτο ἡρωσι· τῶν ἐκεῖνος οὐδεμίαν ὅπιν ἔχων, ἐνέπρησε τούς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλματα. σύ τε τοῦ λοιποῦ λόγους ἔχων τοιούσδε μὴ ἐπιφαίνεο· Ἀθηναίοισι, μηδὲ δοκέων χρηστὰ ὑπουργέειν ἀθέμιστα ἔρδειν παραίνεε· οὐ γάρ σε βουλόμεθα οὐδὲν ἄχαρι πρὸς Ἀθηναίων παθέειν, ἔόντα πρόξεινόν τε καὶ φίλον.” Πρὸς μὲν 144 Ἀλέξανδρον ταῦτα ὑπεκρίναντο· πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ Σπάρτης ἀγγέλους τάδε· “τὸ μὲν δεῖσαι Λακεδαιμονίους μὴ ὅμολογήσωμεν τῷ βαρβάρῳ, κάρτα ἀνθρωπῆιον ἦν· ἀτὰρ αἰσχρῶς γε οἴκατε, ἐξεπιστάμενοι τῶν Ἀθηναίων τὸ φρόνημα, ἀρρωδῆσαι· ὅτι οὕτε χρυσός ἔστι γῆς οὐδαμόθι τοσοῦτος οὕτε χώρη καλλεῖ καὶ ἀρετὴ μέγα ὑπερφέρουσα, τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι ἐθέλοιμεν ἀν μηδίσαντες καταδουλώσαι τὴν Ἑλλάδα· πολλά τε γάρ καὶ μεγάλα ἔστι τὰ διακωλύοντα ταῦτα μὴ ποιέειν, μηδὲ ἦν ἐθέλωμεν· πρῶτα μὲν καὶ μέγιστα, τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰκήματα ἐμπεπρησμένα τε καὶ συγκεχωσμένα· τοῖσι ἡμέας ἀναγκαῖς ἔχει τιμωρέειν ἐσ τὰ μέγιστα μᾶλλον,

ηπερ ὁμολογέειν τῷ ταῦτα ἐργασαμένῳ· αὐτὶς δὲ, τὸ
 Ἑλληνικὸν ἐὸν ὅμαιμόν τε καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ
 θεῶν ἰδρύματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι, ηθεά τε ὁμότρο-
 πα· τῶν προδότας γενέσθαι Ἀθηναίους οὐκ ἀν εὐ-
 ἔχοι. ἐπίστασθέ τε οὕτω, εἰ μὴ καὶ πρότερον ἐτυγ-
 χάνετε ἐπιστάμενοι· ἐστ' ἀν καὶ εἰς περιῆ Ἀθηναίων,
 μηδαμὰ ὁμολογήσοντας ἡμέας Ξέρξη· ὑμέων μέντοι
 ἀγάμεθα τὴν προνοίην τὴν ἐς ἡμέας ἔχουσαν, ὅτι
 προειδετε ἡμέων οἰκοφθορημένων οὕτω, ὥστε ἐπιθρέ-
 ψαι ἐθέλειν ἡμέων τοὺς οἰκέτας· καὶ ὑμῖν μὲν ἡ
 χάρις ἐκπεπλήρωται· ἡμέες μέντοι λιπαρήσομεν
 οὕτω ὅκως ἀν ἔχωμεν, οὐδὲν λυπέοντες ὑμέας· νῦν
 δὲ, ὡς οὕτω ἔχόντων, στρατιὴν ὡς τάχιστα ἐκπέμ-
 πετε· ὡς γὰρ ἡμέες εἰκάζομεν, οὐκ ἔκας χρόνου
 παρέσται ὁ βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμετέρην,
 ἀλλ' ἐπειδὰν τάχιστα πύθηται τὴν ἀγγελίην ὅτι
 οὐδὲν ποιήσομεν τῶν ἐκεῖνος ἡμέων προσεδέετο.
 πρὶν ὧν παρεῖναι ἐκεῖνον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἡμέας
 καιρός ἐστι προσβωθῆσαι ἐς τὴν Βοιωτίην.” οἱ μὲν,
 ταῦτα ὑποκριναμένων Ἀθηναίων ἀπαλλάσσοντο ἐς
 Σπάρτην.

To read that speech alone do you think
 all the labor of learning Greek

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ.

ΚΑΛΛΙΟΠΗ.

ΜΑΡΔΟΝΙΟΣ δὲ, ὡς οἱ ἀπονοστήσας Ἀλέξ-1
ανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὄρμηθεὶς ἐκ
Θεσσαλίης ἦγε τὴν στρατιὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθή-
νας· ὅκου δὲ ἐκάστοτε γίνοιτο, τούτους παρελάμβανε.
τοῦσι δὲ Θεσσαλίης ἥγεομένοισι οὔτε τὰ πρὸ τοῦ
πεπρηγμένα μετέμελε οὐδὲν, πολλῷ τε μᾶλλον
ἐπῆγον τὸν Πέρσην· καὶ συμπροέπεμψε τε Θώρηξ
ὁ Ληρισταῖος Ξέρξεα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ
φανεροῦ παρῆκε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἐπεὶ 2
δὲ πορευόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ
Θηβαῖοι κατελόμβανον τὸν Μαρδόνιον καὶ συνε-
βούλευον αὐτῷ, λέγοντες ὡς οὐκ εἴη χῶρος ἐπιτηδεώ-
τερος ἐνστρατοπέδενεσθαι ἐκείνου· οὐδὲ ἔων ἰέναι
ἐκαστέρω, ἀλλ' αὐτοῦ ιζόμενον ποιέειν ὅκως ἀμαχητὶ³
τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέψηται· “κατὰ μὲν γὰρ
τὸ ἵσχυρὸν Ἑλληνας ὄμοφρονέοντας, οἵπερ καὶ
πάρος ταῦτα ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι
καὶ ἅπασι ἀνθρώποισι· εἰ δὲ ποιήσεις τὰ ἡμεῖς
παραινέομεν,” ἔφασαν λέγοντες, “Ἐξεις ἀπόνως
ἄπαντα τὰ κείνων βουλεύματα· πέμπε χρήματα ἐς
τοὺς δυναστείοντας ἄνδρας ἐν τῇσι πόλισι· πέμπων
δὲ, τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις· ἐνθεῦτεν δὲ τοὺς μὴ τὰ
σὰ φρονέοντας ῥηγδίως μετὰ τῶν στασιωτέων κατα-
στρέψεαι.” οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον· ὁ δὲ οὐκ
ἐπείθετο, ἀλλά οἱ δεινός τις ἐνέστακτο ὥμερος τὰς
Ἀθήνας δεύτερα ἐλέειν· ἄμα μὲν ὑπ’ ἀγνωμοσύνης,

άμα δὲ πυρσοῖσι διὰ νῆσων ἐδόκεε βασιλέϊ δηλώσειν ἔοντι ἐν Σάρδισι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὃς οὐδὲ τότε ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὗρε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐν τε Σαλαμῖνι τοὺς πλείστους ἐπινθάνετο εἶναι, ἐν τε τῇσι νησισί· αἱρέει τε ἐρῆμον τὸ ἄστυ. ἡ δὲ βασιλέος αἱρεσις ἐς τὴν ύστεραίην τὴν Μαρδονίου ἐπιστρατήην δεκάμηνος ἐγένετο.

4 Ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνησι ἐγένετο ὁ Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μουρυχίδην ἄνδρα Ἐλλησπόντιον, φέροντα τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπόρθμευσε. ταῦτα δὲ τὸ δεύτερον ἀπέστελλε, προέχων μὲν τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνῶμας, ἐλπίζων δέ σφεας ὑπῆσειν τῆς ἀγωμοσύνης, ὡς δοριαλώτου ἐούσης πάσης τῆς Ἀττικῆς χώρης καὶ ἐούσης ἥδη ὑπὲρ οὐτῶν μὲν εἴνεκα ἀπέπεμψε Μουρυχίδην ἐς Σαλαμῖνα.

5 Ο δὲ, ἀπικόμενος ἐπὶ τὴν βουλὴν, ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου τῶν δὲ βουλευτέων Λυκίδης εἰπε γνώμην, ὡς οἱ ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι δεξαμένους τὸν λόγον τόν σφι Μουρυχίδης προφέρει, ἔξενεῖκα ἐς τὸν δῆμον· ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴ τε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου εἴ τε οἱ καὶ ταῦτα ἔανδανε· Ἀθηναῖοι δὲ αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἱ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὡς ἐπίθοντο, περιστάντες Λυκίδεα κατέλευσαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἐλλησπόντιον Μουρυχίδεα ἀπέπεμψαν ἀστινέα· γενομένου δὲ θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδεα, πυνθάνονται τὸ γυνόμενον αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων· διακελευσαμένη δὲ γυνὴ γυναικὶ, καὶ παραλαβούσα, ἐπὶ τὴν Λυκίδεω οἰκίην ἥσπαν αὐτοκελέεις, καὶ κατὰ μὲν ἔλευσαν αὐτοῦ τὴν γυναικα κατὰ δὲ τὰ τέκνα.

6 Ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν οἱ Ἀθηναῖοι ὥδε· ἔως μὲν προσεδέκοντο τὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἥξειν τιμωρήσοντά σφι, οἱ δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερά τε καὶ σχολαίτερα

ἐποίεον, ὁ δὲ ἐπιών καὶ δὴ ἐν τῇ Βοιωτίῃ ἐλέγετο εἶναι, οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσαντό τε πάντα καὶ αὐτὸὶ διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα· ἐς Λακεδαίμονά τε ἐπεμπον ἀγγέλους, ἀμα μὲν μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ὅτι περιεῖδον ἐμβαλόντα τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀλλ’ οὐ μετά σφεων ἡντίασαν ἐς τὴν Βοιωτίην, ἀμα δὲ ὑπομνήσοντας ὅσα σφι ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μεταβαλοῦσι δώσειν προεῖπαί τε, ὅτι εἰ μὴ ἀμυνεῦσι Ἀθηναίοισι, ὡς καὶ αὐτοί τινα ἀλεωρὴν εὐρήσονται. οἱ γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὅρταζόν τε τοῦτον τὸν χρόνον καὶ σφι ἦν Ὑακίνθια· περὶ πλείστου δὲ ἥγον τὰ τοῦ θεοῦ πορσύνειν· ἀμα δὲ τὸ τεῖχός σφι τὸ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον· καὶ ἥδη ἐπάλξεις ἐλάμβανε.

‘Ος δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι 7 οἱ ἀπ’ Ἀθηναίων ἀμα ἀγόμενοι ἐκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ ἐκ Πλαταιέων, ἔλεγον τάδε ἐπελθόντες ἐπὶ τοὺς ἐφόρους· “ἐπεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν βασιλεὺς ὁ Μήδων, τοῦτο μὲν τὴν χώρην ἀποδιδοῖ, τοῦτο δὲ συμμάχους ἐθέλει ἐπ’ ἵση τε καὶ ὄμιγή ποιήσασθαι, ἀνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης· ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώρην πρὸς τῇ ἡμετέρῃ διδόναι τὴν ἀν αὐτοὶ ἐλώμεθα, ἡμεῖς δὲ Δία τε Ἐλλήνιον αἰδεσθέντες καὶ τὴν Ἐλλάδα δεινὸν ποιεύμενοι προδοῦναι, οὐ κατανέσαμεν, ἀλλὰ ἀπειπάμεθα, καίπερ ἀδικεόμενοι ὑπ’ Ἐλλήνων καὶ καταπροδιδόμενοι, ἐπιστάμενοί τε δτι κερδαλεώτερόν ἐστι ὄμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἥπερ πολεμέειν· οὐ μὲν οὐδὲ ὄμολογήσομεν ἐκόντες εἶναι. καὶ τὸ μὲν ἀπ’ ἡμέων οὕτω ἀκίβδηλον ἐὸν νέμεται ἐπὶ τοὺς Ἐλληνας· ὑμεῖς δὲ, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην· τότε ἀπικόμενοι μὴ ὄμολογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεί τε ἐξεμάθετε τὸ ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι οὐδαμὰ προδώσομεν τὴν Ἐλλάδα, καὶ διότι τεῖχος ὑμῖν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλαυνόμενον ἐν τέλει ἐστι, καὶ δὴ λόγον οὐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιέεσθε· συνθέμενοί τε ἡμῖν τὸν Πέρσην

ἀντιώσεσθαι ἐς τὴν Βοιωτίην προδεδώκατε, περιέδετέ τε ἐσβαλόντα ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸν βάρβαρον. ἐς μέν νυν τὸ παρεὸν Ἀθηναῖοι ὑμῖν μηνίουσι· οὐ γάρ ἐποιήσατε ἐπιτηδέως· νῦν δὲ ὅτι τάχος στρατιὴν ἅμα ἡμῖν ἐκέλευσαν ὑμέας ἐκπέμπειν, ὡς ἀν τὸν βάρβαρον δεκώμεθα ἐν τῇ Ἀττικῇ· ἐπειδὴ γάρ ἡμάρτομεν τῆς Βοιωτίης, τῆς γε ἡμετέρης ἐπιτηδεώτατόν ἐστι ἐμμαχέσασθαι τὸ Θριάσιον πεδίον.”

8 Ὡς δὲ ἄρα ἥκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς τὴν ὑστεραίην ὑποκρίνασθαι· τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἐς τὴν ἑτέρην. τοῦτο καὶ ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐποίεον, ἐξ ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλόμενοι· ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθμὸν ἐτείχεον, σπουδὴν ἔχοντες πολλὴν πάντες Πελοποννήσιοι· καὶ σφι ἦν πρὸς τέλει. οὐδὸν ἔχω εἶπαι τὸ αἴτιον, διότι ἀπικομένου μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας σπουδὴν μεγάλην ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὥρην ἐποιήσαντο οὐδεμίαν, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμός σφι ἐτείχιστο, καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἔτι δέεσθαι οὐδέν· ὅτε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττικὴν, οὐκω ἀπετείχιστο· ἐργάζοντο δὲ μεγάλως καταρρωδήκοτες τοὺς Πέρσας.

9 Τέλος δὲ, τῆς τε ὑποκρίσιος καὶ ἐξόδου τῶν Σπαρτιητέων ἐγένετο τρόπος τοιόσδε· τῇ προτεραίῃ τῆς ὑστάτης καταυτάσιος μελλούσης ἐσεσθαι, Χίλεος, ἀνὴρ Τεγεήτης, δυνάμενος ἐν Λακεδαιμονι μέγιστα ξείνων, τῶν ἐφόρων ἐπύθετο πάντα λόγον τὸν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἐλεγον· ἀκούσας δὲ ὁ Χίλεος ἐλεγε ἄρα σφι τάδε· “οὗτο ἔχει, ἄνδρες ἐφοροι· Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων τῷ δὲ βαρβάρῳ συμμάχων, καίπερ τείχεος διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμένου καρτεροῦ, μεγάλαι κλισιάδες ἀναπεπτέαται ἐς τὴν Πελοπόννησον τῷ Πέρσῃ. ἀλλ’ ἐσακούσατε, πρίν τι ἄλλο 10 Ἀθηναίοισι δόξαι σφίλμα φέρον τῇ Ἑλλάδι.” Ο μέν σφι ταῦτα συνεβούλευε· οἱ δὲ φρενὶ λαβόντες τὸν λόγον, αὐτίκα, φράσαντες οὐδὲν τοῖσι ἀγγέλοισι

τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τῶν πολίων, νυκτὸς ἔτι ἐκπέμπουσι πεντακισχιλίους Σπαρτιητέων, [καὶ ἐπτὰ περὶ ἔκαστον τάξαντες τῶν εἰλάτων,] Παυσανίη τῷ Κλεομβρότου ἐπιτρέφαντες ἔξαγειν. ἐγένετο μέν νυν ἡ ἡγεμονίη Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἀλλ' ὁ μὲν ἦν ἔτι παῖς, ὁ δὲ τούτου ἐπίτροπός τε καὶ ἀνεψιός· Κλεόμβροτος γὰρ, ὁ Παυσανίεω μὲν πατὴρ Ἀναξανδρίδεω δὲ παῖς, οὐκέτι περιῆν· ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τὴν στρατιὴν τὴν τὸ τεῖχος δείμασαν, μετὰ ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον τινὰ βιοὺς ἀπέθανε. (ἀπῆγε δὲ τὴν στρατιὴν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ διὰ τόδε· θυομένῳ οἱ ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, ὁ ἥλιος ἀμαυρώθη ἐν τῷ οὐρανῷ.) προσαιρέεται δὲ ἔωστῷ Παυσανίης Εὐρυάνακτα τὸν Δωριέος, ἄνδρα οἰκίης ἔόντα τῆς αὐτῆς. Οἱ μὲν δὴ σὺν Παυσανίῃ 11 ἔξεληλύθεσαν ἔξω Σπάρτης· οἱ δὲ ἄγγελοι, ὡς ἡμέρη ἐγεγόνεε, οὐδὲν εἰδότες περὶ τῆς ἔξόδου ἐπῆλθον ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὴν ἔωστον ἔκαστος· ἐπελθόντες δὲ ἐλεγον τάδε· ὑμεῖς μὲν, ὡς Λακεδαιμόνιοι, αὐτοῦ τῆδε μένοντες Υακίνθιά τε ἄγετε καὶ παιζετε καταπροδόντες τοὺς συμμάχους· Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἀδικεόμενοι ὑπὸ ὑμέων, χήτι συμμάχων καταλύσονται τῷ Πέρσῃ οὕτω ὅκως ἀν δύνωνται· καταλυσάμενοι δὲ, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι σύμμαχοι βασιλέος γινόμεθα, συστρατευσόμεθα ἐπὶ τὴν ἀν ἐκεῖνοι ἔξηγέωνται· ὑμεῖς δὲ τὸ ἐνθεῦτεν μαθήσεσθε ὅκοιον ἀν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαίνη·” ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγγέλων, οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ' ὅρκου, καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ἐν Ὁρεστεύῳ στείχοντας ἐπὶ τοὺς ξείνους· (ξείνους γὰρ ἐκάλεον τοὺς βαρβάρους·) οἱ δὲ ὡς οὐκ εἰδότες ἐπειρώτεον τὸ λεγόμενον, ἐπειρόμενοι δὲ ἔξέμαθον πᾶν τὸ ἔον· ὥστε ἐν θώματι γενόμενοι, ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην διώκοντες· σὺν δέ σφι, τῶν περιοίκων Λακεδαιμονίων λογάδες πεντακισχίλιοι ὅπλιται τῶντὸ τοῦτο ἐποίεον.

12 Οἱ μὲν δὴ ἐσ τὸν Ἰσθμὸν ἡπείγοντο. Ἀργεῖοι δὲ, ἐπεὶ τε τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Πανσανίεω ἔξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα, τῶν ἡμεροδρόμων ἀνευρόντες τὸν ἄριστον, ἐσ τὴν Ἀττικὴν, πρότερον αὐτοὶ Μαρδονίῳ ὑποδεξάμενοι σχήσειν τὸν Σπαρτιήτην μὴ ἔξιέναι. ὃς ἐπεὶ τε ἀπίκετο ἐσ τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε. “Μαρδόνιε, ἔπειμψάν με Ἀργεῖοι φράσοντά τοι ὅτι ἐκ Λακεδαιμονος ἔξεληλυθε ἡ νεότης, καὶ ὡς οὐδενατοὶ αὐτὴν ἵσχειν εἰσὶ Ἀργεῖοι μὴ οὐκ ἔξιέναι. πρὸς ταῦτα τύγχανε εὖ βουλευόμενος.” Ὁ μὲν δὴ, εἴπας ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὄπίσω. Μαρδόνιος δὲ οὐδαμῶς ἔτι πρόθυμος ἦν μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὡς ἥκουσε ταῦτα. πρὶν μέν νυν ἡ πυθέσθαι, ἀνεκώχευε, θέλων εἰδέναι τὸ παρ' Ἀθηναίων ὄκοιον τι ποιήσουσι· καὶ οὐτε ἐπήμαινε οὐτε ἐσίνετο γῆν τὴν Ἀττικὴν, ἐλπίζων διὰ παντὸς τοῦ χρόνου ὅμολογήσειν σφέας. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, πρὶν ἡ τοὺς μετὰ Πανσανίεω ἐσ τὸν Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν, ὑπεξεχώρεε ἐμπρῆσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ κού τι ὄρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἡ τῶν οἰκημάτων ἡ τῶν ἵρων, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας. ἔξήλαυνε δὲ τῶνδε εἴνεκεν, ὅτι οὐτε ἵππασύμη ἡ χώρη ἦν ἡ Ἀττικῇ, εἴ τε νικῶτο συμβαλὼν ἀπάλλαξι οὐκ ἦν ὅτι μὴ κατὰ στεινὸν, ὥστε καὶ ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἵσχειν. ἐβούλευετο ὅν, ἐπαναχωρήσας ἐσ τὰς Θήβας, συμβαλεῖν πρὸς πόλι τε φιλίη καὶ χώρῃ ἵππασύμη.

13 Μαρδόνιος μὲν δὴ ὑπεξεχώρεε· ἥδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἔόντι αὐτῷ ἥλθε ἀγγελίη, πρόδρομον ἄλλην στρατιὴν ἥκειν ἐσ Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους πυθόμενος δὲ ταῦτα ἐβούλευτο, θέλων εἴ κως τούτους πρῶτον ἔλοι· ὑποστρέψας δὲ τὴν στρατιὴν ἥγε ἐπὶ τὰ Μέγαρα· ἡ δὲ ἵππος προελθοῦσα κατιππάσατο χώρην τὴν Μεγαρίδα. (ἐσ ταύτην δὴ ἐκαστάτω τῆς Εὐρώπης τὸ πρὸς ἥλιου δύνοντος ἡ Περσικὴ αὐτῇ 15 στρατιὴ ἀπίκετο.) Μετὰ δὲ ταῦτα, Μαρδονίῳ ἥλθ.

ἀγγελίη ὡς ἀλλεῖς εἴησαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ· οὗτοι δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δεκελέης· οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους τῶν Ἀσωπίων· οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἤγεοντο ἐς Σφενδαλέας· ἐνθεῦτεν δὲ ἐς Τανάγρην· ἐν Τανάγρῃ δὲ νύκτα ἐναυλισάμενος, καὶ τραπόμενος τῇ ὑστεραίῃ ἐς Σκῶλον, ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν· ἐνθαῦτα δὲ τῶν Θηβαίων καίπερ μηδιζόντων ἔκειρε τοὺς χώρους, οὕτι κατὰ ἔχθος αὐτῶν, ἀλλ’ ὑπ’ ἀναγκαίης μεγάλης ἔχόμενος. βουλόμενος ἔρυμά τε τῷ στρατῷ ποιήσασθαι, καὶ ἦν συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαίνη ὄκοιόν τι ἐθέλοι, κρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρῆκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθρέων παρὰ Υσιάς· κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιῦδα γῆν, παρὰ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον· οὐ μέντοι τό γε τεῦχος τοσοῦτον ἐποιέετο, ἀλλ’ ὡς ἐπὶ δέκα σταδίους μάλιστά κη μέτωπον ἔκαστον.

Ἐχόντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων, 16 Ἀτταγίνος ὁ Φρύνωνος, ἀνὴρ Θηβαῖος, παρασκευασάμενος μεγάλως, ἐκάλεε ἐπὶ ξεύνια αὐτὸν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Πέρσέων τοὺς λογιμωτάτους· κληθέντες δὲ οὗτοι ἐποντο· ἦν δὲ τὸ δεῖπνον ποιεύμενον ἐν Θήβησι. τὰ δὲ ἥδη τὰ ἐπίλοιπα ἥκουν Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὁρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ πρώτα ἐν Ὁρχομενῷ· ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγίνου ἐπὶ τὸ δεῖπνον τοῦτο· κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα· καὶ σφεων οὐ χωρὶς ἐκατέρους κλῖναι, ἀλλὰ Πέρσην τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἐκάστη· ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, διαπινόντων, τὸν Πέρσην τὸν ὄμοκλινον, Ἐλλάδα γλῶσσαν ιέντα, εἴρεσθαι αὐτὸν ὄποδαπός ἐστι; αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς εἴη Ὁρχομένιος· τὸν δὲ εἰπεῖν· “ἐπεὶ νῦν ὄμοτράπεζός τέ μοι καὶ ὄμόσπονδος ἔγένεο, μνημόσυνά τοι γνώμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω, ἵνα καὶ προειδὼς αὐτὸς περὶ σεωντοῦ βουλεύεσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα· ὄρᾶς τούτους

τοὺς δαινυμένους Πέρσας, καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἐλίπομεν ἐπὶ τῷ πόταμῷ στρατοπεδευόμενον; τούτων πάντων ὅφει, ὀλίγου τινὸς χρόνου διελθόντος, ὀλίγους τινὰς τοὺς περιγενομένους.” ταῦτα τε ἄμα τὸν Πέρσην λέγειν, καὶ μετιέναι πολλὰ τῶν δακρύων· αὐτὸς δὲ θωμάσας τὸν λόγον, εἰπεῖν πρὸς αὐτόν· “οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦτα χρεόν ἔστι λέγειν, καὶ τοῖσι μετ’ ἑκεῖνον ἐν αὐτῇ ἔοντι Περσέων;” τὸν δὲ μετὰ ταῦτα εἰπεῖν· “ξεῖνε, ὁ τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ οὐδὲ γάρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδείς· ταῦτα δὲ Περσέων συχνοὶ ἐπιστάμενοι ἐπόμεθα ἀναγκαίη ἐνδεδεμένοι· ἔχθιστη δὲ ὁδύνη ἔστι τῶν ἐν ἀνθρώποισι αὐτῇ, πολλὰ φρονέοντα μηδενὸς κρατέειν· ταῦτα μὲν τοῦ Ὀρχομενίου Θερσάνδρου ἥκουν, καὶ τάδε πρὸς τούτοισι, ως αὐτὸς αὐτίκα λέγοι ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἦ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τὴν μάχην.

17 Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευομένου, οἱ μὲν ἄλλοι παρείχοντο ἀπαντες στρατὴν, καὶ συνεσέβαλον ἐς Ἀθήνας ὅσοιπερ ἐμήδιζον Ἑλλήνων τῶν ταύτης οἰκημένων· μοῦνοι δὲ Φωκέες οὐ συνεσέβαλον· ἐμήδιζον γὰρ δὴ σφόδρα καὶ οὗτοι, οὐκ ἔκοντες ἀλλ’ ὑπ’ ἀναγκαίης· ήμέρησι δὲ οὐ πολλῆσι μετὰ τὴν ἀπιξεν τὴν ἐς Θήβας ὕστερον, ἥλθον αὐτῶν ὅπλιται χίλιοι· ἥγε δὲ αὐτὸς Ἀρμοκύδης ἀνὴρ τῶν αστῶν δοκιμώτατος· ἐπεὶ δὲ ἀπίκατο καὶ οἵτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἵππεας, ἐκέλευσέ σφεας ἐπ’ ἔωυτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ὥζεσθαι· ἐπεὶ δὲ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα παρῆν ἡ ἵππος ἀπασα· μετὰ δὲ ταῦτα, διεξῆλθε μὲν διὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ μετὰ Μήδων ἔοντος φήμη, ως κατακοντεῖ σφέας· διεξῆλθε δὲ δὶ αὐτῶν Φωκέων τῶντὸ τοῦτο· ἔνθα δή σφι ὁ στρατηγὸς Ἀρμοκύδης παραίνεε λέγων τοιάδε· “ὦ Φωκέες, πρόδηλα γάρ ὅτι ἡμέας οὗτοι οἱ ἀνθρωποι μέλλουσι προόπτω

θανάτῳ δώσειν, διαβεβλημένους ὑπὸ Θεσσαλῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάζω· νῦν ὅν ἄνδρα πάντα τινὰ ὑμέων χρεόν ἔστι γενέσθαι ἀγαθόν· κρέσσον γάρ ποιεῦντάς τι καὶ ἀμυνομένους τελευτῆσαι τὸν αἰώνα, ἥπερ παρέχοντας διαφθαρῆναι αἰσχύστῳ μόρῳ· ἀλλὰ μαθέτω τις αὐτῶν ὅτι ἔοντες βάρβαροι ἐπὶ Ἑλλησι ἄνδρασι φόνον ἔρ-
ραψαν.” Ὁ μὲν ὅν ταῦτα παραίνεε· οἱ δὲ ἵππεες, 18
ἐπεὶ τέ σφεας ἐκυκλώσαντο, ἐπήλαυνον ὡς ἀπολεῦν-
τες, καὶ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὡς ἀπήσοντες· καί
κού τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ ἀντίοι ἔστασαν, πάντη
συστρέψαντες ἔωντος καὶ πυκνώσαντες ὡς μάλιστα·
ἐνθαῦτα οἱ ἵπποται ὑπέστρεφον, καὶ ἀπήλαυνον
ὅπίσω. οὐκ ἔχω δὲ ἀτρεκέως εἰπεῖν, οὕτε εἰ ἥλθον
μὲν ἀπολέοντες τοὺς Φωκέας δεηθέντων Θεσσαλῶν,
ἐπεὶ δὲ ὥρων πρὸς ἀλέξησιν τραπομένους, δείσαντες
μὴ καὶ σφίσι γένηται τρώματα οὕτω δὴ ἀπήλαυνον
ὅπίσω· ὡς γάρ σφι ἐνετείλατο Μαρδόνιος· οὐτ' εἰ
αὐτῶν πειρθῆναι ἥθέλησε εἰ τι ἀλκῆς μετέχουσι· ὡς
δὲ ὅπίσω ἀπήλαυνον οἱ ἵπποται, πέμψας Μαρδόνιος
κήρυκα ἔλεγε τάδε· “θαρσέετε, ὃ Φωκέες· ἄνδρες
γάρ ἐφάνητε ἔοντες ἀγαθοὶ, οὐκ ὡς ἐγὼ ἐπυνθανόμην·
καὶ νῦν προθύμως φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον· εὐερ-
γεσίησι γάρ οὐ νικήστε οὕτε ὅν ἐμὲ, οὕτε βασιλέα·”
τὰ περὶ Φωκέων μὲν ἐς τοσοῦτο ἔγένετο.

Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἥλθον, ἐν 19
τούτῳ ἐστρατοπεδεύοντο· πινθανόμενοι δὲ ταῦτα οἱ
λοιποὶ Πελοποννήσιοι τοῦτι τὰ ἀμείνω ἕανδανε, οἱ
δὲ καὶ ὄρεοντες ἔξιόντας Σπαρτιῆτας, οὐκ ἐδικαίευν
λείπεσθαι τῆς ἔξόδου Λακεδαιμονίων. ἐκ δὴ ὅν
τοῦ Ἰσθμοῦ, καλλιερησάντων τῶν ἵρων, ἐπορεύ-
οντο πάντες καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσῖνα· ποι-
ήσαντες δὲ καὶ ἐνθάῦτα ἵρα, ὡς σφι ἐκαλλιέρεε, τὸ
πρόσω ἐπορεύοντο, Ἀθηναῖοι δὲ ἀμά αὐτοῖσι δια-
βάντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος συμμιγέντες δὲ ἐν Ἐλευ-
σῖνι. ὡς δὲ ἄρα ἀπίκοντο τῆς Βοιωτίης ἐς Ἐρυθρὰς,
ἔμαθόν τε δὴ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ στρα-

τοπεδευομένους, φρασθέντες δὲ τοῦτο ἀντετάσσοντο
 20 ἐπὶ τῆς ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δὲ,
 ὡς οὐ κατέβαινον οἱ Ἑλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ἐς
 αὐτοὺς πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἵππαρχες Μασίστιος,
 εὐδοκιμέων παρὰ Πέρσησι, (τὸν Ἑλληνες Μακίστιον
 καλέουσι,) ἵππον ἔχων Νισαῖον, χρυσοχάλινόν τε
 καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς· ἐνθαῦτα ὡς προσ-
 ἥλασαν οἱ ἵπποται πρὸς τοὺς Ἑλληνας, προσέβαλ-
 λον κατὰ τέλεα· προσβάλλοντες δὲ κακὰ μεγάλα
 21 ἐργάζοντο, καὶ γυναικάς σφέας ἀπεκάλεον. Κατὰ
 συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες ἢ τὸ ἐπι-
 μαχώτατον ἦν τοῦ χωρίου παντός· καὶ πρόσοδος
 μάλιστα ταύτη ἐγίνετο τῇ ἵππῳ· προσβαλούσσης ὧν
 τῆς ἵππου, οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἐπειπον ἐπὶ τοὺς
 στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα· ἀπικόμενος δὲ ὁ
 κήρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε· “Μεγαρέες λέγουσι·
 ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, οὐ δυνατοί εἴμεν τὴν Περ-
 σέων ἵππον δέκεσθαι μοῦνοι, ἔχοντες στάσιν ταύτην
 ἐς τὴν ἔστημεν ἀρχήν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρή τε
 καὶ ἀρετῇ ἀντέχομεν, καίπερ πιεζέμενοι· νῦν τε, εἰ
 μή τινας ἄλλους πέμψετε διαδόχους τῆς τάξιος, ἵστε
 ἡμέας ἐκλείψοντας τὴν τάξιν.” ὁ μὲν δῆ σφι ταῦτα
 ἀπήγγειλε· Παυσανίης δὲ ἀπεπειράτο τῶν Ἑλλήνων,
 εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθελοῦται ἵέναι τε ἐς τὸν
 χῶρον τοῦτον, καὶ τάσσεσθαι διάδοχοι Μεγαρεῦσι·
 οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων, Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο,
 καὶ Ἀθηναίων οἱ τριηκόσιοι λογάδες τῶν ἐλοχήγεε
 22 Ολυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος. Οὗτοι ἦσαν οἱ τε
 ὑποδεξάμενοι, καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων τῶν παρεόντων
 Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τοὶς τοξότας προσ-
 ελόμενοι· μαχομένων δέ σφεων ἐπὶ χρόνον, τέλος
 τοιόνδε ἐγένετο τῆς μάχης· προσβαλλούσσης τῆς
 ἵππου κατὰ τέλεα, ὁ Μασίστιος προέχων τῶν ἄλλων
 ἵππος βάλλεται τοξεύματι τὰ πλευρά· ἀλγήσας δὲ,
 ἵσταται τε ὄρθος καὶ ἀποσείεται τὸν Μασίστιον·
 πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο· τόν

τε δὴ ἵππον αὐτοῦ λαμβάνοντι καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνοντι, κατ’ ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι· ἐνεσκεύαστο γὰρ οὕτω· ἐντὸς θώρηκα εἶχε χρύσεον λεπιδώτον· κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος κιθῶνα φουνίκεον ἐνδεδύκεε· τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα, ἐποίειν οὐδέν· πρίν γε δὴ μαθῶν τις τὸ ποιεύμενον, παίει μιν ἐς τὸν ὄφθαλμόν· οὕτω δὴ ἐπεσέ τε καὶ ἀπέθανε. ταῦτα δέ κως γυνόμενα ἐλελήθεε τοὺς ἄλλους ἵππέας· οὕτε γὰρ πεσόντα μιν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου οὔτε ἀποθηῆσκοντα· ἀναχωρήσιός τε γυνομένης καὶ ὑποστροφῆς οὐκ ἔμαθον τὸ γενόμενον, ἐπεί τε δὲ ἐστησαν, αὐτίκα ἐπόθεσαν, ὡς σφεας οὐδεὶς ἦν ὁ τάσσων· μαθόντες δὲ τὸ γεγονὸς, διακελευσάμενοι ἥλαυνον τοὺς ἵππους πάντες, ὡς ἀν τὸν γε νεκρὸν ἀνελοίατο. Ἰδόντες δὲ 23 οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελαύνοντας τοὺς ἵππέας, ἀλλ’ ἀμα πάντας, τὴν ἄλλην στρατιὴν ἐπεβώσαντο· ἐν φῷ δὲ ὁ πεζὸς ἄπας ἐβώθεε, ἐν τούτῳ μάχῃ ὁξεῖα περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἔως μέν νυν μοῦνοι ἥσαν οἱ τριηκόσιοι, ἐσπούντο τε πολλὸν καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλειπον· ὡς δέ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησαν, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἵπποται ὑπέμενον, οὐδὲ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν ἀνελέσθαι· ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλους προσαπόλεσαν τῶν ἵππέων. ἀποστήσαντες ὅν δον τε δύο στάδια, ἐβουλεύοντο ὅ τι χρεὸν εἴη ποιεειν; ἐδόκεε δέ σφι, ἀναρχῆς ἐούσης, ἀπελαύνειν παρὰ Μαρδόνιον. Ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ 24 στρατόπεδον, πένθος ἐποιήσαντο Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον, σφέας τε αὐτοὺς κείροντες καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποξύγια, οἷμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ· ἄπασαν γὰρ τὴν Βοιωτίην κατεῖχε ἡχώ· ὡς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετά γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου παρά τε Πέρσησι καὶ βασιλεῖ. Οἱ μέν νυν βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ 25 ἀποθανόντα ἐτίμων Μασίστιον· οἱ δὲ Ἑλληνες, ὡς τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλλουσαν καὶ δεξάμενοι ὥσαντο, ἐθάοσησάν τε πολλῷ μᾶλλον, καὶ πρῶτα

μὲν ἐς ἄμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρὸν παρὰ τὰς τάξις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν θέης ἄξιος, μεγάθεος εἶνεκα καὶ κάλλεος· τῶν δὲ εἶνεκα καὶ ταῦτα ἐποίευν· ἐκλείποντες τὰς τάξις ἐφοίτεον θεησόμενοι Μασίστιον· μετὰ δὲ, ἔδοξε σφι ἐπικαταβῆναι ἐς Πλαταιάς· ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἐών ἐπιτηδεώτερός σφι ἐνστρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταιϊκὸς τοῦ Ἐρυθραίου, τά τε ἄλλα, καὶ εὐδρότερος· ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον, καὶ ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην τὴν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐοῦσαν, ἔδοξε σφι χρεὸν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι· ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, ἤσταν διὰ τῆς ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος παρὰ Υσιὰς ἐς τὴν Πλαταιϊδα γῆν, ἀπικόμενοι δὲ ἐτάσσοντο κατὰ ἔθνεα πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος, διὰ ὅχθων τε οὐκ ὑψηλῶν καὶ ἀπέδου χωρίου.

26 Ἐνθαῦτα ἐν τῇ διατάξι ἐγένετο λόγων πολλὸς ὀθισμὸς Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων· ἐδικαίευν γὰρ αὐτοὶ ἐκάτεροι ἔχειν τὸ ἔτερον κέρας, καὶ καὶνὰ καὶ παλαιὰ παραφέροντες ἔργα. τοῦτο μὲν οἱ Τεγεῆται ἔλεγον τάδε· “ἡμεῖς αἰεὶ κοτε ἀξιεύμεθα ταῦτης τῆς τάξιος ἐκ τῶν συμμάχων ἀπάντων, ὅσαι ἥδη ἔξοδοι κοιναὶ ἐγένοντο Πελοποννησίοισι καὶ τὸ παλαιὸν καὶ τὸ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ τε Ἡρακλεῖδαι ἐπειρώντο μετὰ τὸν Εὐρυσθέος θάνατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε εὐρόμεθα τοῦτο διὰ πρῆγμα τοιόνδε· ἐπεὶ μετὰ Ἀχαιῶν καὶ Ιώνων τῶν τότε ἐόντων ἐν Πελοποννήσῳ, ἐκβοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἵζομεθα ἀντίοι τοῦσι κατιοῦσι· τότε ὅν λόγος “Υλλον ἀγορεύσασθαι, ὡς χρεὸν εἴη τὸν μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ μη ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντα· ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννησίου στρατοπέδου, τὸν ἀν σφέων αὐτὸν κρίνωσι εἶναι ἀριστον τοῦτον οἱ μουνομαχῆσαι ἐπὶ διακειμένοισι. ἔδοξε τε τοῦσι Πελοποννησίοισι ταῦτα εἶναι ποιητέα, καὶ ἔταμον ὄρκια ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε· ἦν μὲν “Υλλος νικήσῃ τὸν Πελοποννησίων ἥγεμόνα,

κατιέναι Ἡρακλείδας ἐπὶ τὰ πατρῶια· ἦν δὲ νικηθῆ, τὰ ἔμπαλιν Ἡρακλείδας ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ ἀπάγειν τὴν στρατιήν· ἐκατόν τε ἐτέων μὴ ζητῆσαι κάτοδον ἐς Πελοπόννησον. προεκρίθη τε δὴ ἐκ πάντων συμμάχων ἐθελοντῆς Ἐχεμος ὁ Ἡερόπου, τοῦ Φηγέος, στρατηγός τε ἐὼν καὶ βασιλεὺς ἡμέτερος· καὶ ἐμοννομάχηστέ τε καὶ ἀπέκτεινε "Υλλον· ἐκ τούτου τοῦ ἔργου εύρόμεθα ἐν τοῖσι Πελοποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα μεγάλα, τὰ διατελέομεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρεος τοῦ ἐτέρου αἰεὶ ἡγεμονεύειν κοινῆς ἔξόδου γινομένης· ὑμῖν μέν νυν, ὡς Λακεδαιμόνιοι, οἵκ ἀντιεύμεθα· ἀλλὰ διδόντες αἴρεσιν ὄκοτέρουν βούλεσθε κέρεος ἄρχειν, παρίεμεν· τοῦ δὲ ἐτέρου φαμὲν ἡμέας ἱκιέεσθαι ἡγεμονεύειν, κατάπερ ἐν τῷ πρόσθε χρόνῳ. χωρὶς τε τούτου τοῦ ἀπηγγημένου ἔργου, ἀξιονικότεροι εἰμεν 'Αθηναίων ταύτην τὴν τάξιν ἔχειν· πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ εὖ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν, ἄνδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδαται, πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους· οὕτω δὲ ἡμέας δίκαιον ἔχειν τὸ ἐτερον κέρας, ἥπερ 'Αθηναίους· οὐ γάρ σφί ἔστι ἔργα οἴλα περ ἡμῖν κατεργασμένα, οὕτω δὲ καὶ οὔτε παλαιά·"

Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· 'Αθηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα 27 ὑπεκρίναντο τάδε· "ἐπιστάμεθα μὲν σύνοδον τὴνδε μάχης εἴνεκα συλλεγῆναι πρὸς τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων. ἐπεὶ δὲ ὁ Τεγεήτης προέθηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τὰ ἐκατέροισι ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατέργασται χρηστὰ, ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλώσαι πρὸς ὑμέας, ὅθεν ἡμῖν πατρῶιόν ἔστι, ἐοῦσι χρηστοῖσι αἰεὶ, πρώτοισι εἴναι μᾶλλον ἡ Ἀρκάσι· Ἡρακλείδας τῶν οὕτοι φασὶ ἀποκτεῖναι τὸν ἡγεμόνα ἐν 'Ισθμῷ, τοῦτο μὲν τούτους πρότερον ἐξελαυνομένους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων ἐς τοὺς ἀπικοίατο φεύγοντες δουλοσύνην πρὸς Μυκηναίων, μοῦνοι ὑποδεξάμενοι, τὴν Εἰρυσθέος ὕβριν κατείλομεν, σὺν κείνοισι μάχῃ νικήσαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον·

τοῦτο δὲ, Ἀργείους τοὺς μετὰ Πολυνείκεος ἐπὶ Θήβας ἐλάσαντας, τελευτήσαντας τὸν αἰώνα καὶ ἀτάφους κειμένους, στρατευσάμενοι ἐπὶ τοὺς Καδμείους, ἀνελέσθαι τε τοὺς νεκρούς φαμεν καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρης ἐν Ἐλευσῖνι. ἔστι δὲ ἡμῖν ἔργον εὐ ἔχον καὶ ἐς Ἀμαζονίδας, τὰς ἀπὸ Θερμώδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας κοτὲ ἐς γῆν τὴν Ἀττικήν. καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι οὐδαμῶν ἐλειπόμεθα. ἀλλ’ οὐ γάρ τι πρόέχει τούτων ἐπιμεμνῆσθαι· καὶ γάρ ἀν χρηστοὶ τότε ἔοντες ὥντοι νῦν ἀν εἰεν φλαυρότεροι, καὶ τότε ἔοντες φλαῦροι νῦν ἀν εἰεν ἀμείνονες. παλαιῶν μέν νυν ἔργων ἄλις ἔστω. ἡμῖν δὲ εἰ μηδὲν ἄλλο ἐστὶ ἀποδεδεγμένον, ὕσπερ ἐστὶ πολλά τε καὶ εὐ ἔχοντα εἰ τέοισι καὶ ἄλλοισι Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔργου ἀξιοί είμεν τοῦτο τὸ γέρας ἔχειν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτῳ οἵτινες μοῦνοι Ἑλλήνων δὴ μουνομαχήσαντες τῷ Πέρσῃ, καὶ ἔργῳ τοσούτῳ ἐπιχειρήσαντες, περιεγενόμεθα, καὶ ἐνικήσαμεν ἔθνεα ἔξ τε καὶ τεσσεράκοντα. ἀρ’ οὐ δίκαιοι είμεν ἔχειν ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ τούτου μούνου τοῦ ἔργου; ἀλλ’ οὐ γάρ ἐν τῷ τοιῷδε τάξιος εἴνεκα στασιάζειν πρέπει, ἄρτιοί είμεν πείθεσθαι οὐδὲν, ὁ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα δοκέει ἐπιτηδεώτατον ἡμέας εἶναι ἐστάναι, καὶ κατ’ οὐστίνας πάντη γάρ τεταγμένοι πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί. ἐξηγέεσθε δὲ ὡς πεισομένων.” οἱ μὲν ταῦτα ἀμείβοντο· Λακεδαιμονίων δὲ ἀνέβωσε ἄπαν τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονικοτέρους εἶναι ἔχειν τὸ κέρας ἥπερ Ἀρκάδας. οὕτω δὴ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ὑπερβάλοντο τοὺς Τεγεήτας.

28 Μετὰ δὲ ταῦτα, ἐτάσσοντο ὥδε οἱ ἐπιφοιτῶντές τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλθόντες Ἑλλήνων τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἰχόν Λακεδαιμονίων μύριοι· τούτων δὲ τοὺς πεντακισχιλίους, ἔοντας Σπαρτιῆτας, ἐφύλασσον ψιλοὶ τῶν εἰλωτέων πεντακισχιλίοι καὶ τρισμύριοι περὶ ἄνδρα ἔκαστον ἐπτὰ τεταγμένοι. προσεχέας

δέ σφι εἶλοντο ἔσταναι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγέητας, καὶ τιμῆς εἶνεκα καὶ ἀρετῆς· τούτων δὲ ἡσαν ὄπλιται χῖλιοι καὶ πεντηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἵσταντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι· παρὰ δέ σφι εὔροντο παρὰ Πανσανίεω ἔσταναι Ποτιδαιητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τριηκοσίους. τούτων δὲ ἔχόμενοι ἵσταντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἔξακόσιοι· τούτων δὲ, Σικυώνιοι τρισχίλιοι. τούτων δὲ εἴχοντο Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χῖλιοι. Τροιζηνίων δὲ ἔχόμενοι, Λεπρητέων διηκόσιοι· τούτων δὲ, Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρακόσιοι. τούτων δὲ ἔχόμενοι, Φλιάσιοι χιλιοι· παρὰ δὲ τούτους ἔστασαν Ἐρμιονέες τριηκοσίοι. Ἐρμιονέων δὲ ἔχόμενοι ἵσταντο Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων ἔξακόσιοι· τούτων δὲ Χαλκιδέες τετρακόσιοι· τούτων δὲ, Ἀμπρακιητέων πεντηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους, Λευκαδίων καὶ Ἀνακτορίων ὀκτακόσιοι ἔστασαν· τούτων δὲ ἔχόμενοι, Παλέες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους, Αἰγανητέων πεντηκόσιοι ἐτάχθησαν. παρὰ δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισχίλιοι. εἴχοντο δὲ τούτων, Πλαταιέες ἔξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι· ἔστρατήγες δὲ αὐτῶν Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. οὗτοι, πλὴν τῶν ἐπτὰ περὶ ἔκαστον τεταγμένων Σπαρτιῆτησι, ἡσαν ὄπλιται, συνάπαντες ἔόντες ἀριθμὸν τρεῖς τε μυριάδες καὶ ὀκτὼ χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες ἐπτά. Ὁπλῖται 29 μὲν οἱ πάντες συλλεγέντες ἐπὶ τὸν βάρβαρον ἡσαν τοσοῦτοι· ψιλῶν δὲ πλῆθος ἦν τόδε· τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξιος πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες, ὡς ἔόντων ἐπτὰ περὶ ἔκαστον ἄνδρα· καὶ τούτων πᾶς τις παρήρητο ὡς ἐς πόλεμον· οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἐλλήνων ψιλοὶ, ὡς εἰς περὶ ἔκαστον ἐὼν ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἡσαν· ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἄπαντων μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἔξι τε μυριάδες καὶ ἑννέα

30 χιλιάδες καὶ ἑκατοντάδες πέντε. Τοῦ δὲ σύμπαντος Ἐλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος ἐς Πλαταιὰς σύν τε ὄπλιτησι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι ἔνδεκα μυριάδες ἦσαν, μῆνς χιλιάδος πρὸς δὲ ὄκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι· σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ἐξεπληροῦντο αἱ ἔνδεκα μυριάδες· παρῆσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῷ στρατοπέδῳ οἱ περιεόντες, ἀριθμὸν ἐς ὄκτακοσίους καὶ χιλίους· ὅπλα δὲ οὐδὲ οὗτοι εἶχον. οὗτοι μέν νυν ταχθέντες ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδεύοντο.

31 Οἱ δὲ ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι, ὡς ἀπεκήδευσαν Μασίστιον, παρῆσαν, πυθόμενοι τὸν Ἐλληνας εἶναι ἐν Πλαταιῆσι, καὶ αὐτὸὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν τὸν ταύτην ῥέοντα. ἀπικόμενοι δὲ ἀντετάσσοντο ὅδε ὑπὸ Μαρδονίου· κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἐστησε Πέρσας· καὶ δὴ πολλὸν γὰρ περιέασαν πλήθει οἱ Πέρσαι, ἐπὶ τε τάξις πλεῦνας ἐκεκοσμέατο, καὶ ἐπείχον τὸν Τεγεήτας· ἔταξε δὲ οὗτος ὅ τι μὲν ἦν αὐτοῦ δυνατώτατον πᾶν ἀπολέξας, ἐστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων· τὸ δὲ ἀσθενέστερον παρέταξε κατὰ τὸν Τεγεήτας· ταῦτα δὲ ἐποίεε φραζόντων τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Περσέων δὲ ἔχομένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας, καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἔχομένους ἔταξε Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους, καὶ Λεπρέήτας τε καὶ Τιρυνθίους, καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους ἐστησε Ἰνδούς· οὗτοι δὲ ἐπέσχον Ἐρμιονέας τε καὶ Ἐρετρίας, καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἔχομένους Σάκας ἔταξε οἱ ἐπέσχον Αμπρακίτας τε καὶ Ἀνακτορίους, καὶ Λευκαδίους, καὶ Παλέας, καὶ Αἰγινήτας. Σακέων δὲ ἔχομένους ἔταξε ἀντία Ἀθηναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων Βοιωτούς τε καὶ Λοκροὺς, καὶ Μηλιέας τε καὶ Θεσσαλοὺς, καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους· οὐ γὰρ ὥν ἄπαντες οἱ Φωκέες ἐμῆδισαν· ἀλλά τινες αὐτῶν καὶ

τὰ Ἐλλήνων ηὗξον, περὶ τὸν Παρησσὸν κατειλημένοι· καὶ ἐνθεῦτεν ὄρμεώμενοι, ἔφερόν τε καὶ ἥγον τὴν τε Μαρδονίου στρατιὴν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ ἔοντας Ἐλλήνων· ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκημένους κατὰ τοὺς Ἀθήναίους. Ταῦ 32 τα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα ὄνόμασται τῶν ὑπὸ Μαρδονίου ταχθέντων, τάπερ ἐπιφανέστατά τε ἥν καὶ λόγου πλείστου· ἐνῆσαν δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρες ἀναμεμιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηήκων, καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ τῶν ἄλλων· ἐν δὲ καὶ Αἰθιόπων τε καὶ Αἰγυπτίων (οἵ τε Ἐρμοτύβιες καὶ οἱ Καλασίριες καλεόμενοι) μαχαιροφόροι· οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μοῦνοι μάχιμοι· τούτους δὲ ἔτι ἐν Φαλήρῳ ἐὼν ἀπὸ τῶν ηὗῶν ἀπεβιβάσατο, ἔοντας ἐπιβάτας· οὐ γὰρ ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἄμα Ξέρξη ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι· τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἥσαν τριήκοντα μυριάδες, ὡς καὶ πρότερον δεδήλωται· τῶν δὲ Ἐλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων οὐδεὶς μὲν οὐδεὶς ἀριθμόν· οὐ γὰρ ὥν ἡριθμήθησαν· ὡς δὲ ἐπεικάσαι, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγῆναι εὐκάζω. οὗτοι οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἥσαν· η δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο.

‘Ος δὲ ἄρα πάντες οι ἐτετάχατο κατό τε ἔθνεα 33 καὶ κατὰ τέλεα, ἐνθαῦτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἐθύοντο καὶ ἀμφότεροι. Ἐλλησι μὲν Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἥν ὁ θυέμενος· οὗτος γὰρ δὴ εἴπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ μάντις· τὸν, ἔοντα Ἡλεῖον καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων Κλυτιάδην, Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο λεωσφέτερον. Τισαμενῷ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου, ἀνεῖλε η Πυθίη ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρήσεσθαι πέντε· ὁ μὲν δὴ ἀμαρτὼν τοῦ χρηστηρίου, προσεῖχε γυμνασίοισι ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας· ἀσκέων δὲ πεντάεθλον παρὰ ἐν πάλαισμα ἔδραμε νικᾶν Ὁλυμπιάδα, Ἱερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν· Λακεδαιμόνιοι δὲ μαθόντες οὐκ ἐς γυμνικοὺς ἀλλ’ ἐς ἀρηῖους ἀγῶνας

φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντῆιον, μισθῷ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἄμα Ἡρακλειδέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολέμων· ὁ δὲ ὄρεων περὶ πολλοῦ ποιευμένους Σπαρτιῆτας φίλον αὐτὸν προσθέσθαι, μαθὼν τοῦτο ἀνετίμα, σημαίνων σφι, ὃς ἦν μιν πολιήτην σφέτερον ποιήσωνται τῶν πάντων μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα· ἐπ’ ἄλλῳ μισθῷ δ’ οὗ· Σπαρτιῆται δὲ, πρῶτα μὲν ἀκούσαντες δεινὸν ἐποιεῦντο, καὶ μετίσταν τῆς χρησμοσύνης τὸ παράπαν· τέλος δὲ, δείματος μεγάλου ἐπικρεμαμένου τοῦ Περσικοῦ τούτου στρατεύματος, καταίνεον μετιόντες· ὁ δὲ γνοὺς τετραμμένους σφέας, οἰδ’ οὗτοι ἔφη ἔτι ἀρκέεσθαι τούτοισι μούνοισι, ἀλλὰ δεῖν ἔτι καὶ τὸν ἀδελφεὸν ἐωτοῦν Ἡγίην γίνεσθαι Σπαρτιῆτην ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γίνεται.

34 Ταῦτα δὲ λέγων οὗτος ἐμιμέετο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι βασιληῖν τε καὶ πολιτηῖην, αἰτεόμενος· καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους, τῶν ἐν Ἀργεῖ γυναικῶν μανειτέων, ὡς μιν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναικας τῆς νούσου, μισθὸν προετείνατο τῆς βασιληῖης τὸ ἥμισυ· οὐκ ἀνασχομένων δὲ τῶν Ἀργείων ἀλλ' ἀπιόντων, ὡς ἐμαίνοιτο πολλῷ πλεῦνες τῶν γυναικῶν, οὕτω δὴ ὑποστάντες τὰ ὁ Μελάμπους προετείνετο, ἥτισαν δώσοντές οἱ ταῦτα· ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγεται, ὁρέων αὐτοὺς τετραμένους, φὰς, ἦν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βίαντι μεταδῶσι τὸ τριτημόριον τῆς βασιληῖης, οὐ ποιήσειν τὰ βούλονται· οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ἀπειληθέντες ἐς στει-
35 νὸν, καταινέοντι καὶ ταῦτα. Ὡς δὲ καὶ Σπαρτιῆται, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τοῦ Τισαμενοῦ, πάντως συνεχώρεον οἱ· συγχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε σφι μαντευόμενος ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἡλεῖος, γενόμενος Σπαρτιῆτης, συγκαταιρέει· μοῦνοι δὲ δὴ πάντων ἀνθρώπων ἐγένοντο οὗτοι Σπαρτιῆτησι πολιῆται. οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες οἵδε ἐγένοντο· εἰς μὲν καὶ πρῶτος, οὗτος ὁ

ἐν Πλαταιῆσι· ἐπὶ δὲ, ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας τε καὶ Ἀργείους γενόμενος· μετὰ δὲ, ὁ ἐν Διπαιεῦστι πρὸς Ἀρκάδας πάντας, πλὴν Μαντινέων· ἐπὶ δὲ, ὁ Μεσσηνίων, ὁ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ ὕστατος δὲ, ὁ ἐν Τανάγρῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργείους γενόμενος· οὗτος δὲ ὕστατος κατεργάσθη τῶν πέντε ἀγώνων.

Οὗτος δὴ τότε τοῦσι Ἐλλησι ὁ Τισαμενὸς, ἀγόν- 36 των τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν τῇ Πλαταιῇ. τοῖσι μὲν νῦν Ἐλλησι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἵρα, ἀμνο- μένοισι· διαβάσι δὲ τὸν Ἀσωπὸν καὶ μάχης ἄρχοντι, οὐ. Μαρδονίψ δὲ προθυμεομένῳ μάχης ἄρχειν, οὐκ 37 ἐπιτήδεα ἐγίνετο τὰ ἵρα· ἀμνομένῳ δὲ καὶ τούτῳ καλά· καὶ γὰρ οὗτος Ἐλληνικοῖσι ἱροῖσι ἐχρέετο, μάντιν ἔχων Ἡγησίστρατον, ἄνδρα Ἡλείον τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἔοντα λογιμώτατον· τὸν δὴ πρότερον τούτων Σπαρτιῆται λαβόντες ἔδησαν ἐπὶ θανάτῳ, ὡς πεπονθότες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ὑπ' αὐτοῦ· ὁ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε τρέχων περὶ τῆς ψυχῆς πρό τε τοῦ θανάτου πεισόμενος πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγου· ὡς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηροδέτῳ, ἐσενειχθέντος κως σιδη- ρίου ἐκράτησε· αὐτίκα δὲ ἐμηχανάτο ἀνδρειότατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· σταθμησάμενος γὰρ ὅκως ἐξελεύσεται οἱ τὸ λοιπὸν τοῦ ποδὸς, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν ἔωστον, ταῦτα δὲ ποιήσας, ὥστε φυλασ- σόμενος ὑπὸ φυλάκων, διορύξας τὸν τοῖχον ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας πορευόμενος, τὰς δὲ ἡμέρας καταδύνων ἐς ὑλὴν καὶ αὐλιζόμενος· οὗτῳ ὥστε, Λακεδαιμονίων πανδημεὶ διζημένων, τρίτη εὐφρόνη γενέσθαι ἐν Τεγέῃ, τοὺς δὲ ἐν θώματι μεγάλῳ ἐνέχεσθαι τῆς τε τόλμης, ὄρέοντας τὸ ἡμί- τομον τοῦ ποδὸς κείμενον, κάκενον οὐ δυναμένους εὑρεῖν. τότε μὲν οὕτω διαφυγῶν Λακεδαιμονίους, καταφεύγει ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν οὐκ ἀρθμίην Λακε- δαιμονίοισι τοῦτον τὸν χρόνον· ὑγιῆς δὲ γενόμενος, καὶ προσποιησάμενος ξύλινον πόδα, κατεστήκεε ἐκ

τῆς ιθείης Λακεδαιμονίουσι πολέμιος· οὐ μέντοι γε
ἐσ τέλος οἱ συνήνεικε τὸ ἔχθος τὸ ἐσ Λακεδαιμονίους
συγκεκυρημένον· ἥλω γὰρ μιαντευόμενος ἐν Ζακύνθῳ
ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀπέθανε. ὁ μέν νυν θάνατος ὁ
Ἡγησιστράτου ὑστερον ἐγένετο τῶν Πλαταιϊκῶν.
τότε δὲ ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ Μαρδονίῳ μεμισθωμένος οὐκ
ολίγου, ἔθυετο τε καὶ προεθυμέετο κατά τε τὸ ἔχθος
τὸ Λακεδαιμονίων καὶ κατὰ τὸ κέρδος.

38 Ως δὲ οὐκ ἐκαλλιέρεε ὥστε μάχεσθαι, οὔτε αὐτοῖσι
Πέρσησι, οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων·
(εἰχον γὰρ καὶ οὗτοι ἐπ' ἑωτῶν μάντιν Ἰππόμαχον,
Λευκάδιον ἄνδρα.) ἐπιτρρέοντων δὲ τῶν Ἑλλήνων καὶ
γινομένων πλεύνων, Τιμηγενίδης δὲ Ἔρπυος, ἀνὴρ
Θηβαῖος, συνεβούλευσε Μαρδονίῳ τὰς ἐκβολὰς τοῦ
Κιθαιρώνος φυλάξαι, λέγων ὡς ἐπιτρρέουσι οἱ Ἑλ-
ληνες αἱεὶ ἀνὰ πᾶσαν ήμέρην, καὶ ὡς ἀπολάμψουτο
39 συχνούς. Ἡμέραι δέ σφι ἀντικατημένοισι ἥδη ἐγε-
γόνεσαν ὀκτὼ, ὅτε ταῦτα ἐκεῖνος συνεβούλευε Μαρ-
δονίῳ· ὁ δὲ μαθὼν τὴν παραίνεσιν εὖ ἔχουσαν, ὡς
εὐφρόνη ἐγένετο, πέμπει τὴν ἵππον ἐς τὰς ἐκβολὰς
τὰς Κιθαιρωνίδας, αἱ ἐπὶ Πλαταιέων φέρουσι· τὰς
Βοιωτοὶ μὲν Τρεῖς Κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δὲ
Δρυὸς Κεφαλάς. πεμφθέντες δὲ οἱ ἵπποται οὐ
μάτην ἀπίκοντο· ἐσβάλλοντα γὰρ ἐσ τὸ πεδίον
λαμβάνουσι ὑποζύγιά τε πεντακόσια, σιτία ἄγοντα
ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώ-
πους οἱ εἶποντο τοῖσι ζεύγεσι· ἐλόντες δὲ ταύτην
τὴν ἄγρην οἱ Πέρσαι ἀφειδέως ἐφόνευον, οὐ φειδό-
μενοι οὔτε ὑποζυγίου οὐδενὸς οὔτε ἀνθρώπου· ὡς δὲ
ἄδην εἰχον κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτῶν ἥλαυνον
περιβαλλόμενοι παρά τε Μαρδόνιον καὶ ἐσ τὸ στρα-
τόπεδον.

40 Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐτέρας δύο ημέρας διέ-
τριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι· μέχρι
μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπῆσαν οἱ βάρβαροι πει-
ρώμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέτεροι· η

μέντοι ἵππος ἡ Μαρδονίου αἰεὶ προσέκειτό τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἑλληνας· οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μηδίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον, καὶ αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου παραδεκόμενοι Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, μάλα ἐσκον οἱ ἀπεδείκνυντο ἀρετάς.

Μέχρι μὲν νῦν τῶν δέκα ἡμερῶν οὐδὲν ἐπὶ πλεῦν 41 ἐγίνετο τούτων· ως δὲ ἐνδεκάτη ἐγεγόνεε ἡμέρη ἀντι-κατημένοισι ἐν Πλαταιῇσι οἱ τε δὴ Ἑλληνες πολλῷ πλεῦνες ἐγέγονεσαν, καὶ Μαρδόνιος περιημέκτες τῇ ἔδρῃ, ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἥλθον Μαρδόνιος τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος, ὃς ἐν ὀλίγοισι Περσέων ἦν ἀνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ· βουλευο-μένων δὲ αὐτὸς ἥσαν αἱ γνῶμαι· ἡ μὲν Ἀρταβάζου, ως χρεὸν εἴη ἀναζεύξαντας τὴν ταχίστην πάντα τὸν στρατὸν, ἵεναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων, ἐνθα σῖτόν τέ σφι ἐσενηνεῖχθαι πολλὸν καὶ χόρτον τοῖσι ὑπο-ζυγίοισι· κατ’ ἥσυχίην τε ἰζομένους διαπρήσσεσθαι ποιεῦντας τάδε· ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἐπί-σημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄρ-γυρόν τε καὶ ἐκπώματα· τούτων φειδομένους μηδενὸς, διαπέμπειν ἐς τοὺς Ἑλληνας, Ἐλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστεῶτας ἐν τῇσι πόλισι· καὶ ταχέως σφέας παραδώσειν τὴν ἐλευθερίην· μηδὲ ἀνακιν-δυνεύειν συμβάλλοντας· τούτου μὲν νῦν ἡ αὐτὴ ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ως προειδότος πλεῦν τι καὶ τούτου· Μαρδονίου δὲ ἵσχυροτέρη τε καὶ ἀγνω-μονεστέρη, καὶ οὐδαμῶς συγγινωσκομένη· δοκέειν τε γὰρ πολλῷ κρέσσονα εἶναι τὴν σφετέρην στρατιὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην, μηδὲ περιορᾶν συλλεγομένους ἔτι πλεῦνας τῶν συλλελεγ-μένων· τά τε σφάγια τὰ Ἡγησιστράτου ἐᾶν χαίρειν· μηδὲ βιάζεσθαι, ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλλειν. Τούτου δὲ οὕτω δικαιεῦντος ἀντέλεγε 42 οὐδὲν, ὥστε ἐκράτεε τῇ γνώμῃ· τὸ γὰρ κράτος εἶχε τῆς στρατιῆς οὗτος ἐκ βασιλέος, ἀλλ’ οὐκ Ἀρτά-

βαζος. μεταπεμψάμενος ὡν τοὺς ταξιάρχους τῶν τελέων καὶ τῶν μετ' ἑωτοῦ ἔοντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγοὺς, εἰρώτα εἰ τι εἰδεῖν λόγιον περὶ Περσέων, ὡς διαφθερέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι; σιγώντων δὲ τῶν ἐπικλήτων, τῶν μὲν οὐκ εἰδότων τοὺς χρησμοὺς, τῶν δὲ εἰδότων μὲν ἐν ἀδείᾳ δὲ οὐ ποιευμένων τὸ λέγειν, αὐτὸς Μαρδόνιος ἔλεγε· “ἐπεὶ τοίνυν ὑμεῖς η̄ ἵστε οὐδὲν, η̄ οὐ τολμάτε λέγειν, ἀλλ’ ἐγὼ ἐρέω ὡς εἰ ἐπιστάμενος ἔστι λόγιον ὡς χρεόν ἔστι Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα, διαρπάσαι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν διαρπαγὴν ἀπολέσθαι πάντας. η̄μεῖς τοίνυν, αὐτὸ τοῦτο ἐπιστάμενοι, οὔτε ἴμεν ἐπὶ τὸ ἱρὸν τοῦτο οὔτε ἐπιχειρήσομεν διαρπάζειν· ταύτης τε εἰνεκα τῆς αἰτίης οὐκ ἀπολεόμεθα. ὅστε ὑμέων ὅσοι τυγχάνουσι εὔνοοι ἔοντες Πέρσησι, η̄δεσθε τοῦδε εἰνεκα, ὡς περιεστομένους η̄μέας Ἑλλήνων.” ταῦτα σφι εἴπας, δεύτερα ἐσήμαινε παραρτέεσθαί τε πάντα καὶ εὐκρινέα ποιέεσθαι, ὡς ἄμα η̄μέρη τῇ ἐπιούσῃ συμβολῆς ἐσομένης.

43 Τοῦτον δ' ἐγωγε τὸν χρησμὸν τὸν Μαρδόνιος εἰπε ἐς Πέρσας ἔχειν, ἐς Ἰλλυριούς τε καὶ τὸν Ἐγχέλεων στρατὸν οὖδα πεποιημένον, ἀλλ’ οὐκ ἐς Πέρσας. ἀλλὰ τὰ μὲν Βάκιδι ἔστι ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποιημένα.

τὴν δ' ἐπὶ Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεπολῇ Ἑλλήνων σύνοδον, καὶ βαρβαρόφωνον ἴηγήν· τῇ πολλοὶ πεσέονται ὑπὲρ Λάχεσίν τε μόρον τε τοξοφόρων Μήδων, ὅταν αἴσιμον ημαρ ἐπέλθῃ.

ταῦτα μὲν καὶ παραπλήσια τούτοισι ἄλλα Μουσαίου ἔχοντα οὖδα ἐς Πέρσας· ὁ δὲ Θερμώδων ποταμὸς ῥέει μεταξὺ Τανάγρης τε καὶ Γλίσαντος.

44 Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τῶν χρησμῶν καὶ παραίνεσιν τὴν ἐκ Μαρδονίου, νύξ τε ἐγίνετο καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο. ὡς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλατο, καὶ η̄συχή ἐδόκεε εἶναι ἀνὰ τὰ στρατόπεδα καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν ὑπνῷ,

τηνικαῦτα προσελάστας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τὰς Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἐὼν καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίζητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν· τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῦνες παρέμενον, οἱ δὲ ἔθεον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς· ἐλθόντες δὲ ἐλεγον, ὡς ἀνθρωπος ἦκοι ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων, ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν παραγυμνοῦ ἔπος, στρατηγοὺς δὲ ὀνομάζων, ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. Οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἥκουσαν, 45 αὐτίκα εἶποντο ἐς τὰς φυλακάς· ἀπικομένοισι δὲ ἐλεγεῖ Ἀλέξανδρος τάδε· “ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθεμαι, ἀπόρρητα ποιεύμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Παυσανίην, μή με καὶ διαφθείρητε· οὐ γὰρ ἀν ἐλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκηδόμην συναπάστης τῆς Ἑλλάδος· αὐτός τε γὰρ Ἑλλην γένος εἰμὶ τῷρχαῖον, καὶ ἀντ' ἐλευθέρης δεδουλωμένην οὐκ ἀν ἐθέλοιμι ὄραν τὴν Ἑλλάδα· λέγω δὲ ὅν, ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἀν ἐμάχεσθε· νῦν δέ οἱ δέδοκται τὰ μὲν σφάγια ἐάν χαίρειν, ἀμα ἡμέρῃ δὲ διαφανσκούσῃ συμβολὴν ποιεέσθαι· καταρρώδηκε γὰρ μὴ πλεῦνες συλλεχθῆτε, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. πρὸς ταῦτα ἐτοιμάζεσθε· ἦν δὲ ἄρα ὑπερβάλληται τὴν συμβολὴν Μαρδόνιος, καὶ μὴ ποιῆται, λιπαρέετε μένοντες· ὀλίγων γάρ σφι ἡμέρων λείπεται σιτία. ἦν δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κατὰ νόον τελευτῆσῃ, μνησθῆναι τινα χρὴ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἴνεκα οὕτω ἔργον παράβολον ἔργασμαι ὑπὸ προθυμίης, ἐθέλων ὑμῖν δηλώσαι τὴν διάνοιαν τὴν Μαρδόνιου, ἵνα μὴ ἐπιπέσωσι ὑμῖν οἱ βάρβαροι μὴ προσδεκομένοισί κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών.” ὁ μὲν ταῦτα εἶπας ἀπῆλαυνε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἔωστον τάξιν.

Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, ἐλθόντες ἐπὶ τὸ 46 δεξιὸν κέρας, ἐλεγον Παυσανίη τάπερ ἥκουσαν

Αλεξάνδρου· ὁ δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ καταρρωδήσας τοὺς Πέρσας, ἔλεγε τάδε· “ἐπεὶ τούννυν ἐστὶ ηῶν ἡ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεόν ἔστι τοὺς Ἀθηναίους στῆναι κατὰ τοὺς Πέρσας, ὑμέας δὲ κατὰ τοὺς Βοιωτούς τε καὶ τοὺς κατ’ ὑμέας τεταγμένους Ἑλλήνων, τῶνδε εἴνεκα· ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς Μήδους καὶ τὴν μάχην αὐτῶν, ἐν Μαραθῶνι μαχεσάμενοι· ὑμεῖς δὲ ἀπειροί τέ εἰμεν καὶ ἀδαέες τούτων τῶν ἀνδρῶν· Σπαρτιητέων γάρ οὐδεὶς πεπείρηται Μήδων· ὑμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσπαλῶν ἔμπειροί εἰμεν. ἀλλ’ ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα χρεόν ἔστι λέναι ὑμέας μὲν ἐστὶ τόδε τὸ κέρας, ὑμέας δὲ ἐστὶ τὸ εὐώνυμον.” πρὸς δὲ ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε· “καὶ αὐτοῖσι ημῖν πάλαι ἀπ’ ἀρχῆς, ἐπεί τε εἴδομεν κατ’ ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἰπεῖν ταῦτα τάπερ ὑμεῖς φθάντες προφέρετε· ἀλλὰ γὰρ ἀρρωδέομεν μὴ ὑμῖν οὐκ ἡδέες γένωνται οἱ λόγοι· ἐπεὶ δὲ ὁν αὐτοὶ ἔμνησθητε, καὶ ἡδομένοισι ημῖν οἱ λόγοι γεγόναστι, καὶ ἐτοῦμοί εἰμεν 47 ποιέειν ταῦτα.” “Ως δέ οὐρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, ηώς τε διέφανε καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξις· γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιεύμενον, ἔξαγορεύουσι Μαρδονίῳ· ὁ δέ ἐπεί τε ἡκουσε, αὐτίκα μετιστάναι καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο, παράγων τοὺς Πέρσας κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γνόμενον ὁ Παυσανίης, γνοὺς ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω ἥγε τοὺς Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας· ὡς δὲ αὐτῶς καὶ ὁ Μαρδόνιος ἐπὶ τοῦ εύωνύμου.

48 Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐστὶ τὰς ἀρχαίας τάξις, πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐστοὺς Σπαρτιήτας ἔλεγε τάδε· “ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὑμεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν τῆδε ἀνθρώπων, ἐκπαγλεομένων ὡς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου οὔτε τάξιν ἐκλείπετε, μενοντές τε η ἀπόλλυτε τοὺς ἐναντίους ἡ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δὲ ἄρ’ ἦν οὐδὲν ἀληθές· πρὶν γὰρ ἡ συμμίξαι ὑμέας ἐστὶ χειρῶν τε νόμον ἀπικέσθαι, καὶ

δὴ φεύγοντας καὶ στάσιν ἐκλείποντας ὑμέας εἴδομεν,
 ἐν Ἀθηναίοισι τε τὴν πρόπειραν ποιευμένους, αὐτούς
 τε ἀντία δούλων τῶν ἡμετέρων τασσομένους· ταῦτα
 οὐδαμῶς ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργα· ἀλλὰ πλεῖστον δὴ ἐν
 ἴμιν ἐψεύσθημεν. προσδεκόμενοι γὰρ κατὰ κλέος,
 ὡς δὴ πέμψετε ἐς ὑμέας κήρυκα προκαλεύμενοι καὶ
 βουλόμενοι μούνοισι Πέρσησι μάχεσθαι, ἄρτιοι
 ἔόντες ποιέειν ταῦτα, οὐδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας
 εὔρομεν, ἀλλὰ πτώσποντας μᾶλλον. νῦν ὅν ἐπειδὴ
 οὐκ ὑμεῖς ἥρξατε τοίτον τοῦ λόγου, ἀλλ’ ὑμεῖς
 ἀρχομεν, τί δὴ οὐ πρὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεὶ
 τε δεδόξωσθε εἴναι ἄριστοι, πρὸ δὲ τῶν βαρβάρων
 ὑμεῖς, ἵστοι πρὸς ἵστους ἀριθμὸν μαχεσόμεθα; καὶ ἦν
 μὲν δοκέη καὶ τοὺς ἄλλους μάχεσθαι, οἱ δὲ ὅν μετέ-
 πειτα μαχέσθων ὕστεροι· εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέοι, ἀλλ’
 ὑμέας μούνους ἀποχρᾶν, ὑμεῖς δὲ διαμαχεσόμεθα·
 ὁκότεροι δὲ ἀν ὑμέων νικήσωσι, τούτους τῷ ἀπαντι
 στρατοπέδῳ νικᾶν.” Ο μὲν, ταῦτα εἴπας τε καὶ 49
 ἐπισχὼν χρόνον, ὡς οἱ οὐδεὶς οὐδὲν ὑπεκρίνετο,
 ἀπαλλάσσετο ὄπίσω· ἀπελθὼν δὲ ἐσήμαινε Μαρ-
 δονίῳ τὰ καταλαβόντα· ὃ δὲ περιχαρῆς γενόμενος
 καὶ ἐπαρθεὶς ψυχρῇ νίκῃ, ἐπῆκε τὴν ἵππον ἐπὶ τοὺς
 Ἑλληνας· ὡς δὲ ἐπήλασαν οἱ ἵππόται, ἐσινέοντο
 πᾶσαν τὴν στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν ἐσακοντίζοντές
 τε καὶ τοξεύοντες, ὥστε ἵπποτοξόται τε ἔόντες καὶ
 προσφέρεσθαι ἄποροι· τήν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην,
 ἀπ’ ἣς ὑδρεύετο πᾶν τὸ στράτευμα τὸ Ἑλληνικὸν,
 συνετάραξαν καὶ συνέχωσαν. ἥσαν μὲν ὅν κατὰ
 τὴν κρήνην Λακεδαιμόνιοι τεταγμένοι μοῦνοι· τοῖσι
 δὲ ἄλλοισι Ἑλλησι ἡ μὲν κρήνη πρόσω ἐγίνετο, ὡς
 ἔκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὃ δὲ Ἀσωπὸς ἀγχοῦ·
 ἐρυκόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ, οὕτω δὴ ἐπὶ τὴν
 κρήνην ἐφοίτεον· ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γάρ σφι οὐκ ἐξῆν
 ὕδωρ φορέεσθαι, ὑπό τε τῶν ἵππέων καὶ τοξευμάτων.

Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, οἱ τῶν Ἑλλήνων 50
 στρατηγοὶ, ἄτε τοῦ τε ὕδατος στερηθείσης τῆς

στρατιῆς καὶ ὑπὸ τῆς ἵππου ταρασσομένης, συνελέχθησαν περὶ αὐτῶν τε τούτων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες πᾶρα Πανσανίην ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας· ἀλλα γὰρ, τούτων τοιούτων ἔοντων, μᾶλλόν σφεας ἐπελύπτεε· οὗτε γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οὐ τέ σφεων ὄπέωνες ἀποπεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον ὡς ἐπιστίτιεύμενοι, ἀποκεκλέατο ὑπὸ τῆς ἵππου, οὐ δυνάμενοι ἀπικέσθαι 51 ἐς τὸ στρατόπεδον. Βουλευομένοισι δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἷν ύπερβάλωνται κείνην τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν μὴ ποιεύμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἴεναι· ἡ δέ ἐστι ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐπ' ἥ ἐστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ τῆς Πλαταιέων πόλιος. νῆσος δὲ οὗτο ἀν εἴη ἐν ἡπείρῳ· σχιζόμενος ὁ ποταμὸς ἄνωθεν ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἄλληλων τὰ ῥέεθρα ὅσονπερ τρία στάδια· καὶ ἐπειτα συμμίσγει ἐς τῶντό· οὖνομα δέ οἱ Ὁρέόη· θυγατέρα δὲ ταύτην λέγουσι εἶναι Ἀσωποῦ οἱ ἐπιχώριοι. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον ἐβουλεύσαντο μεταναστῆναι, ὥντας καὶ ὕδατι ἔχωσι χρᾶσθαι ἀφθόνῳ καὶ οἱ ἵππεες σφέας μὴ σινοίατο, ὥσπερ κατ' ιθὺ ἔοντων μετακινέεσθαι τε ἐδόκεε τότε ἐπεὰν τῆς νυκτὸς ἥ δευτέρη φυλακὴ, ὡς ἀν μὴ ἰδοίατο οἱ Πέρσαι ἐξορμεωμένους, καί σφεας ἐπόμενοι ταράσσοιεν οἱ ἵπποι. ἀπικομένων δὲ ἐς τὸν χῶρον τοῦτον τὸν δὴ Ἡσωπὸν Ὁρέόη περισχίζεται ῥέουσα ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ὑπὸ τὴν νύκτα ταύτην ἐδόκεε τοὺς ἡμίσεας ἀποστέλλειν τὸν στρατοπέδον πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὡς ἀναλάβοιεν τοὺς ὄπέωνας τοὺς ἐπὶ τὰ σιτία οἰχομένους· ἥσαν γὰρ ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ἀπολελαμμένοι.

52 Ταῦτα βουλευσάμενοι, κείνην μὲν τὴν ἡμέρην πᾶσαν, προσκειμένης τῆς ἵππου, εἶχον πόνον ἀτρυτον· ὡς δὲ ἡ τε ἡμέρη ἔληγε καὶ οἱ ἵππεες ἐπέπαυντο, νυκτὸς δὴ γενομένης καὶ ἐούσης τῆς ὥρης ἐς τὴν συνέκειτό σφι ἀπαλλάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀερθέντες οἱ

πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο· ἐσ μὲν τὸν χῶρον ἐσ τὸν συνέκειτο οἴκ ἐν νόῳ ἔχοντες, οἱ δὲ, ὡς ἐκινήθησαι, ἔφευγον ἀσμενοὶ τὴν ὑπὸν πρὸς τὴν Πλαταιέων πόλιν, φεύγοντες δὲ ἀπικνέονται ἐπὶ τὸ Ἡράῖον· τὸ δὲ πρὸ τῆς πόλιος ἐστι τῆς Πλαταιέων, εἴκοσι σταδίους ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης ἀπέχον· ἀπικόμενοι δὲ ἔθεντο πρὸ τοῦ ἱροῦ τὰ ὄπλα. Καὶ οἱ μὲν ὅτι περὶ τὸ Ἡράῖον ἐστρατοπεδεύοντο· Παυσανίης δὲ ὄρεων σφέας ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου, παρήγγελλε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, ἀναλαβόντας τὰ ὄπλα ἵεναι κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας· νομίσας αὐτοὺς ἐσ τὸν χῶρον ἵεναι ἐσ τὸν συνεθῆκαντο· ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἥσαν τῶν ταξιαρχέων πείθεσθαι Παυσανίη· Ἀμομφάρετος δὲ ὁ Πολιάδεω, λοχηγέων τοῦ Πιτανητέων λόχου, οὐκ ἔφη τοὺς ξείνους φεύξεσθαι, οὐδὲ ἑκὼν εἶναι αἰσχυνέειν τὴν Σπάρτην· ἐθώμαζέ τε ὄρεων τὸ ποιεύμενον, ἀτε οὐ παραγενόμενος τῷ προτέρῳ λόγῳ· ὁ δὲ Παυσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκείνον σφίσι, δεινότερον δὲ ἔτι, κείνου ταῦτα νευωμένου, ἀπολιπεῖν τὸν λόχον τὸν Πιτανήτην, μὴ, ἦν ἀπολίπωσι ποιεῦντες τὰ συνεθῆκαντο τοῖσι ἄλλοισι· Ἐλλησι, ἀπόληται ὑπολειφθεὶς αὐτός τε Ἀμομφάρετος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ· ταῦτα λογιζόμενοι ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικὸν, καὶ ἐπειρῶντο πείθοντες μιν ὡς οὐ χρεὸν εἴη ταῦτα ποιέειν.

Καὶ οἱ μὲν παρηγόρεον Ἀμομφάρετον, μοῦνον διατηταῖσιν τε καὶ Τεγεητέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐποιεῦν τοιάδε· εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐτάχθησαν, ἐπιστάμενοί τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα, ὡς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων· ὡς δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἐπειρπον σφέων ἵππεα ὄφόμενόν τε εἰ πορεύεσθαι ἐπιχειρέοιεν οἱ Σπαρτιῆται, εἴτε καὶ τὸ παράπαν μὴ διανοεῦνται ἀπαλλάσσεσθαι· ἐπειρεσθαί τε Παυσανίην τὸ χρεὸν

55 εἴη ποιέειν; Ὡς δὲ ἀπίκετο ὁ κήρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅρα τέ σφεας κατὰ χώρην τεταγμένους, καὶ ἐς νείκεα ἀπιγμένους αὐτῶν τοὺς πρώτους· ὡς γὰρ δὴ παρηγορέοντο τὸν Ἀμορφάρετον ὁ τε Εὐρυνάξ καὶ ὁ Παυσανίης μὴ κινδυνεύειν μένοντας μούνους Λακεδαιμονίων, οὐ κως ἔπειθον· ἐς δὲ ἐς νείκεα τε συμπεσόντες ἀπικέατο, καὶ ὁ κήρυξ τῶν Ἀθηναίων παρίστατο σφι ἀπιγμένος· νεικέων δὲ ὁ Ἀμορφάρετος, λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρησι τῇσι χερσὶ, καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν τῶν Παυσανίεω, ταύτη τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους· ξείνους λέγων τοὺς βαρβάρους· ὁ δὲ μαινόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκεῦνον, πρός τε τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἐντεταλμένα, λέγειν ὁ Παυσανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα σφι πρήγματα, ἔχρηξέ τε τῶν Ἀθηναίων προσχωρῆσαι τε πρὸς ἐωυτοὺς, καὶ ποιέειν περὶ τῆς ἀπόδου τάπερ ἀν καὶ σφεῖς.

56 Καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους. τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακρινομένους πρὸς ἐωυτοὺς ἡῶς κατελάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατύμενος ὁ Παυσανίης, οὐ δοκέων τὸν Ἀμορφάρετον λείψεσθαι τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀποστειχόντων, (τὰ δὴ καὶ ἐγένετο,) σημήνας ἀπῆγε διὰ τῶν κολωνῶν τοὺς λοιποὺς πάντας· εἴποντο δὲ καὶ Τεγεῆται· Ἀθηναῖοι δὲ ταχθέντες ἦσαν τὰ ἔμπαλιν ἡ Λακεδαιμόνιοι· οἱ μὲν γὰρ τῶν τε ὄχθων ἀντείχοντο καὶ τῆς ὑπωρεύης τοῦ Κιθαιρώνος φοβεόμενοι τὴν ἵππον, Ἀθηναῖοι δὲ 57 κάτω τραφθέντες ἐς τὸ πεδίον. Ἀμορφάρετος δὲ, ἀρχήν τε οὐδαμὰ δοκέων Παυσανίην τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν, περιείχετο αὐτοῦ μένοντας μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· προτερεόντων δὲ τῶν σὺν Παυσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς ἰθείη τέχνη ἀπολιπεῖν αὐτὸν, ἀναλαβούντα τὸν λόχον τὰ ὅπλα ἥγε βάδην πρὸς τὸ ἄλλο στῖφος· τὸ δὲ, ἀπελθὸν ὅσον τε δέκα στάδια, ἀνέμενε τὸν Ἀμορφάρετον λόχον περὶ ποταμὸν Μολόεντα ἴδρυμένον Ἀργιάπιόν τε χῶρον καλεόμε-

νον, τῇ καὶ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἵρὸν ἥσται· ἀνέμενε δὲ τοῦδε εὑνέκα, ὥν μὴ ἀπολίπῃ τὸν χῶρον ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμορφάρετός τε καὶ ὁ λόχος, ἀλλ’ αὐτοῦ μένωσι, βοηθέοι ὀπίσω παρ’ ἔκείνους. καὶ οἱ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμορφάρετον παρεγίνοντο σφι καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων προσέκειτο πᾶσα· οἱ γὰρ ἵππόται ἐποίειν οἶνον καὶ ἐώθεσαν ποιέειν αἰεί· ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κεινὸν ἐν τῷ ἐτετάχατο οἱ Ἑλληνες τῇσι προτέρησι ἡμέρησι, ἥλαυνον τοὺς ἵππους αἰεὶ τὸ πρόσω· καὶ ἄμα καταλαβόντες προσεκέατο σφι.

Μαρδόνιος δὲ ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἑλληνας ἀποιχο- 58 μένους ὑπὸ νύκτα, εἰδέ τε τὸν χῶρον ἐρῆμον, καλέσας τὸν Δηρισσαῖον Θώρηκα καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θρασυδῆιον, ἔλεγε· “ὦ παιδες Ἀλεύεω, ἔτι τέ λέξετε, τάδε ὄρέοντες ἐρῆμα; ὑμεῖς γὰρ οἱ πλησιόχωροι ἐλέγετε Λακεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄνδρας εἶναι τὰ πολέμια πρώτους· τοὺς πρότερον τε μετισταμένους ἐκ τῆς τάξιος εἰδετε, νῦν τε ὑπὸ τὴν παροιχομένην νύκτα καὶ οἱ πάντες ὄρέομεν διαδράντας· διέδεξάν τε, ἐπεί σφεας ἔδεε πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους ἀνθρώπων μάχῃ διακριθῆναι, ὅτι οὐδὲνες ἄρα ἔοντες ἐν οὐδαμοῖστε ἔοντις Ἑλλησι ἐναπεδεικνύατο· καὶ ὑμῖν μὲν ἔοντι Περσέων ἀπείροιστι πολλὴ ἐκ γε ἐμεῦ ἐγίνετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων τούτους τοῖσι τι καὶ συνηδέατε· Ἀρταβάζου δὲ θῶμα καὶ μᾶλλον ἐποιεύμην, τὸ καὶ καταρρωδῆσαι Λακεδαιμονίους, καταρρωδῆσαντά τε ἀποδέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὡς χρεὸν εἴη ἀναζείξαντας τὸ στρατόπεδον ἔναι τὸ Θηβαῖον ἄστυ πολιορκησομένους· τὴν ἔτι πρὸς ἐμεῦ βασιλεὺς πεύστεται. καὶ τούτων μὲν ἐτέρωθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ ἔκείνοισι ταῦτα ποιεῦντι οὐκ ἐπιτρεπτέα ἔστι· ἀλλὰ διωκτέοι εἰσὶ ἐς ὁ καταλαμφθέντες δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποίησαν Πέρσας πάντων δίκας.” Ταῦτα εἶπας 59 ἦγε τοὺς Πέρσας δρόμῳ, διαβάντας τὸν Ἀσωπὸν, κατὰ στίβον τῶν Ἑλλήνων ὡς δὴ ἀποδιδρησκόντων·

ἐπεῖχε τε ἐπὶ Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούνους· Ἀθηναίους γὰρ τραπομένους ἐς τὸ πεδίον ὑπὸ τῶν ὄχθων οὐ κατώρα· Πέρσας δὲ ὄρεοντες ὡρμημένους διώκειν τοὺς Ἑλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες, αὐτίκα πάντες ἥραν τὰ σημῆνα, καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν ἔκαστος εἶχον, οὔτε κόσμῳ οὐδενὶ κοσμηθέντες οὔτε τάξιν· καὶ οὗτοι μὲν βοῆ τε καὶ ὄμιλῳ ἐπῆσαν, ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Ἑλληνας.

60 Παυσανίης δὲ, ὡς προσέκειτο ἡ ἵππος, πέμψας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἵππα λέγει τάδε· “ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προκειμένου ἐλευθέρην εἴναι ἡ δεδουλωμένην τὴν Ἑλλάδα, προδεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τὴν παροιχομένην νύκτα διαδράτων· νῦν ὧν δέδοκται τὸ ἐνθεύτεν ποιητέον ἡμῖν· ἀμυνομένους γὰρ τῇ δυνάμεθα ἄριστα περιστέλλειν ἀλλήλους· εἰ μέν νυν ἐς ὑμέας ὡρμησε ἄρχην ἡ ἵππος, χρῆν δὲ ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέων τὴν Ἑλλάδα οὐ προδιδόντας Τεγεήτας βοηθέειν ὑμῖν· νῦν δὲ, ἐς ὑμέας γὰρ ἄπασα κεχώρηκε, δίκαιοι ἐστε ὑμεῖς πρὸς τὴν πιεζομένην μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμυνέοντες ἴέναι. εἰ δὲ ἄρα αὐτοὺς ὑμέας καταλελάβηκε ἀδύνατόν τι βοηθέειν, ὑμεῖς δὲ ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες χάριν θέσθε. συνοίδαμεν δὲ ὑμῖν ὑπὸ τὸν παρεόντα τόνδε πόλεμον ἐοῦσι πολλὸν 61 προθυμοτάτοισι, ὥστε καὶ ταῦτα ἐσακούειν.” Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐπύθοντο, ὡρμέατο βοηθέειν, καὶ τὰ μάλιστα ἐπαμύνειν· καὶ σφι ἥδη στείχουσι ἐπιτίθενται οἱ ἀντιταχθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλέος γενομένων, ὥστε μηκέτι δύνασθαι βοηθῆσαι· τὸ γὰρ προσκείμενόν σφεας ἐλύπεε. οὕτω δὴ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεήται, ἐόντες σὺν ψιλοῖσι ἀριθμὸν οἱ μὲν πεντακισμύριοι, Τεγεῆται δὲ τρισχίλιοι· οὗτοι γὰρ οὐδαμὰ ἀπεσχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων· ἐσφαγιάζοντο ὡς συμβαλέοντες Μαρ-

δονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ· καὶ οὐ γάρ σφι ἐγίνετο τὰ σφάγια χρηστὰ, ἐπιπτόν τε αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοὶ καὶ πολλῷ πλεῦνες ἐτρωματίζοντο· φράξαντες γὰρ τὰ γέρρα οἱ Πέρσαι, ἀπίεσαν τῶν τοξευμάτων πολλὰ ἀφειδέως οὕτω, ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων, ἀποβλέψαντα τὸν Παυσανίην πρὸς τὸ Ἡραῖον τὸ Πλαταιέων ἐπικαλέσασθαι τὴν θεὸν, χρηζόντα μηδαμῶς σφέας ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος. Ταῦτα δὲ 62 τούτου ἐπικαλευμένου, προεξαναστάντες πρότεροι οἱ Τεγεῆται ἔχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους· καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Παυσανίεω ἐγίνετο θυομένουσι τὰ σφάγια χρηστά. ὡς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγένετο, ἔχώρεον καὶ ὑποι ἐπὶ τοὺς Πέρσας καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι τὰ τόξα μετέντες. ἐγίνετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρρα μάχη· ὡς δὲ ταῦτα ἐπεπτώκεε, ἦδη ἐγίνετο μάχη ἴσχυρὴ παρ’ αὐτὸ τὸ Δημήτριον, καὶ χρόνον ἐπὶ πολλὸν, ἐς δὲ ἀπίκοντο ἐς ὡθισμόν· τὰ γὰρ δόρατα ἐπιλαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήματι μέν νυν καὶ ῥώμῃ οὐκ ἔσσονες ἦσαν οἱ Πέρσαι· ἀνοπλοὶ δὲ ἔόντες, καὶ πρὸς ἀνεπιστήμονες ἦσαν, καὶ οὐκ ὅμοιοι τοῖσι ἐναντίοισι σοφίην· προεξαίσσοντες δὲ κατ’ ἕνα, καὶ δέκα, καὶ πλεῦνές τε καὶ ἐλάσσονες συστρεφόμενοι, ἐσέπιπτον ἢ τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ διεφθείροντο. Τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς 62 ἐὼν Μαρδόνιος, ἀπ’ ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ ἔχων τε περὶ ἔωστὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, ταύτῃ δὲ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντίους ἐπίεσαν. ὅσον μέν νυν χρόνον Μαρδόνιος περιήν, εἰ δὲ ἀντεῖχον καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων· ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον, ἐὸν ἴσχυρότατον, ἔπεισα, οὕτω δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο καὶ εἰξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι· πλεῖστον γάρ σφεας ἐδηλέετο η ἐσθῆς, ἐρῆμος ἐοῦσα ὅπλων· πρὸς γὰρ ὅπλίτας ἔόντες γυμνῆτες ἀγῶνα ἐποιεῦντο. Ἐνθαῦτα ἡ τε δίκη τοῦ 64

φόνου τοῦ Λεωνίδεω, κατὰ τὸ χρηστήριον, τοῖσι Σπαρτιήτησι ἐκ Μαρδονίου ἐπιτελέετο· καὶ νίκην ἀναιρέεται καλλίστην ἀπασέων τῶν ἡμεῖς ἵδμεν Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω· τῶν δὲ κατύπερθέ οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδην· ὡντοὶ γάρ σφι τυγχάνουσι ἔοντες. ἀποθηῆσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀειμνήστου, ἀνδρὸς ἐν Σπάρτη λογίμου· ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους συνέβαλε ἐν Στενυκλήρῳ, πολέμου ἔοντος, Μεσσηνίοισι πᾶσι· καὶ αὐτὸς τε ἀπέθανε 65 καὶ οἱ τριηκόσιοι. Ἐν δὲ Πλαταιῆσι οἱ Πέρσαι ὡς ἐτράποντο ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφευγον οὐδένα κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἔωστῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον τὸ ἐποιήσαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαΐδι. θῶμα δέ μοι ὅκως, παρὰ τῆς Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων, οὐδὲ εἰς ἔφάνη τῶν Περσέων οὔτε ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος οὔτε ἐναποθανὼν περὶ τε τὸ ἱρὸν οἱ πλεῦστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἐπεσον· δοκέω δὲ, εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ, ἡ θεὸς αὐτῇ σφεας οὐκ ἐδέξατο, ἐμπρήσαντας τὸ ἐν Ἐλευσῖνι ἀνακτόριον. αὕτη μέν νυν ἡ μάχη ἐπὶ τοσοῦτο ἐγένετο.

66 Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος αὐτίκα τε οὐκ ἀρέσκετο κατ' ἀρχὰς λειπομένου Μαρδονίου ἀπὸ βασιλέος, καὶ τότε πολλὰ ἀπάγορεύων οὐδὲν ἦννε, συμβάλλειν οὐκ ἔων· ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε, ὡς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι· τῶν ἐστρατήγεε ὁ Ἀρτάβαζος· εἶχε δὲ δύναμιν οὐκ ὀλίγην, ἀλλὰ καὶ ἐς τέσσερας μυριάδας ἀνθρώπων περὶ ἔωστόν τούτους, ὅκως ἡ συμβολὴ ἐγίνετο, εὖ ἐξεπιστάμενος τὰ ἔμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἥγε κατηρημένους, παραγγείλας κατὰ τῶντὸ ἵέναι πάντας τῇ ἀν αὐτὸς ἐξηγένεται, ὅκως ἀν αὐτὸν ὄρέωσι σπουδῆς ἔχοντα· ταῦτα παραγγείλας, ὡς ἐς μάχην ἥγε δῆθεν τὸν στρατόν· προτερέων δὲ τῆς ὁδοῦ, ὥρα καὶ δὴ φεύγοντας τοὺς Πέρσας· οὕτω δὲ

οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτρόχαζε φεύγων, οὔτε ἐσ τὸ ξύλινον οὔτε ἐσ τὸ Θηβαίων τεῦχος, ἀλλ’ ἐσ Φωκέας, ἐθέλων ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι· καὶ δὲ οἵτοι μὲν ταύτην ἐτράποντο. Τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τῶν 67 μετὰ βασιλέος ἐθελοκακέοντων, Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν· οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, οὗτοι εἶχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην, μαχεόμενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες οὔτω ὥστε τριηκόσιοι αὐτῶν οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ἐνθαῦτα ἐπεισον ὑπὸ Ἀθηναίων· ὡς δὲ ἐτράποντο καὶ οὗτοι, ἐφευγον ἐσ τὰς Θήβας οὐκ ἥπερ οἱ Πέρσαι· καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὅμιλος οὔτε διαμαχεσόμενος οὐδενὶ οὔτε τι ἀποδεξάμενος ἐφευγον. Δηλοῦ τε 68 ἐμοὶ ὅτι πάντα τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἥρτηντο ἐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε οὗτοι πρὶν ἦ καὶ συμμίξαι τοῖσι πολεμίοισι ἐφευγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ὥρων. οὔτω τε πάντες ἐφευγον, πλὴν τῆς ἵππου τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Βοιωτίης· αὕτη δὲ τοσαῦτα προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἱεί τε πρὸς τῶν πολεμίων ἄγχιστα ἐοῦσα ἀπειργονσά τε τοὺς φιλίους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. Οἱ μὲν δὴ νικῶντες εἴποντο, 69 τοὺς Ξέρξεω διώκοντές τε καὶ φονεύοντες· ἐν δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοισι Ἑλλησι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἡραῖον καὶ ἀπογενομένοισι τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γέγονε καὶ νικῶν οἱ μετὰ Παυσανίεω οἱ δὲ ἀκούσαντες ταῦτα, οὐδένα κόσμον ταχθέντες, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους ἐτράποντο διὰ τῆς ὑπωρέης καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσαν ἄνω, ἵθι τοῦ ἵρου τῆς Δήμητρος· οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους διὰ τοῦ πεδίου τὴν λειοτάτην τῶν ὁδῶν· ἐπεί τε δὲ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιασίοι, ἀπιδόντες σφέας οἱ τῶν Θηβαίων ἵππόται ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον, ἥλαινον ἐπ’ αὐτοὺς τοὺς ἵππους· τῶν ἵππάρχες Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου· ἐσπεσόντες δὲ κατεστό-

ρεσαν αὐτῶν ἔξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν
 70 διώκοντες ἐς τὸν Κιθαιρῶνα. Οὗτοι μὲν δὴ ἐν οὐδεὶν
 λόγῳ ἀπώλοντο· οἱ δὲ Πέρσαι καὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος,
 ὡς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἐφθησαν ἐπὶ τοὺς
 πύργους ἀναβάντες πρὶν ἡ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπι-
 κέσθαι· ἀναβάντες δὲ ἐφράξαντο ὡς ἡδυνέατο ἄριστα
 τὸ τεῖχος· προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων,
 κατεστήκεε σφι τειχομαχίη ἐρρωμενεστέρη· ἔως μὲν
 γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ δὲ ἡμύνοντο καὶ πολλῷ
 πλέον εἶχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε οὐκ ἐπιστα-
 μένων τειχομαχέειν· ὡς δέ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσ-
 ηλθον, οὗτω δὴ ἵσχυρὴ ἐγίνετο τειχομαχίη καὶ χρό-
 νον ἐπὶ πολλόν· τέλος δὲ, ἀρετὴ τε καὶ λιταρίη
 ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τείχεος, καὶ ἥριπον· τῇ δὴ
 ἐσεχέοντο οἱ Ἑλληνες. πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται
 ἐς τὸ τεῖχος· καὶ τὴν σκηνὴν τὴν Μαρδονίου οὗτοι
 ἦσαν οἱ διαρπάσαντες, τά τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς καὶ τὴν
 φάτνην τῶν ἵππων ἐοῦσαν χαλκέην πᾶσαν καὶ θέης
 ἀξίην. τὴν μὲν νυν φάτνην ταύτην τὴν Μαρδονίου
 ἀνέθεσαν ἐς τὸν ηγὸν τῆς Ἀλέας Ἀθηναίης Τεγεῆται·
 τὰ δὲ ἄλλα ἐς τώντο, ὅσα περ ἔλαβον, ἐσήνεικαν τοῖσι
 Ἑλλησι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι στίφος ἐποιή-
 σαντο πεσόντος τοῦ τείχεος, οὗτε τις αὐτῶν ἀλκῆς
 ἐμέμνητο· ἀλύκταζόν τε οἷα ἐν ὅλῳ γρῷ χώρῳ πεφοβη-
 μένοι τε καὶ πολλαὶ μυριάδες κατειλημέναι ἀνθρώπων·
 παρῆν τε τοῖσι Ἑλλησι φονεύειν οὕτω, ὥστε τριή-
 κοντα μυριάδων στρατοῦ, καταδεουσέων τεσσέρων τὰς
 ἔχων Ἀρτάβαζος ἔφευγε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς
 χιλιάδας περιγενέσθαι· Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ
 Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ εἴς καὶ
 ἐννεήκοντα, Τεγεητέων δὲ ἑκκαΐδεκα, Ἀθηναίων δὲ
 δύο καὶ πεντήκοντα.

71 Ἡρίστευσε δὲ τῶν βαρβάρων, πεζὸς μὲν ὁ Περ-
 σέων, ἵππος δὲ ἡ Σακέων· ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνιος·
 Ἑλλήνων δὲ, ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεητέων καὶ
 Ἀθηναίων, ὑπερεβάλοντο ἀρετὴ Λακεδαιμόνιοι· ἄλλω

μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημήνασθαι, (ἀπαντεῖς γάρ οὗτοι τοὺς κατ' ἐωυτοὺς ἐνίκων,) ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἴσχυρότερον προσενείχθησαν, καὶ τούτων ἐκράτησαν. καὶ ἄριστος ἐγένετο μακρῷ Ἀριστόδημος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας· ὃς ἐκ Θερμοπυλέων μοῦνος τῶν τριηκοσίων σωθεὶς, εἰχεὶ ὄνειδος καὶ ἀτιμίην· μετὰ δὲ τοῦτον ἥριστευσαν Ποσειδώνιός τε καὶ Φιλοκύων καὶ Ἀμορφάρετος ὁ Σπαρτιῆτης· καίτοι, γενομένης λέσχης ὃς γένοιτο αὐτῶν ἄριστος, ἔγνωσαν οἱ παραγενόμενοι Σπαρτιητέων, Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φανερῶς ἀποθανεῖν ἐκ τῆς παρεούσης οἱ αἰτίης, λυστσῶντά τε καὶ ἐκλιπόντα τὴν τάξιν ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα· Ποσειδώνιον δὲ, οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν, ἄνδρα γενέσθαι ἀγαθόν· τοσούτῳ τοῦτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ ἀν εἴποιεν· οὗτοι δὲ τοὺς κατέλεξα πάντες, πλὴν Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ τίμιοι ἐγένοντο· Ἀριστόδημος δὲ, βουλόμενος ἀποθανεῖν διὰ τὴν προειρημένην αἰτίην, οὐκ ἐτιμήθη.

Οὗτοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῆσι ὄνομαστότατοι ἐγένετο· 72 Καλλικράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἐλθὼν ἀνὴρ κάλλιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον αὐτῶν Λακεδαιμονίων ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· ὃς, ἐπειδὴ ἐσφαγιάζετο Παυσανίης, κατήμενος ἐν τῇ τάξι ἐτρώματίσθη τοξεύματι τὰ πλευρά· καὶ δὴ οἱ μὲν ἐμάχοντο, ὃ δὲ ἐξενηγμένος ἐδυσθανάτεε τε καὶ ἔλεγε πρὸς Ἀρίμνηστον, ἄνδρα Πλαταιέα, οὐ μέλειν οἱ ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ᾽ ὅτι οὐκ ἐχρήσατο τῇ χερὶ, καὶ ὅτι οὐδέν ἐστί οἱ ἀποδεδεγμένον ἔργον ἐωυτοῦ ἀξιον, προθυμευμένον ἀποδέξασθαι.

Αθηναίων δὲ λέγεται εὐδοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εύτυ- 73 χύδεω, ἐκ δήμου Δεκελεῆθεν, Δεκελέων δὲ τῶν ποτὲ ἔργασμάν τον ἔργον χρήσιμον ἐσ τὸν πάντα χρόνον, ὡς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι· ως γὰρ δὴ τὸ πάλαι κατὰ Ἐλένης κομιδὴν Τυνδαρίδαι ἐσέβαλον ἐσ γῆν

τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατοῦ πλήθεϊ, καὶ ἀνίστασαν τοὺς δῆμους, οὐκ εἰδότες ὡντα ὑπεξέκειτο ἡ Ἐλένη, τότε λέγουσι τοὺς Δεκελέας, οἵ δὲ αὐτὸν Δέκελον ἀχθόμενόν τε τῇ Θησέος ὕβρι, καὶ δειμαίνοντα περὶ πάση τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησάμενόν σφι τὸ πᾶν πρῆγμα, κατηγήσασθαι ἐπὶ τὰς Ἀφίδνας. τὰς δὴ Τιτακὸς, ἐὼν αὐτόχθων, καταπροδιδοῖ Τυνδαρίδησι τοῖσι δὲ Δεκελεῦσι ἐν Σπάρτη ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου ἀτελείη τε καὶ προεδρίη διατελέει ἐς τόδε αἰεὶ ἔτι ἔοῦσα, οὕτω ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὑστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων γενόμενον Ἀθηναίοισί τε καὶ Πελοποννησίοισι, σινεομένων τὴν ἄλλην Ἀττικὴν

74 Λακεδαιμονίων, Δεκελέης ἀποσχέσθαι. Τούτου τοῦ δῆμου ἐὼν ὁ Σωφάνης καὶ ἀριστεύσας τότε Ἀθηναίων, διξοὺς λόγους λεγομένους ἔχει· τὸν μὲν, ὡς ἐκ τοῦ ζωστῆρος τοῦ θώρηκος ἐφόρεε χαλκέη ἀλύσι δεδεμένην ἄγκυραν σιδηρέην· τὴν, ὅκως πελάστει ἀπικνεόμενος τοῖσι πολεμίοισι, βαλλέσκετο, ὡντα δὴ μιν οἱ πολέμιοι ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς τάξιος μετακινήσαι μὴ δυναίστο. γινομένης δὲ φυγῆς τῶν ἐναντίων, δέδοκτο τὴν ἄγκυραν ἀναλαβόντα οὕτω διώκειν· οὕτος μὲν οὕτω λέγεται· ὁ δὲ ἔτερος τῶν λόγων, τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβατέων λέγεται, ὡς ἐπ' ἀσπίδος αἰεὶ περιθεούσης καὶ οὐδαμὰ ἀτρεμιζούσης ἐφόρεε ἐπίσημον ἄγκυραν, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ θώρηκος δεδεμένην σιδηρέην.

75 Ἐστι δὲ καὶ ἔτερον Σωφάνεϊ λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον, διτι περικατημένων Ἀθηναίων Αἴγιναν, Εὐρυβάτην τὸν Ἀργεῖον ἄνδρα πεντάεθλον ἐκ προκλήσιος ἐφόνευστε. αὐτὸν δὲ Σωφάνεα χρόνῳ ὑστερον τούτων κατέλαβε, ἄνδρα γενόμενον ἀγαθὸν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἀμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἡδωνῶν ἐν Δάτῳ περὶ τῶν μετάλλων τῶν χρυσέων μαχεόμενον.

76 Ὡς δὲ τοῖσι Ἐλλησι ἐν Πλαταίῃσι κατέστρωντο οἱ βάρβαροι, ἐνθαῦτά σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος· ἵ ἐπεδὴ ἐμαθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας καὶ νικῶντας

τοὺς Ἐλληνας, ἐοῦσα παλλακὴ Φαρανδάτεος τοῦ Τεάσπιος, ἀνδρὸς Πέρσεω, κοσμησαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ αἱ ἀμφίπολοι, καὶ ἐσθῆτι τῇ καλιστῃ τῶν παρεουσέων, καταβᾶσα ἐκ τῆς ἀρμαμάξης, ἔχωρες ἐς τὸν Λακεδαιμονίους ἔτι ἐν τῇσι φονῆσι ἔοντας ὄρωσα δὲ πάντα ἐκεῖνα διέποντα Παυσανίην, πρότερόν τε τὸ οὔνομα ἐξεπισταμένη καὶ τὴν πάτρην, ἀστε πολλάκις ἀκούσασα, ἔγνω τε τὸν Παυσανίην καὶ λαβομένη τῶν γουνάτων ἔλεγε τάδε. “ὦ βασιλεὺ Σπάρτης, ῥῦσαι με τὴν ἵκετιν αἰχμαλώτου δουλοσύνης· σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ὕνησας, τούσδε ἀπολέσας τοὺς οὔτε δαιμόνων οὔτε θεῶν ὅπιν ἔχοντας. εἰμὶ δὲ γένος μὲν Κῷη, θυγάτηρ δὲ Ἡγητορίδεω τοῦ Ἀνταγόρεω· βίη δέ με λαβὼν ἐν Κῷ εἶχε ὁ Πέρσης.” ὁ δὲ ἀμείβεται τοῖσδε. “γύναι, θάρσει, καὶ ὡς ἵκετις, καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτῳ τυγχάνεις ἀληθέα λέγουσα, καὶ εἰς θυγάτηρ Ἡγητορίδεω τοῦ Κῷου, ὃς ἐμοὶ ξεῖνος μόλιστα τυγχάνει ἐὼν τῶν περὶ κείνους τοὺς χώρους οἰκημένων.” ταῦτα εἶπας, τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν ἐφόρων τοῖσι παρεοῦσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἴγιναν, ἐς τὴν αὐτὴν ἥθελε ἀπικέσθαι.

Μετὰ δὲ τὴν ἀπιξεῖν τῆς γυναικὸς, αὐτίκα μετὰ 77 ταῦτα ἀπίκοντο Μαντινέες ἐπ’ ἐξεργασμένοισι· μαθόντες δὲ ὅτι ὕστεροι ἥκουσι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην, ἀξιοί τε ἔφασαν εἶναι σφέας ζημιώσαι· πυνθανόμενοι δὲ τοὺς Μήδους τοὺς μετὰ Ἀρταβάζου φεύγοντας, τούτους ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίης· (Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔων φεύγοντας διώκειν·) οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες ἐς τὴν ἑωυτῶν, τοὺς ἥγεμόνας τῆς στρατῆς ἐδίωξαν ἐκ τῆς γῆς. μετὰ δὲ Μαντινέας ἥκον Ἡλεῖοι· καὶ ὡσάντως οἱ Ἡλεῖοι τοῖσι Μαντινέοισι συμφορὴν ποιησάμενοι ἀπαλλάσσοντο· ἀπελθόντες δὲ καὶ οὗτοι τοὺς ἥγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ κατὰ Μαντινέας μὲν καὶ Ἡλείους τοσαῦτα.

Ἐν δὲ Πλαταιῆσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Αἴγινη-78 τέων ἦν Λάμπων ὁ Πύθεω, Αἴγινητέων τὰ πρώτα, ὃς

άνοσιώτατον ἔχων λόγον ἵκετο πρὸς Παυσανίην. ἀπικόμενος δὲ, σπουδῇ ἐλεγε τάδε· “ὦ παῖ Κλεομβρότου, ἔργον ἔργασται τοι ὑπερφυὲς μέγαθός τε καὶ κάλλος· καὶ τοὶ θεὸς παρέδωκε, ῥυσάμενον τὴν Ἑλλάδα κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἥμεῖς ἴδμεν. σὺ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐπὶ τούτοισι ποιήσον, ὅκως λόγος τέ σε ἔχῃ ἔτι μέζων, καὶ τις ὕστερον φυλάσσηται τῶν βαρβάρων μὴ ὑπάρχειν ἔργα ἀτάσθαλα ποιέων ἐς τοὺς Ἑλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμοπύλῃσι, Μαρδόνιός τε καὶ Ξέρξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύρωσαν· τῷ σὺ τὴν ὄμοιην ἀποδιδοὺς, ἔπαινον ἔξεις πρῶτα μὲν ὑπὸ πάντων Σπαρτιητέων, αὖτις δὲ καὶ πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων· Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας,

79 τετιμώρησαι ἐς πάτρων τὸν σὸν Λεωνίδην.” Ὁ μὲν δοκέων χαρίζεσθαι ἐλεγε τάδε· ὁ δὲ ἀνταμείβετο τοῦσδε· “ὦ ξεῖνε Αἰγυνῆτα, τὸ μὲν εὐνοεῖν τε καὶ προορᾶν ἄγαμαι σεῦ· γνώμης μέντοι ἥμάρτηκας χρηστῆς· ἐξάρας γάρ με ὑψοῦ καὶ τὴν πάτρην καὶ τὸ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν κατέβαλες παραινέων νεκρῷ λινμαίνεσθαι καὶ, ἦν ταῦτα ποιέω, φὰς ἀμεινόν με ἀκούσεσθαι· τὰ πρέπει μᾶλλον βαρβάροισι ποιέειν ἥπερ Ἑλλησι· καὶ ἐκείνοισι δὲ ἐπιφθονέομεν. ἐγὼ δὲ ὡν τούτου εἰνεκα μήτε Αἰγυνήτησι ἄδοιμι, μήτε τοῖσι ταῦτα ἀρέσκεται· ἀποχρᾶ δὲ ἐμοὶ, Σπαρτιητησι ἀρεσκόμενον ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν. Λεωνίδη δὲ, τῷ με κελεύεις τιμωρῆσαι, φημὶ μεγάλως τετιμωρῆσθαι· ψυχῆσί τε τῆσι τῶνδε ἀναριθμήτοισι τετίμηται αὐτός τε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ μέντοι ἔτι ἔχων λόγον τοιόνδε μήτε προσέλθης ἔμοιγε, μήτε συμβουλεύσῃς· χάριν ἵσθι τε ἐὼν ἀπαθῆς.” ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας ἀπαλλάσσετο.

80 Παυσανίης δὲ κήρυγμα ποιησάμενος μήδενα ἀπτεσθαι τῆς λητῆς, συγκομίζειν ἐκέλευε τοὺς εἴλωτας τὰ χρήματα· οἱ δὲ ἀνὰ τὸ στρατόπεδον σκιδνάμενοι εὑρισκον σκηνὰς κατεσκευασμένας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ,

κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους, κρητῆράς τε χρυσέους, καὶ φιάλας τε καὶ ἄλλα ἐκπώματα· σάκ-
κους τε ἐπ' ἀμαξέων εὑρισκον, ἐν τοῖσι λέβητες
ἔφαινοντο ἐνεόντες χρύσεοί τε καὶ ἀργύρεοι· ἀπό τε
τῶν κειμένων οικρῶν ἐσκύλευον ψέλιά τε καὶ στρεπ-
τούς, καὶ τοὺς ἀκινάκεας, ἔόντας χρυσέους· ἐπεὶ
ἐσθῆτός γε ποικίλης λόγος ἐγίνετο οὐδὲ εἰς. ἐν-
θαῦτα πολλὰ μὲν κλέπτοντες ἐπάλεον πρὸς τοὺς
Αἰγινῆτας οἱ εἴλωτες, πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν,
ὅσα αὐτέων οὐκ οἶά τε ἦν κρύψαι· ὥστε Αἰγινήτησι
οἱ μεγάλοι πλοῦτοι ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐγένοντο, οἱ τὸν
χρυσὸν, ἄτε ἔόντα χαλκὸν δῆθεν, παρὰ τῶν εἴλωτέων
ώνεοντο. Συμφορήσαντες δὲ τὰ χρήματα, καὶ δεκά- 81
την ἔξελόντες τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ' ἣς ὁ τρίποντος
ὁ χρύσεος ἀνετέθη, ὁ ἐπὶ τοῦ τρικαρήνου ὄφιος τοῦ
χαλκέου ἐπεστεὼς ἀγχιστα τοῦ βωμοῦ· καὶ τῷ ἐν
Ὀλυμπίῃ θεῷ ἔξελόντες, ἀπ' ἣς δεκάπηχν χάλκεον
Δία ἀνέθηκαν· καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ' ἣς ἐπτά-
πηχν χάλκεος Ποσειδέων ἔξεγένετο· ταῦτα ἔξελόντες,
τὰ λοιπὰ διαιρέοντο, καὶ ἔλαβον ἔκαστοι τῶν ἄξιοι
ἡσαν, καὶ τὰς παλλακὰς τῶν Περσέων, καὶ τὸν
χρυσὸν, καὶ τὸν ἀργυρὸν, καὶ ἄλλα χρήματά τε καὶ
ὑποξύγια. ὅσα μέν νυν ἔξαιρετα τοῖσι ἀριστεύσασι
αὐτέων ἐν Πλαταιῆσι ἔδόθη, οὐ λέγεται πρὸς οὐδα-
μῶν· δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ τούτοισι δοθῆναι· Παυσανίη
δὲ πάντα δέκα ἔξαιρέθη τε καὶ ἔδόθη, γυναικες, ἵπποι,
τάλαντα, κάμηλοι, ὡς δὲ αὐτῶς καὶ τὰ ἄλλα χρή-
ματα. Λέγεται δὲ καὶ τάδε γενέσθαι· ὡς Ξέρξης 82
φείγων ἐκ τῆς Ἐλλάδος Μαρδονίῳ τὴν κατασκευὴν
καταλίποι τὴν ἑωυτοῦ· Παυσανίην ὅν, ὁρέοντα τὴν
Μαρδονίου κατασκευὴν χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ
παραπετάσμασι ποικίλοισι κατασκευασμένην, κελεῦ-
σαι τοὺς τε ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὄφοποιοὺς κατὰ
ταῦτα καθὼς Μαρδονίῳ δεῖπνον παρασκευάζειν· ὡς
δὲ κελευόμενοι οὗτοι ἐποίευν ταῦτα, ἐνθαῦτα τὸν
Παυσανίην, ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας

εῦ ἐστρωμένας, καὶ τραπέζας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας, καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπέα τοῦ δείπνου, ἐκπλαγέντα τὰ προκείμενα ἀγαθὰ, κελεῦσαι ἐπὶ γέλωτι τοὺς ἑωυτοῦ διηκόνους παρασκευάσαι Λακωνικὸν δεῖπνον· ὡς δὲ τῆς θοίνης ποιηθείστης ἦν πολλὸν τὸ μέσον, τὸν Παυσανίην γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς· συνελθόντων δὲ τουτέων, εἰπεῖν τὸν Παυσανίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέρην τοῦ δείπνου τὴν παρασκευὴν· “ἄνδρες Ἑλληνες, τῶνδε εἴνεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγαγον, βουλόμενος ὑμῖν τοῦδε τοῦ Μήδων ἡγεμόνος τὴν ἀφροσύνην δεῖξαι· ὅς τοιήνδε δίαιταν ἔχων, ἥλθε ἐς ὑμέας οὐτω διζυρῆν ἔχοντας ἀπαιρησόμενος·” ταῦτα μὲν Παυσανίην λέγεται εἰπεῖν πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων.

83 Υστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων εὐρον συχνοὶ θήκας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων. ἐφάνη δὲ καὶ τόδε ὕστερον ἔτι τούτων, τῶν νεκρῶν περιψιλωθέντων τὰς σάρκας· συνεφόρεον γάρ τὰ ὄστέα οἱ Πλαταιέες ἐς ἔνα χῶρον· εὐρέθη κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα ῥαφὴν οὐδεμίαν, ἀλλὰ ἐξ ἔνὸς ἔονσα ὄστέου· ἐφάνη δὲ καὶ γνάθος καὶ τὸ ἄνω τῆς γνάθου, ἔχουσα ὄδόντας μουνοφυέας ἐξ ἔνὸς ὄστέου πάντας, τούς τε ὄδόντας καὶ τοὺς γομφίους· καὶ πενταπήχεος ἀνδρὸς ὄστέα ἐφάνη.

84 Ἐπεί τε δὲ Μαρδονίου δευτέρη ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἡφάνιστο· ὑπ' ὅτεν μὲν ἀνθρώπων, τὸ ἀτρεκὲς οὐκ ἔχω εἰπεῖν· πολλοὺς δέ τινας ἥδη καὶ παντοδαποὺς ἥκουσα θάψαι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἰδα λαβόντας πολλοὺς παρὰ Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς διὰ τοῦτο τὸ ἔργον. ὅστις μέντοι ἦν αὐτῶν ὁ ὑπελόμενός τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδόνιον, οὐ δύναμαι ἀτρεκέως πυθέσθαι· ἔχει δέ τίνα φάτιν καὶ Διονυσοφάνης, ἀνὴρ Ἐφέσιος, θάψαι Μαρδόνιον.

85 ἄλλ' ὁ μὲν τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη. Οἱ δὲ Ἑλληνες ὡς ἐν Πλαταιῆσι τὴν λητῆν διείλοντο, ἔθαπτον τοὺς ἑωυτῶν χωρὶς ἔκαστοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τριξὺς

ἐποιήσαντο θήκας· ἔνθα μὲν τοὺς ἱρένας ἔθαψαν,
τῶν καὶ Ποσειδώνιος καὶ Ἀμορφάρετος ἥσαν καὶ
Φιλοκύων τε καὶ Καλλικράτης. ἐν μὲν δὴ ἐνὶ τῶν
τάφων ἥσαν οἱ ἱρένες· ἐν δὲ τῷ ἐτέρῳ οἱ ἄλλοι
Σπαρτιῆται· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, οἱ εἴλωτες. οὗτοι μὲν
οὗτω ἔθαπτον. Τεγεῆται δὲ χωρὶς πάντας ἀλέας·
καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἑωτῶν ὄμοι· καὶ Μεγαρέες τε
καὶ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τῆς ἵππου διαφθαρέντας.
τούτων μὲν δὴ πάντων πλήρεες ἐγένοντο οἱ τάφοι·
τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλαταιῆσι
ἔοντες τάφοι, τούτους δὲ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἐπισ-
χυνομένους τῇ ἀπεστυΐ τῆς μάχης, ἐκάστους χώματα
χῶσαι κεινὰ, τῶν ἐπιγινομένων εὑνεκεν ἀνθρώπων.
ἐπεὶ καὶ Αἰγινητέων ἐσκὲ αὐτόθι καλεόμενος τάφος,
τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα,
δειηθέντων τῶν Αἰγινητέων, χῶσαι Κλεάδην τὸν
Αὐτοδίκου ἄνδρα Πλαταιέα, πρόξεινον ἔοντα αὐτῶν.

‘Ος δ’ ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῆσι οἱ 86
Ἐλληνες, αὐτίκα βουλευομένοισι σφι ἐδόκεε στρα-
τεύεσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας, καὶ ἔξαιτέειν αὐτῶν τοὺς
μηδίσαντας, ἐν πρώτοισι δὲ αὐτῶν Τιμηγενίδην καὶ
Ἀτταγίνον, οἱ ἀρχηγέται ἀνὰ πρώτους ἥσαν· ἦν δὲ
μὴ ἐκδιδώσι, μὴ ἀπανίστασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος
πρότερον ἢ ἔξέλωσι· ὡς δέ σφι ταῦτα ἔδοξε, οὗτοι
δὴ ἐνδεκάτη ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι
ἐπολιόρκεον Θηβαίους, κελεύοντες ἐκδιδόναι τοὺς
ἄνδρας· οὐ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι,
τήν τε γῆν αὐτῶν ἔταμνον καὶ προσέβαλλον πρὸς
τὸ τεῖχος. Καὶ οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινεόμενοι, εἰ· 87
κοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θηβαίοισι Τιμηγενίδης
τάδε· “ἄνδρες Θηβαῖοι, ἐπειδὴ οὗτοι δέδοκται τοῖσι
Ἐλλησι, μὴ πρότερον ἀπαναστῆναι πολιορκέοντας ἢ
ἔξέλωσι Θήβας, ἢ ἡμέας αὐτοῦσι παραδῶτε, νῦν ὅν
ἡμέων εἴνεκα γῆ ἡ Βοιωτίη πλέω μὴ ἀναπλήσῃ·
ἄλλ’ εἰ μὲν χρημάτων χρηζόντες πρόσχημα ἡμέας
ἔξαιτέονται, χρήματά σφι δῶμεν ἐκ τοῦ κοινοῦ· σὺν

γὰρ τῷ κοινῷ καὶ ἐμηδίσαμεν, οὐδὲ μοῦνοι ἡμέες· εἰ δὲ ἡμέων ἀληθέως δεόμενοι πολιορκέουσι, ἡμεῖς ἡμέας αὐτοὺς ἐσ ἀντελογίην παρέξομεν.” κάρτα τε ἔδοξε εὖ λέγειν, καὶ ἐσ καιρόν· αὐτίκα τε ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς Παυσανίην οἱ Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδόναι 88 τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ὡμολόγησαν ἐπὶ τούτοισι, Ἀτταγίνος μὲν ἐκδιδρήσκει ἐκ τοῦ ἄστεος· παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Παυσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίης, φὰς τοῦ μηδισμοῦ παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταιτίουστοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδοσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἐδόκεον ἀντιλογίης τε κυρήσειν, καὶ δὴ χρήμασι ἐπεποίθεσαν διωθέεσθαι· ὁ δὲ ὡς παρέλαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων, τὴν στρατιὴν τὴν τῶν συμμάχων ἀπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐσ Κόρινθον διέφθειρε. ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θήβῃσι γενόμενα.

89 Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος φεύγων ἐκ Πλαταιέων καὶ δὴ καὶ πρόσω ἐγίνετο ἀπικόμενον δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ παρὰ σφέας ἐπὶ τε ξείνια ἐκάλεον, καὶ ἀνειρώτευν περὶ τῆς στρατιῆς τῆς ἀλλης, οὐδὲν ἐπιστάμενοι τῶν ἐν Πλαταιῇσι γενομένων· ὁ δὲ Ἀρτάβαζος, γνοὺς ὅτι εἰ ἐθέλοι σφι πᾶσαν τὴν ἀληθήτην τῶν ἀγώνων εἰπεῖν, αὐτὸς τέ κινδυνεύστει ἀπολέσθαι καὶ ὁ μετ’ αὐτοῦ στρατός· ἐπιθήσεσθαι γάρ οἱ πάντα τινὰ οἴετο πυνθανόμενον τὰ γεγονότα· ταῦτα ἐκλογυζόμενος, οὔτε πρὸς τοὺς Φωκέας ἐξαγόρευε οὐδὲν, πρός τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε· “ἐγὼ μὲν, ὁ ἄνδρες Θεσσαλοὶ, ὡς ὄρατε, ἐπείγομαι τε κατὰ τὴν ταχίστην ἐλῶν ἐσ Θρηίκην, καὶ σπουδὴν ἔχω πεμφθεὶς κατά τι πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶνδε· αὐτὸς δὲ ὑμῖν Μαρδόνιος καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ, οὔτος κατὰ πόδας ἐμεῦ ἐλαύνων προσδόκιμός ἐστι· τοῦτον καὶ ξεινίζετε καὶ εὖ ποιεῦντες φαίνεσθε· οὐ γὰρ ὑμῖν ἐσ χρόνον ταῦτα ποιεῦντι μετάμελήσει.” ταῦτα δὲ εἴπας, ἀπέλαυνε σπουδῆ τὴν στρατιὴν διὰ Θεσσαλίης τε καὶ Μακεδονίης ιθὺ τῆς Θρηίκης, ὡς

ἀληθέως ἐπειγόμενος, καὶ τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ· καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑαυτοῦ συχνοὺς ὑπὸ Θρηίκων τε κατακοπέντας κατ’ ὁδὸν, καὶ λιμῷ συστάντας καὶ καμάτῳ ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. οὗτος μὲν οὗτῳ ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην.

Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης τῆσπερ ἐν Πλαταιῇσι τὸ 90 τρῶμα ἐγένετο, συνεκύρησε γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Δήλῳ κατέατο οἱ Ἐλληνες οἱ ἐν τῇσι νησὶ ἄμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἥλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου Λάμπων τε Θρασυκλέος καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατίδεω καὶ Ἡγησίστρατος Ἀρισταγόρεω, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάθρῳ τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι ἐπελθόντων δέ σφεων ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς, ἔλεγε Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα· ὡς ἦν μοῦνον ἴδωνται αὐτοὺς οἱ Ἰωνες ἀποστήσονται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑπομενέουσι· ἦν δὲ καὶ ἄρα ὑπομείνωσι, οὐκ ἐτέρην ἄγρην τοιαύτην εὑρεῖν ἀν αὐτούς· θεούς τε κουνοὺς ἀνακαλέων, προέτρεπε αὐτοὺς ῥύσασθαι ἄνδρας Ἐλληνας ἐκ δουλοσύνης καὶ ἀπαμύναι τὸν βάρβαρον· εὐπετές τε αὐτοῖσι, ἔφη, ταῦτα γίνεσθαι· τάς τε γὰρ νέας αὐτῶν κακῶς πλέειν καὶ οὐκ ἀξιομάχους κείνοισι εἶναι· αὐτοὶ τε, εἴ τι ὑποπτεύοντι μὴ δόλῳ αὐτοὺς προάγοιεν, ἐτοῦμοι εἶναι ἐν τῇσι νησὶ τῇσι ἐκείνων ἀγόμενοι ὅμηροι εἶναι. Ὡς δὲ πολλὸς 91 ἦν λιστόμενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἴρετο Λευτυχίδης. εἴτε κληδόνος εἴνεκεν θέλων πυθέσθαι, εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην θεοῦ ποιεῦντος· “ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὖνομα;” ὁ δὲ εἶπε· ““Ἡγησίστρατος” ὁ δὲ ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, εἴ τινα ὅρμητο λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε· “δέκομαι τὸν οἰωνὸν, τὸν Ἡγησίστρατον, ὦ ξεῖνε Σάμιε· σὺ δὲ ἡμῖν ποίεε ὅκως αὐτός τε δοὺς πίστιν ἀποπλεύσεαι, καὶ οἱ σὺν

σοὶ ἔόντες οἶδε, ἢ μὲν Σαμίους ἡμῖν προθύμους
 92 ἔσεσθαι συμμάχους." Ταῦτα τε ἄμα ἡγόρευε καὶ
 τὸ ἔργον προσῆγε· αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε
 καὶ ὄρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς
 Ἑλληνας· ταῦτα δὲ ποιήσαντες, οἱ μὲν ἀπέπλεον·
 μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε πλέειν τὸν Ἡγησίστρατον,
 οἰωνὸν τὸ οὔνομα ποιεύμενος· οἱ δὲ Ἑλλήνες ἐπι-
 σχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην, τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιερέ-
 οντο, μαντευομένου σφι Δηϊφόνου τοῦ Εὐηνίου,
 ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης δὲ τῆς ἐν τῷ
 Ἰονίῳ κόλπῳ τοῦ τὸν πατέρα κατέλαβε Εὐήνιον
 93 πρῆγμα τοιόνδε. "Εστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἵρα
 ἡλίου πρόβατα, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκεται παρὰ
 ποταμὸν, ὃς ἐκ Λάκμωνος οὐρεος ρέει διὰ τῆς Ἀπο-
 λωνίης χώρης ἐς θάλασσαν, παρ' Ὄρικον λιμένα.
 τὰς δὲ νύκτας ἀραιρημένοι ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ
 γένει δοκιμώτατοι τῶν ἀστῶν, οὗτοι φυλάσσουσι
 ἐνιαυτὸν ἔκαστος· περὶ πολλοῦ γὰρ δὴ ποιεῦνται
 Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα ταῦτα, ἐκ θεοπροπίου
 τινός· ἐν δὲ ἄντρῳ αὐλίζονται, ἀπὸ τῆς πόλιος ἐκάς.
 ἔνθα δὴ τότε ὁ Εὐήνιος οὗτος ἀραιρημένος ἐφύλασσε·
 καὶ κοτε αὐτοῦ κατακοιμήσαντος τὴν φυλακὴν,
 παρελθόντες λύκοι ἐς τὸ ἄντρον διέφθειραν τῶν
 προβάτων ὡς ἔξηκοντα· ὃ δὲ ὡς ἐπῆισε, εἶχε σιγῇ
 καὶ ἔφραζε οὐδενὶ, ἐν νόῳ ἔχων ἀντικαταστήσειν
 ἄλλα πριάμενος· καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνι-
 ἔτας ταῦτα γενόμενα, ἀλλ' ὡς ἐπύθοντο, ὑπαγαγόντες
 μιν ὑπὸ δικαστήριον κατέκριναν, ὡς τὴν φυλακὴν
 κατακοιμήσαντα, τῆς ὄψιος στερηθῆναι· ἐπεί τε δὲ
 τὸν Εὐήνιον ἔξετύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα οὔτε
 πρόβατά σφι ἔτικτε οὔτε γῆ ἔφερε ὄμοιως καρπόν·
 πρόφαντα δέ σφι ἐν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι
 ἐγίνετο, ἐπεί τε ἐπειρώτευν τοὺς προφήτας τὸ αἴτιον
 τοῦ παρεόντος κακοῦ, οἱ δὲ αὐτοῦσι ἔφραζον, ὅτι
 ἀδίκιας τὸν φύλακον τῶν ἵρων προβάτων Εὐήνιον τῆς
 ὄψιος ἐστέρησαν· αὐτοὶ γὰρ ἐπορμῆσαι τοὺς λύκους.

οὐ πρότερόν τε πάντεσθαι τιμωρέοντες ἐκείνω, πρὶν
 ἦ δίκας δῶσι τῶν ἐποίησαν ταύτας τὰς ἀν αὐτὸς
 ἔληται καὶ δικαιοι· τούτων δὲ τελεμένων, αὐτοὶ
 δῶσειν Εὐηνίῳ δόσιν τοιαύτην τὴν πολλούς μιν μα- 94
 καριεῖν ἀνθρώπων ἔχοντα. Τὰ μὲν χρηστήρια ταῦ-
 τά σφι ἔχρησθη· οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται ἀπόρρητα
 ποιησάμενοι, προέθεσαν τῶν ἀστῶν ἀνδράσι διαπρῆ-
 ξαι· οἱ δέ σφι διέπρηξαν ὥδε· κατημένου Εὐηνίου
 ἐν θώκῳ, ἐλθόντες οἱ παρίζοντο καὶ λόγους ἄλλους
 ἐποιεύντο, ἐς δὲ κατέβαινον συλλυπεύμενοι τῷ πάθεϊ·
 ταύτη δὲ ὑπάγοντες εἰρώτεον τίνα δίκην ἀν ἔλοιτο,
 εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑποστῆναι δῶσειν
 τῶν ἐποίησαν; ὁ δὲ οὐκ ἀκηκοώς τὸ θεοπρόπιον,
 εἴλετο εἴπας· εἴ τίς οἱ δοίη ἀγροὺς τῶν ἀστῶν, ὄνο-
 μάσας τοῦσι ἡπίστατο εἶναι καλλίστους δύο κλήρους
 τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ, καὶ οἴκησιν πρὸς τούτοισι,
 τὴν ἥδεε καλλίστην ἐοῦσαν τῶν ἐν τῇ πόλι· τούτων
 δὲ, ἔφη, ἐπήβολος γενόμενος τοῦ λοιποῦ ἀμήνιτος
 εἶναι, καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν γενομένην. καὶ
 ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε, οἱ δὲ πάρεδροι εἴπαν ὑπολαβόν-
 τες· “Εὐήνιε, ταύτην δίκην Ἀπολλωνιῆται τῆς ἐκ-
 τυφλώσιος ἐκτίνουσί τοι κατὰ θεοπρόπια τὰ γενό-
 μενα.” ὁ μὲν δὴ πρὸς ταῦτα δεινὰ ἐποιέετο, ἐνθεῦτεν
 πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, ὡς ἔξαπατηθείσ· οἱ δὲ,
 πριάμενοι παρὰ τῶν ἐκτημένων, διδοῦσί οἱ τα εἴλετο.
 καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε
 καὶ οὐνομαστὸς γενέσθαι.

Τούτου δὴ ὁ Δηϊφονος ἐὼν παῖς τοῦ Εὐηνίου, 95
 ἀγόντων Κορινθίων, ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἥδη
 δὲ καὶ τόδε ἥκουσα, ὡς ὁ Δηϊφονος ἐπιβατεύων τοῦ
 Εὐηνίου οὐνόματος, ἔξελάμβανε ἐπιὼν τὴν Ἑλλάδα
 ἔργα, οὐκ ἐὼν Εὐηνίου παῖς. Τοῦσι δὲ Ἑλλησι ὡς 96
 ἐκαλλιέρησε, ἀνῆγον τὰς νέας ἐκ τῆς Δήλου πρὸς
 τὴν Σάμον· ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμίης πρὸς
 Καλάμοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὄρμισάμενοι κατὰ τὸ
 Πραῖον τὸ ταύτη, παρεσκευάζοντο ἐς ναυμαχίην·

οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοί σφεας προσπλέειν, ἀνήγον
καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἥπειρον τὰς νέας τὰς ἄλλας, τὰς
δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν· βουλευομένοισι γάρ
σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι· οὐ γὰρ ὅν
ἐδόκεον ὅμοιοι εἶναι· ἐς δὲ τὴν ἥπειρον ἀπέπλεον,
ὅκως ἔωσι ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον ἔοντα
ἐν τῇ Μυκάλῃ· ὃς, κελεύσαντος Ξέρξεω, καταλειει-
μένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ, Ἰωίην ἐφύλασσε· τοῦ
πλῆθος μὲν ἦν ἔξι μυριάδες· ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ
Τιγράνης, κάλλει τε καὶ μεγάθει ὑπερφέρων Περ-
σέων. ὑπὸ τοῦτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλεύ-
σαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ
ἀνειρύσαι τὰς νέας, καὶ περιβαλέσθαι ἔρκος, ἔρυμα
97 τῶν νεῶν καὶ σφέων αὐτῶν κρητσφύγετον. Ταῦτα
βουλευσάμενοι ἀνήγοντο· ἀπικόμενοι δὲ παρὰ τὸ
τῶν Ποτνιέων ἴρὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαίσωνά τε καὶ
Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἐστὶν ἴρὸν,
τὸ Φίλιστος ὁ Πασικλέος ὥδρυσατο Νείλεω τῷ
Κόδρου ἐπισπόμενος ἐπὶ Μιλήτου κτιστὸν, ἐνθαῦτα
τάς τε νέας ἀνείρυσαν καὶ περιβάλοντο ἔρκος καὶ
λίθων καὶ ἔύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἥμερα, καὶ
σκόλοπας περὶ τὸ ἔρκος κατέπηξαν· καὶ παρεσκευά-
δατο ὡς πολιορκησόμενοι καὶ ὡς νικήσοντες, ἐπ’
ἀμφότερα· ἐπιλεγόμενοι γὰρ παρεσκευάζοντο.

98 Οἱ δὲ Ἑλληνες ὡς ἐπύθοντο οἰχωκότας τοὺς βαρ-
βάρους ἐς τὴν ἥπειρον, ἥχθοντο ὡς ἐκπεφευγότων·
ἐν ἀπορίῃ τε εἴχοντο ὅ τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσ-
σωνται ὀπίσω εἴτε καταπλέωσι ἐπ’ Ἐλλησπόντου·
τέλος δὲ ἐδοξεῖ τούτων μὲν μηδέτερα ποιέειν, ἐπιπλέειν
δὲ ἐπὶ τὴν ἥπειρον· παρασκευασάμενοι ὅν ἐς ναυμα-
χίην καὶ ἀποβάθρας καὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἐδεεῖ, ἐπλεον
ἐπὶ τῆς Μυκάλης. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ
στρατοπέδου, καὶ οὐδεὶς ἐφαίνετο σφι ἐπαναγόμενος,
ἄλλὰ ὥρων νέας ἀνελκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολ-
λὸν δὲ πεζὸν παρακεκριμένον παρὰ τὸν αἰγαλὸν,
ἐνθαῦτα πρῶτον μὲν ἐν τῇ πηλὶ παραπλέων, ἐγχρίμψας

τῷ αἰγιαλῷ τὰ μάλιστα Λεντυχίδης, ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε τοῖσι "Ιωσὶ λέγων· "ἄνδρες" Ιωνες ὅσοι ὑμέων τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω· πάντως γὰρ οὐδὲν συνήσουσι Πέρσαι τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι· ἐπεὰν συμμίσγωμεν, μεμνῆσθαί τινα χρὴ ἐλευθερίης μὲν πάντων πρῶτον, μετὰ δὲ, τοῦ συνθήματος "Ηβῆς· καὶ τάδε ἵστω καὶ ὁ μὴ ἐσικούσας ὑμέων πρὸς τοῦ ἐπακούσαντος." ὡντὸς δὴ οὗτος ἐών τυγχάνει νόος τοῦ πρήγματος καὶ ὁ Θεμιστοκλέος ὁ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· ἦ γὰρ δὴ λαθόντα τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἔμελλε τοὺς "Ιωνας πείσειν, ἦ ἐπειτα ἀνενειχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους, ποιήσειν ἀπίστους [τοῖσι "Ελλησι].

Λεντυχίδεω δὲ ταῦτα ὑποθεμένου, δεύτερα δὴ τάδε 99 ἐποίειν οἱ "Ελληνες· προσχόντες τὰς νέας, ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν· καὶ οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο· οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον τοὺς "Ελληνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην, καὶ τοῖσι "Ιωσὶ παραινέσαντας, τοῦτο μὲν ὑπονοήσαντες τοὺς Σαμίους τὰ "Ελλήνων φρονέειν, ἀπαιρέονται τὰ ὅπλα· οἱ γὰρ ὧν Σάμιοι, ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νησὶ τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους οἱ Ξέρξεω, τούτους λυσάμενοι πάντας ἀποπέμπουσι ἐποδιάσαντες ἐς τὰς Ἀθήνας· τῶν εἴνεκεν οὐκ ἥκιστα ὑποψίην εἶχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι· τοῦτο δὲ τὰς διόδους τὰς ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας προστάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φιλάσσειν, ὡς ἐπισταμένοισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώρην· ἐποίειν δὲ τούτου εἴνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἔωσι· τούτους μὲν Ἰώνων, τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχώμὸν ἄν τι ποιέειν δυνάμιος ἐπιλαβομένοισι, τρόποισι τοιούτοισι προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι· αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν τὰ γέρρα ἔρκος εἶναί σφι.

"Ως δὲ ἄρα παρεσκευάδατο τοῖσι "Ελλησι, προσ- 100 ἥσιαν πρὸς τοὺς βαρβάρους· ιοῦσι δέ σφι φήμη τε

ἐσέπτατο ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν, καὶ κηρυκῆιον .
 ἐφάνη ἐπὶ τῆς κυματωγῆς κείμενον· η̄ δὲ φήμη
 διῆλθε σφι ὥδε, ὡς οἱ Ἑλληνες τὴν Μαρδονίου
 στρατιὴν νικῶν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὴ
 πολλοῖσι τεκμηρίοισι ἐστὶ τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων,
 εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπιπτούσης τοῦ τε
 ἐν Πλαταιῆσι καὶ τοῦ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἐσεσθαι
 τρώματος, φήμη τοῖσι Ἑλλησι τοῖσι ταύτῃ ἐσαπί-
 κετο, ὥστε θαρσῆσαι τε τὴν στρατιὴν πολλῷ μᾶλ-
 101 λογ, καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν. Καὶ
 τόδε ἔτερον συνέπεσε γενόμενον, Δῆμητρος τεμένεα
 Ἐλευσινίης παρὰ ἀμφοτέρας τὰς συμβολὰς εἶναι·
 καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιῇδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον
 ἐγένετο (ὡς καὶ πρότερον μοι εἴρηται) η̄ μάχη, καὶ
 ἐν Μυκάλῃ ἐμελλε ὡσαύτως ἐσεσθαι· γεγονέναι δὲ
 νίκην τῶν μετὰ Παυσανίεω Ἑλλήνων ὄρθως σφι η̄
 φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα· τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῆσι
 πρωὶ ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγίνετο· τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ περὶ
 δείλην· ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι,
 μηνός τε τοῦ αὐτοῦ, χρόνῳ οὐ πολλῷ σφι ὑστερον
 δῆλα ἀναμανθάνουσι ἐγίνετο. η̄ν δὲ ἀρρωδίῃ σφι
 πρὶν τὴν φήμην ἐσαπικέσθαι, οὕτι περὶ σφέων
 αὐτῶν οὕτω, ὡς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίων
 πταιση η̄ Ἐλλάς· ὡς μέντοι η̄ κληδὸν αὐτῇ σφι
 ἐσέπτατο, μᾶλλον τι καὶ ταχύτερον τὴν πρόσοδον
 ἐποιεῖντο. οἱ μὲν δὴ Ἑλληνες καὶ οἱ βάρβαροι
 ἐσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ ὁ
 Ἐλλήσποντος ἄεθλα προέκειτο.

102 Τοῖσι μέν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσεχέσι
 τούτοισι τεταγμένοισι, μέχρι κου τῶν ἡμισέων, η̄
 ὄδὸς ἐγίνετο κατ' αἰγαλόν τε καὶ ἅπεδον χῶρον·
 τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοισι
 τεταγμένοισι, κατά τε χαράδρην καὶ οὔρεα· ἐν ᾧ δὲ
 οἱ Λακεδαιμόνιοι περιήσαν, οὕτοι οἱ ἐπὶ τῷ ἐτέρῳ
 κέρεῃ ἔτι καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἔως μέν νυν τοῖσι
 Πέρσησι ὄρθια η̄ν τὰ γέρρα, ἡμύνοντό τε καὶ οὐδὲν

ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατὸς, ὃκως ἐωντῶν γένηται τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρακελευσάμενοι, ἔργου εἴχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἥδη ἐτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα· διωσάμενοι γάρ τὰ γέρρα οὗτοι, φερόμενοι ἐσέπεσον ἀλέες ἐς τοὺς Πέρσας· οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμενοι, τέλος ἔφευγον ἐς τὸ τεῖχος· Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζήνιοι, (οὗτω γάρ ἥσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι,) συνεπισπόμενοι συνεσέπιπτον ἐς τὸ τεῖχος· ὡς δὲ καὶ τὸ τεῖχος ἀραιρητο, οὐτ' ἔτι πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι πρὸς φυγὴν τε ὄρμέατο οἱ ἄλλοι πλὴν Περσέων· οὗτοι δὲ κατ' ὀλίγους γινόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἑλλήνων. καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταῦντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης, τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέοντες, ἀποφεύγουσι· Μαρδόντης δὲ καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης μαχόμενοι τελευτῶσι. "Ἐτι δὲ μαχομένων 103 τῶν Περσέων ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ μετ' αὐτῶν, καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχείριζον. ἐπεσον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα ἄλλοι τε καὶ Σικυώνιοι, καὶ στρατηγὸς Περίλεως. τῶν δὲ Σαμίων οἱ στρατεύμενοι, ἔοντες τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ καὶ ἀπαραιρημένοι τὰ ὄπλα, ὡς εἶδον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην ἐτεραλκέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἥδυνέατο, προσωφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι "Ἑλλησι· Σαμίους δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι "Ιωνες ἄρξαντας, οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο 104 μὲν τῶν Περσέων τὰς διόδους τηρεῖν, σωτηρίης εἴνεκά σφι· ὡς, ἦν ἄρα σφέας καταλαμβάνη οἵα περ κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας σώζωνται ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης· ἐτάχθησαν μέν νυν ἐπὶ τοῦτο τὸ πρῆγμα οἱ Μιλησίοι, τούτου τε εἴνεκεν καὶ ἵνα μὴ παρεόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιέοιεν· οἱ

δὲ πᾶν τὸ ἐναντίον τοῦ προστεταγμένου ἐποίεον, ἄλλας τε κατηγεόμενοί σφι ὁδοὺς φεύγοντι αἱ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους, καὶ τέλος αὐτοί σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη.

105 Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἐλλήνων ἡρίστευσαν Ἀθηναῖοι· καὶ Ἀθηναίων, Ἐρμόλυκος ὁ Εὐθύνου, ἀνὴρ παγκράτιου ἐπασκήσας· τοῦτον δὲ τὸν Ἐρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τούτων, πολέμου ἐόντος Ἀθηναίοισί τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρνῳ τῆς Καρυστίης χώρης ἀποθανόντα ἐν μάχῃ, κεῖσθαι ἐπὶ Γεραιστῷ· μετὰ δὲ Ἀθηναίους, Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι ἡρίστευσαν.

106 Ἐπεί τε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἐλληνες τοὺς πολλοὺς, τοὺς μὲν μαχομένους τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νέας ἐνέπρησαν καὶ τὸ τεῖχος ἄπαν, τὴν λητὴν προεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν· καὶ θησαυρούς τινας χρημάτων ἔνρον· ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νέας ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἐλληνες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅπῃ χρεὸν εἴη τῆς Ἐλλάδος κατοικίσαι, τῆς αὐτοὶ ἐγκρατέες ἥσαν· τὴν δὲ Ἰωνίην ἀπειναὶ τοῖσι βαρβάροισι· ἀδύνατον γάρ ἐφαίνετό σφι εἶναι ἐωυτούς τε Ἰώνων προκατῆσθαι φρουρέοντας τὸν πάντα χρόνον· καὶ ἐωυτῶν μὴ προκατημένων, Ἰωνας οὐδεμίαν ἐλπίδα εἶχον χαίροντας πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξειν. πρὸς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλει ἐοῦσι ἐδόκεε τῶν μηδισάντων ἐθνέων τῶν Ἐλληνικῶν τὰ ἐμπόρια ἔξαναστήσαντας, δοῦναι τὴν χώρην Ἰωσι ἐνοικῆσαι· Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἀρχὴν, Ἰωνίην γενέσθαι ἀνάστατον, οὐδὲ Πελοποννησίοισι περὶ τῶν σφετέρων ἀποικιέων βουλεύειν· ἀντιτεινόντων δὲ τούτων προθύμως, εἰξαν οἱ Πελοποννήσιοι· καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἱ ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἐλλησι, ἐς τὸ συμμαχικὸν

ἐποιήσαντο, πίστι τε καταλαβόντες καὶ ὄρκίοισι, ἐμμένειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι· τούτους δὲ καταλαβόντες ὄρκίοισι, ἐπλεον τὰς γεφύρας λύσοντες· ἔτι γὰρ ἐδόκεον ἐντεταμένας εὑρήσειν. οὗτοι μὲν δὴ ἐπ' Ἐλλησπόντου ἐπλεον.

Τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων ἐς τὰ ἄκρα τε 107 τῆς Μυκάλης κατειληθέντων, ἐόντων οὐ πολλᾶν, ἐγίνετο κομιδὴ ἐς Σάρδις· πορευομένων δὲ, κατ' ὅδὸν Μασίστης ὁ Δαρείου παρατυχὼν τῷ πάθει τῷ γεγονότι τὸν στρατηγὸν Ἀρταῦντην ἔλεγε πολλά τε καὶ κακὰ, ἄλλα τε καὶ γυναικὸς κακίω φὰς αὐτὸν εἶναι τοιαῦτα στρατηγήσαντα, καὶ ἄξιον εἶναι παντὸς κακοῦ τὸν βασιλέος οἴκον κακώσαντα· παρὰ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι γυναικὸς κακίω ἀκοῦσαι δέννος μέγιστός ἐστι· ὁ δὲ, ἐπεὶ πολλὰ ἥκουσε, δεινὰ ποιεύμενος, σπάται ἐπὶ τὸν Μασίστην τὸν ἀκινάκεα, ἀποκτεῖναι θέλων· καὶ μιν ἐπιθέοντα φρασθεὶς Ξειναγόρης ὁ Πρηξίλεω, ἀνὴρ Ἀλικαρνησσεὺς, δηπισθε ἐστεὼς αὐτοῦ Ἀρταῦντεω, ἀρπάζει μέσον, καὶ ἐξάρας παίει ἐς τὴν γῆν· καὶ ἐν τούτῳ οἱ δορυφόροι Μασίστεω προέστησαν· ὁ δὲ Ξειναγόρης ταῦτα ἐργάσατο, χάριτα αὐτῷ τε Μασίστη τιθέμενος καὶ Ξέρξη, ἐκσώζων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκείνου· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Ξειναγόρης Κιλικίης πάσης ἥρξε, δόντος βασιλέος· τῶν δὲ κατ' ὅδὸν πορευομένων, οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο τούτων, ἀλλ' ἀπικνέονται ἐς Σάρδις· ἐν δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἐὼν βασιλεὺς, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ἐξ Ἀθηνέων, προσπταίσας τῇ ναυμαχίῃ, φυγὴν ἀπίκετο.

Τότε δὲ ἐν τῇσι Σάρδισι ἐὼν ἄρα τῆς Μασί- 108 στεω γυναικὸς, ἐούσης καὶ ταύτης ἐνθαῦτα· ὡς δέ οἱ προσπέμποντι οὐκ ἐδύνατο κατεργασθῆναι, οὐδὲ βίην προσέφερε, προμηθεόμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασίστην· τῶντὸ δὲ τοῦτο εἶχε καὶ τὴν γυναικα· εὐ γὰρ ἐπίστατο βίης οὐ τευξομένη· ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης ἐργάμενος τῶν ἄλλων, πρήσσει τὸν γάμον τοῦτον τῷ

παιδὶ τῷ ἑωυτοῦ Δαρείῳ, θυγατέρᾳ τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίστεω, δοκέων αὐτὴν μᾶλλον λάμψεσθαι ἦν ταῦτα ποιήσῃ, ἀρμόσας δὲ καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖ τε ἀπίκετο καὶ ἡγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρείῳ τὴν γυναικα, οὗτῳ δὴ τῆς Μασίστεω μὲν γυναικὸς ἐπέπαυτο, ὁ δὲ διαμειψάμενος ἥρα τε καὶ ἐτύγχανε τῆς Δαρείου μὲν γυναικὸς Μασίστεω δὲ θυγατρός· οὖνομα δὲ τῇ 109 γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρταῦντη. Χρόνου δὲ προϊόντος, ἀνάπυστα γίνεται τρόπῳ τοιῷδε· ἐξυφήνασα Ἀμηστρις, ἡ Ξέρξεω γυνὴ, φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θέης ἄξιον, διδοῦ Ξέρξῃ· ὁ δὲ ἡσθεὶς περιβάλλεται τε καὶ ἔρχεται παρὰ τὴν Ἀρταῦντην· ἡσθεὶς δὲ καὶ ταύτῃ, ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι ὁ τι βούλεται οἱ γενέσθαι ἀντὶ τῶν αὐτῷ ὑπουργημένων· πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασαν· τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε πανοική γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἰπε Ξέρξῃ· “δώσεις μοι τὸ ἄν σε αἰτήσω;” ὁ δὲ πᾶν μᾶλλον δοκέων κείνην αἰτῆσαι, ὑπισχνέετο καὶ ὕμοσε· ἡ δὲ, ὡς ὕμοσε, ἀδεῶς αἰτέει τὸ φᾶρος· Ξέρξης δὲ παντοῖος ἐγίνετο, οὐ βουλόμενος δοῦναι· κατ’ ἄλλο μὲν οὐδὲν, φοβεόμενος δὲ Ἀμηστριν, μὴ καὶ πρὶν κατεικαζούση τὰ γινόμενα οὗτῳ ἐπευρεθῆ πρήστσων· ἀλλὰ πόλις τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον, καὶ στρατὸν τοῦ ἔμελλε οὐδεὶς ἄρξειν ἀλλ’ ἡ ἐκείνη· Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ στρατὸς δῶρον· ἀλλ’ οὐ γὰρ ἐπειθε, διδοῦ τὸ φᾶρος· ἡ δὲ περιχαρῆς ἐοῦσα τῷ δώρῳ, ἐφόρεέ τε καὶ ἡγάλλετο· 110 καὶ ἡ Ἀμηστρις πυνθάνεται μιν ἔχουσαν. Μαθοῦσα δὲ τὸ ποιεύμενον, τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ εἶχε ἔγκοτον· ἡ δὲ ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶναι αἰτίην καὶ ταῦτα ἐκείνην πρήστειν, τῇ Μασίστεω γυναικὶ ἐβούλευε ὅλεθρον· φυλάξασα δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς Ξέρξην βασιλῆιον δεῖπνον προτιθέμενον· τοῦτο δὲ τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται ἀπὸ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς· οὖνομα δὲ τῷ δεῖπνῳ τούτῳ Περσιστὶ μὲν ΤΥΚΤΑ, κατὸ

δὲ τὴν Ἑλλήνων γλώσσαν, ΤΕΛΕΙΟΝ· τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμάται μοῦνον βασιλεὺς, καὶ Πέρσας δωρέεται· ταύτην δὴ τὴν ἡμέρην φυλάξασα ἡ Ἀμηστρις, χρήζει τοῦ Ξέρξεω δοθῆναι οἱ τὴν Μασίστεω γυναῖκα· ὁ δὲ δεινόν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο, τοῦτο μὲν ἀδελφεοῦ γυναῖκα παραδοῦναι, τοῦτο δὲ ἀναιτίην ἔοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου· συνῆκε γὰρ τοῦ εἰνεκεν ἐδέετο. Τέλος μέντοι, κεύης τε λιπα- 111
ρεούσης καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου ἔξεργόμενος· ὅτι ἀτυχῆσαι τὸν χρήζοντα οὐ σφι δυνατόν ἐστι βασιλῆτον δείπνου προκειμένου· κάρτα δὴ ἀέκων κατανεύει· καὶ παραδοὺς ποιέει ὥδε· τὴν μὲν κελεύει ποιέειν τὰ βούλεται, ὁ δὲ μεταπεμψάμενος τὸν ἀδελφεὸν λέγει τάδε· “Μασίστα, σὺ εἰς Δαρείου τε πᾶς, καὶ ἐμὸς ἀδελφεός· πρὸς δὲ ἐπι τούτοισι, καὶ εἰς ἀνὴρ ἀγαθός· γυναικὶ δὴ ταύτη τῇ νῦν συνοικέεις, μὴ συνοίκεε· ἀλλά τοι ἀντ’ αὐτῆς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν ἐμήν· ταύτη συνοίκεε, τὴν δὲ νῦν ἔχεις, οὐ γὰρ δοκέει ἐμοὶ, μὴ ἔχε γυναῖκα·” ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωμάσας τὰ λεγόμενα, λέγει τάδε· “ὦ δέσποτα, τίνα μοι λόγον λέγεις ἄχροντον, κελεύων με γυναῖκα, ἐκ τῆς μοι παῖδες νεηνίαι τέ είσι καὶ θυγατέρες, τῶν καὶ σὺ μίαν τῷ παιδὶ τῷ σεωυτοῦ ἡγάγεο γυναῖκα, αὐτῇ τέ μοι κατὰ νόον τυγχάνει κάρτα ἔοῦσα, ταύτην με κελεύεις μετέντα, θυγατέρα τὴν σὴν γῆμαι; ἐγὼ δὲ, βασιλεῦ, μέγα μὲν ποιεῦμαι ἀξιεύμενος θυγατρὸς τῆς σῆς, ποιήσω μέντοι τούτων οὐδέτερα· σὺ δὲ μηδαμῶς βιῶ πρήγματος τοιοῦδε δεόμενος· ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ ἄλλος φανήσεται ἐμεῦ οὐδὲν ἥσσων, ἐμέ τε ἔα γυναικὶ τῇ ἐμῇ συνοικέειν·” ὁ μὲν δὴ τοιούτοισι ἀμείβεται· Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει τάδε· “οὕτω τοι, Μασίστα, πέπρηκται· οὔτε γὰρ ἄν τοι δώῃν θυγατέρα τὴν ἐμὴν γῆμαι, οὔτε ἐκείνῃ πλεῦνα χρόνον συνοικήσεις· ὡς μάθης τὰ διδόμενα δέκεσθαι·” ὁ δὲ ὡς ταῦτα ἥκουσε, εἴπας τοσόνδε, ἔχωρεε ἔξω· “δέσποτα, οὐ δή κώ με

112 ἀπώλεσας." Ἐν δὲ τούτῳ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ ἐν τῷ Ξέρξης τῷ ἀδελφεῷ διελέγετο, ἡ Ἀμηστρις μεταπεμψαμένη τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω, διαλυμαίνεται τὴν γυναικα τὴν Μασίστεω· τούς τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα κυσὶ προέβαλε, καὶ ἥνα, καὶ ὡτα, καὶ χείλεα· καὶ γλῶσσαν ἐκταμοῦσα, ἐς οἰκόν μιν ἀπο-
113 πέμπει διαλελυμασμένην. Ὁ δὲ Μασίστης οὐδέν κω ἀκηκοὼς τούτων, ἐλπόμενος δέ τί οἱ κακὸν εἶναι, ἐσπίπτει δρόμῳ ἐς τὰ οἰκία· ἵδων δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναικα, αὐτίκα μετὰ ταῦτα συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ, ἐπορεύετο ἐς Βάκτρα σύν τε τοῖσι ἔωστον νιοῖσι καὶ δή κού τισι καὶ ἄλλοισι, ὡς ἀποστήσων νομὸν τὸν Βάκτριον, καὶ ποιήσων τὰ μεγίστα κακῶν βασιλέα· τάπερ ἀν καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, εἴπερ ἔφθη ἀναβὰς ἐς τοὺς Βακτρίους καὶ τοὺς Σάκας· καὶ γάρ ἔστεργόν τέ μιν, καὶ ἦν ὑπαρχός τῶν Βακτρίων· ἀλλὰ γάρ Ξέρξης πυθόμενος ταῦτα ἐκεῖνον πρήσσοντα, πέμψας ἐπ' αὐτὸν στρατὴν, ἐν τῇ ὁδῷ κατέκτεινε αὐτόν τε ἐκεῖνον καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τὴν στρατιὴν τὴν ἐκείνου. κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρξεω καὶ τὸν Μασίστεω θάνατον τοσαῦτα ἐγένετο.

114 Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὄρμηθέντες Ἐλληνες ἐπ' Ἐλλησπόντου πρῶτον μὲν περὶ Δεκτὸν ὄρμεον, ὑπὸ ἀνέμων ἀπολαμφθέντες· ἐνθεῦτεν δὲ ἀπίκοντο ἐς Ἀβυδον, καὶ τὰς γεφύρας εὑρον διαλελυμένας τὰς ἐδόκεον εὐρήσειν ἔτι ἐντεταμένας· καὶ τούτῳ οὐκ ἡκιστα εῖνεκεν ἐς τὸν Ἐλλήσποντον ἀπίκοντο. τοισι μέν νυν ἀμφὶ Αεντυχίδεα Πελοποννησίοισι ἔδοξε ἀποπλέειν ἐς τὴν Ἐλλάδα· Ἀθηναῖσι δὲ καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ αὐτοῦ ὑπομείναντας πειράσθαι τῆς Χερσονήσου. οἱ μὲν δὴ ἀπέπλεον· Ἀθηναῖοι δὲ, ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβάντες ἐς τὴν Χερσόνησον, Σηστὸν ἐποιόρκεον. Ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην, ὡς ἐόντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύτη, συνῆλθον, ὡς ἥκουμενον παρεῖναι τοὺς Ἐλληνας ἐς τὸν Ἐλλήσποντον, ἐκ τε

τῶν ἄλλων τῶν περιοικίδων καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίνης πόλιος Οἰόβαζος, ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρέων ὅπλα ἐνθαῦτα ἦν κεκομικώς· εἶχον δὲ ταύτην ἐπιχώριοι Αἰολέες, συνῆσαν δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὅμιλος. Ἐτυράννευε δὲ 116 τούτου τοῦ νομοῦ Ξέρξεω ὑπαρχος Ἀρταύκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀτάσθαλος· ὃς καὶ βασιλέα ἐλαύνοντα ἐπ' Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλεω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἐξ Ἐλαιούντος ὑφελόμενος· ἐν γὰρ Ἐλαιούντι τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλεω τάφος τε καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν, ἐνθαῦν χρήματα πολλὰ, καὶ φιάλαι χρύσεαι καὶ ἀργύρεαι, καὶ χαλκὸς, καὶ ἐσθῆτες, καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταύκτης ἐσύλησε, βασιλέος δόντος· λέγων δὲ τοιάδε Ξέρξεα διεβάλετο· “δέσποτα, ἐστι οἶκος ἀνδρὸς Ἑλληνος ἐνθαῦτα, ὃς ἐπὶ γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι” ταῦτα λέγων, εὐπετέως ἔμελλε ἀναπείσειν Ξέρξεα δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον, οὐδὲν ὑποτοπηθέντα τῶν ἐκεῖνος ἐφρόνεε· ἐπὶ γῆν δὲ τὴν βασιλέος στρατεύεσθαι Πρωτεσίλεων ἔλεγε, νοέων τοιάδε· τὴν Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἔωστῶν εἶναι Πέρσαι, καὶ τοῦ αἰὲν βασιλεύοντος· ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα, ἐξ Ἐλαιούντος ἐς Σηστὸν ἐξεφόρησε, καὶ τὸ τέμενος ἔσπειρε καὶ ἐνέμετο· αὐτός τε ὅκως ἀπίκοιτο ἐς Ἐλαιούντα, ἐν τῷ ἀδύτῳ γυναιξὶ ἐμίσγετο· τότε δὲ ἐπολιωρκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων, οὕτε παρεσκευασμένος ἐς πολιορκίην οὕτε προσδεκόμενος τοὺς Ἑλληνας· ἀφυλάκτῳ δέ κως αὐτῷ ἐπέπεσον. Ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοισί σφι 117 φθινόπωρον ἐπεγίνετο, καὶ ἥσχαλλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπὸ τε τῆς ἔωστῶν ἀποδημέοντες καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν τὸ τεῖχος, ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅκως ἀπάγοιέν σφεας ὀπίσω, οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν, πρὶν ἡ ἐξέλωσι ἦ τὸ Ἀθηναίων κοινόν σφεας μεταπέμψηται· οὕτω δὴ ἐστεργεῖν τὰ παρεόντα. Οἱ δὲ ἐν τῷ τείχει 118

ἐσ πᾶν ἥδη κακοῦ ἀπιγμένοι ἥσαν, οὕτω ὥστε τοὺς τόνους ἔψοντες τῶν κλινέων ἐσιτέοντο· ἐπεὶ τε δὲ οὐδὲ ταῦτα ἔτι εἶχον, οὕτω δὴ ὑπὸ νύκτα οἰχονται ἀποδράντες οἵ τε Πέρσαι καὶ ὁ Ἀρταύκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὅπισθε τοῦ τείχεος καταβάντες τῇ ἥν ἐρημότατον τῶν πολεμίων· ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, οἱ Χερσονησῖται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηναν τοῦσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονὸς καὶ τὰς πύλας ἄνοιξαν· τῶν δὲ οἱ 119 μὲν πλεῦνες ἐδίωκον, οἵ δὲ τὴν πόλιν εἶχον. Οἰόβαζον μέν νυν ἔκφυγόντα ἐσ τὴν Θρηίκην Θρηήκες Ἀψάνθιοι λαβόντες ἔθυσαν Πλειστώρῳ ἐπιχωρίῳ θεῷ, τρόπῳ τῷ σφετέρῳ· τοὺς δὲ μετ' ἐκείνουν, ἀλλῷ τρόπῳ ἐφόνευσαν· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταύκτην ὑστεροὶ ὄρμηθέντες φεύγειν, καὶ ὡς κατελαμβάνοντο ὀλίγοι ἔόντες ὑπὲρ Αἰγὸς Ποταμῶν, ἀλεξόμενοι χρόνον ἐπὶ συχνὸν, οἱ μὲν ἀπέθανον οἱ δὲ ζῶντες ἐλάμφησαν· καὶ συνδῆσαντές σφεας οἱ "Ἐλληνες ἥγον ἐς Σηστόν· μετ' αὐτῶν δὲ καὶ Ἀρταύκτην δεδεμένον, 120 αὐτὸν τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ. Καί τεῳ τῶν φυλασσοντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιτέων, ταρίχους ὅπτῶντι τέρας γενέσθαι τοιόνδε· οἱ τάριχοι ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἡσπαιρον, ὅκως περ ἵχθύες νεοάλωτοι· καὶ οἱ μὲν περιχυθέντες ἔθωμαζον· ὁ δὲ Ἀρταύκτης ὡς εἶδε τὸ τέρας, καλέσας τὸν ὄπτῶντα τοὺς ταρίχους ἔφη· "ξεῖνε Ἀθηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο· οὐ γὰρ σοὶ πέφηνε· ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἐλαιοῦντι Πρωτεσίλεως, ὅτι καὶ τεθνεὼς καὶ τάριχος ἐὼν δύναμιν πρὸς θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τίνεσθαι· νῦν δὲν ἀποινά οἱ τάδε ἔθέλω ἐπιθεῖναι· ἀντὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ ἱροῦ, ἐκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ· ἀντὶ δὲ ἐμεωυτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς ἀποδώσω τάλαντα διηκόσια Ἀθηναίοισι, περιγενόμενος." ταῦτα ὑπισχόμενος, τὸν στρατηγὸν Ξάνθιππον οὐκ ἐπειθε· οἱ γὰρ Ἐλαιούσιοι τῷ Πρωτεσίλεῳ τιμωρέοντες ἐδέοντό μιν καταχρησθῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτη ὁ νόος

ἔφερε· ἀπαγαγόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἀκτὴν ἐς τὴν
Ξέρξης ἔζευξε τὸν πόρον, (οἱ δὲ λέγουσι ἐπὶ τὸν
κολωνὸν τὸν ὑπὲρ Μαδύτου πόλιος,) σανίδα προσ-
πασσαλεύσαντες, ἀνεκρέμασαν· τὸν δὲ παῖδα ἐν
δόθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταύκτεω κατέλευσαν. Ταῦτα δὲ 121
ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα, τά τε ἄλλα
χρήματα ἄγοντες καὶ δὴ καὶ τὰ ὅπλα τῶν γεφυρέων,
ώς ἀναθήσοντες ἐς τὰ ἱρά· καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο
οὐδὲν ἔτι πλέον τούτων ἐγένετο.

Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταύκτεω τοῦ ἀνακρεμασθέντος 122
προπάτωρ Ἀρτεμιβάρης ἐστὶ ὁ Πέρσησι ἔξηγησά-
μενος λόγον, τὸν ἐκεῖνοι ὑπολαβόντες Κύρῳ προσ-
ήνεικαν, λέγοντα τάδε· “ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσησι ἡγε-
μονίην διδοῖ, ἀνδρῶν δὲ σοὶ, Κῦρε, κατελὼν Ἀστυάγεα·
φέρε, γῆν γὰρ ἐκτήμεθα ὀλίγην καὶ ταύτην τρηχέην,
μεταναστάντες ἐκ ταύτης ἀλλην ἔχωμεν ἀμείνω. εἰσὶ
δὲ πολλαὶ μὲν ἀστυγείτονες πολλαὶ δὲ καὶ ἔκαστέρω-
τῶν μίαν σχόντες πλέοσι ἐσόμεθα θωμαστότεροι·
οἰκὸς δὲ ἄρχοντας ἀνδρας τοιαῦτα ποιέειν· κότε γὰρ
δὴ καὶ παρέξει κάλλιον, ἢ ὅτε γε ἀνθρώπων τε πολ-
λῶν ἄρχομεν πάσης τε τῆς Ἀσίης;” Κύρος δὲ ταῦτα
ἀκούσας, καὶ οὐ θωμάσας τὸν λόγον, ἐκέλευε ποιέειν
ταῦτα· οὕτω δὲ αὐτοῖσι παραίνεε, κελεύων παρα-
σκευάζεσθαι ὡς οὐκέτι ἄρξοντας ἀλλ’ ἄρξομένους·
φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς ἀνδρας
γίνεσθαι· οὐ γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι καρπόν τε
θωμαστὸν φύειν καὶ ἀνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια·
ώστε συγγρόντες Πέρσαι οὔχοντο ἀποστάντες, ἐσσω-
θέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κύρου· ἄρχειν τε εἴλοντο
λυπρὴν οἰκέοντες μᾶλλον, ἢ πεδιάδα σπείροντες ἄλ-
λοισι δουλεύειν.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΑΤΗ.

Finished reading Herodotus history on
my North ridge at Montague
on the 2nd Sept 1872
at 8 o'clock a.m. 276.

INDEX

NOMINUM PROPRIORUM.

Abæ, i. 46; viii. 27, 33, 134.
Abantes, i. 146.
Abaris, iv. 36.
Abdera, i. 168; vi. 46; vii. 109.
126; viii. 120.
Abderitæ, viii. 120.
Abrocomas, vii. 224.
Abronychus, viii. 21.
Absinthii. *Vide* Apsinthii.
Abydeni, vii. 44.
Abydos, v. 117; vii. 33, 34.
43, 174.
Acanthii, vii. 116.
Acanthus, vi. 44.
Acarnania, ii. 10.
Acephali, iv. 191.
Aceratus, viii. 37.
Aces, iii. 117.
Achæa Demeter, v. 61.
Achæi, i. 145.
— Phthiotæ, vii. 132, 197.
Achaemenes, Darii filius, iii.
12; vii. 7, 97, 236.
—, Teispis pater, vii.
11.
Achæmenidæ, i. 125; iii. 65.
Achaia, vii. 173; viii. 36.
Achaica natio, τὸ Ἀχαικὸν
ἔθνος, viii. 73.
Achelous, ii. 10; vii. 126.
Acheron, v. 92; viii. 47.
Achilleum, v. 94.
Achillis Curriculum, ὁ Ἀχιλ-
λῆιος Δρόμος, iv. 55, 76.
Acræphia, viii. 135.
Aeæthoi, vii. 22.
Acrisius, vi. 53.
Adieran, iv. 159.
Adimantus, Aristeæ pater, vii.
137.
—, Ocyti filius, viii. 5.
59, 61, 94.
Adrastus, Gordiæ filius, i. 35.
41, 43, 45.
—, Talai filius, v. 67, 68.
Adrias, i. 163; iv. 33; v. 9.
Adyrmachidæ, iv. 168.
Æa, i. 2; vii. 193, 197.
Æaces, Sylosonis filius, iv.
138; vi. 13, 25.
—, Sylosonis pater, iii. 39.
139; vi. 13.
Æacidæ, v. 80; viii. 64.
Æacus, v. 89; vi. 35.
Ægæ, i. 145.
Ægææ, i. 149.
Ægæan Sea, iv. 85.
Ægaleus, viii. 90.
Æge, vii. 123.
Ægeus, Φολyci filius, iv. 149.
—, Pandionis filius, i. 173.
Ægialees, vii. 94.
Ægialia tribus, v. 68.
Ægicore, v. 66.
Ægidæ, iv. 149.
Ægilea, vi. 107.
Ægilia, vi. 101.
Ægina, v. 80; viii. 41, 46.
Ægion, i. 145.
Ægira, i. 145.
Ægircëssa, i. 149.
Ægli, iii. 92.

Ægos Potami, Αἴγος ποταμοί, ix. 119.
 Ægyptus, ii. *passim*; iii. 3. 5. 7. 91; iv. 186.
 Aeimnestus, ix. 64.
 Ænea, vii. 123.
 Ænesidemus, vii. 154. 165.
 Ænus, iv. 90; vii. 58.
 Ænyra, vi. 47.
 Æoles, i. 6. 26. 28. 141; ii. 1. 90; v. 122; vii. 95; ix. 115.
 Æolis, v. 123; vii. 176.
 Æolus, vii. 197.
 Aëropus, Echemi pater, ix. 26.
 ——, Philippi filius, viii. 139.
 ——, Temenī filius, viii. 137.
 Æsanias, iv. 150.
 Æschines, vi. 100.
 Æschreas, viii. 11.
 Æschrionia tribus, iii. 26.
 Æschylus, ii. 156.
 Æsopus, ii. 134.
 Æthiopes, ii. 30. 104.
 ——, Macrobii, ii. 29; iii. 17. 20—23. 25. 97.
 ——, Troglodytæ, iii. 101; iv. 183; vii. 69. 79.
 Æthiopia, ii. 110; iii. 114.
 Aëtion, v. 92.
 Ætolia, vi. 127.
 Agæus, vi. 127.
 Agamemnon, i. 67; vii. 159.
 Agariste, Clisthenis filia, vi. 126, 127. 130, 131.
 ——, Hippocratis filia, vi. 131.
 Agasicles, i. 144.
 Agathoërgi, i. 67.
 Agathyrsi, iv. 49. 102, 103. 125.
 Agathyrsus, iv. 10.
 Agbalus, vii. 98.
 Agbatana Medioa, i. 98. 110. 153; iii. 64. 92.
 ——, Syriaca, iii. 62. 64.

Agenor, vii. 91.
 Agesilaus, Doryssi filius, vii. 204.
 ——, Hippocratidæ filius, viii. 131.
 Agetus, vi. 61. 62.
 Agis, vi. 65.
 Aglauros, viii. 53.
 Aglomachus, iv. 164.
 Agora, vii. 23. 25. 58.
 Agrianes fluvius, iv. 90.
 Agrianum gens, v. 16.
 Agrigentini, Ἀκραγαντῖνοι, vii. 165. 170.
 Agron, i. 7.
 Agyllæi, i. 167.
 Ajax, Philæi pater, vi. 35.
 ——, Telamonis filius, v. 66; viii. 64. 121.
 Alabanda, viii. 136.
 Alabandi, vii. 195.
 Alalia, i. 165, 166.
 Alarodii, iii. 94; vii. 79.
 Alazir, iv. 164.
 Alazones, iv. 17. 52.
 Alcæus, Herculis filius, i. 7.
 ——, poeta, v. 95.
 Alcamenes, vii. 204.
 Alcenor, i. 82.
 Alcetes, viii. 39.
 Alcibiades, viii. 17.
 Alcides, vi. 61.
 Alcimachus, vi. 101.
 Alemaeon, Megalclis pater, i. 59.
 ——, Megalclis filius, vi. 125. 127.
 Alemaeonidæ, i. 61. 64; v. 62. 63. 66. 69—73; vi. 115. 121—131.
 Alcmena, ii. 43. 145.
 Alcon, vi. 127.
 Alea Athene, i. 66; ix. 70.
 Aleades, ix. 85.
 Aleium, τὸ Ἀληῖον πεδίον, vi. 95.

Aleuadæ, vii. 6. 130. 172; ix. 58.
 Alexander, Amyntæ filius, v. 19—22; vii. 173; viii. 121. 137—140, ix. 44, 45.
 —, Priami filius, i. 3; ii. 113—117.
 Alilat, iii. 8.
 Alitta, i. 131.
 Alopecæ, v. 63.
 Alpeni, vii. 176.
 Alpenus, vii. 226.
 Alpheus, vii. 227.
 Alpis, iv. 49.
 Alus, vii. 173, 197.
 Alyattes. *Vide* Halyattes.
 Amasis, i. 30. 77. 181; ii. 154. 161—163. 169. 172—176. 178. 182; iii. 1. 10. 16. 40—43. 47.
 —, dux Persicus, iv. 167. 201. 203.
 Amathus, v. 104. 108, *seq.* 114.
 Amazones, iv. 110—117.
 Amazonides, ix. 27.
 Ambracia. *Vide* Apracia.
 Amestris, vii. 61. 114; ix. 108. 111.
 Amiantus, vi. 127.
 Amilcar, *Ἀμίλκας*, vii. 165—167.
 Aminias, viii. 84. 87. 93.
 Aminocles, vii. 190.
 Ammon, i. 46; ii. 32. 55.
 Ammonii, ii. 32. 42; iii. 25. 26; iv. 181.
 Amompharetus, ix. 53—57. 71. 85.
 Amorges, v. 121.
 Amoun, ii. 42.
 Ampe, vi. 20.
 Ampelos, vii. 122.
 Amphiaraus, i. 46. 49. 52; iii. 91; viii. 134.
 Amphicæa, viii. 33.
 Amphicrates, iii. 59.
 Amphictyon, vii. 200.
 Amphictyones, ii. 180; v. 62; vii. 200. 213. 228.
 Amphilochus, iii. 91; vii. 91.
 Amphilytus, i. 62.
 Amphimnestus, vi. 127.
 Amphion, v. 92.
 Amphissa, viii. 32.
 Amphitryon, ii. 43; v. 50; vi. 53.
 Ampraciotæ, viii. 47; ix. 28. 31.
 Amyntas, Macedonum rex, v. 17—21. 94; vii. 173; viii. 139.
 —, Bubaris filius, viii. 136.
 Amyrgii, vii. 64.
 Amyris, vi. 127.
 Amyrtaeus, ii. 140; iii. 15.
 Amytheon, ii. 49.
 Anacharsis, iv. 46. 76, 77.
 Anacreon, iii. 121.
 Anactorii, ix. 28.
 Anaphes, vii. 62.
 Anaphlystus, iv. 99.
 Anaua, vii. 30.
 Anaxander, vii. 204.
 Anaxandrides, Leonis filius, i. 67; v. 39—41; vii. 204, 205.
 —, Theopompi filius, viii. 131.
 Anaxilaus, Archidami filius, viii. 131.
 —, Cratinæ filius, vi. 23; viii. 165.
 Anchimolius, v. 63.
 Andreas, vii. 126.
 Andrii, viii. 66. 111.
 Androbulus, vii. 141.
 Androocrates, ix. 25.
 Androdamas, viii. 85; ix. 90.
 Andromeda, vii. 61. 150.
 Androphagi, iv. 106. 119. 125; ix. 18. 102.
 Andrus, iv. 33; v. 31; viii. 111, *seq.*
 Aneristus, Sperthiæ pater, vii. 134.

Aneristus, Sperthiæ filius, vii.
 137
 Angites, vii. 113.
 Angrus, iv. 49.
 Anopæa, vii. 216.
 Antagoras, ix. 176.
 Antandrus, v. 26; vii. 42.
 Anthela, vii. 176. 200.
 Anihemus, v. 94.
 Anthylla, ii. 98.
 Autichares, v. 43.
 Anticyra, vii. 198. 213.
 Antidorus, viii. 11.
 Antiochus, ix. 33.
 Antipater, vii. 118.
 Antiphemus, vii. 153.
 Anysis, *Ægypti rex*, ii. 137.
 140.
 —, urbs, ii. 137. 166.
 Anysus, Tetraminesti pater,
 vii. 98.
 Aparytæ, iii. 91.
 Apaturia, i. 147.
 Aphetæ, vii. 193; viii. 4. 6.
 Aphidnæ, ix. 73.
 Aphrodisias, iv. 169.
 Aphrodisium Cyprium, i. 105;
 — ad Memphis, ii. 112.
 Aphrodite, i. 105. 131. 199;
 ii. 41. 112; iii. 8; iv. 59.
 67.
 Aphthitana, ii. 166.
 Aphytis, vii. 123.
 Apia, iv. 59.
 Apidanus, vii. 129. 196.
 Apis, urbs, ii. 18.
 — (*Epaphus Ægyptiacus*),
 ii. 153; iii. 27—29.
 Apollo, *passim*.
 Apollonia in ponto Euxino,
 iv. 90. 93.
 — in sinu Ionico, ix.
 92. 93.
 Apollophanes, vi. 26.
 Apries, ii. 161. 169; iv. 159.
 Apsinthii, vi. 34; ix. 119.

Arabia, ii. 8. 12; iii. 107. 112;
 iv. 39.
 Arabicus sinus, ii. 11; iv. 39.
 Arabes, i. 198; iii. 8, 9. 88. 91.
 97; vii. 69. 86.
 Ararus, iv. 48.
 Araxes, i. 202. 205; iii. 36;
 iv. 11. 40.
 Arcades, i. 66. 146; ii. 171;
 v. 49; vi. 74; vii. 202.
 Arcesilaus I., iv. 159.
 — II., iv. 160.
 — III., iv. 162. 164.
 165.
 Archander, ii. 97, 98.
 Archelai, v. 68.
 Archelaus, vii. 204.
 Archestratidas, ix. 90.
 Archias, iii. 55.
 Archidamus, Anaxandridis fi-
 lius, viii. 131.
 —, Zeuxidami filius,
 vi. 71.
 Archidice, ii. 135.
 Archilochus, i. 12.
 Ardericca, i. 185.
 Ardys, i. 15.
 Areopagus, viii. 52.
 Ares, ii. 63, 64. 83; iv. 59. 62;
 vii. 76.
 Argadas, v. 66.
 Argæus, viii. 139.
 Arganthonius, i. 163. 165.
 Arge, iv. 35.
 Argia, vi. 52.
 Argilus, vii. 115.
 Argiopius, ix. 57.
 Argippæi, iv. 23.
 Argivi, *passim*.
 Argo, vii. 193; iv. 179.
 Argolis, i. 82.
 Argos, i. 1. 28; vi. 83; vii. 150.
 Ariabignes, vii. 97; viii. 89.
 Ariantas, iv. 81.
 Ariapithes, iv. 76. 78.
 Ariaramnes, viii. 90.

Aridolis, vii. 195.
 Arii, iii. 93; vii. 62. 66.
 Arimaspi, iii. 116; iv. 13. 27.
 Arimnestus, ix. 72.
 Ariomardus, Artyphii frater, vii. 67.
 ———, Darii filius, vii. 78.
 Arion, i. 23, 24.
 Aiphron, vi. 131. 136; vii. 33; viii. 131.
 Arisba, i. 151.
 Aristagoras Cumanus, iv. 138; v. 37, 38.
 ——— Cyzicenus, iv. 138.
 ——— Milesius, v. 30. 36—38. 49—51. 97—100. 124. 126; vii. 8.
 ———, Hegesistrati pater, ix. 90.
 Aristeas Proconnesius, iv. 13—15.
 ——— Corinthius, vii. 137.
 Aristides, viii. 79—82. 95; ix. 28.
 Aristocrates, vi. 73.
 Aristocyprus, v. 113.
 Aristodemus Eurysthenis et Proclis pater, iv. 147; vi. 52; vii. 204; viii. 131.
 ——— (*ὁ τρέσας*) vii. 229. 231; ix. 71.
 Aristodicus, i. 158, 159.
 Aristogiton, v. 55; vii. 123.
 Aristomachus, vi. 52; vii. 204; viii. 131.
 Ariston Byzantinus, iv. 138.
 ——— Lacedæmonius, i. 67; vi. 61—63. 69.
 Aristonice, vii. 140.
 Aristonymus, vi. 126.
 Aristophantus, vi. 66.
 Aristophilides, iii. 136.
 Arizanti, i. 101.
 Arizus, vii. 82.
 Armenii, i. 194; v. 49; vii. 73.
 Arpoxais, iv. 5, 6.
 Arsamenes, vii. 68.
 Arsames, Darii avus, i. 209; vii. 11. 224.
 ———, Darii filius, vii. 69.
 Artabanus, iv. 83; vii. 10, 11. 17. 46—52. 66, 67, 75.
 Artabates, vii. 65.
 Artabazanes, vii. 2, 3; viii. 89.
 Artabazus, vii. 66; viii. 126—129; ix. 41. 66. 89.
 Artace, iv. 14; vi. 33.
 Artachæas, vii. 22. 117.
 ———, Artayntis pater, viii. 130.
 ———, Otaspis pater, vii. 63.
 Artæi, vii. 61.
 Artæus, Artachæi pater, vii. 22.
 ———, Azanis pater, vii. 66.
 Artanes, vii. 224.
 ———, Thraciæ flumen, iv. 49.
 Artaphernes, Darii frater, v. 25. 30—32. 73. 100. 128; vi. 1, *seq.*, 4.
 ———, Artaphernis senioris filius, vi. 94. 116; vii. 74.
 Artaxerxes, vi. 98, vii. 106. 151.
 Artayctes, vii. 33. 78; ix. 116. 118—120.
 Artaynte, ix. 108.
 Artayntes, viii. 130; ix. 102. 107.
 Artazostra, vi. 43.
 Artembares, i. 114—116; ix. 122.
 Artemisia, vii. 99; viii. 68. 87, 88. 93. 101—103.
 Artemisium, iv. 35; vii. 175, 176. 195.
 Artimpasa, iv. 59.
 Artiscus, iv. 92.
 Artobazanes. *Vide* Artabazanes.

Artochmes, vii. 73.
 Artontes, Bagæi pater, iii. 128.
 ———, Mardonii filius, ix.
 84.
 Artoxerxes. *Vide* Artaxerxes.
 Artybius, v. 108. 110.
 Artyntes, vii. 67.
 Artyphius, vii. 66. 67.
 Artystone, iii 88; vii. 69.
 Aryandes, iv. 166, 167.
 Aryenis, i. 74.
 Asbystæ, iv. 170.
 Ascalon, i. 105.
 Asia, i. 4. 95. 102. 104. 130;
 ii. 17. 117; iv. 37—40. 44.
 45; vi. 43; ix. 116.
 Asias, iv. 45.
 Asine, viii. 73.
 Asmach, ii. 30.
 Asonides, vii. 181.
 Asopii, ix. 15.
 Asopodorus, ix. 69.
 Asopus, vi. 108; vii. 200. 216;
 ix. 15. 29.
 Aspathines, iii. 70. 78; vii.
 97.
 Assa, vii. 122.
 Assesus, i. 19.
 Assyria, i. 178. 192, 193; ii.
 17; iv. 39.
 Assyrii, i. 95. 102, 103. 106.
 177; vii. 62, 63.
 Astacus, v. 67.
 Aster, v. 63.
 Astrabacus, vi. 69.
 Astyages, i. 46. 73—75. 107,
 108. 119. 123. 127—130. 139.
 Asychis, ii. 136.
 Atarantes, iv. 184.
 Atarbechis, ii. 41.
 Atarnes, iv. 49.
 Atarneus, i. 160; vi. 4. 28;
 vii. 42; viii. 106.
 Athamas, vii. 197.
 Athenades, vii. 213.
 Athenagoras, ix. 90.

Athene, i. 175; ii. 83. 175.
 182; iv. 180. 189; viii. 55.
 104, *et alibi*.
 ——— Alea, i. 66; ix. 70.
 ——— Assesia, i. 19. 22.
 ——— Crastia, v. 45.
 ——— Pallenis, i. 62.
 ——— Polias, v. 82.
 ——— Poliuchus, i. 160.
 ——— Pronæa, i. 92; viii. 37.
 ——— Sciras, viii. 94.
 ——— Tritonis, iv. 180..
 Athenæ *et* Athenienses, *pass.*
 Athos, vi. 44. 95; vii. 21, *seqq.*,
 122.
 Athribitana regio, ii. 166.
 Athrys, iv. 49.
 Atlantes. *Vide* Atarantes.
 Atlanticus pontus, *ἡ Ατλαν-*
τις θαλάσση, i. 200.
 Atlas (flumen), iv. 49.
 ——— (mons), iv. 184.
 Atossa, iii. 68. 88. 133, 134;
 vii. 3.
 Atramytteum, vii. 42.
 Attaginus, ix. 15. 86. 88.
 Attica, i. 50, *seq.*; v. 76. 82;
 vi. 102; viii. 51—55; ix. 13.
 Atys, Manis filius, i. 7. 94. 171;
 vii. 74.
 ———, Croesi filius, i. 34—43.
 Auchatæ, iv. 6.
 Augila, iv. 172. 182.
 Auras, iv. 49.
 Auschisæ, iv. 171.
 Auses (Αὐσεῖς), iv. 180. 191.
 Autesion, iv. 147; vi. 52.
 Autodicus, ix. 85.
 Automoli, ii. 30.
 Autonomous, viii. 39.
 Auxesia, v. 82, 83.
 Axius, vii. 123, 124.
 Axus, iv. 154.
 Azanes, vii. 66.
 Aziris, iv. 157. 169.
 Azotus, ii. 157.

Babylon, i. 178—183. 191, 192;
 iii. 158, 159.

Babylonii, i. 190—198. 200;
 iii. 150—159.

Bacchiadæ, v. 92.

Bacis, viii. 20. 77. 96; ix. 43.

Bactra, vi. 9; ix. 113.

Bactri, vii. 64. 86.

Bactria, iii. 92; iv. 204.

Badres, iv. 167. 203.
 ——, Hystanis filius, viii. 77.

Bagæus, Artontis filius, iii.
 128.
 ——, Mardontis pater, vii.
 80.

Bagasaces, vii. 76.

Barcæi, iii. 13; iv. 164. 167.
 201—204.

Barce, regio Libyæ, iii. 91; iv.
 160. 200, *seqq.*
 ——, regio Bactriæ, iv. 204.

Bares, iv. 203.

Basilides, viii. 132.

Battiadæ, iv. 202.

Battus I., iv. 150. 155. 159.
 —— II., iv. 159.
 —— III., iv. 161.

Belus, Nini pater, i. 7.
 ——, Cephei pater, vii. 61.

Bermius, viii. 138.

Bessi, vii. 111.

Bias Prieneus, i. 27. 170.
 —— Melampi frater, ix. 34.

Bisaltes, vi. 26.

Bisaltia, vii. 115.

Bisanthe, vii. 137.

Bistones, vii. 110.

Bistonis lacus, vii. 109.

Bithyni, i. 28; vii. 75.

Biton, i. 31.

Bœbeis lacus, vii. 129.

Bœotia, ii. 49; v. 57.

Bœoti, v. 74. 77; vii. 202;
 viii. 34; ix. 68.

Boges, vii. 107. 113.

Bolbitinum ostium Nili, ii. 17.

Boreas, vii. 189.

Borysthenes, iv. 18. 45. 47. 53.

Borysthenitæ, *οἱ Βορυσθενεῖται*, iv. 17, 18. 53. 74. 78.

Bosporus Cimmerius, iv. 12.
 28. 100.
 —— Thracius, iv. 83. 85.
 86.

Bottiai, vii. 185; viii. 127.

Bottiais (*Βοττιαῖς*), vii. 123.
 127.

Branchidæ templum Apollini,
 i. 46. 92. 157; ii. 151; v. 36
 —— sacerdotes, i. 158

Brauron, iv. 145; vi. 138.

Briantica, (*ἡ Βριαντικὴ*), vii.
 108.

Briges, vii. 73.

Brongus, iv. 49.

Bryas, vii. 72.

Brygi, vi. 45; vii. 185.

Bubares, v. 21; vii. 22; viii.
 136.

Bubastis, ii. 59. 137. 156. 166.

Budii, i. 101.

Budini, iv. 21. 108.

Bulis, vii. 134—137.

Bura, i. 145.

Busæ, i. 101.

Busiris, ii. 59. 61.

Butacides, v. 47.

Buto, ii. 59. 63. 155.

Bybassia, i. 174.

Byzantium, iv. 144; v. 26. 103.

Cabales, iv. 171.

Cabalii, iii. 90.

Cabeles, vii. 77.

Cabiri, iii. 37. 51.

Cadmei, i. 56. 146; v. 57. 61;
 ix. 27.

Cadmus, Agenoris filius, ii. 45.
 49; iv. 147; v. 58, 59.
 —— Cous, vii. 163, 164.

Cadytis, ii. 159; iii. 5.

Caicus, vi. 28; vii. 42.

Calacta, (*Καλὴ Ἀκτὴ*), vi. 22, *seq.*
 Calami, ix. 96.
 Calantiæ, iii. 97.
 Calasiries, i. 185; ii. 164—168;
 iv. 180; vii. 89; ix. 32.
 Calatiæ, iii. 38.
 Calchas, vii. 91.
 Calchedonia, iv. 85.
 Calchedonii, iv. 144; v. 26;
 vi. 33.
 Callatebus, vii. 31.
 Calliades, viii. 51.
 Callias, Eleus, v. 44, 45.
 —, Hipponeci filius, vii.
 151.
 —, Hipponeci pater, vi.
 121, 122.
 Callierates, ix. 72. 85.
 Callimachus, vi. 109. 114.
 Callipidæ, iv. 17.
 Callipolitani (*Καλλιπολῖται*),
 vii. 154.
 Calliste, iv. 147.
 Calydni, vii. 99.
 Calyndes, (*οἱ Καλυνδέες*), viii.
 87.
 Camarina, vii. 154. 156.
 Cambyses, Cyri pater, i. 46.
 107. 112. 207; vii. 11.
 —, Cyri filius, i. 208; ii.
 1; iii. *passim*.
 Camicus, vii. 169, 170.
 Camirus, i. 144.
 Campsa, vii. 123.
 Canastræum, vii. 123.
 Candaules; Myrsi filius, i. 7, 8.
 10—12.
 —, Damasithymi pater,
 vii. 98.
 Cane (*Κάνης ὄρος*), vii. 42.
 Canobicum ostium Nili, ii. 15.
 17. 113. 179.
 Canobus, ii. 97.
 Caphareus, viii. 7.
 Cappadocia, i. 73.
 Cappadoces, i. 71—73; v. 49;
 vii. 72.
 Car, i. 171.
 Carcinitis, iv. 55. 99.
 Cardamyle, viii. 73.
 Cardia, vi. 33; vii. 58; ix. 115.
 Carenus, vii. 173.
 Cares, i. 28. 171. 174; ii. 61.
 152. 154; iii. 11; v. 117—
 120; vii. 93.
 Caria, i. 142; vi. 25.
 Carine, vii. 42.
 Carius Zeus, i. 171; v. 66.
 Carnea, vii. 206; viii. 72.
 Carpathus, iii. 45.
 Carpis, iv. 49.
 Carthago (*Καρχηδὼν*), iii. 19.
 Carthaginenses, i. 166; iii. 17.
 19; vii. 165, *seq.*, 167.
 Carystii, vi. 99; viii. 112. 121;
 ix. 105.
 Carystus, iv. 33; vi. 99.
 Casambus, vi. 75.
 Casius, ii. 6. 158; iii. 5.
 Casmene, vii. 155.
 Caspatyrus, iii. 102; iv. 44.
 Caspii, iii. 92, 93; vii. 67. 86.
 Caspium, i. 202, 203; iv. 40.
 Cassandane, ii. 1; iii. 2.
 Cassiterides, iii. 115.
 Castalia, viii. 39.
 Casthanæa, vii. 183. 188.
 Catadupa, ii. 17.
 Catarractes, vii. 26.
 Catiari, iv. 6.
 Caucasus, i. 104. 203, 204; iii.
 97; iv. 12.
 Caucones, i. 147; iv. 148.
 Caunii, i. 172.
 Caunus, i. 176.
 Caustrobius, iv. 13.
 Caystrius, v. 100.
 Cecrops, viii. 44.
 Celænæ, vii. 26.
 Celeas, v. 46.
 Celtæ, ii. 33; iv. 49.

Ceos, v. 102; viii. 76.
 Cephallenia, ix. 28.
 Cephenes, vii. 61.
 Cepheus, vii. 61. 150.
 Cephisus, vii. 178; viii. 33.
 Cercasorum, ii. 15. 17. 97.
 Chalcedonii. *Vide* Calchedonii.
 Chaldæi, vii. 63.
 Chalestra, vii. 123.
 Chalybes, i. 28; vii. 76.
 Charadra, viii. 33.
 Charaxus, ii. 135; iv. 135.
 Charilaus, iii. 145.
 Charillus, viii. 131.
 Charopinus, v. 99.
 Chemmis, ii. 91. 156. 165.
 Cheops, ii. 124, *seqq.*
 Chephren, ii. 127. 128.
 Cherasmis, vii. 78.
 Chersis, Gorgi pater, vii. 98;
 viii. 11.
 ——, Onesili pater, v. 104.
 Chersonesus, iv. 99; vi. 33. 39.
 140; ix. 118.
 Chileus, ix. 9.
 Chilon, i. 59; vi. 65; vii. 235.
 Chios, i. 18. 142. 160; ii. 178;
 vi. 15, 16. 26. 31; viii. 132.
 Choaspes, i. 188; v. 49. 52.
 Chœreæ, vi. 101.
 Chœreatæ (*Xοιρεᾶται*), v. 68.
 Chœrus, vii. 170.
 Choramii, iii. 93. 117; vii. 66.
 Chromius, i. 82.
 Chytri (*Xύτροι*), vii. 176.
 Cicones, vii. 59. 108. 110.
 Cilices, i. 28. 72; iii. 90; v. 49.
 52; vii. 91.
 Cilicia, ii. 17. 34; iii. 90; v.
 52; ix. 107.
 Cilix, vii. 91.
 Cilla, i. 149.
 Cillieyri, vii. 155.
 Cimmeria, iv. 12.
 Cimmericus Bosporus, iv. 12.
 28. 100.

Cimmerii, i. 6, 15, 16; iv. 1.
 11, 12.
 Cimon, Miltiadis pater, vi. 34.
 39. 103.
 ——, Miltiadis filius, vi. 136;
 vii. 107.
 Cineas, v. 63.
 Cinyps (Humen), iv. 175; v. 42.
 —— (regio), iv. 198.
 Cion, v. 122.
 Cissia, v. 49. 52; vi. 119.
 Cissii, iii. 91; vii. 62. 86. 210.
 Clazomenæ, i. 16. 142; ii. 178;
 v. 123.
 Cleades, ix. 85.
 Cleander, vates Phigaleus, vi.
 83.
 ——, Hippocratis filius,
 vii. 155.
 ——, Pantaris filius, vii.
 154.
 Cleobis, i. 31.
 Cleodæus, vi. 52; vii. 204;
 viii. 131.
 Cleombrotus, iv. 81; v. 1. 41;
 viii. 71; ix. 10.
 Cleomenes, iii. 148; v. 41, *et*
 passim; vi. 49. 51. 65, 66.
 74. 76.
 Cleonæ, vii. 22.
 Clinias, viii. 17.
 Clisthenes, Sicyonius, v. 67;
 vi. 126.
 ——, Atheniensis, v. 66.
 69, 70. 73.
 Cnæthus, vi. 88.
 Cnidii, i. 174; iii. 138; iv. 164.
 Cnidus, i. 144; ii. 178.
 Cobon, vi. 66.
 Codrus, i. 147; v. 65. 76; ix. 97.
 Cœnyra, vi. 47.
 Coës, iv. 97; x. 11. 37, 38.
 Colæus, iv. 152.
 Colaxais, iv. 5. 7.
 Colchi, ii. 104; iii. 97; iv. 37.
 40; vii. 79.

Colchis, i. 104.
 Colophon, i. 14. 142.
 Colossæ, vii. 30.
 Combrea, vii. 123.
 Compsatus, vii. 109.
 Contadesdus, iv. 90.
 Copais (*ἡ Κοπαῖς λίμνη*), viii. 135.
 Coreyra (*ἡ Κέρκυρα*), iii. 42. 48, 49. 53; vii. 168.
 Coressus, v. 100.
 Corinthus *et* Corinthii, i. 14. 50, 51; ii. 167; iii. 48, 49, 52; iv. 162; v. 75. 87. 92; vi. 89; vii. 202; viii. 94; ix. 102.
 Corobius, iv. 151, *seq.*
 Coronæi, v. 79.
 Corycium (*τὸ Κωρύκιον ἄντρον*), viii. 36.
 Corydallus, vii. 214.
 Corys, iii. 9.
 Cos, i. 144; vii. 164.
 Cotys, iv. 45.
 Cranai, viii. 14.
 Cranaspes, iii. 126.
 Crastis, v. 45.
 Crathis, i. 145.
 Cratines, vii. 165.
 Cratinus, vii. 190.
 Cremni (*Κρημνοί*), iv. 20. 110.
 Creston (*Κρηστῶν*), i. 57. Crestonice (*ἡ Κρηστωνική*), vii. 124; viii. 116; (*ἡ Κρηστωναίη*), viii. 127. Crestonæi (*Κρηστωναῖοι*), vi. 3. 5; vii. 124. (*Κρηστωνιῆται*), i. 57.
 Creta, i. 173; vii. 169—171.
 Crinippus, vii. 165.
 Crisæum (*τὸ Κρισαῖον πέδιον*), viii. 32.
 Critalla, vii. 26.
 Critobulus, viii. 127.
 Crius, Polyceriti filius, vi. 50. 73. —, Polyceriti pater, viii. 92.
 Crobyzi (*Θρηγίκεσοι Κροβύζοι*), ix. 49.
 Croesus, i. 7, *et passim*; iii. 14. 34. 36; vi. 37. 125; viii. 35.
 Crophi (*Κρῶφι*), ii. 28.
 Crossæa, vii. 123.
 Crotona (*Κρότων*), iii. 136, 137. Crotoniate, iii. 131; v. 44; viii. 47.
 Cuma, i. 49. 157. 165; v. 58. 123; vii. 194; viii. 130.
 Cuphagoras, vi. 117.
 Curium (*Κούριον*), v. 113; (cujus nomen gentile *Koupiēes*, *ibid.*.)
 Cyaxares, i. 73. 103. 106.
 Cybebe, v. 102.
 Cyberniscus, vii. 98.
 Cyclades (*οἱ Κυκλαδες νῆσοι*), vi. 30.
 Cydippa, vii. 165.
 Cydonia, iii. 44. 59.
 Cydrara, vii. 30.
 Cylon, v. 71.
 Cynægirus, vi. 114.
 Cyneas, vi. 101.
 Cynesii, ii. 33.
 Cynetes, iv. 49.
 Cyno, i. 110, 122.
 Cynosarges, v. 63; vi. 116.
 Cynosura, viii. 76.
 Cynurii, viii. 73.
 Cyprus *et* Cyprii, i. 199; ii. 182; iii. 19. 91; v. 104. 116; vii. 90.
 Cypselus, Aetionis filius, i. 114. v. 92; vi. 128.
 —, Miltiadis pater, vi. 35.
 Cyraunis, iv. 195.
 Cyrene, iv. 164, 199. 203.
 Cyrenii (*οἱ Κυρηναῖοι*), ii. 32; iii. 13. 131; iv. 154, *seqq.*
 Cyrus, insula, i. 165; vii. 165.
 —, Carystiae oppidum, ix. 105.
 —, heros, i. 167.
 Cyrus, i. 75, *et passim*; iii. 69. 89. 160; ix. 122.

Cyrus, Magni Cyri avus, i. 111.
 Cythera, i. 82. 105; vii. 235.
 Cythnus, vii. 90; viii. 46. 67.
 Cytissorus, vii. 197.
 Cyzicum, iv. 14. 76; vi. 33.
 Dadicæ, iii. 91; vii. 66.
 Dædalus, vii. 170.
 Dai, i. 225.
 Damasithymus, vii. 98; viii. 87.
 Damasus, vi. 127.
 Damia, v. 82, 83.
 Danaë, i. 91; vi. 53; vii. 60. 150.
 Danaus, ii. 91. 98; vii. 94.
 Daphnæ ($\Delta\alpha\phi\nu\alpha\iota\alpha\iota\iota\alpha$ Πηλον-
 $\sigma\iota\alpha\iota$), ii. 30. 107.
 Daphnis, iv. 138.
 Dardanus, v. 117; vii. 43.
 Daritæ, iii. 92.
 Darius, i. 209; iii. 70; vii. 11,
 et passim.
 Darius, Xerxis filius, ix. 101.
 Dascyleum, iii. 120. 126; vi, 33.
 Dascylus, i. 8.
 Datis, vi. 94. 97. 118; vii. 88.
 Datum, ix. 75.
 Daulienses, viii. 35,
 Daurises, v. 116. 121.
 Decelea, ix. 15. 73.
 Decelus, ix. 73.
 Deiokes, i. 16. 73. 96. 99. 102.
 Deiphonus, ix. 92.
 Delii, iv. 33; vi. 97.
 Delium, vi. 118.
 Delphi ($\omega\iota\Delta\epsilon\lambda\phi\omega\iota$), i. 14. 51.
 54. 92; ii. 180; v. 62; vii.
 178; viii. 36.
 Delos, i. 64; ii. 170; iv. 33. 35;
 vi. 98; viii. 133; ix. 90.
 Demaratus, vi. 50. 61, *segg.*,
 vii. 31. 101. 104. 209. 234.
 237. 239.
 Demarmenus, v. 41; vi. 65.
 Democedes, iii. 125. 129. 131—
 133. 137.
 Democritus, viii. 46.
 Demonax, iv. 161.
 Demonous, vii. 195.
 Demophilus, vii. 222.
 Dersæi, vi. 110.
 Derusiae, i. 125.
 Deucalion, i. 56.
 Diaclorides, Eurydamæ pater,
 vi. 71.
 _____, Agaristæ amator,
 vi. 127.
 Diadromes, vii. 222.
 Dicæa, vii. 109.
 Dicæus, viii. 65.
 Dictyne, iii. 59.
 Dieneces, vii. 226.
 Dindymene, i. 80.
 Diomene, vii. 145.
 Diomedes, ii. 116.
 Dionysius, vi. 11. 17.
 Dionysophanes, ix. 84.
 Dionysus, *passim*.
 _____, Bacchus, iv. 79.
 Dioseuri, ii. 43. 50; vi. 127.
 Dipæi, ix. 35.
 Diuum, vii. 22.
 Doberes, v. 16; vii. 113.
 Dodona, i. 46; ii. 52. 55. 57;
 ix. 93.
 Dolonei, vi. 34, 35.
 Dolopes, vii. 132. 185.
 Dores, i. 56, *et passim*.
 Dorieus, v. 41—43. 45; vii. 158.
 205; ix. 10.
 Doris ($\eta\Delta\omega\rho\iota\sigma$), viii. 31.
 Doriscus, v. 98; vii. 25. 59. 105,
 seq.
 Dorus, i. 56.
 Doryssus, vii. 204.
 Dotus, vii. 72.
 Dropici, i. 125.
 Drymus, viii. 33.
 Dryopes, i. 146; viii. 73.
 Dryopis, i. 56; viii. 31.
 Dyme, i. 145.
 Dymanatæ, v. 68.
 Dyras, vii. 198.

Dysorum, v. 17.

Ecbatana. *Vide* Agbatana.
Echebrates, v. 92.
Echedorus, vii. 124. 127.
Echemus, ix. 26.
Echestratus, vii. 204.
Echinades, ii. 10.
Edoni, v. 11. 23. 124; vii. 110.
114; ix. 75.
Egestæi ('Εγεσταῖοι), v. 46.
Eion, vii. 25. 113; viii. 118.
Elæus ('Ελαιοῦς), vi. 140; vii.
22. 33; ix. 116. 120.
Elatea, viii. 33.
Elbo, ii. 140.
Elei, ii. 160; iv. 148; vi. 127;
ix. 77.
Elephantine, ii. 9. 17. 28. 69.
175; iii. 19, 20.
Eleusis, i. 130; v. 74; vi. 75;
viii. 65; ix. 27. 57. 101.
Elis, viii. 73.
Ellopia, viii. 23.
Elorus, vii. 154.
Encheles, v. 61; ix. 43.
Eneti, i. 196; v. 9.
Enienes, vii. 132. 185. 198.
Enipeus, vii. 129.
Enneacrunos, vi. 137.
Enneaodi ('Εννέα 'Οδοι), vii.
114.
Eordi, vii. 185.
Epaphus, ii. 153; iii. 27, 28.
Ephesus, i. 142; ii. 10. 158; v.
54.
Ephialtes, vii. 213.
Epycides, vi. 86.
Epidanus, vii. 196.
Epidaurus, iii. 52; v. 82, 83;
viii. 46; ix. 28.
Epistrophus, vi. 127.
Epium, iv. 148.
Epizelus, vi. 117.
Epizephyrii Loeri, vi. 23.
Erasinus, vi. 76.

Erechtheus, v. 32; vii. 189;
viii. 44. 55.
Eretria, i. 61; v. 99; vi. 43.
94. 101. 119; viii. 46; ix. 28.
Eridanus, iii. 115.
Erinyes, iv. 149.
Erochus, viii. 33.
Erxander, iv. 97; v. 37.
Erycina, v. 43. 45.
Erythea, iv. 8.
Erythrobolus ('Ερυθροὶ βῶλος),
ii. 111.
Erythræ, *et* Erythræi Asiatici,
i. 142; vi. 8.
_____, Bœoticæ, ix. 15.
Eryxo, iv. 160.
Etearchus, Axi rex, iv. 154.
_____, Ammonis rex, ii.
52.
Eteocles, Laodamantis pater,
v. 61.
Euanetus, vii. 173.
Euagoras, vi. 103.
Eualcides, v. 102.
Eubœa, iv. 33; v. 31; viii. 4.
Euclides, vii. 155.
Euelthon, iv. 162; v. 104.
Euenius, ix. 92—94.
Euesperides, iv. 171.
Euesperitæ, iv. 198.
Eumenes, viii. 93.
Eunomus, viii. 131.
Eupalinus Megarensis, iii. 60.
Euphorbus, vi. 101.
Euphorion, Æschyli pater, ii.
156.
_____, Cynægiri pater,
vi. 114.
_____, qui Dioscuros hos-
pitio exceptit, vi. 127.
Euphrates, i. 180. 185. 191; v.
52.
Euripus, v. 77; vii. 173; viii.
15.
Europa, i. 2. 173; iii. 115; iv.
45; vii. 5.

Euryanax, ix. 10. 53. 55.
 Eurybates, vi. 92; ix. 75.
 Eurybiades, viii. 2. 42. 74. 124.
 Euryclides, viii. 2.
 Eurycrates, vii. 204.
 Eurycratides, vii. 204.
 Eurydame, vi. 71.
 Eurydemus, vii. 213.
 Euryleon, v. 46.
 Eurymachus, Leontiadis pater, vii. 205.
 , Leontiadis filius, vii. 233.
 Euryphon, viii. 131.
 Eurypylus, ix. 58.
 Eurysthenes, iv. 147.
 Eurystheus, ix. 26, 27.
 Eurytus, vii. 229.
 Euthynus, ix. 105.
 Eutychides, ix. 73.
 Exampæus, iv. 52. 81.

 Gades (*τὰ Γάδειρα*), iv. 8.
 Gæson, ix. 97.
 Galepsus, vii. 122.
 Gandarii, iii. 91; vii. 66.
 Garamantes, iv. 174. 183.
 Gargaphia, ix. 25. 49, 50.
 Gauanes, viii. 137.
 Gebeleizis, iv. 94.
 Gela, vi. 23; vii. 153, 154. 156.
 Geleon, v. 66.
 Gelon, vii. 153—165.
 Gelonus, Hereulis filius, iv. 10.
 , oppidum, 108. 123.
 Gephyræi, v. 57. 62.
 Geræstus, viii. 7; ix. 105.
 Gergis, vii. 82.
 Gergithæ, v. 122; vii. 43.
 Germanii, i. 125.
 Gerrhi, iv. 71.
 Gerrhus, iv. 53.
 , flumen, iv. 19. 47.
 56.
 Geryon, iv. 8.
 Getæ, iv. 93, 94. 96.
 , Gigonus, vii. 123.
 , Giligammæ, iv. 169.
 , Gillus, iii. 138.
 , Gindanes, iv. 176.
 , Glaucon, ix. 75.
 , Glaucon, metallorum artifex
 nobilis, i. 25.
 , Epieydis filius, vi.
 86.
 , Hippolochi filius, i.
 147.
 , Glisas, ix. 43.
 , Gnurus, iv. 76.
 , Gobryas, iii. 70. 73. 78; iv. 132.
 134; vii. 2. 5. 82.
 , Gonnus, vii. 128. 173.
 , Gordias, i. 14. 35; viii. 138.
 , Gorgo, v. 48. 51; vii. 239.
 , Gorgon, ii. 91.
 , Gorgus, rex Salaminius, v. 104.
 115; viii. 2. 11.
 , Chersis filius, vii. 98.
 , Grinus, iv. 150.
 , Grynea, i. 149.
 , Grypes, iii. 116; iv. 13. 27.
 , Gygadas, i. 14.
 , Gygæa, v. 21; viii. 136.
 , Gyges, i. 8. 14. 15. 91.
 , Myrsi pater, iii. 122;
 v. 121.
 , Gymnopædiæ, vi. 67.
 , Gyndes, i. 189. 202; v. 52.
 , Gyzantes, iv. 194.

 , Hæmus, iv. 49.
 , Haliaemon, vii. 127.
 , Halicarnassus, i. 144; ii. 178;
 viii. 104.
 , Halyattes, i. 16—22. 25. 73.
 74. 92, 93.
 , Halys, i. 6. 28. 72. 75; v. 52;
 vii. 26.
 , Hamilcar. *Vide* Amilcar.
 , Hanno, vii. 165.
 , Harmamithres, vii. 88.
 , Harmatides, viii. 227.

Harmocyes, ix. 17.
 Harmodius, v. 55; vi. 109. 123.
 Harpagus, Medus, i. 80. 108
 —110. 118, 119. 123. 129. 162.
 169. 171—176.
 ———, Persa, vi. 28. 30.
 Hebe, ix. 98.
 Hebrus, iv. 90; vii. 59.
 Hecataeus, ii. 143; v. 36. 125;
 vi. 137.
 Hecatonesi, i. 151.
 Hector, iii. 120.
 Hegesander, v. 125; vi. 137.
 Hegesicles, i. 65.
 Hegezipyle, vi. 39.
 Hegeistratus, Sigei rex, v. 94.
 ——— Eleus, ix. 37.
 ———, Aristagoræ fili-
 us, ix. 90, 91.
 Hegetorides, ix. 76.
 Hegias, ix. 33.
 Helena, ii. 112; v. 94; vi. 61;
 ix. 73.
 Helice, i. 145.
 Heliopolis ('Ηλιούπολις), ii. 3
 7—9. 59. 63.
 Helisyci, vii. 165.
 Helle, vii. 58.
 Hellen, i. 56.
 Hellespontus, iv. 38. 85.
 Hellopia (ἡ Ἑλλοπίη μοίρη),
 viii. 23.
 Hephaestii ('Ηφαιστιέες), vi.
 140.
 Hephaestus, ii. 3. 99. 101.
 121. 147. 176; iii. 37;
 viii. 98.
 Heraclea, v. 43.
 Heracles, i. 7; ii. 42—44. 83.
 113. 145; iv. 8—10. 59. 82;
 vi. 108. 116; vii. 176. 193.
 198. 204; viii. 131.
 Heraclidæ, i. 7. 13. 91; v. 43;
 ix. 26.
 Heraclides, Aristagoræ pater,
 v. 37.

Heraclides, Aristodici pater, i.
 158.
 ———, Ibanolis filius, v.
 121.
 Heræum ('Ηραῖον), iv. 90.
 Hera, i. 31; ii. 50. 182; vi. 82;
 ix. 52. 61.
 Hermes, ii. 51. 138; v. 7.
 Hermion, vii. 6.
 Hermione, iii. 59; viii. 43. 73;
 ix. 28.
 Hermippus, vi. 4.
 Hermolycus, ix. 105.
 Hermophantus, v. 99.
 Hermotimus, viii. 104—106.
 Hermotybie, ii. 164, 165. 168;
 vii. 89; ix. 42.
 Hermus, i. 55. 80; v. 101.
 Herodotus, viii. 132.
 Herophantus, iv. 138.
 Herpys, ix. 38.
 Hesiodus, ii. 53; iv. 32.
 Hestia, iv. 59. 127.
 Hieron, vii. 156.
 Hieronymus, ix. 33.
 Himera, vi. 24; vii. 165.
 Hipparchus, v. 55, 56; vi. 123;
 vii. 6.
 Hippias, i. 61; v. 91. 93. 96;
 vi. 107.
 Hippobotæ, v. 77.
 Hippoclides, vi. 127, 128. 130.
 Hippoclus, iv. 138.
 Hippocoon, v. 60.
 Hippocrates, Gelæ rex, vi. 23;
 vii. 154, 155.
 ———, Megaclis filius, vi.
 131.
 ———, Pisistrati pater, i.
 59; v. 65.
 ———, Smindyridis pater,
 vi. 127.
 Hippocratides, viii. 131.
 Hippolaus, iv. 53.
 Hippolochus, i. 147.
 Hippomachus, ix. 38.

Hipponicus, Calliæ pater, vii. 151.
 ———, Calliæ filius, vi. 121.
Histia. *Vide* Hestia.
Histiæotis (*ἡ Ἰστιαιῶτις γῆ*), Euboica, vii. 175.
 ———, Thessala, i. 56.
Histiæus, Phylaci pater, viii. 85.
 ———, Tymnis filius, v. 37; vii. 98.
 ———, Lysagoræ filius, iv. 137, 138, 141; v. 11, 23, 24, 30, 35, 105—107; vi. 1—5, 26—30.
Hoples, v. 66.
Hyacinthia, ix. 6. 11.
Hyampea, viii. 39.
Hyampolis, viii. 28, 33.
Hyatæ, v. 68.
Hybla, vii. 155.
Hydarnes, iii. 70; vi. 133; vii. 135.
 ———, Hydarnis filius, vii. 83, 211.
 ———, Sisamnis pater, vii. 211.
Hydrea, iii. 59.
Hyela, i. 167.
Hygennes, iii. 90.
Hylæa, iv. 18. 54, 55. 76.
Hylles, v. 68.
Hyllus, vi. 52; vii. 204; viii. 131; ix. 26.
 ———, flumen, i. 80.
Hymeas, v. 116. 122.
Hymettus, vi. 137.
Hypachæi, vii. 91.
Hypacyris, iv. 47. 55.
Hypanis, iv. 17, 18. 47. 52.
Hyperanthes, vii. 224.
Hyperborei, iv. 13. 32, 33. 35, 36.
Hypernotii, iv. 36.
Hyperoche, iv. 33—35.

Hyrcani, iii. 117; vii. 62.
Hyrgis, iv. 57.
Hyria, vii. 170.
Hyroades, i. 84.
Hysiae, v. 74; vi. 108; ix. 15. 25.
Hystanes, vii. 77.
Hystaspes, Darii pater, i. 209; iii. 70; v. 83; vii. 224.
 ———, Darii filius, vii. 64.

Iæchus, viii. 65.
Iadmon, ii. 134.
Ialysus, i. 144.
Iamidæ, v. 44; ix. 33.
Iapyges, vii. 170.
Iapygia, iii. 138; iv. 99.
Iatragoras, v. 37.
Ibanolis, v. 37. 122.
Iberia, i. 163; vii. 165.
Ichthyophagi, ii. 19, 20. 23.
Ida, i. 151; vii. 42.
Idanthyrsus, iv. 76. 120. 127.
Idrias, v. 118.
Ienusus, iii. 5.
Ilissus, vii. 189.
Ilithyia, iv. 35.
Ilium (*ἡ Ιλιας γῆ vel χώρη*), ii. 10. 118; v. 94; vii. 41.
Illyrii, i. 196; iv. 49; ix. 43.
Imbros, v. 26; vi. 41.
Inarus, iii. 12. 15; vii. 7.
Indi, iii. 38. 94—105; iv. 44; vii. 65.
India (*ἡ Ινδίκη*), iii. 98. 106; iv. 40.
Indus, iv. 44.
Ino, vii. 197.
Intaphernes, iii. 70. 78. 118, 119.
Inyeum, vi. 23, 24.
Io, i. 1. 5; ii. 41.
Ioleos, v. 94.
Ion, vii. 94; viii. 44.
Ionia, i. 142, *et passim*.
Iphiclus, ix. 116.

Iphigenia, iv. 103.
 Ipnī (Ἴπνοι), vii. 188.
 Irasa, iv. 158.
 ls, i. 179.
 Isagoras, v. 66. 69—73.
 Ischenous, vii. 181; viii. 92.
 Isis, ii. 40, 41. 59. 61. 156; iv. 186.
 Ismaris, vii. 109.
 Issedones, i. 201; iv. 13. 26.
 Ister, ii. 33; iv. 47—50.
 Istiæotis. *Vide* Histiaëotis.
 Istria, ii. 33.
 Italia, *passim*.
 Itanus, iv. 151.
 Ithamatres, vii. 67.
 Ithamitres, viii. 130; ix. 102.
 Ithome, ix. 35.
 Iyræ, iv. 22.
 Jardanus, i. 17.
 Jason, iv. 179; vii. 193.
 Labda, v. 92.
 Labdaeus, v. 59.
 Labranda, v. 119.
 Labynetus, i. 74. 77. 188.
 Labyrinthus, ii. 148.
 Lacedæmon, *passim*.
 Lacmon, ix. 93.
 Lacrines, i. 152.
 Lada, vi. 7.
 Ladice, ii. 181.
 Laius, iv. 149; v. 43. 59.
 Lampito, vi. 71.
 Lampon, Pytheæ filius, ix. 78.
 ———, Thrasiclus filius, ix. 90.
 ———, Olympiodori pater, ix. 21.
 Lamponium, v. 26.
 Lampsacus, v. 117.
 Laodamas, Eteoclis filius, v. 61.
 ———, Phocæus, iv. 138.
 ———, Sostrati pater, iv. 152.
 Laodice, iv. 33. 35.
 Laphanes, vi. 127.
 Laphystius, vii. 197.
 Lasonii, iii. 90; vii. 77.
 Lasus, vii. 6.
 Laureum, vii. 144.
 Laüs, vi. 21.
 Leagrus, ix. 75.
 Learchus, iv. 160.
 Lebadea (ἡ Λεβαδεῖα), viii. 134.
 Lebæa, viii. 137.
 Lelelus, i. 142.
 Lectum, ix. 114.
 Leleges, i. 171.
 Lemnus, iv. 145; v. 26; vi. 133—140; viii. 73.
 Leo (Λέων), vii. 180.
 Leobotes, i. 65; vii. 204.
 Leochedes, vi. 127.
 Leon, i. 65; vii. 204.
 Leonidas, v. 41; vii. 204, 205. 219—222. 224. 238; viii. 114.
 Leontiades, vii. 205. 233.
 Leontini, vii. 154.
 Leoprepes, Simonidis pater, vii. 228.
 ———, Theasidis pater, vi. 85.
 Leotychides, Anaxilai filius, viii. 131.
 ———, Menarei filius, vi. 65. 72. 73. 85. 86; viii. 131; ix. 90. 96. 98.
 Lepreum, iv. 148; ix. 28.
 Leros, v. 125.
 Lesbos, i. 151. 160; iii. 39; vi. 31.
 Leucas, viii. 45. 47; ix. 28.
 Leuce-acte (Λευκὴ Ἀκτή), vii. 25.
 Leucon, iv. 160.
 Libya, iv. 45, *et passim*.
 Liches, i. 67, 68.
 Lide, i. 174, 175.
 Ligyes, v. 9; vii. 72. 165.
 Limeneum, i. 18.

Lindus, i. 144; ii. 182; vii. 153
 Linus, ii. 79.
 Lipaxus, vii. 123.
 Lipoxais, iv. 5.
 Lipsydrium (*Λειψύδριον*), v. 62.
 Lisæ, vii. 123.
 Lissus, vii. 108, 109.
 Loci Epizephyrii, vi. 23.
 Lotophagi, iv. 177.
 Loxias, i. 91; iv. 163.
 Lycaeus Zeus, iv. 203.
 Lycaretus, iii. 143; v. 27.
 Lycia *et* Lycii, i. 28. 173. 176; iii. 90; vii. 77. 92.
 Lycidas, ix. 5.
 Lycomedes, viii. 11.
 Lycopas, 55. iii.
 Lycophron, iii. 50.
 Lycurgus, Amianti pater, vi. 127.
 ———, Aristolaidæ filius, i. 59.
 ———, legum lator nobilis, i. 65, 66.
 Lycus, Phrygiæ flumen, vii. 30.
 ———, Scythiæ flumen, iv. 123.
 ———, Anacharsis avus, iv. 76.
 ———, Pandionis filius, i. 173; vii. 92.
 Lydia *et* Lydii, i. 28. 34. 74. 79, 80. 93, 94. 103. 154. 171; iii. 90; vii. 74.
 Lydias, vii. 127.
 Lydus, i. 7. 171; vii. 74.
 Lygdamis, Artemisiae pater, vii. 99.
 ———, Naxi tyrannus, i. 61. 64.
 Lynceus, ii. 91.
 Lysagoras, Histiae pater, v. 30.
 ———, Tisiæ filius, vi. 133.
 Lysanias, vi. 127.
 Lysicles, viii. 21.
 Lysimachus, viii. 79. 95, 96.
 Macæ, iv. 175; v. 42.
 Macedni, i. 56; viii. 43.
 Macedonia (*ἡ Μακεδονία*), vii. 127.
 Machlyes, iv. 178.
 Macistius, ix. 20.
 Macistus, iv. 148.
 Macrobii Æthiopes, iii. 17.
 Macrones, ii. 104; iii. 94; vii. 78.
 Mactorium, vii. 153.
 Madyes, i. 103.
 Madytus, vii. 33; ix. 120.
 Mæander, ii. 29; iii. 122; vii. 26. 118.
 Mæandrius, iii. 123. 142—148; v. 27.
 Mæones i. 7; vii. 74. 77.
 Mæotæ, iv. 123.
 Mæotis, (*ἡ Μαιῶτις λίμνη*), i. 104; iv. 57. 101. 120.
 Magdolus, ii. 159.
 Magnesia, urbs, i. 161; iii. 122.
 ———, regio, vii. 176. 183. 193.
 Magnetes, Thessalorum vicini, vii. 132.
 ———, Asiatici, iii. 90.
 Maleæ, i. 82; vi. 179.
 Malena, vi. 29.
 Males, vi. 127.
 Mandane, i. 107.
 Mandrocles, iv. 87, 88.
 Maneros, i. 79.
 Manes, i. 94; iv. 45.
 Mantinea, iv. 161.
 Mantineans, vii. 202; ix. 77.
 Mantyas, v. 12.
 Mapen, vii. 98.
 Maraphii, i. 125; iv. 167.
 Marathon, i. 62; i. 107. 111.

Mardi, i. 125.
 Mardonius, vi. 43—45. 94; vii. 5. 9. 82; viii. 100. 113. 133. 136. 141; ix. 1—4. 12—15. 38. 49. 59. 63. 84.
 Mardontes, vii. 10; viii. 130; ix. 102.
 Marea, ii. 18. 30.
 Mares, iii. 94; vii. 79.
 Mariandyni, i. 28; iii. 90; vii. 72.
 Maris, iv. 49.
 Maron, vii. 227.
 Maronea, vii. 109.
 Marsyas, v. 119; vii. 26.
 Mascames, vii. 105, 106.
 Masistes, vii. 82; ix. 107. 113.
 Masistius. *Vide* Macistius.
 ——, Siromitræ filius, vii. 79.
 Maspili, i. 125.
 Massages, vii. 71.
 Massagetæ, i. 201. 212. 214—216; iv. 11. 172.
 Matieni, i. 72; iii. 94; v. 49. 52; vii. 72.
 Mausolus, v. 118.
 Maxyes, iv. 191.
 Mazares, i. 156. 161.
 Mecistes, v. 67.
 Mecyberna, vii. 122.
 Medea, i. 2; vii. 62.
 Medi, i. 95—100. 102—104. 106. 130; iv. 37. 40; vii. 62. 86. 210.
 Media, i. 110.
 Megabates, v. 32.
 Megabazus, vii. 97.
 Megabyzus, iii. 70. 81. 160; iv. 143, 144; v. 1. 14. 23; vii. 82.
 Megacles, i. 59—64; vi. 125. 127—131.
 Megacreon, vii. 120.
 Megadostes, vii. 105.
 Megapanus, vii. 62.
 Megarians, i. 59; vii. 156; ix. 21.
 Megaris, ix. 14.
 Megasidras, vii. 72.
 Megistias, vii. 219. 221. 228.
 Melampus, ii. 49; ix. 34.
 Melampygus, vii. 216.
 Melanchlæni, iv. 20. 102. 107.
 Melanippus, Astaci filius, v. 67.
 ——, Mytilenæus, v. 95.
 Melanthius, v. 97.
 Melanthus, i. 147; v. 65.
 Melas, vi. 41; vii. 58. 198.
 Meles, i. 84.
 Melienses, vii. 132. 196. 198; viii. 31.
 Melii, viii. 46. 48.
 Melibœa, vii. 188.
 Melissa, iii. 50; v. 92.
 Membliarus, iv. 147.
 Memnonia, v. 53, 54.
 Memphis, ii. 3. 10. 99.
 Menares, vi. 65. 71; viii. 131.
 Menda, vii. 123.
 Mendes, ii. 42. 46.
 Mendesia, ii. 42. 46. 166.
 Menelaus, ii. 119; iv. 169.
 Menes, ii. 4. 99.
 Menius, vi. 71.
 Merbal, vii. 98.
 Mermnadae, i. 7. 14.
 Meroe, ii. 29.
 Mesembria, iv. 93; vi. 33; vii. 108.
 Messene, vii. 164.
 Messenians, ix. 35.
 Metapontines, vi. 15.
 Methymnæ, i. 151.
 Metiochus, vi. 41.
 Metrodorus, iv. 138.
 Micythus, vii. 170.
 Midas, i. 14. 35; viii. 138.
 Miletus, i. 14. 15. 17. 22. 143. 169; v. 28, 29; vi. 6. 18. 20.
 Milo, iii. 137.

Miltiades, Cypseli filius, vi. 34. 38.
 ———, Cimonis filius, iv. 137; vi. 34. 39—41. 104. 109. 132. 137. 140.
 Milyas *et* Milyenses, i. 175; iii. 90; vii. 77.
 Minoa, v. 46.
 Minos, i. 173; iii. 122; vii. 169.
 Minyes, i. 146; iv. 145, 146.
 Mitra, i. 131.
 Mitradates, i. 110, 111.
 Mitrobates, iii. 120. 126, 127.
 Mnesarchus, iv. 95.
 Mnesiphilus, viii. 57, *seq.*
 Mœris, ii. 13. 101. 149; iii. 91.
 Moloeis flumen, ix. 57.
 Molossi, i. 146; vi. 127.
 Molpagoras, v. 30.
 Momemphis, ii. 163.
 Mophi, ii. 28.
 Moschi, iii. 94; vii. 78.
 Mosynceci, iii. 94; vii. 78.
 Munychia, viii. 76.
 Murichides, ix. 4.
 Musæus, vii. 6; viii. 96; ix. 43.
 Mycale, i. 148; vi. 16; vii. 80. ix. 90. 96.
 Mycenæ, vii. 202; ix. 27.
 Mycerinus, ii. 129—134.
 Myci, iii. 93; vii. 68.
 Myconus, vi. 118.
 Myecephoritana regio, ii. 166.
 Mygdonia, vii. 123. 127.
 Mylasa, i. 171; v. 121.
 Mylitta, i. 131. 199.
 Myndus, v. 33.
 Myrcinus, v. 11. 23. 124.
 Myrina, i. 149.
 Myrinæ, vi. 140.
 Myrmex, vii. 183.
 Myron, vi. 126.
 Myrsilus, i. 7.
 Myrsus, Candaulis pater, i. 7.
 ———, Gygis filius iii. 122; v. 121.

Mys, viii. 133—135.
 Mysi, i. 28. 171; iii. 90.
 Mytilene, ii. 178; v. 94.
 Myus, i. 142; v. 36.
 Naparis, iv. 48.
 Našamones, ii. 32; iv. 172. 190.
 Natho, ii. 165.
 Naueratis, ii. 97. 135. 178, 179.
 Naustrophus, iii. 60.
 Naxus, i. 64; v. 28. 30; vi. 96; viii. 46.
 Neapolis, ii. 91; vii. 123.
 Necos, Psammitichi pater, ii. 152.
 ———, Psammitichi filius, ii. 158; iv. 42.
 Neleidae, v. 65.
 Neleus, ix. 97.
 Neocles, vii. 173.
 Neon, viii. 32, 33.
 Nereides, vii. 191.
 Nestor, v. 65.
 Nestus, vii. 109. 126.
 Neuri, iv. 17. 105.
 Nicander, viii. 131.
 Nicandra, ii. 55.
 Nicodromus, vi. 88.
 Nicolaus, vii. 137.
 Nilus, ii. *passim*.
 Ninus (*ἡ Νίνος*), i. 103. 106. 185. 193; ii. 150; iii. 155.
 Nipsæi, iv. 93.
 Nisæa, i. 59; iii. 106.
 Nisyrii, vii. 99.
 Nitetus, iii. 1.
 Nitocris, i. 185, 187; ii. 100.
 Noës, iv. 49.
 Nonacris, vi. 74.
 Nothon, vi. 100.
 Notium, i. 149.
 Nudium, iv. 148.
 Nymphodorus, vii. 137.
 Nysa, ii. 146; iii. 97. 111.
 Oarizus, vii. 71.

Oarus, iv. 123.
 Oasis, iii. 26.
 Octamasades, iv. 80.
 Ocytus, viii. 5. 59.
 Odomanti, v. 16; vii. 112.
 Odrysæ, iv. 92.
 Oea, v. 83.
 Oebares, iii. 85; vi. 33.
 Oedipus, iv. 149; v. 60.
 Oenoë, v. 74.
 Oenone, viii. 46.
 Oenotria, i. 167.
 Oenussæ, i. 165.
 Oebazus, iv. 84; vii. 68; ix. 115. 119.
 Oeroë, ix. 51.
 Oetosyrus, iv. 59.
 Oiolycus, i. 149.
 Olen, iv. 35.
 Olenus, i. 145.
 Oliatus, v. 37.
 Olophyxus, vii. 22.
 Olorus, vi. 39. 41.
 Olympia, ii. 160; v. 22, *et alibi*.
 Olympiodorus, ix. 21.
 Olympus, Mysiæ mons, i. 36. 43; vii. 74.
 —, Thessaliæ mons, i. 56; vii. 128, 129. 172.
 Olynthus, vii. 122; viii. 127.
 Oneatæ, v. 68.
 Onesilus, v. 104. 108. 110—114.
 Onetas, vii. 214.
 Onochonus, vii. 129. 196.
 Onomacritus, vii. 6.
 Onomastus, vi. 127.
 Onuphitana regio, ii. 166.
 Ophryneum, vii. 43.
 Opis, iv. 35.
 —, urbs, i. 189.
 Opœa, iv. 78.
 Opuntii, vii. 203.
 Orbetus, v. 16.
 Orchomenii, Minyæ, i. 146.
 —, Bœoti, viii. 34.

Orchomenii, Arcades, vii. 202; ix. 28.
 Ordessus, iv. 48.
 Orestes, i. 67.
 Orges, vii. 118.
 Oricus, ix. 93.
 —, Scytha, iv. 78.
 Orithyia, vii. 189.
 Orneatae, viii. 73.
 Orcetes, iii. 120—127.
 Oromedon, vii. 98.
 Oropus, vi. 100.
 Orotal, iii. 8.
 Orphica, ii. 81.
 Orsiphantus, vii. 227.
 Orthocorybantes, iii. 92.
 Orus, ii. 144.
 Osiris, ii. *passim*.
 Ossa, i. 56; vii. 128, 129.
 Otanes, iii. 67—72. 76. 80. 83. 141. 144. 147. 149.
 —, Sisamnis filius, v. 25, 26. 116. 123.
 —, Amestris pater, vii. 40. 61.
 Otaspes, vii. 63.
 Othryades, i. 82.
 Othrys, vii. 129.
 Ozolæ, viii. 32.

Pactolus, v. 101.
 Pactya, vi. 36.
 Pactyas, i. 153, 154. 157—160.
 Pactyes *et* Pactyica, iii. 93. 102; iv. 44; vii. 67. 85.
 Padæi, iii. 99.
 Pæonia, v. 13; vii. 124.
 Pæoplae, v. 15.
 Paesus, v. 117.
 Paeti, vii. 110.
 Pæum, vi. 127.
 Pagasæ, vii. 198.
 Palæstina, i. 105; ii. 104. 106; iii. 5; vii. 89.
 Palenses, ix. 28.
 Pallene, vii. 123; viii. 126.

Pamisus, vii. 129.
 Pammon, vii. 183.
 Pamphyli, i. 28; iii. 90; vii. 91.
 Pan, ii. 46. 145; vi. 106, *seq.*
 Panætius, vii. 82.
 Panathenæa, v. 56.
 Pandion, i. 173.
 Pangæus, v. 16; vii. 112.
 Panionia, i. 148.
 Panionium, i. 143. 148. 170; vi. 7.
 Panionius, viii. 103—106.
 Panites, vi. 52.
 Panopei, viii. 34, 35.
 Panormus, i. 157.
 Pantagnotus, iii. 39.
 Pantaleon, i. 92.
 Pantareus, vii. 154.
 Panthialæi, i. 125.
 Panthimathi, iii. 92.
 Panticapes, iv. 18. 47. 54.
 Pantites, vii. 232.
 Papæus, iv. 59.
 Paplagones, i. 6. 72; iii. 90; vii. 72.
 Papremis, ii. 59. 63. 71.
 Paræbates, v. 46.
 Paralatæ, iv. 6.
 Parapotamii, viii. 33.
 Paretaceni, i. 101; iii. 94.
 Paricanii, iii. 92; vii. 86.
 Parion, v. 117.
 Parmys, iii. 88; vii. 78.
 Parnassus, viii. 27. 32.
 Paroreatæ, iv. 148; viii. 73.
 Paros, v. 28. 31; vi. 133—135; viii. 67. 112.
 Parthenius, flumen, ii. 104.
 ———, mons, vi. 105.
 Parthi, iii. 93. 117; vii. 66.
 Pasargadæ, i. 125.
 Pasicles, ix. 97.
 Pataici, iii. 37.
 Pataicus, vii. 154.
 Patara, i. 182.
 Patarbæmis, ii. 162.
 Patiramphes, vii. 40.
 Patizeithes, iii. 61.
 Patrenses, i. 145.
 Patumus, ii. 158.
 Pausanias, iv. 81; v. 32; vii. 204; viii. 3; ix. 10. 21. 46. 50. 53—57. 60—64. 78. 82.
 Pausicæ, iii. 92.
 Pausiris, iii. 15.
 Pedasus, i. 175; v. 121; vi. 20.
 Pedienses, viii. 33.
 Peithagoras, v. 46.
 Pelasgi, i. 56, 57. 146; ii. 51; v. 26. 64; vi. 137—140; vii. 42. 94; viii. 44.
 Pelcus, vii. 191.
 Pelion, iv. 179; vii. 129.
 Pella, vii. 123.
 Pellene, i. 145.
 Pelops, vii. 8. 11.
 Peloponnesus, i. 56. 68; vii. 137. 233; viii. 31. 73; ix. 73.
 Pelusium, ii. 17. 154; iii. 10.
 Penelope, ii. 145, 146.
 Peneus, vii. 20. 128. 173. 182.
 Penthylus, vii. 195.
 Percalos, vi. 65.
 Percote, v. 117.
 Perdiccas, v. 22; viii. 137—139.
 Pergamum, vii. 43.
 Pergamus, vii. 112.
 Perialla, vi. 66.
 Periander, i. 20. 23; iii. 48. 50. 53; v. 92.
 Pericles, vi. 131.
 Periclaus, ix. 103.
 Perinthus, iv. 90; v. 1, 2; vi. 33; vii. 25.
 Perrhæbi, vii. 128. 132. 173.
 Persæ, *passim*.
 Perses, vii. 61. 150.
 Perseus, ii. 15. 91; vi. 53, 54; vii. 61. 150.
 Petra, v. 92.

Phædima, iii. 68, 69.
 Phænippus, vi. 121.
 Phagres, vii. 112.
 Phalerus, v. 85; vi. 116; viii. 66. 91; ix. 32.
 Phanagoras, vii. 214.
 Phanes, iii. 4. 11.
 Pharandates, vii. 79; ix. 76.
 Pharenses, i. 145.
 Pharnaces, vii. 66; ix. 41.
 Pharnaspes, ii. 1; iii. 2.
 Pharnazathres, vii. 65.
 Pharnuches, vii. 88.
 Phaselis, ii. 178.
 Phasis, i. 2. 104; ii. 103; iv. 37, 38. 45. 86; vi. 84.
 Phayllus, viii. 47.
 Phegeus, ix. 26.
 Pheneus, vi. 74.
 Pherendates, vii. 67.
 Pheretime, iv. 162. 202. 205.
 Pheron, ii. 111.
 Phidippides, vi. 105.
 Phidon, vi. 127.
 Philæus, vi. 35.
 Philagrus, vi. 101.
 Philaon, viii. 11.
 Philes, iii. 60.
 Philippus, Crotonensis, v. 47.
 ——, Macedo, viii. 139.
 Philistus, ix. 97.
 Philition, ii. 128.
 Philocyon, ix. 72. 85.
 Philocyprus, v. 113.
 Phla, iv. 178.
 Phlegra, vii. 123.
 Phlius, vii. 202; ix. 28.
 Phocæa et Phocæi, i. 80. 152. 163; ii. 106. 177, 178; vi. 8. 11. 17.
 Phocenses, i. 146; vii. 176. 212. 217; viii. 27. 30. 32; ix. 17. 31.
 Phœnicia (*ἡ Φοινίκη*), ii. 44. 116; iii. 136; iv. 39.
 Phœnices, i. 1. 105; ii. 44. 104. 112; iii. 19. 107; iv. 12; v. 58. 89; vi. 47; vii. 23. 34. 44. 19; viii. 90.
 Phœnix, vii. 176. 200.
 Phormus, vii. 182.
 Phraortes, i. 73. 102.
 Phrataguna, vii. 224.
 Phrixæ, iv. 148.
 Phrixus, vii. 197.
 Phronime, iv. 154.
 Phryges, i. 28. 72; ii. 2; iii. 90; vii. 73.
 Phryничus, vi. 21.
 Phrynon, ix. 15.
 Phthiotis, i. 56; vii. 132.
 Phya, i. 59.
 Phylacus, viii. 39. 85.
 Phyllis, vii. 113.
 Pieria et Pieres, vii. 112. 131. 177. 185.
 Pigres, v. 12; vii. 98.
 Pilorus, vii. 122.
 Pindarus, iii. 38.
 Pindus, i. 56; vii. 129.
 Pirene, v. 92.
 Pirus, i. 145.
 Pisa, ii. 7.
 Pisistratidæ, v. 63.
 Pisistratus, Nestoris filius, v. 65.
 ——, Hippocratis filius, i. 59—63; v. 65; vi. 35. 103.
 Pistyrus, vii. 109.
 Pitane, i. 149; iii. 55; ix. 53.
 Pittacus, i. 27.
 Pixodarus, v. 118.
 Placie, i. 57.
 Platæenses, vi. 108; viii. 1. 44. 50; ix. 28.
 Platea, iv. 151—153. 156. 169.
 Pleistarchus, ix. 10.
 Pleistorus, ix. 119.
 Plynus, iv. 168.
 Pœciles, iv. 147.
 Pogon, viii. 42.
 Poliades, ix. 55.
 Polichnitæ, vii. 170.
 Polyas, vii. 21.

Polybus, v. 67.
 Polycrates, iii. 39—44. 54. 56.
 120—125.
 Polycritus, viii. 92. 93.
 Polydectes, viii. 131.
 Polydorus, v. 59; vii. 204.
 Polymnestus, iv. 150. 155.
 Polynices, iv. 147; vi. 52; ix. 27.
 Porata, iv. 48.
 Poseideum, iii. 91.
 Poseidon, i. 148; ii. 50; iv. 59.
 188; vii. 129. 192; viii. 55.
 123. 129; ix. 81.
 Poseidonius, ix. 71. 85.
 Potidæa, vii. 123; viii. 126—
 129.
 Præsii, vii. 170, 171.
 Prasias, v. 16.
 Praxilaus, ix. 107.
 Praxinus, vii. 180.
 Prexaspes, iii. 30. 33. 66. 74;
 vii. 97.
 Priamus, i. 4; vii. 43.
 Priene, i. 15. 142. 161; vi. 8.
 Prinetades, v. 41.
 Procles, iv. 147; vi. 51. 52; viii.
 131.
 —, Epidauri tyrannus, iii.
 50. 52.
 Proconnesus, iv. 14; vi. 33.
 Prometheus, iv. 45.
 Propontis, iv. 85.
 Prosopitis regio, ii. 41. 165.
 Protesilaus, vii. 33; ix. 116.
 Proteus, ii. 112—116.
 Protothyes, i. 103.
 Prytanis, viii. 131.
 Psammenitus, iii. 10. 13. 15.
 Psammis, ii. 160.
 Psammitichus, i. 105; ii. 2. 151
 —154. 157; vii. 7.
 Psylli, iv. 173.
 Psytalea, viii. 76. 95.
 Pteria, i. 76.
 Pylii, i. 147; v. 65.
 Pylos, vii. 168; ix. 4.
 Pyrene, ii. 33.
 Pyretos, iv. 48.
 Pyrgus, iv. 148.
 Pythagoras, philosophus, iv. 95.
 —, Milesius, v. 126.
 Pytheas, Abderitanus, vii. 137.
 —, Ægineta, vii. 181; ix.
 78.
 Pythermus, i. 152.
 Pythius, vii. 27—29. 38, 39.
 Pytho, i. 154.
 Pythogenes, vi. 23.
 Rhampsinitus, ii. 121, 122.
 Rhegium, i. 155. 167; vii. 170.
 Rhenæa, vi. 97.
 Rhodope, iv. 49; viii. 116.
 Rhodopis, ii. 134, 135.
 Rhodus, ii. 178; vii. 153.
 Rhœcus, iii. 60.
 Rhœteum, vii. 43.
 Rhypes, i. 145.
 Sabaco, ii. 137—139. 152.
 Sabyllus, vii. 154.
 Sacæ, i. 153; iii. 93, vii. 64.
 Sagartii, i. 125; iii. 93; vii. 85.
 Sais, ii. 28. 59. 163. 170.
 Salamis, insula, viii. 56. 84.
 —, urbs Cypri, iv. 162; v.
 104.
 Sale, vii. 59.
 Salmydessus, iv. 93.
 Samos, i. 142; ii. 26. 60. 148.
 Samothracia, ii. 57; vi. 47; vii.
 108; viii. 90.
 Sanacherib, ii. 141.
 Sandanis, i. 71.
 Sandoces, vii. 194.
 Sane, vii. 22. 123.
 Sappho, ii. 135.
 Sarangæ, iii. 93. 117; vii. 67.
 Sardanapallus, ii. 150.
 Sardis, i. 7. 15. 84. 86; v. 101.
 105.
 Sardo, i. 170; v. 106. 124.

Sardyattes, i. 16. 18.
 Sarpedon, i. 173.
 Sarpedonium, vii. 58.
 Sarte, vii. 122.
 Saspes, i. 104; iii. 94; iv. 37.
 40; vii. 79.
 Sataspes, iv. 43.
 Satræ, vii. 110, 111.
 Sattagyðæ, iii. 91.
 Saulius, iv. 76.
 Sauromate, iv. 21. 43 110. 117.
 Scæus, v. 60.
 Scamander, v. 65; vii. 42.
 Scamandronymus, ii. 135.
 Scapte-Hyle, vi. 46.
 Sciathus, vii. 7. 179. 182, 183.
 Scidrus, vi. 21.
 Scione, vii. 123.
 Sciras, viii. 94.
 Seiron, viii. 71.
 Seiton, iii. 130.
 Scius, ix. 49.
 Scolos, ix. 15.
 Scolopoëis, ix. 97.
 Scoloti, iv. 6.
 Scopadæ, vi. 127.
 Scopasis, iv. 120. 128.
 Scylaco, i. 57.
 Scylax, Caryandensis, iv. 44.
 —, Myndius, v. 33.
 Scyles, iv. 78—80.
 Scyllias, viii. 8.
 Scyrmiadæ, iv. 93.
 Scythæ, i. 15. 103; iv. *passim*;
 vi. 84.
 Scythes, iv. 10
 Scythia, iv. *passim*.
 Scythes, vi. 23, 24; vii. 163.
 Sebennytana regio, ii. 166.
 Seldomus, vii. 98.
 Selinusii, v. 46.
 Selybria, vi. 33.
 Semiramis, i. 184.
 Sepia, vi. 77.
 Sepias, vii. 183. 186. 188. 191.
 195.
 Serbonis, ii. 6; iii. 5.
 Seriphii, viii. 46. 48.
 Sermyle, vii. 122.
 Serrheum, vii. 59.
 Sesostris, ii. 102, *seqq.*
 Sestus, iv. 143; vii. 33; ix. 114.
 Sethon, ii. 141.
 Sicania, vii. 170.
 Sicas, vii. 98.
 Sicinnus, viii. 75. 110.
 Sieyon, v. 67, 68; vi. 92; ix.
 28.
 Sidon, ii. 116; iii. 136; vii. 99,
 100. 128.
 Sigeum, oppidum, v. 65. 94.
 —, promontorium, iv. 38.
 Sigynnæ, v. 9.
 Silenus, vii. 26; viii. 138.
 Simonides, v. 102; vii. 228.
 Sindi, iv. 28; iv. 86.
 Sindus, vii. 123.
 Singus, vii. 122.
 Sinope, i. 76; ii. 34; iv. 12.
 Siphnus, iii. 57, 58; viii. 46.
 48.
 Siris, Italica, viii. 62.
 —, Pæonica, v. 15; viii.
 115.
 Sironitres, vii. 68. 79.
 Siromus, Tyrius, vii. 98.
 —, Cyprus, v. 104.
 Sisamnes, Hydarius filius, vii.
 65.
 —, Otanis pater, v. 25.
 Sisimaces, v. 121.
 Sitacles, iv. 80; vii. 137.
 Sithonia, vii. 122.
 Siuph, ii. 172.
 Smerdis, ii. 30. 65.
 —, Magus, ii. 61. 69.
 Smerdomenes, vii. 82. 121.
 Smila, vii. 123.
 Smindyrides, vi. 127.
 Smyrna, i. 14. 16. 149.
 Sogdi, iii. 93; vii. 66.
 Soli ($\Sigma \delta \lambda \sigma \iota$), v. 110. 115.

Soloëis, ii. 32; iv. 43.
 Solon, i. 29; ii. 177; v. 113.
 Solymi, i. 173.
 Sophanes, vi. 92; ix. 73—75.
 Sosicles, v. 92.
 Sosimenes, viii. 82.
 Sostratus, iv. 152.
 Spargapises, i. 211.
 Spargapithes, iv. 78.
 Spercheus, vii. 198. 228.
 Sperthias, vii. 134.
 Sphendales, ix. 15.
 Stagirus, vii. 115.
 Stentoris lacus, vii. 58.
 Stenyclerus, ix. 64.
 Stesagoras, vi. 34. 38. 103.
 Stesanor, v. 113.
 Stesilaus, vi. 114.
 Strattis, iv. 138; viii. 132.
 Struchates, i. 101.
 Stryme, vii. 108, 109.
 Strymon, i. 64; v. 13. 23; vii. 24. 113; viii. 115.
 Strymonii, vii. 75.
 Stymphalis, vi. 76.
 Styres, vi. 107; viii. 1. 46; ix. 28.
 Styx, vi. 74.
 Sunium, vi. 87. 115.
 Susa, i. 188; iv. 83. 91; v. 49. 52—54; vii. 239.
 Syagrus, vii. 153. 159.
 Sybaris, v. 44; vi. 21. 127.
 Syene, ii. 28.
 Syennesis, i. 74; v. 118; vii. 98.
 Syloson, iii. 39. 139. 141—149.
 Syme, i. 174.
 Syracuse, vii. 55, *seqq.*
 Syrgis, iv. 123.
 Syri, i. 72. 76; iii. 90; v. 49; vii. 72.
 Syria, ii. 12. 116; iii. 5. 91; 39; vii. 89.
 Syrii, vii. 63.
 Syrtes, ii. 32. 150.
 Tabalus, i. 154.

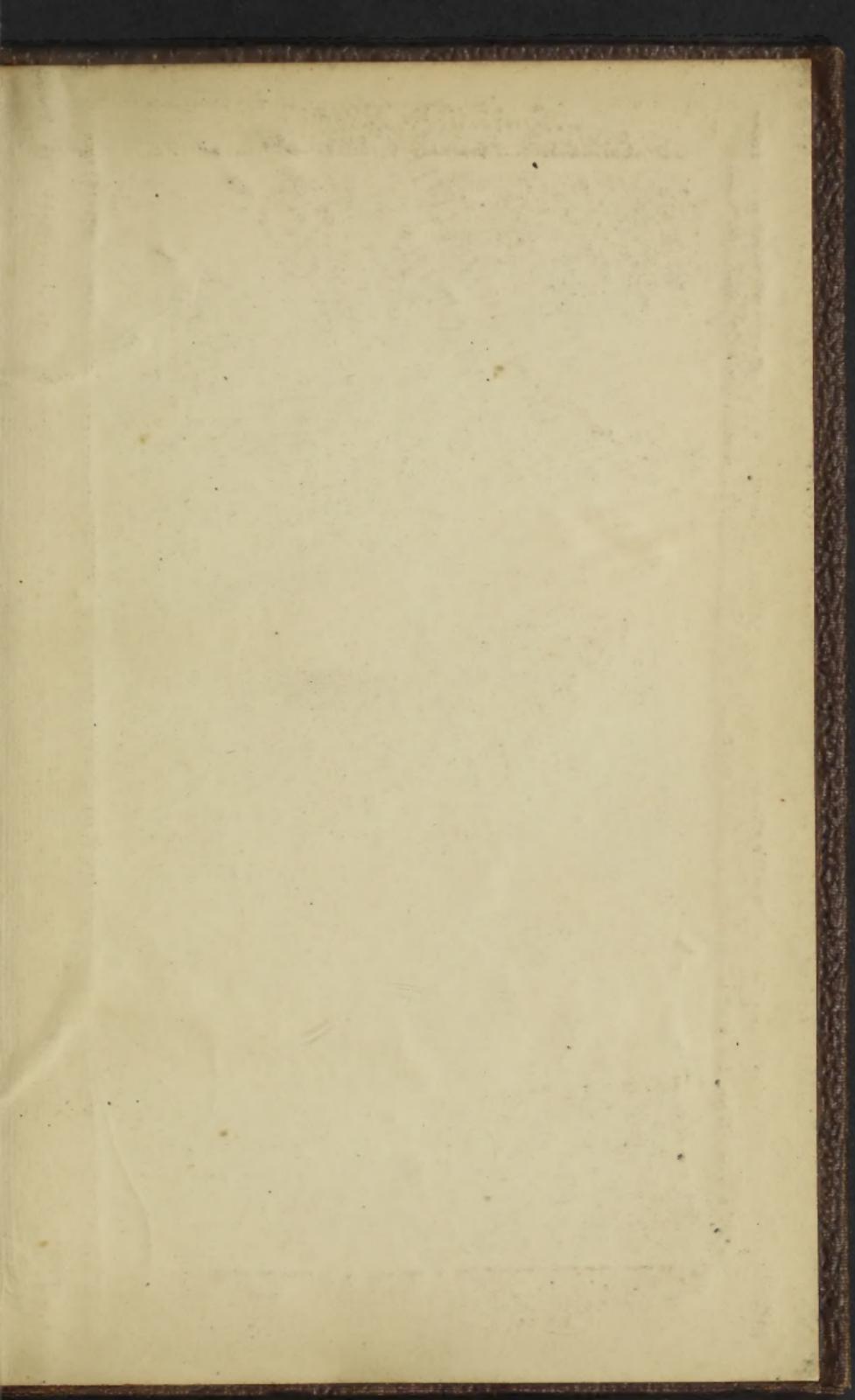
Tabiti, iv. 59.
 Tachompsø, ii. 29.
 Tænarum, i. 23, 24; vii. 168.
 Talaus, v. 67.
 Talthybiadæ, vii. 134.
 Talthybius, vii. 134. 137.
 Tamynæ, vi. 101.
 Tanagra, v. 57. 79; ix. 15. 43.
 Tanais, ii. 166; iv. 20, 21. 45. 100. 123.
 Tarentum, i. 24; iii. 138; iv. 99; vii. 170.
 Targitaus, iv. 5.
 Taricheæ, ii. 15. 113.
 Tartessus, i. 163; iv. 152. 192.
 Taucheira, iv. 171.
 Tauri, iv. 3. 20. 99. 103.
 Taxacis, iv. 120.
 Taygetum, iv. 145.
 Tearus, iv. 90, 91.
 Teaspes, iv. 43; vii. 79; ix. 76.
 Tegea, i. 65; vi. 72. 105; vii. 170. 202; ix. 25. 35. 70.
 Teii, i. 168; vi. 8.
 Telamon, viii. 64.
 Teleboæ, v. 59.
 Telecles, iii. 41.
 Teleclus, vii. 204.
 Telesarchus, iii. 143.
 Telines, vii. 153.
 Telliadæ, ix. 37.
 Tellias, viii. 27.
 Tellus, i. 30.
 Telmessi, i. 78.
 Telus insula, vii. 153.
 Telys, v. 44.
 Temenus, viii. 137, *seqq.*
 Temnus, i. 149.
 Tempe, vii. 173.
 Tenedus, i. 151; vi. 31.
 Tenus, iv. 33; vi. 97; viii. 82.
 Teos, i. 142. 168; ii. 178.
 Teras, iv. 80; vii. 137.
 Terillus, vii. 165.
 Termilæ, vii. 92.
 Tethronium, viii. 33.

Tetramnestus, vii. 98.
 Teueri, iv. 191; v. 13. 122; vii. 20. 43.
 Teuthrania, ii. 10.
 Thales, i. 74, 75. 170.
 Thamanæi, iii. 93. 117.
 Thamasius, vii. 194.
 Thamimasadas, iv. 59.
 Thannyras, iii. 15.
 Thasus, ii. 44; vi. 28. 46, 47; vii. 108. 118.
 Theasides, vi. 85.
 Thebæ, Aegyptiacæ, i. 182; ii. 3. 15. 42. 54. 56. 83. 166; iii. 10; iv. 181. —, Bœoticæ, i. 52; v. 79; vi. 108; vii. 202; ix. 31. 41. 67. 86.
 Thebe, v. 80.
 Themiscyra, iv. 86.
 Themison, iv. 154.
 Themistocles, vii. 144. 173; viii. 4. 19. 22. 56. 74. 79. 83. 108—111. 123, 124.
 Theocycles, viii. 65.
 Theodorus, i. 51; iii. 41.
 Theomestor, viii. 85; ix. 90.
 Theophania, i. 51.
 Theopompus, viii. 131.
 Thera, iv. 147, 148. 150. 156.
 Therambus, vii. 123.
 Therapne, vi. 61.
 Theras, iv. 147, 148.
 Therme, vii. 121. 127. 179. 183; viii. 127.
 Thermodon, ii. 104; iv. 86. 110; ix. 27. 43.
 Thermopylæ, vii. 175, 176. 184. 186. 201. 223.
 Theron, vii. 165.
 Thersander, Polynicus filius, iv. 147; vi. 52. —, Orchomenius, ix. 16.
 Theseus, ix. 72.
 Thesmophoria, ii. 171; vi. 16.
 Thespiæ, v. 79; vii. 202. 226; viii. 50. 75; ix. 30.
 Thesprotia, v. 92; vii. 176; viii. 47.
 Thessalia, Θεσσαλιῶτις, i. 57; Θεσσαλίη, vii. 128. 172, *seqv.* 176; viii. 27—30; ix. 31. 80.
 Thessalus, v. 46.
 Thestes, iv. 159.
 Thetis, vii. 191.
 Thmuitana regio, ii. 160.
 Thoas, vi. 138.
 Thonis, ii. 114.
 Thoricus, iv. 99.
 Thornax, i. 69.
 Thracia (ἡ Θρησκίη and η Θρησκίη), i. 168; iv. 99; vi. 33.
 Thraces, i. 28; ii. 103; iii. 90; iv. 74. 93; v. 3. 6—8; vii. 110. 185; viii. 115, 116; ix. 89.
 Thrasybulus, i. 20—22; v. 92.
 Thrasycles, ix. 93.
 Thrasydeius, ix. 58.
 Thrasylaus, vi. 114.
 Thriasius campus, viii. 65; ix. 7.
 Thyia, vii. 178.
 Thyni, i. 28.
 Thyrea et Thyreæ, i. 182; vi. 76.
 Thyssagetae, iv. 22. 123.
 Thyssus, vii. 22.
 Tiarantus, iv. 48.
 Tibareni, iii. 94; vii. 78.
 Tibisis, iv. 49.
 Tigranes, vii. 62; ix. 96. 102.
 Tigris, i. 189; v. 52; vi. 20.
 Timagenides, ix. 38. 86.
 Timagoras, vii. 98.
 Timander, ix. 69.
 Timarete, ii. 55.
 Timesitheus, Delphicus, v. 72.
 Timesius, Clazomenius, i. 168.
 Timnes, iv. 76.
 Timo, vi. 134, 135.
 Timodemus, viii. 125.
 Timon, vii. 141.

Timonax, vii. 98.
 Timoxenus, viii. 128.
 Tiryns, vi. 76, 77. 83; ix. 28.
 Tisamenus, Antiochi filius, ix.
 33—35.
 _____, Thersandri filius,
 iv. 147; vi. 52.
 Tisander, Isagoræ pater, v. 66.
 _____, Hippoclidis pater,
 vi. 127. 129.
 Tisias, vi. 133.
 Titacus, ix. 73.
 Tithæus, vii. 88.
 Tithorea, viii. 32.
 Titormus, vi. 127.
 Tmolus, i. 84. 93; v. 101.
 Tomyris, i. 205. 212. 214.
 Torone, vii. 22. 122.
 Trachea Chersonesus, iv. 99.
 Trachis, vii. 175, 176. 198, 199.
 201. 203; viii. 31.
 Trapezūs, vi. 127.
 Traspies, iv. 6.
 Trausi, v. 4.
 Trauus, vii. 109.
 Trescephalæ (*τρεῖς κεφαλαῖ*),
 ix. 39.
 Triballicus campus, iv. 49.
 Triopium, i. 174; iv. 38.
 Tritæenses, i. 145.
 Tritantæchmes, i. 192; vii. 82.
 121; viii. 26.
 Triteæ, oppidum, viii. 33.
 Triton *et* Tritonis, iv. 178, 179.
 191.
 Trœzen, vii. 99. 41; ix. 28.
 Troglodytæ, iv. 183.
 Troia, iv. 191; v. 13.
 Trophonius, i. 40; viii. 134.
 Tycta, ix. 110.
 Tydeus, v. 67.
 Tymnes, v. 37; vii. 98.
 Tyndaridæ, iv. 145; v. 75; ix.
 73.
 Typhon, ii. 156; iii. 5.
 Tyras, iv. 11. 47. 51. 82.
 Tyre, ii. 44. 112.
 Tyrorum castra (*Τυρίων στρατόπεδον*), ii. 112.
 Tyrodiza, vii. 25.
 Tyrrheni, Thracici, i. 57.
 Tyrrhenia, i. 94. 163. 166, *seq.*
 Velia, i. 167.
 Veneti. *Vide* Eneti.
 Xanthippus, vi. 131. 136; viii.
 131; ix. 114. 120.
 Xanthus, i. 176.
 Xenagoras, ix. 107.
 Xerxes, vi. 98; vii. 1. 11, *et*
 passim.
 Xuthus, vii. 94.
 Zacynthus, iii. 59; iv. 195; vi.
 70.
 Zalmoxis, iv. 94.
 Zancle, vi. 23; vii. 164.
 Zeus, i. 131, *et passim*.
 Zeuxidamus, vi. 71.
 Zone, oppidum, vii. 59.
 Zopyrus, iii. 153—158. 160; iv.
 43.
 Zoster, viii. 107.

L'EDITEUR
DE LA BIBLIOTHEQUE
UNIVERSITÉTÉ
DE MONTRÉAL.

THE
LITERARY
MUSEUM
OF
THE
AMERICAN
COLLEGE
AT
CAMBRIDGE,
MASS.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA

881 H41881 C001 v.2

Herodotus. A new and literal version fro

3 0112 089154089